የኢትዮጵያ ታሪክ

ኑብያ (ናፕታ - መርዌ)

ከተክለ ጻደቅ መኩሪያ

መጽሐፍ

የኢትዮጵያ ታሪክ

ኑብያ

(ናፓታ - መርዌ)

ከተከለ ጻድቅ መኩሪያ ።

፭ኛ መጽሐፍ

አዲስ አበባ የካቲት ፭ ቀን ሺ፱፻፷፭ ዓ.ም ።

ያለደራሲው ፡ ፈቃድ ፡ በሙሉም ፡ በከፊልም ፡ መተርጐምም ፡ ማተምም ፡
ክልክል ፡ ነው ።

All rights reserved

፪ኛ ፡ ተሻሽሎ ፡ የታተመ ።

በብርሃንና ፡ ሰላም ፡ ቀ ፡ ኃ ፡ ሥ ፡ ማተሚያ ፡ ቤት ፡ ታተመ ።

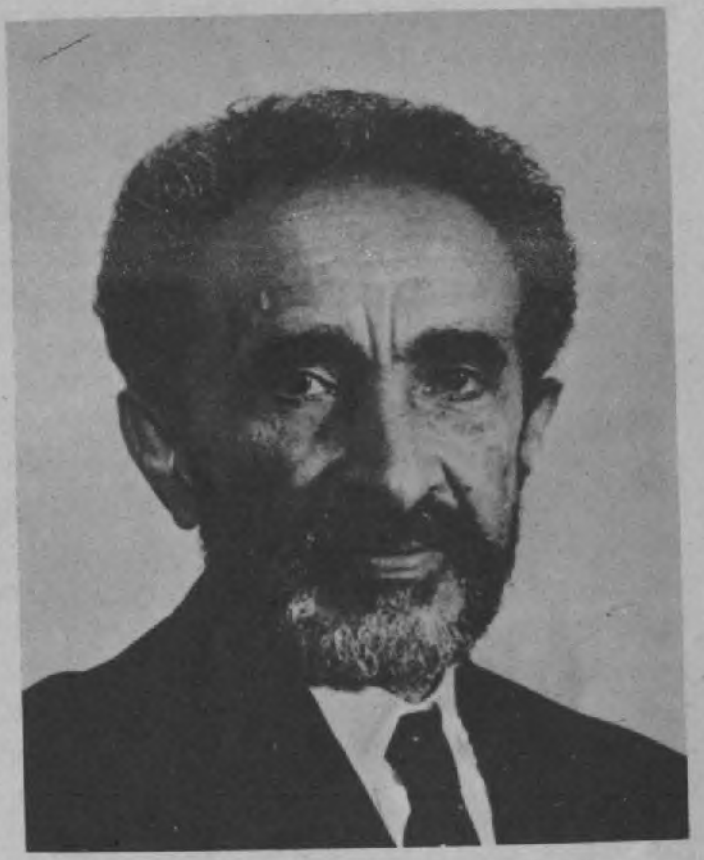

ግርማዊ ፡ ቀዳማዊ ፡ ኃይለ ፡ ሥላሴ ፡
ንጉሠ ፡ ነገሥት ፡ ዘኢትዮጵያ ።

ማ ው ጫ ።

ምዕራፍ | አርእስት ፡ | ገጽ

፩ኛ ፡ ክፍል ።

ምዕራፍ	አርእስት ፡	ገጽ
፩	የኢትዮጵያ ፡ ልዩ ፡ ልዩ ፡ የነገድ ፡ ስም ፡ - - - -	፩-፲፩
፪	የቀድሞው ፡ የኢትዮጵያ ፡ ጽሑፍ ፡ ሁኔታ ፡ - -	፲፩-፲፯
፫	ባገራችን ፡ ጽሑፍ ፡ የሚገኘው ፡ የነገደ ፡ ካምና፡ የነገደ ፡ ዮቅጣን ፡ አመሠራረት - የነገሥታቱ ፡ የተለመደ ፡ ዝርዝር- በውጭ ፡ አገር ፡ ጽሑፍ ፡ ውስጥ ፡ የሚገኘው ፡ የኢትዮጵያ ፡ ልዩ ፡ ልዩ ፡ ነገድና ፡ ልማድ ፡ - - - - - - - - - - - - - - - - - - ።	፲፯-፴፯
፬	በሰላም ፡ ጊዜ ፡ ንግድ- በጦርነት ፡ ጊዜ ፡ ሲዋጉ ንጉሥና ፡ አንድ፡ አንድ ፡ ያገር ፡ ልማድ ፡ -ሃይ ማኖት-ጋብቻ ። - - - - - - - - - - - - - - - - - -	፴፯-፵፫
፭	ከግብፅና ፡ ከኢትዮጵያ ፡ በሥልጣኔ ፡ ማን ፡ ይቀድማል ? -	፵፫-፵፰
፮	የግብፅ ፡ መንግሥት፡ አመሠራረትና ፡ አምልኮ	፵፰-፷፰
፯	፩ኛ ፡ የግብፅ ፡ ፊደል ፡ - - - - - - - - - - - - - -	፷፰-፸፮
፰	ዓባይና ፡ የቀድሞ ፡ ኢትዮጵያ-የግብፅ ፡ ገዥ ነት ፡ በኢትዮጵያ፡ላይ-ቱትሞሲስ ፡ ፫ኛ ፡ ራም ሲስ ፡ ፪ኛ ፡- -	፸፮-፩፻፫
፱	ባገራችን ፡ የተለመደው ፡ የነገሥታት ፡ ዝር ዝርና ፡ የዶክተር፡ራይዝነር፡ዝርዝር ፡ ልዩነት፡ ከንግሥተ ፡ ሳባ ፡ እስከ፡ ባዚን፡ ያሉት ፡ - - -	፩፻፫ - ፩፻፰
፲	ከፒያንኪ ፡ ፪ኛ ፡ በፊት፡የነበሩት ፡ ነገሥታት	፩፻፰-፩፻፲፫
፲፩	የኢትዮጵያውያን ፡ ገዥነት ፡ በግብፅ ፡ ላይ ፡ ፒያንኪ ፡ ሜሪአሙን፡በተፍነክታ፡ ላይ ፡ ያገ ኘው ፡ ድል ፡ አድራጊነት ፡ - - - - - - - - - - -	፩፻፲፫-፩፻፴፯

ማ ው ጫ ።

ምዕራፍ	አርእስት ፡	ገጽ
፲፪	የሻባካ፡ (ሰባቆን ፡) ዘመነ፡መንግሥት ። የሻባ ካና ፡ የቦኮንራፍ፡(በቦኮሪስ ፡) ጦርነት- አፍ - አውጥቶ ፡ የተናገረው ፡ በግ - የጣዖቱ ፡ ኮርማ ፡ በሬ ፡ ከተራ ፡ ኮርማ ፡ ጋር ፡ ተዋግቶ ፡ እንደተ ሸነፈ ፡	፩፻፴፯-፩፻፵፭
፲፫	የሻባቶካ ፡ (ሰቢኮስ ፡) ዘመነ ፡ መንግሥት ። ታርሐቃና ፡ ሕዝቅያስ ፡ ባንድ ፡ ወገን ፡ ሆነው ፡ ከአሶሩ ፡ ንጉሥ፡ከሰናክሬም ፡ ጋር ፡ ያደረጉት ፡ የጦር ፡ ሠልፍ ፡	፩፻፵፭-፩፻፶፪
፲፬	የታርሐቃ፡ዘመነ፡መንግሥት። የሚቀጥለው ፡ የአሜኒሪቲስ ፡ (ሕንደኬ፡) ሥልጣን-የታርሐ ቃና ፡ የአሣርሐዶንን ፡ ጦርነት ፡ ሁለቱ ፡ ለየ ግላቸው ፡ ያሠሩት ፡ ሐውልት-የታርሐቃ ፡ ፍጻሜ	፩፻፶፪-፩፻፷፬
፲፭	ታኑታሙን ።	፩፻፷፬-፩፻፸
፲፮	በግብፅ ፡ የኢትዮጵያ፡ግዛት፡ ፍጻሜ- የኢትዮ ጵያ ፡ የግዛት ፡ ዘመን ።	፩፻፸-፩፻፸፬
፲፯	የመዠመሪያው ፡ የባቢሎን ፡ መንግሥትና ፡ ንጉሡ ፡ ሐሙራቢ ፡ የጐረቤቱ ፡ የአሶር ፡ መንግሥት ፡ መነሣት ።	፩፻፸፬-፩፻፹
፲፰	የግብፆችና፡የአሶራውያን ፡ ልዩነት- የአሶራ ውያን ፡ ጭካኔ ፡	፩፻፹-፩፻፹፯
፲፱	ሁለተኛው፡ የባቢሎን፡መንግሥት፡አነሣሥና፡ ሲአክሳር፡የሜዶን፡ንጉሥ፡የባቢሎን ፡ ንጉሥ፡ ናቡከደነጾርና ፡ የእስራኤል ፡ ምርኮ ፡	፩፻፹፯-፩፻፺፪
፳	የአሶርና ፡ የባቢሎን ፡ የከለዳውያን፡ ፊደልና ፡ ጽሑፍ-አንዳንድ ፡ ልማድና፡ሃይማኖታቸው ፡	፩፻፺፪-፪፻

ማ ው ጫ ።

ምዕራፍ	አ ር እ ስ ት ፡	ገጽ
፳፩	በናፓታና ፡ በመርዌ ፡ የኢትዮጵያ ፡ ሁናቴ ፡ ካምቤዝ ፡ የፋርስ ፡ ንጉሥ ፡ ናስቶሴኔን ፡ የኢ ትዮጵያ ፡ (ናፓታ ፡) ንጉሥ - አርአንዲዝና ፡ ሔዳስፕ ፡ (ሐድ- አስ- ኤው)	፪፻ - ፪፻፲፬
፳፪	ግሪኮች ፡	፪፻፲፬- ፪፻፲፰
፳፫	የግሪኮች ፡ አማልክት ፡	፪፻፲፰-፪፻፳፱
፳፬	የሆሜር ፡ ድርሰቶች - የአማልክቱ ፡ የዘር ፡ ግንዶች ፡	፪፻፳፱-፪፻፴፬
፳፭	አከራካሪዋ ፡ ፍሬና ፡ የትሮያ ፡ ጦርነት ፡	፪፻፴፬-፪፻፴፱
፳፮	የመቄዶንያ ፡ መንግሥትና ፡ ንጉሡ ፡ ፊል ጶስ ፡ የትልቁ ፡ እስክንድር ፡ አነሣሥ ፡	፪፻፴፱-፪፻፵፫
፳፯	ትልቁ ፡ እስክንድርና ፡ ዳርዮስ ፡ በአርቤላ ፡ (አሶር) ያደረጉት ፡ ጦርነትና ፡ የዳርዮስ ፡ አሟ ሟት - የፋርሶችና ፡ የመቄዶናውያን ፡ መቀና ናት ፡ የወዳጁ ፡ የክሊቶስ ፡ አሟሟት - የእስ ክንድር ፡ ምኞትና ፡ ፍጻሜ ፡	፪፻፵፫-፪፻፶፩
፳፰	እስክንድርና ፡ ዴዎጋን- ከትልቁ ፡ እስክንድር ሞት ፡ በኋላ ፡ ግዛቱን ፡ የተካፈሉት ፡ አለቆች፡	፪፻፶፩-፪፻፶፱
፳፱	የመርዌ ፡ ንግሥት ፡ የሕንደኬና ፡ የትልቁ ፡ እስክንድር ፡ የጋብቻ ፡ ዓይነት ፡ - የመርዌ ፡ ኢትዮጵያውያንና ፡ የነፕቶሎሜ ፡ (በጥሊ ሞስ ፡) ግንኙነት ።	፪፻፶፱-፪፻፷፯
፴	የኑብያው ፡ የኢትዮጵያና ፡ የአክሱም ፡ ቤተ ፡ መንግሥት ፡ ግንኙነትና ፡ ልዩነት ።	፪፻፷፯-፪፻፸፫

መቅድም ።

የኢትዮጵያ ፡ መንግሥት ፡ የነፃነት ፡ ዘመን ፡ ረዥም ፡ እንደመሆኑ ፡ መጠን ፡ በዚህ ፡ ረዥም ፡ ዘመን ፡ ውስጥ ፡ ባገሪቱ ፡ ላይ ፡ የውስጥ ፡ ጦርነትም ፡ የአስተዳደርና ፡ የዳኝነት ፡ የንግድና ፡ የሸቀጥ ፡ መለዋወጥ ፡ ከውጭ ፡ መንግሥታት ፡ ጋር ፡ የግንኙነት ፡ ጉዳይ ፡ መፈጸሙ ፡ ሳይቀር ፡ በድንጋይም ፡ በብራናም ፡ ላይ ፡ ሠፍሮ ፡ የምናገኘው ፡ እስካሁን ፡ የምናውቀው ፡ የታሪክ ፡ ጽሑፍ ፡ እነስተኛ ፡ ነው ። የየዘመኑን ፡ ታሪክ ፡ እግር ፡ በእግር ፡ እየተከተለ ፡ እዘጋጅቶ ፡ ያከታተለው ፡ ካለመኖሩ ፡ የተነግ ፡ ሙሉ ፡ የኢትዮጵያን ፡ ታሪክ ፡ ለማግኘት ፡ ለማስረዳትና ፡ ለመረዳት ፡ ጸሐፊም ፡ አንባቢም ፡ ሁሉ ፡ በዚህ ፡ ረገድ ፡ ችግረኛ ፡ መሆኑ ፡ የታወቀ ፡ ነው ። ስለቀድሞው ፡ የኢትዮጵያ ፡ ታሪክ ፡ እዳር ፡ ቆመን ፡ መመልከት ፡ ወይም ፡ አንድ ፡ ጸሐፊ ፡ ያዘጋጀውን ፡ እነስተኛ ፡ ጽሑፍ ፡ ለይተን ፡ ማንበብና ፡ መተረክ ፡ ሳይሆን ፡ እውስጥ ፡ ገብተን ፡ የረዥሙን ፡ ዘመን ፡ ታሪክ ፡ በድንጋይና ፡ በብራና ፡ ከተጻፈው ፡ ላይ ፡ ለማዳረስ ፡ የፈለግን ፡ እንደሆነ ፡ ምን ፡ ያህል ፡ ተበታትኖም ፡ ተወሳስቦም ፡ እንደሚገኝ ፡ መረዳታችን ፡ አይቀርም ።

ካዜ ፡ ዓምደ ፡ ጽዮን ፡ ዘመነ ፡ መንግሥት ፡ (ሺ፫፻፯—ሺ፫፻፵፯ ፡ ም ፡ ወዲህ ፡ ሞላ ፡ ከጐደል ፡ የነገሥታቱ ፡ ዜና ፡ መዋዕል ፡ በግዕዝ ፡ ቋንቋ ፡ እተጻፈበት ፡ ውስጥ ፡ ያገሪቱ ፡ ታሪክ ፡ ባጫጭሩ ፡ እየተወሳ ፡ ከማለፍ ፡ በቀር ፡ እንደሌሎቹ ፡ መንግሥታት ፡ ታሪክ ፡ በአማርኛ ፡ እንኳ ፡ ቢቀር ፡ በዚያው ፡ በዘመኑ ፡ በሚጻፍበት ፡ በግዕዝ ፡ ቋንቋ ፡ አጥጋቢ ፡ ታሪክ ፡ አይገኝም ። ከነገሥታቱ ፡ ዜና ፡ መዋዕል ፡ ውስጥ ፡ ያንዱ ፡ ንጉሥ ፡ የተገኘ ፡ እንደሆነ ፡ የሌላው ፡ ይጠፋል ፡ ወይም ፡ የተገኘው ፡ ላንድ ፡ ምዕራፍ ፡ የሚበቃ ፡ ሐተታ ፡ ለመስጠት ፡ የማያበችል ፡ ይሆናል ። የዚህም ፡ ሁሉ ፡ ምክንያት ፡ የፊተኛው ፡ በዮዲትና ፡ የኋለኛው ፡ በግራኝ ፡ አህመድ ፡ አነሣሥና ፡ አጥፊነት ፡ ቢመካኝ ፡ ከግራኝ ፡ ወዲህ ፡ ያለውም ፡ በጐንደር ፡ የነበሩት ፡ ነገሥታት ፡ ታሪክ ፡ ያንዳንዶቹ ፡ ሙሉና ፡ ዝርዝር ፡ ታሪክ ፡ ይጐድለዋል ።

ከዚያ ፣ የበለጠ ፣ ደግሞ ፣ ያነሪቱና ፣ የመንግሥቱ ፣ ታሪክ ፣ የፖለቲካውና ፣ የኤኮኖሚው ፣ ሁኔታ ፣ የሚታወቀው ፣ በልክ ፣ ነው ። እንደዘመኑ ፣ ልማድ ፣ የዚህ ፣ ከፍል ፣ ኃላፊዎች ፣ በየዘመኑ ፣ ያሉት፣ ጸሐፍተ ፣ ትእዛዛት ፣ ናቸው ። የንርሱም ፣ የጸሐፊነት ፣ አትግቸው፣ በዚሁ ፣ በጠባቡና ፣ የንጉሥን ፣ ዜና ፣ መዋዕል ፣ በመጻፍ ፣ ብቻ ፣ የተወሰነ ፣ ስለሆነ ፤ ወይም ፣ ከዚህ ፣ አልፈው ፣ በሰፊው ፣ መጻፍ ፣ እያሰቡ ፣ ያን ፣ ጊዜ ፣ በራሳቸው ፣ ስሜት ፣ እያራጅተው ፣ ለመጻፍ ፣ ነፃነትም ፣ የንበዘብ ፣ አትግቸውም ፣ አይፈቅድላቸውም ።

የሆነ ፣ ሆኖ ፣ ካፄ ፣ ዓምደ ፣ ጽዮን ፣ ወዲህ ፣ ያለው ፣ በዚህ ፣ ዓይነት ፣ ሲገኝ ፣ ከዚያ ፣ በፊት ፣ ያለው ፣ የአክሱሞችና ፣ የዛጉዬዎች ፣ ታሪክ ፣ ከዚህ ፣ የባሰ ፣ ነው ። ታሪክ ፣ ነገሥት ፣ በሚባለው ፣ መጽሐፍ ፣ ውስጥ ፣ ከጸድቃንና ፣ ከለማዕታት ፣ ከገድልና ፣ ድርሳን ፣ ጋር፣ ተሰባጥሮ ፣ የሚገኘው ፣ የነገሥታቱ ፣ ታሪክ ፣ እርስ ፣ በርሱ ፣ ከመ ሊያየቱ ፣ በቀር ፣ ዛሬ ፣ ከልዩ ፣ ልዩ ፣ ሐውልት ፣ ከሳባውና ፣ ከግሪኩ ፣ ከግዕዙም ፣ ላይ ፣ ወደአግርኛ ፣ የተተረጉመ ፣ እንደሆነ ፣ የዚህ ፣ ትርጉም ፣ እስካሁን ፣ ሲንበብና ፣ ሲታመንበት ፣ የኖረውን ፣ የዚያኛውን ፣ ጽሑፍ ፣ ሲሽረው ፣ ስሙንም ፣ በሌላ ፣ ዓይነት ፣ ሲጠራው ፣ እናገኛለን ። ለምሳሌ ፣ ያህል ፣ ታሪክ ፣ ነገሥቱ ፣ አብርሃ ፣ ያለውን ፣ የሐውልቱ ፣ ጽሑፍ ፣ ኢዛና ፣ ሲለው ፤ ታሪክ ፣ ነገሥቱ ፣ አሪታዊ ፣ ያደረገውን ፣ ንጉሥ ፣ ሐውልቱ ፣ አረማዊ ፣ ሲያደርገው ፣ ይገኛል ። ነገር ፣ ግን ፣ እንደዚህ ፣ የተለያየበትን ፣ ምክንያት ፣ እዋናው ፣ መጽሐፍ ፣ ውስጥ ፣ ስንገባ ፣ እናገኘዋለንና ፣ አሁን ፣ በዚህ ፣ ለመቅድሙ ፣ ላይ ፣ መዘርዘር ፣ አስፈላጊ ፣ አይደለም ።

በዚህ ፣ ዓይነት ፣ የሚገኘውን ፣ ያነራችንን ፣ ታሪክ ፣ እንደዚሁ ፣ እንዳለ ፣ ያንባቢን ፣ አሳብ ፣ እያባዘነ ፣ ኑሮውን ፣ እንዲቀየል ፣ ልን ተወው ፣ አይገባም ። ሊዛመድ ፣ የሚችለውን ፣ ጠበኛ ፣ ታሪክ ፣ ማዛመድ ፤ የተዘበረቀውን ፣ መልክ ፣ ሰጥቶ ፣ ማከታተል ፤ ሊታረቅ ፣ የማይችለውንም ፣ አስታራቂ ፣ ማስረሻ ፣ እስኪገኝ ፣ ድረስ ፣ በግልጽ ፣ ለየብቻ ፣ አስቀምጠ ፣ ፍርዱን ፣ ለአንባቢ ፣ ሙተው ፣ የሚቻልበትን፣ ዘዴ ፣ መፈለግ፣ የንባብና፣ የጽሕፈት ፣ የመተረከም ፣ ልማድ ፣ አለኝ፣

ለሚለው ፣ ሁሉ ፣ ግዴታውም፣ ባይሆን ፣ ተግባሩ ፣ ነው ። ያንዳንድ ፣ አገሮችም ፣ ታሪክ ፣ በዚህ ፣ ዓይነት ፣ ሲኖር ፣ በተቻለ ፣ መጠን ፣ ሊተካከልና ፣ ሊደራጅ ፣ የቻለው ፣ በየዘመኑ ፣ በተነሡት ፣ ጸሐፊዎች ፣ ትጋት ፣ ነው ። ባገራችንም ፣ በዚህ ፣ ጉዳይ ፣ እንአቶ ፣ አፅሜ ፣ እን አሰቃ ፣ ታዬ ፣ እንብላቴን ፣ ጌታ ፣ ጎሩይ ፣ የደከሙ ፣ መሆናቸውን ፣ ሳናስታውስ ፣ አስታውሰንም ፣ ሳናመሰግናቸው ፣ ማለፍ ፣ አይገባንም ።

አላይ ፣ ከፍ ፣ ብሎ ፣ በአመለከትኋቸው ፣ ምክንያቶች ፣ እጥሮ ግራም ፣ ውስጥ ፣ ገብቶ ፣ ትምህርት ፣ ሊሰጥበት ፣ የሚችል ፣ በአግርኛም ፣ በግዕዝም ፣ የታተመ ፣ መደዳውን ፣ የተጻፈ ፣ ደንበኛ ፣ የኢትዮጵያ ፣ ታሪክ ፣ ካለመኖሩ ፣ የተነሣ ፣ ከውጭ ፣ አገር ፣ ተቀየረው፣ የመጡት ፣ መምህራን ፣ በውጭ ፣ አገር ፣ መጽሐፍና ፣ በየግል ፣ ጽንቋቸው ፣ የኢትዮጵያ ፣ ታሪካችንን ፣ ሰወጣቶቻችን ፣ ማስተማራቸውን ፣ በትምህርት ፣ ሚኒስቴር ፣ ውስጥ ፣ በምሥራበት ፣ ጊዜ ፣ ተረዳው ። ከሌላው ፣ ልንደርስበት ፣ ካልቻልነው ፣ ዕውቀትና ፣ ጥበብ ፣ አልፈው ፣ ፈደልም ፣ መረቀትም ፣ ብርዕም ፣ ዕውቀትም ፣ ሳናጣ ፣ የነዛ ፣ ታሪካችንን ፣ ፈረንጆች ፣ በመጽሐፋቸውና ፣ በጽንቋቸው ፣ መጣቶቻችንን ፣ ማበተማራቸው ፣ ምን ፣ ያህል ፣ የውርደት ፣ ስሜት ፣ እንደሚሰጥ ፣ ሳንባቢ ፣ መግለጽ ፣ የሚያስፈልግ ፣ አይመስለኝም ።

ይህ ፣ ሁኔታ ፣ ስለአሳዘነኝ ፣ ባንበው ፣ ዕውቀቱ ፤ በልጅነት ፣ አስተያየቱ ፣ መንግሥታችን ፣ በተመሰሰበትና ፣ አገርን ፣ የሚገል ገል ፣ አምሮት ፣ በሚያጣድፍበት ፣ በ፲፱፻፷፰ ፣ ዓ ፡ ም ፡ ከደንበኛው ፣ ሥራዬ ፣ ውጭ ፣ የዚያን ፣ ጊዜው ፣ የመረዳት ፣ አቅሜ ፣ በፈቀደልኝ ፣ መጠን ፣ ካፄ ፣ ቴዎድሮስ ፣ እስክ ፣ ቀዳግሚ ፣ ኃይለ ፣ ሥላሴ ፣ የሚባለውን ፣ ጽፌ ፣ አሳተምሁ ። ይኸውም ፣ መጽሐፍ ፣ እንደ ፣ መጻሕፍት ፣ ሁሉ ፣ ካንዳንድ ፣ ሰዎች ፣ ዘንድ ፣ የንቀፋ ፣ ጠጠር ፣ ቢወረወርበትም ፣ በጠቅላላው ፣ ሕዝብንም ፣ ትምህርት ፣ ቤቶችንም ፣ መጥቀሙ ፣ አይካድም ። የዚሁም ፣ ማስረሻ ፣ ከርሱ ፣ የተሻለ ፣ እስኪገኝ ፣ ድረስ ፣ ከትምህርት ፣ መስጫ ፣ ፕሮግራም ፣ ውስጥ ፣ ተመድቦ ፣ ባሁኑ ፣ ሰዓት ፣ ፱ ፣ ጊዜ ፣ እየተደጋገመ ፣ መታተሙ ፣ ነው ።

ይኸን ፡ የመዝመሪያውን ፡ መጻፌ ፡ ሁለተኛውን ፡ ለመጻፍ ፡ ስለገፋፋኝ ፡ ክትምህርት ፡ ሚኒስቴር ፡ እንዳለሁ ፡ ያጋመስሁትን ፡ ወደ ፡ ምድር ፡ ባቡር ፡ መቈጣጠሪያ ፡ ጽሕፈት ፡ ቤት ፡ ክተዛ ወርሁ ፡ ወዲህ ፡ ከአፄ ፡ ልብነ ፡ ድንግል ፡ ዝምሮ ፡ እስከ ፡ አፄ ፡ ቴዎድሮስ ፡ ዘመን ፡ ያለውን ፡ ታሪክ ፡ አዘጋጅቼ ፡ ለማሳተም ፡ ቻልሁ ። በዚሁ ፡ መጽሐፍ ፡ በመቅድሙ ፡ ላይ ፡ በገጽ ፡ ፲፭ ፡ እንዳመ ለከትሁት ፡ ካፄ ፡ ልብነ ፡ ድንግል ፡ ወዲህ ፡ ያለውን ፡ ጽፌ ፡ ካሳተ ምሁ ፡ በኋላ ፡ በአሳቤ ፡ የተተካው ፡ ከሥር ፡ መንግሥታችን ፡ ከተ መሠረተበት ፡ ጊዜ ፡ ዝምሮ ፡ እስከ ፡ አፄ ፡ ልብነ ፡ ድንግል ፡ ድረስ ፡ ያለውን ፡ ለማጥናትና ፡ ለመጻፍ ፡ ነው ። ስለዚህ ፡ ለዚሁ ፡ የሚጠቅ ሙኝን ፡ ከአንዳንድ ፡ መጻሕፍት ፡ ላይ ፡ እየለቀምሁ ፡ ጽሑፉን ፡ መጻፍ ፡ ዝምሬ ፡ ሁለት ፡ መቶ ፡ ገጽ ፡ ግድም ፡ የሚሆን ፡ የእጅ ፡ ጽሑፍ ፡ እንዳዘጋጀሁ ፡ ወደ ፡ ፓሪስ ፡ ለሥራ ፡ ታዝዤ ፡ ሄድሁ ። በፓሪስ ፡ አምባሳድ ፡ የተመደበልኝን ፡ የጸሐፊነት ፡ ሥራ ፡ እየሠ ራሁ ፡ የታሪኩንም ፡ ዝግጅት ፡ በድርብ ፡ ለመቀጠል ፡ ሞክፊ ፡ ነበር ። ዳሩ ፡ ግን ፡ ምንም ፡ የመቀጠል ፡ አምሮት ፡ ቢኖረኝ ፡ በአምባሳድ ፡ ካለው ፡ ከተርታ ፡ የጸሐፊነት ፡ ሥራ ፡ ጋር ፡ ለመቀጠል ፡ ጣዕም ፡ ስላጣሁበት ፡ የታሪኩን ፡ ሥራ ፡ ወደፍጻሜ ፡ ለማድረስ ፡ የሚያስፈ ልገው ፡ ነፃ ፡ ጊዜ ፡ እንዲፈቀድልኝ ፡ ለግርማዊ ፡ ንጉሠ ፡ ነገሥት ፡ በደብዳቤ ፡ አመለከትሁ ። ግርማዊነታቸውም ፡ በተለመደ ፡ የጽሑፍ ፡ ደጋፊነታቸው ፡ የጠየቅሁትን ፡ ጊዜ ፡ ፈቀዱልኝ ።

ከዚህ ፡ በኋላ ፡ ቀድሞውኑ ፡ ከማውቀውና ፡ ከአዲስ ፡ አበባ ፡ ይዣቸው ፡ ከሄድሁት ፡ ጽሑፎች ፡ በቀር ፡ ፩ ፡ አንድ ፡ ጊዜ ፡ ወደ ፡ ፓሪስ ፡ ቤተ ፡ መጻሕፍት ፡ እየተመላለስሁ ፡ የታሪካችንን ፡ ጽሑ ፍና ፡ ማስረጃ ፡ የተገኘውን ፡ ያህል ፡ እየበበሰብሁ ፡ ከሥር ፡ ከኑብያ ፡ መንግሥት ፡ ዝምሮ ፡ እስከ ፡ አፄ ፡ ይኩኖ ፡ አምላክ ፡ ድረስ ፡ ያለ ውን ፡ ጽሑፍ ፡ ለማዘጋጀት ፡ በቃሁ ። በዚሁም ፡ የፈረንሳዊን ፡ መን ግሥት ፡ የቤተ ፡ መጻሕፍት ፡ ባለሥልጣኖችና ፡ አገልጋዮች ፡ ስለእ ቀባበላቸውና ፡ ስለአደረጉልኝ ፡ የዘወትር ፡ አገልግሎት ፡ ምስጋ ናዬ ፡ ይድረሳቸው ።

ይህ ፡ መጽሐፍ ፡ በመዝመሪያው ፡ ክፍል ፡ የኑብያ ፡ (ናፓታና ፡ መርዌ) ፤ በሁለተኛው ፡ ክፍል ፡ የአክሱም ፤ በሦስተኛው ፡ ክፍል ፡ የዛጉዬ ፡ ሆኖ ፡ ከሦስት ፡ ላይ ፡ ተክፍሎ ፡ እስከ ፡ አፄ ፡ ይኩኖ ፡ አም ላክ ፡ ድረስ ፡ (ሺ፪፻፷ ዓ ፡ ም ፡) ያለው ፡ ጥንታዊ ፡ ታሪካችንን ፡ በኔ ፡ እስተያየትና ፡ አገሳለጥ ፡ ተዘጋጅቶ ፡ ይገኝበታል ። አሁን ፡ የያዝ ነው ፡ ሥልጣኔና ፡ ቋንቋ ፡ ምንጩ ፡ ከኑብያ ፡ ይልቅ ፡ አክሱም ፡ መሆ ኑን ፤ በኑብያና ፡ በአክሱም ፡ መንግሥት ፡ መካከል ፡ ያለውንም ፡ ልዩነት ፡ በጽሑፉ ፡ ውስጥ ፡ እንረዳለን ። ለጊዜው ፡ ግን ፡ ለንባብና ፡ ለአያያዝ ፡ እንዲመች ፡ ከኑብያ ፡ እስከ ፡ አክሱም ፡ ያለው ፡ ባንድ ፡ ቅጽ ፤ ቀጥሎ ፡ የአክሱሙና ፡ የዛጉዬው ፡ በ፪ኛ ፡ ቅጽ ፡ ተለይቶ ፡ እንዲታተም ፡ ተደርጓል ።

መቼም ፡ የኢትዮጵያን ፡ ታሪክ ፡ ለመጻፍ ፡ የኢትዮጵያን ፡ ታሪክ ፡ ማወቅ ፡ ብቻውን ፡ አይበቃም ። የቀድሞ ፡ ጸሐፍተ ፡ ትእዛ ዛት ፡ ከድካማቸው ፡ አንዱ ፡ ይህ ፡ ሳይሆን ፡ አይቀርም ። ነገር ፡ ግን ፡ የኑብያን ፡ ለማወቅ ፡ የግብፅን ፡ ታሪክ ፡ ማወቅ ፡ አስፈላጊ ፡ ሲሆን ፡ የአክሱምን ፡ ታሪክ ፡ ለመረዳት ፡ የግሪክንና ፡ የሮማን ፡ የቍስጥንጥ ንያን ፡ (ታናሽ ፡ ሮም ፡) እንደዚሁም ፡ የደቡብ ፡ ዓረብን ፡ አገሮች ፡ ታሪክ ፡ በዝርዝርም ፡ ባይቻል ፡ በመጠኑ ፡ ማወቅ ፡ ያሻል ። በዚህ ፡ ምክንያት ፡ ታሪኩ ፡ አስገድዶ ፡ እንጂ ፡ ገጹን ፡ ለማብዛት ፡ ሳይሆን ፡ ከዚህ ፡ በላይ ፡ የጠቀስኋቸውን ፡ አገሮች ፡ እንደዘመኑና ፡ እንደክ ፍሉ ፡ ካገራችን ፡ ታሪክ ፡ ጋር ፡ ያወራረስሁት ፡ እዚያው ፡ እየታሪኩ ፡ ላይ ፡ የሚገኘው ፡ የአንባቢንና ፡ የተማሪን ፡ አእምሮ ፡ እንዲያገለ ግል ፡ እመኛለሁ ። ይኸን ፡ መጽሐፍ ፡ ለማዘጋጀት ፡ ያገለገሉኝን ፡ ልዩ ፡ ልዩ ፡ መጻሕፍት ፡ እዚያው ፡ እዋናው ፡ መጽሐፍ ፡ እካል ፡ ውስጥ ፡ በየምዕራፉ ፡ ስለጠቀስኋቸው ፡ እዚህ ፡ ላይ ፡ መዘርዘር ፡ አስፈላጊ ፡ አልመበለኝም ።

ይኸን ፡ መጽሐፍ ፡ (ሌሎችንም) ፡ ለማዘጋጀት ፡ የተጠቀምሁ ባቸው ፡ ቋንቋዎች ፡ ግዕዝ ፡ ፈረንሳዊኛና ፡ ኢጣልያንኛ ፡ ሲሆኑ ፡ በነዚህ ፡ ቋንቋዎች ፡ የተጻፉትን ፡ መጻሕፍት ፡ በየመሥመሩ ፡ እየተ ከታተልሁ ፡ በመስብሰብ ፡ በማገናኘት ፡ ከጻፍሁ ፡ በኋላ ፡ በራሴ ፡ እስተያየት ፡ ለማብራራት ፡ ሞክፊያለሁ ። ፩ ፡ አንድ ፡ ጊዜ ፡ በመ

ድከምና ፣ በመለልቸት፡ ጊዜም ፣ በማጠር ፣ ለየጉዳዩ፡ በቂ ፣ ሐተታ፡ ሰጥቼ ፣ የማስበውን ፣ ያህል፡ የንባብ ፣ ወዝ፡ ሳልስጥ ፣ ማሰፈ፡ ትዝ፡ የሚለኝን ፣ ለመደበቅ ፡ አልሻም ። ነገር ፣ ግን ፣ እንደዚህ ፡ ሆኖ ፡ ተከታትሎ ፡ ለመደፈት ፡ ጸሐፊ ፡ እንደሚመች ፡ ተዘጋጅቶ ፡ መቀመጡ ፡ ደግሞ ፡ ሁል ፡ ጊዜ ፡ ዋጋ፡ እንዳለው፡ ስለማውቅ ፡ ከድካም፡ የመነጨውን ፡ ደስታዬን ፡ ሊቀንስብኝ፡ አይችልም ። ከኔ ፡ በፊት ፡ እንደዚህ ፡ ተዘጋጅቶ ፡ ባገኘው ፡ ኖሮ ፡ ለፍለጋ ፡ ለግናዘብ ፡ ያጠፋውትን ፡ ረኽም ፡ ጊዜ ፡ ይበልጥ ፡ ለግብራትና፡ በጥሩ ፡ ዘመናዊ፡ ያንጋገር ፡ ቅርጽ ፡ ሰግቃናት ፡ ስሠዋው ፡ ዛሬ ፡ ከዚህ ፡ የተሻለ ፡ ጽሑፍ ፡ ለግቅረብ ፡ በተቻለኝ ፡ ነበር ።

ሜናቸውም ፡ እምላካዊ ፡ ሥራና ፡ ፍጥረት ፡ ሰሰው ፡ ልጅ ፡ አስፈላጊው ፡ ነው ። ከዚያም ፡ በታች ፡ እንዱ ፡ ሰው ፡ የሚሠራው ፡ ለሌላው ፡ ሰው ፡ እንደመብልና ፡ እንደመጠጥ ፡ ግዴታ ፡ አስፈላጊ ውም ፡ ባይሆን ፡ ጠቃሚው ፡ ነው ። በዚህ ፡ ዓይነት ፡ መጽሐፍም ፡ በማኅበራዊ ኑሮ ፡ ውስጥ ፡ የያዘው ፡ የጠቃሚነት ፡ ደረጃ ፡ ከቀድሞ፡ ዝምር ፡ የነበረው ፡ ዛሬ ፡ ከፍ ፡ እያለ ፡ ሄዷል ።

ተማሪ ፡ ይግርበታል ፤ መምህር ፡ ያስተምርበታል ።

ወታደር ፤ ገበሬ ፤ ነጋዴ ፤ የእጅ ፡ ሞያተኛ ፡ ሁሉ ፡ ያሳስተማሪ፡ አእምሮውን ፡ ያስፋፋበታል ።

የታመመ ፤ ያዘነ ፤ የታሠረ ፤ እቤት፡ የዋለ ፡ ሽማግሌ ፡ አግረ ፡ መንገዱን ፡ እየተማረ፡ በመጽናናት፡ መጥርውን፡ የችግር ፡ ዘመንና፡ የሥራ ፡ መፍታት፡ ጊዜ፡ ያሳልፍበታል ። መጽሐፍ ፡ የማያስቀይም ፡ ውለታ ፡ ሊመለስለት ፡ የማይጠይቅ ፡ የሕይወት ፡ መካር ፡ ጓደኛ ፡ ነው ።

ስለዚህ ፡ በምንችለውና ፡ ስጦታችን፡ በሆነው ፡ መንገድ ፡ የጽሑፍ ፡ ምርት ፡ ለወገናችን ፡ እያበረከትን፡ በዚሁም ፡ መደኋላ ፡ የቀረውን ፡ ያገራችንን ፡ የሥነ ፡ ጽሑፍ፡ ጉድለት ፡ በየትርንጫፉ ፡ እንድናሟላው ፡ በትንንት ፡ እመኛለሁ ።

ጥር ፤ ፲፭ ፡ ቀን ፡ ሺ፱፻፶፭ ፡ ዓ ፡ ም ።

ተክለ ፡ ጻድቅ ፡ መኩሪያ ።

፩ኛ ፡ ክፍል ።

የኑብያ ፡ መንግሥት ።

ምዕራፍ ፡ ፩ ።

የኢትዮጵያ ፡ ልዩ ፡ ልዩ ፡ የነገድ ፡ ስም ።

ዛሬ ፡ ባንድ ፡ በኢትዮጵያና፡ በኢትዮጵያዊ ፡ ስም ፡ የረጋው ፡ ያገራችንና ፡ የሕዝቡ ፡ ስም ፡ ቀድሞ ፡ ብዙ ፡ ነበር። በአሪት ፡ ዘፍጥረት ፡ ምዕራፍ ፡ ፱ ፡ ቁጥር ፡ ፲፫፡ በዚሁ፡መጽሐፍ ፡ ምዕራፍ ፡ ፲ ፡ ከቁጥር ፩ ፡ እስከ ፡ ፴፪ ፡ ያለው ፡ ጽሑፍ፡ የኖኅ ፡ ልጆች ፡ ሴም ፤ ካም ፤ ያፌት መሆናቸውን፡ የካም ፡ ልጆች ፡ ኩሽ ፡ (ኩስ ፡ ቁስ) ፤ ሚስራይ ፤ ፉጥ፤ ከነዓን ፡ መሆናቸውን ፡ እንደሚገልጸው ፡ የኩሽም ፡ ዘር ፡ በእስያ ፡ ደቡብ ፡ ከዚያም ፡ ወደ ፡ አፍሪካ ፡ ተሻግሪው ፡ ተራብተው ፡ በርክተው ፡ ከዛሬው ፡ ሱዳን ፡ ዝምር ፡ እስከ ፡ ኤርትራ ፡ ባሕር ፡ ድረስ፡ ያለውን ፡ አገር ፡ ይዘው ፡ ይኖሩ ፡ ነበር ። ስለዚህ ፡ ከክርስቶስ ፡ ልዶት ፡ በፊት ፡ በ፫ሺና ፡ በ፭ሺ ፡ ዓመት ፡ መካከል፡ ሁሉ፡ ግብፆች ፡ በሐውልታቸውና ፡ በብራና ፡ (ፓፒሩስ) ፡ ጽሑፋቸው ፡ (ሂዬሮግሊፍ) ፡ ላይ ፡ እንደተጠቱት ፡ በሰፊው ፡ ኢትዮጵያን ፡ ብዙ ፡ ጊዜ ፡ የኩሽ ፡ አገር ፡ አንዳንድ ፡ ጊዜ፡ የደቡብ፡ ምድር ፡ ወይም ፡ የነሔስ ፡ የነሕሴ ፡ አገር ፡ አንዳንድ ፡ ጊዜ ፡ የፑንት ፡ አገር ፡ እያሉ ፡ ይጠሩት ነበር ። በዝርዝሩ ፡ እንደምናገኘው ፡ ነሕሴ ፡ ከነገደ ፡ ካም ፡ ይኖው ፡ ንጉሥ ፡ ተብሎ ፡ የተመደበ ፡ ስለሆነ ፡ ጅማ ፡ ያባ ፡ ጅፋር ፡ አገር ፡ ዘዋ ፡ የእምኃየስ ፡ አገር ፡ እንደሚባለው ፡ ሁሉ ፡ በመሪው ፡ ስም ፡ የነሕሴ ፡ አገር ፡ ማሰታቸው ፡ ይሆናል ። ግማሾቹ ፡ ነሕሴ ፡ ማለት ፡ ጥቁር ፡ ማለት ፡ ስለሆነ ፡ የጥቁር ፡ አገር ፡ ማለት ፡ ነው ፡ ይላሉ ። ደግሞ ፡ ከዐባይ ፡ እስከ ፡ ኤርትራ ፡ ባሕር ፡ ድረስ ፡ ያለውን ፡ አገር ፡ ግብፆች ፡ ፑንት ፡ ብለውት ፡ ይገኛል ። ለእግልከቶቻቸውና፡ ለቤተ ፡ መቅደሳቸው ፡ የሚሆን ፡ ዕጣን ፡ ከርቤ ፡ ብርጉድ ፡ ስመውሰድ ፡ ወደ ፑንት ፡ ዘመትን ፡ ሲሉ ፡ አምላካቸው ፡ አሞን ፡ ፑንትን ፡ ሰጥቼኝ ለሁና ፡ ውጋና ፡ ውሰድ ፡ እንዳላቸው ፡ በጽሑፍ ፡ ይገኛል ።

ጌታችን ፣ በማቴዎስ ፣ ወንጌል ፣ ንግሥተ ፣ አዜብ ፣ ይሽን ፣ ሕዝብ ፣ ለመፋረድ ፣ትንሣለች ፣ - - - ያለውን ፣ በኛ ፣ በማዕዝ ፣አዜብ፣ ማለት፣ በደቡብና፣ በምዕራብ፣ መካከል፣ያለ፣ አገር፣ ነው፣ (ξ) ፤ ነገር ግን ፣ በፈረንጅ ፣ ሁሉ ፣ የወንጌል ፣ ትርጓሜ ፣ ንግሥተ ፣ አዜብ ፣ የምንለውን ፣ የደቡብ ፣ ንግሥት ፣ ለሰሚል ፣ ነሕሴንና ፣ ፑንትን ፣ ወደጐን ፣ እናድርግና ፣ ለዚሁ ፣ ጥንት ፣ ግብያች ፣ በጉርብትናም ፣ በግዛትም ፣ በነበሩበት ፣ ጊዜ ፣ የደቡብ ፣ አገር ፣ ከሚሉት ፣ ጋር ፣ ይገናኛል ። የሆነ ፣ ሆኖ ፣ ግብያች፣ የኩሽ ፣ ሕዝብ፣ የሠፈረበትን፣ አገር፣ የደቡብ ፣ ወይም ፣ የኩሽ ፣ አገር ፣ ሲሉ ፣ ንግሥት ፣ አዜብ ፣ በኋላ ፣ ከመጡት ፣ ከነገደ ፣ ዮቅጣን፣ ውስጥ፣ ስለሆነች ፣ በመሬትና ፣ ባገሩ ፣ ከኩሽ ፣ ቅዝብ ፣ ትገናኛለች ፣ እንጂ፣ የርሷ ፣ ዘር ፣ የመጣበት ፣ ከሴም፣ ዘር ፣ የወረደው ፣ የሳባና ፣ የዮቅጣን ፣ ዘር ፣ ከካምና ፣ ከኩሽ ፣ ዘር ፣ ልዩነት ፣ እንደአለው ፣ አንዘነጋም ።

የቀረው ፣ ደግሞ ፣ እንደዛሬው ፣ አጠራራችን፣ ኢትዮጵያ፣ ሲል፣ ይገኛል ። ለምሳሌ ፣ ከግሪኮቹ ፣ ውስጥ ፣ ከክርስቶስ ፣ ልደት፣ በፊት፣ በ፪ነኛው ፣ መቶ ፣ ዓመት ፣ ላይ ፣ የነበረው ፣ የአዲሴውስና ፣ የኤሊ ያስ ፣ ጸሐፊ ፣ ሆሜር ፣ በተለይ ፣ በኤሊያስ ፣ (ድ) ፣ መጽሐፍ ፣ ላይ ፣ ምዕራፍ ፣ ፭ና ፣ በሌላውም ፣ ክፍል ፤ የታሪክ ፣ አባት ፣ የሚባለው ፣ በ፯ኛው ፣ መቶ ፣ ዓመት ፣ ላይ ፣ የነበረው ፣ ሄሮዱት ፣ በታሪክ ፣ መጽሐፉ ፣ በ፪ኛውና ፣ በ፫ኛው ፣ በ፯ኛውና ፣ በ፯ኛው ፣ ክፍል ፣ ኢትዮጵያ ፣ ይላሉ ። ከእስራኤሎችም ፣ ወገን ፣ ይሽው ፣ ነው፣ ከክርስቶስ፣ ልደት ፣ በፊት ፣ በ፩ሺ፩መቶ ፣ ዓመት ፣ ላይ ፣ የነበረው ፣ ዳዊት ፣ በመዝሙሩ ፣ ኢትዮጵያ ፣ ሲል ፣ በ፯ ፣ መቶ ፣ ዓመት ፣ የነበረው ፣ ኢሳይያስ ፣ ደግሞ ፣ በትንሢቱ፣ ምዕራፍ ፣ ፲፩ ፣ ቍጥር፣ ፲፩ ፣ ምዕራፍ፣ ፲፰፣ ቍጥር ፣ ፩-፯ ፤ ሶፎንያም፣ በምዕራፍ ፣ ፫ ፣ ቍጥር ፣ ፲ ፣ የኩሽ ፣ አገር፣ ሲሉ ፣ ይገኛሉ ። ዓይኛቸው ፣ ዕንባቆም ፣ ደግሞ ፣ በምዕራፍ ፣ ፫ ፣ ቍጥር፣ ፯ ፣ መልሰ ፣ ኢትዮጵያ ፣ ይላል ። እነዚህ ፣ ሁሉ ፣ የጥንት ፣ ጸሐፊዎችና ፣ ነቢያት ፣ ስለእስራኤል ፣ ልጆች ፣ ተግሣፅና ፣ ምክር፣ ወይም ፣ ለእግዚአብሔር ፣ የጸሎትና ፣ የምስጋና፣ ቃል ፣ ሲያቀርቡ፦ እግረ ፣ መንገዳቸውን ፣ ያገራችን ፣ ጕዳይ ፣ ሲያጋጥማቸው ፣ አንዳንድ ፣ ጊዜ ፣ ኢትዮጵያ ፣ አንዳንድ፣ ጊዜ ፣ የኩሽ ፣ አገር ፣ ሲሉን ፣

ቆዩ ። በኋለኛው ፣ ዘመን ፣ ደግሞ ፣ የሴም ፣ ዘሮች ፣ ነገደ ፣ ሳባና ፣ ነገደ ፣ ዮቅጣን ፣ ከደቡብ ፣ ዓረብ ፣ የኤርትራን፣ ባሕር ፣ እየተሻገሩ፣ ከካምና ፣ ከኩሽ ፣ ዘር ጋር ፣ ተደባልቀው ፣ በመጣተኛነት ፣ ከቆዩ፣ በኋላ ፣ ቀጥሎ ፣ በጦር ፣ አሸንፈው ፣ አብረው ፣ በተቀመጡ ፣ ጊዜ ፣ በስም ፣ ላይ ፣ ስም ፣ እየበረከተ ፣ ሄደ ። የቀድሞዎቹ ፣ በኑቢያ ፣ መንግሥታቸውን ፣ አስፍተው ፣ ኢትዮጵያ ፣ የኩሽ ፣ አገር ፣ እየተባሉ ፣ ሲቀመጡ፣ በሥልጣኔና፣ በሃይማኖት፣ በጽሑፍና፣ በቋንቋ፣ የግብፅን፣ ሲከተሉ፣ በኋላ ፣ የመጡት ፣ ደግሞ ፣ በትግሬና ፣ በሐማሴን ፣ እንደዚሁም ፣ በዙሪያው ፣ በደቡቡ ፣ በእግራ ፣ አገር ፣ ከተማቸውን ፣ እየከተሙ ፣ ከደቡብ ፣ ዓረብ ፣ ይዘውት ፣ የመጡትን ፣ ከአሶር ፣ ከከለዳውያን ፣ ከፊንቄ ፣ የመነጨውን ፣ የሳባ ፣ ቋንቋና ፣ ፊደል ፣ ለዛሬ፣ ፊደላችን፣ ቋንቋንና ፣ አባት ፣ የሆነውን ፣ ከሥልጣኔያቸውና ፣ ከልማዳቸው ፣ ጋር ፣ ይዘው ፣ ተቀመጡ ።

ይሽን ፣ የልዩነት ፣ ሁኔታ ፣ የዛሬ ፣ ሊቃውንት ፣ ዮሴፍ ፣ ሀለቪ ፣ (JOSEPH HALEVI) ኤድዋርድ ፣ ግላዘር ፣ (EDUARD GLASER)ኮንቲ ፣ ሮሲኒ (CONTI—ROSSINI) ፤ ዊ ፣ ሪክማን ፣ (G. RYCKMANS ሌሎችም ፣ በዚህ ፣ ገጽ ፣ ስማቸውን ፣ ዘር ዝሬ ፣ የማልጨርሰው ፣ ለማጣራት ፣ እንደ ፣ ደከመ ፣ ወደፊትም ፣ ያሉት ፣ ጨርሰው ፣ ማጣራት ፣ እስኪችሉ ፣ ድረስ ፣ የዛሬ ፣ ዘመን ፣ ጸሐፊዎች ፣ በብዙ ፣ ምርመራ ፣ እያጣሩና ፣ እየሰዩ ፣ እጸፉበት ፣ እዛሬው ፣ ዘመን ፣ ድረስ ፣ የጥንት ፣ ጸሐፊዎች ፤ ነቢያት ፤ ነገሥታት ፣ ነገሩን ፣ እቅርብ ፣ ሆነው ፣ ሳይከታተሉ ፣ በሩቅ ፣ ሆነው ፣ ሲናገሩም ፣ ሲጽፉም ፣ እንድ ፣ ጊዜ ፣ ኢትዮጵያ ፤ እንድ ፣ ጊዜ ፣ ኩሽ ፤ እንድ ፣ ጊዜ ፣ ነገደ ፣ ካም ፤ እንድ ፣ ጊዜ ፣ ነገደ ፣ ሴም ፣ እያሉ ፣ ይጠሩት ፣ ነበር ። እንደዚሁም ፣ ነገደ ፣ ኩሽን ፣ ከነገደ ፣ ዮቅጣን ፣ የደቡብ ፣ ዓረብን ፣ ነገድ ፣ ሳባ ፣ ከኖቢያው ፣ ሳባ/ ፣ ሶባ-ሻባ/ ፣ ጋር ፣ እያደባለቁ ፣ ይጽፉ ፣ ያኛው ፣ የሠራውን ፣ ለዚህኛው ፣ ይሽኛው ፣ የሠራውን ፣ ለዚያኛው ፣ እየሰጡ ፣ ሲጽፉም ፣ ይገኛሉ ። አንዳንድ ፣ ጊዜ ፣ ደግሞ ፣ መልሰው ፣ የሚለዩበት ፣ ጊዜ ፣ አለ ።

ለምሳሌ ፡ ዳዊት በ፫፩ኛው ፡ መዝሙር ፡ በአማርኛው ፡ ላይ ፡ የተርሴስና ፡ የደሴቶች ፡ ነገሥታት ፡ እጅ ፡ መንሻ ፡ ያገባሉ ፡ ካለው ፡ ቀጥሎ ፡ የሻባና ፡ የሳባም ፡ ነገሥታት ፡ ገጸ ፡ በረከት ፡ ያቀርባሉ ፡ ብሎ ፡ ለይቷል ። በግዕዝ ፡ ቋንቋ ፡ ዓረብኛ ፡ ፊደል ፡ ስለሌለ ፡ ሻባ ፡ ያለውን ፡ ሳባ ፤ ሳባ ፡ ያለውን ፡ ደግሞ ፡ በዓረብ ፡ አገር ፡ ያለ ፡ መሆኑን ፡ ለመግለጽ ፤ ነገሥተ ፡ ሳባ ፡ ወዓረብ ፡ ጋዳ ፡ ያመጽኡ ፡ ብሎታል ። ይህም ፡ እጭር ፡ የዳዊትን ፡ ቃል ፡ የዛሬ ፡ መርማሪ ፡ ሊቃውንት ፡ በሰፊው ፡ ከመረመሩት ፡ ጋር ፡ ተገናኝቷል ። በኖብያ ፡ ውስጥ ፡ ከኩሽ ፡ የተወለዱት ፡ ልጆች ፡ ሻባ ፡ ይባሉ ፡ እንደነበረ ፡ በርሱም ፡ ነገደ ፡ ሻባ ፡ የሚባል ፡ ዘር ፡ እንደነበረ ፡ ለመረዳት ፡ ሳባ ፡ ኖባ ፡ ከሚባለው ፡ ካገራችን ፡ ጽሑፍም ፡ ከዳዊት ፡ መዝሙርም ፡ በቀር ፡ በኑብያ ፡ በ፯ኛው ፡ መቶ ፡ ዓመት ፡ ላይ ፡ ስሙና ፡ ሥራው ፡ በግብፃውያኑ ፡ ሐውልትና ፡ ብራና ፡ በትክክል ፡ ተጽፎ ፡ የሚገኘው ፡ ግብፅን ፡ የገዛው ፡ ንጉሥ ፡ ሻባካ ፡ የሚባለው ፡ ስሙ ፡ ይገልጻል ።

በሻባ ፡ ላይ ፡ ካ ፡ የተጨመረበትን ፡ ምክንያት ፡ ሙሴ ፡ ብሩግሽ ፡ (BRUGSCH) የሚባሉት ፡ የጀርመን ፡ ሊቅ ፡ እኤቲዎፒካ ፡ በሚባለው ፡ መጽሐፋቸው ፡ ካ ፡ በጥንታውያን ፡ የግብፆች ፡ የሰዋስው ፡ ሥርዓት ፡ ዘርፍ ፡ አያያዥ ፡ መሆኑን ፡ ገልጸዋል ፡ ይኸውም ፡ ሻባ ፡ ካ ፡ ማለት ፡ የሻባ ፡ ማለት ፡ ነው ። የርሱም ፡ ተከታይ ፡ ልጁ ፡ መጠሪያ ፡ ስሙ ፡ ካባቱ ፡ ባይርቅ ፡ ሻባቶ ፡ ካ ፡ ይባል ፡ ነበር ። ስለዚህ ፡ እላይ ፡ እንዳልነው ፡ በኑብያ ፡ የኢትዮጵያውያን ፡ መንግሥት ፡ ሻባ ፡ (ሳባ) ፡ የሚባል ፡ ሲኖር ፡ ከነገደ ፡ ዮቅጣንም ፡ ወገን ፡ በደቡብ ፡ ዓረብ ፡ የነበረው ፡ ወደ ፡ ዛሬዪቱ ፡ ኢትዮጵያ ፡ ሰሜንም ፡ የዘለቀው ፡ ንግሥተ ፡ ሳባም ፡ የተጠራችበት ፡ የሳባ ፡ ዘር ፡ ለየብቻ ፡ መኖሩን ፤ ይኸም ፡ ሁለቱ ፡ እየተደባለቀ ፡ የጥንቱን ፡ ጸሐፊዎች ፡ ያስቸግራቸው ፡ እንደነበረ ፡ ከተመለከትን ፡ በኋላ ፡ ወደ ፡ ዋናው ፡ ጉዳይ ፡ እንመለስ ።

እነዚህ ፡ ሁሉ ፡ የጥንት ፡ ጸሐፊዎች ፡ ግብፆችም ፡ እስራኤሎችም ፡ ግሪኮችም ፡ ግማሾቹ ፡ የኩሽ ፡ አገር ፡ የቀሩት ፡ ኢትዮጵያ ፡ እያሉ ፡ ሲጠሩን ፡ አሁን ፡ ባለንበት ፡ የፖለቲካና ፡ ያገር ፡ ክፍል ፡ የምንገኘውን ፡ ኢትዮጵያውያኖችን ፡ ብቻ ፡ አይደለም ፡ ነገር ፡ ግን ፡

ከዛሬው ፡ ቱኒዚና ፡ ማሮክ ፡ ከሊቢያና ፡ ግብፅ ፡ ከፍልስጥኤም ፡ ወደ ፡ ደቡብ ፡ በኤርትራ ፡ ባሕር ፡ ግራና ፡ ቀኝ ፡ እስከ ፡ ሕንድ ፡ ውቅያኖስ ፡ ጠረፍ ፡ ድረስ ፡ ያለውን ፡ የዛሬውን ፡ የዓረብንም ፡ የሱዳንንም ፡ በመካከል ፡ የሚገኘውን ፡ ያሁኑን ፡ የኛንም ፡ አገር ፡ አንዳንድ ፡ ጊዜ ፡ እየለዩ ፡ ብዙ ፡ ጊዜ ፡ እየደባለቁ ፡ ነው ።

ይኸም ፡ እንደሙሉ ፡ ስሕተት ፡ እንዳይቆጠር ፡ በዙሪያችን ፡ ከሚገኙት ፡ ከነዚህ ፡ ሕዝቦች ፡ ጋር ፡ ዘራችን ፡ ልማዳችን ፡ ቋንቋችን ፡ ከሥር ፡ ከመወረቱ ፡ እየተገናኘ ፡ ተደባልቆ ፡ በመኖሩ ፡ ነው ። ደግሞ ፡ ረኃብ ፡ በተነሣ ፡ ጊዜ ፡ እንደኛው ፡ ነገድ ፡ ተሰዶ ፡ ወደ ፡ አንደኛው ፡ ነገድ ፡ አገር ፡ ሄዶ ፡ ይደባለቃል ። ከመካከላቸው ፡ አንድ ፡ ኃይለኛ ፡ የነገድ ፡ አለቃ ፡ ተነሥቶ ፡ ማስገበር ፡ ሲፈልግ ፡ የሌላውን ፡ አገር ፡ ምርኮ ፡ ይዞ ፡ ወደራሱ ፡ አገር ፡ ሲሔድ ፡ የራሱን ፡ አገር ፡ ሕዝብ ፡ በወራሪነት ፡ በሌላው ፡ አገር ፡ ሲተወው ፡ ይህን ፡ በመሰለው ፡ ሁኔታ ፡ ሕዝብ ፡ እርስ ፡ በርሱ ፡ ሲዘዋወርና ፡ ሲደበላለቅ ፡ በዚሁ ፡ ዓይነት ፡ ዘሩ ፡ ብቻ ፡ ሳይሆን ፡ ጽሕፈቱና ፡ ቋንቋው ፡ መጠሪያ ፡ ስሙም ፡ ልማዱና ፡ ጥበቡም ፡ እየተደበላለቀና ፡ እየተዳቀለ ፡ ለመለየት ፡ ያስቸግራል ። ስለዚህ ፡ ይህን ፡ ችግር ፡ ማለፍና ፡ መለየት ፡ የማይችል ፡ በሩቅ ፡ ያለ ፡ የጥንት ፡ ጸሐፊ ፡ አገራችንን ፡ በደፈና ፡ የኩሽ ፡ አገር ፡ ወይም ፡ ኢትዮጵያ ፡ ብሎት ፡ ያልፋል ።

የዛሬ ፡ ጸሐፊና ፡ መርማሪም ፡ ነገሩን ፡ ላበጥር ፡ ብሎ ፡ ሲነሣ ፡ የዘመኑ ፡ ርተት ፡ በዘመኑ ፡ የተደራጀው ፡ ጽሑፍ ፡ በማነሱ ፤ የፊደሉና ፡ የቋንቋው ፡ የባህሉና ፡ የልማዱ ፡ ድብልቅነት ፡ እየተደቀነበት ፡ ችግሩን ፡ በሙሉ ፡ ማለፍ ፡ እያቃተው ፡ በጥንታዊው ፡ በኢትዮጵያና ፡ በሌላውም ፡ አገር ፡ የቀድሞ ፡ ታሪክ ፡ ሲሆን ፡ በዛሬው ፡ ጊዜ ፡ በጽሑፍ ፡ ለሕዝብ ፡ የሚያቀርበው ፡ የሥራ ፡ ፍሬ ፡ ሞላ ፡ ከጐደል ፡ ከመሆን ፡ አይዘልም ።

እኛ ፡ የጉዳዩ ፡ ባለቤቶች ፡ ለሥራው ፡ ችላ ፡ ባልንበት ፡ ዘመን ፡ የኢትዮጵያን ፡ ታሪክ ፡ የጸፉት ፡ ጀምስ ፡ ብሩስ ፡ ሞሪዮ ፡ ኩልቦ ፡ ኮንቲ ፡ ሮሲኒ ፤ ካሜረር ፡ ባጅ ፡ እንደዚሁም ፡ ሌሎቹ ፡ ሁሉ ፡ የጥንቱን ፡ የኢትዮጵያን ፡ ታሪክ ፡ ለማግኘት ፡ ከኛ ፡ ታሪክ ፡ ነገሥትና ፡

ክብረ ፣ ነገሥት ፣ ተፈላልገው ፣ የሚበቃቸውን ፣ ያህል ፣ ሲያጡ ፣ ስለኛ ፣ አገር ፣ ከክርስቶስ ፣ ልደት ፣ በፊትና ፣ በኋላ ፣ ባለው ፣ በሺሂ ዓመት ፣ ውስጥ ፣ ግብፅን ፣ ከሚገዙት ፣ ከነበጥሊሞስ ፣ ቤተ ፣ መን ግሥትና ፣ በኋላ ፣ ደግሞ ፣ ከሮማውያኖቹ ፣ ውስጥ ፣ አገር ፣ ለማየት ፣ ንግድ ፣ ለማግኘት ፣ የአገር ፣ ካርታና ፣ ታሪክ ፣ ልማድና ፣ ባህል ፣ ለማጠራቀም ፣ ወደ ፣ ኢትዮጵያ ፣ ጠረፍ ፣ እየመጡ ፣ ሲመለሱ ፣ የተዉትን ፣ ጽሑፍ ፣ ወደ ፣ መመርመር ፣ ይሔዳሉ ።

የነዚህም ፣ የጥንት ፣ ጸሐፊዎች ፣ ያብዛኞቹ ፣ በም ፣ ኤራስቲን ፤ አናሲክራት ፤ አጋታርሺድ ፣ ዋሊን ፣ ስትራቦን ፤ ሲምኒድ ። ዲዮ ዶር ፤ አርቴሚዶር ፤ ቶሎሜ ፣ ኮስማስ ፣ . . . ይባላል ። እነርሱም ። ግማሾቹ ፣ የግሪክ ፣ ግማሾቹ ፣ የሮማ ፣ የቀሩትም ፣ የግብፅ ፣ ተወላጆች ፣ ናቸው ። እነዚህም ፣ የኤርትራን ፣ ባሕር ፣ ዞረው ፣ በያገሩም ፣ ተጉዘው ፣ ያዩትን ፣ የተረኩበት ፣ መጽሐፍ ፣ ፔሪፕሉ ፣ ማሬ ኤሪት ፣ ሬም ፣ ይባላል ። ትርጓሜውም ፣ በኤርትራ ፣ ባሕር ፣ ዙሪያ ፣ ማለት ፣ ነው ። እንደዚሁም ፣ የስትራቦንና ፣ የቶሎሜ ፣ ጽሑፍ ፣ ያገር ፣ ካር ታና ፣ ያገር ፣ ልማድ ፣ ጭምር ፣ ይተርካል ። በነዚህ ፣ ጸሐፊዎች ፣ አጠራር ፣ በአሁኒቱ ፣ ኢትዮጵያና ፣ በቀድሞዪቱ ፣ ኢትዮጵያ ፣ (ኑብያ ፣ በያለበት ፣ በነገድ ፣ በቋንቋ ፣ እየተለያየ ፣ ለተቀመጠው ፣ ሕዝብ ፣ ወደ ፣ ዝርዝር ፣ ገብተው ፣ በም ፣ ሲሰሙ ፣ በኤርትራ ፣ ባሕር ፣ ዳር ፣ በረሸሙ ፣ ያለውን ፣ ሕዝብ ፣ በዋሻ ፣ ነዋሪ ፣ (ትሮግሎዲት) ፣ በዓባይ ፣ ዳር ፣ የሚኖሩትን ፣ ሲሆን ፣ በሊታ ፣ (ስትሩቲአፋዥ) ፤ የቀረውንም ፣ በሚመገበው ፣ ምግብ ፣ ዓይነት ፣ የመልኩ ፣ ቅርጽ ፣ በሚሰጠው ፣ ዓይነት ፣ ዓሣ ፣ በለታ ፤ ቀጭኔ ፣ መሳይ ፣ እያሉ ፣ ሰይ መውት ፣ ይገኛል ። የዚህን ፣ ዝርዝር ፣ ጉዳይ ፣ ወደፊት ፣ ባለው ፣ ምዕራፍ ፣ ይ ፣ ሳይ ፣ ስለምናገኘው ፣ አሁን ፣ ወደ ፣ ዋናው ፣ ጉዳይ ፣ እንመለስ ።

እነዚህን ፣ የውጭ ፣ አገር ፣ ጸሐፊዎች ፣ ወደጐን ፣ ትተን ፣ ያገራችን ፣ ጽሑፍ ፣ አገራችንን ፣ ወይም ፣ ያገራችንን ፣ ሕዝብ ፣ ምን ፣ እንደሚለው ፣ የተመለከትን ፣ እንደሆነ ፣ የቀረውን ፣ እንኳን ፣ በየአ ጋጣሚው ፣ መንካቱ ፣ ባይቀር ፣ አብዛኛ ፣ ጊዜ ፣ ደጋግሞ ፣ ሲጠራ ፣ የምናገኘው ፣ የመጀመሪያውን ፣ ሕዝብ ፣ ነገደ ፣ ካም ፤ በኋላ ፣

የመጣውን ፣ ነገደ ፣ ዮቅጣን ፤ ከባዕድ ፣ ግዛት ፣ ራሱንም ፣ ነገደ ፣ ካሙንም ፣ አወጣው ፣ ለማለት ፣ ነገደ ፣ አግዓዚ ፣ ሕዝቡን ፣ አግ ዓዝያን ፤ አገሩን ፣ ብሔረ ፣ አግዓዚ ፣ ቋንቋውን ፣ ልሳነ ፣ ግዕዝ ፣ ሲለው ፣ አናገኛለን ።

ዓረብ ፣ መታወቅ ፣ ከሦመረ ፣ በኋላ ፣ በንግግሩም ፣ በጽሕ ፈቱም ፣ ሐበሻ ፣ (ድብልቅ) ፣ ብሎን ፣ ይገኛል ። ግማሾቹ ፣ ደግሞ ፣ ከደቡብ ፣ ዓረብ ፣ ከነገደ ፣ ዮቅጣን ፣ ከሳባ ፣ ከፍል ፣ ግማሾቹ ፣ ሐበሳን ፣ የሚባሉት ፣ የኤርትራ ፣ ባሕርን ፣ ተሻግረው ፣ በኢትዮጵያ ፣ ሰሜን ፣ ስለተቀመጠ ፣ ሐበሻ ፣ የሚባለው ፣ ስያሜ ፣ የመጣው ፣ ከነርሱ ፣ ነው ፣ የሚሉ ፣ አዋቂዎች ፣ ሞልተዋል ። ከዚህ ፣ በፊት ፣ ስማቸውን ፣ የጠቀስነው ፣ ምስተር ፣ ሪክማን ፣ (J. RYCKMANS) የሳባውያን ፣ ታሪካዊ ፣ ጽሑፍ ፣ በሚባለው ፣ መጽሐፋቸው ፣ እንደ ሚያስረዱት ፣ በዛሬው ፣ የመን ፣ ምዕራብ ፣ የሚገኘው ፣ ያገሩ ፣ ስም ፣ ሐበሳት ፣ ሰዎቹ ፣ ሐበሳን ፣ የሚባሉት ፣ ሐበሳ ፣ ከሚባል ፣ የነገድ ፣ አባት ፣ የወረዱ ፣ ከአገራቸው ፣ ከደቡብ ፣ ዓረብ ፣ ተሻግረው ፣ በኢ ትዮጵያ ፣ ሰሜን ፣ ተቀምጠው ፣ ሐበሻ ፣ የሚባለው ፣ ስም ፣ የመጣው ፣ ከነርሱ ፣ ነው ፣ ብለው ፣ ከሌሎቹ ፣ ጸሐፊዎች ፣ ጋር ፣ ያረጋግጣሉ ። ፓሪስ ፣ በነበርሁ ፣ ጊዜ ፣ በሶርቦን ፣ የምሥራቅ ፣ ቋንቋ ፣ ትምህርት ፣ ቤት ፣ አማርኛ ፣ ከሚያስተምሩት ፣ ሊቅ ፣ ከማርሴል ፣ ኮሄን ፣ ጋር ፣ የዚህኑ ፣ ጉዳይ ፣ አንሥተን ፣ በንነጋገር ፣ አናንተ ፣ ኢትዮጵያውያን ፣ ሐበሾች ፣ ሲሏችሁ ፣ ቅር ይላችኋል ፣ ማለትን ፣ ስምቻለሁ ፣ ነገር ፣ ግን ፣ እውነተኛ ፣ ስማችሁ ፣ ሐበሻ ፣ መሆኑ ፣ አይጠረጠርም ፣ ያሉ ኝን ፣ እስታውሳለሁ ፣ ይሽንንም ፣ ከማለት ፣ ያደረሳቸው ፣ ሐበ ሳን ፣ ከአገራቸው ፣ ከሐበሳት ፣ (ደቡብ ፣ ዓረብ) ፣ መጥተው ፣ በኢ ትዮጵያ ፣ መቀመጣቸው ፣ እነርሱም ፣ ከነገደ ፣ ዮቅጣን ፣ አንድ ፣ ክፍል ፣ መሆናቸውን ፣ በሳባውያን ፣ ፊደል ፣ ሳ ፣ የነበረው ፣ በኋላ ፣ በዓረብኛ ፣ ሳ ፣ ወደ ፣ ሻ ፣ ተለውጦ ፣ ሐበሻ ፣ በንባል ፣ የኖርነውን ፣ ደንበኛ ፣ ታሪክ ፣ መሠረት ፣ በማድረግ ፣ ነው ።

በብሉይ ፡ ኪዳን ፤ በኖኅ ፡ ዘር ፡ ውስጥ ፡ ሁለት ፡ ሳባ ፡ እን
ዳሉ ፡ በትውልዱ ፡ ሐረግ ፡ ላይ ፡ እንመለከታለን ፡ (፩) ፨ አንደኛው ፡
የኖኅ ፡ ልጅ ፡ የካም ፡ የልጅ ፡ ልጁ ፡ የኩሽ ፡ ልጅ ፡ ሳባ ፡ ነው ፨ ነገር፡
ግን ፡ ከሌላው ፡ ለመለየት ፡ ሳባ ፡ ሻባ፡ ይሉታል ፨ ይኸውም ፡ የካሙ ፡
ነገድ ፡ የኑብያው ፡ ኢትዮጵያ ፡ የነገድ ፡ አባት ፡ መሆኑ ፡ ነው ፨
በዚህም ፡ ሳባ ፡ ናባ ፡ እየተባለ ፡ ይጠራል ፨የሁለተኛው ፡ ትውልድ ፡
ደግሞ ፡ ኖኅ ፡ የካምን ፡ ወንድም ፡ ሴምን ፡ ሴም ፡ አርፋክስድን ፤
አርፋክስድ ፡ ሳላህን ፤ ሳላህ ፡ አቤርን ፤ አቤር ፡ ዮቅጣንን ፤ ዮቅ
ጣን ፡ ሳባን ፡ ይወልዳል ፨ የዚህኛውን ፡ የሳባን ፡ ነገድ ፡ ነው ፡ በደ
ቡብ ፡ ዓረብ ፡ ሲኖር ፡ በኋላ ፡ ወደ ፡ ኢትዮጵያ ፡ መጥቶ ፡ የካምን ፡
ዘሮች ፡ አሸንፎ ፡ ባለቤት ፡ ሆነ ፡ የምንለው ፡ ንግሥት ፡ ሳባም ፡ ነገ
ሠች ፡ የምትባለው ፡ በነዚህ ፡ ነገዶች ፡ ላይ ፡ ነው ፨ ሐበሳን ፡ ሳባ ፡
ሚያሪት ፡ እየተባለ ፡ መለያየት ፡ የመጣውም ፡ በዘመን ፡ ብዛት ፡
በትውልድ ፡ መበርከት ፡ ነው ፨

እንግዲህ፡ የኩሹ፡ ሳባ ፡ (ሶባ ፡ ሻባ ፡) ከምሥራቅ ፡ መጥቶም፡
ሆነ ፡ ወይም ፡ ግማሹ ፡ የርሱና ፡ ያባቱ ፡ የካም ፡ ወገኖች ፡ ተደባል
ቀው ፡ ባሁኒቱ ፡ ኢትዮጵያና ፡ በቀድሞዪቱ ፡ ኢትዮጵያ፡ በኑብያ ፡
ሲኖሩ ፡ በኑብያ ፡ ያሉት ፡ ብዙውን ፡ ዘመን ፡ በነፃነት ፡ ከኖሩ ፡ በኋላ፡
በመጨረሻ ፡ በቪይያ ፡ ዓመት ፡ ከክርስቶስ ፡ ልደት ፡ በፊት ፡ ላይ ፡
በግብፅ ፡ ተገዙ ፨ በመጨረሻም ፡ ደግሞ ፡ በሂኛው ፡ መቶ ፡ ዓመት ፡
ላይ ፡ እነዚሁ ፡ በግብፅ ፡ የተገዙት ፡ ኢትዮጵያውያን ፡ መልሰው ፡
ግብፅን ፡ ገዙ ፨ በዚህ ፡ ጊዜ ፡ ሁሉ፡ ባሁኒቱ፡ ኢትዮጵያ ፡ የሚገኙት ፡
አግዓዝያን ፡ ወይም ፡ ሐበሳን ፡ የሚባሉት ፡ ሲመቻቸው ፡ በነጻነት ፡
ሳይመቻቸው ፡ ግብፅ ፡ በፊት ፡ ናፖታ ፡ በኋላ ፡ በየጊዜው ፡ እየወረ
ሯቸውና ፡ እየገበሩ ፡ በመካከላቸው ፡ ኃይለኛ ፡ ሲነሣ ፡ እየጠቀለላ
ቸው ፡ ሲጠፉም ፡ በየነገዳቸው ፡ እየተከፋፈሉ፡ ክክርስቶስ ፡ ልደት ፡
በፊት ፡ እስከ ፡ መቶ ፡ ወይም ፡ ቢበዛ ፡ ፪ ፡ መቶ ፡ ዓመት ፡ ድረስ ፡
ኖሩ ፨ በኋላ ፡ ግን ፡ በግብፅና ፡ በኑብያ ፡ የአሶር ፤ የፋርስ ፤ የግሪክ ፤
የሮማ ፡ ገዥ ፡ እየተፈራረቀ ፡ የኖብያው ፡ የኢትዮጵያ ፡ መንግሥት ፡

(፩) ፱፰ ፡ ም ፤ ፲ ፡

ሲደክም ፡ በጕኑ ፡ ያለው ፡ የሐበሳት ፡ ወይም፡ የአግዓዝያን ፡ ሕዝብ ፡
የአክሱምን ፡ መንግሥት ፡ እያቀና ፡ ተጎሣ ፨ ስለዚህ ፡ ይህን ፡ መንግ
ሥት ፡ የሮማና ፡ የቢዛንቲን ፡ ጸሐፊ ፡ ሁሉ ፡ በያውራጃው ፡ ሰሚ
ገኘው ፡ ሕዝብ ፡ ልዩ፡ ልዩ ፡ ሰም ፡ መስጠቱ ፡ ሳይቀር ፡ ዋነኛውን ፡
መንግሥት ፡ አክሱም ፡ መሥርተው ፡ ድሕፈት ፡ ሲያሰቀርጹ ፡ ንጉሡ ፡
የአክሱም ፡ ንጉሥ ፡ ሕዝቡም ፡ አክሱማውያን ፡ እየተባሉ ፡ አገሩም ፡
ብሔረ ፡ አኩስም ፡ በሚል ፡ ይጠራ ፡ ገሞር ፨ ይሁን ፡ እንጂ ፡ ይህ፡
ግዕዝኛ ፡ አንጋገር ፡ የመጣ፡ ከክርስትና ፡ በኋላ ፡ ነው ፡ እንጂ ፡ የፊ
ተኛው ፡ አነጋገርና ፡ ጽሑፍ ፡ ቀድሞ ፡ በደቡብ ፡ ዓረብ ፡ ሳሉ ፡
የሚጽፉበትና ፡ የሚነጋገሩበት ፡ የላባ ፡ ቋንቋ ፡ ነው ፨ ይኸም ፡ የሳባ ፡
ፊደልና ፡ ቋንቋ ፡ ስግዕዙ ፡ እንደ ፡ አባት ፡ የሚቆጠር ፡ ነው ፨ ደግሞ፡
በአክሱሙ ፡ መንግሥት ፡ የግሪክ ፡ ቋንቋ ፡ ሲሠለጥን ፡ በየሐውልታ
ቸው ፡ ላይ ፡ አንድ ፡ ጊዜ ፡ በሳባውያን ፡ አንድ ፡ ጊዜ ፡ በግሪክ ፡
ቋንቋ ፡ አንዳንድ ፡ ጊዜ ፡ ባልሠለጠነው ፡ ግዕዝኛ ፡ ወይም ፡ ሁለቱ ፡
ግሪኩንና ፡ ሳባውን ፡ ጕን ፡ ለጕን ፡ እያደረጉ ፡ ሲያጽፉ ፡ የነበረው ፡
እነሆ፡ ዛሬ ፡ በየሐውልታቸው ፡ ላይ ፡ ይታያል ፨ በኋላ ፡ ደግሞ ፡ ክክ
ርስትና ፡ በኋላ፡ የተጻፈው ፡ ሁሉ ፡ እሳይ ፡ እንዳልነው ፡ ብሔረ ፡
አክሱም ፡ ንጉሠ ፡ አክሱም ፡ አክሱማውያን ፡ ሲል ፡ ይገኛል ፨
ይኸም ፡ ሰያሜ ፡ በዘመኑ ፡ ይኸውም ፡ ማሰት ፡ በአክሱሞቹ ፡ ዘመን፡
የኢትዮጵያዊነትን ፡ ይልቁንም ፡ የሳባንና ፡ የሐበሳትን ፡ ሲያሜ ፡ እያ
ጠፋው ፡ ሳይሆን ፡ እያደበዘዘው ፡ ሔዷል ፨

እያንዳንዱ ፡ ሕዝብ ፡ በጊዜውና፡ በሥፍራው ፡ በነገዱ ፡ የየራ
ሱን ፡ ከተማ ፡ ሰም ፡ ናፖታ ፡ መርዌ ፡ አክሱም ፡ እያለ ፡ ይሸንኑ፡
ሰም ፡ በማድመቁ ፡ ጸሐፊም፡በዚሁ ፡ እየሠየመው ፡ የዋናውን ፡ የጥ
ንታዊውንና ፡ የጠቅላላውን ፡ የኢትዮጵያዊነት ፡ ስም ፡ ሲዘነጋ ፡
ምንም ፡ አልቀረውም ፡ ነበር ፨ ከጸሐፊዎችም ፡ አንዳንዶቹ ፡ ለወዲ
ህኛው ፡ በፊት ፡ የሐበሳትን ፡ በኋላም ፡ የአክሱምን ፡ ስም ፡ እየሰጡ ፡
ኢትዮጵያዊነትን ፡ ለኑብያ፡ (ለናፖታና ፡ ለመርዌ ፡) የሚሰጡ ፡ አሉ ፨
ነገር ፡ ግን ፡ እንደሆሜርም ፡ እንደ ሄሮዱትም ፡ ቢሆን ፡ የኢትዮጵያ
ዊነት ፡ ስም ፡ ለናፖታና ፡ ለመርዌ ፡ ብቻ ፡ ሊወሰን ፡ አይገባም ፨

በዚሁ ፡ መሠረት ፡ የኢትዮጵያ ፡ ሰም ፡ በሌላው ፡ ክፍል ፡ መብረድ ፡ ብቻ ፡ ሳይሆን ፡ በፍጹም ፡ ሲጠፋ ፡ በኛ ፡ በዛሬዪቱ ፡ ኢትዮጵያ ፡ ከ፷፱ና ፡ ከ፱፱ ፡ ዓመት ፡ ምሕረት ፡ ወዲህ ፡ መንግሥት ፡ ከአክሱም ፡ ሳስታ ፤ ከላስታ ፡ ሸዋ ፤ ከሸዋ ፡ ጐንደር ፡ በተዛወረበት ፡ ጊዜ ፡ . . . ሐበሻ ፡ . . . . . የሚባለው ፡ ሰም ፡ ጣልቃ ፡ መግባቱ ፡ ባይቀርም ፡ አብዛኛ ፡ ጊዜ ፡ የኢትዮጵያ ፡ ሰያሜ ፡ በዜና ፡ መዋዕልም ፡ በጎድ ልና ፡ በድርሳንም ፡ ከደብዳቤም ፡ እንደገና ፡ ይነሣ ፡ ዝመር። በ፱፱ ፡ ዓመተ ፡ ምሕረት ፡ ላይ ፡ የነበረው ፡ ድልነዓድ ፡ ለኑብያው ፡ ንጉሥ ፡ ለጊዮርጊስ ፡ ደብዳቤ ፡ በግዕዝ ፡ ቋንቋ ፡ ሲጽፍ ፡ ሰሙን ፡ ሳይጠቅስ ፡ ንጉሠ ፡ ኢትዮጵያ ፡ ብሏል ። የላሊበላና ፡ የንአኩቶ ፡ ለአብ ፡ የዓ ምዶ ፡ ጽዮንዋ ፡ የዘርዓ ፡ ያዕቆብ ፡ ታሪክ ፡ ነገሥትም ፡ እያንዳንዳ ቸውን ፡ ንጉሠ ፡ ኢትዮጵያ ፡ ሲላቸው ፡ ይገኛል (፩) ።

ከውጪ ፡ አገር ፡ ሊቀ ፡ ጳጳሳት ፡ ውስጥ ፡ የሮማ ፡ ሊቀ ፡ ጳጳስ ፡ አራተኛው ፡ ፓውሊ ፡ (ጳውሎስ) ፡ በ፭፻፡ ፭፻፡ ፵፯ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ለአፄ ፡ ገላውዴዎስ ፤ ፊልጶስ ፡ ፪ ፡ የኤስፓኝ ፡ ንጉሥ ፡ ለአፄ ፡ ሠርፀ ፡ ድን ግል ፡ ደብዳቤ ፡ በላቲን ፡ ቋንቋ ፡ ሲጽፉ ፡ (IMPERATOREM AE-THIOPIAE) የኢትዮጵያ ፡ ንጉሠ ፡ ነገሥት ፡ እያሉ ፡ የጻፉት ፡ በካሪ ፡ በሰበሰበው ፡ የፖርቱጌዝና ፡ የኢትዮጵያ ፡ ግንኙነት ፡ ጽሑፍ ፡ ውስጥ ፡ ተመዝግቦ ፡ ይገኛል ።

ስለዚህ ፡ የኢትዮጵያ ፡ ሰም ፡ ጥንት ፡ በሰፊው ፡ ብዙ ፡ ሕዝብ ፡ አቅፎ ፡ ቢገኝም ፡ ግሪኮቹ ፡ እነሆሜር ፡ እነሄሮዱቱስ ፡ እስራኤሎቹ ፡ እነዳዊት ፤ እነኢሳይያስ ፡ የመሠረቱትን ፡ ሰያሜ ፡ ሳይለቅ ፡ ኩሽ ፤ ሐበሻ፡በቀሻ ፡ ነዋሪ ፡ የሚባለውን ፡ ሁሉ፡ደምስሶ ፡ በአሁኑ ፡ ዘመን ፡ በፖለቲካና ፡ ብወሰን ፡ ተከልሎ ፡ አሁን፡ላለው፡ሕዝባችን ፡ ኢትዮጵ ያዊነት ፡ የግሉ ፡ መጠሪያ ፡ ሆኖ ፡ መቅረቱን ፡ እንመለከታለን ። ይኸም ፡ ሲሆን፡ የሳባውያን ፡ የሐበሳን ፡ ነገድ ፡ ዘሮች ፡ መሆናችንን፡ ሳንረሳ ፡ ሀበሻ ፡ መባልንም ፡ ሳንጠላ ፡ ነው ።

(፩) ያፄ ፡ ገላውዴዎስ ፡ ዜና ፡ መዋዕል ፡ ጐንዘልማን፡ ያሳተመው ፡ ገጽ ፡ ፪ ፡ ፵፯ ፡ ፵፱ ። ያምደ ፡ ጽዮን ፡ ታሪክ ፡ ዝል ፡ ቴሩሾ ፡ ያሳተመው ፡ ገጽ ፡ ፬፻፴፰ ። በካሪ ፡ X ገጽ ፡ ፫፻፵፯ ፡— ፫፻፵፰ ።

ምዕራፍ ፡ ፪ ።

የቀድሞው ፡ የኢትዮጵያ ፡ ጽሑፍ ፡ ሁኔታ ።

የአክሱሙ ፡ መንግሥትና ፡ ሕዝብ ፡ ከደቡብ ፡ ዓረብ ፡ ሕዝብ ፡ ታሪክ ፡ ከፊደሉ ፡ ከሥልጣኔው ፡ ከልማዱ ፡ ጋር ፡ የተያያዘ ፡ እንዴ ሆን ፡ እንዲሁም ፡ ያንጊዜ ፡ ኢትዮጵያ ፡ ወይም ፡ የኩሽ ፡ አገር ፡ ተብሎ ፡ የሚጠራው ፡ የኑብያ ፡ ሕዝብ ፡ የሥልጣኔው ፡ መደብ ፡ በና ፓታና ፡ በመርዌ ፡ የነበረው ፡ በሃይማኖትም ፡ በሥልጣኔም ፡ በልማ ድም ፡ ከግብፅ ፡ ሕዝብ ፡ የተገናኘ ፡ ነበር ። ባጭሩ ፡ የተገናኘ ፡ ነው ፡ ከማለት ፡ ይልቅ ፡ የኑብያው ፡ ሕዝብ ፡ ፊደሉና ፡ ሃይማኖቱ ፡ የዋ ነኞቹና ፡ የሥልጡኖቹ ፡ ወገኖች ፡ የግብፅ ፡ ፊደል ፡ (ሂዬሮግሊፍ) የሚባለው ፡ ነበር ። በሃይማኖትም ፡ ረገድ ፡ የግብፃውያንን ፡ አማ ልክት ፡ እነአሞንን ፡ ያመልኩ ፡ ነበር ። ተራው ፡ ባለገር ፡ ደግሞ፡ ከግብፅ ፡ ባሳገር ፡ ከወዲህም ፡ ከዛሬዪቱ ፡ ኢትዮጵያ ፡ ባላገር ፡ ጋር ፡ የተያያዘ ፡ ልዩ ፡ ልዩ ፡ ከፍጡራን ፡ የመነጨ ፡ የፍጡርና ፡ የመናፍ ስት ፡ አምልኮ ፡ ነበረው ።

ስለዚህ ፡ በኋለኛው ፡ ዘመን ፡ አክሱም፡ ሲገን ፡ (ሲነግ) ፡ ሃይ ማኖትንና ፡ ፊደልን ፡ከደቡብ ፡ ዓረብ ፡ ይዞ ፡ የመጣውን ፡ ለዛፊው ፡ ፊደላችን ፡ አባት ፡ የሆነውን ፡ የሳባውያንን ፡ ፊደል ፡ በግዛቱ፡ ስሰ፡ አስፋፋ ፡በኋላም ፡ ይኸው ፡ ፊደልና ፡ ቋንቋ፡ ወደ ፡ ግዕዝ ፡ ተለውጦ፡ ዛፊ ፡ ጽሑፉ ፡ ሁሉ ፡ በዚያው ፡ በመጠኑ ፡ ስለአክሱም ፡ መንግሥት፡ ሲናገር ፡ ኑብያን ፡ እንደባዕድ ፡ በመመልከት ፡ በጉዳዩ ፡ ሲያገባው ፡ ቀርቶ ፡ ገዛነው ፡ አስገበርነው ፡ ብሎ ፡ ከማሰፍ ፡ በቀር ፡ ስለኑብያ ፡ መንግሥት ፡ ሁኔታ ፡ በሰፊው ፡ የሚናገር ፡ ምንም፡ ያህል ፡ የሰም ። የኑብያውም ፡ በናፓታና ፡ በመርዌ ፡ የተፈጸመው ፡ በሂዬሮግሊፍ ፡ የተጻፈው ፡ ታሪኩ ፡ እንደቴብና ፡ እንደ ፡ መምፊስ ፡ ታሪክ ፡ ተደብቆ ፡ ሲኖር ፡ ሻምፖልዮን ፡ የፊደሉን ፡ ምሥጢር ፡ ከፈታው፡ ወዲህ ፡ ብዙ ፡ መርማሪዎች ፡ ጥንታዊውን ፡ የግብፅን ፡ ታሪክ ፡ እየ መረመሩ ፡ ሲያወጡ ፡ የኑብያውም ፡ ታሪክ ፡ እየተመረመረ ፡ መው

ዛፊ፣ የሚገኘው ፣ ይኸን ፣ የመሳሰለው ፣ ጽሑፍ ፣ የዮንቱ ፣ በዮዲት ፣ መነሣትና ፣ በሌላውም ፣ ምክንያት ፣ ጠፉፍቶ ፣ እንደገና ፣ መዘጋጀት ፣ የቻለው ፣ ከ፲፬ኛው ፣ መቶ ፣ ዓመት ፣ ምሕረት ፣ ወዲህ ፣ ከአፄ፣ ዓምደ፣ ጽዮን ፣ ጊዜ ፣ ዝምሮ ፣ በመሆኑ፣ ከዚህ ፣ ጊዜ ፣ ወዲህ ፣ ሞላ ፣ ከጐደል ፣ የመንግሥትም ፣ የመንፈሳዊም ፣ ታሪክ ፣ ይገኛል ። ግልባጩ ፣ ሳይሆን ፣ አንዳንድ ፣ መንፈሳዊ ፣ ጽሑፍ፣ በይኩኖ ፣ አምላክ ፣ ጊዜ ፣ የተዘጋጀ ፣ አሰ ። ከዚሁ ፣ ጭቱ፣ ብሔረ ፣ ኦሪት ፣ የሚባለው ፣ ዛሬ፣ በፓሪስ ፣ ቤተ ፣ መጻሕፍት፣ የሚገኘው፣ እንደብርቅ ፣ ይታያል ።

ከአፄ ፣ ዓምደ ፣ ጽዮን ፣ ጊዜ ፣ በፊት ፣ ያሰፈሙን ፣ የላስታና ፣ ይልቋንም ፣ የአክሱምን ፣ ታሪክ ፣ የቤተ ፣ ክህነት ፣ ሰዎች ፣ መነኩሳትና ፣ አጨጌዎች ፣ የመንግሥቱም ፣ ጸሐፊዎች፣ ሲያያዝ ፣ በወሬ፣ የመጣውን ፣ ከራሳቸውም ፣ እየጨመሩ ፣ ሲያዘጋጁ ፣ ሰያንዳንዱ ፣ የአክሱምና ፣ የላስታ ፣ ንጉሥ ፣ በዘመኑ ፣ የፈጸመውን ፣ አጫጭር ፣ የጦርነትና ፣ የመንፈሳዊ ፣ ተግባር ፣ ሲያዘጋጁ ፣ በየዘመኑ ፣ የነበረውን ፣ ልማድና ፣ አስተዳደር ፣ የፅታና፣ የመሣሪያ ፣ የሽቅጥና ፣ የነገዘቡን ፣ ዓይነት ፣ ሌላውንም ፣ ይኸን ፣ የመሳሰለውንም ፣ ጽፈው ፣ ለማቅረብ ፣ የዘመኑ ፣ የጸሐፊነት ፣ ልማድ ፣ አላስቻላቸውም ። ጽፈው ፣ ጠፍቶም፣ እንደሆነ ፣ አይታወቅም ፣ ይሁን ፣ እንጂ ፣ የዚህ ፣ ሁሉ ፣ ዓይነት ፣ በደንብና ፣ በዝርዝር ፣ ተጽፎ ፣ ወደ ፣ ጊዜያችን ፣ የተላለፈ ፣ አላገኘንም ። በዚህ ፣ ምክንያት ፣ ፈረንጆች ፣ የኛን ፣ የሥነ ፣ ጽሑፍ ፣ ደረጃ ፣ ከጓደኞቻችን፣ አገሮች ፣ ከዓረብና ፣ ከግብፅ ፣ ከፋርስና ፣ ከግሪክ ፣ በዝቅተኛነት ፣ ለመገመት ፣ ግዴታ ፣ ሆኖባቸዋል ።

በዚሁ ፣ ባሰን ፣ ታሪክ ፣ ነገሥት ፣ ውስጥ፣ እንደምንመለከተው፣ ከአዳም ፣ ዝምሮ ፣ እስከ ፣ ዳዊት ፣ ከሰሎሞን ፣ አስከ ፣ ይኩኖ ፣ አምላክ ፣ የሰም ፣ ዝርዝር ፣ ይሰጥና ፣ ከዚያ ፣ ጣልቃ ፣ እያገባ፣ የንግሥቱ፣ ሳባንና ፣ የሰሎሞንን ፣ ግንኙነት ፣ የቀዳማዊ ፣ ምኒልክን ፣ ልደትና ፣ ንግሥ ፣ የአብርሃንና ፣ የአጽብሐን ፣ ቲንሽ ፣ ታሪክ ፣ ከአቡነ ፣ ሰላማ፣ (ከግቴ ፣ ብርሃን) ፣ ጋር ፣ ያዬ ፣ ካሌብን ፣ ከአባ ፣ ጰንጠሌዎን ፣ ያዬ ፣ ገብረ ፣ መስቀልን ፣ ከያሬድና ፣ ከአቡነ ፣ አረጋዊ፣ ጋር ፣ እያያያዘ፣

ጣት ፣ ዝመረ ። ኑብያን ፣ከግብፅ ፣ ጋር ፣ ደርበው ፣ ሊገዙ ፣ የኖሩት፣ ፈርዖኖች ፣ እንደገና ፣ ኢትዮጵያውያኑ ፣ ደግሞ ፣ ከኑብያ ፣ ተነሥተው ፣ ግብፅን ፣ በሙሉ ፣ እስከ ፣ ሊቢያ ፣ አስከፓለስቲን ፣ የገዙት ፣ የግብፅ ፣ ፯ኛው ፣ ሥርወ ፣ መንግሥት ፣ (ዲናስቲ) ፣ ተብለው ፣ የተመደቡት ፣ የኢትዮጵያውያን ፣ ነገሥታት ፣ የኒፒያንኪ ፣ የነታርሐቃ ፣ ታሪክ ፣ ከሐውልትና ፣ ከጣያታቱ ፣ ቤተ ፣ መቅደስ ፣ ግድግዳ ፣ ላይ ፣ እየተተረጐመ ፣ ይወጣ ፣ ዝመር ። ይኸንንም ፣ ወደ ፣ ፊት ፣ በሥፍራው ፣ ሰንደርስ ፣ እናነጋዋለን ።

የሆነ፣ ሆኖ ፣ የኢትዮጵያ ፣ የጥንታዊ ፣ ግዛት ፣ ነበር ፣ አስቀድሞ ፣ ሲገዙ ፣ ቢኖሩም ፣ በኋላ ፣ መልሰው ፣ ግብፅን ፣ ገዝተዋል ፣ እያልን ፣ ስለምንመካባቸው ፣ስለ ፣ ኑብያ ፣ ሕዝቦች፣ በተለይ ፣ ስለ፣ ናፓታና ፣ ስለመርዌ ፣ ደንበኛ ፣ ታሪክ ፣ የሚናገር ፣ በግዕዝም ፣ በአማርኛም ፣ የተጻፈው ፣ በልክ ፣ ነው ። በዮሐንስ ፣ መደብር ፣ ስለ ፣ በባቆን ፣ (ሻባካ) ፣ ስለ ፣ ንግሥት ፣ ሕንደኬና ፣ ስለ ፣ ትልቁ ፣ አሰ ከንድር ፣ ግንኙነት ፣ በቲንሹ ፣ ሲኖር ፣ ከዚያ ፣ በፊት ፣ ያለው ፣ ሰፈ ፣ የኑብያ ፣ መንግሥት ፣ ታሪክ ፣ ለዚያን ፣ ዘመንም ፣ ለዛሬዪቱም ፣ ኢትዮጵያ ፣ እስከ ፣ ቅርብ ፣ ጊዜ ፣ የተዳፈን ፣ ጨለማ ፣ ነበር ። የዚህ ፣ የኑብያ ፣ ታሪክም ፣ እላይ ፣ እንዳመለከትነው ፣ ከናፓታና ፣ ከመርዌ ፣ ዝቅ ፣ ብሎም ፣ ከቴብ ፣ (ከርናቅ) ፣ ከዙሪያውም ፣ ከየሐውልቱ ፣ ከየመቅደሱ ፣ ከቤተ ፣ መንግሥቱ ፣ ፍራሽ ፣ ቢገኝም ፣ በግብያቸ ፣ ጥንታዊ ፣ ፊደል ፣ የተጻፈ ፣ ሆኖ ፣ የሚተርከውም ፣ ስለ ፣ ኑብያ ፣ ይኸው ም ፣ ማለት ፣ የናፓታንና ፣ የመርዌን፣ መንግሥት፣ አንጂ፣ አሁን ፣ ከያዝነው ፣ ፊደልና ፣ ታሪክ ፣ ጋራ ፣ ተወራራሽ ፣ ስለሆነው ፣ ስለአክሱም ፣ አይናገርም። በዘርና ፣ በአንዳንድ ፣ ልማድ ፣ ካልሆነ ፣ በቀር፣ የኑብያው ፣ ሥልጣኔና ፣ ታሪክ ፣ ሃይማኖቱም፣ ከአክሱም ፣ ሥልጣኔ ፣ ጋር ፣ የማይገናኝ ፣ ነው ፤ ቢባልና ፣ የኑብያውን ፣ ችላ ፣ ብንልም ፣ ስለራሱ ፣ ስለአክሱም ፣ መንግሥት ፣ ታሪክ ፣ እንኳን ፣ በታሪክ ፣ ነገሥትም ፣ በክብረ ፣ ነገሥትም ፣ በብፅሉ ፣ ነገሥትም ፣ በነገሥታቱና ፣ በጳጳሳቱ ፣ ድርሳንና ፣ ገድል ፣ ውስጥ ፣ የተጻፈውም፣ ቢሆን ፣ በደረቅ ፣ ታሪክ ፣ ረገድ ፣ የሚሰጠን ፣ ጥቅም ፣ ዝቅ ፣ ያለ ፣ ነው ። ይኸውም ፣

ይጽፋል ። ከዚያ ፣ የሳሊበላንና ፣ የነአዙቶ ፣ ለአብን ፣ የይኩኖ ፣ አምላክንና ፣ የአቡነ ፣ ተክለ ፣ ሃይማኖትን ፣ ይተረካል ። አተራረኩም ፣ በደረቅ ፣ ታሪክና ፣ ወይም ፣ ለታሪኩ ፣ ብቻ ፣ ቀጥተኛ ፣ ሐተታ ፣ በመስጠት ፣ ሳይሆን ፣ በመንፈሳዊና ፣ በተአምራታዊ ፣ አገላለጽ ፣ ሆኖ ፣ እናገኘዋለን ። ይኸም ፣ እንደማናቸውም ፣ ሥራ ፣ በዚያን ፣ ዘመን ፣ የተለመደና ፣ የማያስነቅፍ ፣ ነው። ዳሩ ፣ ግን ፣ እላይ ፣ እንዳመለክትነው ፣ ያብዛኞቹ ፣ ነገሥታት ፣ ክስማቸው ፣ ዝርዝር ፣ በቀር ፣ በዕለት ፣ ተግባራቸው ፣ የፈጸሙት ፣ የፍርዱ ፣ የሥርዓቱ ፣ የጦርነቱ ፣ የንግዱ ፣ እኳኋን ፣ የሸቀጡ ፣ የጦር ፣ መሣሪያው ፣ ለኑሮና ፣ ለትዳር ፣ ወንዱና ፣ ሴቱ ፣ የሚገለገሉበት ፣ ዕቃና ፣ መሣሪያ ፣ በአማርኛ ፣ እንኳ ፣ ተስፋ ፣ ለማድረግ ፣ የራሱ ፣ የቋንቋው ፣ አለመኖር ፣ አያስችልም ፣ ብንል ፣ በዘመኑ ፣ በሚሠራበት ፣ በቤተ ፣ መንግሥቱና ፣ በቤተ ፣ ክህነቱ ፣ ቋንቋ ፣ በግዕዝ ፣ እንኳ ፣ አይገኝም ። ባንዳንድ ፣ ቦታ ፣ በብርቅ ፣ ቢገኝም ፣ በጣም ፣ ያነሰ ፣ ከግማሽ ፣ ገጽ ፣ ሰለማይደርስ ፣ ለዛሬ ፣ ዘመን ፣ ጸሐፊና ፣ አንባቢ ፣ የማያጠግብ ፣ ይሆናል ።

ክርስትናን ፣ ጌታችን ፣ ከመሠረተው ፣ ሐዋርያትና ፣ ሰማዕታት ፣ በያለበት ፣ ካሰፋፉትና ፣ ወደ ፣ ኢትዮጵያም ፣ አባ ፣ ሰላማ ፣ ፍሬምና ጦስ ፣ ካገቡት ፣ ወዲህ ፣ እንደዛሬው ፣ ዘመን ፣ ልማድ ፣ እላይ ፣ የዘረዘርነውን ፣ ያገር ፣ ልማድ ፣ የዕቃና ፣ የመሣሪያ ፣ ዓይነት ፣ በዝርዝር ፣ ለመጻፍ ፣ አባቶቻችን ፣ አሳባቸውን ፣ ማድከም ፣ አልፈለጉም ። ዛሬ ፣ የፈለግነውን ፣ ያህል ፣ ለኋላ ፣ ትውልድ ፣ ይጠቅመዋል ፣ ብለው ፣ ያን ፣ ጊዜ ፣ እምብዛም ፣ የተገነዘቡት ፣ አይመስልም ። በዚህ ፣ ፈንታ ፣ ሰለ ፣ አዲሱ ፣ የክርስትና ፣ ሃይማኖት ፣ ሰለሐዋርያትና ፣ ስለሰማዕታት ፣ ስለመላእክትና ፣ ስለጻድቃን ፣ ከነዚሁ ፣ ጋር ፣ ስለተያያዙት ፣ ነገሥታት ፣ በመንፈሳዊ ፣ አያያዝ ፣ ብቻ ፣ ለመጻፍና ፣ ለመድከም ፣ የዘመኑ ፣ ጸሐፊዎች ፣ የሆኑት ፣ የቤተ ፣ ክህነት ፣ ሰዎች ፣ አሳባቸውን ፣ በሙሉ ፣ ወደዚህ ፣ ሥራ ፣ አዘነበሉ ። የማይካደውን ፣ ትጋታቸውንና ፣ ዕውቀታቸውን ፣ ለዚሁ ፣ ለመኖፈሳዊ ፣ ጽሕፈት ፣ ሠዉት ። በዚህ ፣ ምክንያት ፣ እነሆ ፣ ዛሬ ፣ በኢትዮጵያ ፣ ቤተ ፣ መንግሥትና ፣ ቤተ ፣ ክህነት ፣ በገዳማትና ፣ በየአብያተ ፣ ክርስቲያናት ፣ ውስጥ ፣

በውጪ ፣ አገር ፣ መጻሕፍት ፣ ሁሉ ፣ የገድል ፣ የድርሳን ፣ የመልካ ፣ መልክ ፣ የጸሎት ፣ የምነና ፣ መጻሕፍት ፣ በጥሩ ፣ ጥሩ ፣ ብራና ፣ በሚያማምር ፣ ጽሕፈትና ፣ ድጉስ ፣ በደመቁ ፣ ሐረጎች ፣ እጊጦ ፣ ሲገኝ ፣ የታሪኩ ፣ የመሣሪያውና ፣ የዕቃው ፣ የሥርዓቱ ፣ ጽሑፍ ፣ እንሶና ፣ ጐድሎ ፣ ይገኛል ። አባቶቻችን ፣ ይኸኛውን ፣ ሥራ ፣ ወደሚያልፍ ፣ ወደሥጋዊ ፣ ወደምድራዊ ፣ ስለቆጠሩት ፣ መንፈሳዊ ፣ መጽሐፍ ፣ ብቻ ፣ አበረከቱልን ።

ስለዚህ ፣ የታሪኩ ፣ ወገን ፣ በዚያው ፣ ዘመን ፣ ችላ ፣ ሰለተባለ ፣ ዛሬ ፣ ታሪክ ፣ እያለን ፣ የታሪክ ፣ ድኃ ፣ ሆነን ፣ ስንኖር ፣ እኛም ፣ ራሳችን ፣ በራሳችን ፣ የራሳችንን ፣ ታሪክ ፣ ቆፍረን ፣ እንኳን ፣ ባይሆን ፣ ከቆመው ፣ ሐውልት ፣ ላይ ፣ ለመገልበጥና ፣ ለመረዳት ፣ ስለአቃተን ፣ ወይም ፣ ሰለአላሰብንበት ፣ የዚህ ፣ ሥራ ፣ ልማድ ፣ ያላቸው ፣ ለታሪክ ፣ ዋጋ ፣ መስጠት ፣ የቻሉ ፣ የውጪ ፣ አገር ፣ ሰዎች ፣ አፍሪካን ፣ ለማየት ፣ አደን ፣ ለማደን ፣ ታሪክ ፣ ለመመርመር ፣ በየምክንያቱ ፣ ካገራቸው ፣ ሲወጡና ፣ ወደኢትዮጵያ ፣ ሲመጡ ፣ በአክሱምና ፣ በዙሪያው ፣ ካለው ፣ ሐውልት ፣ ላይ ፣ አንዳንድ ፣ ጽሑፍ ፣ እየቀዱ ፣ እየተረጐሙ ፣ የታሪካችንን ፣ ብልጭታ ፣ አሳዩን ። እነዚህም ፣ እንደነጀምስ ፣ ብሩስ ፤ ኤድዋርድ ፤ ሩፔል ፤ ህንሪ ፣ ሳልት ፤ ኮንቲ ፣ ሮሲኒና ፣ ሌሎችም ፣ ናቸው ። እነሱም ፣ እየተነጣጠሉ ፣ የተቻላቸውን ፤ ለየብቻ ፣ በጽሑፍ ፣ ገልጸው ፣ ከቆዩ ፣ በኋላ ፣ ፲፱፻፲ ፣ ዓ ፣ ም ፣ ወደ ፣ ኢትዮጵያ ፣ ሰሜን ፣ ጸሐፊ ፣ ፎቶግራፍ ፣ እንሽ ፣ ቆፋሪ ፣ ፕላን ፣ ሠሪ ፣ ሆነው ፣ ባንድ ፣ ጓድ ፣ የመጡት ፣ እነሊትማን ፣ በአክሱምና ፣ በሌላም ፣ ታሪካዊ ፣ ሥፍራ ፣ እየተዘዋወሩ ፣ ቆሞና ፣ ወድቆ ፣ ካገኙት ፣ ሐውልት ፣ ላይ ፣ ያገኙትን ፣ የሳባ ፣ የግሪክ ፣ የግዕዝ ፣ ጽሑፍ ፣ እየቀዱ ፣ ባንዳንድ ፣ ቦታም ፣ በቁፋሮ ፣ እያገኙ ፣ ለኢትዮጵያ ፣ ታሪክ ፣ ጠቃሚ ፣ የሆነ ፣ ሥራ ፣ አዘጋጁ ። ደች ፣ አክሱም ፣ ኤክስፔዲሽን ፣ (DEUTSCHE AXUM EXPEDITION) የሚባለውን ፣ በአራት ፣ ቮሊም ፣ በጀርመን ፣ ቋንቋ ፣ ተዘጋጅቶ ፣ የታተመውን ፣ መጽሐፍ ፣ መመልከት ፣ ነው ። የጀርመኑን ፣ ቋንቋ ፣ ለመረዳት ፣ እንደኔ ፣ ያቃተው ፣ ሰው ፣ በአራተኛው ፣ ቮሊም ፣ ላይ ፣ ያለው ፣ ከየሐውልቱ ፣

በቀጥታ ፡ የተወሰደውና ፡ የታተመው ፡ የሳባውና ፡ የግፅዙ፡ ጽሑፍ ለታሪክ ፡ ጸሐፊ ፡ በቂ ፡ ሆኖ ፡ ያገለግላል ።

ከነርሱ ፡ የተረፈውን ፡ ደግሞ ፡ እነሆ ፡ በአሁኑ ፡ ጊዜ ፡ የፈረንሳዊና ፡ የኢትዮጵያ ፡ ተወላጆች ፡ የእርኬዎሎዥ ፡ ሠራተኞች ፡ በኅብረት ፡ በእክሱምና ፡ በዙሪያው ፡ እየተፈላለጉ ፡ አንዳንድ ፡ የተነጣጠለ ፡ ታሪካዊ ፡ ዕቃ ፡ ማግኘታቸውን ፡ አይተናልና ፤ ድካማቸው ፡ በመጨረሻ ፡ ፍሬ ፤ አግኝቶ ፡ የተደበቀና ፡ እስከ ፡ ዛሬ ፡ የደከሙት ፡ ጸሐፊዎች ፡ ያላገኙት ፡ ጽሑፍ ፡ እንዳለ ፡ ወደ ፡ ብርሃን ፡ እንዲያመጡልን ፡ እንመኛለን ።

እስከዚያ ፡ ግን ፡ ሥራ ፡ ሳንፈታ ፡ እስካሁን ፡ ከተገኘው ፡ የሐውልትና ፡ የብራና ፡ ጽሑፍ ፡ ውስጥ ፡ ከገድሉና ፡ ከድርሳኑ፡ ውስጥ፡ በትዕግሥት ፡ እየለቀምን ፡ የኢትዮጵያን ፡ ታሪክ ፡ የዛሬው ፡ ሕዝባችን ፡ በሚናገረው፡ በአማርኛ፡ ቋንቋ ፡ አብራርተን ፡ ለመጻፍ ፡ ዓላማችን ፡ ሆኖ ፡ እነሆ ፡ እማዘጋጀት ፡ ላይ ፡ ነን ፤ ሐውልትና ፡ አጭሩ ፡ ታሪክ ፡ ነገሥት ፡ አብዛኛው ፡ የታሪክ ፡ ክፍል ፡ ሆኖ ፡ ሲያገለግል ፡ ገድሉና ፡ ድርሳኑ ፤ በሙሉ ፡ የሚጽፈው ፡ ያንድ ፡ ጻድቅ ፡ ወይም ፡ መልአክ ፡ ታምራታዊ ፡ ታሪክ ፡ ቢሆንም ፡ ከዚሁ ፡ ከመንፈሳዊ ፡ እነጋገሩ፡ ውስጥ፡ የመልአኩና ፡ የጻድቁ ፡ ወዳጅ ፤ ንጉሥ ፡ ወይም ፡ ንግሥት ፡ መስፍን፡ ወይም ፡ መኰንን ፡ ስማቸው ፡ ጣልቃ ፡ እየገባ ፡ ይገኛል ። ያንዳንዱም ፡ ታሪካዊ ፡ ቦታ ፡ ስም ፡ እይጠፋበትምና ፡ እነዚህን ፡ ከየቦታው ፡ እግኝቶ ፡ ለመልቀም ፡ ሰፊውን ፡ ረዥሙን ፡ መንፈሳዊ ፡ ንግግር ፡ በትዕግሥት ፡ ማንበብ ፡ ግዴታ ፡ ነው ።

የሆነ ፡ ሆኖ ፡ ሁሉም ፡ ቢሆን፡ እንደ፡ ንግሥተ ፡ ሳባና ፡ እንደ ፡ ቀዳማዊ ፡ ምኒልክ ፡ ወይም ፡ እንደ ፡ አብርሃ ፡ አጽብሐ ፡ እንደ ፡ ላሊበላና ፡ እንደ ፡ ይኩኖ ፡ አምላክ ፡ ላሉት ፡ ካልሆነ ፡ በቀር ፡ እብዛኞቹ ፡ የእክሱም ፡ የላስታ ፡ ነገሥታት ፡ ገድልና ፡ ድርሳን ፡ ያልተጻፈላቸው ፡ ስላሉ ፡ ከስማቸው ፡ ዝርዝር ፡ በቀር ፡ ታሪካቸው ፡ እየተቋረጠ ፡ መቅረቱ ፡ ነው ። የመሳፍንትና ፡ የመኳንንት ፡ ዝርዝር ፡ ማግኘትም ፡ ተስፋ ፡ የለም ። እንኳን ፡ ታሪካቸው ፡ ወደፊት ፡ በሥፍራው ፡ እንደምናስረዳው ፡ የነገሥታቱ ፡ ስማቸውና ፡ የነገሡበት ፡ ዘመን ፡ እየተፋለሰ ፡ ያስቸግራል ።

እንደዚህ ፡ ሆኖ፡ አሁን ፡ ጥንታዊውን ፡ የኑብያን፡ መንግሥት፡ ቀጥሎ ፡ የአክሱምን ፡ ታሪክ ፡ ለመጻፍ ፡ ስንነሣ ፡ ከኛ ፡ ወገን ፡ ጽሑፍ ፡ ሲያጥርብን ፡ በግድ ፡ የጥንት ፡ የግሪክና ፡ የሮማ ፡ የግብፅ ፡ ጸሐፊዎችና ፡ መርማሪዎች ፡ እያዩም ፡ በወሬም ፡ እየጻፉ ፡ ስዛሬ ፡ ጸሐፊ ፡ ትተው ፡ ወደ ፡ ፈረንሳዊና ፡ ወደ ፡ ኢጣሊያ ፡ ተተርጕሞ ፡ ሊነበብ ፡ ከቻለው ፡ ወደ ፡ መፈላስግ ፡ መሔድ ፡ ግዴታ ፡ ነው ።

ስለዚህ ፡ በዚህ ፡ መጽሐፍ ፡ ውስጥ ፡ ወደፊት ፡ የምናነበው ፡ በመጀመሪያው ፡ ክፍል ፡ የኑብያ ፡ ታሪክ ፡ ከግብፅ ፡ ተያይዞ ፤ የአክሱሙ ፡ ከደቡብ ፡ ዓረብ ፡ ተዛምዶ ፡ ለአሁኑ ፡ መንግሥታችንም ፡ ለሥልጣኔውም ፡ ለፊደሉም ፡ ለቋንቋውም ፡ ለዘሩም ፡ ለልማዱም ፡ ሳባና ፡ ሐበሳን ፡ የመጡበት ፡ ይኸው ፡ ደቡብ ፡ ዓረብ ፡ መሆኑን ፡ በበሬው ፡ እናያለን ። ለዛሬው ፡ ሥልጣኔያችንና ፡ ፊደላችን ፡ ቋንቋና ፡ ልማዳችን ፡ አባት ፡ ያልሆነውን ፡ የኑብያን ፡ ታሪክም ፡ በሰፊው ፡ ስንመለከት ፡ ከእክሱም ፡ ጋር፡ የልዩነቱን ፡ ወይም ፡ የግንኙነቱን ፡ መጠን ፡ አንባቢ ፡ ራሱ፡ እንዲገነዘበውና፡ የራሱን ፡ ፍርድ፡ እንዲስጥ ፡ ጭምር ፡ ነውና ፡ እነሆ ፡ አሁን፡ ስለኢትዮጵያና ፡ ስለግብፅ ፡ ቅድሚያ ፡ ስለነገደ ፡ ካምና ፡ ስለነገደ፡ ዮቅጣን፡ ብናምነውም፡ ብንጠራጠረውም ፡ እስካሁን ፡ በየመጽሐፉ ፡ ስለሚገኙ ፡ የነገሥታት ፡ ዝርዝር ፡ ስለኑብያውና ፡ ስለአክሱም ፡ መንግሥት ፡ ልዩነትና ፡ ግንኙነት ፡ በየምዕራፉ ፡ እንመልከት ።

ምዕራፍ ፡ ፫ ።

ባገራችን ፡ ጽሑፍ ፡ የሚገኘው ፡ የነገደ ፡ ካምና ፡ የነገደ ፡ ዮቅጣን ፡ አመሠራረት - የነገሥታቱ ፡ የተለመደ ፡ ዝርዝር ፡— በውጪ ፡ አገር ፡ ጽሑፍ ፡ ውስጥ ፡ የሚገኘው ፡ የኢትዮጵያ ፡ ልዩ ፡ ልዩ ፡ ነገድና ፡ ልማድ ።

ባ፩ኛው ፡ ምዕራፍ ፡ እንደተመለከትነው ፡ የእስራኤልና ፡ የግሪክ ፡ ጸሐፊዎች ፡ እነሙሴ ፤ እነሆሜር ፤ እነሄሮዱቱስ ፡ ነቢያቱ ፡ እነኢሳይያስ ፡ ይህ ፡ የኢትዮጵያ ፡ ዘር ፡ በኩሽ ፡ የዘር ፡ ሐረግ ፡ መውረዱ ፡ ሲታወቃቸው ፡ እንደግብፃውያን ፡ የኩሽ ፡ አገር ፡ በኋላ ፡ መጥቶ ፡ በተደባለቀበት ፡ ምክንያት፡ የሴም፡ ዘርነቱ ፡ ሲሰማቸው ፡

የሳባ ፡ አገር ፡ ይሉታል ። ስለዚህ ፡ ከነሱ ፡ ወዲህ ፡ የተነሣው ፡ ጸሐፊ ፡ ሁሉ ፡ የኢትዮጵያ ፡ ሕዝብ ፡ በሰፊው ፡ ግዛቱ ፡ የካምና ፡ የሴም ፡ ድብልቅ ፡ ዘር ፡ መሆኑን ፡ ተረድቶ ፡ በዚሁ ፡ ጽሑፉን ፡ ሲቀጥል ፡ ይኸን ፡ አያያዝ ፡ የቅርብ ፡ ዘመን ፡ ደንበኛ ፡ መርማሪዎች ፡ እነዮሴፍ ፡ ሐለቪ ፡ እነግላጸር ፡ እነኮንቲ ፡ ሮሲኒ ፡ አጽድቀውታል ።

ከኛም ፡ ወገን ፡ ታሪክ ፡ ነገሥታችን ፡ ብዙ ፡ ጊዜ ፡ ስለነገደ ፡ ካም ፡ (የኩሽ ፡ አባት) ፤ ስለነገደ ፡ ዮቅጣን ፡ ስለመደባለቁም ፡ ይጽፋል ። የሁለቱንም ፡ ነገድ ፡ የነገሥታት ፡ ስምና ፡ የነገሡበትን ፡ ዘመን ፡ ዘርዝሮ ፡ ይጽፋል ። ይሁን ፡ እንጂ ፡ እስካሁን ፡ እየተጻፈ ፡ የቆየውን ፡ ከመጻፍ ፡ በቀር ፡ ስለስማቸው ፡ ዝርዝር ፤ ስለቅደም ፡ ተከተላቸው ፡ ስለዘመኑ ፡ ትክክልነት ፡ ለማመንም ፡ ለመካድም ፡ የዘመኑ ፡ ርቀትና ፡ የማስረጃው ፡ ጉድለት ፡ አያስችለንም ። ሐተታም ፡ ለመስጠት ፡ በመጠኑ ፡ ብንፈልግ ፡ የእነዚህ ፡ የነገሥታቱ ፡ ዝርዝር ፡ በኑብያ ፡ በናፓታና ፡ በመርዌ ፡ የነበሩት ፡ የኩሽ ፡ ዘር ፡ የሆኑት ፡ ነገሥታት ፡ በዓረብ ፡ አገርና ፡ ከዚያ ፡ ወደ ፡ ሰሜን ፡ ኢትዮጵያ ፡ የተሻገሩት ፡ የሳባ ፡ ነገሥታት ፡ ተደባልቀው ፡ የተጻፉ ፡ ይመስላል ። ለምሳሌ ፡ የነገደ ፡ ዮቅጣን ፡ ዘር ፡ ከሚላቸው ፡ ነገሥታት ፡ ውስጥ ፡ ከንግሥተ ፡ ሳባ ፡ አምስተኛ ፡ የሆነውን ፡ አሜን ፡ ሐቴብ ፡ ይላል ። አሜን ፡ ሐቴብ ፡ አጠራሩ ፡ ግብፃዊ ፡ ያም ፡ ቢቀር ፡ የናፓታ ፡ የኩሽ ፡ እንጂ ፡ የሳባ ፡ አጠራር ፡ አይደለም ። በሺ፭፻፹ ፡ ዓመት ፡ ከክርስቶስ ፡ ልደት ፡ በፊት ፡ አሜን ፡ ሐቴብ ፡ አንደኛ ፡ የሚባል ፡ የግብፅ ፡ ንጉሥ ፡ ነበር ። የዚህ ፡ ዓይነት ፡ አጠራር ፡ በስሕተት ፡ መድረሱ ፡ እንደሆነ ፡ ወይም ፡ በሞግሼነት ፡ ተወስዶ ፡ እንደሆነ ፡ እናውቅም ።

የሆነ ፡ ሆኖ ፡ ከመጽሐፍ ፡ ቅዱስ ፡ ከዘፍጥረት ፡ ምዕራፍ ፡ ፲ ፡ ወጥቶ ፡ የተዘጋጀው ፡ ከአዳም ፡ የወረደው ፡ የዘር ፡ ሐረግ ፡ እንደሚያሳየን ፡ መሠረቱ ፡ መጽሐፍ ፡ ቅዱስና ፡ ታሪክ ፡ ነገሥታችን ፡ ሆኖ ፡ ከዚያ ፡ ያገራችን ፡ ጸሐፊዎች ፡ ሁሉ ፡ አጭር ፡ መነሻ ፡ ጨምረው ፡ በየመጽሐፋቸው ፡ የሚዘረዝሩት ፡ እንደሚከተለው ፡ ነው ።

ለኖኅ ፤ ሴም ፤ ካም ፤ ያፌት ፡ የሚባሉ ፡ ፫ ፡ ልጆች ፡ ነበሩት ። ከነዚሁ ፡ ካም ፡ ኩሳን ፡ (ኩሽን) ፡ ምሥራይን ፤ ፋጥን ፤ ከነዓንን ፡ ይወልዳል ። በፋንታው ፡ ኩሳ ፡ (ኩሽ) ፡ ሳባ ፡ ሐዊላ ፤ ሰጥታም ፡

ረዕማ ፤ ነምሩድ ፡ የሚባሉትን ፡ ፭ ፡ ልጆች ፡ ወልዶ ፡ የነርሱ ፡ ዘሮች ፡ በርክተው ፡ እስከ ፡ ኑብያ ፡ ድረስ ፡ ያለውን ፡ አገር ፡ አቅንተው ፡ ሲኖሩ ፡ ለነርሱም ፡ እስከ ፡ ነገደ ፡ ዮቅጣን ፡ መምጣት ፡ ድረስ ፡ ፳፪ ነገሥታት ፡ ነበርዋቸው ፡ ይልና ፡ ስማቸውንና ፡ የነገሡበትን ፡ ዘመን ፡ እንደዚህ ፡ እያለ ፡ ያከታትላል ።

ተርታ	ስም ፡	የግዛት ፡ ዘመን ፡	ዓመተ ፡ ዓለም ፡ ከክር ፡ ልደት ፡ በፊት ፡
፩	ሰፕታህ ፡ (ሳፒታ) ፡	፴	፪ሺ፭፻፵፭ —፪ሺ፭፻፲፭
፪	ኤሌክትሮን ፡	፴	፪ሺ፭፻፲፭ —፪ሺ፬፻፹፭
፫	ነቢር ፡	፴	፪ሺ፬፻፹፭—፪ሺ፬፻፶፭
፬	አሜን ፡ አንደኛ ፡	፳፩	፪ሺ፬፻፶፭ —፪ሺ፬፻፴፬
፭	ነሕሴት ፡ ናይስ ፡	፴	፪ሺ፬፻፴፬ —፪ሺ፬፻፬
፮	ታርኪም ፡	፳፱	፪ሺ፬፻፬ —፪ሺ፫፻፸፭
፯	ሳባ ፡ ፩ኛ ፡	፴	፪ሺ፫፻፸፭—፪ሺ፫፻፵፭
፰	ሶፋሪድ ፡	፴	፪ሺ፫፻፵፭—፪ሺ፫፻፲፭
፱	እስክንዲ ፡	፳፭	፪ሺ፫፻፲፭ —፪ሺ፪፻፺
፲	ሆህይ ፡ ስጥዎ ፡	፴፭	፪ሺ፪፻፺ —፪ሺ፪፻፶፭
፲፩	አህያፕ ፡	፳	፪ሺ፪፻፶፭ —፪ሺ፪፻፴፭
፲፪	አድጋስ ፡	፴	፪ሺ፪፻፴፭—፪ሺ፪፻፭
፲፫	ባኩንዶን ፡ መሊስ ፡	፳፭	፪ሺ፪፻፭ —፪ሺ፩፻፹
፲፬	ማንቱራይ ፡ ሀቀቢ ፡	፴፭	፪ሺ፩፻፹ —፪ሺ፩፻፵፭
፲፭	ራክሁ ፡ ድድሜ ፡	፴	፪ሺ፩፻፵፭—፪ሺ፩፻፲፭
፲፮	ሶቢ ፡ አንደኛ ፡	፴	፪ሺ፩፻፲፭—፪ሺ፹፭
፲፯	አዜጋን ፡ ፈርዖን ፡	፴	፪ሺ፹፭ —፪ሺ፶፭
፲፰	ሱስሑል ፡ አቶዛኔስ ፡	፳	፪ሺ፶፭ —፪ሺ፴፭
፲፱	አሚን ፡ ሁለተኛ ፡ ጾዊዛ ፡	፲፭	፪ሺ፴፭ —፪ሺ፳
፳	ራሚንጳህቲ ፡ መስልኔ ፡	፳	፪ሺ፳ —፪ሺ
፳፩	ዋኑና ፡	፫ ቀን	
፳፪	ጲኦሪ ፡ አንደኛ ፡	፲፭	፪ሺ —፩ሺ፱፻፹፭

CITY - HALL LIBRARY of ADDIS ABABA

ሁል ፣ ጊዜ ፣ እንደአገራችን ፣ የተሰመደ ፣ አጻጻፍ ፣ እነዚህ ፣ ከዚህ ፣ በላይ ፣ የተጻፉት ፣ ነገደ ፣ ካም ፣ የተባሉት ፣ ነገሥታት ፣ ናቸው ። እንደዚሁም ፣ የካም ፣ ወንድም ፣ ሴም ፣ ፱ ፣ ልጆች ፣ ይወል ዳል ፣ ከ፱ኙ ፣ አንዱ ፣ አርፋክስድ ፣ ነው ። እርሱም ፣ ሳላህን ፣ ሳላህ ፣ ኤቦርን ፤ ፋሌቅንና ፣ ዮቅጣንን ፣ ይወልዳል ። ዮቅጣን ፣ ደግሞ ፣ ፲፫ ፣ ልጆች ፣ ይወልዳለ ። ከነዚሁ ፣ ፫ቱ ፣ ሳባ ፤ አባል ፤ አፈር ፤ አቢማር ፣ ሐዊላ ፣ ከወንድሞቻቸው ፣ ተለይተው ፣ የመካከል ፣ ምሥራቅን ፣ አገር ፣ ትተው ፣ ወደየመን ፣ መጥተው ፣ ተቀመጡ ። በየመንም ፣ ባሉ ፣ የሕንድ ፣ ነገሥታት ፣ እየወጉ ፣ ቢያስቸግርዋቸው ፣ እሳይ ፣ የተጻፈው ፥ ቁንደሚያመለክተው ፣ የካሙ ፣ ዘር ፣ ጲአሪ ፣ በነገሠበት ፣ ዘመን ፣ ፭ሺ፱፻፹ ፣ ዓመት ፣ ከክርስቶስ ፣ ልደት ፣ በፊት ፣ የመንን ፣ ስቀው ፣ ወደ ፣ ኢትዮጵያ ፣ ተሻግረው ፣ መጡና ፣ ሦስቱ ፣ ነገዶች ፣ ሳባ ፣ በትግሬ ፤ አባል ፣ በአዳል ፤ አፈር ፣ በውጋዴን ፣ ተቀመጡ ። እንደመጡም ፣ መዠመሪያውን ፣ ፎቱን ፣ ዓመት ፣ ሰካሙ ፣ ነገድ ፣ ንጉሥ ፣ ሰጲአሪ ፣ ነብረዋል ።

በዚህ ፣ መካከል ፣ የሕንድ ፣ ንጉሥ ፣ ራማ ፣ ወደ ፣ ኢትዮጵያ ፣ መጥቶ ፣ ጲአሪን ፣ ወግቶ ፣ አሸንፎ ፣ መንግሥቱን ፣ ቀማው ። ሕዝቡንም ፣ እንደባሪያ ፣ ይገዛው ፣ ዠመር ። በዚያን ፣ ጊዜ ፣ እነዚህ ፣ ሦስቱ ፣ የዮቅጣን ፣ ልጆች ፣ ነገደ ፣ ዮቅጣን ፣ ከያሉበት ፣ ተሰብስ በው ፣ ራማን ፣ ወግተው ፣ ሠራዊቱን ፣ አሸንፈው ፣ እርሱንም ፣ ገደ ሉና ፣ ሕዝቡን ፣ ከባርነት ፣ ነፃ ፣ አወጡት ። በዚህም ፣ እነዚሁ ፣ ነገደ ፣ ዮቅጣን ፣ ነገደ ፣ አግዓዝያን ፣ (ነፃ ፣ አውጪዎች) ፣ የሚባል ፣ ስም ፣ ወጣላቸው ፣ ይላል ። ይሁን ፣ እንጂ ፣ የመንግሥቱ ፣ መሪነት ፣ ወደ ፣ ነገደ ፣ ካም ፣ ሳይመለስ ፣ ነገደ ፣ ዮቅጣን ፣ ተዋግተው ፣ ያዳኑ ትን ፣ አገር ፣ ለራሳቸው ፣ ያዙት ፣ ማለት ፣ ነው ። ከዚህ ፣ ጊዜ ፣ ገ፫ምሮ ፣ ነገደ ፣ ዮቅጣን ፣ በነገደ ፣ ካም ፣ ተተክተው ፣ ኢትዮጵያን ፣ ማስተዳደራቸውን ፣ ይገልጽና ፣ በታሪክ ፣ ነገሥታችን ፣ እርሱንም ፣ መሠረት ፣ አድርገው ፣ በጻፉት ፣ በነገን ፣ ሞሪዬ ፣ በነብላቴን ፣ ጌታ ፣ ጎሩይ ፣ መጽሐፍ ፣ የነገሥታቱ ፣ ዝርዝራቸው ፣ እንደዚህ ፣ እያለ ፣ ይቀዋላል ።

ተከታታይ	ስም ፣	የግዛት ፣ዘመን	ከክርስቶስ ፣ ልደት ፣ በፊት ፣
፩	አክናሁሰ፣ ሳባ ፣ ፪ኛ ፣	፱፭	፭ሺ፱፻፹፫—፭ሺ፱፻፹
፪	ነክሀቲ ፣ ካልንሶ ፣	፵	፭ሺ፱፻፹ —፭ሺ፭፻፷
፫	ክሲዮፒ ፣	፲፱	፭ሺ፭፻፷ —፭ሺ፭፻፫፭
፬	ሳቢ ፣ ፪ኛ ፣	፲፭	፭ሺ፭፻፫፭—፭ሺ፭፻፺፯
፭	ኢትዮጲስ ፣ ፭ኛ ፣	፻፯	፭ሺ፭፻፺፯—፭ሺ፭፻
፮	ሳክንዱን ፣ ኖወር ፣ኦሪ ፣	፵	፭ሺ፭፻ —፭ሺ፮፻፵
፯	ቱትኤምሐብ	፭	፭ሺ፮፻፫ —፭ሺ፮፻፰
፰	ሐርሐቶር ፣	፭	፭ሺ፮፻፲ —፭ሺ፮፻፵
፱	ኢትዮጲስ ፣ ፪ኛ ፣	፵	፭ሺ፮፻፵ —፭ሺ፮፻
፲	ሰኑካ ፣ ፪ኛ ፣	፲፯	፭ሺ፮፻ —፭ሺ፮፻፹፫
፲፩	ቦኑ ፣ ፭ኛ ፣	፳	፭ሺ፮፻፹፫—፭ሺ፮፻፳፭
፲፪	መግዚስ ፣	፱	፭ሺ፮፻፳፭—፭ሺ፮፻፴፭
፲፫	አሩአሳ ፣	፯ወር ፣	
፲፬	አሚን ፣ አሶር ፣	፵	፭ሺ፮፻፴፭—፭ሺ፮፻፸፭
፲፭	ኦሪ ፣ ፪ኛ ፣	፵	፭ሺ፮፻፸፭—፭ሺ፮፻፻፭
፲፮	ጲአሪ ፣ ፪ኛ ፣	፲፭	፭ሺ፮፻፻፭ —፭ሺ፭፻፺፮
፲፯	አሚንኤምሐት ፣ ፭ኛ ፣	፵	፭ሺ፭፻፺፮ —፭ሺ፭፻፷፮
፲፰	ፃውዕ ፣	፲፭	፭ሺ፭፻፷፮ —፭ሺ፭፻፹፭
፲፱	አከቲሳኒስ ፣	፲	፭ሺ፭፻፹፭—፭ሺ፭፻፺፭
፳	ማንዲስ ፣	፲፯	፭ሺ፭፻፺፭—፭ሺ፮፻፲፪
፳፩	ጵሮቶውስ ፣	፵፫	፭ሺ፮፻፲፪ —፭ሺ፮፻፹፭
፳፪	አሞይ ፣	፳፩	፭ሺ፮፻፹፭—፭ሺ፮፻፺
፳፫	ኮንሲ ፣	፭	፭ሺ፮፻፺ —፭ሺ፮፻፺፭
፳፬	ቦኑ ፣ ፪ኛ ፣	፪	፭ሺ፮፻፺፭ —፭ሺ፮፻፺፫
፳፭	ሳቢ ፣ ፫ኛ ፣	፲፭	፭ሺ፮፻፺፫ —፭ሺ፯ሺ፳፭
፳፮	ጀንንሶ ፣	፳	፭ሺ፮፻፺፰—፭ሺ፯፻፲፰
፳፯	ሰኑካ ፣ ፫ኛ ፣	፲	፭ሺ፯፻፲፰ —፭ሺ፯፻፳
፳፰	አንጋቦስ ፣ ፭ኛ ፣	፶	፭ሺ፯፻፳ —፭ሺ፰፻፸፭
፳፱	ሚአሙር ፣	፪ ቀን	

ተከታታይ	ስም ፡	የግዛት ፡ ዘመን ፡	ከክርስቶስ ፡ ልደት ፡ በፊት ፡
፴	ከሊና ፡	፲፩	፩ሺ፫፻፶፰ — ፩ሺ፫፻፵፯
፴፩	ዘግዱር ፡	፵	፩ሺ፫፻፵፯ — ፩ሺ፫፻፯
፴፪	ሔርሐቶር ፡ ፪ኛ ፡	፴	፩ሺ፫፻፯ — ፩ሺ፪፻፸፯
፴፫	ሔርሐቶር ፡ ፫ኛ ፡	፩	፩ሺ፪፻፸፯ — ፩ሺ፪፻፸፮
፴፬	ኔክቴ ፡ ፬ኛ ፡	፳	፩ሺ፪፻፸፮ — ፩ሺ፪፻፶፮
፴፭	ቲቶን ፡ ሶትዮ ፡	፲	፩ሺ፪፻፶፮ — ፩ሺ፪፻፵፮
፴፮	ሔርመንቱ ፡ ፩ኛ ፡	፩ ወር	
፴፯	አሜን ፡ ኤምሐት ፡ ፪ኛ ፡	፭	፩ሺ፪፻፵፮ — ፩ሺ፪፻፵፩
፴፰	ኮንሳብ ፡ ፩ኛ ፡	፭	፩ሺ፪፻፵፩ — ፩ሺ፪፻፴፮
፴፱	ኮንሳብ ፡ ፪ኛ ፡	፭	፩ሺ፪፻፴፮ — ፩ሺ፪፻፴፩
፵	ሰኑካ ፡ ፬ኛ ፡	፭	፩ሺ፪፻፴፩ — ፩ሺ፪፻፳፮
፵፩	አንጋቦ ፡ ፪ኛ ፡ ሕዝባይ ፡	፵	፩ሺ፪፻፳፮ — ፩ሺ፩፻፹፮
፵፪	አሜን ፡ አስታት ፡	፴	፩ሺ፩፻፹፮ — ፩ሺ፩፻፶፮
፵፫	ሔርሆር ፡	፲፮	፩ሺ፩፻፶፮ — ፩ሺ፩፻፵
፵፬	ፒያንኪያ ፡ ፩ኛ ፡	፱	፩ሺ፩፻፵ — ፩ሺ፩፻፴፩
፵፭	ጥኖትሲም ፡ ፩ኛ ፡	፲፯	፩ሺ፩፻፴፩ — ፩ሺ፩፻፲፬
፵፮	ጥኖትሲም ፡ ፪ኛ ፡	፵፩	፩ሺ፩፻፲፬ — ፩ሺ፸፫
፵፯	ማሳሔርታ ፡	፲፮	፩ሺ፸፫ — ፩ሺ፶፯
፵፰	ራሜንኮፐርም ፡	፲፬	፩ሺ፶፯ — ፩ሺ፵፫
፵፱	ጥኖትሲም ። ፫ኛ ፡	፯	፩ሺ፵፫ — ፩ሺ፴፮
፶	ሳቢ ፡ ፬ኛ ፡	፲	፩ሺ፴፮ — ፩ሺ፳፮
፶፩	ተዋስያ ፡ ዴውስ ፡	፲፫	፩ሺ፳፮ — ፩ሺ፲፫
፶፪	ማክዳ ፡ ንግሥት ፡	፴፩	፩ሺ፲፫ — ፱፻፹፪

እንዚህ ፡ ሁሉ ፡ ነገሥታት ፡ የምንላቸው ፡ አብዛኞቹ ፡ ክቡር ፡ ብላቴን ፡ ጌታ ፡ ኅሩይ ፡ በዋዜማ ፡ መጽሐፋቸው ፡ እንዳሉት ፡ እንደ ፡ ባላባት ፡ በውስጣቸው ፡ ያለውን ፡ ነገድ ፡ ያስተዳድሩት ፡ ነበር ፡ እንጂ ፡ እንደ ፡ ደንቡ ፡ ዘውድ ፡ ደፍተው ፡ ሥርዓተ ፡ ንግሥ ፡ ተደርጎላቸው ፡ በንጉሥነት ፡ ስም ፡ የገዙ ፡ አይመስልም ። በዚያን ፡ ዘመን ፡ የዚህ ፡

ዕድል ፡ የገጠማቸው ፡ የግብፅ ፡ መንግሥትና ፡ ሐሙራቢ ፡ የመሠረተው ፡ የባቢሎን ፡ ከዚያም ፡ የቻይናና ፡ የሕንድ ፡ መንግሥታት ፡ ናቸው ። የነዚህ ፡ መንግሥታት ፡ ሥልጣኔ ፡ ቀዳሚነት ፡ የታወቀው ፡ ሊቃውንት ፡ የነበሩበትን ፡ ከተማ ፡ እያስቆፈሩ ፡ ልዩ ፡ ያማልክትና ፡ የነገሥታት ፡ ሐውልት ፡ እያገኙ ፡ በሐውልቱ ፡ የተቀረጸውን ፡ ጽሑፍ ፡ በጥልቅ ፡ ምርመራ ፡ እየተረጐሙ ፡ በሰጡት ፡ ማስረጃ ፡ መሠረት ፡ ነው ።

የሆነ ፡ ሆኖ ፡ በአክሱም ፡ ታሪክ ፡ ላይ ፡ እንደምናገኘው ፡ ማክዳ ፡ ንግሥት ፡ ከአርቄና ፡ ከአንጋቦ ፡ ተከታትላ ፡ መምጣቷን ፡ ታሪክ ፡ ነገሥታችን ፡ ስለሚገልጽና ፡ ይኸ ፡ ያሁኑ ፡ ሌላ ፡ ዓይነት ፡ ዝርዝር ፡ ስለሚሰጥ ፡ በዝርዝሩ ፡ ሙሉ ፡ እምነት ፡ ማድረግ ፡ ችግር ፡ ነው ።

ምናልባት ፡ የኢትዮጵያ ፡ ጥንታዊ ፡ ከተማ ፡ እየተቆፈረ ፡ የተደበቀ ፡ ሐውልት ፡ ተገኝቶ ፡ ወደ ፡ ብርሃን ፡ እስኪመጣ ፡ ድረስ ፡ እንደዚሁ ፡ እንዳለ ፡ አንብበን ፡ እንለፍና ፡ የዚህኑ ፡ የጥንት ፡ ሕዝብ ፡ ኑሮ ፡ እንመልከት ።

የቀድሞ ፡ ሕዝባችን ፡ ኑሮ ፡ ምን ፡ ዓይነት ፡ እንደነበረ ፡ በዝርዝር ፡ የሚገልጽ ፡ ጽሑፍ ፡ አይገኝም ። አጭር ፡ የኢትዮጵያ ፡ ሕዝብ ፡ ታሪክ ፡ የሚባለው ፡ የአለቃ ፡ ታዬ ፡ መጽሐፍም ፡ በሰፊው ፡ አይገልጽም ። ቢሆንም ፡ ከክርስቶስ ፡ ልደት ፡ በፊት ፡ ከአምስት ፡ መቶ ፡ ዓመት ፡ ወዲያ ፡ ባለው ፡ ጊዜ ፡ ውስጥ ፡ በምንም ፡ ዓይነት ፡ ቢሆን ፡ ሥልጣኔ ፡ የነበረውን ፡ የኑሮው ፡ ደረጃ ፡ ከፍ ፡ ያለ ፡ አይመስልም ። ስለዚህም ፡ የሚናገር ፡ ጽሑፍ ፡ ከኛ ፡ ወገን ፡ የለንም ።

ስለዚህ ፡ ከራሳችን ፡ ስናጣ ፡ የነዚህ ፡ የነዋሪዎቹ ፡ የነገደ ፡ ካምና ፡ ከምሥራቅ ፡ የመጡት ፡ የነገደ ፡ ዮቅጣን ፡ ሕዝቦች ፡ እንዴት ፡ ይኖሩ ፡ እንደነበረ ፡ ወደ ፡ ውጪ ፡ አገር ፡ ጽሑፍ ፡ ተራምደን ፡ የሚያኮራውንም ፡ የሚያስቀይመውንም ፡ እየፈለግን ፡ መመልከት ፡ እለብን ። የሚያኮራው ፡ በ፱ነኛው ፡ መቶ ፡ ዓመት ፡ የነበረው ፡ ሆሜርና ፡ ይልቁንም ፡ በ፮ኛው ፡ መቶ ፡ ዓመት ፡ የነበረው ፡ ሄሮዱት ፡ የጸፉት ፡ ነው ። እነሱም ፡ ከብዙዎቹ ፡ ንግግሮቻቸው ፡ ውስጥ ፡ እንደዚህ ፡ ይላሉ ። ኢትዮጵያውያን ፡ ታላላቆች ፡ መልካቸው ፡ ያማረ ፡ የሰውነታቸው ፡

ቅርጽ ፣ ደንበኛ ፣ የሆነ ፣ ጸድቆች ፣ በጎ ፣ አድራጊዎች ፣ ለሥራ ፣ የማይደክሙ ፣ ጥበበኞች ፣ በሩቅ ፣ ሥፍራ ፣ የሚኖሩ ፣ አግልክት ፣ የሚወዷቸው ፣ ባንደበታቸው፣ ሐሰት ፣ የማይገባ ፣ በጦርነትና ፣ በር ጅና ፣ ካልሆነ ፣ በስተቀር ፣ በበሽታ ፣ የማይሞቱ ፣ ናቸው ።

በተረፈ ፣ በመገሥፀያው፣ ምዕራፍ፣ እንዳልነው ፣ የኢትዮጵያ ፣ ስም ፣ ነቢያቱ ፣ እነኢሳይያስ ፣ እነሶፎንያስ ፣ ወደዝርዝር ፣ ጉዳይ ፣ ሳይ ገቡ ፣ በትንቢታቸው ፣ ውስጥ ፣ እንደአጋጣሚ ፣ እየጠቀሱት ፣ እል ፈዋል ። በነሱም ፣ ጽሑፍ ፣ ውስጥ ፣ በም፣ ግውሳት፣ ካልሆነ ፣ በቀር ፣ ስለኢትዮጵያውያን ፣ ኑሮ ፣ የሚናገር ፣ ዝርዝር ፣ ጽሑፍ ፣ አይገኝም ።

ስለዚህ ፣ ከሁሉ ፣ ይበልጥ ፣ ከኖብያ ፣ አስከ ፣ ኤርትራ ፣ ባሕር፣ ድረስ ፣ በዘያን ፣ ጊዜ ፣ ተበታትኖ ፣ ስለሚኖረው ፣ ሕዝባችን ፣ በሰ ፊው ፣ የጸሎ ፣ ከዚህ ፣ ቀደም ፣ በምዕራፍ ፱ ፣ የጠቀስናቸው ፣ አጋ ታርቪድ ፣ ኤራቶስቴን ፣ ጲዮዶር ፣ የሚባሉ ፣ የግሪክ ፣ ተወላጆች ፣ ናቸው ። ኤራቶስቴን ፣ በ፫ተኛው ፣ መቶ ፣ ዓመት ፣ አጋታርቪድ ፣ በ፪ኛው ፣ መቶ ፣ ዓመት ፣ ላይ ፣ ከክርስቶስ ፣ ልደት ፣ በፊት ፣ የነበሩ ናቸው ። አጋታርቪድ ፣ የበጥሊሞስ ፣ ሰባተኛ ፣ (የግብፅ ፣ ንጉሥ) ፣ መምህር ፣ የነበረ ፣ ነው ። እሱም ፣ በዘመኑ ፣ የታሪክ ፣ መጽሐፍ ፣ ጽፎ ፣ የቀረው ፣ ሁሉ ፣ ጠፍቶ ፣ MARE ERYTHREO የኤርትራ ፣ ባሕር ፣ የሚባለው ፣ መጽሐፉ ፣ ብቻ ፣ እስከ ፣ ዛሬ ፣ ይገኛል ። የሱ ንም ፣ መጽሐፍ ፣ መሠረት ፣ እያደረጉ ፣ ግን ፣ ሞሪዬና ፣ ኮንቲ ፣ ሮሲኒ፣ በኢትዮጵያ ፣ ተበታትኖ ፣ የሚኖረውን ፣ ልዩ ፣ ልዩ ፣ ነገድ ፣ ጠቅሰውት ፣ ይገኛል ። ታሱም ፣ ከዚህ ፣ ቀጥሎ ፣ የተጻፈው ፣ ነው ።

፩ኛ/ ፤ አባ ፣ ታሊቅ ፣ ወይም ፣ ስትሩቲአፋዥ ፣ ትርጓሜውም ፣ ስሆን ፣ የምትባለዋን ፣ እንስሳ ፣ የሚበሉ ፣ ግማሾቹ ፣ አዕዋፍ ፣ የሚ በሉ ፣ ዓባይ ፣ ምንጭ ፣ አጠገብ ፣ የሚኖሩ ፣ ልብሳቸውም ፣ ሥጋዋን፣ የሚበሉት ፣ የስሆን ፣ ቆዳ ።

፪ኛ/ ፤ አዱሊት ፣ የሚባሉት ፣ ከግብፅ ፣ ጠፍተው ፣ መጥተው ፣ የአዱሊስን ፣ ትጽር ፣ ምሽግ ፣ ሠርተው ፣ ግማሾቹ ፣ በዋሻ ፣ የሚኖሩ።

፫ኛ/ ፤ አኦጐሴፋል ፣ ራሳቸው ፣ ጥንዚዛ ፣ የሚመስል ፣ ጥንዚዛ፣ የሚበሉም ፤

፬ኛ/ ፤ አሌጐሲዩሴፋል ፣ ኔት ፣ ለምትባለው ፣ ሴት ፣ ጣያት ፣ የሚስግዱ ።

፭ኛ ፤ አክሪሎፋዥ ፣ እንበጣን ፣ የሚበሉ ፣ ቁመታቸው ፣ አጫ ጭር ፣ ሰውነታቸው ፣ ቀጭን ፣ በጣም ፣ የሚሮጡ ፣ ዕድሜያቸው ፣ ከሠላሳ ፣ ዓመት ፣ የማይበልጥ ፣ ይኸውም ፣ ማለት ፣ በቁምጥና ፣ በሽታ ፣ እያለቁ ፣ በቶሎ ፣ የሚሞቱ ።

፮ኛ/ ፤ አሮቴር ፣ የሚባሉ ፣ ከአዱሊስ ፣ በለጫን ፣ የሚኖሩ ።

፯ኛ ፤ አርታባቁት ፣ የሚባሉ ፣ በጫካ ፣ የሚኖሩ ።

፰ኛ ፤ አሳኪያን ፣ ኤሴፋንቶፋዥ ፣ ዝኖን ፣ እያደኑ ፣ የሚበሉ ፣ ስማቸው ፣ አሰማክ ፣ ማለሁአሽ ፣ የሚባሉ ፣ በዛሬው ፣ ሐማሴንና ፣ ሙናሂት ፣ የሚቀመጡ ፣ በቀን ፣ ዝኖንና ፣ ሌላም ፣ አውሬ ፣ ቢያድኑ ፣ እየሞሉ ፣ አዳራቸውን ፣ በዛፍ ፣ ላይ ፣ የሚያደርጉ ፣ የነብር ፣ ቆዳ ፣ የሚለብሱ ፣ ናቸው ። በነርሱ ፣ ዘንድ ፣ ሴትና ፣ ልጅ ፣ የጋራ ፣ ነው። ከመካከላቸው ፣ አንድ ፣ ሰው ፣ በጣም ፣ ሽምግሎ ፣ የማይሞት ፣ ቢሆን በገዛ ፣ እጁ ፣ እንዲሞት ፣ ይጠይቁታል ። እምቢ ፣ ያለ ፣ እንደሆነ ፣ እንደልማዳቸው ፣ አሮጌውን ፣ ሰው ፣ ከኮርማ ፣ በሬ ፣ ጭራ ፣ ጋር ፣ አሥረው፣ እያስጐተቱ ፣ ይገሉታል ።

፱ኛ ፤ አባሊት ፣ ከባብ ፣ ኤል ፣ ማንዴብ ፣ ባሕር ፣ ጀምሮ ፣ ከር ቤና ፣ ብርጉድ ፣ በብዙ ፣ በሚገኝበት ፣ በዛሬው ፣ የአዳልና ፣ የሱማሌ አገር ፣ የሚኖሩ ፣ (እንዚህም ፣ ከ፲፫ቱ ፣ ከዮትጣን ፣ ልጆች ፣ ያንዱ ፣ የአባል ፣ ዘሮች ፣ መሆናቸው ፣ ነው ።)

፲ኛ ፤ አከሱማውያን ፣ በዛሬው ፣ አክሱም ፣ አጠገብ ፣ የሚኖሩ ፣

፲፩ኛ ፤ ባርጂን ፣ የሚባሉ ፣ በዛሬው ፣ ባርከ ፣ በሚባለው ፣ አው ራጃ ፣ በዋሻ ፣ የሚኖሩ ።

፲፪ኛ ፤ ብሌሚ ፣ (ብሌማ) ፣ የሚባሉ ፣ ከአትባራ ፣ (አስታቦራስ፣) ወንዝ ፣ በሰሜን ፣ እስከ ፣ ሳዕላይ ፤ ግብፅ ፣ ድረስ ፣ የሚቀመጡ ፣ ዘራቸው ፣ ከከነዓን ፣ ልጅ ፣ ከኬት ፣ ወይም ፣ ከኬት ፣ የወረዱ ፣ የዛሬ ፣ ዘመን ፣ ጸሐፊዎች ፣ የበጇ ፣ ዘር ፣ የሚሉዋቸው ፣ ናቸው ። እነሱም ፣ ምንም ፣ እንኳ ፣ አብዛኛቹ ፣ በዋሻ ፣ የሚቀመጡ ፣ ቢሆኑ ፣ ሠላሳ ፣ የሚሆኑ ፣ ፊደሎች ፣ ስለነበሯቸውና፣ በራሳቸው ፣ ቋንቋ ፣ የሚ

ናገሩ ፡ ስለ ፡ ነበሩ ፡ በዚያው ፡ በመጠኑ ፡ ሥልጡኖች ፡ መሆናቸውን ፡ ያሰረዳል ። እነሱም ፡ በቀይ ፡ ድርጭት ፡ ያመልኩ ፡ ነበር ። ኑሮአቸው ፡ እየተራራው ፡ ሥር ፡ በብዙ ፡ ቦታ ፡ ራሳቸው ፡ በሠሩት ፡ በዋሻ ፡ ከተማ ፡ ይቀመጡ ፡ ነበር ፡ እንጂ ፡ በጠባዩ ፡ ዋሻነት ፡ ያለውን ፡ ብቻ ፡ አይመርጡም ፡ ነበር ። እነሱም ፡ ላንድ ፡ ጊዜ ፡ ጦርነት ፡ ግፍ ፡ ሺህ ፡ ወታደር ፡ ፱፻ ፡ መንኩራኩር ፡ ያቀርቡ ፡ ነበር ፡ ይባላል ።

፲፫ኛ ፡ ሲናሞልዥ ፡ የሚባሉ ፡ ጭንቅላታቸው ፡ የውሻ ፡ የሚመስል ፡ የውሻ ፡ ወተት ፡ የሚጠጡ ፡ ተኩላ ፡ የሚበሉ ፡ መልካቸው ፡ ጥቁር ፡ ፉንጋ ፡ ረጃጅሞች ፡ ጫማቸው ፡ ትልልቅ ፡ ማናቸውንም ፡ አውሬ ፡ አድነው ፡ ሥጋውን ፡ በልተው ፡ ቆዳውን ፡ አለስልሰው ፡ የሚለብሱ ፡ ናቸው ። እነዚህም ፡ አውሬና ፡ ጎሽ ፡ ለማደን ፡ እንዲያ ግዛቸው ፡ እንደከብት ፡ የውሻ ፡ መንጋ ፡ ያረቡ ፡ ነበር ።

የነሱ ፡ አማልክቶቻቸው ፡ ነገሥታቶቻቸው ፡ ነበሩ ። ነገሥታቱም ፡ ተገልጠው ፡ በመታየት ፡ ምክንያት ፡ እንዳይናቁ ፡ ዘወትር ፡ በሕዝብ ፡ መካከል ፡ ተሸፍነው ፡ ይኖሩ ፡ ነበር ። እነዚህ ፡ ዘሮች ፡ ዛሬ ፡ ቁናማ ፡ እየተባሉ ፡ የሚጠሩ ፡ ናቸው ።

፲፬ኛ ፡ ሲኔዥ ፡ በድርቅ ፡ አገር ፡ የሚኖሩ ፡ በረጅም ፡ አንካሴ ፡ በፍላፃ ፡ በድንጋይ ፡ አውሬ ፡ እያደኑ ፡ የሚኖሩ ፡ ቁጥራቸው ፡ ያነሰ ።

፲፭ኛ ፡ ዳሬማስ ፡ በዋሻ ፡ የሚኖሩ ።

፲፮ኛ ፡ ደማዘን ፡ በዛሬው ፡ ደምበዥን ፡ በዋሻ ፡ የሚኖሩ ።

፲፯ኛ ፡ ኤላፎሴፋል ፡ ጭንቅላታቸው ፡ ዘንዶ ፡ ወይም ፡ ድኩላ ፡ ጢንዝዛ ፡ የሚመስል ፡ ሴት ፡ በሚባል ፡ ረዥም ፡ ዋልያ-አሳማ-አዕያ ? ጣያት ፡ የሚያመልኩ ።

፲፰ኛ ፡ ጋሊ ፡ ጋላ ? በዋሻ ፡ የሚኖሩ ፡ በጥሊሞስ ፡ ፌላደልፍ ፡ ፱፻፹፭-፱፻፸፯ ፡ ዓመት ፡ ከክርስቶስ ፡ ልደት ፡ በፊት ፡ ያሰገበራቸው ።

፲፱ኛ ፡ ሐርፒ ፡ ወይም ፡ ሔዮራኮሴፋል ፡ ጭንቅላታቸው ፡ የእሞራ ፡ ጭንቅላት ፡ የሚመስል ፡ በዐባይ ፡ ዳር ፡ የሚኖሩ ፡ እነዚህም ፡ የግሪክ ፡ የተረት ፡ መጽሐፍ ፡ እንደሚለው ፡ ከባሎቻቸው ፡ ተጣልተው ፡ ከነልጆቻቸው ፡ ከግሪክ ፡ አገር ፡ የመጡ ፡ የአምስት ፡ ልዑላት ፡ የግሪክ ፡ ሴቶች ፡ ዝርያዎች ፡ ናቸው ። አገራቸውን ፡ ሁል ፡ ጊዜ ፡ አንበጣ ፡ ስለሚያጠቃው ፡ በረኃብ ፡ ምክንያት ፡ ጉረቤቶቻቸውን ፡ በዘረፋ ፡ የሚያበሳጩ ፡ ከልጆቻቸው ፡ ውስጥ ፡ ለጣያት ፡ እያረዱ ፡ የሚሰዉ ፡ ናቸው ።

፳ኛ ፡ ሔሊንስ ፡ በዛሬው ፡ ባሕር ፡ ኤል ፡ ጋዛል ፡ በሚባለው ፡ ረግረግ ፡ ቦታ ፡ የሚኖሩ ።

፳፩ኛ ፡ ሔማንቶፖድ ፡ ቅልጥማቸው ፡ ደረቅ ፡ በሩጫ ፡ ዛፍና ፡ ተራራ ፡ በመውጣት ፡ ማንም ፡ የማይቀድማቸው ።

፳፪ኛ ፡ ሐፖዥ ፡ ፈረሰኞች ፡ ምግባቸውም ፡ የፈረስ ፡ ሥጋ ፡ ልብስ ፡ በደንብ ፡ የሚለብሱ ፡ ጠጉራቸውን ፡ የሚሠሩ ፡ መልካቸው ፡ ያማረ ፡ ቁመታቸው ፡ የረዛዘመ ፡ ከግብያች ፡ ጋር ፡ በጦርነትም ፡ በንግድም ፡ ስለሚገናኙ ፡ አምልኮአቸውም ፡ እንደ ፡ ግብያች ፡ እሲሪስና ፡ ኑም ፡ በሚባሉ ፡ ጣዖቶች ፡ ነበር ።

፳፫ኛ ፡ ሂፖፖታሞሴፋል ፡ ጭንቅላታቸው ፡ ጉማሬ ፡ የመሰሉ ።

፳፬ኛ ፡ ሒሎፋዥ ፡ የዛፍ ፡ ሥርና ፡ የዛፍ ፡ ቀምበጥ ፡ የሚመገቡ ፡ ከተማቸው ፡ ኬብሐ ፡ የሚባል ። በነሱ ፡ ዘንድ ፡ የቤተ ፡ ስብ ፡ የንግድ ፡ እልቅና ፡ የሴት ፡ ነው ። የመንግሥት ፡ መብት ፡ ያላት ፡ ሴት ፡ ነች ። ሕዝበዥ ፡ ሰውነታቸው ፡ ቀጭን ፡ ቀልጣፋ ፡ ራቁታቸውን ፡ የሚሔዱ ፡ ኑት ፡ በሚባል ፡ ወርካ ፡ አድባር ፡ የሚያመልኩ ፡ ናቸው ፡ በነሱ ፡ ዘንድ ፡ ሴት ፡ የጋራ ፡ ነው ፡ ይኸውም ፡ ማለት ፡ የግል ፡ የባልና ፡ ሚስት ፡ ጋብቻና ፡ ኑሮ ፡ ሳይሆን ፡ ተደባልቆ ፡ በማኅበር ፡ መኖር ፡ ማለት ፡ ነው ።

፳፭ኛ ፡ ሒአሴፋል ፡ ጭንቅላታቸው ፡ ጥንዚዛ ፡ የሚመስል ። በሴት ፡ (ፀሐይ) ፡ የሚያመልኩ ።

፳፮ኛ ፡ ኤቢዮሴፋል ፡ ጭንቅላታቸው ፡ አሞራ ፡ የሚመስል ።

፳፯ኛ ፡ ቁድሮሴያን ፡ ወይም ፡ አከቲዮፋዥ ፡ ዓሣ ፡ የሚመገቡ ፡ በቀይ ፡ ባሕር ፡ ዳር ፡ የሚኖሩ ፡ ጭንቅላታቸው ፡ የዓሣ ፡ የሚመስል ፡ ራቁታቸውን ፡ የሚሔዱ ፡ የጦር ፡ መሣሪያቸው ፡ ሰይፋማ ፡ ድንጋይና ፡ የፍየል ፡ ቀንድ ። በነሱ ፡ ዘንድ ፡ ሴት ፡ ልጅ ፡ የከብት ፡ መንጋ ፡ የጋራ ፡ ነው ፡ በመካከላቸው ፡ ከፍ ፡ ያለ ፡ ማኅበራዊ ፡ ኑሮ ፡ ሲኖር ፡

ከጎረቤቶቻቸው ፡ ጋር ፡ በንግድም ፡ በጋብቻም ፡ አይገናኙም ፡ ነበር ። ምግባቸው፡ ዓሣ፡ ስለነበረ ፡ አብዛኛ፡ጊዜ፡ እርጥቡን ፡ እየበሉ ፡ የቀረውን ፡ በፀሐይ ፡ አያደረቁ፡ ለከርሞ፡ ያከማቻሉ ። ዓሣን ፡ በብዙ፡ የሚይዝ ፡ እንደመረብ ፡ ያለ ፡ ብዙ፡ መሣሪያና ፡ ብልሃት ፡ ነበራቸው። ሬሳቸውንም ፡ ባሕር ፡ በሞላ ፡ ወይም ፡ ሞገድ ፡ በተነሣ ፡ ጊዜ ፡ ወደ ፡ ጥልቁ ፡ ባሕር ፡ ወስዶ ፡ እንዲጥለው ፡ አዳሩ ፡ በሚገኝ ፡ ድንጋይ ፡ ላይ ፡ ያስቀምጡታል ። በጦርነት ፡ ጊዜ ፡ ውጊያቸው ፡ አደገኛ ፡ ነው። እነሱም ፡ እያባረሩ ፡ ከሚገሉ ፡ እየሸሹ ፡ በውርወራ ፡ የሚገሉት ፡ ይበልጣል ።

፳፰ኛ ፤ ካሊብ ፡ በዋሻ ፡ ከሚኖሩት ፡ አንደኛው ፡ ክፍል ።

፳፱ኛ ፤ ኬሎኖፋዥ ፡ ኤሊን ፡ የሚመገቡ ፡ ከባሕር ፡ የሚወጣ ፡ ዓሣና ፡ ሌላም ፡ አውሬ ፡ እየበሉ ፡ በቅራፊውና ፡ በኤሊ ፡ ቆዳ ፡ ጀልባ ፡ አየሠሩ ፡ የሚሔዱ ፡ መኖሪያ ፡ ቤታቸውንም ፡ በዚሁ ፡ የሚከድኑ ፡ ናቸው ።

፴ኛ ፤ ክሬዮፋዥ ፡ እርጥብ ፡ ሥጋ ፡ የሚመገቡ ፡ በስናር ፡ ደቡብ ፡ የሚኖሩ ።

፴፩ኛ ፤ ላጉሴፋል ፡ መልካቸው ፡ የሚዳቋ ፡ ጭንቅላት ፡ የሚመስል ።

፴፪ኛ ፤ ማክሮቢያን ፡ ረጅም ፡ ዘመን ፡ የሚኖሩ ፡ የመርዌ ፡ ነገዶች ፤ ዕድልና ፡ ጽድቅ ፡ ያላቸው ፡ አትክልትና ፡ ወሃ ፡ ጥብስ ፡ ሥጋ ፡ የሚመገቡ ፡ ዘፈን ፡ ጭፋሮ ፡ ንጽሕና ፡ (እጥበት) ፡ የሚወዱ ፤ ቍጥራቸው ፡ እስከ ፡ አንድ ፡ ሚሊዮን ፡ የሚደርስ ፡ አገራቸው ፡ አሎ ፡ ወይም ፡ ሄሊዎትራፔዝ ፡ (የፀሐይ) ፡ አገር ፡ በሚባለው ፡ የዛሬው ፡ የስናርና ፡ የሱዳን ፡ ግዛት ፡ ነው ። ከተማቸው ፡ መርዌ ፡ ነው ። መሬታቸውም ፡ በሀብት ፡ በፍሬያማነት ፡ ስመ ፡ ጥር ፡ ነበር ። እርስ ፡ በርሳቸው ፡ አንድ ፡ አንድ ፡ ጊዜ ፡ አየተባበሩ ፡ አንድ ፡ አንድ ፡ ጊዜም ፡ እየተለያዩ ፡ ለየብቻ ፡ እስከ ፡ አርባ ፡ የሚደርሱ ፡ ነገሥታት ፡ ነበሩዋቸው ። የነገሥታቱም ፡ ስም ፡ የአብዛኞቹ ፡ በታችኛው ፡ የግብፅ ፡ (ሜምፌስ) ጣዖት ፡ በጥታህ ፡ ወይም ፡ አንደ ፡ ግሪኮች ፡ በሂሊዎስ ፡ (ፀሐይ) ፡ ተሰይሞ ፡ ይገኛል ። የነዚህ ፡ የማክሮባውያን ፡ (መርዌ) ፡ መንግሥት ፡

ከግብፅ ፡ ከግሪክ ፡ መንግሥታት ፡ ታሪካቸው ፡ ከታሪካቸው ፡ የነገሥታቱም ፡ ዘር ፡ ከነገሥታቱ ፡ ዘር ፡ ጋር ፡ በብዙ ፡ ተደባልቆ ፡ ይገኛል ።

፴፫ኛ ፤ ማቱት ፡ (ማዲት) ፡ በተከዜና ፡ በቀይ ፡ ባሕር ፡ መካከል ፡ የሚኖሩ ።

፴፬ኛ ፤ ሜጋባር ፡ (ከባዶች) ፡ ወይም ፡ ኒቃኖሪያ ፡ (ድል ፡ አድራጊዎች ፡) የሚባሉ ፡ ዛሬ ፡ የባሪያ ፡ ዘር ፡ የሚባሉት ፡ ናቸው ። መልካቸውም ፡ ጥቁር ፡ ቁመታቸው ፡ ረጃጅም ፡ ኃይለኞች ፡ የጦር ፡ መሣሪያቸው ፡ አንካሴ ፡ ጦርና ፡ የቆዳ ፡ ጋሻ ፡ ነበር ፤ በነሱ ፡ ዘንድ ፡ ሴት ፡ ትልቅ ፡ ክብር ፡ አላት ፤ ሴትን ፡ የመታ ፡ እንድትልቅ ፡ ወንጀለኛ ፡ ይቈጠራል ። አሮጊት ፡ ሴት ፡ የተገኘበት ፡ ጉባኤና ፡ ሸንጎ ፡ ሁሉ ፡ የተከበረ ፡ ነው ። በወንድ ፡ ላይ ፡ ግን ፡ ብዙ ፡ የጭካኔ ፡ ሥራ ፡ ይሠራል ፡ ለምሳሌ ፡ ወገቡ ፡ ጐባጣ ፡ እግሩ ፡ አንካሳ ፡ ወይም ፡ የማይድን ፡ በሽታ ፡ ያለው ፡ የተገኘ ፡ (ወይም ፡ የተወለደ ፡) እንደሆነ ፡ ገድለው ፡ ይጥሉታል ። ይኸውም ፡ በነሱ ፡ ውስጥ ፡ ያለው ፡ የሁሉም ፡ ሰው ፡ ቁመናው ፡ ያማረ ፡ ሕይወቱ ፡ ጤናማ ፡ የሆነ ፡ ብቻ ፡ እንዲገኝ ፡ ነው ። እንደዚህ ፡ ያለው ፡ ልማድ ፡ በግሪክ ፡ አገር ፡ በስፓርትና ፡ በኤስኪሞ ፡ በአውስትራሊያ ፡ ይገኛል ።

እንደ ፡ ፷ኛው ፡ ቍጥር ፡ ነገዶች ፡ በጣም ፡ አርጅተው ፡ አልሞትም ፡ ያሉትን ፡ አሮጊትና ፡ ሽማግሌዎች ፡ አበሬ ፡ ኮርማ ፡ ጭራ ፡ ላይ ፡ አሥረው ፡ እያስጐተቱ ፡ ይገድሏቸዋል ። ይኸንን ፡ [illegible] ፡ ያለ ፡ በግድ ፡ ታንቆ ፡ ይገደላል ። ሰው ፡ ሲሞት ፡ ጭኑን ፡ ከአንገቱ ፡ ጋር ፡ አበረው ፡ እጉብታ ፡ ሥፍራ ፡ ላይ ፡ ወስደው ፡ ያስቀምጡና ፡ ጨርሶ ፡ እስኪሸፈን ፡ ድረስ ፡ ድንጋይ ፡ ይቆልሉበታል ። በተቆሸለው ፡ ድንጋይ ፡ ጫፍ ፡ የፍየል ፡ ቀንድ ፡ ይሰኩበታል ።

፴፭ኛ ፤ ሞልዥያ ፡ በዋሻ ፡ የሚኖሩ ፡ ክፍሎች ።

፴፮ኛ ፤ ሞኖፖድ ፡ አንድ ፡ እግር ፡ ሞኖኮል ፡ አንድ ፡ ከንድ ፤ ሞኖሴል ፡ አንድ ፡ ጭን ፡ ብቻ ፡ ያላቸው ፡ እባብ ፡ የሚበሉ ፡ (አንድ ከንድ ፡ አንድ ፡ ጭን ፡ አንድ ፡ እግር ፡ ብቻ ፡ ነበራቸው ፡ ሲል ፡ የተረት ፡ አነጋገር ፡ ይመስላል ።)

፴፯ኛ ፤ ሞስኮፋዥ ፡ የበሬ ፡ ሥጋ ፡ የሚመገቡ ፡ በሱአኪንና ፡ በኦቦክ ፡ መካከል ፡ የሚኖሩ ።

፴፰ኛ ፤ ሚኦሴፋል ፡ (ቀንድ ፡ አውጪ ፡ የሚመስሉ ፡ ወይም ፡ የሚመገቡ ።)

፴፱ኛ ፤ ኖብያ ፡ ኑብያ ፡ ኖባት ፡ በዛሬው ፡ ጎርዶፋን ፡ የሚገኙ ፡ ከፒግሜይ ፡ (አጫጭር ፡ ስዎች ፡) ዘር ፡ የወረዱ ፡ ውሻን ፡ እንደ ፡ ቅዱስ ፡ እንስሳ ፡ የሚያከብሩ ።

፴ኛ ፤ ኦኖሴፋል ፡ (ከፈታቸው ፡ የአህያ ፡ ጭንቅላት ፡ የሚመስሉ ፡) በኢትዮጵያ ፡ ደቡብ ፡ በኩል ፡ የሚኖሩ ፡ እህያን ፡ ለመዠመሪያ ፡ ጊዜ ፡ ለጭነት ፡ ለኮርቻ ፡ ያሠለጠኑ ፡ በአገራቸው ፡ ብርጉድና ፡ ዕጣን ፡ የሚገኝ ፡ በጐናቸው ፡ እንደሚገኙት ፡ ፒግሜ ፡ በበሬና ፡ በዝኖን ፡ ተቀምጠው ፡ የሚሔዱ ። በመኻከላቸው ፡ ሰውን ፡ የሚበላ ፡ ጭራቅ ፡) ይገኛል ። ወንጀለኛ ፡ ሲሞት ፡ እንደቅጣት ፡ እንደውርደት ፡ እንዲቆጠር ፡ በመሬት ፡ ውስጥ ፡ ይቀብሩታል ። የቀረውን ፡ ደኅናውን ፡ ሰው ፡ ግን ፡ በእሳት ፡ ያቃጥሉታል። ምግባቸው ፡ ዕንቍራሪት ፡ (ባትራኮፋዥ) ፡ ስማቸው ፡ ሴሴኒት ፡ ሉኔሪያን ፡ ይባላል ።

፴፩ኛ ፤ ፋሊዥ ፡ የዛሬው ፡ ፈላሾች ።

፴፪ኛ ፤ ፒግሜ ፡ ቁመታቸው ፡ አንድ፡ ክንድ ፡ ወይም ፡ አንድ ፡ ቅልጥም ፡ ወይም ፡ ሦስት ፡ መዳፍ ፡ የሚሆን ፡ መልካቸው ፡ ጥቁሮች ፡ ጢማሞች፡ ራቁታቸውን፡ የሚሔዱ ፡ በዝኖንና ፡ በበሬ፡ ተቀምጠው፡ የሚጓዙ ፡ በዝኖን ፡ የሚያርሱ ፡ በአትባራ ፡ ወንዝና ፡ በጋላባት ፡ ተራራ ፡ መካከል ፡ የሚኖሩ ፡ ናቸው ። ቍጥራቸው ፡ አምስት ፡ መቶ ፡ ሺህ ፡ ይደርሳል ። ዛሬ ፡ በአፍሪካ ፡ መካከል ፡ በኮንጎ ፡ ወንዝና ፡ በማዳስካር ፡ ይገኛሉ ፡ (ቦሽማን) ፡ አቦሽማኒ? የሚባሉትም ፡ ቍጥራቸው ፡ ወደነዚሁ ፡ ነው ።

፴፫ኛ ፤ ራብሲ ፡ ከመርዌ ፡ ከደቡብ ፡ በኩል ፡ የሚኖሩ ።

፴፬ኛ ፤ ሪዞፋዥ ፡ ሥራ ፡ ሥር ፡ የሚበሉ ፡ በአትባራ ፡ ወንዝ ፡ በረሃ ፡ የሚኖሩ ፡ የበረሃ ፡ ዝንብ ፡ እየነደፈ ፡ በሚያስቸግራቸው ፡ ጊዜያት ፡ ወደ ፡ ረግረግ ፡ ቦታ ፡ ሄደው ፡ ተደብቀው ፡ የሚኖሩ ።

፴፭ኛ ፤ ሣምብር ፡ የጋማና ፡ የቀንድ ፡ ከብታቸውን ፡ የቤት ፡ እንስሳቸውን ፡ ሁሉ ፡ ጆሮ ፡ እየቆረጡ ፡ በማሳደግ ፡ ስመ ፡ ጥሮች ፡ ናቸው ።

፴፮ኛ ፤ ሳክሲማን ፡ (የዛሬው ፡ ሳሳናብ ፡ ናቸው (፩) ።)

የጥንት ፡ ጸሐፊዎች ፡ በዚህ ፡ ዓይነት ፡ በዘመኑ ፡ ቋንቋቸው ፡ በግሪክኛ ፡ ጽፈው ፡ በነገድ ፡ በልማድ ፡ በታትነው ፡ የሚያሳዩንን ፡ ሕዝብ ፡ በኛ ፡ ወገን ፡ ያለው፡ ጽሑፍ፡ የነገደ ፡ ካም ፡ ወገኖች ፡ በሆኑ፡ ነገሥታት ፡ እየተመሩ ፡ በደንብ ፡ የሚተዳደሩ ፡ መሆናቸውን ፡ ከሚያሳየን ፡ ጋር ፡ አሳቡ ፡ እርስ ፡ በርሱ ፡ ይጣላል ። ባለፈው ፡ በዚሁ ፡ ምዕራፍ ፡ እንደአየነው ፡ ያገራችን ፡ ጽሑፍ ፡ (ያለቃ ፡ ታዬም ፡ የብላቴን ፡ ጌታ ፡ ኅሩይም) ፡ ለነገሥታቱ ፡ ስም ፡ እየጠቀስ ፡ የግዛቱን ፡ ዘመን ፡ እየወሰነ ፡ እከታትሎ ፡ ሲያመጣው ፡ የቀረው ፡ ሰፈው ፡ አገር ፡ እንኳን ፡ ባይሆን ፡ ስሜናዊው ፡ ኢትዮጵያ ፡ ባንድ ፡ ካማዊ ፡ በሆነ ፡ ንጉሥ ፡ የሚተዳደር፡ አስመስሎታል ። የነዚህ፡ የግሪኮቹና ፡ የሮማውያኖቹ ፡ የታሪክ ፡ ምንጭ ፡ ለየብቻው ፡ በየጐሳው ፡ መልኩን ፡ ልማዱን ፡ ዕምነቱን ፡ ምግቡን ፡ ልብሱን ፡ እየለያየ ፡ ለየብቻው ፡ የሚኖር ፡ አስመስሎታል፡ እንጂ ፡ ሁሉንም ፡ ባንድ ፡ ንጉሥ ፡ ባንድ ፡ ሥልጣኔና ፡ ልማድ ፡ ጠቅልሎ ፡ አያሳይም ። የዚያን ፡ ጊዜ ሕዝብ ፡ ምንም ፡ እንኳን ፡ ኃይለኛ ፡ በተገኘ ፡ ጊዜ ፡ መጠቅለሉ ፡ ባይቀር ፡ በጠፋ ፡ ጊዜ ፡ ተበታትኖ ፡ ለየብቻው ፡ እንደ ፡ ልማዱ ፡ በራሱ ፡ ቀንደኛ ፡ ባሳባት ፡ ብቻ ፡ መተዳደርን ፡ መውደዱ ፡ አይቀርምና ፡ የግሪኮቹን ፡ ጸሐፊዎች፡ ሀሳብ ፡ በሙሉ፡ መቀበልም ፡ ቅር ፡ ቢያሰኝ ፡ በሙሉ ፡ መተውም ፡ አይቻልም ። ነገር ፡ ግን ፡ ጢንዚዛ ፡ አሞራ ፤ ጉማሬ ፤ . . . . . የሚመሳስሉ ፡ ወይም ፡ እየተመገቡ ፡ የሚኖሩ ፡ ባለአንድ ፡ ጭን ፡ አንድ ፡ ክንድ ፡ ብለው ፡ ለጻፉት ፡ ከስውነት ፡ አርአያና ፡ አምሳል ፡ የራቀ ፡ ስለሚያስመስሉት ፡ አጻጻፋቸው ፡ ተረትና ፡ ቀልድ ፡ የተደባለቀበት ፡ ይመስላል ።

(፩) J. MORIE — Histoire d'Ethiopie 1er Vol. ም ፡ ፪ ገጽ ፡ ፷፩ ፡— ፹፪ ፡
CONTI-ROSSINI — Storia d'Etiopia ም ፡ ፪ ፡ ገጽ ፡ ፶፯ - ፷፫ ፡

የሆነ ፡ ሆኖ ፡ እነዚህ ፡ ሕዝቦች ፡ በዚያን ፡ ጊዜ ፡ ኑሮአቸውን ፡ ኃይለኛ ፡ ሲገኝ ፡ እየተበበሰቡ ፡ ሲጠፋ ፡ በጐሳቸው ፡ እንደ ፡ አለቃ ፡ ወይም ፡ እንደ ፡ ንጉሥ ፡ እየአበጁ ፡ እርስ ፡ በርሳቸው ፡ እየተዋጉ ፤ እየታረቁ ፡ በዙረት ፡ ሥፍራ ፡ ስሥፍራ ፡ እየተለዋወጡ ፡ ይኖሩ ፡ ነበር ። ከነዚህ ፡ ውስጥ ፡ የግብፅ ፡ የፒራሚድና ፡ የሐውልት ፡ ሥራ ፡ አስመርሯቸው ፡ ከሹማምንት ፡ አምልጠው ፡ በአዱሊስ ፡ የተቀመጡት ፡ የቀሩት ፡ ደግሞ ፡ ከባቢሎንና ፡ ከአሶር ፡ ሥልጣኔን ፡ ይዘው ፡ በደቡብ ፡ ዓረብ ፡ ቆይተው ፡ ከዚያ ፡ በኋለኛው ፡ ጊዜ ፡ ወደ ፡ ኢትዮጵያ ፡ ተሻግረው ፡ የተቀመጡት ፡ በሥልጣኔ ፡ ከሌሎች ፡ ነገዶች ፡ በመሻላቸው ፡ እንደ ፡ ቅጥር ፡ ያለ ፡ ከተማ ፡ እየከተሙ ፡ ፊደል ፡ አበጅተው ፡ ቋንቋቸውን ፡ ለይተው ፡ የሚኖሩ ፡ እንደ ፡ ሳባውያን ፡ እንደ ፡ ሐበሳን ፡ ያሉት ፡ አሉባቸው ። ሌላውንም ፡ ነገድ ፡ ለመግዛት ፡ የበላይነት ፡ ያሳዩ ፡ እነዚሁ ፡ ሳይሆኑ ፡ አይቀሩም ። ነገር ፡ ግን ፡ ወደ ፡ ፊት ፡ ተጽፎ ፡ እንደምናገኘው ፡ በተለይ ፡ ከአትባራ ፡ ወዲያ ፡ ያሉት ፡ የኑብያ ፡ ኢትዮጵያውያን ፡ ከሺህ ፡ ስድስት ፡ መቶ ፡ ዓመት ፡ ወዲህ ፡ በግብፆች ፡ ተገዝተው ፡ ኢትዮጵያውያንም ፡ በ፷፻ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ከክርስቶስ ፡ ልደት ፡ በፊት ፡ መልሰው ፡ ግብፆችን ፡ የገዙበት ፡ ጊዜ ፡ አለ ። ነገር ፡ ግን ፡ እነዚህ ፡ ግብፅን ፡ መልሰው ፡ የገዙት ፡ የኑብያ ፡ ኢትዮጵያውያን ፡ እንጂ ፡ ሳባውያንና ፡ ሐበሳን ፡ አይደሉም ። ሳባውያንና ፡ ሐበሳን ፡ ከየመን ፡ ወደ ፡ ኢትዮጵያ ፡ ሰሜን ፡ የገቡበት ፡ ጊዜ ፡ የዛሬ ፡ ሊቃውንትና ፡ መርማሪዎች ፡ ከክርስቶስ ፡ ልደት ፡ በፊት ፡ ቢበዛ ፡ ፷፻ ፡ ዓመት ፡ ግድም ፡ ላይ ፡ አድርገውታል ። ከዚያ ፡ በፊት ፡ ሥልጣኔና ፡ ፊደል ፡ የሌላቸው ፡ ሳባውያን ፡ ገብተው ፡ እንደሆነ ፡ አይታወቅም ።

እስከ ፡ እዚህ ፡ ጊዜ ፡ እስከ ፡ ሺህ ፡ ስድስት ፡ መቶ ፡ ዓመት ፡ ከክርስቶስ ፡ ልደት ፡ በፊት ፡ ግን ፡ የኑብያ ፡ ኢትዮጵያ ፡ ከግብፅ ፡ ጋር ፡ ንግዳቸውን ፡ በሰላም ፡ ይቀጥሉ ፡ ነበር ፡ የንግዱም ፡ ዓይነት ፡ ዕጣን ፡ ከርቤ ፡ ብርጉድ ፡ የዝኖን ፡ ጥርስና ፤ የአውራሪስ ፡ ቀንድ ፤ የአውሬ ፡ ቆዳ ፡ ለቤተ ፡ መቅደስና ፡ ለቤተ ፡ መንግሥት ፡ የሚያገለግል ፡ እንጨትና ፡ ባርያ ፡ ሌላም ፡ ይኸን ፡ የመሳሰለ ፡ ነው ።

በ፪ሺ፯፻፶—፪ሺ፮፻፳ ፡ ከክርስቶስ ፡ ልደት ፡ በፊት ፡ የአምስተኛው ፡ ዲናስቲ ፡ የግብፅ ፡ ንጉሥ ፡ ነፈርቃል ፡ በነገሠ ፡ በአራተኛው ፡ ዓመት ፡ ከኢትዮጵያ ፡ (ከኩሽ ፡ አገር) ፡ ውስጥ ፡ ድንክዬዎች ፡ የኔን ፡ ቤተ ፡ መንግሥትና ፡ የሐጾርን ፡ (ሐትሆር ፡ ሴት ፡ ጣዖት) ፡ ቤተ ፡ መቅደስ ፡ በጭፋሮ ፤ በዘፈን ፡ ደስ ፡ እንዲያሰኙ ፡ ይዘህልን ፡ ና ፡ ብሎ ፡ ሖረሐዋይ ፡ ለሚባለው ፡ ሹም ፡ ደብዳቤ ፡ ጽፎለት ፡ ይገኛል ። በደብዳቤውም ፡ ላይ ፡ እነዚህን ፡ ድንክዬዎች ፡ ከአገራቸው ፡ ይዘህ ፡ ስትመጣ ፡ በመንገድ ፡ እንዳይጠፉ ፡ በመርከብ ፡ አድርገህ ፡ በጉዞም ፡ ጊዜ ፡ ባሕር ፡ እንዳይገቡ ፡ ሌሊት ፡ አሥር ፡ አሥር ፡ ጊዜ ፡ እየተነሣህ ፡ እየፈተሽህ ፡ በጥንቃቄ ፡ ይዘህ ፡ አምጣልኝ ። ለኔ ፡ ከዕንቍም ፡ ከወርቅም ፡ ይበልጥ ፡ በጣም ፡ ደስ ፡ የሚያስኘኝ ፡ እነዚህን ፡ ድንክዬዎችን ፡ ማግኘት ፡ ነው ። ይኸንን ፡ ስታደርግ ፡ ለልጅ ፡ ልጅህ ፡ የሚተላለፈው ፡ የምስጥህ ፡ ሽልማት ፡ ትልቅ ፡ ነው ፡ ሲል ፡ ጨምሮ ፡ ገልጾለታል ።

እንግዲህ ፡ እነዚህ ፡ ሁለት ፡ የግብፅና ፡ የኑብያ ፡ ኢትዮጵያ ፡ የጥንት ፡ መንግሥቶች ፡ ለየብቻ ፡ ንግድና ፡ ሥልጣኔ ፡ እየተለዋወጡ ፡ ሲኖሩ ፡ የአምልኮአቸውም ፡ ዓይነት ፡ ፀሐይዋን ፡ ወርካውን ፡ ተራራውን ፡ ወንዙን ፡ (ዓባይን) ፡ አሞራን ፡ በማምለክ ፡ ይመሳሰላል ። ለነዚህም ፡ የሚያቀርቡት ፡ የእንስሳና ፡ የአዝርዕት ፡ መሥዋዕት ፡ ይቀራረባል ። ነገሥታቶቻቸውንም ፡ እንደ ፡ አምላክ ፡ እያዩ ፡ በማከበር ፡ ይገናኛሉ ። በተረፈ ፡ ከቤት ፡ መሣሪያ ፡ ውስጥ ፡ ቢላዋው ፡ ምጣዱ ፡ ዶማው ፡ ማረሻው ፡ የጦር ፡ መሣሪያው ፡ እንካሴው ፡ ጦሩ ፡ ሾተሉ ፡ ይመሳሰላል ።

እነዚህ ፡ ሁለቱ ፡ የግብፅና ፡ የኑብያ ፡ አገሮች ፤ እስከ ፡ እዚህ ፡ እስከ ፡ ሺህ ፡ ስድስት ፡ መቶ ፡ ዓመት ፡ ከክርስቶስ ፡ ልደት ፡ በፊት ፡ ድረስ ፡ በጉርብትና ፡ በሰላም ፡ ሲኖሩ ፡ ቀጥሎ ፡ ባለው ፡ ጊዜ ፡ የውጭ ፡ ወረራ ፡ እንደአጠቃቸው ፡ እነሆ ፡ እንመለከታለን ።

በ፪ሺ፭ ፡ በ፩ሺ፰፻ ፡ መካከል ፡ ከዚህ ፡ ቀደም ፡ ሰሙን ፡ ያነሣነው ፡ ራማ ፡ (የማጋዳና ፡ የአዮዲያ ፡ ማሐራጃ) ፡ የሚባለው ፡ የሕንድ ፡ ንጉሥ ፡ ሕንድን ፡ ሰይላንን ፡ ዓረብን ፡ ፋርስን ፡ ከለዳውያንን ፡

አሸንፎ ፡ ግብፅን ፡ ወረረ ። የግብፅ ፡ ንጉሥ ፡ ሲዋጋ ፡ ሞተ ። ተከታ
ዮቹም ፡ መዋጋት ፡ የማይጠቅም ፡ መሆኑን ፡ ሲረዱት ፡ ገበሩ ። እን
ደዚሁም ፡ ይኸው ፡ የሕንድ ፡ ንጉሥ ፡ ራማ ፡ ከዚህ ፡ ቀደም ፡ እንዳ
ልነው ፡ ከነገደ ፡ ካም ፡ ውስጥ ፡ ጲኦሪ፡ እንደኛ፡ በነገሠበት ፡ ዘመን ፡
ወደ ፡ ኢትዮጵያ ፡ መጥቶ ፡ ጲኦሪን ፡ ወግቶ ፡ መንግሥቱን ፡ ያዘበት።
በኋላ ፡ ነገደ ፡ ዮቅጣን ፡ አከናሁስ ፡ ሳባ ፡ ሁለተኛን ፡ መሪ ፡ አድር
ገው ፡ የራማን ፡ ንጉሥ ፡ ተዋግተው ፡ ገደሉት ፡ ሲል ፡ ባንዳንድ ፡
የውጭ ፡ አገርም ፡ በአገራችንም ፡ ታሪክ ፡ ነገሥት ፡ ተጽፎ ፡ ይገ
ኛል ። ነገር ፡ ግን ፡ በዚህ ፡ ዘመን ፡ ራማ ፡ የሚባል፡ የሕንድ፡ ንጉሥ፡
የግብፅን ፡ ንጉሥ ፡ ገድሎ ፡ አገሩን ፡ ገዛ ፡ የሚል ፡ በግብፆች ፡ ዜና ፡
መዋፅል ፡ አይገኝም ። ከ፪ሺ፡ እስከ ፡ ፩ሺ፯፻፹፰፡ ድረስ ፡ በ፳፪ኛው ፡
ሥርወ ፡ መንግሥት ፡ ተመሥርተው ፡ ግብፅን ፡ ያስተዳድሩ ፡ የነበ
ሩት ፡ የቴብ ፡ ዘር ፡ የሆኑት ፡ ነገሥታት ፡ አሜኔምሐት ፡ ፩ኛ ፡ ሳኑስ
ትሪ ፡ ፩ኛ ፡ (ሴሶስትሪስ) ፡ አሜኔምሐት ፡ ፪ኛውና ፡ ፫ኛው ፡ ሳኑ
ስትሪ ፡ ፪ኛው ፡ በሚገዙበት ፡ በሁለት ፡ ሺና ፡ በሺ፯፻፹ ፡ ዓመት ፡
መካከል ፡ ራማ ፡ የሚባል ፡ የሕንድ ፡ ንጉሥ ፡ ገዛቸው ፡ የሚል ፡
የለም ። ከ፩ሺ፯፻፹ ፡ እስከ ፡ ፩ሺ፭፻፹ ፡ ባለው ፡ የመቶ ፡ ዓመት ፡
ጊዜ ፡ ውስጥ ፡ ከዚህ ፡ ቀደም ፡ የጠቀስናቸው ፡ የሄከሶስ ፡ ዘሮች ፡
ወደፊት ፡ እንደምናገኘው ፡ ግብፅን ፡ ገዝተዋል ፡ ይሁን ፡ እንጂ ፡
ከነርሱ ፡ ውስጥ ፡ ራማ ፡ የሚሉ ፡ የሕንድ ፡ ንጉሥ ፡ የለም ።

ባንድ ፡ ወገን ፡ ደግሞ ፡ የውጭ ፡ አገር ፡ አንዳንድ ፡ ጸሐፊ ፡
ራማን ፡ ተዋግተው ፡ የገደሉ ፡ ሒክሶስ ፡ የሚባሉ ፡ ከምሥራቅ ፡
የመጡ ፡ ኃይለኛ ፡ ሕዝቦች ፡ የነበሩ ፡ ናቸው ፡ እንጂ ፡ በኢትዮጵያ ፡
የነበሩ ፡ ነገደ ፡ ዮቅጣን፡ ወይም ፡ የነገደ ፡ ሳባ ፡ ዘሮች ፡ አይደሉም፡
የሚሉ ፡ አሉና ፡ ስለራማ ፡ ወደፊት ፡ እስኪጣራ ፡ ድረስ ፡ እንዳለ ፡
እንተወው ።

ግማሾቹ ፡ ሒክሶስ ፡ የተባሉት ፡ ነገደ ፡ ዮቅጣን ፡ አይደሉም ፡
የሚሉ ፡ ግማሾቹም ፡ ሒክሶስ ፡ የተባሉት ፡ እንዚያው ፡ ነገደ ፡ ዮቅ
ጣን ፡ ናቸው ፡ የሚሉ ፡ አሉ ። የሆነ ፡ ሆኖ ፡ ስማቸው ፡ ሒክሶስ ፡
ነገደ ፡ ዮቅጣን ፡ እየተባለ ፡ ቢለያይም ፡ ሁለቱም ፡ የመጡበት ፡
ሥፍራ ፡ ያው ፡ ምሥራቅ፡ ዘራቸውም ፡ ሁለቱም ፡ ሴማዊ ፡ ስለሆነ

ነገሩ ፡ ተያይዞ ፡ ይገኛል ። ምናልባት ፡ ነገደ ፡ ዮቅጣንም ፡ ሒክሶ
ስም ፡ የዘራቸው ፡ ግንድ ፡ ያው ፡ ዮቅጣን ፡ ሆኖ ፡ ሒክሶስ ፡ በላይ፡
በስሜን ፡ በሦርያ ፡ በኩል ፡ ወደ ፡ ግብፅ ፡ ነገደ ፡ ዮቅጣን ፡ የምንላ
ቸው ፡ በታችኛው ፡ ዓረብ ፡ በኩል ፡ ወደ ፡ ኢትዮጵያ ፡ ገብተው ፡
ይሆናል ።

እንዚሁም ፡ ሒክሶስ ፡ የሚባሉት ፡ ዘሮች ፡ መቶ ፡ ዓመት ፡ ግብ
ፅን ፡ ገዝተው ፡ ሲወጡ ፡ ነገደ ፡ ዮቅጣን ፡ ግን ፡ በኢትዮጵያ ፡ ተመ
ሥርተው ፡ መቅረታቸውን ፡ እንጂ ፡ ተመልሰው ፡ ወጡ ፡ የሚል ፡
ታሪክ ፡ የለምና ፡ ሁለቱ ፡ የተለያዩ ፡ የነገድ ፡ ቅርንጫፎች ፡ መሆና
ቸውን ፡ ይኸም ፡ የሚያስረዳ ፡ ይመስላል። ነገር ፡ ግን ፡ ዘሩ ፡ አንድ፡
ሆኖ ፡ ቅርንጫፉ ፡ ለየብቻ ፡ የሆነ ፡ ሁለት ፡ ነገድ ፡ ለየብቻ ፡ በሁ
ለት ፡ አገር ፡ ገብቶ ፡ በግዛት ፡ ከኖረ ፡ በኋላ ፡ እንደኛው ፡ ተሸንፎ ፡
መውጣት ፡ እንደኛው ፡ ተመሥርቶ ፡ መቅረት ፡ የተለመደ ፡ ነው።
ስለዚህ ፡ ከምሥራቅና ፡ ይልቁንም ፡ ከወደ ፡ አሶር ፡ መጥተው ፡ ግብ
ፅን ፡ መቶ ፡ ዓመት ፡ የገዙት ፡ ሒክሶስ ፡ ብዙ፡ ጊዜ ፡ በግብፅ ፡ ሕዝብ፡
ላይ ፡ የጭቆና ፡ ሥራ ፡ ስለአላዩ ፡ ሕዝቡና ፡ ሹማምንቱ ፡ ጠልተዋ
ቸው ፡ የሚያስወጡበትን ፡ ጊዜና ፡ መንገድ ፡ ይፈልጉ ፡ ነበር ።
በዚህ ፡ ምክንያት ፡ ገዥዎቹ ፡ ሒክሶስ ፡ አብዛኛው ፡ መቀመጫ
ቸው ፡ በሰሜናዊ ፡ ግብፅ ፡ ስለ ፡ ነበረ ፡ የደቡብን ፡ ሕዝብ ፡ ከፍል ፡
በደንብ ፡ ለመቈጣጠር ፡ እልቻሉም ፡ ነበርና ፡ በደቡብ ፡ በኩል ፡
ያሉት ፡ የግብፅ ፡ መሳፍንትና ፡ ሕዝብ ፡ በሰሜን ፡ ያሉትንም ፡ ወገ
ኖቻቸውን ፡ እየቀሰቀሱ ፡ አንድነት ፡ ተዘጋጅተው ፡ ወደ ፡ ስሜን ፡
ተጉዘው ፡ ሒክሶስን ፡ ተዋግተው፡ ከአስወጡ ፡ በኋላ ፡ የራሳቸውን፡
መንግሥት ፡ መልሰው ፡ አቆሙ ።

የነገደ ፡ ዮቅጣን ፡ ግን ፡ ሁኔታው ፡ እንደታሪኩ ፡ ከሒክሶስ ፡
የተለያየ ፡ ነው ። ነገደ ፡ ዮቅጣን ፡ መጀመሪያ ፡ በምሥራቅ ፡ ምና
ልባት ፡ በባቢሎን ፡ ሲኖሩ ፡ የባቢሎንን ፡ ሥልጣኔ ፡ ይዘው ፡ ወደ ፡
ደቡብ ፡ ዓረብ ፡ መጡ ። በደቡብ ፡ ዓረብም ፡ ብዙ ፡ ጊዜ ፡ ከተቀ
መጡ ፡ በኋላ ፡ ሕንዶች ፡ ወይም ፡ ሌሳ ፡ ሕዝብ ፡ እየወጉ ፡ ስለአስቸ
ገሩዋቸው፡ ይሁን ፡ ወይም ፡ በፈቃዳቸው ፡ ለምለም ፡ አገር ፡ ፍለጋ፡

ይሁን ፣ ከደቡብ ፣ ዓረብ ፣ ወደ ፣ ኢትዮጵያ ፣ ሰሜን ፣ ተሻግረው ፣ ተቀመጡ ።

ከዚያም ፣ ነገደ ፣ የቅጣን ፣ ግማሾቹ ፣ በትግሬ ፣ ግማሾቹ ፣ በእዳል ፣ ግማሾቹ ፣ በውጋዴን ፣ እገር ፣ ተከፋፍለው፣ በሰላም ፣ ሲኖሩ፣ እንደባላገር ፣ ይኸም ፣ ቢቀር ፣ እንደ፣ መልካም ፣ እንግዳ ፣ ይቆጠሩ፣ ነበር ፣ እንጂ ፣ ሒከሶስ ፣ በግብፆች ፣ እንደተጠሉ ፣ ነገደ ፣ የቅጣን ፣ ያን ፣ ጊዜ ፣ የእገር ፣ ተወላጅነት ፣ ባለው ፣ ሰነገደ ፣ ካም ፣ ዘንድ ፣ የተጠሉ ፣ እይመስልም ። ተገኝ ፣ የባዕድ ፣ ገዥን፣ መጥላቱ፣ ገዥም፣ እየገበረ ፣ በሰላም ፣ የሚቀመጠውን ፣ አለመጥላቱ ፣ የታወቀ ፣ ነው። የሩቁን ፣ ዘመን ፣ የሚተርከው ፣ የዛሬው ፣ ታሪክ ፣ ነግሥታችን ፣ የሚለው ፣ እርሳት ፣ እንደሆነ ፣ የሕንድ፣ ንጉሥ፣ ራማ ፣ ወደ ፣ ኢትዮጵያ፣ መጥቶ፣ በዚያ ፣ ዘመን ፣ የነበረውን ፣ ንጉሥ ፣ ጴአሪን ፣ ወግቶ ፣ ኢትዮጵያን ፣ ባስገበረ ፣ ጊዜ ፣ እነዚሁ ፣ ነገደ ፣ የቅጣን ፣ ከያለበት ፣ ተሰብስበው ፣ ከመካከላቸው ፣ አከናሁሰን ፣ እንግሡው ፤ የሕንዱን ፣ ንጉሥ ፣ ራማን ፣ ተዋግተው ፣ ስለአሸወጡ ፣ ነገደ ፣ አጋዓዝያን ፣ (ነፃ ፣ አውጭዎች) ፣ የሚባል ፣ ስም ፣ ተሰጣቸው ።

ከዚያን ፣ ጊዜ ፣ ወዲህ ፣ ነፃ ፣ ባወጡት ፣ እገር ፣ በነገደ ፣ ካም ፣ ነግሥታት ፣ ምትክ ፣ ገብተው ፣ መንግሥታቸውን ፣ መሠረቱና ፣ የነገደ ፣ የቅጣን ፣ ሕዝብ ፣ ከነገደ ፣ ካም ፣ ዘር ፣ ጋር ፣ ተደባልቀው ፣ ይኖሩ ፣ ዣሮር ፣ ማለት ፣ ነው ። ነገር ፣ ግን፣ በኢትዮጵያ ፣ የቆየው፣ የካም ፣ ሕዝብ ፣ ከደቡብ ፣ ዓረብ ፣ የመጣው ፣ የዮቅጣን ፣ ሕዝብ ፣ በልማድ፣ በወግና ፣ በሥርዓት ፣ በእምልኮ ፣ በቋንቋ ፣ መለያየታቸው፣ የታወቀ ፣ ስለሆነ ፣ ከመርዊ ፣ እስከ ፣ ኤርትራ ፣ ባሕር ፣ ባለው ፣ በሰፊው ፣ በኢትዮጵያ ፣ ምድር ፣ እየተለያዩም፣ እየተገናኙም ፣ ኃይለኛ፣ ሆኖ ፣ ለነገሠው ፣ እየገበሩ ፣ ያም ፣ ሲጠፋ፣ እየተለያዩ ፣ በየነገዳቸው፣ እንደልማዳቸው ፣ መኖራቸው ፣ የታወቀ ፣ ነው ። ከመካከላቸው ፣ ነገደ ፣ የቅጣን ፣ ሥልጡኖችና ፣ ጽሑፍ ፣ ያላቸው ፣ ናቸው ፣ ሲባልም ፣ ይህ ፣ እስካሁን ፣ የተገኘው ፣ ጽሑፍ ፣ ከዚህ ፣ ቀደም ፣ እንዳልነው ፣ ዘመኑ ፣ በግምት ፣ ከ፮ኛ ፣ ዓመት ፣ ከክርስቶስ ፣ ልደት ፣ በፊት ፣ ነውና ፣ ምናልባት ፣ ከዚያ ፣ በፊት ፣ ፊደል ፣ የሌለውና ፣ ያልሠለጠነ ፣ የሴምና ፣ የዮቅጣን ፣ ዘር ፣ መጥቶ ፣ ከካሙና፣ ከኩሹ ፣ ጋር፣

ተደባልቆ ፣ ከዚህ ፣ ቀደም ፣ እንደተባለው፣ በዛሬዪቱ፣ ኢትዮጵያና፣ በጥንታዊቱ ፣ ኢትዮጵያ ፣ በኑቢያ ፣ (ሱዳን) ፣ ጭምር ፣ ሲኖሩ ፣ የነገዳቸውን ፣ ዝርዝር ፣ ስም ፣ የሚቀመጡበትን ፣ ሥፍራ ፣ የሚመገቡትን ፣ እንስሳ ፣ ይነስ ፣ ይብዛ ፣ እንደ ፣ እጋርታቪድ ፣ እውነትም ፣ ስሕተትም ፣ የተደባለቀ ፣ ባይጠፋበት ፣ እነሆ ፣ ባለፈው ፣ ተመልክተናል ። ከዚህ ፣ በተረፈ ፣ ደግሞ ፣ እነዲዮዶር ፣ ከጻፉት ፣ ከጥንታውያኑ ፣ የኢትዮጵያውያን ፣ ልማድ ፣ የለቀምን ፣ እንደሆነ ፣ ከዚህ፣ የሚከተለው ፣ ምዕራፍ ፣ የሚያስረዳንን ፣ እናገኛለን ።

ምዕራፍ ፣ ፬ ።

በሰላም ፣ ጊዜ ፣ ንግድ- በጦርነት ፣ ጊዜ ፣ ሲዋጉ- ንጉሥና ፣ አንድ ፣ አንድ ፣ ያገር ፣ ልማድ- ሃይማኖት ፣ -ጋብቻ ።

ይኸው ፣ የካምና ፣ የሴም፣ ዘር ፣ የሠለጠነው፣ የሳባና ፣ የህባሳን ፣ ዘር፣ ከደቡብ ፣ ዓረብ ፣ ከክርስቶስ ፣ ልደት ፣ በፊት ፣ በ፮ኛ ፣ መቶ ፣ዓመት ግድም ፣ መጥቶ ፣ ደምበኛ ፣ ሥልጣኔውን ፣ እስኪተክል ፣ ድረስ ፣ ከተከለም ፣ በኋላ ፣ ከኑቢያ ፣ ወዲህ ፣ ዝምሮ ፣ እስከ ፣ ኤርትራ ፣ ያሉት ፣ ሕዝቦች ፣ ያላቸውን ፣ የንግድ ፣ የልማድ ፣ የሃይማኖትና ፣ የጦርነት ፣ ሁኔታ ፣ ከዚህ ፣ እንደሚከተለው ፣ ነው ።

ንግድና ፣ ሽቀጥ ።

የሸቀጡ ፣ ዓይነት ፣ ከዚህ ፣ ቀደም ፣ እንደጸፍነው ፣ ዕጣን ፣ ከርቤ ፣ እንጨት ፣ የአውሬ ፣ ጥርስና ፣ ቀንድ ፣ ባርያ ፣ ደግሞ ፣ ከምሥራቅ ፣ የመጡት ፣ ሥልጡኖቹ ፣ ልብስ ፣ ሽቱ ፣ እንደ ፣ እንባር ፣ እንደ ዶቃ ፣ ያሉ ፣ ጌጣጌጥ ፣ እያጡም ። ሸቀጥ ፣ ለሸቀጥ ፣ ሲገበያዩ ፣ መለኪያቸው ፣ ዛሬም ፣ በባላገር ፣ ሲደረግ ፣ እንደምናየው ፣ ከንድ ፣ መዳፍ ፣ ጣት ፣ ነው ። በተረፈ ፣ እንደ ፣ መቃ ፣ እንደ ፣ ዘንግ ፣ ያለ ፣ መለኪያ ፣ አላቸው ። እንደ ፣ እህል ፣ የመሰለውንም ፣ የሚሰኩበት ፣ የሸክላ ፣ ማሰሮና ፣ እንዳንዶቹም ፣ የነሐስ ፣ ማሰሮ ፣ የመሰለ ፣ ነበራቸው ። ይኸም ፣ ሁኔታ ፣ እነሆ ፣ መሻሻል ፣ ባላገኙ ፣ ባላገሮቻችን፣

ዘንድ ፡ ዛሬም ፡ ሲሠራበት ፡ ስለምናይ ፡ እንደ ፡ ዘመኑ ፡ ርቀት ፡ የመሣሪያውና ፡ የሽቀጡ ፡ ዓይነት ፡ ምንም ፡ ያህል ፡ ሊያስደንቀን ፡ አይችልም ።

በጦርነት ፡ ጊዜ ፡ ሲዋጉ ።

ሁለት ፡ ነገድ ፡ ሴጣላ ፡ ሁለቱም ፡ የጠላት ፡ ወገኖች ፡ ወደ ፡ ጦር ነቱ ፡ ሥፍራ ፡ ጉዞ ፡ ያደርጋሉ ። በጉዞ ፡ ንጉሣቸው ፡ የግማሾቹ ፡ በሠረገላው ፡ ላይ ፡ ተቀምጠ ፡ (ጋሪውን)፡ ከፊት ፡ እንስሳ ፡ ወይም ፡ ሰው ፡ እየጐተተው ፤ የግማሹ ፡ ንጉሥ ፡ በመሐል ፡ በእግሩ ፡ ወይም ፡ በኪብት ፡ እየተጓዘ ፡ በዘፈን ፡ በጭፋሮ ፡ ወደ ፡ ጦርነቱ ፡ ቦታ ፡ ይሔዳል ። ጦርነቱም ፡ ሊጀመር፡ እቅራቢያ፡ የሰውን ፡ ልብ ፡ ለመቀስቀስ ፡ ጭፋሮው ፡ ከፊተኛው ፡ ይደምቃል ። በሁለቱም ፡ እጅ ፡ ያለው ፡ የጦር ፡ መሣሪያ ፡ በትንሹ ፡ ይለያያል ፡ እንጂ ፡ አብ ዛኛ ፡ ጊዜ ፡ ያው ፡ የታወቀው ፡ ደንጊያ ፡ (የሾለ ፡ ወይም ፡ ስለት ፡ ያለው ፡) ቀንድ ፤ ወንጭፍ ፤ አንካሴ ፤ ጦር ፤ ሲላም ፤ መዋረቢያ ፡ ቀስት ፤ ፍላጻ ፡ መመከቻው ፡ የቆዳ ፡ ጋሻ ፡ ከጋሻም ፡ በተሰይ ፡ ዓይ ነት ፡ የተሠራ ፡ ነው ። ውጊያው ፡ የሚዠመረው ፡ ከሁሉ ፡ መሣሪያ ፡ በሚረከሰው ፡ በደንጊያ ፡ ነው ። ከሩቅ ፡ ዠምረው ፡ እየተወራወሩ ፡ በተጠጋጉ ፡ ጊዜ ፡ የቀስቱ ፡ ከዚያም ፡ የአንካሴው ፡ የጦሩ ፡ በትር ፡ ይቀጥልና ፤ ሲገናኙና ፡ ሲደባለቁም ፡ የቢላዋና ፡ የጩቤው ፡ ሥራ ፡ በተራው ፡ ይደርሳል ። መቼም ፡ ሁለት ፡ ወገኖች ፡ ተዋግተው ፡ እን ደኛው ፡ መሸነፉ ፡ የታወቀ ፡ ነው ። ዳሩ ፡ ግን ፡ የተሸነፈውና ፡ የተ ማረከው ፡ ወገን ፡ ወዮለት ። ከምርኮ ፡ ቀን ፡ ዠምሮ ፡ ማናቸውንም ፡ የእብሪት ፡ ሥራ ፡ እሸናፊዎቹ ፡ በተሸናፊዎቹ ፡ ይፈጽሙባቸዋል ። ንጉሥ ፡ የነበረው ፡ የእሸናፊውን ፡ ንጉሥ ፡ ሠረገላ ፡ በእግሩ ፡ እየ ሄደ ፡ መጐተት ፡ የቀረውም ፡ እንደ ፡ ከብት ፡ ቀንበር ፡ ተሸክሞ ፡ በገመድ ፡ የፊጥኝ ፡ መታሠርና ፡ እንደ ፡ ባሪያ ፡ ተቆጥሮ ፡ መሥራት ፡ መዋረድ ፤ መገጠጥ ፤ አሰበት ። በዠግንነት ፡ መዋጋቱንም ፡ አው ቀው ፡ እሸናፊዎቹ ፡ በልባቸው ፡ ሲያከብሩትም ፡ ከምርኮ ፡ በኋላ ፡ የውርደት ፡ ሥራ ፡ በራሱም ፡ በሚስቱም ፡ በቤተ ፡ ሰቡም ፡ ሁሉ ፡ ላይ ፡ ይፈጽሙበታል ። የተሸናፊው ፡ ቆንጆ ፡ ሚስት ፡ ወይም ፡ ልጅ ፡

ወዲያው ፡ ያሸናፊው ፡ ሚስቶች ፡ ይሆናሉ ። የቀሩት ፡ ይሽን ፡ የጋ ብቻ ፡ ዕድል ፡ ያላገኙት ፡ የባርነት ፡ ሥራ ፡ ይሠራሉ ። ሳይዋጋም ፡ በቶሎ ፡ የገበረና ፤ ያመነም ፡ ሲናር ፡ ከውርደት ፡ አይድንም ። እንደ እንስሳ ፡ ወይም ፡ እንደ ፡ ሴት ፡ እየተቆጠረ ፡ መሰደብንና ፡ መወቀ ስን ፡ ይጨምራል ።

ንጉሥና ፡ እንዳንድ ፡ ያገር ፡ ልማድ ።

እንደ ፡ ዲዎዶር ፡ አጸደፍ ፡ ግብፆች ፡ ንጉሣቸውን ፡ ፈርዖን ፡ እንደ ሚሉት ፡ ኢትዮጵያውያን ፡ ደግሞ ፡ በዚያን ፡ ጊዜ ፡ ፪ሺ-፯፻ ፡ከክርስ ቶስ ፡ ልደት ፡ በፊት ፡ ንጉሣቸውን ፡ ሱተን ፡ ይሉት ፡ነበር። ሱተን ፡ ማለት ፡ በጥንታዊ ፡የግብፅ ፡ቋንቋ ፡ የንጉሥ፡ ልጅ ፡ ወይም ፡ የንጉሥ፡ ቤተ ፡ ሰብ ፡ ማለት፡ ነው ። በተረፈ ፡ የኢትዮጵያው ያኖቹ ፡ እንደ ፡ ግብፆች ፡ ንጉሥ ፡ ከመንገሡ ፡ በፊት ፡ እንድ ፡ ሰም ፡ ከነገሠ ፡በኋላ ፡ ሌላ ፡ ስም ፡ (ስመ ፡ መንግሥት) ይሰጠዋል ። የዚህም ፡ ልማድ ፡ እነሆ ፡ እስከ ፡ ዛሬ ፡ ድረስ ፡ ሲቀጥል ፡ እናያለን ፡ ከሞተ ፡ በኋላ ፡ ደግሞ ፡ የእምላክነት ፡ ደረጃ ፡ ሲሰጡት ፡ ከቀድሞዎቹ ፡ እግልከት ፡ ስም ፡ ጋር ፡ የተያያዘ ፡ እድርገው ፡ ሌላ ፡ አዲስ ፡ ስም ፡ ይጨምሩለ ታል ። እንደዚህ ፡ የበረከተ ፡ ያንድ ፡ ንጉሥ ፡ ስም ፡ በኋለኛው ፡ ጊዜ ፡ በአጸደፍ ፡ በታሪክ ፡ ውስጥ ፡ እየእሳሳተ ፡ አስቸግሯል ።

ያመራረጣቸው ፡ ወገን ፡ ያንዱ ፡ ነገድ ፡ ከሌላው ፡ መለያየት ፡ አለ በት ። ለምሳሌ ፡ የናፓታና ፡ የመርዌዎቹ ፡ ወገኖች ፡ ንጉሥ ፡ የሚያ ነግሡት ፡ ከሕዝቡ ፡ ውስጥ ፡ መልኩ ፡ ከአምላካቸው ፡ ከአሞን ፡ (አሜን-አሙን) ፡ ምስል ፡ ጋር ፡ የተመሳሰለውን ፡ ነው ፡ መራጮቹ ፡ ካህናቱ ፡ ናቸው ። ከተመረጠም ፡ በኋላ ፡ በክብር ፡ ከአምላኩ ፡ ጋር ፡ ባይተካከልም ፡ ወደዚያው ፡ ይጠጋል ። የቀሩት ፡ ደግሞ ፡ ከሳይ ፡ ሲያያዝ ፡ በባላባትነት ፡ የወረደውን ፡ ወይም ፡ ቀንደኛ ፡ ሆኖ ፡ የተ ነሣውን ፡ ወይም ፡ ዝግና ፡ ሆኖ ፡ ጠላትን ፡ የመለበውን ፡ አገር ፡ በመ ውረርና ፡ በጉብዝና ፡ የታወቀውን ፡ ያነግሣሉ ። የሆነ ፡ ሆኖ ፡ ማንኛ ውም ፡ አብዛኛው ፡ ንጉሥ ፡ ከነገሠበት ፡ ጊዜ ፡ ዠምሮ ፡ በዚያን ፡ ዘመን ፡ ወሰን ፡ የሌለው ፡ ከብርና ፡ ሥልጣን ፡ ነበረው ። በነገሠበት ፡ አገር ፡ ውስጥ ፡ ከዛሬ ፡ ዘመን ፡ ዲክታተር ፡ ይበልጥ ፡ የልቡን ፡ ይሠ

ራል ። የሚስቶቹ ፡ ቍጥር ፡ ወለን ፡ የለውም ። ልቡ ፡ ከፈቀደ ፡ እኅቱንም ፡ ልጆቹንም ፡ የልጅ ፡ ልጆቹንም ፡ ማግባት ፡ ይችላል ። እንደርሱ ፡ ክጣዖት ፡ ካህናት ፡ በስተቀር ፡ የቀሩት ፡ ሹማምንቱና ፡ ሕዝቡ ፡ ዘመዶቻቸውን ፡ ያገቡ ፡ ነበር ።

ባንድ ፡ ምክንያት ፡ ወይም ፡ ባደጋ ፡ የንጉሡ ፡ እጅ ፡ ወይም ፡ እግር ፡ የተቆረጠ ፡ እንደሆነ ፡ ቤተ ፡ ሰቡ ፡ ሁሉ ፡ ከርሱ ፡ ተለይተው ፡ ሙሉ ፡ ሰውነት ፡ ይዘው ፡ ደስታ ፡ እንዳያገኙ ፡ እንደልማድ ፡ ሆኖ ፡ በውድም ፡ በግድም ፡ የሚቆረጡ ፡ ነበሩ ። ሲሞት ፡ አብረው ፡ የሚሞቱ ፡ አሉ ። ስለዚህ ፡ የንጉሥ ፡ ሕይወትና ፡ አካል ፡ የሁሉም ፡ የሕይወት ፡ መሠረት ፡ ስለሆነ ፡ አከብረው ፡ ቀጠንቅቀው ፡ ይጠብቁታል ።

ያንደኛው ፡ ነገድ ፡ ንጉሥ ፡ ወይም ፡ ትልቅ ፡ ሰው ፡ የሞተ ፡ እንደሆነ ፡ በአቧራ ፡ ራሳቸውንና ፡ ፊታቸውን ፡ እየፈተጉ ፡ የሚያለቅሱ ፡ እንጂ ፡ ራሳቸውን ፡ የማይገድሉ ፡ አሉ ። የነገዱ ፡ ልማድ ፡ ልዩ ፡ ልዩ ፡ ነው ። ከወንድ ፡ ንጉሥ ፡ የሴት ፡ ንግሥት ፡ መርጠው ፡ በሴት ፡ የሚገዙ ፡ አሉ ። እነሉም ፡ እንደ ፡ ቤግሜይ ፡ እንደ ፡ አስማክ ፡ ያሉት ፡ ናቸው ። በመርዌም ፡ የኢትዮጵያ ፡ ንግሥታት ፡ የሚባሉ ፡ በሕንደኬ ፡ ስም ፡ የሚጠሩ ፡ ብዙ ፡ ሴቶች ፡ እንደነበሩ ፡ ከሥፍራው ፡ ስንደርስ ፡ እናገኛለን ።

ባለፈው ፡ በዝርዝሩ ፡ እንደ ፡ ሰማነው ፡ አንዱ ፡ ነገድ ፡ በዝኖን ፡ ሌላው ፡ በዓሣ ፡ ሥጋ ፡ ሌላው ፡ በጥራጥሬ ፡ እህል ፡ አንዱ ፡ በፍራፍሬና ፡ በዛፍ ፡ ሥር ፡ ምግብ ፡ የሚኖሩ ፡ አንዱ ፡ በዛፍ ፡ ላይ ፡ አንዱ ፡ በዋሻ ፡ የሚቀመጥ ፡ አንዳንዱ ፡ ነገድ ፡ ሰው ፡ ሲሞትበት ፡ አሥሮ ፡ እዛፍ ፡ ላይ ፡ የሚያንጠለጥል ፡ ሌላው ፡ በመሬት ፡ የሚቀብር ፡ ወይም ፡ እሜዳ ፡ ላይ ፡ ጥሎ ። ድንጋይ ፡ የሚቆልል ፡ አንዱ ፡ ወደ ፡ ባሕር ፡ የሚጨምር ፡ አለ ። ልብሱም ፡ እንደደረጃቸው ፡ ቅጠል ፡ ቆዳ ፡ ኬሻ ፡ ልብስ ፡ የሚለብሱ ፡ አሉ ። የጥንት ፡ የካም ፡ ወይም ፡ የኩሽ ፡ ነገድ ፡ በየሥፍራው ፡ የሚኖርበት ፡ ሕይወት ፡ ዛሬም ፡ ሲሆን ፡ በአማራም ፡ በትግሬም ፡ ባላገር ፡ ይልቁንም ፡ በደቡብ ፡ ኢትዮጵያ ፡ በአሩሲ ፡ በባሌና ፡ በሌላውም ፡ በልዩ ፡ ልዩ ፡ በአፍሪካ ፡ በአስያና ፡ በአውስትራልያ ፡ አህጉር ፡ ከሚኖረው ፡ ሕዝብ ፡ ሕይወት ፡ ምንም ፡ ያህል ፡ ልዩነት ፡ ያለው ፡ አይመስልም ። ነገር ፡ ግን ፡ ሥልጣኔን ፡ ከባቢሎንና ፡ ከምሥራቅ ፡ ይዘው ፡ የመጡት ፡ ወይም ፡ ከግብፅ ፡ ጋር ፡ ግንኙነት ፡ በማድረግ ፡ ሥልጣኔን ፡

የተካፈሉት ፡ ወገኖች ፡ ከሌላው ፡ ነገድ ፡ በቤትም ፡ ሥራ ፡ በመሣሪያም ፡ በልብስም ፡ በማናቸውም ፡ የኑሮ ፡ ደረጃ ፡ ክፍ ፡ ብለው ፡ ይገኛሉ ፡ መጻፊያ ፡ ፊደልና ፡ ንግግራቸውን ፡ የሚቀርጹበት ፡ የሰዋሰው ፡ መንገድ ፡ ሁሉ ፡ ነበራቸው ።

ሃይማኖት ።

የቀድሞ ፡ ኢትዮጵያም ፡ የሌላውም ፡ አገር ፡ ሕዝብ ፡ ሁሉ ፡ ስለ ፡ ሃይማኖትና ፡ ስለጋብቻ ፡ ሕግ ፡ ስለእልተሰጠው ፡ ራሱ ፡ በአሰበውና ፡ በፈቀደው ፡ መንገድ ፡ ይኖር ፡ ነበር ። በሥልጣኔ ፡ ዝቅ ፡ ያለው ፡ በዛፍ ፡ በተራራ ፡ ያመልካል ፡ የሠለጠነው ፡ ወገን ፡ አምላክ ፡ መኖሩን ፡ ያምንና ፡ አምላኩን ፡ በሰው ፡ በፀሐይ ፡ በጨረቃ ፡ አየመሰለ ፡ ከዚያም ፡ በበሬም ፡ በበግም ፡ በአሞራም ፡ . . . ሊያድር ፡ ይችላል ፡ በማለት ፡ በነዚሁ ፡ እንስሶች ፡ ምስሉንና ፡ ሐውልቱን ፡ በድንጋይም ፡ በብረትም ፡ በብርም ፡ በወርቅም ፡ እየሠራ ፡ ለአማልክቱ ፡ ምስል ፡ ቤተ ፡ መቅደስ ፡ እያነፀ ፡ ለቤተ ፡ መቅደሱና ፡ ለአማልክቱ ፡ በየደረጃው ፡ ካህናትና ፡ ነቢያት ፡ አበልና ፡ ደረጃ ፡ እየተወሰነ ፡ የአምልኮ ፡ ሥራቸውን ፡ ያከናውናሉ ።

የጥንት ፡ የኢትዮጵያውያን ፡ አምልኮ ፡ ከዚያውም ፡ ከግብፅ ፡ የሚዋሰኑት ፡ የናፓታና ፡ የመርዌዎቹ ፡ አምልኮአቸው ፡ ከግብፅ ፡ ይገናኛል ። ሁለቱም ፡ ወገኖች ፡ በመዠመሪያ ፡ ካምን ፡ የኖኅን ፡ ልጅ ፡ እንደአምላክ ፡ ያመልኩት ፡ ነበር ፡ ይባላል ። ነገር ፡ ግን ፡ በጣም ፡ የታወቁት ፡ አማልክት ፡ አሞን ፡ ኦሲሪስ ፡ ኑም ፡ ቶት ፡ አሲስ ፡ ሴት ፡ ባቴ ፡ ሖዖር ፡ (ሐትሖር) ፡ ሳራፖስ ፡ ናቸው ። ዐባይም ፡ ራሉ ፡ ፀሐይም ፡ ራሷ ፡ አማልክት ፡ ናቸው ። የተራቀቁት ፡ ደግሞ ፡ ዐባይና ፡ ፀሐይ ፡ ሁለቱም ፡ የአምላክ ፡ ይኸውም ፡ የአሞን ፡ ሰጦታ ፡ ስለሆኑ ፡ ግማሽ ፡ አማልክት ፡ ናቸው ፡ ሲል ፡ ይገኛል ። ከክርስቶስ ፡ ልደት ፡ በፊት ፡ ከ፲፯ኛው ፡ መቶ ፡ ዓመት ፡ ዝምሮ ፡ ክርስትና ፡ እስኪሽረው ፡ ድረስ ፡ አሞን ፡ ሁሉን ፡ ደምስሶ ፡ ፀሐይም ፡ ዋናውም ፡ አምላክ ፡ እሱ ፡ ሆኖ ፡ በታላቅ ፡ ክብርና ፡ ገናናነት ፡ በቴብ ፡ በመርዌ ፡ በናፓታ ፡ ሲመለከበት ፡ ሲሰገድለት ፡ ኖርዋል ። የርሱንም ፡ አምላክ

ነት ፣ ከዚህ ፣ ሰፋ ፣ ባለ ፣ እኳኋን ፣ ወደ ፣ ፊት ፣ በናፓታው ፣ በፒያን ኪና ፣ በታላቁ ፣ ፈርዖን ፣ በራምሲስ ፣ ዘመን ፣ ላይ ፣ ጽፈንለታል ።

በተረፈ ፣ የአገር ፣ ሕዝብ ፣ በሙሉ ፣ በጎብረት ፣ የሚያከብረው ፣ አንዱ ፣ አውራጃ ፣ ከሌላው ፣ ይበልጥ ፣ ሰግሉ ፣ የሚወደውና ፣ የሚያ ከብረው ፣ አንድ ፣ አንድ ፣ አምላክ ፣ አለው ። ከሁሉ ፣ ከፍ ፣ ያለችው ፣ ፀሐይ ፣ ግን ፣ በአሞን ፣ ስም ፣ በመላው ፣ ኢትዮጵያ ፣ (መርዌ) ፣ ተከ ብራ ፣ ይሰገድላት ፣ ነበር ። ከኢትዮጵያ ፣ ሰሜን ፣ ከግብፅ ፣ ደቡብ ፣ ምሥራቅ ፣ የሚገኙት ፣ የብለሚ ፣ (አገው ፣ ?) ሰዎች ፣ የሰው ፣ ቅር ባን ፣ ለፀሐይ ፣ ያቀርቡላት ፣ ነበር ፣ ይባላል ። በዋሻ ፣ ነዋሪ ፣ በበረሃ ፣ ተቀማጭ ፣ የተባሉት ፣ ሁሉ ፣ በልዩ ፣ ልዩ ፣ ዓይነት ፣ ፀሐይን ፣ (አሞ ንራ)ያመልኩ ፣ ነበር ። የመርዌ ፣ ነገሥታት ፣ እንደቴብ ፣ እንደመም ፊስ ፣ የግብፆች ፣ ነገሥታት ፣ የአሞንራ ፣ (የፀሐይ) ፣ ካህናት ፣ ሲሆኑ ፣ ሚስቶቻቸው ፣ ደግሞ ፣ የሙት ፣ (የጨረቃ) ፣ ካህንነት ፣ ነበራቸው ።

ጋብቻ ።

በዚህ ፣ ዘመን ፣ ሕዝቡ ፣ ሁሉ ፣ የኦሪትና ፣ የክርስትና ፣ የቡድሀ ፣ ወይም ፣ የእስላም ፣ ሕግ ፣ ስለሌለው ፣ ነገሥቱም ፣ ሹማምንቱም ፣ ሕዝቡም ፣ ብዙ ፣ ሚስት ፣ ያገባሉ ፣ ከባዕድ ፣ ወገን ፣ ካገቡ ፣ በኋላ ፣ አባታቸው ፣ የሞተ ፣ እንደሆነ ፣ እናታቸውን ፣ አጎታቸውን ፣ ልጃቸ ውንም ፣ ሊያገቡ ፣ ይችላሉ ። ባለፈው ፣ እንደ ፣ አነበብነው ፣ በአንዳ ንድ ፣ ነገድ ፣ ዘንድ ፣ ሚስት ፣ ልጅ ፣ እናት ፣ ከብት ፣ ሁሉ ፣ የጋራ ፣ ነው ፣ አንጂ ፣ እገሊት ፣ የእገሌ ፣ ሚስት ፣ ናት ፣ ብሎ ፣ መወሰን ፣ አል ነበረም ። ይሽም ፣ ለዛሬ ፣ ጊዜ ፣ አሠቃቂ ፣ ሊመስሰን ፣ በዚያን ፣ ጊዜ ፣ የተለመደ ፣ በመሆኑ ፣ ምንም ፣ አይሰጋበትም ፣ ነበር ።

ጳውሎስ ፣ እንዲት ፣ ያምናሉ ፣ መምህር ፣ የሌላቸው ፣ ሐዋርያ ፣ ያልተላከላቸው ፣ እንዳለው ፣ በዚህ ፣ ዘመን ፣ እንኳን ፣ ሌላው ፣ ሕዝብ ፣ የእስራኤል ፣ ወገኖች ፣ እንኳን ፣ ሙሴ ፣ በደብረ ፣ ሲና ፣ እሠርቱ ፣ ትእዛዛትን ፣ ተቀብሎ ፣ ሕጉን ፣ በእስራኤሎች ፣ ዘንድ ፣ አስኪያጠ ናው ፣ ድረስ ፣ ይሽ ፣ ልማድ ፣ ሳይደርስባቸው ፣ አልቀረም ፣ አባታ ቸው ፣ አብርሃም ፣ ሚስቱ ፣ ሣራ ፣ ያባቱ ፣ ልጅ ፣ እኅቱ ፣ ነበረች ፣ ወን ድሙ ፣ ሎጥ ፣ በሸመገለ ፣ ጊዜ ፣ ከሴት ፣ ልጆቹ ፣ ጋር ፣ ይተኛ ፣ እንደነ

በር ፣ መጽሐፍ ፣ ቅዱስ ፣ ይናገራል ። ከዚያ ፣ ወዲህም ፣ እስከ ፣ ቅርብ ፣ ጊዜ ፣ ድረስ ፣ ዘራችንን ፣ ከሌላ ፣ አንደባልቅም ፣ በማለት ፣ ከቤተሰባ ቸው ፣ ውጭ ፣ የማይጋቡ ፣ ነበሩ ፣ በደቡብ ፣ ኢትዮጵያ ፣ በሚገኙ ፣ ነገ ዶቻችን ፣ ውስጥ ፣ እስካሁን ፣ ድረስ ፣ የወንድምን ፣ ሚስት ፣ ያል ወለደችን ፣ ያባትን ፣ ሚስት ፣ ማግባት ፣ ስለነበረ ፣ ይህ ፣ ከርስትና ፣ በሠለጠነበት ፣ ዘመን ፣ ሲደረግ ፣ ያኖው ፣ ከ፫ሺ ፣ ዓመት ፣ በፊት ፣ ያለው ፣ የጋብቻ ፣ ዓይነት ፣ እምብዛም ፣ ሊያስገርመን ፣ አይችልም ።

ምዕራፍ ፭

ከግብፅና ፣ ከኢትዮጵያ ፣ በሥልጣኔ ፣ ማን ፣ ይቀድማል ? ።

በዚህ ፣ በያዝነው ፣ በ፳ያኛው ፣ መቶ ፣ ዓመት ፣ ያለው ፣ አንባቢ ፣ ሁሉ ፣ ከሁሉ ፣ አስቀድሞ ፣ ግብፅ ፣ ትልቅ ፣ መንግሥት ፣ እንደነበረ ፣ በ፲፮ኛው ፣ ዲናስቲ ፣ ውስጥ ፣ የነገሡት ፣ ነገሥታትም ፣ ኢትዮጵያን ፣ አስገብረው ፣ እንደገዙና ፣ እንዳሠለጠኑ ፣ ያምናል ፣ በዚህ ፣ መሠ ረት ፣ በየቋንቋው ፣ የተጻፈው ፣ መጽሐፍ ፣ ብዙ ፣ ነው ። ኢትዮጵያ ፣ ስንል ፣ የኑቢያውን ፣ ኢትዮጵያ ፣ እንጂ ፣ የአክሱሙን ፣ አስመሆኑን ፣ ላንባቢ ፣ እናስገንዝባለን ።

ነገር ፣ ግን ፣ የታሪክ ፣ አባት ፣ የሚባለው ፣ ሰመ ፡ ጥሩው ፣ ሄሮ ዶት ፣ ወደ ፣ ግብፅ ፣ መጥቶ ፣ ዓባይንም ፣ ጉብኝቶ ፣ በጻፈው ፣ የታ ሪክ ፣ መጽሐፉ ፣ እንደዚሁም ፣ ዲዮዶር ፣ የሚባለው ፣ የሮማ ፣ ጸሐፊ ፣ ከግብፅ ፣ በፊት ፣ ሥልጡንና ፣ ገናና ፣ የነበረች ው ፣ ኢትዮጵያ ፣ መሆኗን ፣ አሷም ፣ በመዠመሪያ ፣ ግብፅን ፣ ወርራ ፣ ቅኝ ፣ አገር ፣ አድርጋ ፣ መያ ዟን ፣ ግብፅንም ፣ ፲ፎ ፣ የኢትዮጵያ ፣ ነገሥታት ፣ እንደገዟት ፣ ራሷ ፣ ኢትዮጵያ ፣ ግን ፣ በማንም ፣ ተገዝታ ፣ የማታውቅ ፣ አገር ፣ መሆኗን ፣ ነገሥታቱም ፣ ሕዝቡም ፣ ሥልጡን ፣ ደግ ፣ እንግዳ ፣ ተቀባይ ፣ ሰላ ማዊ ፣ በጦርነት ፣ ጊዜ ፣ ዝግና ፣ ጉበዝ ፣ መሆናቸውን ፣ እያጋነኑ ፣ ጽፈዋል ። ኢትዮጵያም ፣ በአገር ፣ (ዝየግራፊ)አቀማመጧ ፣ከፍተኛ ፣ (ላዕላይ) ግብፅ ፣ ግን ፣ ወደታች ፣ (ታሕታይ) ስለሆነች ፣ ዓባይም ፣ ከላይ ፣ ከኢትዮጵያ ፣ ወደታች ፣ ወደ ፣ ግብፅ ፣ እየፈሰሰ ፣ እንደሚ

ያጠጣት ፡ አፈርም ፡ እያቀበለ ፡ እንደሚመግባት ፡ እንደዚሁ ፡ እንደ ፡ ውሃው ፡ አወራረድ ፡ ሥልጣኔን ፡ ስግብዕ ፡ መዝመሪያ ፡ የሰጠች ፡ ኢትዮጵያ ፡ መሆንዋን ፡ እነዚሁ ፡ የታወቁት ፡ የጥንት ፡ ጸሐፎችም ፡ እነሱንም ፡ የተከተሉት ፡ ሁሉ ፡ አስፋፍተው ፡ ጽፈዋል ። በኋላ ፡ ግን ፡ ግብፅ ፡ ደግሞ ፡ ከኢትዮጵያ ፡ ያገኘችውን ፡ ሥልጣኔ ፡ ይበልጥ ፡ አስፋፍታ ፡ እንደገና ፡ የ፲፭ኛውና ፡ የ፲፱ኛው ፡ ዲናስቲ ፡ ነገሥታት ፡ ኢትዮጵያን ፡ መልበው ፡ እንደገዙ ፡ ከዚያ ፡ ወዲህ ፡ ደግሞ ፡ ኢትዮጵያውያኖች ፡ አይለው ፡ እንደገና ፡ ግብፅን ፡ ይዘው ፡ የ፳፭ኛውን ፡ ዲናስቲ ፡ (ሥርወ ፡ መንግሥት) ፡ እንደመሠረቱና ፡ እንደገዙ ፡ ተጽፏል ።

እንደ ፡ አውነቱ ፡ የሆነ ፡ እንደሆነ ፡ ግን ፡ መና (መኔስ) የሚባለው ፡ ግብፃዊ ፡ የደቡብና ፡ የሰሜን ፡ አገሮች ፡ ተብሎ ፡ ተከፍሎ ፡ የነበረውን ፡ በይሺ ፡ ፭፪ ፡ ዓመት ፡ ከክርስቶስ ፡ ልደት ፡ በፊት ፡ መሥርቶ ፡ ከማቋቋሙ ፡ በፊት ፡ የሆነውን ፡ አናውቅም ፡ እንጂ ፡ ከርሱ ፡ ወዲህ ፡ እስከ ፡ ፯ኛው ፡ መቶ ፡ ዓመት ፡ ድረስ ፡ በ፭ሺ፮፻፹ ፡ ዓመት ፡ ላይ ፡ ሂክሶሶች ፡ መጥተው ፡ ፭ ፡ መቶ ፡ ዓመት ፡ ከመግዛታቸውም ፡ በቀር ፡ የውጭ ፡ ባዕድ ፡ ግብፅን ፡ ወርሮ ፡ ገዝቶታል ፡ የሚል ፡ እስካሁን ፡ አልተገኘም ። እስከ ። ፯ኛው ፡ መቶ ፡ ዓመት ፡ ድረስ ፡ ከሂክሶሶች ፡ ጋር ፡ ፭፮ ፡ ሥርወ ፡ መንግሥት ፡ ሲቀባበል ፡ ሁሉም ፡ የራሳቸው ፡ ነው ።

በዚህ ፡ ምክንያት ፡ የዛሬ ፡ ዘመን ፡ ጸሐፎች ፡ ይኸን ፡ የመጨረሻውን ፡ የርስ ፡ በርስ ፡ በየተራ ፡ መዛዛት ፡ ሳይከፉ ፡ ኢትዮጵያ ፡ መዝመሪያ ፡ ሥልጡን ፡ ሆና ፡ ግብፅን ፡ መዛቷን ፡ አይቀበሉም ። አስቀድሞ ፡ ሥልጡን ፡ የነበረና ፡ እንዲያውም ፡ ኢትዮጵያን ፡ (የኑብያውን ፡) በመጀመሪያ ፡ አስገብሮ ፡ ያሠለጠነ ፡ ግብፅ ፡ መሆኑን ፡ በዛሬው ፡ ዘመን ፡ የተከተለው ፡ በርከቷል ። ይኸንንም ፡ ለማለት ፡ ያደረሳቸው ፡ አሁን ፡ በመጨረሻው ፡ ፭ ፡ አንድ ፡ የፈረንሣዊና ፡ የእንግሊዝ ፡ የጀርመንና ፡ ያሜሪካ ፡ መርማሪ ፡ ሊቃውንት ፡ በመምሬስ ፡ በቴብ ፡ በናፓታ ፡ በጥንታውያን ፡ ከተሞች ፡ ያለውን ፡ መሬት ፡ እያስቆፈሩ ፡ የሚያገኙትን ፡ የነገሥታትና ፡ የአማልክት ፡ ሐውልት ፡ የቤት ፡ ዕቃና ፡ መሣሪያ ፡ በላዩ ፡ ላይ ፡ በዚያን ፡ ዘመን ፡ የተቀረጸ

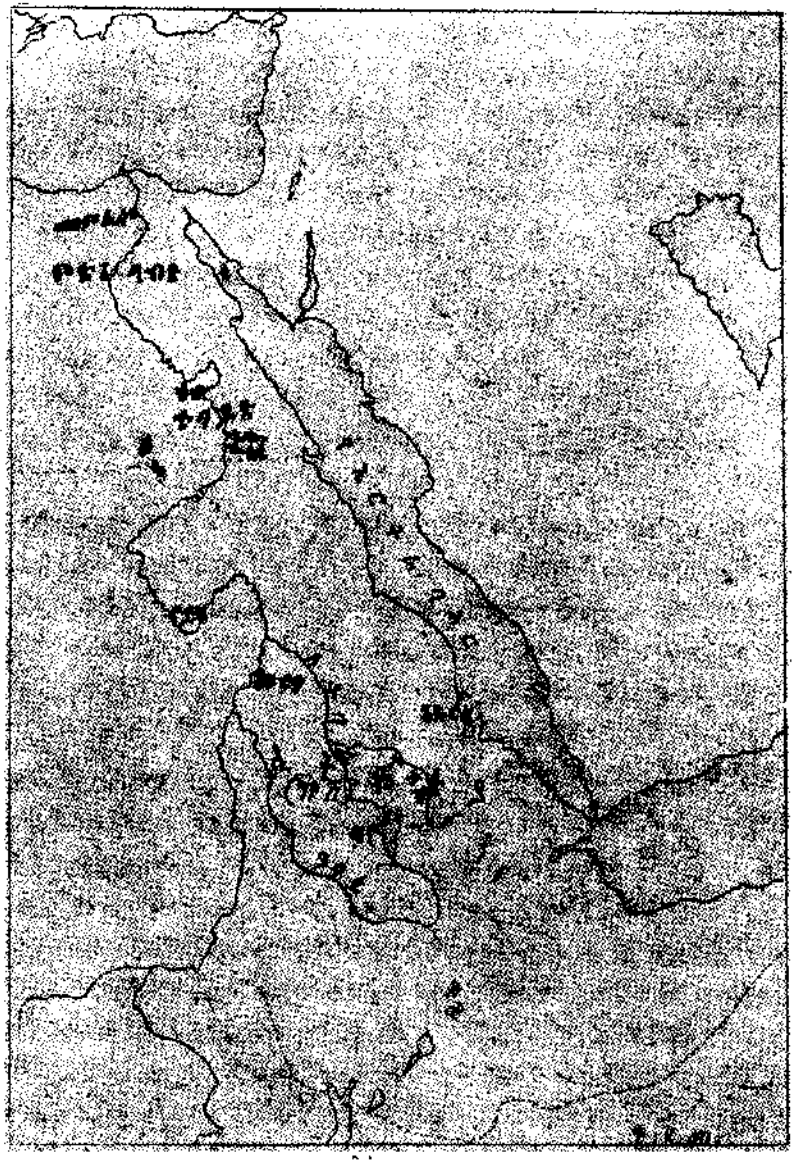

ጥንታዊት ፡ ኢትዮጵያንና ፡ ግብፅን ፡ ሚያሳይ ፡ የካርታ ፡ ሥዕል ፡ (ተ ፡ ጸ ፡ መ)

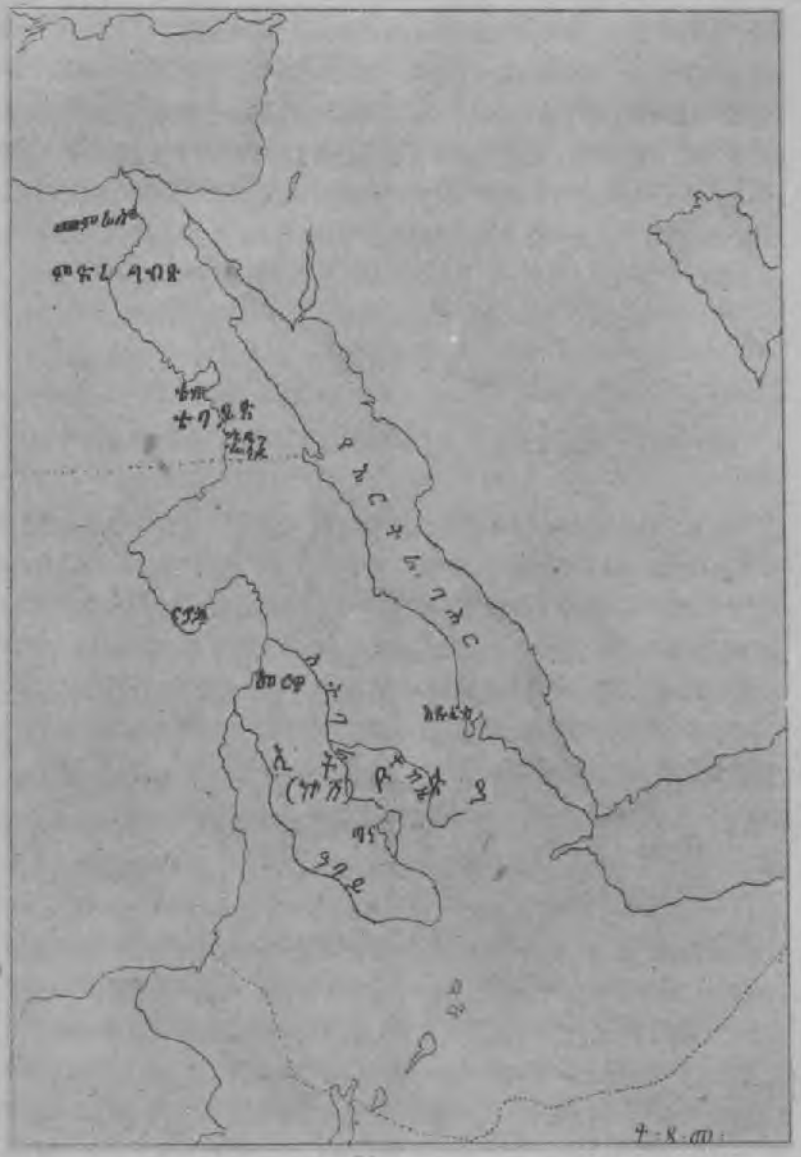

ጥንታዊት ፡ ኢትዮጵያንና ፡ ግብፅን ፡ ሚያሳይ ፡ የካርታ ፡ ሥዕል ፡ (ተ ፡ ጸ ፡ መ)

ያጠጣት ፡ አፈርም ፡ እያቀበለ ፡ እንደሚመግባት ፡ እንደዚሁ ፡ እንደ ፡ ውሃው ፡ አወራረድ ፡ ሥልጣኔን ፡ ለግብፅ ፡ መገሥሪያ ፡ የሰጠች ፡ ኢትዮጵያ ፡ መሆንዋን ፡ እነዚሁ ፡ የታወቁት ፡ የጥንት ፡ ጸሐፊዎች ፡ እነሱንም ፡ የተከተሉት ፡ ሁሉ ፡ አስፋፍተው ፡ ጽፈዋል ። በኋላ ፡ ግን ፡ ግብፅ ፡ ደግሞ ፡ ከኢትዮጵያ ፡ ያገኘችውን ፡ ሥልጣኔ ፡ ይበልጥ ፡ አስፋፍታ ፡ እንደገና ፡ የ፲፰ኛውና ፡ የ፲፱ኛው ፡ ዲናስቲ ፡ ነገሥታት ፡ ኢትዮጵያን ፡ መልሰው ፡ እንደገዙ ፡ ከዚያ ፡ ወዲህ ፡ ደግሞ ፡ ኢትዮጵያውያኖች ፡ አይለው ፡ እንደገና ፡ ግብፅን ፡ ይዘው ፡ የ፳፭ኛውን ፡ ዲናስቲ ፡ (ሥርወ ፡ መንግሥት) ፡ እንደመሠረቱና ፡ እንደገዙ ፡ ተጽፏል ።

እንደ ፡ እውነቱ ፡ የሆነ ፡ እንደሆነ ፡ ግን ፡ መና (መኔስ) የሚባለው ፡ ግብፃዊ ፡ የደቡብና ፡ የሰሜን ፡ አገሮች ፡ ተብሎ ፡ ተከፍሎ ፡ የነበረውን ፡ በ፫ሺ ፡ ፭፻ ፡ ዓመት ፡ ከክርስቶስ ፡ ልደት ፡ በፊት ፡ መሥርቶ ፡ ከማቋቋሙ ፡ በፊት ፡ የሆነውን ፡ አናውቅም ፡ እንጂ ፡ ከርሱ ፡ ወዲህ ፡ እስከ ፡ ፯ኛው ፡ መቶ ፡ ዓመት ፡ ድረስ ፡ በ፭ሺ፮፻፹ ፡ ዓመት ፡ ላይ ፡ ሂክሶሶች ፡ መጥተው ፡ ፭ ፡ መቶ ፡ ዓመት ፡ ከመግዛታቸውም ፡ በቀር ፡ የውጭ ፡ ባዕድ ፡ ግብፅን ፡ ወርሮ ፡ ገዝቶታል ፡ የሚል ፡ እስካሁን ፡ አልተገኘም ። እስከ ። ፯ኛው ፡ መቶ ፡ ዓመት ፡ ድረስ ፡ ከሂክሶሶች ፡ ጋር ፡ ፭፬ ፡ ሥርወ ፡ መንግሥት ፡ ሲቀባበል ፡ ሁሉም ፡ የራሳቸው ፡ ነው ።

በዚህ ፡ ምክንያት ፡ የዛሬ ፡ ዘመን ፡ ጸሐፊዎች ፡ ይኸን ፡ የመጨረሻውን ፡ የርስ ፡ በርስ ፡ በየተራ ፡ መገዛዛት ፡ ሳይከዱ ፡ ኢትዮጵያ ፡ መገሥሪያ ፡ ሥልጡን ፡ ሆና ፡ ግብፅን ፡ መግዛቷን ፡ አይቀበሉም ። አስቀድሞ ፡ ሥልጡን ፡ የነበረና ፡ እንዲያውም ፡ ኢትዮጵያን ፡ (የኑብያውን ፡) በመጀመሪያ ፡ አስገብሮ ፡ ያሠለጠነ ፡ ግብፅ ፡ መሆኑን ፡ በዛሬው ፡ ዘመን ፡ የተከተለው ፡ በርክቷል ። ይኸንንም ፡ ለማለት ፡ ያደረሳቸው ፡ አሁን ፡ በመጨረሻው ፡ ፭ ፡ አንድ ፡ የፈረንሣዊና ፡ የእንግሊዝ ፡ የጀርመንና ፡ ያሜሪካ ፡ መርማሪ ፡ ሊቃውንት ፡ በመምፌስ ፡ በቴብ ፡ በናፓታ ፡ በጥንታውያን ፡ ከተሞች ፡ ያለውን ፡ መሬት ፡ እያስቆፈሩ ፡ የሚያገኙትን ፡ የነገሥታትና ፡ የአማልክት ፡ ሐውልት ፡ የቤት ፡ ዕቃና ፡ መሣሪያ ፡ በላዩ ፡ ላይ ፡ በዚያን ፡ ዘመን ፡ የተቀረጸ

ጥንታዊት ፡ ኢትዮጵያንና ፡ ግብፅን ፡ ሚያሳይ ፡ የካርታ ፡ ሥዕል ፡ (ተ ፡ ጸ ፡ መ)

ያጠጣት ፡ አፈርም ፡ እያቀበለ ፡ እንደሚመግባት ፡ እንደዚሁ ፡ እንደ ፡ ውሃው ፡ አወራረድ ፡ ሥልጣኔን ፡ ለግብፅ ፡ መዠመሪያ ፡ የሰጠች ፡ ኢትዮጵያ ፡ መሆንዋን ፡ እነዚሁ ፡ የታወቁት ፡ የጥንት ፡ ጸሐፊዎች ፡ እነሱንም ፡ የተከተሉት ፡ ሁሉ ፡ አስፋፍተው ፡ ጽፈዋል ። በኋላ ፡ ግን ፡ ግብፅ ፡ ደግሞ ፡ ከኢትዮጵያ ፡ ያገኘችውን ፡ ሥልጣኔ ፡ ይበልጥ ፡ አስፋፍታ ፡ እንደገና ፡ የ፲፰ኛውና ፡ የ፲፱ኛው ፡ ዲናስቲ ፡ ነገሥታት ፡ ኢትዮጵያን ፡ መልሰው ፡ እንደገዙ ፡ ከዚያ ፡ ወዲህ ፡ ደግሞ ፡ ኢትዮጵያውያኖች ፡ አይለው ፡ እንደገና ፡ ግብፅን ፡ ይዘው ፡ የ፳፭ኛውን ፡ ዲናስቲ ፡ (ሥርወ ፡ መንግሥት) ፡ እንደመሠረቱና ፡ እንደገዙ ፡ ተጽፏል ።

እንደ ፡ እውነቱ ፡ የሆነ ፡ እንደሆነ ፡ ግን ፡ መና (መኔስ) የሚባለው ፡ ግብፃዊ ፡ የደቡብና ፡ የሰሜን ፡ አገሮች ፡ ተብሎ ፡ ተከፍሎ ፡ የነበረውን ፡ በ፫ሺ ፡ ፬፻ ፡ ዓመት ፡ ከክርስቶስ ፡ ልደት ፡ በፊት ፡ መሥርቶ ፡ ከማቋቋሙ ፡ በፊት ፡ የሆነውን ፡ አናውቅም ፡ እንጂ ፡ ከርሱ ፡ ወዲህ ፡ እስከ ፡ ፯ኛው ፡ መቶ ፡ ዓመት ፡ ድረስ ፡ በ፩ሺ፮፻፹ ፡ ዓመት ፡ ላይ ፡ ሂክሶሶች ፡ መጥተው ፡ ፩ ፡ መቶ ፡ ዓመት ፡ ከመግዛታቸውም ፡ በቀር ፡ የውጭ ፡ ባዕድ ፡ ግብፅን ፡ ወርሮ ፡ ገዝቶታል ፡ የሚል ፡ እስካሁን ፡ አልተገኘም ። እስከ ። ፯ኛው ፡ መቶ ፡ ዓመት ፡ ድረስ ፡ ከሂክሶሶች ፡ ጋር ፡ ፳፬ ፡ ሥርወ ፡ መንግሥት ፡ ሲቀባበል ፡ ሁሉም ፡ የራሳቸው ፡ ነው ።

በዚህ ፡ ምክንያት ፡ የዛሬ ፡ ዘመን ፡ ጸሐፊዎች ፡ ይኸን ፡ የመጨረሻውን ፡ የርስ ፡ በርስ ፡ በየተራ ፡ መገዛዛት ፡ ሳይክዱ ፡ ኢትዮጵያ ፡ መዠመሪያ ፡ ሥልጡን ፡ ሆና ፡ ግብፅን ፡ መግዛቷን ፡ አይቀበሉም ። አስቀድሞ ፡ ሥልጡን ፡ የነበረና ፡ እንዲያውም ፡ ኢትዮጵያን ፡ (የኑብያውን ፡) በመጀመሪያ ፡ አስገብሮ ፡ ያሠለጠነ ፡ ግብፅ ፡ መሆኑን ፡ በዛሬው ፡ ዘመን ፡ የተከተለው ፡ በርክቷል ። ይኸንንም ፡ ለማለት ፡ ያደረሳቸው ፡ አሁን ፡ በመጨረሻው ፡ ፩ ፡ አንድ ፡ የፈረንሣዊና ፡ የእንግሊዝ ፡ የጀርመንና ፡ ያሜሪካ ፡ መርማሪ ፡ ሊቃውንት ፡ በመምፈስ ፡ በቴብ ፡ በናፓታ ፡ በጥንታውያን ፡ ከተሞች ፡ ያለውን ፡ መሬት ፡ እያስቆፈሩ ፡ የሚያገኙትን ፡ የነገሥታትና ፡ የአማልክት ፡ ሐውልት ፡ የቤት ፡ ዕቃና ፡ መሣሪያ ፡ በላዩ ፡ ላይ ፡ በዚያን ፡ ዘመን ፡ የተቀረጸ

ውን ፡ ጽሑፍ ፡ (ሂዬሮግሊፍ ፡) የብራናውንም ፡ ጭምር ፡ እየተረ
ጐሙ ፡ ተረዳን ፡ ባሉት ፡ መሠረት ፡ ነው ። ከዚህም ፡ ውስጥ ፡ በት
ክክል ፡ ስመለየትና ፡ ለመፍረድም ፡ እየእስቸገራቸው ፡ የዚህን ፡
ጉዳይ ፡ የተረኩበትን ፡ ምዕራፋቸውን ፡ በውልውል ፡ የተውት ፡
አሉ ። ደግሞ ፡ ምናልባት ፡ ወደፊት ፡ በናፓታና ፡ በመርዌ ፡ በናጋአ ፡
በዋጂኤ ፡ ሱፍራ ፡ . . . . በአከሱም ፡ ዙሪያ ፡ በዬሃ ፡ በከስከሴ ፤ በቆ
ሃሂቶ ፡ በደቅምሐፊ ፤ በማታራ ፡ በባረከናሃ ፡ በድሆኖ ፡ በደብረ ፡
ዳሞ ፡ በአዱሊስ ፤ በዳሕላቅ ፡ በሌላውም ፡ ሁሉ ፡ የኑብያና ፡ የአክ
ሱም ፡ ይዞታ ፡ የሆነው ፡ ታሪካዊ ፡ ሥፍራ ፡ ሁሉ ፡ ያልተቆፈረው ፡
እየተቆፈረ ፡ የኢትዮጵያን ፡ ቀደምትነት ፡ የግብፅን ፡ ተከታይነት ፡
የሚያስረዳ ፡ ሐውልትና ፡ የጽሑፍ ፡ ቅርጽ ፡ የተገኘ ፡ እንደሆነ ፡
ጽሑፉ ፡ ሁሉ ፡ ሊለወጥ ፡ አንባቢም ፡ አሳቡን ፡ ሊለውጥ ፡ ይችላል ።
እስከዚያን ፡ ግን ፡ ከኑብያው ፡ ኢትዮጵያ ፡ በሥልጣኔ ፡ ግብፅ ፡ እን
ደሚቀድም ፡ እያስብን ፡ የመጭውን ፡ ጊዜ ፡ ታሪክ ፡ መጠባበቅ ፡
ሳይሻል ፡ አይቀርም ።

አንዳንድ ፡ ጸሐፊዎች ፡ ከነዚያውም ፡ ጀምስ ፡ ብሩስ ፡ የሚባ
ለው ፡ ወደኑብያና ፡ ወደ ፡ አበሻ ፡ ጉዞ ፡ በሚባለው ፡ መጽሐፉ ፡ ግብ
ፅን ፡ ከክርስቶስ ፡ ልደት ፡ በፊት ፡ ከ፩ሺ፯፻፹ ፡ እስከ ፡ ፩ሺ፭፻፹ ፡
ዓመት ፡ ድረስ ፡ መቶ ፡ ዓመት ፡ ገዝተው ፡ ያስገበሩት ፡ የሂክሶስ ፡
ዘሮች ፡ በኢትዮጵያ ፡ ነገደ ፡ ዮቅጣን ፡ የተባሉት ፡ ናቸው ፡ በማለት ፡
ብዙ ፡ ማስረጃ ፡ ለማቅረብ ፡ ደክሟል (፩) ።

በዚህ ፡ ዓይነት ፡ ሂክሶስ ፡ የሚባሉት ፡ ወደ ፡ ኢትዮጵያ ፡ በዓ
ረብ ፡ አገር ፡ በኩል ፡ መጥተዋል ፡ የምንላቸው ፡ ለኢትዮጵያም ፡
ከነገደ ፡ ካም ፡ በኋላ ፡ እንደነገድ ፡ አባት ፡ የምናደርጋቸው ፡ ነገደ ፡
ዮቅጣን ፡ እንደሆኑ ፡ ግብፅ ፡ ኢትዮጵያን ፡ ከመግዛቷ ፡ በፊት ፡ ፩ሺ
፭፻፹—፩ሺ፪፻) ፡ ዓመት ፡ ከክርስቶስ ፡ ልደት ፡ በፊት ፡ አስቀድሞ ፡
ኢትዮጵያን ፡ በነዚሁ ፡ በሂክሶስ ፡ (ነገደ ፡ ዮቅጣን) ፡ ጊዜ ፡ ግብፅን ፡
ገዝታለች ፡ ማለት ፡ ነው ። ምንም ፡ እንኳን ፡ ሞኙ ፡ ኃይል ፡ ሲያገኝ ፡

(፩) JAMES BRUCE – VOYAGE... የካስቴራ ፡ ትርጉም ፡ ወደ ፡ ፈረንሳዊኛ ፡
ኾሊም ፡ ገጽ ፡ ፪፻፴፱ ፡— ፪፻፶ ፡

ብልሑን ፤ ደካማው ፡ እንዳጋጣሚ ፡ ኃይለኛውን ፡ ለመግዛት ፡ የሚ
ችልበት ፡ ጊዜ ፡ ባይጠፋ ፡ ግብፅን ፡ በዚያን ፡ ጊዜ ፡ ኢትዮጵያ ፡ ከገ
ዛች ፡ ከግብፅ ፡ ይበልጥ ፡ ኃይልና ፡ ሥልጣኔ ፡ ነበራት ፡ ያሰኛል ።
ሂክሶስ ፡ የተባሉት ፡ እንደ ፡ ኢትዮጵያውያን ፡ ተቆጥረው ፡ ግብፅን ፡
ገዙ ፡ የተባለውን ፡ ወደ ፡ ማመን ፡ ብንቀርብም ፡ ሂክሶስ ፡ ግብፅን ፡
ከመውረራቸው ፡ ፩ሺ፯፻፹ ፡—፩ሺ፭፻፹ ፡ ከክርስቶስ ፡ ልደት ፡
በፊት ፡ ባለው ፡ ጊዜ ፡ ሁሉ ፡ ግብፆች ፡ መሠልጠናቸው ፡ መግነና
ቸው ፡ የታወቀ ፡ ስለሆነ ፤ በ፲፱ነኛውና ፡ ይልቁንም ፡ በዚህ ፡ በያዝ
ነው ፡ በኻያኛው ፡ መቶ ፡ ዓመት ፡ ስለዚህ ፡ ጉዳይ ፡ የሚጻፈው ፡
ሁሉ ፡ አብዛኛው ፡ ከኢትዮጵያ ፡ በፊት ፡ ግብፅ ፡ ሥልጡን ፡ ኃይለኛ ፡
ሆና ፡ መኖሯን ፡ ወደ ፡ ፊት ፡ ታሪኩን ፤ እንደምናገኘው ፡ ከሂክሶስ ፡
ተገዥነት ፡ ከወጣች ፡ በኋላ ፡ ኢትዮጵያን ፡ በመዠመሪያ ፡ መግዛ
ቷን ፡ በኋላ ፡ ደግሞ ፡ የናፓታዎቹ ፡ ኢትዮጵያውያን ፡ መልሰው ፡
ግብፅን ፡ መግዛታቸውን ፡ ነው ። ይኸንንም ፡ ወደፊት ፡ በሚገኘው ፡
ታሪክ ፡ ውስጥ ፡ በዝርዝር ፡ እናነባለን ።

ወደ ፡ ኢትዮጵያ ፡ የገቡት ፡ ነገደ ፡ ዮቅጣንም ፡ ምንም ፡ እን
ኳን ፡ ከሂክሶስ ፡ ጋር ፡ የዘርና ፡ የሥልጣኔ ፡ አንድነት ፡ ባያጡ ፡ እነ
ዚያ ፡ ላዩን ፡ በከነዓንና ፡ በፍልስጥኤም ፡ አድርገው ፡ ወደ ፡ ግብፅ ፡
ሲገቡ ፡ እነዚህ ፡ ታቹን ፡ ባሕረ ፡ ኤርትራን ፡ ተሻግረው ፡ ወደ ፡ ኢት
ዮጵያ ፡ ገብተው ፡ የካሙን ፡ ዘር ፡ አሸንፈው ፡ ባለቤት ፡ ሆነዋል ።
ግማሾቹ ፡ በዛሬዪቱ ፡ ኢትዮጵያ ፡ ሰሜን ፡ ሲመሠረቱ ፡ የቀሩት ፡
ወደ ፡ ኑብያ ፡ እያለፉ ፡ ከኩሽና ፡ ከካሙ ፡ ዘር ፡ ተደባልቀው ፡ የቀ
ድሞዪቱ ፡ ኢትዮጵያ ፡ የምትባለውን ፡ የናፓታውንና ፡ የመርዌውን ፡
መንግሥታት ፡ አቋቁመዋልና ፡ እነዚህን ፡ የታችኞቹን ፡ የኛን ፡
ነገደ ፡ ዮቅጣንንና ፡ ሂክሶስን ፡ አንድ ፡ ማድረግና ፡ ማደባለቅ ፡ የሚ
ቻል ፡ አይመስልም ።

ስለዚህ ፡ መደምደሚያውን ፡ እላይ ፡ እንዳልነው ፡ ወደ ፡ ፊት ፡
እዲስ ፡ ማስረጃ ፡ እስኪገኝ ፡ ድረስ ፡ የዛሬው ፡ ዘመን ፡ መርማሪና ፡
ጸሐፊ ፡ እንደሚለው ፡ የግብፅን ፡ ቀደምትነት ፡ የኢትዮጵያን ፡ ተከ
ታይነት ፡ እንያዝና ፡ ነገሩን ፡ ከሥሩ ፡ ለመረዳት ፡ ቀጥሎ ፡ ባለው ፡
ምዕራፍ ፡ ውስጥ ፡ የግብፅን ፡ አጭር ፡ የጥንት ፡ ታሪክ ፡ እንብበን ፡

ከዚያ ፡ ግብፅ ፡ የኑብያውን ፡ ኢትዮጵያ ፡ እንዴት ፡ እንደገዛችና ፡ መልሳ ፡ ደግሞ ፡ በኢትዮጵያውያን ፡ እንዴት ፡ እንደተገዛች ፡ እን መልከት ።

ም ዕ ራ ፍ ፡ ፮ ።

የግብፅ ፡ መንግሥት ፡ አመሠራረትና ፡ አምልኮ ።

ጥንት ፡ በግብፅ ፡ አገር ፡ መንግሥቱ ፡ ከመመሥረቱ ፡ በፊት ፡ አውራጃዎቹ ፡ ለየብቻ ፡ በየባላባት ፡ ተከፋፍለው ፡ ይገዙ ፡ ነበር ። እነዚህን ፡ የተከፋፈሉትን ፡ እየወጋ ፡ አንድ ፡ አድርጎ ፡ የመጀ መሪያውን ፡ መንግሥት ፡ የመሠረተ ፡ ሜኔስ ፡ ይባላል።ሜኔስ ፡ መን ግሥቱን ፡ መሥርቶ ፡ የመጀመሪያ ፡ ንጉሥ ፡ የሆነበትን ፡ ጊዜ ፡ በትክክል ፡ ለማወቅ፡ሊቃውንት ፡ ሁሉ ፡ መቸገራቸውን ፡ በጽሕፈታ ቸው ፡ ይገልጻሉ ። የግብፅን ፡ ታሪክ ፡ በመጻፍ ፡ ከታወቁት ፡ ጸሐ ፊዎች፡ውስጥ ፡ እነማኔቶን ፡MANETHON ፡ ፍላቪውስ ፡ ዮሴፍ ፡ (FLAVIOUS JOSEPH) ሻምፖሊዮን ፡ (CHAMPOLLION) ፭ሺ፭፻፲ ፡ ዓመት ፡ ላይ ፡ ያደረጉትን ፡ ቦክህ ፡ ((BOKH) ፭ሺ፭፻፲፪ ፡ ማሪዮት ፡ (MARIETTE) ፭ሺ፻ ፡ ዓመት ፡ ከክርስቶስ ፡ ልደት ፡ በፊት ፡ ሲያደርጉትና ፡ በዚሁ ፡ መሠረት ፡ ጸሐፊው ፡ሁሉ፡ የግብፅን ፡ ታሪክ ፡ ሲጽፍ ፡ ኖረ ።

በመጨረሻ ፡ ጊዜ ፡ ምስተር ፡ ብሪስትድ ፡ (BREASTED) የሚባሉት ፡ አሜሪካዊ ፡ የጥንቱን ፡ የግብፅ ፡ ጽሑፍ ፡ (ሂዬሮግሊፍ) ፡ ሐውልቱን ፡ መቃብሩን ፡ በታላቅ፡ ትዕግሥትና ፡ በረቀቀ ፡ ጥበብ፡ መርምረው ፡ የግብፅን ፡ መንግሥት ፡ አመሠራረትና ፡ የሜኔስን ፡ የመ ገሥመሪያ ፡ ንጉሥነትን ፡ በ፫ሺ፭፻ ፡ ዓመት ፡ከክርስቶስ ፡ልደት ፡ በፊት ፡ አድርገውታል ። እንደዚሁም ፡ ስቴይንዶርፍ ፡ (STEINDORFF) የሚባል ፡ የጀርመን ፡ ሊቅ ፡ በ፫ሺ ፡ ፸፪ ፡ (ሦስት ፡ ሺ ፡ ሁለት ፡ መቶ) ከክርስቶስ ፡ ልደት ፡ በፊት ፡ አድርገዋል ። የበዛውንም ፡ ዘመን ፡ ወደ፡ ማሳጠር ፡ የደረሱት ፡ በቀድሞው ፡ አንድ ፡ ዓመት ፡ በተባለው፡ ጊዜ ፡ ውስጥ ፡ የተመደቡት ፡ ቀኖችና፡ ወራቶች ፡ እንደዛሬው ፡ ወሩ፡ በ፴ ፡ ቀን ፡ ዓመቱ ፡ በ፫፻፷፭ ፡ ቀን ፡ ከሩብ ፡ ሳይሆን ፡ ከዚያ ፡ ባነሰ፡ ጊዜ ፡ ነው ፡ በማለት፡ ነው ። የዛሬም ፡ ጸሐፊ ፡ እነዚህ ፡ ሊቃውንት ፡

ሐፒ ፡ የሚባለው ፡ የበሬ ፡ ኮርማ ፡ የጽኒኛውን ፡ ሥርወ ፡ መንግሥት ፡ ፈርዖን ፡ ጥሳሜቲክ ፡ ናሚባለውን ፡ (ሐትሆር ፡ ካህኑ ፡ የሚሉ ፡ አሉ ፡) አቅፎ ፡ እንደሚጠብቀው (ሐውልቱ ፡ በቡላክ ፡ ይገኛል ።)

አማሲስ ፡ የሚባለው ፡ የጽኒኛው ፡ ሥርወ ፡ መንግሥት ፡ ፈርዖን ፡ ለኮርማው ፡ ምስል ፡ ሲሰግድ ። (ሐውልቱ ፡ በሉቭር ፡ የሚገኝ ።)

ይልቁንም ፡ የጀርመኖቹ ፡ ሊቃውንት ፡ ዝቅ ፡ አድርገው ፡ ይሺፀፀ ፡ ብለው ፡ የመደቡትን ፡ መነሻ ፡ እየአደረገ ፡ መጻፍ ፡ ስለጀመረ ፡ እኛም ፡ በዚሁ ፡ መሠረት ፡ ወደፊት ፡ ያለውን ፡ የግብፅን ፡ ገናንነቱን ፡ ባጭሩ ፡ እንመልከት ።

ሚኔስ ፡ ከመንገሡ ፡ በፊት ፡ የግብፅ ፡ ነገድና ፡ ሕዝብ ፡ ሲያብርም ፡ ሲበተንም ፡ ብዙ ፡ ዘመን ፡ ከቆየ ፡ በኋላ ፡ በመጨረሻ ፡ ከሁለት ፡ ላይ ፡ ብቻ ፡ ተከፍሎ ፡ የሰሜንና ፡ የደቡብ ፡ ግዛት ፡ ይባል ፡ ዠመር ። ሰሜኖችም ፡ አዚት ፡ በምትባል ፡ በሴት ፡ አንቀጽ ፡ በሚጠራ ፡ እባብ ፤ የደቡቦቹ ፡ ነቅቤት ፡ በሚባል ፡ ጆፌ ፡ አሞራ ፡ ያመልኩ ፡ ነበር። ሕዝቡንም ፡ የሚያስተዳድሩት ፡ የነዚሁ ፡ አማልክት፡ ካህናት ፡ ነበሩ ። ሚኔስ ፡ እነዚህ ፡ ከሁለት ፡ የተከፈሉትን ፡ ወግቶ ፡ አማት ፡ ላይ ፡ አንድ ፡ አድርጎ፡ በበላያቸው ፡ ነገሠ፡ ከርሱም ፡ በኋላ ፡ የርሱ ፡ ዘር ፡ እየተከታተለ ፡ ሲገዛ ፡ ቆይቶ ፤ ካካው ፡ (የወንዶች ፡ ወንድ) ፡ የሚባል ፡ ከሚኔስ ፡ ዘር ፡ ዙፋኑን ፡ ቀምቶ ፡ ሁለተኛውን ፡ ሥርወ ፡ መንግሥት ፡ (ዲናስቲ) ፡ መሠረተ ። በርሱ ፡ ዘመን ፡ ብዙ ፡ ዓይነት ፡ አምልኮ ፡ ተፈጠረ ፤ ከሁሉ ፡ ይበልጥ ፤ በሰው ፡ አምሳል ፡ የሚቀረጸው ፡ ፕታህና ፡ የርሱ ፡ ማደሪያ፡ የሆነው ፡ አፒስ ፡ ወይም፡ ሐፒ ፡ የሚባለው ፡ ኮርማ ፡ ነው ።

የኮርማውም ፡ አመራረጥ ፡ እንደዚህ ፡ ነው። ከበሬ ፡ ጥጃዎች፡ ውስጥ ፡ ከላይ ፡ ከገቦርባው ፡ ቀለሙ ፡ ጥቁር ፡ ሆኖ ፡ የጆፌ ፡ አሞራ ፡ የሚመስል ፡ የተጋደመበት፤ በግንባሩ ፡ ባለ ፡ ሦስት ፡ ማዕዘን ፡ የነጭ፡ ቦታ ፡ ያለበት ፡ ደረቱ ፡ ላይ ፡ የሩብ ፡ ጨረቃ ፡ የሚመስል ፡ ነጭ ፡ ፍንጣቂ ፡ የጣለበት ፤ በመላሱ፡ ላይ ፡ ከታችኛው ፡ ወገን ፡ ጢንዚዛ፡ የሚመስል ፡ መልክ ፡ የተገኘበት ፡ ሲወለድ ፡ በካህናቱ ፡ ምርመራና ፡ ምርጫ ፡ በዚህ ፡ ዋናው ፡ አምላክ ፡ ፕታህ ፡ አድሮበታል ፡ ብለው ፡ ይወስዱትና ፡ ጥጃውን ፡ ካህናቶቹ ፡ አከባክበው ፡ ያሳድጉታል ። ቲንሽ ፡ ከፍ ፡ ብሎ ፡ ወደ ፡ ኩርማንት ፡ ሲደርስ ፡ ለፀሐይ ፡ የተቀደሰው፡ ውሃ ፡ ወደሚባለው ፡ ወስደው ፡ ይነክሩታል ፡ (ያጠምቁታል) ።

ከዚህ ፡ በኋላ ፡ ማናቸውንም፡ የአምላክነት ፡ ክብር ፡ ሰጥተው፡ ይቀድሱትና ፡ በቤተ ፡ መቅደስ ፡ አስቀምጠው ፡ ይሰግዱለታል ፡ በሕይወቱ ፡ ሳለ ፡ በበዓል ፡ ቀን ፡ ታላቅ ፡ ከበሬታና ፡ በዓል ፡ እንደ

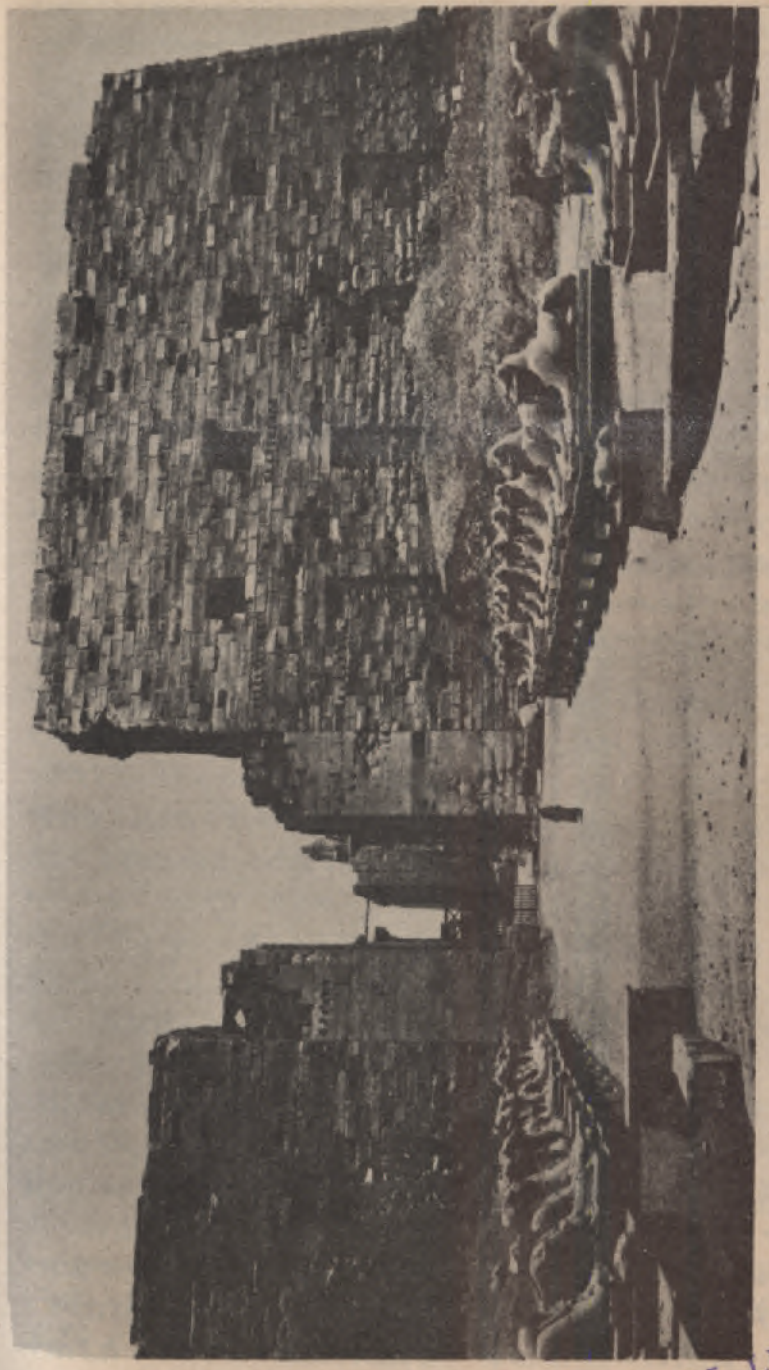

(ኮሎሰስ) ። ሲያፈጥጥ ፡ ወዲህና ፡ ኧቱ ፡ ነጋሬ ፡ ትቆሳሰው ፡ ትቆ፲ሥ ፡ ፍሀኔ ፡ ውቱ ዘወጋህ ፡ ተዕቀፈ፡ወለ ፡ ዘአምጽ ። ያገሬው ፡ ውዋዉይ ፡ ሀጀቱ ፡ ተባ ፡ ኑፋኒ

CITY - HALL LIBRARY of ADDIS ABABA

ሚደረግለት ፡ የሞተ ፡ ለት ፡ የጎዘኑ ፡ የቀብሩ ፡ ሥነ ፡ ሥርዓት ፡ በታ
ላቅ ፡ አከባበር ፡ ይፈጸምና ፡ እጓደኞቹ ፡ አማልክትና ፡ ነገሥታት ፡
ጐን ፡ ይቀበራል ። በምትኩም ፡ የርሱ ፡ ዓይነት ፡ እንደገና ፡ ይመረ
ጣል ። እንደርሱ ፡ ያለም ፡ ለጊዜው ፡ የጠፋ ፡ እንደሆነ ፡ አምላክ ፡
ራቁን ፡ ብለው ፡ ያዝናሉ ፤ ሲገኝም ፡ አምላክ ፡ ቀረበን ፡ ብለው ፡ ይደ
ሰታሉ ።

የዚህ ፡ የጥጃ፡ ወይም ፡ የኮርማ ፡ ምስል ፡ በልዩ ፡ ልዩ ፡ ዓይነት፡
በደንጊያና ፡ በብረት ፡ በነሐስ ፡ በብርና ፡ በወርቅ ፡ ይሠራና ፡ በገር
ባው ፡ ላይ ፡ እንደግላስ ፡ የሚመስል ፡ የተጠለፈና ፡ ያማረ ፡ ጨርቅ ፡
ይጋደምበታል ፤ የፀሐይ ፡ ምስል ፡ ክብ ፡ ነገርና ፡ የእባብ ፡ ምስል ፡
በቀንድና ፡ በቀንዱ ፡ ማህል ፡ ወደማዥራቱ ፡ ላይ ፡ ያስቀምጡበታል።
በዚያም ፡ ውስጥ ፡ ክንፉን ፡ የዘረጋ ፡ ጢንዚዛ ፡ ወይም ፡ ክንፉን ፡
አጥፎ ፡ የተቀመጠ ፡ ጆፌ ፡ አሞራ ፡ እየተደረገ፡ ይቀረጽና ፡ በቤተ፡
መቅደስ ፡ ተቀምጦ ፡ በየአገሩ ፡ ይመለክበታል ።

እስራኤሎች ፡ ከ፲፯ኛው ፡ መቶ ፡ ዓመት ፡ እስከ ፡ ፲፫ኛው ፡
መቶ ፡ ዓመት ፡ ድረስ ፡ አራት ፡ መቶ ፡ ዓመት ፡ ያህል ፡ በግብፅ ፡
አገር ፡ በኖሩ ፡ ጊዜ ፡ ምንም ፡ እንኳን ፡ ያባቶቻቸው ፡ የአብርሃምና ፡
የይስሐቅ ፡ የያዕቆብ ፡ አምላክ ፡ መኖሩን፡ ቢያውቁ ፡ በጊዜ ፡ ብዛት፡
በግብፆች ፡ ልማድ ፡ በዚህ ፡ በኮርማ ፡ አምልኮ ፡ ተውጠው ፡ እንደ
ነበረ ፡ የተረጋገጠ ፡ ነው ። በመጽሐፍ ፡ ቅዱስ ፡ በአሪት ፡ ዘጸአት ፡
ላይ ፡ እንደምናገኘው ፡ እስራኤሎች ፡ በልዩ ፡ ልዩ ፡ ታምራት ፡ በሙ
ሴና ፡ በአሮን ፡ መሪነት ፡ ከግብፅ ፡ ወጥተው ፡ ወደ ፡ ከነዓን ፡ በሚጓ
ዙበትና ፡ ሲና ፡ በረሃ ፡ ላይ ፡ በሠፈሩበት ፡ ጊዜ ፡ ሙሴ ፡ ከነርሱ ፡ ተለ
ይቶ ፡ ወደሲና ፡ ተራራ ፡ ወጥቶ ፡ ቢዘገይ ፡ አሮንን ፡ ይህ ፡ ሙሴ ፡
ወዴት ፡ እንደ፡ ሔደ፡ አናውቅምና፡ በፊታችን፡ የሚሔድ ፡ አምላክ ፡
ሥራልን ፡ ብለው ፡ እንዳስጨነቁት ፡ እርሱም ፡ ከሚስቶቻችሁና ፡
ከየሴት ፡ ልጆቻችሁ ፡ ጆሮ ፡ ላይ ፡ የሚገኘውን ፡ ሎቲና ፡ ጌጥ ፡ ሰብ
ስቡ ፡ ብሎ ፡ ያንን ፡ በእሳት ፡ አስቀልጦ ፡ የጥጃ ፡ ምስል ፡ እንደሠራ
ላቸውና ፡ ያውና ፡ ከግብፅ ፡ አገር ፡ ያወጣችሁ ፡ አምላካችሁ ፡ ብሎ ፡
እንደሰጣቸው ፡ እነሱም ፡ ለተሠራው ፡ የጥጃ ፡ ምስል ፡ እየሰገዱ ፡
ደስ ፡ እንዳላቸው ፡ በዚሁም ፡ እግዚአብሔር ፡ ተቆጥቶ ፡ ሊያጠፋ

ለአሞን ፡ ቤተ ፡ መቅደስ ፡ አገልጋዮች ፡ ዕጣንና ፡ ሌላም ፡ ዓይነት ፡ ፍራፍሬ፡ሲያግዙ ፡
(ላክራህ ፡) ፕራምፖሊኒ ።

የአዝመራ ፡ በዓል ፡ ለመሥዋዕት ፡ ከቀረበ ፡ ከነጭ ፡ በሬ ፡ ጋር ፡ በግራ ፡ በኩል ፡
ፈርዖኑ ፡ በወርቅ ፡ ማጭድ ፡ የእሸት ፡ ነዶ ፡ ሲቆርጥ ፡ ካህኑ ፡ ወደ ፡ ምሥዋዑ ፡
ሲጥል ይታያል ። (ከሐነቶ ፡ መጽሐፍ ።)

ቸው ፡ ሲል፡ በሙሴ ፡ ልመና ፡ ይቅርታ ፡ እንደተደረገላቸው ፡ ከዚያ፡ ሙሴ ፡ የእግዚአብሔር ፡ ትእዛዛት ፡ ያሉበትን ፡ ጽላት ፡ ይዞ ፡ ከሲና ፡ ተራራ ፡ በወረደ ፡ ጊዜ ፡ የጥጃውን ፡ ጣዖት ፡ (ስብኮ ፡ ላሕሙን ፡) ዓይቶ ፡ እንደተቆጣና ፡ በያዘው ፡ ጽላት ፡ የጥጃውን ፡ ምስል፡ እንደ፡ ሰበረው ፡ ተጽፏል (፩) ። በክርስትና ፡ ዘመን ፡ ይኸንኑ ፡ ጥጃ ፡ (ስብኮ ፡ ላሕም) ፡ ፊላታዎስ ፡ ሰማዕት ፡ እንደገደለው ፡ ይነገራል ።

በተረፈ ፡ በግብፅ ፡ አገር ፡ በዚያን ፡ ዘመን ፡ ያሉት ፡ የቀሩት ፡ አማልክት ፡ (ጣዖታት) ፡ ብዙ ፡ ስለሆኑ ፡ በዚህ ፡ ምዕራፍ ፡ ጽፈን ፡ አንጨርሳቸውም ። ባጭሩ ፡ እንደግሪኮችና ፡ እንደሮማውያን ፡ ለአ ማልክቶቻቸው ፡ የሰውነት ፡ መልክና፡ አርዓያ፡ እስኪሰጡ ፡ ድረስ ፡ ለአማልክቶቻቸው ፡ ማጎደር ፡ የሚያደርጉት ፡ ወይም ፡ አማልክቶ ቻቸውን ፡ የሚመስሉት ፡ በእንስሳና ፡ በዕፀዋት፡ ነበር ።

ለምሳሌ ፡ ይኸው ፡ የዋናው ፡ ከተማ ፡ የመምፈስ ፡ ቅዱስና ፡ ጠባቂ ፡ የዋናው ፡ አምላክ ፡ የፕታህ ፡ ማጎደር ፡ ወይም ፡ ሕይወት ፡ ተብሎ ፡ በኮርማ ፡ ሲመሰል ፤

ሐጶር ፡ (ሐትሆር ፡) በወርክ ፡ ፩ ፡ አንድ ፡ ጊዜ ፡ በላም ፡
ኔፈርቱም ፡ በአበባ ፤
ኔትህ ፡ ሁለት ፡ ቀስት ፡ በተመሳቀለበት ፡ ጋሻ ፤
ክሊኑም ፡ በበግ ፤
ሆሩስ ፡ በአሞራ ፡
ሴቤቅ ፡ በአዞ ፤
ቡባስቲስ ፡ በድመት ፤
ቡቶ ፡ በእባብ ፡ እየተመሰሉ ፡ ይከበሩ ፡ ነበር (፪) ።

ወደፊት ፡ የምናገኘው ፡ የአሞን ፡ አምልኮ ፡ በዚህ ፡ ጊዜ ፡ ገና፡ አልገነነም ፡ ነበር ፤ ምናልባት ፡ ባንድ ፡ መንደር ፡ ብቻ ፡ ይከበር ፡ ይሆናል ። ስለዚህ ፡ በዚህ ፡ በአሁኑ ፡ ጊዜ ፡ ከነዚህ ፡ ሁሉ ፡ የበላይ ፡ ፈጣሪ ፡ አምላክ ፡ አማልክት ፡ የሚያደርጉት ፡ ፕታህ ፡ የሚባለውን ብቻ ፡ ነው ። ለቀሩት ፡ የእንስሳ ፡ መልክ ፡ ሲሰጡ ፡ ለፕታህ ፡ የሰው

(፩) ኦሪት ፡ ዘጸአት ፡ ም ፡ ፴፪—፴፪ ፡
(፪) የሴራም ፡ መጽ. ገጽ ፡ ፻፳፮ ፡

ካንደኛው ፡ ፒራሚድ ፡ በቀኝ ፡ በኩል ፡ ገጹ፡የሰው ፡ በዘመኑ ፡ ባለው ፡ ፈርዖን፡ ገጽ ፡ ሆኖ ፡ እግሮቹን ፡ ወደፊት ፡ ዘርግቶ ፡ የተኛ ፡ የአንበሳ ፡ ምስል ፡ ያለበት ፡ (ስፊንክስ) ።

ነት ፡ አርዓያ ፡ ይሰጡታል ። ምስሉ ፡ ሲሳል፡ በሰው ፡ አምሳል ፡ ሆኖ፡ በራሱ ፡ ላይ ፡ የዘለዓለማዊነት ፡ ምልክት ፡ የሆነውን ፡ የጢንዚዛን ፡ ምስል ፡ ደፍቶ ፡ የጨለማ ፡ ምልክት ፡ የሆነችውን ፡ አዞ ፡ ሲያባርር ፡ ይታያል ። ስሙና ፡ መልኩ ፡ እንደግብሩ ፡ ብዛት ፡ ይለዋወጣል ።

ይኸን ፡ ማስታወሳችን ፡ ባንድ ፡ ወገን ፡ እነዚህ ፡ የጥንት ፡ የግብፅ ፡ አማልክት ፡ ዛሬ ፡ ባገራችን ፡ ባንዳንድ ፡ ባላገሮች ፡ ዘንድ ፡ የሚደረገውን ፡ አስበን ፡ ለማመዛዘን ፡ እንደምንችል ፡ በሌላው ፡ ወገን ፡ የግብፁን ፡ ታሪክ ፡ ከነገሥታቱ ፡ ታሪክ ፡ ጋር ፡ የያዘው ፡ የአማልክቱ ፡ ታሪክ ፡ ስለሆነ ፤ ስለቀድሞ፡ የግብፃውያን ፡ አምልኮ፡ ለአንባቢ፡ አሳብ ፡ ለመስጠት ፡ ያህል ፡ ነውና ፡ አሁን ፡ ወደታሪኩ፡ እንመለስ ።

ከሁለተኛው ፡ ሥርወ ፡ መንግሥት ፡ (ዲናስቲ) ፡ በኋላ ፡ እስከ አስረኛው ፡ ዲናስቲ ፡ ድረስ ፡ (፪ሺ፱፻፹—፪ሺ፻፷ ፡ ዓመት) ፡ ብዙ ፡ ነገሥታት ፡ ሲያልፉ ፡ የውስጥ ፡ አስተዳደራቸውን ፡ ከማደራጀት ፡ ጥበባቸውን ፡ ከማስፋፋት ፡ በቀር ፡ ግዛት ፡ ለማስፋፋት ፡ ገና ፡ አልተቀሰቀሱም ፤ ትንሽ ፡ በምሥራቅ ፡ በኩል ፡ እስከ ፡ ሲና ፡ ተራራ ፡ ድረስ ፡ ሔደው ፡ አስገብረዋል ።

ባገር ፡ ውስጥ ፡ የሠሩት ፡ የጥበብና ፡ የሕንፃ ፡ ሥራ፡ግን ፡ ብዙ ፡ ነው ። ከዚያውም ፡ እንደዋና ፡ ሆኖ ፡ የሚቆጠረው ፡ እስከ ፡ ዛሬ ፡ ተመልካችን ፡ ሁሉ ፡ የሚያስደንቀው ፡ የፒራሚድ ፡ ሥራ ፡ ነው ። አብዛኛውንም ፡ የሠሩት ፡ ያራተኛው ፡ ዲናስቲ ፡ ነገሥታት ፡ ናቸው ። በተለይ ፡ በግብፆቹ ፡ ኩው፡ ((KHOUWOU) በግሪኮቹ ፡ ክሄኦፕስ፡ (CHEOPS) የሚባለው ፡ ለመቃብሩ ፡ ያሠራው ፡ ከሁሉ ፡ የበለጠ ፡ ይደነቃል ። የቀሩትም ፡ ፒራሚዶች ፡ በያለበት ፡ ያሉት ፡ ለየቤተ ፡ ሰቦቻቸው ፡ ያሠሩት ፡ ይገኛል ። በጊዜህ ፡ የሚገኘው ፡ ከሁሉ ፡ ትልቅ ፡ የሆነው ፡ የክሄኦፕስ ፡ ፒራሚድ ፡ ፪ ፡ ሚሊዮን ፡ ፫፻ሺ ፡ ደንጊያ ፡ በሰው ፡ ትከሻ ፡ እየተጋዘ ፡ ቁመቱ ፡ ከመሠረቱ ፡ በላይ ፡ ፩፻፵፮ ፡ ሜትር ፡ የሚሆነው ፡ ፒራሚድ ፡ በሰው ፡ ክንድ ፡ ተሠራ ። እንደዚህ ፡ ሆኖ ፡ ተሠርቶ ፡ ዛሬ ፡ ለተመልካቾችና ፡ ለሰሚው ፡ ሲያስደንቅ ፡ ሠራተኞቹ ፡ በዚህ፡ ሥራ፡ ያን፡ጊዜ፡ የደረሰባቸው ፡ ሥቃይ፡ ለሕሊና ፡ አያስደስትም። አሠሪውንም ፡ ንጉሥ ፡ በማስደነቅ ፡ ፈንታ፡ ለምኞቱና ፡ ለግል ፡ ክብሩ ፡ ሲል ፡ የፈጸመውን ፡ ጭካኔውን ፡ ያሳስ

የአራተኛው ፡ ዲናስቲ ፡ ነገሥታት ፡ እነሼዎፕስ ፡ እነሼፍሬን ፡ ያሠሩት በጊዜህ ፡ የሚገኙት ፡ ፒራሚዶች ። (ጋስቶን ፡ ፓፒሉ ፡)

ባል ። የሆነ ፡ ሆኖ ፡ ይህ ፡ በመዝመሪያ ፡ ላይ ፡ ሲሠራ ፡ ፩፻፵፮ ፡ ሜትር ፡ ቁመት ፡ የነበረው ፡ ባሁን ፡ ሁኔታው ፡ ሲታይ ፡ ፩፻፴፰ ፡ ሜትር ፡ ነው ፡ (፩) ። ፓል ፡ ፒዬሬ ፡ (PAUL PIERRET) ፡ ያዘጋ ጀውን ፡ የአርኬውሎዥ ፡ ዲክሲዮኔር ፡ (መዝገበ ፡ ቃላት) ፬፻፷፫ ፡ ገጽ ፡ ተመልከት ።

ይኸን ፡ ፒራሚድ ፡ ቍጥራቸው ፡ እስከ ፡ መቶ ፡ ሺህ ፡ የሚደ ርሱ ፡ ባሮችና ፡ ባላገሮች ፡ ሸሽተው ፡ እንዳያመልጡ ፡ አንገታቸውን ፡ በገመድና ፡ በሰንሰለት ፡ እርስ ፡ በርስ ፡ አቀጣጥለው ፡ እያሰሩ ፡ ራቁ ታቸውን ፡ አድርገው ፡ ከኋላ ፡ ዠርባቸውን ፡ አሠሪ ፡ ወታደርና ፡ የወታደር ፡ ሹም ፡ እየገረፋቸው ፡ ከሩቅ ፡ ሥፍራ ፡ ድንጋይ ፡ እያጋዙ ፡ ይሠሩ ፡ ነበር ። ሁለት ፡ ሰው ፡ በእንጨት ፡ ላይ ፡ ላንድ ፡ ጊዜ ፡ ሊሸ ከም ፡ የሚገባው ፡ አንድ ፡ ሜትር ፡ ኩብ ፡ ድንጋይ ፡ ነው ። ከንጉሡ ፡ ዠምሮ ፡ ሹማምንቶቹ ፡ ሁሉ ፡ ከነወታደሮቻቸው ፡ ጨካኞችና ፡ እብሪተኞች ፡ ስለነበሩ ፡ የሥራውን ፡ መፋጠንና ፡ መድረስ ፡ ብቻ ፡ በመመልከት ፡ ላቡንና ፡ ደሙን ፡ እያንጠፈጠፈ ፡ በሚሠራው ፡ ሕዝብ ፡ ላይ ፡ በጭካኔ ፡ ላይ ፡ ጭካኔ ፡ እየጨመሩ ፡ ከመግረፍ ፡ በቀር ፡ ቢጮህ ፡ ቢያለቅስ ፡ አዝነው ፡ እረፍት ፡ አይሰጡትም ፡ ነበር ፡ ይባ ላል ። ይህ ፡ ከሁሉ ፡ የሚረዝመው ፡ የጊዜህ ፡ ፒራሚድ ፡ በዚህ ፡ ዓይነት ፡ እየተሠራ ፡ ሥራው ፡ በ፳ ፡ ዓመት ፡ እንደ ፡ ሌሎቹም ፡ አርባ ፡ ዓመት ፡ ፈጅቶ ፡ ተፈጸመ ፡ ይባላል ።

የዚህም ፡ የፒራሚድ ፡ አገልግሎት ፡ ነገሥታቱ ፡ ለክብራቸውና ፡ ለገናንነታቸው ፡ ብቻ ፡ ሳይሆን ፡ እንደዚያን ፡ ጊዜ ፡ አሳባቸውና ፡ እምነታቸው ፡ ሞተው ፡ ነፍሳቸው ፡ ከወጣች ፡ በኋላ ፡ ተመልሳ ፡ በአካላቸው ፡ ላይ ፡ ገብታ ፡ እንደገና ፡ ሕይወት ፡ ባገኙ ፡ ጊዜ ፡ እነ ሱም ፡ አማልክቶቻቸውም ፡ እንዲቀመጡበት ፡ ሲሆን ፡ በጠቅላላ ውና ፡ በዛሬው ፡ አነጋገር ፡ ግን ፡ ፒራሚዱ ፡ የነገሥታቱ ፡ መቃብር ፡ ቤት ፡ ማለት ፡ ነው ። ወይም ፡ ፒራሚድ ፡ ዛሬ ፡ የነገሥታቱ ፡ መቃ

(፩) PIERRET (PAUL) – DICTIONNAIRE ARCHELOGIQUE ገጽ ፡ ፬፻፷፫ ፡ C.W. CERAM – DIEUX, TOMBEAUX et SAVANTS ም ፡ ፭ ፡ ገጽ ፡ ፩፻፴፭ ፡— ፩፻፵፱ ፡

ፀሐዩ ፡ አሞን ፡ ፀሐይነቱን ፡ ለማስረዳት ፡ ከዘውዱ ፡ ፊት ፡ ከግንባሩ ፡ በላይ ፡ ክብ ፡ ነገር ፡ የፀሐይ ፡ ምልክት ፡ አድርጓል ። (ሉቭር ፡)

አሞን ፡ ቱትአንክአሙን ፡ የሚባለውን ፡ ፈርዖን ፡ ታቅፎ ፡ ይታያል ። የፈርዖኑ ፡ ሐውልት ፡ ከደረቱ ፡ በላይ ፡ ተሰብሯል ። (ሉቭር ፡)

ብር ፡ ቤት ፡ ሳይሆን ፡ በዚያን ፡ ዘመን ፡ እምነታቸው ፡ ግን ፡ እሳይ ፡ እንዳመለከትነው ፡ ከሞቱ ፡ በኋላ ፡ ትንሣኤ ፡ አድርገው ፡ የሚቀመጡበት ፡ መኖሪያ ፡ ቤት ፡ ነው ። ስለዚህ ፡ ፈርዖናቹ ፡ ለዚህ ፡ ለጀኛው ፡ ጊዜ ፡ ሕይወት ፡ አጥብቀው ፡ ስለሚያስቡ ፡ በመጀመሪያው ፡ ሕይወታቸው ፡ ጊዜ ፡ መኖሪያቸውን ፡ ማዘጋጀት ፡ ይወዱ ፡ ነበር ። የዚህንም ፡ የሁለተኛውን ፡ ኑሮ ፡ ታሪክ ፡ እንደግንዘት ፡ በፊሳ ፡ ፊት ፡ ካህናቱ ፡ የሚደግሙት ፡ የምውታን ፡ መጻሕፍት ፡ ወይም ፡ የቀብር ፡ ሥነ ፡ ሥርዓት ፡ በሚባለው ፡ መጽሐፋቸው ፡ ላይ ፡ ዘርዝረውት ፡ ይገኛል ።

ከአንደኛው ፡ እስከ ፡ አሥረኛው ፡ ዲናስቲ ፡ ድረስ ፡ ያሉት ፡ ነገሥታት ፡ ዋና ፡ መቀመጫ ፡ ከተማቸው ፡ መምፊስ ፡ (በታችኛው ፡ ግብፅ) ፡ አምላካቸውም ፡ ፕታህ ፡ የሚባለው ፡ ነበር ። አሁን ፡ ግን ፡ ከአሥራ ፡ አንደኛው ፡ ዲናስቲ ፡ ጀምሮ ፡ ይልቁንም ፡ ከአሥራ ፡ ሦስተኛው ፡ ዲናስቲ ፡ ወዲህ ፡ የመምፊስ ፡ የከተማው ፡ ገናንነት ፡ ወደ ፡ ደቡብ ፡ (ላዕላይ ፡ ግብፅ) ፡ ወደ ፡ ቴብ ፡ የፕታህ ፡ የአምላክነት ፡ ገናንነትም ፡ ወደ ፡ አሞን ፡ እያደር ፡ ዞረ ።

አሞን ፡ በፊት ፡ እንደአልነው ፡ እስከዚህ ፡ ጊዜ ፡ ድረስ ፡ ያንድ ፡ መንደር ፡ አምላክ ፡ ብቻ ፡ ነበር ። አሁን ፡ ግን ፡ እነዚህ ፡ ነገሥታት ፡ በላዕላይ ፡ ግብፅ ፡ በቴብ ፡ ዋና ፡ ከተማቸውን ፡ አድርገው ፡ በሥልጣኔ ፡ በጥበብ ፡ በግዛት ፡ ከፍ ፡ እያሉ ፡ ሲሔዱ ፡ የአሞን ፡ አምልኮ ፡ በዚያው ፡ መጠን ፡ ከፍ ፡ ብሎ ፡ የነገሥታቱና ፡ የከተማቸው ፡ የቴብ ፡ ወዳጅና ፡ ጠባቂ ፡ የሰማይና ፡ የምድር ፡ ፈጣሪ ፡ ዘለዓለማዊ ፡ የሆነ ፡ አንድ ፡ አምላክ ፡ ብለው ፡ ያምኑበት ፡ ነበር ። በቴብ ፡ በተለይ ፡ በካርናቅ ፡ በዚያን ፡ ዘመን ፡ የተሠራለት ፡ የቤተ ፡ መቅደስ ፡ የሕንፃው ፡ ፍራሽ ፡ ዛሬ ፡ ተመልካችን ፡ ሁሉ ፡ አስደንቋል ። ካርናቅ ፡ ማለት ፡ የአሞን ፡ መቀመጫ ፡ (መንበረ ፡ አሞን) ፡ ማለት ፡ ነው ። ይህን ፡ አስደናቂ ፡ መቅደስ ፡ ያሠሩት ፡ እነሴት ፡ ፩ኛ ፡ እነአሜናፊስ ፡ ፫ኛ ፡ ናቸው ። በያለበት ፡ አዳራሹ ፡ ብዙ ፡ ነው ፡ የዋነኛው ፡ አዳራሽ ፡ ጐኑና ፡ ቁመቱ ፡ 102 X 51 ፡ ሜትር ፡ ሆኖ ፡ በውስጡ ፡ ፻፴፪ ፡ ዓምዶች ፡ ነበሩበት ፡ የተሠራበት ፡ ጊዜ ፡ ከክርስቶስ ፡ ልደት ፡ በፊት ፡ በ፲፬ኛውና ፡ በ፲፫ኛው ፡ መቶ ፡ ዓመት ፡ መካከል ፡ ነው ።

እንደ ኤው ቍ በ1922 ዓ. ም. ሎርድ ካርናቮንና ካርተር በቁፋሮ ያገኙት ከታላላቆቹ ፈርዖኖች ያንዱ የቱትአንክ አሙን ሥዕል ።

የአሞን ፡ ምስሉ ፡ እንደ ፡ ፕታህ ፡ በሰው ፡ አምሳል ፡ ነው ። ሲሠራ ፡ በራሱ ፡ ላይ ፡ የአንድ ፡ ዝይ ፡ የሚመስል ፡ አሞራ ፡ የጭራ፡ ላባው ፡ በዘውዱ ፡ ላይ ፡ ተሠርቶ ፡ እንደደፋ ፤ በቀኝ ፡ እጁ ፡ ጫፉ ፡ የውሻ ፡ ጭንቅላት ፡ የሚመስል ፡ ያለበት ፡ በትረ ፡ መንግሥት ፡ ጨብጦ ፤ በግራ ፡ እጁ ፡ መስቀል ፡ የሚመስል ፡ ያለበት ፡ የሕይወትን ፡ ምልክት ፡ ይዞ ፡ በዙፋኑ ፡ እንደተቀመጠ ፡ ወይም ፡ ቆሞ፡አለ ዚያም ፡ ሲራመድ ፡ ይሳላል ። ብዙ ፡ ጊዜ ፡ ደግሞ ፡ ነገሥታትና ፡ ካህናት ፡ ወይንና ፡ ዕጣን ፡ ሲያቀርቡለትና ፡ ሲቀበል ፡ የአሕዛብና፡ የአረመኔ ፡ ሕዝብ ፡ ምልክቶች ፡ የሆኑትን ፡ ፱ ፡ ቀስት ፡ በእግሩ ፡ ሲገፋ ፡ ይታያል ።

አሞን፡ የስሙ ፡ ትርጓሜ ፡ ሥውሩ ፡ ወይም ፡ ምሥጢራዊው ፡ ማለት ፡ ነው ። «ራ» ፡ ማለት ፤ በግብፆች ፡ፀሐይ ፡ ማለት ፡ ስለሆነ ፡ አሞን ፡ ራ ፡ እየተባለ ፡ ሲጠራ ፡ አምላክ ፡ በፀሐይ ፡ መልክ ፡ ተገለጠ ፡ ይባላልና፡ በዚሁ ፡ ምክንያት ፡ ከአሞን ፡ ምስል ፡ ጋር፡ የፀሐይ፡ ሥዕል ፡ አይጠፋም ።

ፕታህ ፡ የታሕታይ ፡ ግብፅ ፡ (የመምፌስ) ፡ አሞን ፡ የላዕላይ ፡ ግብፅ ፡ (የቴብ) ፡ አማልክት ፡ ሆነው ፡ ሁለቱም ፡ በሰው ፡ አምሳል ፡ ሲሳሉ፡ በሥራና ፡ በተግባር ፡ በቅድሚያ ፡ ይለያያሉ ። ፕታህ ፡ ለአሞን ፡ እንደ ፡ አባቱ ፡ ባይሆንም ፡ የአሞን ፡ ዘር ፡ የወረደው ፡ ከፕታህ ፡ ነውና ፡ በሥራም ፡ የርሱ ፡ ተከታይ ፡ ነው ። ፕታህ ፡ ከዓለም፡ ፍጥረት ፡ በፊት ፡ እንደ ፡ ነበረና ፡ ዓለምን ፡ እንደ ፡ ፈጠረ ፡ ይኸውም ፡ በነርሱ ፡ አነጋገር ፡ ፕታህ ፡ ከዋክብትንና ፡ ጨረቃን ፡ ለዓለም ፡ ሕይወት ፡ የምትሰጠውን፡ ፀሐይን ፡ ዕንቁላልነታቸውን ፡ከፈጠረ ፡ በኋላ ፡ አሞን ፡ ከርሱ ፡ ወርሶ ፡ እነዚህ ፡ ሁሉ ፡ ወደሙሉ ፡ፍጡርነት ፡ ደርሰው ፡ መሬት ፡ ፍሬዋን ፡ እንድትሰጥና ፡ ሁሉም ፡ በየበኩሉ ፡ ተግባሩን ፡ እንዲፈጽም ፡ አደረገ ፡ ይሉታል ። እንደ ፡ ግብሩ ፡ ልዩነት ፡ አንዳንድ ፡ ጊዜ ፡ የበግ ፡ አንዳንድ ፡ ጊዜ ፡ የአሞራ ፡ መልክ፡ እየተጨመረ ፡ ይሳላል ። የፖል ፡ ፒዮሬን ፡ ዲክሲዮኔር ፡ ከ፴፩ ፡ እስከ ፡ ፴፯ ፡ ገጽ ፡ ድረስ ፡ ተመልከት (፩) ።

(፩) DICT. ARCHEOL – PIERRET ገጽ ፡ ፴፩ ፡—፴፯ ፡

በካርናቅ ፡ የነበረው ፡ የአሞን ፡ ቤተ ፡ መቅደስ ፡ በውስጡ ፡ የሚታዩት ፡ ዓምዶች ፡ (ሻምፉር ።)

ነገር ፡ ግን ፡ የዚህ ፡ የአሞን ፡ አምልኮ ፡ የገነነው ፡ ገና ፡ ወደ ፊት ፡ እንደምንመለከተው ፡ በሳዕላይ ፡ ግብፅና ፡ በናፓታ ፡ ኢትዮጵ ያውያን ፡ ዘንድ ፡ ነው ። አሁን ፡ ግን ፡ ገና ፡ በታሕታይ ፡ ግብፅ ፡ ሌሎች ፡ ጭምርማሪዎች ፡ መኖራቸውን ፡ ሳንዘነጋ ፡ ያው ፡ የተለመ ደው ፡ በሰው ፡ እምባል ፡ የሚሳለው ፡ ፕታህና ፡ የርሱ ፡ ማደሪያ ፡ ሐፒ ፡ ናቸው ። ደግሞ ፡ ሂክሶሶች ፡ ሲገቡ ፡ የራሳቸውን ፡ የምሥራቅ ፡ አምልኮ ፡ ሱትኩ ፡(SOUTKOU) የሚባለውን ፡ ይዘው ፡ ገብተው ፡ እንደነበረ ፡ ቀጥሎም ፡ አከናቶን ፡ የሚባል ፡ ፈርዖን ፡ አቶን ፡ ወይም ፡ አዶን ፡ (አዶናይ ?) ፡ የሚባል ፡ የፊንቂዎችን ፡ አውነተኛ ፡ ፀሐይ ፡ አምላክ ፡ ነው ፡ ብሎ ፡ አስገብቶ ፡ እነዚህን ፡ ሊሽር ፡ ሞክሮ ፡ ሳይሳ ካለት ፡ እንዴቀረና ፡ የአሞን ፡ ገናንነት ፡ ከ፲፭ኛው ፡ መቶ ፡ ዓመት ፡ ከክርስቶስ ፡ ልደት ፡ በፊት ፡ ጀምሮ ፡ እንደቀጠለ ፡ እንመለከታለን ።

በአሥራ ፡ ሁለተኛው ፡ ዲናስቲ ፡ ውስጥ ፡ ሳኑስሪት ፡ (እንደ ግሪኮች ፡ አጠራር ፡ ሴሶስትሪስ) ፡ የሚባሉት ፡ በየተራ ፡ በነገሡበት ፡ ጊዜ ፡ መካከል ፡ (ከ፪ሺ ፡ እስከ ፡ ፩ሺ፰፻) ፡ ከክርስቶስ ፡ ልደት ፡ በፊት በረኃብ ፡ ምክንያት ፡ አብርሃምና ፡ ሚስቱ ፡ ሣራ ፡ ከኡር ፡ ወደ ፡ ከነ ዓን ፡ ሄደው ፡ ሲኖሩ ፡ በኋላ ፡ ከከነዓን ፡ ወደ ፡ ግብፅ ፡ የወጡት ፡ በዚህ ፡ ዘመን ፡ ላይ ፡ ነው ። ዘፍጥረት ፡ ምዕራፍ ፡ ፲፪ ፡ ቍ/ ፡ ፩ ፡ እስከ ፡ ፳ ።

በአሥራ ፡ ሁለተኛው ፡ ዲናስቲ ፡ ያሉት ፡ ነገሥታት ፡ ባገር ፡ ውስጥ ፡ ልዩ ፡ ልዩ ፡ ሐውልት ፡ የቤተ ፡ መቅደስ ፡ የመንገድ ፡ የውሃ ፡ የቦይ ፡ ሥራ ፡ ሲያከናውኑ ፡ በዚሁ ፡ ጊዜ ፡ መካከል ፡ በምዕራብ ፡ የሊቢያን ፡ በምሥራቅ ፡ የሲናን ፡ አገር ፡ እየወጉ ፡ አስገበሩ ። ወደ ፡ ደቡብም ፡ እየገፉ ፡ እስከኖብያ ፡ ስሜን ፡ ደረሱ ። እነዚህ ፡ ያሥራ ፡ ሦስተኛው ፡ ዲናስቲ ፡ (ሥርወ ፡ መንግሥት) ፡ ነገሥታት ፡ በዚህ ፡ ዘመን ፡ (ከ፪ሺ ፡ እስከ ፡ ፩ሺ፯፻) ፡ ዓመት ፡ ከክርስቶስ ፡ ልደት ፡ በፊት ፡ መናገሻ ፡ ከተማ ፡ ያደረጉትን ፡ ቴብን ፡ በውስጡ ፡ የነገሥ ታት ፡ የጣዖታት ፡ የሊቃነ ፡ ካህናት ፡ ሐውልት ፡ ቤተ ፡ መንግሥ ትና ፤ ቤተ ፡ መቅደስ ፡ እያሠሩ ፡ አደመቁት ። ፈርዖኖቹ ፡ በቀረው ፡ ዓለም ፡ ፊት ፡ የገነኑ ፤ አገራቸው ፡ ግብፅና ፤ ከተሞቻቸው ፡ መምፊ ስና ፡ ቴብ ፡ የሥልጣኔ ፡ ምንጭ ፡ ሆኑ ።

ነገር ፡ ግን ፡ ግብፆች ፡ እንደዚህ ፡ በገነኑበትና ፡ ግራና ፡ ቀኝ ፡ ግዛታቸውን ፡ ባስፋፉበት ፡ ጊዜ ፡ ሳይታስብ ፡ ከምሥራቅ ፡ የፈለሱ ፡ ሂክሶስ ፡ የሚባሉ ፡ ዘሮች ፡ ፩ሺ፯፻፹ ፡ ዓመት ፡ ከክርስቶስ ፡ ልደት ፡ በፊት ፡ መጥተው ፡ የግብፆቹን ፡ ነገሥታት ፡ ገልብጠው ፡ ነገሡ ። እነ ሱም ፡ የታሪክ ፡ ሁሉ ፡ መጽሐፍ ፡ «እረኞች ፡ ወይም ፡ ዘላኖች ፡ ነገ ሥታት» ፡ ይሉዋቸዋል ።

ምክንያቱም ፡ የሂክሶስ ፡ አለቆች ፡ ከነሠራዊታቸው ፡ ከተማ ፡ ክትመው ፡ ባንድ ፡ ቦታ ፡ ሳይቀመጡ ፡ ከመካከለኛው ፡ ምሥራቅ ፡ ወዲያና ፡ ወዲህ ፤ በብዛት ፡ እየዋዠቁ ፡ ይኖሩ ፡ ስለነበረ ፡ ነው ። አሁን ፡ ግን ፡ መጀመሪያ ፡ ታችኛውን ፡ ግብፅ ፡ በሙሉ ፡ ወረሩትና ፡ የግብፅ ፡ ገዥዎች ፡ ሆኑ ።

ማኔቶ ፡ እንደጻፈው ፡ እነዚሁ ፡ ሂክሶሶች ፡ በሦስት ፡ ዲናስቲ ፡ ይከፋፈላሉ ። በአሥራ ፡ አራተኛው ፡ ዲናስቲ ፡ ውስጥ ፡ የነገሡት ፡ ነገሥታት ፡ አገርን ፡ ከተማን ፡ መንደርን ፡ እየወረሩ ፡ በለነፃነቱና ፡ ስለቀድሞዎቹ ፡ ፈርዖኖች ፡ ቅናት ፡ የሚከላከለውን ፡ እየወጉ ፡ ያጠፉ ፡ ናቸው ። ባሥራ ፡ አምስተኛውና ፡ ባሥራ ፡ ስድስተኛው ፡ ዲናስቲ ፡ የገዙት ፡ የፊተኛው ፡ ዲናስቲ ፡ የወረረውንና ፡ ያጠፋውን ፡ አገር ፡ መልሰው ፡ እያቀኑ ፤ በአገር ፡ ውስጥ ፡ በሳማዊ ፡ ሥራ ፡ የሠሩ ፡ ናቸው ። እነዚህ ፡ የሂክሶስ ፡ ነገሥታት ፡ ደንበኛ ፡ ሥርዓትን ፡ እየፈ ጸሙ ፡ ዘውድ ፡ ጭነው ፡ እየነገሡ ፡ እንደፈርዖኖች ፡ ይገዙ ፡ ዠመር ። ስማቸውም ፡ የብዙዎቹ ፡ በየሐውልታቸው ፡ ላይ ፡ ተጽፎ ፡ የሚገ ኘው ፡ «አፒፒ» ፡ ይባላል ።

የአብርሃም ፡ የልጅ ፡ ልጅ ፡ የያዕቆብ ፡ ልጅ ፡ ዮሴፍ ፡ ወንድ ሞቹ ፡ ሸጠውት ፡ የመጣውና ፡ የታሠረው ፡ በሕልም ፡ አፈታት ፡ ምክንያት ፡ ተፈትቶ ፡ እንደራሴ ፡ የሆነውም ፡ አባቱን ፡ ያዕቆብንም ፡ ከነቤተ ፡ ሰቡ ፡ ከከንዓን ፡ ወደ ፡ ግብፅ ፡ ያስመጣው ፤ በነዚሁ ፡ በሂ ክሶስ ፡ ነገሥታት ፡ ዘመነ ፡ መንግሥት ፡ ነው ። ዘፍጥረት ፡ ምዕራፍ ፡ ፴፯ ፡ ቍጥር ፡ ፵፯ ። ባለሟልና ፡ ባለሙሉ ፡ ሥልጣን ፡ የሆነውም ፡ ከነዚሁ ፡ ነገሥታት ፡ ባንደኛው ፡ ጊዜ ፡ ነው ። ዮሴፍ ፡ በሂክሶስ ፡ ነገሥታት ፡ ጊዜ ፡ በጣም ፡ ባለሟል ፡ ሆኖ ፡ ከነቤተ ፡ ሰቡ ፡ በደስታ ፡ ኖሮ ፡ ሲሞትና ፡ በኋላም ፡ ግብፆቹ ፡ የሂክሶስን ፡ ነገሥታት ፡ አባር

ረው ፣ የራሳቸውን ፣ ተወላጅ ፣ ንጉሥ ፣ ሲመሠርቱ ፣ የሂክሶስ ፣ ባለ ሟሎች ፣ በነበሩት ፣ እስራኤላውያን ፣ ላይ ፣ ሙከራና ፣ የጭካኔ ፣ሥራ ፣ የፈጸሙባቸው ፣ ይመስላል ።

ቀዳሜ ፣ ሰማዕት ፣ እስጢፋኖስ፡ በክርስቶስ፡ እምነት ፣ የተነሣ፡ በደንጊያ ፣ ተደብድቦ ፣ ከመሞቱ ፣ በፊት ፣ የእስራኤል ፣ ሕዝብ ፣ በምስር ፣ በረከተ ፣ ሌላ ፣ ንጉሥ ፣ የሴፍን ፣ የማያውቅ ፣ እስኪ ነሣ ፣ ድረስ ፣ ይህ ፣ በዘመዶቻችን ፣ ተንኩሉ ፣ ያለው ፣ ስለዚህ ፣ ነው (፩) ።

የሂክሶስ ፣ ነገሥታት ፣ ላገር ፣ የሚጠቅም ፣ ብዙ ፣ ሥራ ፣ ቢሠ ሩም ፣ ለሕዝቡም ፣ በጎነት ፣ ቢያደርጉም ፣ ሕዝቡ ፣ እንደባዕድ ፣ እያየ ፣ ዘልቡ ፣ አልተገዛላቸውም ። የነርሱን፡ አግልሎት ፣ እያገቡ ፣ የአግልሎቶቻችንን ፣ መቅደስ ፣ አረከሱት ፤ ተወላጅ ፣ ንጉሣችንን ፣ አጠፉ ፤ እያስ ፣ በጠብ ፣ ዓይን ፣ ይመለከታቸው ፣ጀመር ። ስለዚህ ፣ የቴብ ፣ የአሞን ፣ ካህናት ፣ ከላዕላይ ፣ ግብፅ ፣ ቹማምንት ፣ ጋር ፣ ተስማምተው ፣ በበላያቸው ፣ ሳቅኑሪ ፣ እንደኛ ፣ የሚባለውን ፣ መሪ ፣ አድርገው ፣ ምስተኛ ፣ አፒፒ ፣ (ፈርዖን) ፣ በነበረበት ፣ ጊዜ ፣ ውጊያ ፣ ገጠሩት ።

ስለዚህ ፣ የሂክሶስ ፣ ነገሥታት ፣ ከ፭፻፷፪ዓ፡ አስከ፡ ፭፻፭፻፹፡ እንደግማሾቹ ፣ (፭፻፯፪-፭፻፭፻፸፭) ፣ አንድ ፣ መቶ ፣ ዓመት ፣ ያኽል ፣ ከገዙ ፣ በኋላ ፣ በ፲፯ኛው ፡ ዲናስቲ ፣ ነገሥታት ፣ ይልቁንም ፣ በአህ ሞሲስ ፣ መሪነት ፣ ከአገር ፣ ተወላጁ ፣ ከግብፅ ፣ ሕዝብ ፣ ጋር ፣ ተዋግ ተው ፣ ተሸነፉና ፣ ከነሕዝባቸው ፣ ወደ፡ መጡበት፡ ወደ ፣ ምሥራቅ ፣ ተመለሱ ፣ ግማሾቹም ፣ በየመንገዱ ፣ በከነዓናውያን ፣ አገር ፣ ተው ጠው ፣ ቀሩ ፣ ይባላል ።

አሕሞሲስ ፣ እንደባዕድ ፣ እየታዩ ፣ መቶ ፣ ዓመት ፣ ሲገዙ ፡የን በሩትን ፣ ሂክሶስን ፣ ከአስወገደ ፣ በኋላ ፣ እነዚያ ፣ የመሠረቱዋቸውን፡ አዳዲስ ፡ አግልሎትና ፣ ቤተ ፣ መቅደሳቸውን ፣ እያፈረሰ ፣ የግብፅን ፣ አግልሎት ፣ ከነዚያውም፡ በጣም፡ የታወቁትን ፣ በቴብ ፣ የአሞን ፣—ራን ፣ በመምፊስ ፣ የፕታህን ፣ መቅደስ ፣ አሳድሶ ፣ በደንብ ፡ አሠራ ።

(፩) የሐዋርያት ፡ ሥራ ፡ ም ፡ ፯ ፡ ቁጥር ፡ ፲፭—፲፱ ።

በኑብያ ፣ ሰሜን ፣ የሸፈቱትንም ፣ እየወጋ ፣ አሳምኖ ፣ ሲገዛ ፣ ኖረና ፣ በመጨረሻ ፣ አርጅቶ ፣ በ፭፻፷፬ዓ፯ ፣ ዓመት ፣ ሲሞት ፣ ከጠላት ፣ ቀንበር ፣ አገሩን ፣ ያዳነ ፣ በመሆኑ ፣ መላው ፣ የግብፅ ፣ ተወላጅ ፣ እዘ ነለት ። ካህናቱም ፣ ተማከረው ፣ አሕሞሲስንና ፣ ሚስቱን ፣ (ወዲያ ውም ፣ እኅቱን) ፣ ከሞቱ ፣ በኋላ ፣ የአግልሎትነት ፣ ደረጃ ፣ ሰጡዋ ቸው ።

ከርሱ ፣ ቀጥሎ ፣ የንገሡት ፣ ነገሥታት ፣ ልጁ ፣ አሜን -ሆቴፕ፣ ፩ኛ ፤ የልጅ ፣ ልጁ ፣ ቱትሞሲስ ፣ እንደኛው ፣ ሁለተኛውና ፣ ምስተ ኛውም ፣ አገራቸው ፣ ከመገዛት ፣ ከጻነ ፣ በኋላ ፣ እነሱ ፣ ደግሞ ፣ አሳ ባቸውን ፣ አሁን ፣ ግዛት ፣ ወደ ፣ ማስፋፋት ፣ ላይ ፣ መደቡ ። የጦር ፣ ሠራዊት ፣ እያደራጁ ፣ የጦር ፣ አለቃ ፣ እየመለመሉ ፣ የሞዓብውያንን፡ የኤዶማውያንን ፣ የፍልስጥኤማውያንን ፣ የሊቲትን ፣ (ፓለስቲን) የዓረብያን ፣ ሰሜን ፣ አገር ፣ ሁሉ ፣ በጠቅላላው ፣ ይነስ ፣ ይብዛ ፣ ከአ ሶርና ፣ ከባቢሎን ፣ በቀር ፣ የታናሽ ፣ እስያን ፣ አገር ፣ እንደዚሁም ፣ የኑብያን ፣ ሰሜን ፣ በሙሉ ፣ ወግተው ፣ እያስገበሩ ፣ በየጉቡበት ፣ አገር ፣ የሚገኘውን ፣ ወርቅና ፡ ሀብት ፣ በዘረፋም ፣ በግብርም ፣ ምክ ንያት ፣ እየሰበሰቡ ፣ የግብፅን ፣ ቤተ ፣ መንግሥት ፣ ከልክ ፣ ያለፈ ፣ አከበሩት ። ነገሥታቱ ፣ ከነቤተሰባቸው ፣ በሕይወት ፣ ሳሉ ፣ የጦር ፣ መሣሪያቸው ፣ ዙፋናቸው ፣ የመብል ፣ ማዕዳቸው ፣ መጠጫቸው ፣ ሲሞቱ ፣ ምስላቸው ፣ የምስላቸው ፣ መቃብር ፣ ከነግድግዳው ፣ በወ ርቅ ፣ ይሠራ ፣ ገመር ። የባቢሎንና ፣ የአሶር ፣ ነገሥታት ፣ ወርቅ ፣ ባንተ ፣ ዘንድ ፣ እንደአሸዋ ፣ ነውና ፣ እባክህ ፣ ላክልን» ፣ እያሉ ፣ የዚ ህን ፣ ዘመን ፣ የግብፅን ፣ ፈርዖኖች ፣ ይለምኑ ፣ ገመር ።

ከዚህ ፣ ቀጥሎ ፣ ስለግብፆች ፣ ፊደል ፣ እንመልከት ። የዚህም ፣ ፊደል ፣ ቅርጽ ፣ ባዲስ ፣ አበባ ፣ ማተሚያ ፣ ቤቶች ፣ በፍጹም ፣ የማይ ገኝ ፣ በመሆኑ ፣ ጽሑፉን ፣ በእጁ ፣ ጽፈ ፣ ይው ፣ አገር ፣ ማተሚያ ፣ ቤት ፣ ከልሼ ፣ አሠርቼ ፣ እነሆ ፣ ከዚህ ፣ በሚከተለው ፣ ምዕራፍ ፣ ይገ ኛል ። የፊደሎቻቸውን ፣ (ሂዩሮግሊፍ) ፣ መልክ ፣ ራሴ ፣ የባልሁዋ ቸው ፣ ስለሆኑ ፣ ደንበኛ ፣ ሠዓሊ ፣ ካለመሆኔ ፣ የተነሣ ፣ መልካቸውን፡ እንደግብፃውያኑ ፣ ጸሐፊ ፣ ማስተካከል ፣ አልቻልኩም ።

ምዕራፍ ፲ ፡

፩ኛ፡ የግብጹ ሌፋስ

ከክርስቶስ ልዳት በፊት ከአሥተኛው ሺ ዓመት ጀምሮ፡ የግብጹ ሕዝብ፡ መንግሥት አቁሞ፡ ከተማ እየከተመ በሥልጣኔ መሪነት አዋቂው ሁሉ፡ በየመጽሐፉ ገልጿል። የስዱዚህ የስእለ ሌፋሳቸውንም የሌጠሩበት ዘመን በዚሁ ጊዜ ሳይመሥኑ ነው። ሌፋስን የሌጠሩት ኢቃውንት ግን እኛ፡ ሌጠርነው በማለት ሌንታ ቆት የሚባለው አምላካችን አዘጋጅቶ ስጠን ብለው አስተማሩ፡ ይኸም ሌጹን በሕዝብ ዘንድ ለማስከበር የተፈረጉመሳይመስላል።

እነሱም ቢሆኑ በመጽመሪያ ዘመናቸው ስእለ እንደ ሌፋስ የሚሠሌቱዘፈ በቀጥታ አላገኙትም ለዚህ ግሪኮቹ እንፋሠሙት በመጽመሪያ የተገኘው ብለውት "ፒክቶግራም" የተባለው ብዙ አሳብን አንድነት በተሣለ ስእል የመግለጽ ሥራ ነው። ለምሳሌ አንበሳ ተኮካን ሪግጦ ሲታይ ኢትዮጵያ ጣልያንን ወደምየኢትዮጵያንን አሸነፈው መደምሰሳ ባንበሳ ላይ ቆሞ ሲታይ ጣልያን ኢትዮጵያን ማሸነፉ ነው እቀቱ ከዚህ አንፈሚተረጉም አንድ እምራ ያንድ ሶርያዊ መልክ. ከነጢሙ ባለበት በኀይለ አበባዎች ላይ ተቀምጦ በእጁ ሶርያዊውን ከነአበባዎቹ በግመድ እየጐተተ እንደሚሄድ ተስሎ ዮታየ እንደሆነ እሞራው (የግብጹ ገንሥ) ኀይሉን አበባዎች (ሪዜዮያሶርያ ምርኮኞች) ይዞ መመለሱ ነው ተብሎ ይነበባል ሥዕሉ ቀረውም ንጉሡ የሚገዛቸው አገሮች የሚወዳቸውና የሚሸልማቸው መኳንንቱና ካህናቱ የርሱና የእሞላኩ ግንኙነት ንግግር ይኸን በመሰለ እንደ ይዜጸማል

CITY - HALL LIBRARY
of
ADDIS ABABA

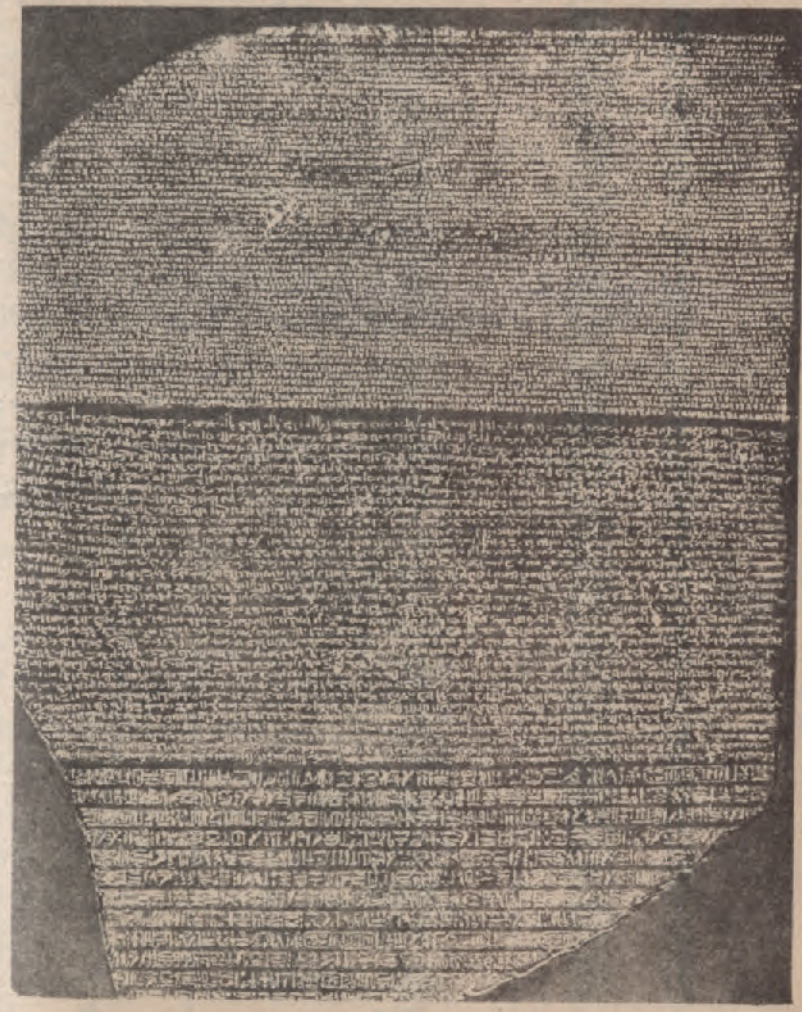

ሻምፖሊዮን ፡ በግሪክኛ ፡ በዲሞቲክ ፡ በሂዮርግሊፍ ፡ በቮቱ ፡ ዓይነት ፡ ፊደሎች፡ ተጽፎበት ፡ ያገኘው ፡ የደንጊያ ፡ ጽሑፍ ። (ጋስቶን ፡ ሞሪሉ ፡)

የዚህ ሁኔታ ምስጢር ሌዊ ስለሆነ በነገሩ ከተሰማ
ሙት ኢቃውንት በቀር ሕዝብና መኳንንት ሲተረጕሙለት ይስ
ማል እንጂ ነገሩን ሌሎ እውቆት ለሥራና ከጉዳዩ አይጠቀም
በት ምክንያት ነበር ነገር ግን ቀጥሎ ባለው ጊዜ ውስጥ በ፫ኛው ሺ
ዓመት ላይ ግሪኮች "ሂዬሮግሊፍ-ቀዱስ የሌዳል ቅርጽ" ብለው
የሠየሙት ነገዚያው ከከእስ ያልወጣውን ሌዳስ ኦሙ
የዚህ የሂዬሮግሊፍ ቅርጽና ሥሌው እስቡ ነገዚያው ከፒ ነጥ
ግሌም የመነጪ በመሆኑ ሌዳስ እያሉ ያዘጋጁት ት ነፍስ ያለ
ው ፍጥረት ለውን እንሰሳን ወይም የስውነቱን እግሎ ጁ አከዘ
ያም ዕቃን ናቸው ሚጪ በጥ ነገር ን ነው ለም ሳሌ የእጅ ስእል "ዴ
ያፍ ስእል "ድ" የወፍ ስእል "መ" የቤት ስእል "ሀ" ተብሎ
ይነበባል ለም ሳሌ ከዚህ በታች የሚገኙትን የስእል ሌዳሎች እነመሆኑት

የስእሉ መልክ	የምናውቀው የመጀመሪያው ትርጉም	የሌዳሉ ስም
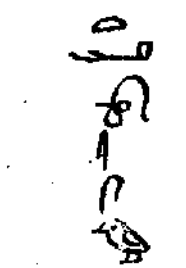	ቤት	ሀ
	የቁኝ እንበሳ	ለ
	ጉጉት	መ
	እባር	በ
	እጅ	ዴ
	እፍ	ረ
	የወሀ እንሳዊው	ነ
	ዓቦ	ተ
	ነገንዱ	ሰ
	የተቋጠረገመድ	ኪ
	የአትክልት ቅጠል	ስ
	ክር	ወ
	ጫጩት	

እገዴዚሁ ፩፩ ጊዜ ሁለቱና ሰንቲ ዮሰእስ ሌዳል እገዴ
ቃል እገዴሚሆገ ፩፩ ጊዜ እገዴ የሰእስ ሌዳስ ብቻውን ተጽ
ፎ ሙኩ ግሥ ሙሉ ስም ሙሉ እገባብ ከሆየገ ይቻላል ለም
ሳሌ እገዴ "ቀ" የመስቀል ምልክት "ነ ሀ" ተብሎ ይነበብና
እገዴ ነገሩ እነዚዬ "ሕይወት" ወይም "ሕያው ይሁን" ተብ
ሶ ይተረጉማል እገዴ የጉንት ስእል "መ" ተብሎ ተነቦ
"በውስጥ" ተብሎ ይተረጉማል የቤት ስእል "ሀ" ሲባል
ደግሞ የተሰለ እገዴሆነ "ፕ ረ" ተብሎ "መውጣት
ተብሎ ይተረጉማል ባጭሩ በግብጻውያን ፕ ረ መውጣት
ማለት "መውጣት" ማለት ነው ዴባሞ ማናቸውም ስእል በሌ
ዳነት በሚያገለግልበት ጊዜ የሌሉን ስም የሚያገኘው በሌ
ላ እጠሌር ነው ለም ሳሌ በሌዳነት የእጅ ስእል "ዴ"
ተብሎ ሲነበብ ሌሱ እጅ የሚጠሌበት ስሙ ዴረተ ተብ
ሎ ተለወጦ በሌላ ስም ይጠሌል

እነዚህገ የመስኩ ለሌዳልም ለስምም ለአገባብም
ለግሥም የሚጠቀሙባቸው ቋንቋቸው እስከ ፮ የሚዴርሱ
የስእል ሌዳ ዘዴ ነበሩዋቸው ግብጾች በነዚህ ሌዳሎች
በቤተ መቅዳሳቸውና በቤተ መንግሥታቸው ግድግዳ ላይ በመ
ቃብርና በሐውልት ዙሪያ ላይ ሲጽፉ እገዴሌቃዛቸው ከቀኝ
ዱ ግሌ ከግሌ ወዴ ቀኝ ከላይ ከግሌ ወደ ም ከቀኝ ወገን
ጀምረው ቁልቁል ይጽፉ ነበር እነዘህ ፫ ጊዜ ግን ዛሬ የ
ተገኘው ጹሑፍ እኛ እንዴ ምገዱ ዙ ከግሌ ወደ ቀኝ ተፃ
ፎ የሚነበብ ነው

ይኸን የመሰለው የግብጽ ፕገንታዊ የስእል ሌዳል በሌ
ዱኩ መብርከት በትርጉሙና በአገባቡ ብዛትና መለዋወጥ ዴክ
ችላርም የቀለም ሰዎች የሆኑ ጹሐፌዎችና ካህናቱ እን

መኑ፡ ነዘሰት፡ ሺ፡ ዓመት፡ ይበሉን፡ ጸገቶ፡ ሲሠሩበት፡ ኖረ።በዩ
ገጋይና፡ ባሽ ነካ፡ በብረት፡ በብር፡ በወርቅ፡ ዕቃ፡ መሣሪያ፡ሕውልት
ላይ፡ ከሚቀረጸው፡ በቀር፡ ከመልኣነት፡ ለአዋጅ፡ ከድግምት፡ና
አጸሎት፡ በጠቅላላው፡ከዘመት፡ር፡ ሥጋዊና፡ መገሌሳዊ፡ጉደይ፡መጻ
ሌያ፡ እገዲሆን፡ አፍጣ፡ ለስልስ፡ በተዘጋጀ፡ "ፓፒሩስ" በሚባለ
ው፡በ ዛፍ፡ልጥ፡ላይ፡ የተጻሌው፡ ብዙ፡ነው። በዚህ፡ሌጸሐና፡በዚህ
ልጥ፡ብዙ፡መዳሕፍት፡ይጽ ኑ፡ነበር። ነገሩ፡ይበልጥ፡በ[illegible]
ሞስሌም፡ የተ ነሌሐው፡ ሉሞው ታግ፡ እገጺ ሳገዘት፡ይጸሳመበ
ትና፡ይጸ ከፎቷት፡ የነበረው፡ መጽሐፍ፡ በኖሬስ፡ በኩብር፡ መዘውር
ደየሁት፡ በጣም፡ያስደገቃል።

ነገር፡ግን፡ይህ፡የ ስእስ፡ሌጸሌ፡እያገ ዳገጹገ፡በመሳል
ብዙ፡ጊዜ፡መፍጀቱ[illegible]ስለተ ስማቸው፡ በቪ[illegible]ዓመ
ት፡ከክር ስጳስ፡በ ሌት፡በእ ጅ፡ቀለሙ፡ቀለሙ፡እያ ሌጠኑ፡ለመጻፍ
እገዲ ሚመ ጽ፡እሻ ሽለው።ሂዬ ሌቲክ-የቀሳው፡ስት፡ሌጸ ሌ»
የተባለውን፡እወ ጡና፡ይሠሩበት፡ዝመር። የዚህም፡መሻሻል፡የመ
ይበቃ፡ሆ ኖ፡ስለተገኑ፡በ[illegible]ዓመት፡ላይ፡ነገዚህ፡ይበልጥ፡ተሻ
ሽሎ፡እጥ ሮ፡ሕዝብ፡ሁሉ፡እያ ሌጠኑ፡ለመጻፍ፡እገዲ ሚኾል፡
።ፋ ሞቲክ-የሕዝብ፡ሌጸሌ» የተባለው፡ወጣ። ይህ ሶ፡ለመጪ
ተሻሻሉ፡የወጣው፡የሕዝብ፡ሌጸሌ፡የተሠሌው፡ና፡መሠራት፡ቦ
ዣመሊበትክናዎታ (ሎኤብያ) ተነሥቶ፡ግብጽገ ሌቢያንና፡ኑ
ታናሽ፡እስያን፡ግማሹ፡አገር፡ጪ ሮ፡ይገዛ፡በነበረው፡ታርሐሷ
(ቲርሐቅ) በሚባለው፡በኢትዮጵያዊው፡ንጉሥ፡ዘመገ፡ነው
ስም፡የነበረበት፡ዘመን፡[illegible]እስከ[illegible]ዓመት፡ነው፡ነገዚ
በቲገኙ፡የሚጸ ወ ጡትም፡የሚያወ ርዱትም፡አኩ።

ይሁን፡እንጂ፡ይህ፡የተሻሻለው፡ሁለቱም፡ዓይነት፡እ

መኑ፡አመጻፍ፡ሲመች፡ስለ፡የቀድሞው፡መልኩና፡አቀማመጡ፡የ
ሚያሥ ኒው፡መልኩ፡ስለጠፉ፡በሐውልት፡ና፡በመቃብር፡ሕገዳ
ላይ፡የሚቀረጸው፡በቀድሞው፡የአእ ሌ፡ሌጸ ሌ፤ ለሥሌና፡ለመ
ልእክት፡ለመ ጽሐፍ፡እሁን፡ሁለት፡ጊዜ፡በተሻሻለው፡ሌጸ ሌ፡በጣ
ሌናና፡በም ፒሩስ (የልጥ፡ወረቀት)ላይ፡ይጻፍ፡ጀመር።

እገዲዚህ፡ሆኖ፡ሲኖር፡ትልቁ፡አስከገጹር፡የፋርስን፡መነ
ሣት፡አስወጥቶ፡ግብጽገ፡በያዘና፡የርሱ፡ተከታዮች፡እነ፡ፕቶሎ
ሚ፡(በፕሎሞስ)ግብጽገ፡እያስተዳደሩ፡የግሪክገ፡ሥልጣኔ፡ጣቡ
ጊዜ፡የሌተኖው፡ም፡የተሻሻለውም፡የግብጽ፡ሌጸ ሌ፡ቀሪና፡ከግሪክ
ና፡ከሌሞቲክ፡ተቀላቅሎ፡የወጣው፡ኮፕት፡የሚባለው፡ሌጸ ሌና፡ጽ
ሑፍ፡ተተክቶ፡ይሠሌበት፡ዝመር፡ይኸም፡የኮፕ ት፡ሌጸ ሌ፡
ከክር፡በሌት፡ከ[illegible]ዓመት፡ዝም ሮ፡ከክር ስጳስ፡ሰ ጳኦ፡በኋላ
አስከ፡፯ኛው፡መጥ፡ግ፡ምሕረት፡ከቆየ፡በኋላ፡የመሐመድ፡ተከ
ታዮች፡የቁስጥንጥንያን፡ሳዛት፡እየቀመ፡በአፍሪካ፡ስሜንገ
ብተው፡ግብጽገም፡ይዘው፡በስተዲዲሩ፡ጊዜ፡በ ኮፕት፡ሌንታ
የሌሳችው፡የአሪብኛ፡ሌጸ ሌና፡ቁሑፍ፡እገዲገባ፡አዲሌት፡ይኸም
አስከ፡ዛሬ፡ጸንቶ፡እነሆ፡ይሠ ሌበታል።

የ ኮፕ ትና፡ያረብኛ፡ ሌዑል፡በየተ ሌ፡ከገባ፡መዲህ፡ይኸን
የአገለሰና፡የዕቃ፡ስእል፡የሚያመለክቱ፡ጥንታዊ፡የግብጽ፡ሌ
ጸ ሌ፡ሌሳችው፡ግብጽቯ፡ስለማያውቁት፡ የእሙሮ፡ሒቃውንት
በጥንቱ፡ከተማ፡በቲብ፡ በመሃመ ሌስና፡በኩክሶር...በየሀውልቱ
በየመቅዲሱ፡አምዱና፡ግድግዳ፡ላይ፡እየተመለከቱ፡ሕገዳውን፡በ
ሚያዳገቁበት፡ጊዜ፡ጽሑፉገ፡እያዲ፡ጽሕ ፈትይሆገ፡መይስክ
እል፡ይሆገ፡እያሉ፡ብዙ፡ዘመገ፡ሲጥገሩበት፡ኖሩ። ግማሾቹ

ስእል፡ነው፡ብለው፡ብአለጉት፡በኋላ፡ነገሩን፡በጥብቅ፡የተከታተሉት፡ሊቃውንት፡ KIRCHER, WARBURTON, ZOEGA, AKERBLAD, DE SACY, YOUNG፡ናቸው፡መሆኑን፡ቢረዱም፡ባገሪያቸው፡ልጅ መንገድ፡ለመፍታት፡ጨቀናቸውም፡ትክክለኛውን፡የቋንቋ፡መገኘ ለአለመሆኑን፡እነሙሮዋቸውን፡አስገ፡አቅመ፡ዱሬስ፡አድገለመሙተ ለት፡እየቆረጡ፡ነበቁት፡በኋላ፡አገሪያቸው፡ቻምፖሊዮን፡ትባለች ፕሉበት፡ጊዜ፡ሕገፊ፡እሙ፡ቁጥር፡፲፰፻፲ (1822) ግ፡ም፡ኛም ያ፡ሃገ (CHAMPOLLION) የሚባል፡የሌገሳዊ፡ተወላጅ፡በጸገብ ኤታው።

ለመፍታት፡የረዳው፡ብዙ፡ቋንቋና፡ዱሑፍ፡ከዚያው፡ም የኮፕትገ፡ማወቁ፡ብቻ፡ሳይሆገ፡ሮዜት፡በሚባለው፡ከተማ፡ገኘ ፕር፡ብ፡ቁገጋይ፡ሳይ፡የተገኘው፡ዱሑፍ፡ነው። በዚህ፡ቁገጋይ፡ላይ በዚሁ፡በሂሮግሊፍ (ቃሉስ፡የሌጸሌ፡ቅርጽ)፡በዲሞቲክ (የሕዝብ፡ ሌጹ፩ በግሪክ፡በአስት፡ዓይነት፡ቋንቋ፡ተጽፏል። የሂሮግሊፉ ገ፡እገጺተቻለኝ፡ከዚህ፡በታች፡ለአገባቢ፡ጉዳዩገ፡ለማብሌት፡ ስል፡ቁሌዋለሁ፡(ስዬዋለሁ)።

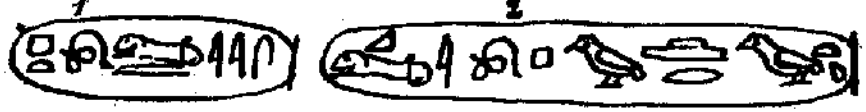

ያገኙቁፕር፡ምልክት፡ባዲሪግሀበት፡ጊርጌ፡ያለውገ፡የግሪክፎው ገ፡እገብቦ፡የግብጹገ፡ገጉሥ፡የጥሉሎሚገ፡ስም፡የሚናገር፡መሆ ኑገ፡በተሬጹ፡ጊዜ፡ይኸኛውም፡የዓጹ፡የርሱ፡ስም፡መሆገ፡አለበት ሊል፡ገመቱና፡ምርመራውገ፡ዛገቱ፡ይቀጥል፡ዝመር። ነገጉገጀ ሳይ፡ቀጹት፡ወጌቢቱ፡ወስጹ፡በጸጥታ፡እያ ስተያየ፡መሬመሬና

ቦዋ፡ሶት፡ ኦ፡ሰ፡ለመ፡ላላእ፡ቦ ስ፡ነው፡ብሎ፡ሬ ታውን፡ከዚያው፡የጊቋ፡ፕር፡ምልክት፡ደጹሪግሁበትገ፡ነገሬተ ኛው፡ነጥ፡ቶ ለሚስ፡ጋር፡እያ ስተያየ፡ሊመሪር፡በሁለተኛ ው፡ጽሑፍ፡ውስጥ፡በሬተኛው፡ው ስጥ፡የነበ ኑ፡የ"ጥ፡ተ፡ለ፡ን፡ ገ፡እሌት፡ሬጹሎች፡የሚያመለክቱትገ፡ስ እሎች፡በሁለተኛው፡ው ስጥ፡ግገኘ፡ጊዜ፡ይኸኛው፡ሁለተኛው፡የነኬዎያ ችር፡ስሞ ነው፡ብሎ፡ገለጸና፡በነዚህ፡ስሞች፡ብዙ፡ዘመገ፡የተዘጋው ገ፡የስእለ፡ሬጹ፡ቅሰፍ፡እገኘ።ከዚያ፡ኑርሱ፡በዘጋጇው፡ሬጹ፩ በሐውልትም፡በመቃብርም፡ላይ፡የተቀረጹ፡በብሬና፡ በያፒተሩስ ላይ፡በኦቬም፡የተጻሬው፡ኦገጹ፩ብ፡ወጀ ኦገግሊዝኛ፡ወደ ይገር፡መገ፡ወጌሊገኳይ፡በየቋገቋው፡ይተረገሞም፡ጥር መር።

(1) በዚያገ፡ጊዜ፡አጠሬሬቸው፡ ፕቶሎሜገ፡ ፕተ ኦለመእስደሱት፡ነበር።

ምዕራፍ ፡ ፰ ።

ዓባይና ፡ የቀድሞ ፡ ኢትዮጵያ ፡— የግብፅ ፡ ገዥነት ፡ በኢትዮጵያ ፡ ሳይ ፡ ቱትሞሲስ ፡ ፫ኛ ፡— ራምሲስ ፡ ፪ኛ ።

የዚህ ፡ የጥንታውያን ፡ ግብፆች ፡ የሥዕል ፡ ፊደል ፡ ብዛቱን ፡ ግማሹ በ፷፻ ፡ ሲያቆመው ፡ ግማሹ ፡ በየጊዜው ፡ ከሚገኘው ፡ ምልከት ፡ ጋር ፡ እስከ ፡ ፫ሺ ፡ የሚያደርሰው ፡ እለ ። የፊደሉ ፡ የሰዋሰው ፡ መንገድ ፡ ብዙ ፡ ነው ። ይኸን ፡ በትክክል ፡ ለመረዳት ፡ ለኔም ፡ ላንባቢም ፡ ሰፈ ፡ ጥናት ፡ አሰፈላጊ ፡ ነው ። ስለዚህ ፡ እሁን ፡ እጭር ፡ አሳቡን ፡ ከተረዳን ፡ በኋላ ፡ የዚህን ፡ ጉዳይ ፡ ትተን ፡ የቀድሞ ፡ ፈርዖኖች ፡ የኑብያ ፡ ኢትዮጵያን ፡ እንደምን ፡ እንደገዙ ፡ ዓባይም ፡ ለኑብያና ፡ ለግብፅ ፡ የሚሰጠውን ፡ ጥቅምና ፡ በነርሱ ፡ ዘንድ ፡ ያለውን ፡ ክብር ፡ ወደ ፡ መመልከት ፡ እንለፍ ።

ከሚያምር ፡ አዳራሹ ፡ ወጥቶ ፡ በሠረገላ ፡ ተቀምጦ ፡ እየተጐሳመመ ፡ ግራና ፡ ቀኝ ፡ የደስታ ፡ ድምፅ ፡ ለሚያሰማው ፡ ሕዝብ ፡ ፈገግታ ፡ እያሳየ ፡ ለረዥም ፡ ዘመን ፡ እንደሚጓዝ ፡ መሰፍን ፡ የዓባይም ፡ ውሃ ፡ ከአዳራሹ ፡ ከጣና ፡ ወጥቶ ፡ ለኑብያና ፡ ለግብፅ ፡ መሬት ፡ ሕይወት ፡ እየሰጠ ፡ ከረዥም ፡ ጉዞ ፡ በኋላ ፡ እዘመዱ ፡ እሜዴቴራኔ ፡ ባሕር ፡ ይገባል ። ሁል ፡ ጊዜ ፡ እግረ ፡ መንገዱን ፡ ለእሻዋማው ፡ አገር ፡ ለግብፅ ፡ ያፈር ፡ ስንቅ ፡ እንዳቀበለ ፡ ይኖራል ። ለዚህ ፡ ውለታ ፡ ግብፃውያኑም ፡ ኑብያዎቹም ፡ ሳይቀሩ ፡ ለዓባይ ፡ የአምላክነት ፡ ደረጃ ፡ ሰጥተው ፡ በሕይወት ፡ ላይ ፡ ሕይወት ፡ ከምትጨምርላቸው ፡ ከፀሐይ ፡ እኩል ፡ እያመለኩ ፡ የነጭ ፡ በሬ ፡ መሥዋዕት ፡ ሲያቀርቡለት ፡ ኖረዋል ።

ዓባይ ፡ የቀድሞው ፡ የኛ ፡ የግዕዝ ፡ ጽሑፍ ፡ ዓባዊ ፡ እንዳንድ ፡ ጊዜም ፡ ፈለገ ፡ ግዮን ፡ ሲለው ፡ ይገኛል ፤ ፈረንጆች ፡ «ኒል» ፡ ከሚሉት ፡ ጋር ፡ ግጥሚያ ፡ የለውም ። ጥንታውያን ፡ ግብፆች ፡ ከኛ ፡ ይበልጥ ፡ ዓባይን ፡ በመውደድና ፡ በማክበር ፡ ያመልኩበታል ። ሰሙን ፡ የአማልክቶቻቸው ፡ ካህናት ፡ ይኸውም ፡ ማለት ፡ የቀለም ፡ ሰዎች ፡ የሆኑት ፡ «ሐፒ — ቅዱስው ፡ ወንዝ» ፡ የሚሉትን ፡ ያልተ

ማረው ፡ ሕዝብ ፡ ደግሞ ፡ «አቱር ፡ ወይም ፡ እውር — ወንዝ» ፡ ብለውት ፡ ይገኛል ።

የግብፅ ፡ አገር ፡ ራሱ ፡ የደቡብና ፡ የሰሜን ፡ አገር ፡ እንደሚባለው ፡ ንጉሡም ፡ (ፈርዖኑ) ፡ የደቡብና ፡ የሰሜን ፡ ንጉሥ ፡ እንደሚባል ፡ ዓባይንም ፡ የደቡብና ፡ የሰሜን ፡ ዓባይ ፡ ብለው ፡ ምስሉን ፡ ለምለም ፡ ነገር ፡ በራሳቸው ፡ ባሠሩ ፡ በእጃቸው ፡ ለአማልክት ፡ የሚሰጥ ፡ የፍራፍሬ ፡ ስጦታ ፡ በያዙ ፡ ሰዎች ፡ ተስሎ ፡ ይታያል ። እንዳንድ ፡ ጊዜም ፡ ብቻውን ፡ ይሳላል ። ከምስሉ ፡ ፪ቱ ፡ በሉቭር ፡ የተቀመጡትን ፡ ተመልከቻለሁ ። የአማልክቱ ፡ ካህናት ፡ ዓባይ ፡ ከኦሲሪስ ፡ (በጎ ፡ አድራጊው ፡ አምላክ) ፡ ከንድ ፡ እየፈሰሰ ፡ ለፍጥረት ፡ ሁሉ ፡ ሕይወትን ፡ የሚሰጥ ፡ ራሱ ፡ ከፀሐይ ፡ የሚወዳደር ፡ አምላክ ፡ ነው ፡ ብለው ፡ ለዚሁ ፡ ለበጎው ፡ ተግባርና ፡ ለአምላክነቱ ፡ የሚገባ ፡ መዝሙር ፡ ደርሰውለት ፡ መዝሙሩን ፡ ማስፔሮ ፡ የሚባለው ፡ ወደ ፡ ፈረንሳዊ ፡ ተርጕሞታል ።

የሆነ ፡ ሆኖ ፡ የአማልክት ፡ አገር ፡ ከሚባለው ፡ ከኢትዮጵያ ፡ ከሚመነጨው ፤ ዓባይ ፡ ሕይወታቸውን ፡ ደጅ ፡ የሚጠኑ ፡ የጥንት ፡ ከተሞች ፡ መርዌ ፤ ናፓታ ፡ ቴብ ፡ ሔሌዎፖሊስ ፡ መምፊስ ፡ . . . በሚያልፍበት ፡ መንገድ ፡ ላይ ፡ ተኰልኩለው ፡ ይታያሉ ። ከነዚሁ ፡ መርዌና ፡ ናፓታ ፡ የኢትዮጵያ ፡ (የኑብያ) ፡ ሔሌዎ ፡ ፖሊስ ፡ መምፊስ ፡ የግብፅ ፡ ከተሞች ፡ ናቸው ። ባለመቶው ፡ በር ፡ ከተማ ፡ ብሎ ፡ ሄሮዱቱስ ፡ የሰየመው ፡ የቴብ ፡ (ጠባይድ) ፡ ከተማ ፡ ግን ፡ በሁለቱ ፡ እገሮች ፡ መካከል ፡ ሆኖ ፡ የደከመ ፡ ግብፃዊ ፡ ፈርዖን ፡ ሲለቀው ፡ የበረታ ፡ ኢትዮጵያዊ ፡ ንጉሥ ፡ ሲይዘው ፡ እንደ ፡ ካምቤዝ ፡ ሶርያዊ ፡ ንጉሥ ፡ የጨከነ ፡ ወራሪ ፡ ሲያፈርሰው ፡ ያገር ፡ ተወላጅ ፡ የሆነ ፡ ንጉሥ ፡ መልሶ ፡ ሲጠግነው ፡ ኖሯል ። የጠላትን ፡ እፍራሽነት ፡ ያገር ፡ ተወላጅን ፡ ጠጋኝነት ፡ እንደ ፡ ቴብ ፡ ደኅና ፡ እድርጎ ፡ የታዘበ ፡ ከተማ ፡ እይገኝም ። ይሁን ፡ እንጂ ፡ እሁለት ፡ አገር ፡ ወሰን ፡ ላይ ፡ የተገኘ ፡ ከተማ ፡ ሁል ፡ ጊዜ ፡ የጦር ፡ እውድማ ፡ የጐበዝ ፡ ጐራ ፡ መሆኑ ፡ በቴብ ፡ እልተዝመረምና ፡ እሁን ፡ ወደ ፡ ዋናው ፡ ጉዳይ ፡ እንመለስ ።

የኢትዮጵያ ፡ ዝርዝሩ ፡ ነገድ ፡ ግማሹ ፡ በዋሻ ፡ ግማሹ ፡ በበረሃ ፡ የቀረው ፡ በጎጆ ፡ ሲኖር ፡ የሠለጠኑት ፡ ወገኖች ፡ ዛሬ ፡ ጀበል ፡ ባርጋ ፡

በሚባለው ፡ አጠገብ ፡ ያን ፡ ጊዜ ፡ ናፓታ ፡ የሚባለውን ፡ ከተማ ፡ ከትመው ፡ ከናፓታም ፡ በፊት ፡ ሌሎች ፡ ስመ ፡ ጥር ፡ ባልሆኑ ፡ መን ደሮች ፡ በያለበት ፡ ይኖሩ ፡ ነበር ። በዚያን ፡ ጊዜ ፡ ከ፪ ፡ ሺ ፡ እስከ ፡ ፫፻ ፡ ዓመት ፡ ከክርስቶስ ፡ ልደት ፡ በፊት ፡ ድረስ ፡ የአክሱም ፡ ድምፅ ፡ ገና ፡ አልተሰማም ፤ ምናልባት ፡ መኖሩ ፡ እንኳን ፡ ባይካድ ፡ እንደኋለ ኛው ፡ ዘመን ፡ ዕውቅ ፡ አልሆነም ።

የዚያን ፡ ዘመን ፡ ኢትዮጵያውያን ፡ ከዚህ ፡ በፊት ፡ እንዳመለ ከትነው ፡ በግብፆች ፡ ዘንድ ፡ ኩሽ ፡ በነቢያቱና ፡ በዓረቦች ፡ ዘንድ ፡ ሳባ ፡ በግሪኮች ፡ ዘንድ ፡ ኢትዮጵያውያን ፡ እየተባሉ ፡ የሚጠሩት ፡ ናቸው ።ነቢያቱ ፡ እነኢሳይያስ ፡ አንድ ፡ ጊዜ ፡ ኩሽ ፡ ብለው ፡ መል ሰው ፡ ኢትዮጵያውያን ፡ ብለው ፡ የሚጠሩበት ፡ ጊዜ ፡ መኖሩን ፡ የቀ ሩት ፡ እንኳን ፡ እግረ ፡ መንገዳቸውን ፡ ስማቸውን ፡ ብቻ ፡ እየጠቀሱ ፡ ቢያልፉ ፡ ግሪኮቹ ፡ እነሆሜር ፡ እነሄሮዱቱስ ፡ እነዴዮዶር ፡ ከዚህ ፡ ቀደም ፡ እንደ ፡ ጠቀስነው ፡ ስለጥንቶቹ ፡ ኢትዮጵያውያን ፡ የጠባይ ፡ ዝርዝር ፡ ሲሰጡ ፡ «ኢትዮጵያውያን ፡ መልካቸው ፡ ያማረ ፤ ቁመና ቸው ፡ ረዣዥም ፡ እንግዳ ፡ ተቀባዮች ፤ በአፋቸው ፡ አሰት ፡ የማይ ገባ ፡ አርጅተው ፡ የሚሞቱ ፤ አማልክት ፡ የሚያፈቅሯቸው ፤ በማ ንም ፡ ተገዝተው ፡ የማያውቁ ፡ . . . . » እያሉ ፡ የሰውን ፡ ጠባይ ፡ በባሕርዩ ፡ ያለውን ፡ ጉድለቱንና ፡ ምላቱን ፡ እንደዛሬ ፡ ማበጠር ፡ ምንም ፡ ያህል ፡ ባልተለመደበት ፡ በዚያን ፡ ጊዜ ፡ ደህንኛ ፡ የሆነውን ፡ ቅጽል ፡ ሁሉ ፡ ለኢትዮጵያውያን ፡ አሸክመው ፡ እንዳለፉ ፡ ሌሎች ፡ ደግሞ ፡ ራሳቸው ፡ ጢንዚዛ ፡ ወይም ፡ ዝኖን ፡ የሚመስሉ ፡ በዋሻ ፡ የሚኖሩ ፡ እያሉ ፡ የጻፉትን ፡ ባለፈው ፡ ተመልክተናል ።

ያን ፡ ጊዜ ፡ በሰፊው ፡ የኢትዮጵያውያን ፡ ግዛት ፡ ብለው ፡ ግሪ ኮቹ ፡ የሚጠሩትን ፡ ግብፆቹ ፡ የደቡብ ፡ ምድር ፡ የኩሽ ፡ አገር ፡ የሚ ሉትን ፡ ወሰኑን ፡ በትክክል ፡ መለየት ፡ ይቸግራል። ቢሆንም ፡ ከሰሜን ፡ ግብፅ ፡ ከአንደኛው ፡ የዓባይ ፡ ፈላሽ ፡ ውድቀት ፡ (ካታራክት) ፡ ይዋሰንና ፡ ከምሥራቅ ፡ የኤርትራ ፡ ባሕር ፡ ከአዱሊስ ፡ እስከታች ፡ እስከ ፡ ኤል ፡ ማንደብ ፡ ድረስ ፡ ነው ። ከደቡብና ፡ ከምዕራብ ፡ ወገን ፡ ግን ፡ በዚያን ፡ ዘመን ፡ በዚህ ፡ ክፍል ፡ የታወቀና ፡ የሚከላከል ፡ መን ግሥት ፡ ስለአልነበረ ፡ እዙፋን ፡ እንደወጡት ፡ ነገሥታት ፡ ድካምና ፡

ዳግማዊ ፡ ራምሴስ ፡ በሠረገላ ፡ ሆኖ ፡ የኑብያን ፡ ወታደር ፡ በቀስት ፡ ሲወጋ ፡
(ቤት ፡ አል ፡ ዋሊ ።)

ከድሉ ፡ በኋላ ፡ ከ፱ ፡ አገሮች ፡ የኑብያ ፡ መልክተኞች ፡ ያመጡለትን ፡ ግብርና ፡ ገጸ ፡ በረክት ፡ ሲቀበል ።
(ቤት ፡ አል — ዋሊ ።)

CITY - HALL LIBRARY
of
ADDIS ABABA

ኃይል፡ በየጊዜው፡ ሊሰፋም ፡ ሲጠብም፡ የኖረ ፡ይመስላልና፡ የዚያን ፡ ጊዜ ፡ ኢትዮጵያ ፡ እንደዛሬው ፡ የፖለቲካ ፡ ወሰኑን ፡ በትክክል ፡ መለ የት ፡ አይቻልም ።

በግምት ፡ ከ፪ ፡ ሺ ፡ ዓመት ፡ ዝምሮ ፡ በኢትዮጵያውያንና ፡ በግ ብፃውያን ወሰን ፡ መካከል ፡ ጠብ ፡ ፍቅር ፡ ዝርፊያ ፡ ግድያ ፡ ምርኮ ፡ ሲፈራረቅ ፡ ኖሯል ። ከክርስትና ፡ በፊት ፡ ከ፭ሺ፭፻፹ ፡ ዓመት፡ ወዲህ፡ ግብፆች ፡ ዕድል ፡ አጋጠማቸውና ፡ ከቀድሞ ፡ ዝምሮ ፡ ያልበረደው፡ ሥልጣኔያቸው ፡ በዚህ ፡ ጊዜ ፡ ይበልጥ ፡ ተስፋፉ ። ከመካከላቸው ፡ አሕሞሲስ ፡ አንደኛ ፡ ተከታዩ ፡ አሜንሆቴብ ፡ አንደኛ ፡ ከነርሱ ፡ ወዲህ ፡ የተነሡት ፡ እነቱትሞሲስ ፫ኛ፡ ከጊዜ ፡ ወደ፡ ጊዜ ፡ ኃይል ፡ ማግኘትና ፡ መግነን ፡ ዝመሩ ። ግራና ፡ ቀኝ ፡ በመካከለኛው ፡ ምሥ ራትና ፡ በሊቢያ፡ ሲስፋፉ፡ ወደ ፡ ደቡብ ፡ እየመጡ ፡ ኢትዮጵያንም ፡ ለመውረር ፡ አቀበቀቡ ።

በነዚህ ፡ ፈርዖኖች ፡ የዘመን ፡ አኳያ ፡ የነበሩት ፡ የኑብያ ፡ ኢት ዮጵያውያን ፡ ነገሥታት ፡ እነአሜኔምሐት ፡ እነዛውዕ ፡ በዚህ ፡ ጊዜ፡ የነበራቸው ፡ ኃይልና ፡ ሥልጣኔ ፡ ከግብፆቹ ፡ ያነሠ ፡ ነው ። ሥልጣኔ፡ ቢኖራቸውም፡ ያው ፡ ከግብፅ ፡ የመነጨ ፡ ሥልጣኔ ፡ በመሆኑ ፡ ከነ ዚህ ፡ ከግብፆች ፡ ፈርዖኖች ፡ ለመወዳደርና ፡ ለመመከት ፡ የዚያን ፡ ዘመን ፡ አትጣቸው ፡ አልፈቀደላቸውም ።

ግብፃውያኑ ፡ ከነዚህ፡ ፈርዖኖች ፡ በፊት ፡ ሄክሶስ ፡ የሚባሉት፡ የሴፍን ፡ ባለሟልና ፡ መጋቢ፡ አድርገውት ፡ የነበሩት ፡ ከምሥራቅ ፡ አገር ፡ መጥተው ፡ ይገዙዋቸው፡በነበረ ፡ ጊዜ ፡ «ከጠሳት ፡ ቀንበር ፡ አድኑን » ፡ እያሉ፡አማልክቶቻቸውን ፡ ፕታህን ፤ ኦሲሪስን ፤ . . . . ይለምኑ ፡ ነበር ። ገዥዎቻቸው ፡ ወጥተው ፡ ነፃነታቸውን ፡ አግኝ ተው ፡ በአሁኑ ፡ ጊዜ ፡ ኃይል ፡ ሲሰማቸው ፡ ደግሞ ፡ የምንገዛው ፡ ሰፊ ፡ ግዛት ፡ ስጠን ፡ ድል ፡ አድራጊነትን ፡ አጐናጽፈን ፡ . . . እያሉ ፡ በስለት ፡ ለነዚያው ፡ አማልክት ፡ መሥዋዕት ፡ ያቀርቡ ፡ ዝመር ። አማልክቶቻቸው ፡ የፈተኖው ፡ ፕታህና ፡ የኋለኛው ፡ አሞ ንም ፡ በነቢያቶቻቸውና ፡ በካህናቶቻቸው፡አንደበት ፡ «የምሥራችን፡ አገር ፡ እንድትመታ ፤ የኑብያን ፡ አገር ፡ እንድትወጋ ፡ ፈቀድሁልህ ፡ . . . . . ከንዴ ፡ ፡ ካንተ ጋራ ፡ ናት ፡ . . . . . » ፡ እያሉ ፡ ለፈርዖኖቹ ፡

ይነግሩ ፡ ዝመር ። ከባርነት ፡ ከወጡ ፡ በኋላ ፡ ሌላውን ፡ ባሪያ ፡ ለማ ድረግ ፡ መነሣት ፡ በግብፃውያን ፡ አልተዝመረም ። ባቢሎንም ፡ አሶ ርም ፡ ፋርስም ፡ ግሪክም ፡ ሮማም ፡ ዓረብም ፡ የዛሬም ፡ ፈረንጆች ፡ በሌላው ፡ ሲገዙ ፡ ኖረው ፡ ሌላውን ፡ መልሶ ፡ ለመግዛት ፡ በመ ኘት ፡ በዚህ ፡ ረገድ ፡ ያላቸው ፡ የታሪክ ፡ መሥመር ፡ የሁሉም፡አንድ፡ ዓይነት ፡ ነው ። ካልደከመና ፡ ካልፈራ ፡ በቀር ፡ ሲቻለው ፡ የራሴ ፡ አገር ፡ ይበቃኛል ፡ ብሎ ፡ በራሱ ፡ አገር ፡ ተሰብስቦ ፡ የኖረ ፡ ሕዝ ብና ፡ መሪ ፡ በታሪክ ፡ ውስጥ ፡ አይገኝም ። በሰው ፡ መገዛት ፡ መሮ ኛልና ፡ እኔም ፡ የበው ፡ አገር ፡ አልወርም ፡ የሚል ፡ ለመውረር ፡ አቅ ሙን ፡ ያልተማመነው ፡ ብቻ ፡ ነው ።

ስለዚህ ፡ አሕሞሲስ ፡ የሚባለው ፡ ፈርዖን ፡ በ፭ሺ ፡ ፭፻፹-፭ሺ ፡ ፭፻፺፮ ፡ መካከል ፡ የኢትዮጵያን ፡ ወሰን ፡ እያሰፈ ፡ መውጋትና ፡ መዝ ረፍ ፡ ዝመረ ። ተከታዮቹም ፡ እሜንሔቴብ ፡ አንደኛ ፡ ቱትሞሲስ ፡ አንደኛ ፡ ከርሱ ፡ ይበልጥ ፡ እየገፉ ፡ ብዙ ፡ አገር ፡ ያዙ ። ከነርሱ ፡ በኋላ ፡ የተነሣው ፡ ቱትሞሲስ ፫ኛ፡የሚባለው ፡ ፭ሺ፭፻-፭ሺ፭፻፹ ፡ ዓመት ፡ ከክርስቶስ ፡ ልደት ፡ በፊት ፡ መካከል ፡ የነገሠው ፡ ፈርዖን ፡ ከነርሱ ፡ በበለጠ ፡ በያለበት ፡ ጦር ፡ እየላከ ፡ የኢትዮጵያን ፡ (ኑብያን) ፡ አገር ፡ አስያዘ ። በምሥራቅ ፡ በኩል ፡ ብዙ ፡ አገሮች ፡ አስገብሮ ፡ ግብፅን ፡ እግግነን ፡ አደረሰ ። ከያለበት ፡ በዘረፋም ፡ በግብርም ፡ የሚገባው ፡ ዕቃ ፡ ብር ፡ ወርቅ ፡ የግብፅን ፡ መንግሥት ፡ አከበረው፡ ፈወርቅ ፡ ባንተ ፡ ዘንድ ፡ እንዳሸዋ ፡ ነውና ፡ አባከህን ፡ ላከልን» ፡ እያሉ ፡ የባቢሉን ፡ ነገሥታት ፡ ይለምኑት ፡ ዝመር ።

ሻምፖሊዮን ፡ የሚባለው ፡ የፈረንሳዊ ፡ ተወላጅ ፡ የጥንቱን ፡ የግብፆችን ፡ ፊደል ፡ ያፈታቱን ፡ ምሥጢር ፡ እስኪገልጸው ፡ ድረስ፡ እነዚህ ፡ የግብፅ ፡ ነገሥታት ፡ ባገራቸው ውስጥና ፡ ካገራቸው ፡ ውጪ ፡ የሠሩት ፡ ብዙ ፡ ታሪክ ፡ ተደብቆ፡ይኖር ፡ ነበር ። በኋላ ፡ ግን ፡ ባለፈው ፡ እንደተመለከትነው ፡ የፊደሉ ፡ ፍቺ ፡ ከታወቀ ፡ በኋላ ፡ ብዙ ፡ የጀርመንና ፡ የእንግሊዝ ፡ የፈረንሳዊና ፡ የአሜሪካ ፡ ሊቃው ንት ፡ በጓድ ፡ በጓድ ፡ እየሆኑ ፡ ወደጥንታውያኑ ፡ ከተማ ፡ ወደ ፡ መም ፊስቴብ ፡ ሉክሶር ፡ ካርናቅ ፡ እየመጡ ፡ በየሐውልቱ ፡ በየቤተ ፡ መቅደሱ ፡ በየቤተ ፡ መንግሥቱ ፡ ያጻራሽ ፡ ግድግዳ ፡ ላይ ፡ የፈርዖ

ጻግግዊ ፡ ራምሴስ ፡ የሦርያን ፡ ምርኮኞች ፡ እየመታ ፡ ሲሠዋ ። (ገር ፡ ገር ፡ ከሌር ።)

ኖቹ ፡ አጽም ፡ እሚሸፈንበት ፡ የንጨትና ፡ የድንጋይ ፡ ልባስ ፡ በው ስጡና ፡ በውጭውም ፡ እንደ ፡ ሥዕል ፡ ተጽፎ ፡ ከሚገኘው ፡ ላይ ፡ ግማሹ ፡ ሊቃውንት ፡ ሲገለብጥ ፡ የቀረው ፡ ሊቃውንት ፡ ወደ ፡ የቋንቋው ፡ ከተረጐመው ፡ በኋላ ፡ ብዙ ፡ የፈርዖኖቹ ፡ የጦርነት ፡ የመንግሥትና ፡ የነገሥታት ፡ የአግልክትና ፡ የካህናት ፡ ታሪክ ፡ ከነ ሥርዓቱ ፡ መገኘት ፡ ቻለ ።

ከዚሁ ፡ ውስጥ ፡ ፈርዖኖቹ ፡ እነቱትሞሲስ ፡ እነራምሲስ ፡ ኑብያን ፡ ያስገበሩበት ፡ ታሪክ ፡ አብሮ ፡ ተገኘ ። በዚሁ ፡ ታሪክ ፡ በእ ስራኤል ፡ ጊዜ ፡ የእስራኤል ፡ አምላክ ፡ በነቢያቱ ፡ አማካይነት ፡ ለመ ሳፍንቱ ፡ ለነሶምሶን ፡ ለነጌዴዎን ፡ ለነገሥታቱ ፡ ለነሳኦል ፡ ለነ ዳዊት ፡ . . . . ፍልስጥኤምንና ፡ አሞንን ፡ ሞአብንና ፡ አማሌቅን ፡ በእጅህ ፡ አሳልፌ ፡ ሰጥቻቸዋለሁ ፡ ውጋቸው ፡ ፍጃቸው ፡ እንደሚ ለው ፡ እንደዚሁ ፡ ከዚህ ፡ በፊት ፡ ስሙን ፡ ያነሣነው ፡ አሞን ፡ የሚ ባለው ፡ መቅደሱ ፡ በካርናቅ ፡ (ቴብ) ፡ የሚገኘው ፡ የግብፃውያን ፡ አምላክ ፡ ልጇ ፡ ወዳጇ ፡ ለሚላቸው ፡ ለነቱትሞሲስ ፡ ለነራምሴስ ፡ የምሥራቅን ፡ አገር ፡ የኑብያን ፡ ምድር ፡ ሰጥቼሃለሁና ፡ ውጋቸው ፡ እያለ ፡ የተናገራቸውና ፡ እነርሱ ፡ የመለሱት ፡ የምስጋና ፡ ቃል ፡ የሚያቀርቡለት ፡ ስለትና ፡ መሥዋዕት ፡ ሁሉ ፡ አብሮ ፡ ተገኘ ።

ቱትምሲስ፡(ቱትሀሚስ-ትሑትሀሜስ) ፡ በአሥራ፡ስምንተኛው ፡ ሥርወ ፡ መንግሥት ፡ ውስጥ ፡ ከነገሡት ፡ ዋነኞች ፡ ነገሥታት ፡ የሚ ቆጠር ፡ ታላቅ ፡ ፈርዖን ፡ ነው ። በካርናቅ ፡ ቤተ ፡ መቅደስ ፡ ግድ ግዳ ፡ ላይ ፡ ተገኙት ፡ የተተረጐመው ፡ ታሪኩ ፡ በምሥራቅ ፡ አገር ፡ አሶራውያንን ፡ ፊንቃውያንንም ፡ በደቡብ ፡ በኩል ፡ የኑብያን ፡ አገር፡ ማስገበሩ ፡ እንደዚሁም ፡ የርሱ ፡ እጎት ፡ የምትሆን ፡ ሐታሱ ፡ (ሐሸ ፕሱዊት) ፡ የምትባለው ፡ የሥልጣን ፡ ተካፋዩ ፡ ሆና ፡ ለብቻዋ ፡ ጦር፡ አዘጋጅታ ፡ ፑንት ፡ የሚባለውን፡ አገር ፡ ወግታ ፡ የከበረ ፡ ልዩ ፡ ልዩ፡ እንጨት ፡ ዕጣን ፡ ሽቱ ፡ እንዳስመጣች ፡ ታወቀ ። ፑንት ፡ የተባለው፡ አገር ፡ ሰሜናዊው ፡ ኢትዮጵያችን ፡ እስከ ፡ ኤል ፡ ማንደብ ፡ ያለውና፡ የየመንንም ፡ ግዛት ፡ ጭምር ፡ ነው ።

ይኸን፡ጽሑፍ፡ከጥንቱ፡ፊደል፡(ሂዬሮግሊፍ)፡ላይ፡የገለበጡትና ፡ የተረጐሙት ፡ በግብፅ ፡ አገር ፡ በታሪካዊ ፡ የከተማ ፡ ፍራሾች ፡ በሉ ክሶርና ፡ በካርናቅ ፡ ብዙ ፡ ዘመን ፡ በጥናት ፡ የኖሩት ፡ ሙሴ፡አጉስት ፡

ሙሴ ፡ በቤቱ ፡ ያደገው ፡ ጻግሚዊ ፡ ራምሴስ ፡ በዙፋኑ ። ሐውልቱ ፡ በቶሪኖ ፡ የሚገኝ።
(ፕራምፖሊኒ ።)

ኤድዋርድ ፡ ማሪዬት ፡ (AUGUSTE EDUARD MARIETTE) የሚባሉትና ፡ ሙሴ ፡ ቪኮንት ፡ ኤማኑኤል ፡ደ ፡ ሩገ ፡ (VICOMPTE EMANOUEL DE ROUGÉ) ናቸው (፩) ።

ከነርሱ ፡ መጽሐፍ ፡ ላይ ፡ እኔ ፡ ደግሞ ፡ ወደ ፡ አማርኛ ፡ ስተረጕመው ፡ በዚያው ፡ በተገኘው ፡ ጽሑፍ ፡ ላይ ፡ አሞን ፡ አምላኩ ፡ ለፈርያኑ ፡ ለቱትሞሲስ ፡ እንደዚህ ፡ ሲለው ፡ ይነበባል ።

«ና ፡ ወደኔ ፡ ልጄ ፡ ሆይ ፡ ያደረግሁልህን ፡ ተመልከተህ ፡ በደስታ ፡ ዝለል ። በዘለዓለማዊ ፡ ሕይወት ፡ የተመላኸው ፡ ተበቃዩ ፡ ልጄ ፡ ሆይ ፡ ወደ ፡ ቤተ ፡ መቅደሴ ፡ ስትመጣ ፡ ልቤ ፡ በደስታ ፡ ይመላል ፡ . . . . . በሁሉም ፡ አገሮች ፡ ላይ ፡ ድልን ፡ እሰጥሃለሁ ፡ በልባቸው ፡ ፍርሃትና ፡ ድንጋጤ ፡ አሳድራለሁ ። ባንተ ፡ ላይ ፡ ግን ፡ ከንዴን ፡ ለጥበቃ ፡ እዘረጋለሁ ፡ የኑብያን ፡ አገር ፡ (ኢትዮጵያን ፡) በሺና ፡ በእልፍ ፡ የሚቆጠሩትን ፡ አገሮች ፡ ባንድነት ፡ አሥሬ ፡ እሰጥሃለሁ ። የምሥራቅን ፡ አገር ፡ የኑብያን ፡ ምድር ፡ እንድትመታ ፡ ፈቅጂልሃለሁ ። ኃይልህን ፡ ዘርጋ ፤ እንደ ፡ ወንድሞችህ ፡ የመሰለውን ፡ ግርማዊነትህን ፡ አሳያቸዋለሁ ፡ . . . ላንተ ፡ ጽናትና ፡ ኃይል ፡ ይሆን ፡ ዘንድ ፡ የነሱን ፡ ክንድ ፡ ባንተ ፡ ላይ ፡ ጨምሬዋለሁ ፡ . . . ጠላቶችህን ፡ በጫማህ ፡ ሥር ፡ ጣልኋቸው ፤ . . . እንደትእዛዜ ፡ ዓለም ፡ በወርዱም ፡ በስፋቱም ፡ ምዕራቡም ፡ ምሥራቁም ፡ ያንተ ፡ ነው ። . . . . በረጋ ፡ ልብ ፡ በሕዝቦች ፡ መካከል ፡ ትገባለህ ፡ እኔ ፡ ራሴ ፡ ስለምመራህ ፡ ማንም ፡ ሰው ፡ ትእዛዝህን ፡ ሊቃወም ፡ አይችልም ። የሕይወት ፡ መንፈስ ፡ ነሥቻቸዋለሁና ፡ ድምፅህን ፡ ጩኸትህን ፡ እስከ ፡ ዋሻቸው ፡ ድረስ ፡ አሰማቸው ፡ . . . . በግንባርህ ፡ ያለው ፡ አምላካዊ ፡ መንፈሴ ፡ ይገለባብጣቸዋል ፤ በጠጉራቸውም ፡ አስተሳስሮ ፡ ወደ ፡ አንተ ፡ ያመጣቸዋል ። የአክሊል ፡ ብርሃን ፡ በዘንችህ ፡ ላይ ፡ ያበራል ። ከሰማይ ፡ በታች ፡ ማንም ፡ ሽፍታ ፡ ባንተ ፡ ላይ ፡ ሲነሣ ፡ አይችልም ። ሁሉም ፡ ግብራቸውን ፡ በገርበባቸው ፡ ተሸክመው ፡ እንዳጐነበሱ ፡ ወዳንተ ፡ ይመጣሉ ። በግርማዊነትህ ፡ ፊት ፡ ይሰግዳሉ ።

(፩)VICOMPTE DE ROUGÉ – ETUDE DIVVERS MONUMENTS: DU RÉGNE DE TOUTMOSIS III ገጽ ፡ ፩ ፡ ፷፩ ፡

መቼም ፡ ይኸን ፡ የመስለውን ፡ ንግግር ፡ በቱትሞሲስ ፡ ፫ኛ ፡ በራምሲስ ፡ ፪ኛ ፡ ዘመን ፡ የነበሩት ፡ የአሞን ፡ ሊቃነ ፡ ካህናትና ፡ ነቢያት፡ እነአህሞሴ፡ እነአቡኔፍ፡ በጥበብ፡ ሐውልቱን ፡ እናግረው፡ ወይም ፡ ራሳቸው ፡ ከአሳባቸው ፡ እያመነጩ፡ የጻፉት ፡ ነው ፡ እንጂ፡ የእስራኤል ፡ ንጉሥ ፡ ዳዊት ፡ ዓይን ፡ ቦሙ ፡ ወኢይሬእዩ ፤ አፍ ፡ ቦሙ ፡ ወኢይነቡ ፡ የሚላቸው ፡ እነአሞን ፡ ይኸን ፡ ባስፈው ፡ ያነበብነውን ፡ ቃል ፡ ተናግረው ፡ አለመሆኑ ፡ የታወቀ ፡ ነው ። ነገር ፡ ግን ፡ እንደዘመኑ፡ ልማድ ፡ እንድ ፡ ንጉሥ ፡ ለውጊያ፡ ወደ ፡ ሌላው፡ አገር ፡ ለመሔድ ፡ ሲያስብ ፡ ለእምላኩ ፡ ተገቢ ፡ የሆነውን ፡ መሥዋዕት ፡ በቤተ ፡ መቅደሱ ፡ ውስጥ ፡ ወይም ፡ ውጭ ፡ ሲያቀርብና ፡ የሚዘምትበትን ፡ አገር ፡ ለማሸነፍ ፡ መቻል፡ አለመቻሉን ፡ ሲጠይቅ፡ የጣዖቱ ፡ ነቢያትና ፡ ካህናት ፡ የተማሩ ፡ ሊቃውንት ፡ ናቸውና ፡ አላይ ፡ ያነበብነውን ፡ የመሰለ ፡ እነጋገር ፡ በሕልም ፡ ዓይተው ፡ ወይም ፡ ከአሳባቸው ፡ ቀርጸው ፡ ስንጉሡ ፡ ይነግሩታል ።

የሆነ ፡ ሆኖ ፡ በዚህ ፡ ዘመን ፡ ፈርዖኑ ፡ ቱትሞሲስ ፡ ፫ኛ ፡ በጦር ፡ መሣሪያና ፡ በሠራዊት ፡ ብዛት፡ኢትዮጵያን ፡ እየወጋ ፡ ብዙ፡ አገር ፡ መያዙ ፡ የተረጋገጠ ፡ ነው ። በወጣትነቱ ፡ ወራት ፡ እንደነገሠ ፡ አሳቡ ፡ ሁሉ ፡ ግዛት ፡ በማስፋት ፡ ጉዳይ ፡ ስለተያዘ፡ በግማሹ ፡ የጦር ፡ ግንባር ፡ ሰው ፡ እየላከ ፡ በቀረው ፡ ራሱ ፡ እየዘመተ ፡ ከአባቶቹ ፡ የተረፈውን ፡ የኑብያን ፡ አገር ፡ አስገበረ ። ከቀድሞ ፡ ዝምሮ ፡ ለግብፅ ፡ አንገዛም ፡ ብስው ፡ ሁልጊዜ ፡ የፈርዖኖቹን ፡ ኃይል ፡ ይመልሱ ፡ የነበሩት ፡ የኑብያ ፡ ኢትዮጵያውያን ፡ በዚህ ፡ ጊዜ ፡ ተሸንፈው ፡ ገበሩ ። የቀሩት ፡ የዘወትር፡ ውጊያና ፡ ዘረፋ ፡ ስለአጠቃቸው ፡ ወደ፡አትባራ ፡ ወደ ፡ ተከዜ ፡ ሸሹ ። ቀጥሎ ፡ ባለው ፡ ጊዜ ፡ የግብፅ፡ ጦር ፡ ወደዚሁ ፡ አገር ፡ ባይቀመጥ ፡ እንኳን ፡ በየብስ ፡ በባሕር ፡ በመርከብ ፡ መጥቶ ፡ የተረፉትን ፡ ተዋግቶ ፡ ብዙ ፡ ባላባቶች ፡ ማርኮ ፡ ተመልሷል ።

የገበሩት ፡ አገሮች ፡ ከየአገራቸው ፡ ከሚገኘው ፡ የቀንድ ፡ ከብ ትም ፡ ከአራዊትም ፡ ከእትከልትና ፡ ከፍራፍሬ ፡ ይዘው ፡ ብርም ፡ ወርቅም ፡ ዕጣንም ፡ ከርቤም ፡ በመርከብ ፡ እየወስዱ ፡ ስኃያሉ ፡ ፈ ዖንና ፡ ለእምላኩ ፡ ለአሞን ፡ ይገብሩ ፡ ዝመር ። ያመጡትንም

ግብርና ፡ ገጸ ፡ በረከት ፡ በፈርዖን ፡ ፊት ፡ አስቀምጠው ፡ «ፀሐዩ ፡ ንጉሥ ፡ ሆይ ፤ ለተቀደለው ፡ ስውነትህ ፡ ሰላምታ ፡ እናቀርባለን ። ከዚህ ፡ ቀደም ፡ ግብፅን ፡ አናውቅም ፡ ነበር ፤ አባቶቻችንም ፡ ወደ ዚህ ፡ አልመጡም ። የሕይወት ፡ መንፈስ ፡ ስጠን ፤ መሬት ፡ ሁሉ ፡ ከሜማህ ፡ በታች ፡ ናት ፡» እንደአሉት፡ከሐውልቱ ፡ ላይ ፡ ይነበባል ።

በቴብ ፡ ከተማ ፡ በካርናቅ ፡ የአሞን፡ቤተ ፡ መቅደስ ፡ ውስጠኛ፡ ግድግዳ ፡ ላይ ፡ ቱትሞሲስ ፡ ፫ኛ ፡ ራ-ሜን ፡ ኬፔር ፡ (ደጉ ፡ እምላክ) የሁለቱ ፡ አገር ፡ (የደቡብና ፡ የሰሜን ፡ የኩሽና ፡ የግብፅ ፡) ንጉሥ ፡ ለዘለዓለም ፡ የሚኖረው ፡ በጦር ፡ ያስገበራቸው ፡ አገሮች ፡ ተብሎ፡ የ፲፭ ፡ አገሮች ፡ ስም ፡ በዝርዝር ፡ ተጽፎ ፡ ይገኛል ። ከነዚህም ፡ በመዝመሪያው፡ መሥመር ፡ የሚገኘው ፡ የኛው ፡ የኩሽ ፡ አገር ፡ ነው ፡ በተዘረዘሩት ፡ አውራጆች ፡ ውስጥ ፡ አዱሊት ፡ (ዑትሊት)፡ ታካሩ፡ ሐማሱ ፤ ታና ፡ የሚል ፡ ቃል ፡ ስለአለበት ፡ አዱሊስ ፡ ትግሬ ፡ አማሴን ፡ ጣና ፡ ማለቱ ፡ ሳይሆን ፡ አይቀርም ፡ ተብሎ ፡ ተገምቷል ። ከዚሁ ፡ ጋራ ፡ እሱም ፡ ራሱ ፡ ደጉ ፡ አምላክ ፡ እየተባለ ፡ መጠራቱ፡ ልማድ ፡ ነው ። ከዝርዝሩ ፡ ጉን ፡ ደግሞ፡የኡአኡአ ፡ የፑንት ፡ አገር ፡ ሰዎች ፡ የገበሩበት ፡ ሥዕል ፡ ይታያል ።

በቱትሞሲስ ፡ ፫ኛ ፡ ዘመነ ፡ መንግሥት ፡ ከዚህ ፡ በፊት ፡ የጠቀስናት ፡ ሐታሱ ፡ (ሐት ፡ ሰሄፕሱ-ሐትስሆፕሱዊት ፡) አንዳንድ፡ ጊዜ ፡ ራማካ ፡ ወይም፡ማካሬ ፡ የምትባል ፡ የቱትሞሲስ ፡ ፩ኛ ፡ ልጅ ፡ የቱትሞሲስ ፡ ፫ኛ ፡ እኅትና ፡ ወዲያውም ፡ ሚስት ፡ ነበረች ። ይህቺ፡ ሴት ፡ ኃይለኛና ፡ ጥበበኛ ፡ ስለሆነች ፡ በዘመኗ ፡ በፊት ፡ ከቱትሞሲስ ፡ ፪ኛ ፡ ባሁኑ ፡ ጊዜ ፡ ደግሞ ፡ ከቱትሞሲስ ፡ ፫ኛ ፡ ጋር ፡ ሆና ፡ የንጉሥነት ፡ ሥልጣን ፡ እየተሻማች ፡ እንደ፡ ንግሥት ፡ ሆና፡ ለራሷ ፡ ሐውልት ፡ በራሷ ፡ ስም ፡ ቤተ፡ መቅደስ፡እያሠራች ፡ እንደዚሁም ፡ የራሷን ፡ የጦር ፡ ሠራዊት ፡ እየላከች ፡ አገር ፡ ማስወጋቷ ፡ ምርኮ ፡ ማግኘቷ ፡ ተጽፎአል ።

ሐታሱ ፡ ጦር ፡ የላከችበት ፡ አገር ፡ ፑንት ፡ ይባላል።እርሱም ፡ በቀይ ፡ ባሕር ፡ በኩል ፡ አድርጎ ፡ የባብ ፡ ኤል፡ማንዴብና ፡ የደቡብ ፡ ዓረብ ፡ (የመን) ፡ ከፍል ፡ ነው ፡ ተብሏል።ይህች ፡ የሴት ፡ ንግሥት ፡ በቴብ ፡ ከተማ ፡ ለአምላኳ ፡ ቤተ ፡ መቅደስ፡ ካሠራች፡ በኋላ ፡ ለዚሁ ፡

CITY - HALL LIBRARY
of
ADDIS ABABA

ሐታሱ ፡ (ሐትስ ፡ ሐፐሱዊት ፡) ሻምዱር ።

ቤተ ፡ መቅደስ ፡ አገልግሎት ፡ የሚውል ፡ ዕጣን ፡ ከርቤ ፡ ሽቱ ፡ ሌላም ፡ የከበረ ፡ ነገር ፡ እንዲያመጡላት ፡ ጦር ፡ አዘጋጀች ። አዘጋጅታ ፡ ከጨረሰች ፡ በኋላ ፡ እንደዶንቡ ፡ በሊቀ፡ካህኑ ፡ አማካይነት፡ ዘመቻው ፡ የሚቀናት ፡ መሆኑን ፡ አምላኳን ፡ ብትጠይቀው ፡ የተሰጣት ፡ መልስ ፡ ፑንትን ፡ ሰጥቼሻለሁ ፡ እስከዛሬ፡ እስከ ፡ አማልክት፡ አገሮች ፡ ድረስ ፡ ያለውን ፡ መንገዱን ፡ ማንም ፡ የማያውቀውን ፡ ማንም ፡ እስከ ፡ ዛሬ ፡ ወደ ፡ ዕጣኑ ፡ አገር ፡ የደረሰ ፡ የለም።የቀድሞ ፡ ሰዎች ፡ በወሬ ፡ ያወሩት ፡ ከመሰማቱ ፡ በቀር፡ከግብፃውያን ፡ ማንም ፡ አልሔደበትም ፡ የሚል ፡ ሆነ ።

ስለዚህ ፡ ሐታሱ ፡ ወታደሮቿን ፡ ከክርስቶስ ፡ ልዶት ፡ በፊት ፡ ፩ሺ፩፻፳-፩ሺ፬፻፹፬፡ ዓመት ፡ ላይ ፡ በፎ ፡ መርከብ፡ አድርጋ ፡ ወደ፡ ዚሁ ፡ አገር ፡ ልካ ፡ እንዳስመታች ፡ መርከቦቹም ፡ ደርሰው ፡ ከፑንት ፡ መስፍን ፡ ፓሪሁ ፡ ከሚባለው ፡ ጋር ፡ ተዋግተው ፡ እንዳሸነፉትና ፡ እንደማረኩት ፡ ከዚያ ፡ የሚፈልጉትን ፡ የእንጨትና ፡ የእትክልት ፡ ዛፍ ፡ የዝኖን ፡ ጥርስ ፡ ዕጣን ፡ ከርቤ፡ ሽቱ ፡ ባሪያ ፡ ድንክ፡ ይዘው ፡ ወደ ፡ አገራቸው ፡ ወደቴብ ፡ እንደተመለሱ ፡ ዛሬ ፡ ደ ፡ ይር ኤል ፡ ባሕሪ ፡ በሚባለው፡ ሥፍራ ፡ የማራኪዎቹና፡ የተማራኪዎቹ ፡ ሥዕል ፡ ፑንት ፡ አገር ፡ ሔዶ ፡ የመጣው ፡ መርከብ ፡ በላዩ ፡ ላይ ፡ ይዘው ፡ የመጡት ፡ ሽታው ፡ የሚጣፍጥ፡ልዩ ፡ ልዩ ፡ የእትክልትና ፡ የዛፍ ፡ የአዕዋፍና ፡ የዓሣዎች ፡ ሥዕል ፡ የፑንት ፡ አገር ፡ መንደርና ፡ ቤት ፡ ከነመሰላሉ ፡ ይታያል ። እንደዚሁም ፡ ተማርኮ ፡ የመጣው ፡ ፓሪሁ ፡ የሚባለው ፡ መስፍን ፡ አፍንጫው፡ ረዘም ፡ ያለ ፡ ጢማም፡ የራስ ፡ ጠጉሩ ፡ አጠር ፡ ያለ ፡ እጀ ፡ ጠባቡን ፡ በቀበቶ ፡ አሥሮ ፡ በቀበቶው ፡ ላይ ፡ ጩቤ ፡ እንዳንጠለጠለ ፡ ያንገቱን ፡ ዙሪያ ፡ ትልልቅ ፡ ዶቃ ፡ ወይም ፡ ቊርበተ ፡ ሐሊም ፡ በሚመስል ፡ ጌጥ ፡ እንዳጌጠ ፡ በግራ ፡ ቅልጥሙ ፡ ላይ ፡ ብዙ ፡ የተደራረቡ ፡ የወርቅ ፡ አምባሮች ፡ እንዳደረገ ፡ በእጁ ፡ እንደበትረ፡ መንግሥት፡ ያለ ፡ የብረት ፡ ወይም ፡ የጠንካራ ፡ እንጨት ፡ ዱላ ፡ እንደያዘ ፡ ሚስቱን ፡ አቲ ፡ የምትባለዋን ፡ እንዳስከተለ ፡ ይታያል። የሚስቱ ፡ የአቲ ፡ ልብስ ፡ ከርሱ፡ ረዘም ፡ ያለ ፡ ሆኖ ፡ እንደርሱ ፡ አንገቷን ፡ ቊርበተ ፡ ሐሊም ፡ በሚመስል ፡ ነገር ፡ አጊጣ ፡ ጠጉሯን ፡ በደንብ ፡ ተሠርታ ፡ ትታያለች ።

የባሏና ፡ የሚስትዬዋ ፡ ልብስና ፡ ጌጥ ፡ የጨቤው ፡ ትጥቅ ፡ ካገራች ንና ፡ ከዓረብ ፡ አገር ፡ ባላባቶችና ፡ ሰዎች ፡ ትጥቅና ፡ ልብስ ፡ ምንም ፡ ያህል ፡ ስለማይራራት ፡ የሐታሱ ፡ ሰዎች ፡ በቀይ ፡ ባሕር ፡ ላይ ፡ በመርከብ ፡ መጥተው ፡ የተዋጉት ፡ ያን ፡ ጊዜ ፡ ጉንት ፡ ያሉት ፡ የዛሬውን ፡ የኢትዮጵያን ፡ ሰሜንና ፡ ምሥራቅን ፡ የመንንም ፡ ጭምር ፡ መሆኑ ፡ ይታመናል ። ሽቶው ፡ ከዓረብ ፡ እንደሆነም ፡ ዕጣኑና ፡ ከር ቤው ፡ ከውጋዴንዮ ፡ ከአውሳ ፡ ከሱማሌ ፡ አገር ፡ ሲሆን ፡ ይችላል ።

ሐታሱ ፡ ይሽን ፡ ሁሉ ፡ ምርኮ ፡ ካገኘች ፡ ወዲህ ፡ ለቤተ ፡ መቅ ደሷና ፡ ለራሱዋ ፡ የሚገባውን ፡ ከአከፋፈለች ፡ በኋላ ፡ ፀፀ ፡ የሚሆ ውን ፡ የሽቱ ፡ አትክልት ፡ በቤተ ፡ መንግሥቷ ፡ ዙሪያ ፡ አስተከለ ችው ፡ ይባላል ።

ይህ ፡ ታሪክና ፡ ቃል ፡ ተደብቆ ፡ ሲኖር ፡ ከዚህ ፡ በፊት ፡ እንዳ መለከትሁት ፡ ሙሴ ፡ አጉስት ፡ ግሪዮት ፡ የፈርዖኖች ፡ ቤተ ፡ መን ግሥትና ፡ የአግልከቱ ፡ መቅደስ ፡ በነበረበት ፡ በካርናክና ፡ በሉክ ሶር ፡ በሌላውም ፡ ሥፍራ ፡ እያስቆፈሩ ፡ ከየፍራሹ ፡ ጽሑፉን ፡ ሲገ ለብጡ ፡ ሙሴ ፡ ደ ፡ ሮዝ ፡ ወደ ፡ ፈረንሳዊ ፡ ተርጕመው ፡ የቱትሞ ሲስ ፡ ዜና ፡ መዋዕልና ፡ ልዩ ፡ ልዩ ፡ የሐውልት ፡ ጥናት ፡ በሚል ፡ እርእስት ፡ አውጥውታል ። እንደዚሁም ፡ እነምስተር ፡ ስፕሲዮስ ፡ ቤርሜና ፡ ብሩግሽ ፡ በጀርመንና ፡ በእንግሊዝኛ ፡ ቋንቋ ፡ ሌሎችም ፡ በየበኩላቸው ፡ ከሌላው ፡ የግብፅና ፡ የፈርዖኖች ፡ ታሪክ ፡ ጋር ፡ እያወጡ ፡ የዓለም ፡ ሕዝብ ፡ በየቋንቋው ፡ እንዲያነበው ፡ አድር ገዋል ።

እንግዲህ ፡ ግብፆች ፡ የተድሞ ፡ ኢትዮጵያ ፡ የሚባለውን ፡ የዛ ሬውን ፡ ሱዳን ፡ ከእስገበሩ ፡ ከእትባራ ፡ ወዲህ ፡ ሰሜኑንና ፡ ምሥ ራቁን ፡ የዛሬውን ፡ ኢትዮጵያ ፡ ጦር ፡ እየላኩ ፡ ካስመቱ ፡ በኋላ ፡ የመጂሀኖውን ፡ እንኳን ፡ ነዋሪ ፡ ጦር ፡ አስቀምጠው ፡ ጨርሰው ፡ ባይገዙት ፡ የኑብያውን ፡ (የዛሬውን ፡ ሱዳን ፡) ግዛት ፡ በሙሉ ፡ ወደ ፡ ራሳቸው ፡ ግዛት ፡ ደባልቀው ፡ ሹም ፡ ሽር ፡ ያደርጉበት ፡ ዝመር ። ስዚሁ ፡ ግዛት ፡ የበላይ ፡ አስተዳዳሪ ፡ የፈርዖኑ ፡ የበዙር ፡ ልጅ ፡ አልጋ ፡ ወራሹ ፡ ሆነ ። የግዕርግ ፡ ሰሙም ፡ የኩሽ ፡ ንጉሣዊ ግሥ ፡ ተባለ ። በውስጡም ፡ ከቀደሞዎቹ ፡ ከኢትዮጵያ ፡ ነጋሢዎች ፡

ውስጥ ፡ ታማኙ ፡ እየተመረጠ ፡ አብሮ ፡ ወይም ፡ የበታች ፡ ሆኖ ፡ ይገዛ ፡ ዝመር ። ይሽውም ፡ በኋለኛው ፡ ዘመን ፡ ርግውያን ፡ በፖለ ቲን ፡ ግዛት ፡ ያገር ፡ ተወላጁን ፡ ሄሮድስንና ፡ ሮማዊውን ፡ ኢላጦ ስን ፡ ከሾሙት ፡ ጋር ፡ የሚመሳሰል ፡ ነው ።

እነዚህ ፡ የኢትዮጵያ ፡ (ኩሽ ፡) ነገሥታትና ፡ ሕዝብ ፡ የጦር ነቱ ፡ ዝርዝር ፡ እንኳን ፡ ባይገኝ ፡ ጊዜ ፡ በተመቻቸው ፡ ቊጥር ፡ የግ ብፅን ፡ ገዥዎች ፡ እባርረው ፡ የራሳቸውን ፡ ነፃ ፡ መንግሥት ፡ ሰግ ቋቋም ፡ የታገሉት ፡ ባጭሩ ፡ በየጽሑፉ ፡ ተጠቅሶ ፡ ይገኛል ። ዳሩ ፡ ግን ፡ ከቱትሞሲስ ፡ ይኖ ፡ ከኃይለኛዪቱ ፡ እኅቱ ፡ ከሐታሱ ፡ በኋላ ፡ እየተከታተሉ ፡ የነገሡት ፡ ፈርዖኖች ፡ ይበልጥ ፡ እያየሉ ፡ ስለ ሔዱ ፡ የነፃነት ፡ ተስፋቸው ፡ እየራቀ ፡ ሔደ ።

ከቱትሞሲስ ፡ ይኖ ፡ በኋላ ፡ ከኃይለኞቹ ፡ ፈርዖኖች ፡ መካከል ፡ ይበልጥ ፡ ገናና ፡ ስመ ፡ ጥር ፡ የሆነው ፡ ራምሲስ ፡ ይኖ ፡ (ግሪኮች ፡ ሴሶትሪስ ፡) የሚሱት ፡ ነው ። ራምሲስ ፡ ማለት ፡ ትርጓሜው ፡ የፀ ሐይ ፡ ልጅ ፡ ማለት ፡ ነው ። እርሱም ፡ አባቱ ፡ ቤቲ ፡ ይኖ ፡ ሲሞት ፡ በወጣትነቱ ፡ ጊዜ ፡ በአሥራ ፡ ስምንት ፡ ዓመቱ ፡ ነገሠ ። ምንም ፡ እንኳን ፡ አንዳንድ ፡ ንጉሥ ፡ ሐውልቱን ፡ ራሱ ፡ በዘመኑ ፡ ሲያስቀ ርጽ ፡ ታሪኩንም ፡ በዘመኑ ፡ ከዜጎቹ ፡ ሲታውንት ፡ ውስጥ ፡ ሲያጽፍ ፡ ከንቱ ፡ ውዳሴና ፡ ምስጋና ፡ ማስጨመሩ ፡ አንዳንድ ፡ እውነት ፡ ያልሆነ ፡ ነገርም ፡ ጣልቃ ፡ ማስገባቱ ፡ ባይቀርም ፡ አብዛኛው ፡ ከሐ ውልት ፡ የተገኘው ፡ ታሪኩ ፡ እውነት ፡ ነው ። የራምሲስን ፡ ዝግጉን ትና ፡ ድፍረት ፡ የሚናገሩት ፡ እሱው ፡ ራሱ ፡ በዘመኑ ፡ በያስበት ፡ ያስቀረጻቸው ፡ ሐውልቶች ፡ ናቸው ። ልዩ ፡ ልዩ ፡ ቤተ ፡ መቅደስና ፡ ከተማ ፡ ይልቁንም ፡ ብዙ ፡ ሐውልት ፡ በማሠራት ፡ ራምሲስ ፡ ከሌ ሎቹ ፡ ሁሉ ፡ ፈርዖኖች ፡ እንደሚበልጥ ፡ ጸሐፊው ፡ ሁሉ ፡ እረጋግ ጧል ። በሕይወቱ ፡ በሉክሶር ፡ ካሠራቸው ፡ ሐውልቶች ፡ እንዱን ፡ ስባስ ፡ የሚባለው ፡ መሐንዲስ ፡ ፓሪስ ፡ መስዶት ፡ ኮንኮርድ ፡ በሚ ባለው ፡ አደባባይ ፡ መካከል ፡ ቆሞ ፡ ይታያል ። የቀረው ፡ በመሬስ ፡ በቱብ ፡ በሉክሶር ፡ ግማሹ ፡ ቆሞ ፡ ግማሹ ፡ ተኝቶ ፡ ሲታይ ፡ ከነ ዚሁ ፡ ከተማዎች ፡ የፈርዖኖቹንና ፡ የእግልከቱን ፡ የካህናቱን ፡ ሐው ልትና ፡ መግሪያ ፡ ግማሹን ፡ የፈረንሳዊና ፡ የእንግሊዝ ፡ መንግሥ

CITY - HALL LIBRARY

ዳግማዊ ፡ ራምሴስ ፡ በቀኙ ፡ አሞንን ፡ በግራው ፡ ሙትን ፤ (ሴት ፡ አምላክ፡) አድርጎ ፡ እርሱ ፡ በመካከል ፡ ተሠልሶ ፡ ያሠራው ፡ ሐውልት ፡ ሐውልቱ ፡ በቶሪኖ ፡ የሚገኝ (ፕራምፖሲኒ ።)

ታት ፡ በግብፅ ፡ ላይ ፡ የበላይነት ፡ ሥልጣን ፡ በነበራቸው ፡ ሰዓት ፡ በሊቃውንት ፡ እያስመረመሩ ፡ በመርከብ ፡ አግዘው ፡ ወደየከተማ ቸው ፡ ወስደው ፡ ሙዚውማቸውን ፡ (የታሪካዊ ፡ ዕቃ ፡ ቤታቸውን) አስጊጠውበታል።የቀሩት ፡ ከተሞች ፡ እንደፍሎራንስ ፡ እንደቶሪኖ ፡ እንደሮማ ፡ እንደቤርሊን ፡ ያሉትም ፡ በየበኩላቸው ፡ ባገር ፡ ተወላ ጁና ፡ በታሪካዊ ፡ ጽሑፍ ፡ መሪነት ፡ እየቆፈሩ ፡ ወይም ፡ በግዥ ፡ ያገኙትን ፡ ወደየአገራቸው ፡ አስመጥተዋል ።

ከሁሉ ፡ ይበልጥ ፡ የራምሲስን ፡ ታሪክ ፡ የያዘው ፡ የካርናቅ ፡ ቤተ ፡ መቅደስ ፡ ነው ። በዚሁ ፡ ቤተ ፡ መቅደስ ፡ ራምሲስ ፡ ዳግማዊ ፡ የጉብያ ፡ ኢትዮጵያውያንና ፡ የምሥራቅ ፡ ግዛቶቹ ፡ በሸፈቱበት ፡ ጊዜ ፡ እንደምን ፡ እንደተዋጋቸው ፡ ከድፍረቱ ፡ ከዝግንነቱ ፡ ጋር ፡ የአሞን ፡ ርዳታ ፡ ጭምር ፡ እየተዘረዘረ ፡ ተጽፎ አል ። በምሥራቅ ፡ አገር ፡ ስለአደረገው ፡ ጦርነት ፡ ከየሐውልቱ ፡ ላይ ፡ የተተረጐመው፡ እንደዚህ ፡ የሚል ፡ ነው ።

በነገሠ ፡ በአምስተኛው ፡ ዓመት ፡ መሳፍንቱንና ፡ መኳንንቱን ፡ አስከትሎ ፡ በጦር ፡ ሠራዊቱ ፡ (ግብፃውያን ፡ ኢትዮጵያውያን ፡ ሊቢ ያውያን ፡) ታጅቦ ፡ ሊዋጋ ፡ ሔደ ፤ ኻያ ፡ የሚሆኑ ፡ የኬታ ፡ የሚ ቲቲ ፡ (ሶርያ ፡ ሚሶፖታምያ ፡ ፓለስቲን ፡) ሕዝቦች ፡ በየነገዳቸው ፡ ተሰልፈው ፡ ራምሲስን ፡ ለመመከት ፡ ይጠባበቃሉ ። ራምሲስ ፡ ወደ ነሱ ፡ በሚጓዝበት ፡ ጊዜ ፡ የበድዊን ፡ ሰዎች ፡ በሲና ፡ በምድያን ፡ የሚገኙ ፡ ለሽዚህ ፡ ሰላዮች ፡ ሆነው ፡ መንገድ ፡ በመምራት ፡ ራምሲ ስን ፡ አሳስተው ፡ ከጦር ፡ ሠራዊቱ ፡ ለይተው ፡ በጠላቶቹ ፡ እጅ ፡ ጣሉት ። በአጠገቡ ፡የነበሩት ፡ ወታደሮቹም ፡ በፍጹም ፡ ሽሹ ፡ በዚያን ፡ ጊዜ ፡ ራምሲስ ፡ እንደዚህ ፡ ሲል ፡ ወደ ፡ አምላኩ ፡ ጮኸ ።

« ቀስተኞቼ ፡ ፈረሰኞቼ ፡ ትተውኝ ፡ ሸሹ ። ከነሱ ፡ ውስጥ ፡ አንድ ፡ ስንኳ ፡ በጐኔ ፡ ሆኖ ፡ የሚዋጋ ፡ የለም ፡ አባቴ ፡ አሞን፡ ሆይ፡ ሐሳብህ ፡ ምንድን ፡ ነው ? አባት ፡ ልጁን፡ ይከዳልን፡ ወይስ ፡ በትእዛ ዝህ ፡ አልሔድሁምን ፡ እንደበትህና ፡ ምክርህ ፡ አልመሩኝምና ፡ በዓ ልህን ፡ በታላቁ ፡ አላከበርሁምን ፡ ቤትህንስ ፡ በምርኮ ፡ አልሞላሁ ምን ፡ ዓለም ፡ ሁሉ ፡ ገጸ ፡ በረከቱን ፡ ሊያቀርብልህ ፡ ይሰበሰባል ፡

የአሞን ፡ በዓል ፡ በሚውልበት ፡ ቀን ፡ ቀላውስት ፡ ምስሉ ፡ ያለበትን ፡ ታንኳ ፡ ተሸክመው ፡ ሲዞሩ ። (ዴስክሪፕሲዮን ደ ፡ ሌጂፕት ።)

CITY - HALL LIBRARY
of
ADDIS ABABA

ቤተ ፡ መቅደስህን ፡ በርስተ ፡ ጉልት ፡ አከበርሁ ። በሽቶና፡ መዓዛው፡ በሚጣፍጥ ፡ ሳር ፡ ላይ ፡ ፵ሺ ፡ በሬ ፡ ለመሥዋዕት ፡ አረድሁልህ ፡ ቤተ ፡ መቅደስህን ፡ በታላላቅ ፡ ሕንፃ ፡ አሠራሁ ። ዘለዓለማዊ ፡ ዓፀድም ፡ በዙሪያው ፡ አስተከልሁ ፡ . . . . ትልልቅ ፡ መርከቦች ፡ ላንተ ፡ የሚገባውን ፡ የየአገራቸውን ፡ ግብር ፡ ይዘው ፡ በባሕር ፡ ላይ ፡ ይጓዛሉ ፡ . . . . አባቴ ፡ ሆይ ፡ ባልታወቁ ፡ ሕዝቦች ፡ መካከል ፡ ሆኜ ፡ ስምህን ፡ አጠራለሁ ፡ በፊትህ ፡ ብቻዬን ፡ ነኝ ፡ ቀስተኞቼና ፡ ፈረሰኞቼ ፡ ርዱኝ ፡ ብዬ ፡ ስጮህ ፡ ትተውኝ ፡ ሸሹ ። ነገር ፡ ግን ፡ ከሺ ፡ ቀስተኛ ፡ ከሺ ፡ ፈረሰኛ ፡ ከአሥር ፡ ሺ ፡ ዝግና ፡ አሞንን ፡ እመርጣለሁ ። »

የአምላኩ ፡ የአሞን ፡ መልስ ።

«ራምሲስ ፡ ሆይ ፡ ድምፆችህን ፡ ሰማሁ ፡ አጠገብህ ፡ ነው ፡ ያለሁት ፡ እኔ ፡ ፀሐዩ ፡ አባትህ ፡ ነኝ ፡ ክንዴ ፡ ካንተ ፡ ጋር ፡ ነው ፡ ከብዙ ፡ ሺ ፡ ሰዎች ፡ እኔ ፡ እሻልሃለሁ ። በመካከላቸው ፡ ስገባ ፡ የጠላቶችህ ፡ ፪ሺ፭፻ ፡ መንኰራኵሮች ፡ በፈረሶችህ ፡ (፩) ። ፊት ፡ ይሰባበራሉ ። የጠላቶችህ ፡ ልብ ፡ ይደክማል ፡ ክንዳቸው ፡ ይዝላል ፡ ቀስታቸውን ፡ ለመወርወር ፡ ጦራቸውንም ፡ ለመያዝ ፡ ልብ ፡ አያገኙም ። አዞ ፡ ወደ ፡ ባሕር ፡ እንደሚወረወር ፡ ወደ ፡ ባሕር ፡ እወረውራቸዋለሁ ፡ አንዳቸው ፡ በአንዳቸው ፡ ላይ ፡ ተነባብረው ፡ ገደል ፡ ይገባሉ ፡ . . . . ከነሱ ፡ ውስጥ ፡ አንዳቸውም ፡ ወደ ፡ ኋላቸው ፡ እንዲያዩ ፡ አልፈቅድም ፡ የወደቀም ፡ አይነሣም »

ይህ ፡ ሁሉ ፡ ሲሆን ፡ የራምሲስ ፡ ጋሻ ፡ ጭፍሬ ፡ የጠላት፡ ጦር፡ ከቢ ፡ እየሠራ ፡ ሲመጣ፡ ይመለከት ፡ ነበርና ፡ በተራው ፡ ለጌታው፡ ለንጉሥ ፡ እንደዚህ ፡ አለው፡ « ጌታዬ ፡ ሆይ ፡ ለጋሱ ፡ ንጉሥ፡ ሆይ፡ በጦርነት ፡ ቀን ፡ የግብፅ ፡ ጠባቂ ፡ አንተ ፡ ብቻ ፡ ነህ ፡ አሁን ፡ ግን ፡ በጠላት ፡ ሰልፍ ፡ መካከል ፡ ብቻችንን ፡ ነን ፡ ውጊያህን ፡ አቁም ፡ (ሸሽተን) ፡ ነፍሳችንን ፡ እናድን ፡ ደጉ ፡ ጌታዬ ፡ ራምሲስ ፡ ሆይ ፡ ምን ፡ ማድረግ ፡ እንችላለን ።

(፩) የተቀመጠበትን ፡ ሠረገላ ፡ የሚሰቡ ፡ ፈረሶችን ።

እንደ ፣ ገና ፣ እያስጨፈለቀ ፣ ወይም ፣ ጽሕፈቱን ፣ አንሥቶ ፣የራሱን፣ ስም ፣ እያሠራ ፣ አጸፈ ። ባለሟሎቹ ፣ መኳንንትና ፣ ሊቃን፣ ካህናት፣ የርሱን ፣ ባለሟልነት ፣ ላለማጣት ፣ በዚህ ፣ ሥራው ፣ ሊወቅሱት ፣ የቻሉ ፣ አይመስልም ።

ኧኤሎች፣ እስኪሙሁ ፣ ድረስ ፣ እየተደበደቡ ፣ በግብፅ ፣ አገር፣ የሸከላ ፣ ጡብ ፣ ይሠሩ ፣ የነበረው ፣ ለዚሁ ፣ ለርሱ ፣ መኩሪያና ፣ መመኪያ ፣ ለሚሆነው ፣ ሐውልትና ፣ ለቤተ ፣ መቅደሱ ፣ ለቤተ ፣ መንግሥቱም ፣ ሥራ ፣ ነበር ። እስራኤሎች ፣ ብቻ ፣ ሳይሆኑ፣ በርሱ፣ ዘመን ፣ የተገኘ ፣ ምርኮኛና ፣ ገባር ፣ ወዙን ፣ እያንጠባጠበ፣ በሥራ፣ ማስኗል ።

የራምሲስ ፣ የሚስቶቹና ፣ የቁባቶቹ ፣ ቍጥር ፣ በደንብ ፣ ቢታወቁና ፣ ቢመዘገቡ ፣ ከሰሎሞን ፣ ሳይበልጡ ፣ አይቀሩም ። ከነዚሁ ፣ ውስጥ ፣ ሦስቱ ፣ እጎቶቹ ፣ ሦስቱ ፣ የገዛ ፣ ልጆቹ ፣ ነበሩ ። ከነርሱም ፣ ፩፻፲፩ ፣ ወንድ ፣ ፺፩ ፣ ሴት ፣ ልጆች ፣ ነበሩት ። በዚያን ፣ ዘመን፣ ስለ፣ ጋብቻ ፣ የተወሰነ ፣ ሕግና ፣ ሥርዓት ፣ አልነበረም ። የእውነተኛው፣ እግዚአብሔር ፣ ሕግና ፣ ትእዛዝ ፣ ገና ፣ በሲና ፣ ተራራ ፣ አልተሰማም ። ከዚህም ፣ በቀር ፣ የዚያን ፣ ዘመን ፣ ንጉሥ ፣ በሚገዛው ፣ አገር ፣ ከበብ ፣ ውስጥ ፣ የፈቀደውን ፣ ለማድረግ ፣ ልቡ ፣ የተመኘውን ፣ ለመፈጸም ፣ ሙሉ ፣ ሥልጣን ፣ ነበረው ። በአስተዳደርና ፣ ቅጣት ፣ በመስጠት ፣ በዜጎቹ ፣ ላይ ፣ የነበረው ፣ መብት ፣ ወሰን ፣ አልነበረውም ፣ ንጉሥ ፣ ሆኖ ፣ በሥጋ ፣ ላይ ፣ ያለው ፣ ሥልጣን ፣ አንሶት ፣ በነፍስም ፣ ላይ ፣ ሥልጣን፣ለማግኘት ፣ ካህን ፣ መሆን ፣ይችላል። ከዚያ፣ አልፎ ፣ ወደ ፣ አምላክነት ፣ ደረጃ ፣ ውስጥ ፣ ይገባል ። አይገባህም ፣ የሚል ፣ ቃል ፣ የተነፈሰ ፣ ቢገኝ ፣ መላሱ ፣ ይቆረጣል ። በዚሁ ፣ መሠረት ፣ ራምሲስ ፣ ራሱን ፣ እንደ ፣ አምላክ ፣ ያስቈጠረ ፣ ከአማልክቱ ፣ጋር ፣ እንደጓደኛ ፣ መሆኑን ፣ ለማስረዳት ፣ በቀኙ ፣ የአሞንን ፣ በግራው ፣ የሙትን ፣ (ሴት ፣ አምላክ) ፣ እርሱ ፣ በመካከል ፣ ሦስተኛ ፣ ተቀምጦ ፣ ሦስቱ ፣ ተሠልሰው ፣ ክንድና ፣ ክንዳቸውን ፣ አቆላልፈው ፣ በዘመኑ ፣ የተሠራው ፣ ሐውልት ፣ እስከ ፣ ዛሬ ፣ ይታያል። በዚህ ፣ ዓይነት ፣ ራምሲስ ፣ በዘመኑ ፣ የንጉሥነት ፣ የአምላክነት ፣ ደረጃን ፣ ያጣመረ ፣ የአሞን ፣ ራ ፣ (የፀሐዩ ፣ የአሞን ፣) ልጅ ፣ ራሱ ፣

የመዋቲ ፣ ጉዞ ፣ በገሐነም ፣

ከግራ ፣ ወደ ፣ ቀኝ ፣ ስድስት ፣ ተግባሮችን ፣ የሚያሳይ ፣ ሥዕል ፣ ነው። በመዠመሪያው ፣ የቀበሮ ፣ ገጽ ፣ ያለው ፣ አኑቢስ ፣ የሚሉት ፣ አምላክ ፣ የሞተውን ፣ ሰው ፣ እየመራ ፣ ልብ ፣ ወደሚመዘንበት ፣ ያደርሰዋል።ፎኛው፣አኑቢስ ፣ የሚቹ ፣ ልብ ፣ ንጹሕ፣ ወይም ፣ ኃጢአተኛ ፣ መሆኑን ፣ በሚዛን ፣ ሲመዝን ። ሌላው ፣ የወፍ ፣ ገጽ ፣ ያለው ፣ ውጤቱን ፣ ሲጽፍ ። በሚዛኑ ፣ አጠገብ ፣ በላተኛው ፣ አውሬ ፣ ምናልባት ፣ የሚቹ፣ልብ ኃጢአተኛ ፣ እንደሆነ ፣ ለመብላት ፣ ውጤት ፣ የሚጽፈውን ፣ አምላክ ፣ እየተመለከተ ፣ ሲጠባበቅ።ሚቹ ፣ ንጹሕነቱ ፣ በሚዛን ፣ ከተረጋገጠ ፣ በኋላ ፣ ያሞራ ፣ ገጽ ፣ ያለው ፣ ሆሩስ ፣ የሚባለው ፣ አምላክ ፣ ሚቹን ፣ እየመራ ፣ ምውታንን ፣ ሊያጸድቅ ፣ ወደሚችለው ፣ አሲሪስ ፣ ወደሚባለው ፣ የምውታን ፣ አምላክ ፣ ሊወስደው ። አሲሪስ ፣ ፪፡የሴት ፣ አማልክት ፣ በኋላው ፣ አቁም ፣ በዙፋኑ ፣ ተቀምጦ ፣ ዘውዱን ፣ ደፍቶ ፣ ይጠባበቃል ።

ኤ· ማሌ· ገር· ይስሐቅ ።

አምላክ ፣ ይባል ፣ ነበር ። በመዠመሪያው ፣ ዘመን ፣ መንግሥቱም ፣ ለአሞን ፣ ቤተ ፣ መቅደስ ፣ ሊቀ ፣ ካህን ፣ የሚሾም ፣ ትልቅ ፣ ሰው ፣ ጠፍቶ ፣ ስለነበረ ፣ የአሞን ፣ በዓል ፣ (ኦፔት) ፣ ባመቱ ፣ በ፪ኛው ፣ ወር ፣ በዋለበት ፣ ቀን ፣ የአሞን ፣ ምስል ፣ የተቀመጠበትን ፣ ከወር ቅና ፣ ከጥሩ ፣ እንጨት ፣ የተሠራውን ፣ ቃሬዛ ፣ (መንበር) ፣ ሠላሳ፣ ቀሳውስት ፣ ተሸክመው ፣ ዙረት ፣ (ዑደት) ፣ ሲደረግ፣ ራምሲስ፣ ዳግ ማዊ ፣ በንጉሣዊ ፣ ልብሱ ፣ ላይ ፣ የሊቀ ፣ ካህኑን ፣ ልብስ ፣ (የድመት ፣ ወይም ፣ የነብር ፣ ቆዳ) ፣ ደርቦ ፣ በዓሉን ፣ ይመራ ፣ ነበር ። ይኸን ንም ፣ የሊቀ ፣ ካህንነት ፣ ሥራ ፣ ደርቦ ፣ በያዘበት ፣ ዘመን ፣ ስያሜው ፣ ቀዳማዊ ፣ የአሞን ፣ ነቢይ ፤ የደቡብና ፣ የሰሜን ፣ ንጉሥ ፣ ሕይወትን ፣ የተመላው ፣ ራምሲስ ፣ ዳግማዊ ፣ ይባላል ። በኋላ ፣ ግን ፣ ነቡኔፍ ፣ የሚ ባለው ፣ ተመርጦ ፣ የሊቀ ፣ ካህንነቱን ፣ ሹመት ፣ ወሰደ (፩) ።

ይኸን ፣ በመሰለ ፣ ወሰን ፣ በሌለው ፣ ሥልጣንና ፣ ጌትነት ፣ ራም ሲስ ፣ ዳግማዊ ፣ በኋለኛው ፣ ዘመን ፣ ታላቁ ፣ ራምሲስ ፣ ተብሎ ፣ የተ ሰየመው ፣ ከክርስቶስ ፣ ልደት ፣ በፊት ፣ ከ፩ሺ፪፻፺፪ ፣ እስከ ፣ ፩ሺ ፪፻፸፩ ፣ ዓመት ፣ (ከዚህ ፣ ከፍና ፣ ዝቅ ፣ የሚያደርጉት ፣ ፡ ኑ) ፣ ግብ ፃውያንን ፤ የኑብያ ፣ ኢትዮጵያውያንን ፣ ሊቢያን ፤ የከነነንና ፣ የሶ ርያን ፤ የሚሶፖታሚያን ፣ (ኬታ ፤ ሐቲቲ ፤ ታውሩ) ፣ አገሮች ፣ ፷፯ ዓመት ፣ ገዝቶ ፣ በተወለደ ፣ በ፹፩ ፣ ዓመቱ ፣ ሞተ ። ከርሱም ፣ቀጥሎ ፣ ከልጆቹ ፣ አንዱ ፣ ከእኅቱ ፣ ከኢሲት ፣ ኖፍሪት ፣ የተወለደው ፣ ሜኔ ፕታህ ፣ ወይም ፣ መሪንፕታህ ፣ (የፕታህ ፣ ወዳጅ) ፣ የሚባለው ፣ ነገሠ ። በርሱም ፣ ዘመን ፣ ፳ኤሎች ፣ በሙሴና ፣ በአሮን፣ እየተመሩ፣ ግብፅን ፣ ለቀው ፣ አባቶቻቸው ፣ አብርሃም ፣ ይስሐቅና ፣ ያዕቆብ ፣ ወደነበሩበት ፣ ወደከነዓን ፣ መጡ (፪) ።

በዚህ ፣ ላይ ፣ ላስታውስ ፣ የምፈልገው ፣ ብሉይ ፣ ኪዳን ፣ የግ ብፅን ፣ ነገሥታት ፣ ሁሉንም ፣ ፈርዖን ፣ እያለ ፣ ከመጥራት ፣ በቀር ፣ የየግል ፣ ስማቸውን ፣ አይለይም ። ግብፆቹ ፣ በጥንት ፣ ዘመን ፣ ንጉ ሣቸውን ፣ «ፓር-ኦአ ፣ (ወይም) ፣ ፓራ-ኡኡ- ፣ ይሉት ፣ ነበር ፣ ትር

(፩) LES GRANDS SACERDOCES D'AMON – GUSTAVE LEFEVRE ፩፻፯ ፣— ፩፻፹ ፣

(፪) ኦሪት ፣ ዘጸአት ፣ ም ፣ ፫—፲፪

ሮሜ—ሮይ ፣ የሚባለው ፣ ትልቁ ፣ የአሞን ፣ ሊቀ ፣ ካህን ፣ (ሐውልቱ ፣ በካይሮ ፣ ሙዚውም ። ጉስታቭ ፣ ለፈቭር ።)

ጓሜውም ፡ ትልቁ ፡ መንበር ፡ ወይም ፡ ትልቁ ፡ አዳራሽ ፡ ማለት ፡ ነው ። ከዚያ ፡ በቀን ፡ ብዛት ፡ ፓራ ፡ ኡአ ፡ ፈርዖን ፡ ወደማለት ፡ አዘነበለ ፡ ምናልባት ፡ ይኸን ፡ የስየሙበት ፡ ምክንያት ፡ ንጉሡ ፡ የአምላክ ፡ ማኅደር ፡ ነው ፡ ለማለት ፡ ይሆናል ። ስለዚህ ፡ በበጥሊሞስ ፡ ፈደላደልፍ ፡ ዘመን ፡ ስብአ ፡ (ስባ) ፡ የአይሁድ ፡ ሊቃውንት ፡ ብሉይን ፡ ወደግሪክ ፡ (ጽርዕ) ፡ ሲተረጉሙ ፡ በዚያን ፡ ዘመን ፡ (፪፻፹፫ ፡ ከክርስቶስ ፡ ልደት ፡ በፊት ፡) የግብፆችን ፡ ታሪክ ፡ የያዘው ፡ ፈደል ፡ ምሥጢሩ ፡ ስላልተገለጸ ፡ የየአንዳንዱን ፡ ንጉሥ ፡ ስም ፡ ለማወቅ ፡ አልቻሉም ፡ ይሆናልና ፡ ነገሥታቱን ፡ ሁሉ ፡ ፈርዖን ፡ እያሉ ፡ ያለፉት ፡ ቃል ፡ ወደ ፡ ጊዜያችን ፡ ይኸው ፡ ደረስ ።

ዛሬ ፡ ግን ፡ የአውሮፓ ፡ ትጉሃኑ ፡ ሊቃውንት ፡ የጥንትን ፡ የግብፅ ፡ ከተሞች ፡ እየቆፈሩ ፡ ከሐውልት ፡ ከቤተ ፡ መንግሥትና ፡ ከቤተ ፡ ክህነት ፡ ሕንፃ ፡ ላይ ፡ የተጻፈውን ፡ ፓፒሩስ ፡ ከሚባለው ፡ ከልጥ ፡ ብራና ፡ ላይ ፡ ያገኙትን ፡ ጽሑፍ ፡ ገልብጠው ፡ ተርጉመው ፡ ዘመንን ፡ ከዘመን ፡ አነጣጥረው ፡ ካመሳከሩ ፡ ወዲህ ።

፩ኛ ፡ ሙሴ ፡ ያደገበትና ፡ የንጉሥ ፡ ልጅ ፡ የተባለበት ፡ መጽሐፍ ፡ ቅዱስ ፡ ፈርዖን ፡ ብሎ ፡ በጠቅላላው ፡ ያለፈው ፡ የግብፅ ፡ ንጉሥ ፡ ደንበኛ ፡ የመጠሪያ ፡ ስሙ ፡ ራምሲስ ፡ (የፀሐይ ፡ ልጅ) ፡ መሆኑ ፡ ሊታወቅ ፡ ቻለ ።

፪ኛ ፡ ፳ኤሎቹን ፡ አለቅም ፡ ብሎ ፡ ያስቸገረውንና ፡ በኋላ ፡ ለቆ ፡ አነሱን ፡ ሲያሳድድ ፡ በኤርትራ ፡ ባሕር ፡ ሰጠመ ፡ ብሎ ፡ መጽሐፍ ፡ ቅዱስ ፡ ፈርዖን ፡ እያለ ፡ ያለፈውን ፡ ዛሬ ፡ የዚህ ፡ ፈርዖን ፡ ደንበኛ ፡ ስሙ ፡ መኔፕታህ ፡ የፕታህ ፡ ወዳጅ ፡ ወይም ፡ መሬንፕታህ ፡ የፕታህ ፡ መቅደስ ፡ መባሉ ፡ ተገለጸ ። ደግሞ ፡ አንዳንድ ፡ ጊዜ ፡ ስሙና ፡ የተግባር ፡ ስሙ ፡ ተደባልቆ ፡ ወይም ፡ ተያይዞ ፡ መረኤን ፡ ፕታህ ፡ ሆቴፕ ፡ ሂማ ፡ (ከአውነት ፡ ጋር ፡ የተዋሐደው ፡ የፕታህ ፡ ወዳጅ) ፡ ይባላል ።

እርሱም ፡ የገዛበት ፡ ዘመን ፡ እንደኤውሮፓ ፡ ቍጥር ፡ ከ፩ሺ፪፻፳፭ ፡ አስከ ፡ ፩ሺ፪፻፲፭ ፡ ዓመት ፡ ከክርስቶስ ፡ ልደት ፡ በፊት ፡ ድረስ ፡ ነው ።

የራምሲስ ፡ ፪ኛና ፡ የመኔፕታህ ፡ የነጋሢነት ፡ የሐረግ ፡ ዘርፍ ፡ (ዲናስቲ) ፡ ፲፱ነኛ ፡ ነው ። ከዚያ ፡ ፳ኛው ፡ የሐረግ ፡ ዘርፍ ፡ እንደነርሱ ፡ የቴብ ፡ ዘር ፡ የሆነው ፡ ከገዛ ፡ በኋላ ፡ ፳፩ኛው ፡ የታኒትና ፡ የቴብ ፡ ድብልቅ ፡ ዘር ፡ ነው ። ፳፪ኛው ፡ የነጋሢ ፡ ዘር ፡ የሊቢያና ፡ የቡባስቲ ፡ ነገድ ፡ ተብሎ ፡ በየፈራረቃ ፡ ገዝቶ ፡ ፳፫ኛው ፡ የታኒት ፡ ዘር ፡ ፳፬ኛው ፡ የባይስ ፡ ዘር ፡ ከገዛ ፡ በኋላ ፡ በተራቸው ፡ ኢትዮጵያውያን ፡ ፳፭ኛ ፡ የዘር ፡ ሐረግ ፡ ሆነው ፡ ለገዥነት ፡ መግባታቸውን ፡ እነሆ ፡ ወደፊት ፡ እንመለከታለን ።

ስለዚህ ፡ አሁን ፡ የዚህን ፡ ጉዳይና ፡ ከግብፅ ፡ የኃያላን ፡ ፈርዖኖች ፡ መካከል ፡ ኢትዮጵያን ፡ የገዙትን ፡ የቱትሞሲስንና ፡ የራምሲስን ፡ አገዛዝ ፡ በዚሁ ፡ እናቆምና ፡ ወደኑብያ ፡ (ኢትዮጵያ) ፡ አሳባችንን ፡ መልስን ፡ በተለምዶ ፡ በየመጽሐፉ ፡ የሚገኘውን ፡ የነገሥታቱን ፡ ስም ፡ የገዙበትን ፡ ዘመንና ፡ የነበሩበትን ፡ ጊዜ ፡ የሚያመለክተውን ፡ ዝርዝር ፡ እንመልከት ።

ምዕራፍ ፡ ፱ ።

ባገራችን ፡ የተለመደው ፡ የነገሥታት ፡ ዝርዝርና ፡ የዶክተር ፡ ራይዝነር ፡ ዝርዝር ፡ ልዩነት ።

ከንግሥተ ፡ ሳባ ፡ እስከ ፡ ባዚን ፡ ያሉት ።

ስማቸውና ፡ ቍጥራቸው ።	የነገሡበት ፡ ዘመን ።	ከክርስቶስ ፡ ልደት ፡ በፊት ፡
፩ ንግሥተ ፡ ሳባ ፡	፴፩	በ፩ሺ፲፫ ፡ ዓመት ፡
፪ ምኒልክ ፡ ፩ኛ ፡ (ዳዊት ፡)	፳፭	፱፻፹፪
፫ ሐንድዮን ፡ ----	፩	፱፻፶፯
፬ ሲራህ ፡ ፩ኛ ፡ (ቶማይ ፡)	፳፯	፱፻፶፯
፭ አሜንሆቴፕ ፡ ዘግዱር ፡	፵፩	፱፻፴ ---
፮ አክሱማይ ፡ ራሚሱ ፡ --	፳	፳፻፹፱

CITY - HALL LIBRARY of ADDIS ABABA

ከንግሥተ ፡ ሳባ ፡ እስከ ፡ ባዚን ፡ ያሉት ፡ የነገሥታት ፡ ዝርዝር ።

ስማቸውና ፡ ቍራጥቸው ።		የነገሡበት ፡ ዘመን	ከክርስቶስ ፡ ልደት ፡ በፊት ፡
፯	ሲራህ ፡ ፪ኛ ፡ (አውስዮ ፡)	፴፰	፰፻፷፱ ዓመት ፡
፰	ተዋስያ ፡ ፪ኛ ፡ ---	፳፩	፰፻፴፩
፱	አብራልዮስ ፡ ፒንያንኪያ ፡ ፪ኛ ፡	፴፪	፰፻፲ ---
፲	አክሱማይ ፡ ወረደ ፡ ፀሐይ ፡	፳፫	፯፻፸፰
፲፩	ካስሕታ ፡ ሐንድዮን ፡ ----	፲፫	፯፻፶፭
፲፪	ሳባካ ፡ ፪ኛ ፡ ----	፲፪	፯፻፵፪
፲፫	ኒካንታ ፡ ቅንዳኬ ፡ ፪ኛ ፡ --	፲	፯፻፴ ---
፲፬	ዳውዕ ፡ ቲርሐቅ ፡ (ወረደ ፡ ነጋሽ)	፵፱	፯፻፳ ---
፲፭	አርድአሜን ፡ አውስያ ፡ ---	፯	፯፻፸፩
፲፮	ገስዮ ፡ ---	፯	ሰዓት ፡
፲፯	ኑአትሚአሙን ፡ ------	፱	፯፻፷፭
፲፰	ቶማድዮን ፡ ፒያንኪያ ፡ ፫ኛ ፡	፲፪	፯፻፷፩
፲፱	አሚንነአስሮ ፡ ፪ኛ ፡ ---	፲፯	፯፻፵፱
፳	ፒያንኪያ ፡ ፪ኛ ፡ (አውጥዮ ፡)	፴፪	፯፻፴፫
፳፩	ዙዋሬ ፡ ንብረት ፡ አስፑርታ ፡	፵፩	፭፻፶፱
፳፪	ሰይፋይ ፡ ሐርሲአተው ፡	፲፪	፭፻፶፰
፳፫	ረምኃይ ፡ ናስቶሶናን ፡	፲፬	፭፻፵፯
፳፬	ሐንዲው ፡ አብራ ፡	፲፩	፭፻፴፪
፳፭	ሶፌልያ ፡ ነኪቦን ፡	፴፩	፭፻፳፩
፳፮	አግልቡል ፡ ሰዌኮስ ፡	፳፩	፬፻፺ ---
፳፯	ጵስመረት ፡ (ወረደ ፡ ነጋሽ) ፡	፳፩	፱፻፷፱
፳፰	አውስያ ፡ ቡራኮስ ፡ ---	፲፪	፬፻፵፰
፳፱	ቀኒዝ ጵስሜስ ፡ - - -	፲፫	፱፻፴፯
፴	አጵራሶ ፡ - - -	፲	፬፻፳፫
፴፩	ካስህታ ፡ ወልደ ፡ እጉሁ ፡	፳	፬፻፲፫
፴፪	ኤላልዮን ፡ ተአኒኪ ፡	፲	፫፻፺፫
፴፫	አትሲርክአሚን ፡ ፫ኛ ፡	፲	፫፻፹፫
፴፬	አትሲርክአሚን ፡ ፪ኛ ፡	፲	፫፻፸፫

ከንግሥተ ፡ ሳባ ፡ እስከ ፡ ባዚን ፡ ያሉት ፡ የነገሥታት ፡ ዝርዝር ።

ስማቸውና ፡ ቍጥራቸው ፡		የነገሡበት ፡ ዘመን ፡	ከክርስቶስ ልደት ፡ በፊት ፡
፴፭	ሐዲና ፡ - - - -	፲	፫፻፷፫ ዓመት ፡
፴፮	አትሲርክአሚን ፡ ፭ኛ ፡	፲	፫፻፶፫
፴፯	አትሲርክአሚን ፡ ፮ኛ ፡	፲	፫፻፵፫
፴፰	ኒካውላ ፡ ቅንዳኬ ፡ ፫ኛ ፡	፲	፫፻፴፫
፴፱	ባስዑ ፡ - - -	፯	፫፻፳፫
፵	ኒካውሲስ ፡ ቅንዳኬ ፡ ፬ኛ ፡	፲	፫፻፲፯
፵፩	አውጥጥ ፡ አራውራ ፡	፲	፫፻፯
፵፪	አርካሚን ፡ ፪ኛ ፡	፲	፪፻፺፯
፵፫	ክልዓስ ፡ ፪ኛ ፡ (ከሊትሮ) ፡	፲	፪፻፹፯
፵፬	ዙዋሬ ፡ ንብረት ፡	፲፯	፪፻፸፯
፵፭	ሶትዮ ፡	፲፬	፪፻፷
፵፮	ሰይፋይ ፡	፲፫	፪፻፵፯
፵፯	ኒኮሲስ ፡ ቅንዳኬ ፡ ፭ኛ ፡	፲	፪፻፴፫
፵፰	ረምኃይ ፡ አርሚን ፡ ፬ኛ ፡	፲	፪፻፳፫
፵፱	ፌልያ ፡ ሑርኔክህት ፡	፲፭	፪፻፲፫
፶፬	ሀንዲ ፡ አውኪራራ ፡	፳	፩፻፺፰
፶፩	አግሀቡ ፡ ብሲሀራን ፡	፲	፩፻፸፯
፶፪	ሱላይ ፡ ከዋውሚኑን ፡	፳	፩፻፷፯
፶፫	መስልኒ ፡ ቁራርሜር ፡	፳	፩፻፵፯
፶	ነግሣይ ፡ ብሲኒቲ ፡	፲	፩፻፴፰
፶፭	ኤትሲኑካዊር ፡	፲	፩፻፳፰
፶፮	ሰፌልያስ ፡ አብራሚን ፡	፳	፩፻፲፰
፶፯	ሠናይ ፡	፲	፺፰
፶፰	አወሲና ፡ ንግሥት ፡	፲፩	፹፰
፶፱	ዳዊት ፡ ፪ኛ ፡	፲	፸፯
፰	አግልቡስ ፡	፰	፰፯
፰፩	በዋውል ፡	፲	፶፱
፰፪	በረዋስ ፡	፲	፵፱

ከንግሥተ ፡ ሳባ ፡ እስከ ፡ ባዚን ፡ ያሉት ፡ የነገሥታት ፡ ዝርዝር ።

ስማቸውና ፡ ቍጥራቸው ፡		የነገሡበት ፡ ዘመን ፡	ከክርስቶስ ፡ ልደት ፡ በፊት ፡
፷፫	ዳኒዳድ ፡	፲	፴፱ ዓመት ፡
፷፬	አሞይ ፡ መሐሲ ፡	፭	፳፱
፷፭	ኒኮትሪስ ፡ ፀንደኬ ፡ ንግሥት ፡ ፯ኛ ፡	፲	፳፬
፷፮	ኖልኪ ፡	፪	፲፪
፷፯	ሉዛይ ፡	፬	፲
፷፰	ባዚን ፡	፷	፷

በፊተኞቹ ፡ ዝርዝር ፡ ላይ ፡ እንደ ፡ ተመለከትነው ፡ በዚህ ፡ በአሁኑም ፡ ከንግሥተ ፡ ሳባ ፡ ዠምሮ ፡ በባዚን ፡ በሚጨርስው ፡ የነገሥታት ፡ ዝርዝር ፡ ላይ ፡ በስማቸውና ፡ በገዙበት ፡ ዘመን ፡ ልክ ፡ በነበሩበት ፡ ጊዜ ፡ እምነት ፡ ሊጣልበት ፡ አይቻልም ። ለምሳሌ ፡ በ፩ኛውና ፡ በ፪ኛው ፡ በ፲ኛው ፡ ቍጥር ፡ የተመለከቱት ፡ ንግሥተ ፡ ሳባ ፡ ምኒልክ ፡ አክሱማይ ፡ ወረደ ፡ ፀሐይ ፡ የሚባሉ ፡ ነገሥታት ፡ በኑብያ ፡ በተለይ ፡ በናፓታና ፡ በመርዌ ፡ መንግሥት ፡ ታሪክ ፡ ውስጥ ፡ የሉም ። ምናልባት ፡ የወዲያኛው ፡ የሳሳና ፡ የወዲህኛው ፡ የኖብያ ፡ ነገሥታት ፡ ተደባልቀው ፡ ተጽፈው ፡ ይሆናል ። እንደዚሁም ፡ በ፱ ፡ ቍጥር ፡ የተመለከትነውን ፡ አብራልዮስ ፡ ፒያንኪ ፡ የሚባለውን ፡ የነገሠበትን ፡ ዘመን ፡ ይህ ፡ ዝርዝር ፡ ፷፻፲ ፡ ዓመት ፡ ከክርስቶስ ፡ ልደት ፡ በፊት ፡ ሲያደርገው ፡ የዚህን ፡ ንጉሥ ፡ ታሪክ ፡ ሐውልቱንም ፡ የፓፒሩሱንም ፡ (የብራናውንም) ፡ ጽሑፍ ፡ በቅርብ ፡ እየመረመሩ ፡ የጻፉት ፡ እነማሪዬት ፡ እነሩዢ ፡ የቀሩትም ፡ ሁሉ ፡ ፷፮ ፡ ዓመት ፡ ግድም ፡ ወደታች ፡ ዝቅ ፡ ያደርጉታል ።

ሬዝነርና ፡ (REISNER) ሌፕሲውስ ፡ (LEPSIUS) ከየሐውልቱና ፡ ከየብራናው ፡ ጽሑፍ ፡ መርምረው ፡ ከካስሀታ ፡ ጀምረው ፡ የሚስጡት ፡ ዝርዝር ፡ ከዚህ ፡ እንደሚከተለው ፡ ነው ።

ከንግሥተ ፡ ሳባ ፡ እስከ ፡ ባዚን ፡ ያሉት ፡ የነገሥታት ፡ ዝርዝር ።

ስማቸውና ፡ ቍጥራቸው ፡		የነገሡበት ፡ ዘመን ፡	ከክርስቶስ ፡ ልደት ፡ በፊት ፡
፩	ካስሀታ ፡	»	፯፻፶ ዓመት ፡
፪	ፒያንኪ ፡	»	፯፻፵፱
፫	ሻባካ ፡ (ሳባካ ፡ ሳባቆን) ፡	»	፯፻፲
፬	ሻሳታካ ፡	»	፯፻
፭	ታሃርቅ ፡ (ቲሂራቅ ፡ ቲርሃቅ) ፡	»	፮፻፹፰
፮	ታኑታሜን ፡	»	፮፻፷፫
፯	አትሌርሳ ፡	»	፮፻፶፫
፰	ሴንካሜኔስኬን ፡	»	፮፻፵፫
፱	አንላሜን ፡	»	፮፻፳፫
፲	አስፔልታ ፡	»	፭፻፶፫
፲፩	አንትሌክ ፡	»	፭፻፷፰
፲፪	ማልኔኬን ፡	»	፭፻፶፫
፲፫	ኔልማይ ፡	»	፭፻፴፰
፲፬	ኔታክላታታሜን ፡	»	፭፻፴፫
፲፭	ካርጋሜን ?	»	፭፻፲፫
፲፮	አስታጋርካሜን ፡	»	፭፻፫
፲፯	አሻሴሀራቅ ?	»	፱፻፸፰
፲፰	ናሳክሀማት ?	»	፱፻፶፰
፲፱	ማልዊባሜን ?	»	፱፻፶፫
፳	ታልክሃርሜን ፡	»	፱፻፳፫
፳፩	ሄሪኑታርካሜን ፡	»	፱፻፲፰
፳፪	ባግካክሬን ፡	»	፫፻፺፰
፳፫	ሄርሳቴፍ ፡	»	፫፻፳፯
፳፬	ፓንክሃሌር ?	»	፫፻፷፯
፳፭	አክሃራታን ፡	»	፫፻፵፱
፳፮	ናሰታሴን ፡	»	፫፻፳፰ (፩)

(፩) A HISTORY OF ETHIOPIA – WAL. BUDGE
እንደኛ ፡ ፐሊም ፡ ገጽ ፡ ፶፭ ።

በዚህ ፡ ዓይነት ፡ እነሬይዝነር ፡ የሠሩት ፡ የነገሥታት ፡ ዝርዝ
ርና ፡ በተለምዶ ፡ ባገራችን ፡ እስካሁን ፡ የሚደረደረው ፡ ዝርዝር ፡
በዘመኑም ፡ በስሙም ፡ ስለሚለያይ ፡ ዘመኑ ፡ እጅግ ፡ የራቀው ፡ የነ
ዚህ ፡ የነገሥታት ፡ ስምና ፡ ዝርዝር ፡ ምናልባት ፡ ሰፊ ፡ ጊዜ ፡ ተገ
ኝቶ ፡ እስኪጣራ ፡ ድረስ ፡ እንደዚሁ ፡ እንለፈውና ፡ ከነዚሁ፡ውስጥ፡
ያንዳንዶቹን ፡ ነገሥታት ፡ በተስይ ፡ ግብፅን ፡ የገዙትን ፡ አጫጭር፡
ታሪክ ፡ እንመልከት ።

ምዕራፍ ፡ ፲ ።

ከፒያንኪ ፡ ፪ኛ ፡ በፊት ፡ የነበሩት ፡ ነገሥታት ።

ከፒያንኪ ፡ ፪ኛ ፡ በፊት ፡ ብዙ ፡ የኢትዮጵያ ፡ ነገሥታት ፡ እንዳሉ ፡
ዝርዝሩ ፡ ያሳየናል ። ንግሥተ ፡ ሳባንና ፡ ቀዳማዊ ፡ ምኒልክንም ፡
እዚያው ፡ ውስጥ ፡ እንዲያውም ፡ የዝርዝሩ ፡ መዠመሪያ ፡ አድርጓ
ቸዋል ። ንግሥተ ፡ ሳባንም ፡ ከፊተኛው ፡ ተከታትሎ ፡ ሲመጣ ፡
፶፪ኛ ፡ የኢትዮጵያ ፡ ንግሥት ፡ አድርጓታል ። ይሁን ፡ እንጂ ፡ ንግ
ሥተ ፡ ሳባና ፡ ቀዳማዊ ፡ ምኒልክ ፡ የነበሩበት ፡ ጊዜ ፡ ፩ሺ፱፻ ፡ ዓመት ፡
ከክርስቶስ ፡ ልደት ፡ በፊት ፡ በግብፅ ፡ አገር ፡ ፳፩ኛው ፡ የታኒትና ፡
የቴባውያን ፡ ሥርወ ፡ መንግሥት ፡ (ዲናሲቲ) ፡ የሚባሉት ፡ (ስሜ
ንዴዝ ፡ ፕሱሴኒስ ፡ ፩ኛውና ፡ ፪ኛው ፡ አሜን ፡ ሆቴፕ ፡ ፫ኛውና ፡
፬ኛው) ፡ የሚገዙበት ፡ ዘመን ፡ ነው ። በዚህም ፡ ጊዜ ፡ በደቡብ ፡
ኢትዮጵያ ፡ ጨርቦ ፡ የግብፅ ፡ ገዢነት ፡ የተነቀለ ፡ አይመስልም ።
በፓለስቲን ፡ የዳዊት ፡ ልጅ ፡ ሰሎሞን ፡ ከነዚህ ፡ እላይ ፡ ከጠቀስና
ቸው ፡ የግብፅ ፡ ነገሥታት ፡ ያንዱን ፡ የፕሱሴኔስን ፡ (ፓኒትፓሴብ
ካኒት) ፡ ሴት ፡ ልጅ ፡ አግብቶ ፡ ታላቁን ፡ የእግዚአብሔር ፡ ቤተ ፡
መቅደስ ፡ የሚሠራበት ፡ መንግሥቱን ፡ በገናንነት ፡ የሚያስተዳድ
ርበት ፡ ዘመን ፡ ነው ።

በዚህ ፡ በ፲ኛውና ፡ በ፱ኛው ፡ በ፰ኛውም ፡ መቶ ፡ ዓመት ፡ ከክ
ርስቶስ ፡ ልደት ፡ በፊት ፡ በሰሜን ፡ ኢትዮጵያ ፡ በኋላ ፡ የገነነውና ፡
አሁን ፡ ገናንነቱን ፡ በሐውልቱና ፡ በጽሑፉ ፡ የምናውቀው ፡ የአክ
ሱም ፡ መንግሥት ፡ እስካሁን ፡ አለመነሣቱን ፡ የሰባውያንና ፡ የአክ

ሱምን ፡ ታሪክ ፡ የመረመሩት ፡ ሊቃውንት ፡ ሁሉ ፡ አረጋግጠዋል ።
ከአትባራ ፡ ወንዝ ፡ ወዲያ ፡ በኑብያ ፡ ግን ፡ እነዚያው ፡ በኢትዮጵያ
ዊነት ፡ የምንጠራቸው ፡ መዠመሪያ ፡ ነፃ ፡ ሆነው ፡ በኋላ ፡ እነቱ
ትሞሲስ ፡ ቀጥሎም ፡ እነራምሲስ ፡ ፪ኛ ፡ ካስገበርዋቸው ፡ ወዲህ ፡
አሁንም ፡ አንዳንድ ፡ ጊዜ ፡ ከግብፅ፡ እየተነጠሉ፡ አንዳንድ፡ ጊዜም ፡
እነሱ ፡ እያጠቁ ፡ አንዳንድ ፡ ጊዜም ፡ በግብፃውያኑ ፡ እየተገዙ ፡ ኑሯ
ቸውን ፡ ይቀጥሳሉ ። የኢትዮጵያ ፡ ነገሥታት ፡ ከፊተኛው፡ ዝርዝር፡
ተከታትሎ ፡ ከመጣውና ፡ ባሁኑ ፡ ዝርዝር ፡ ከሚታዩት ፡ ውስጥ ፡
ዋነኞቹ ፡ ቀጥለው ፡ ያሉት ፡ ናቸው ። ከነርሱም ፡ አብዛኞቹ ፡ በፊት ፡
በቴብና ፡ (ካርናቅ) ፡ በናፓታ ፡ ለሚገኘው፡ ለአሞን ፡ መቅደስ ፡ የቀ
ሳውስት ፡ አሊቃ ፡ የነበሩ ፡ ናቸው ፡ እንጂ ፡ አንዳንዶቹ ፡ የኛ ፡ ሊቃ
ውንት ፡ እንደሚሉት ፡ በአሪትና ፡ በእግዚአብሔር ፡ የሚያመልኩ ፡
አልነበሩም ። በዝርዝር ፡ ላይ ፡ ፵፫ኛ ፡ ሆኖ ፡ የምንመለከተው ፡ ሔር፡
ሆር ፡ የተባለው ፡ ንጉሥ ፡ ከግብፅ ፡ ፈርዖን ፡ ከራምሲስ ፡ አራተኛ ፡
ሴት ፡ ልጁና ፡ አሜን ፡ ሆቴብ ፡ ከተባለው ፡ ከአሞን ፡ ካህን ፡ የተ
ወለደ ፡ ነው ። እርሱም ፡ በዚህ ፡ ዓይነት ፡ ከግብፅ ፡ ንጉሥና ፡ ከኢ
ትዮጵያው ፡ ካህን ፡ በመወለዱ ፡ ሁለቱን፡ አገሮች፡ ደርቦ ፡ እንደገዛ ፡
ይተረካል ። ስሙ ፡ ባንዳንድ ፡ መጽሐፍ ፡ ላይ ፡ ሔር ፡ ሆር ፡ ሲል ፡
በዚያ ፡ ላይ ፡ ደግሞ ፡ አሜንሲ ፡ ሔር ፡ ሆር ፡ ወይም ፡ ሜይ ፡ አሙ
ሔር ፡ ሆር ፡ ይባላል ። ትርጓሜው ፡ ካህኑ ፡ ንጉሥ ፡ ወይም ፡ የአ
ሞን ፡ ወዳጅ ፡ ማለት ፡ ነው (፩) ። እርሱም ፡ እላይ ፡ እንዳመለከት
ነው ፡ የነራምሲስ ፡ ወገኖች ፡ ከታሕታይ ፡ ግብፅ ፡ ድካምና ፡ ውድ
ቀት ፡ ሲሰማቸው ፡ የአሞን ፡ ሊቀ ፡ ካህንነቱና ፡ መንፈሳዊ፡መሪነቴ፡
ባንድ ፡ ወገን ፡ የራምሲስ ፡ ተወላጅነቱ ፡ ስለረዳው ፡ ታሕታይንና ፡
ላዕላይ ፡ ግብፅን ፡ ደርቦ ፡ ለመግዛት ፡ ቻለ ። የገዛበት ፡ ዘመን ፡ ፲፮
ዓመት ፡ የነበረበት ፡ ዘመን ፡ ፩ሺ ፡ ፩መቶ ፡ ዓመት ፡ ከክርስቶስ ፡
ልደት ፡ በፊት ፡ መሆኑ ፡ ባንዳንድ ፡ መጽሐፍ ፡ ይጠቀሳል ።

የሔር ፡ ሆር ፡ ተከታዩ ፡ ፒያንኪያ ፡ ፩ኛ ፡ የተባለውና ፡ የቅ
ርብ ፡ ተከታዮቹ ፡ ናፓታን ፡ እንጂ ፡ በታሕታይ ፡ ግብፅ ፡ መግዛታ

(፩) J. MORIE – HIST. D'ETHIOPIE ፩ኛ ፡ ፻፲ሺ ፡ ገጽ ፡ ፪፻፺፰—፪፻፺፱ ።

ቸው ፡ እጽሑፍ ፡ ላይ ፡ አይገኝም ። ክርሱ ፡ ወዲህ ፡ አትሴርክ ፡ አሜን ፡ በዝርዝሩ ፡ ላይ ፡ ቍጥር ፡ ፫ ፡ ሐንድዮ ፡ የሚለው ፡ ይገኛል ። ካስፉት ፡ ነገሥታትና ፡ ከሔር ፡ ሆር ፡ ወዲህ ፡ ስመ ፡ ጥርነት ፡ ያለው ፡ ይኸው ፡ አስተርክ ፡ አሜን ፡ ሐንድዮ ፡ ነው ። ዳሩ ፡ ግን ፡ በርሱ ፡ ንጉሥነት ፡ ብዙ ፡ አከራካሪ ፡ ነገር ፡ አለ ። የኛዎቹ ፡ የቀዳማዊ ፡ ምኒልክ ፡ ልጅና ፡ ኦሪታዊ ፡ ያደርጉታል ። ኦሪታዊ ፡ አለመሆኑ ፡ ግን ፡ የታወቀ ፡ ነው ። እንደ ፡ አባቱ ፡ እንደ ፡ ሮክ ፡ አሜን ፡ እርሱም ፡ የአሞን ፡ ቤተ ፡ መቅደስ ፡ አገልጋይ ፡ ነው ፡ እንጂ ፡ በሙሉና ፡ በእስራኤል ፡ አምላክ ፡ የሚያምን ፡ አልነበረም ። አስተርክ ፡ አሜን ፡ ማለትም ፡ ስሙ ፡ የአሞን ፡ አገልጋይ ፡ ወይም ፡ ወዳጅ ፡ ማለት ፡ ነው ። እንደዚሁም ፡ ይህ ፡ አስተርክ ፡ አሜን ፡ ወደ ፡ ፓለስቲን ፡ አገር ፡ ዘልቆ ፡ ይሁዳንና ፡ እስራኤልን ፡ ሰማርያን ፡ የወረረው ፡ የግብፅ ፡ ንጉሥ ፡ ነው ። ዚራክ ፡ ማለትም ፡ የግብፅ ፡ ፈርዖን ፡ አቦርክሆን ፡ ፪ኛ ፡ የተባለው ፡ ነው ፡ በማለት ፡ ብዙ ፡ የመላ ፡ ክርክር ፡ አለ ። ከዘመኑ ፡ ርቀትና ፡ ከማስረጃ ፡ ጥፋት ፡ የተነሣ ፡ እስካሁንም ፡ ውሳኔ ፡ አላገኘም ። ዚራክ ፡ የተባለው ፡ የኢትዮጵያ ፡ ንጉሥ ፡ በነገሠ ፡ በ፲ኛው ፡ ዓመት ፡ አንድ ፡ ሚሊዮን ፡ የእግረኛ ፡ ጦር ፡ በ፫፻ ሠረገላ ፡ የተቀመጡ ፡ ሠራዊት ፡ ይዞ ፡ ግብፅን ፡ እንደ ፡ ወረረ ፡ ከዚያም ፡ የግብፅን ፡ ሀብት ፡ ጨምሮ ፡ ወደ ፡ ፓለስቲን ፡ ዘምቶ ፡ መሸነፉ ፡ ተጽፏል ። ፪ኛ ፡ ዜና ፡ መዋዕል ፡ ምዕራፍ ፡ ፲፬ ፡ ቍጥር ፡ ፱ ፡ እስከ ፡ ፲፫ ፡ ተመልከት ።

ከአስተርክ ፡ አሚን ፡ ወይም ፡ ከዜራክ ፡ ቀጥሎ ፡ አሜን ፡ ሆቴፕ ፡ ነገሠ ። እርሱም ፡ በዝርዝሩ ፡ ፭ኛ ፡ ቍጥር ፡ የተመለከትነው ፡ ነው ። ቶማ ፡ ጽዮንም ፡ ይሉታል ፡ ቶማ ፡ ጽዮን ፡ ማለትም ፡ የጽዮን ፡ ፀሐይ ፡ ወይም ፡ የጽዮን ፡ ንጉሥ ፡ ማለት ፡ ነውና ፡ ይህ ፡ ንጉሥ ፡ ኦሪታዊ ፡ ነው ፡ የሚሉ ፡ አሉ ። ነገር ፡ ግን ፡ ዋነኛው ፡ ስሙ ፡ አሜን ፡ ሆቴፕ ፡ ስለሆነ ፡ እንደዚያው ፡ እንደአባቶቹ ፡ እንደ ፡ ናፓታ ፡ የቀሳውስት ፡ ነገሥታት ፡ የአሞን ፡ አገልጋይና ፡ አማኝ ፡ ይመስላል ። እንዳንድ ፡ ጊዜ ፡ አሜን ፡ ሆቴፕ ፡ ሜይ ፡ አሙን ፡ ይባላል ፡ በግብፃውያን ፡ ጥንታዊ ፡ ቋንቋ ፡ አሚን ፡ ሆቴብ ፡ ማለት ፡ ትርጓሜው ፡ የአሞን ፡ ፍቅረኛ ፡ ማለት ፡ ነው ፡

የሆነ ፡ ሆኖ ፡ ክርሱ ፡ ቀጥሎ ፡ ራሚሱ ፡ ወይም ፡ ዘግዱር ፡ እንደግማሾቹ ፡ አክሱማይ ፡ የተባለው ፡ ነገሠ ፤ በቀን ፡ ብዛት ፡ ራሚሱ ፡ ተባለ ፡ እንጂ ፡ ስሙ ፡ እንደግብዖቹ ፡ ነገሥታት ፡ ራምሲስ ፡ የፀሐይ ፡ ልጅ ፡ ሳይሆን ፡ አይቀርም ፤ ዘግዱር ፡ ሲል ፡ ግዕዝኛውን ፡ የግዱር ፡ በለሚመስል ፡ ወደ ፡ ሳባዊነት ፡ የሚጠጋ ፡ ይመስላል ። ዘግዱር ፡ ትርጓሜው ፡ ገፊ ፡ ማለት ፡ ነው ። ምክንያቱም ፡ በተወለደ ፡ በወሩ ፡ እናቱ ፡ በለሞተችበት ፡ ነው ፡ የሚሉ ፡ አሉ ። እርሱም ፡ ፳ ፡ ዓመት ፡ ገዝቶ ፡ ከሞተ ፡ በኋላ ፡ በርሱ ፡ ምትክ ፡ አውስዮ ፡ ነገሠ ፡ እርሱም ፡ በዝርዝሩ ፡ ላይ ፡ በ፯ኛ ፡ ቍጥር ፡ የሚታየው ፡ ነው ። ስሙ ፡ ሴራህ ፡ ፪ኛ ፡ አስተርክ ፡ አሜን ፡ ፪ኛ ፡ ስመ ፡ መንግሥቱ ፡ ወረደ ፡ ፀሐይ ፡ ነው ፡ ይላሉ ፡ ይህ ፡ ንጉሥ ፡ ዜራክ ፡ ወይም ፡ ሴራህ ፡ ፩ኛ ፡ ወደ ፡ ፓለስቲን ፡ አገር ፡ ዘምቶ ፡ የተሸነፈ ፡ ጊዜ ፡ ብዙ ፡ ኢትዮጵያውያን ፡ አልቀው ፡ ነበርና ፡ የነርሱን ፡ ደም ፡ ለመበቀል ወደ ፡ ፓለስቲን ፡ ሄዶ ፡ ከዮራም ፡ ከአስራኤል ፡ ንጉሥ ፡ ጋር ፡ ተዋግቶ ፡ አገሩን ፡ አጠፋፍቶ ፡ ወደ ፡ ኢትዮጵያ ፡ ተመልሷል ፡ ይላሉ ። ፪ኛ ፡ ዜና ፡ መዋዕል ፡ ፳፩ ፡ ምዕራፍ ፡ ፲፮-፲፯ ፡ ቍጥር ። ነገር ፡ ግን ፡ በዚህ ፡ ላይ ፡ የሚለው ፡ በኢትዮጵያ ፡ አጠገብ ፡ ያሉትን ፡ ዓረቦች ፡ አስነሣበት ፡ ይላል ፡ እንጂ ፡ ኢትዮጵያውያን ፡ ተዋግተው ፡ አሸነፉት ፡ አይልም ። ከአውስዮ ፡ ወይም ፡ ከሴራህ ፡ ፪ኛ ፡ ቀጥሎ ፡ ሳባካ ፡ ፩ኛ ፡ (ሻባካ - ሰበቆን ፡) ነገሠ ። የሳባካ ፡ ፩ኛ ፡ ስመ ፡ መንግሥቱ ፡ እንደ ፡ ሴራህ ፡ ፪ኛ ፡ ወረደ ፡ ፀሐይ ፡ መሆኑን ፡ ትውልዱም ፡ ቀዳማዊ ፡ ምኒልክ ፡ አትራምን ፡ አትራም ፡ አብራልዮስን ፡ ሲወልድ ፡ አብራልዮስ ፡ ከአሞን ፡ ሊቃነ ፡ ካህናት ፡ ዘር ፡ አንዲት ፡ ሴት ፡ አግብቶ ፡ ሳባካን ፡ ወለደ ፡ ይላሉ ። ከዚሁ ፡ አያይዘው ፡ ሳባካ ፡ በዘመነ ፡ መንግሥቱ ፡ የኦሪትን ፡ ካህናትና ፡ የአሞንን ፡ ካህናት ፡ አከራክሮ ፡ እርሱ ፡ ራሱ ፡ ኦሪታዊነቱን ፡ ክዶ ፡ ወደ ፡ ናቱ ፡ ሃይማኖት ፡ ወደ ፡ አሞን ፡ አምልኮ ፡ ዞሮ ፡ እነዚያን ፡ አንዳጠቃቸው ፡ በሙሴ ፡ ዣን ፡ ሞሪዮ ፡ መጽሐፍ ፡ ይገኛል ። ነገር ፡ ግን ፡ የግብፅና ፡ የቴብ ፡ የናፓታና ፡ የመርዌ ፡ ታሪክ ፡ በየበኩሉ ፡ ተጽፎ ፡ በተገኘው ፡ መጽሐፍ ፡ ሁሉ ፡ ከሔር ፡ ሆር ፡ ዝምሮ ፡ እስከ ፡ ክርስቶስ ፡ ልደት ፡ ድረስ ፡ በናፓታና ፡ በመርዌ ፡ ቤተ ፡ መንግሥት ፡ ኦሪታዊ ፡ መንገሡ ፡ አልተጻፈም ፡ ወይም ፡ እኔ ፡ ራሴ ፡ የተጻፈ ፡ አላየሁም ።

ድል ፡ አድራጊው ፡ ኢትዮጵያዊ ፡ ፒያንኪ ፡ ሜሪያሚን ፡ሥዕሉ ፡ በዘመኑ ፡ አለ
ባበሰና ፡ አቅዋም ፡ በዝነኛው ፡ ሠዓሊ ፡ አፈ ፡ ወርቅ ፡ ተከሌ ፡ እጅ ፡ የተሳለ ።

እነዚህ ፡ ሁሉ ፡ ነገሥታት ፡ መቀመጫቸውን ፡ በናፓታ፡ በርታ፡ ያሉት ፡ በላዕላይ ፡ ግብፅ ፡ በቴብ ፡ አድርገው ፡ ከግብያቸ ፡ እየተዋ ጉም ፡ እየታረቁም ፡ እየተጋቡም ፡ እምነታቸውንም ፡ እንደግብፃው ያኑ ፡ በአሞንና ፡ በሌሎች ፡ የጣያት ፡ አማልክት ፡ አድርገው ፡ እንዲ ያውም ፡ አማኝ ፡ ከመሆን ፡ አልፈው ፡ ራሳቸው ፡ ሚስቶችና ፡ እጎቶ ቻቸው ፡ ጭምር ፡ የጣያታቱ ፡ የነአሞን ፡ ቤተ ፡ መቅደስ ፡ የቀሳው ስት ፡ አለቃ ፡ እየሆኑ ፡ ስለሚያገለግሉ ፡ የታሪኩ ፡ መጽሐፍ ፡ ሁሉ ፡ ቀሳውስቱ ፡ ነገሥታት ፡ እያለ ፡ ይጠራቸዋል ። የሆነ ፡ ሆኖ ፡ እነ ዚህ ፡ ነገሥታት ፡ የመንፈሳዊና ፡ የሥጋዊ ፡ ሥራ ፡ ደርበው ፡ በመ ሥራትና ፡ እያደር ፡ በመግነን ፡ የግብፅን ፡ ግዛት ፡ ከአገራቸው ፡ ከና ፓታ ፡ ከነቀሉ ፡ ወዲህ ፡ አንድ ፡ አንድ ፡ ጊዜም ፡ የላዕላይ ፡ ግብፅን ፡ እየወረሩ ፡ ሲያስቸግሩ ፡ ቆይተው ፡ እነሆ ፡ አሁን ፡ የሴራህ ፡ ፪ኛ ፡ ልጁ ፡ ፒያንኪ ፡ ፪ኛ ፡ የሚባለው ፡ ፈጽሞ ፡ ላዕላይና ፡ ታሕታይ ፡ ግብፅን ፡ ወርሮ ፡ እንደገዛትና ፡ የኑብያ ፡ ኢትዮጵያውያንን ፡ ለሽኔ ኛው ፡ ሥርወ ፡ መንግሥት ፡ (ዲናስቲ) ፡ ለዋና ፡ ፈርያንነት ፡ እንዳ በቃቸው ፡ በሚቀጥለው ፡ ምዕራፍ ፡ ከደንበኛ ፡ የሐውልት ፡ ታሪኩ፡ ተተርጉሞ ፡ ከወጣው ፡ ላይ ፡ አሁን ፡ ወደአማርኛ ፡ የተረጐሙሁ ትን ፡ እንመለከታለን ።

የኢትዮጵያውያን ፡ ገዥነት ፡ በግብፅ ፡ ላይ ።

ምዕራፍ ፡ ፲፩ ።

ፒያንኪ ፡ ሜሪአሙን ፡ በተፍነከታ ፡ ላይ ፡ ያገኘው ፡ ድል ፡ አድራጊነት ።

የግብፅ ፡ ግዛት ፡ ከመነቀሉ ፡ ቀደም ፡ ብሎ ፡ በናፓታ ፡ ከተማ ፡ ኢትዮጵያውያኑ ፡ ማየል ፡ ጀምረው ፡ እንደ ፡ ነበረ ፡ ይልቁንም ፡ በአሞን ፡ ቤተ ፡ መቅደስ ፡ የካህንነት ፡ ከፍ ፡ ያለ ፡ ማዕርግ ፡ በመያ ዛቸው ፡ በግብያቸም ፡ በኢትዮጵያውያኖቹም ፡ ዘንድ ፡ ሥልጣንም ፡ ክብርም ፡ እንደነበራቸው ፡ ግብያች ፡ ሲለቁ ፡ የመንግሥታቸውን ፡ መደብ ፡ በዚሁ ፡ በናፓታ ፡ እንዳለ ፡ አድርገው ፡ ከሔር ፡ ሆር ፡ ከዛ ድም ፡ የኢትዮጵያ ፡ ንጉሥና ፡ ከፒያንኪ ፡ ፭ኛ ፡ የወረዱት ፡ እነርክ

ነምሩድ ፡ በቀኝ ፡ እጁ ፡ ፈረሱን ፡ በግራ ፡ እጁ ፡ ጸናጽል ፡ እንደያዘ ፡ ወደ ፡ ድል፡ አድራጊው ፡ ወደ ፡ ፒያንኪ ፡ ሲቀርብ ፡ (ገር ገር ከሉር ፡) ከጭንቅላቱ ፡ በላይ ፡ በክበቡ ፡ ውስጥ ፡ ያሉት ፡ አራት ፡ ፊደሎች ፡ በጥንቱ ፡ ፊደል ፡ (ሂዩሮግሊፍ ፡) የተጻፈው ፡ የነምሩድ ፡ ስም ፡ ነው ። (ገብርኤል ፡ ሐናቶ ።)

አሚን ፡ እነአስተርክ ፡ አሚን ፡ እነሜአን ፡ ሆቴፕ ፡ እነሴራህ ፡ ሲገዙ፡ ቆይተው ፡ በመጨረሻ ፡ የኢትዮጵያውያኖች ፡ ገዥነት ፡ ለፒያንኪ ፡ ፪ኛ ፡ ደረሰ ። እርሱም ፡ በንጉሥነቱ ፡ ላይ ፡ በአሞን ፡ ቤተ ፡ መቅደስ ፡ የሊቀ ፡ ካህናትነት ፡ ደረጃ ፡ ስለያዘ ፡ በመንፈሳዊ ፡ ረገድ ፡ ከፍ፡ ያለ ፡ ሥልጣን ፡ ነበረው ፡ መጠሪያ ፡ ስሙ ፡ ፒያንኪ ፡ ወይም ፡ ፒያንኪያ ፡ ሲሆን ፤ በዚህ ፡ ላይ ፡ እንደ ፡ ከህናት ፡ ስም ፡ ሜሪአሙን ፡ «የሕይወት ፡ መቅደስ ፡ በሱ ፡ ላይ ፡ ነው ፡ ወይም ፡ ካህኑ ፡ ንጉሥ» ፡ ይባላል ። አንዳንድ ፡ ጊዜ ፡ ፒያንኪ ፡ ሚይ ፡ አሙን ፡ «ፒያንኪ ፡ ፍቁሩ ፡ ለአሞን» ፡ ይባላል ። በዘመኑ ፡ በግብፃዊ ፡ አጻጻፍና ፡ ኢትዮጵያውያኖችም ፡ በሚሠሩበት ፡ በዘመኑ ፡ ፊደል ፡ (ሂዩሮግሊፍ) ፡ ስሙ ፡ ሲጻፍ ፡ አንድ ፡ የበርጩማ ፡ አንድ ፡ የመስቀል ፡ (ሕይወት) ፡ ሁለት ፡ የቅጠል ፡ ምልክት ፡ ተደርጎ ፡ እንደዘመኑ ፡ ተጽፎ ፡ ሲነበብ፡ ፒያንኪ ፡ ተብሎ ፡ ይነበባል ፤ በኛ ፡ ታሪክ ፡ ነገሥትና ፤ በዝርዝሩ ፡ ላይ ፡ ግን ፡ ቍጥር ፡ ፱ ፡ ፒያንኪያ፡ ወይም ፡ ሕዝባይ ፡ ፭ ፡ አንዱም ፡ አብራልዮስ ፡ ሲለው ፡ እናያለን ።

እርሱም ፡ የሴራህ ፡ ፪ኛ ፡ (አውስዮ) ፡ ልጅ ፡ ነው ፡ ይባላል ። ሃይማኖቱ ፡ ግን ፡ በፍጹም ፡ በአሞን ፡ ጣዖት ፡ መሆኑን ፡ ወደፊት ፡ በሰፊው እንመለከታለን ፡ በርሱና ፡ በአምላኩ ፡ መካከል ፡ የነበረው ፡ ፍቅር ፡ ምን ፡ ያህል ፡ እንደነበረ ፡ ወደፊት ፡ ከምናገኘው ፡ ጽሑፍ ፡ ደስ ፡ ባለው ፡ ጊዜ ፡ ሲያመሰግነው ፡ በተናደደ ፡ ጊዜ ፡ አንድ ፡ ነገር ፡ ለማድረግ ፡ ሲምልበት ፡ እንረዳለን ። ፒያንኪ ፡ የራሱን ፡ መንግሥት ፡ በሰላም ፡ በሚመራበት ፡ ጊዜ ፡ በኛ ፡ በጐንደር ፡ መንግሥታችን ፡ ጊዜ ፡ እንደደረሰው ፡ ግብፆቹ ፡ ባገራቸው ፡ ብቻ ፡ ተሰብስበው ፡ በአንድ ፡ ፈርዖን ፡ መገዛት ፡ እንኳን ፡ አቅቷቸው ፡ በዚህ ፡ ጊዜ ፡ ባንድ ፡ ዘመን ፡ ውስጥ ፡ ከደልታ ፡ ከሳይስ ፡ ከየአውራጃው ፡ ብዙ ፡ መሳፍንት ፡ ፈርዖንነት ፡ ለመያዝ ፡ እየተነሡ ፡ እርስ ፡ በርሳቸው ፡ ይዋጉ ፡ ነበር ። ቢሆንም ፡ በመጨረሻ ፡ ተፍነክታ ፡ ወይም ፡ ተውኔከህት ፡ የሚባለው ፡ የሳይሱ ፡ መስፍን ፡ የቀሩትን ፡ መሳፍንት ፡ አሸንፎ ፡ ፈርዖን ፡ መሆኑን ፡ አውጇ ፡ ተቀመጠ ።

ከመሳፍንቶቹ ፡ ይበልጠው ፡ ለተፍነክታ ፡ ገብረው ፡ ሲቀመጡ፡ አንድ ፡ አንዶቹ ፡ የተፍኔከታን ፡ ገዥነት ፡ አንቀበልም ፡ ብለው ፡

እምቢ ፡ ብለው ፡ ለጦርነት ፡ በተሰለፉ ፡ ጊዜ ፡ መጥቶ ፡ ወይም ፡ ጦር ፡ ልኮ ፡ እንዲረዳቸው ፡ ወደ ፡ ፒያንኪ ፡ ላኩ ፡ ይባላል ። ምናል ባት ፡ እርሱም ፡ ከልመናው ፡ በቀር ፡ ግብፅን ፡ ለመግዛት ፡ ምኞት ፡ ሳይኖረው ፡ የቀረ ፡ አይመስልምና ፡ የታውኔክት ፡ ጦር ፡ ከታችኛው ፡ ግብፅ ፡ ወደ ፡ ላይኛው ፡ ግብፅ ፡ የቀረውን ፡ አገር ፡ ለማሳመን ፡ ሲመጣ ፡ ፒያንኪም ፡ ፑአርማና ፡ ኡአሜሪስኪን ፡ በሚባሉ ፤ በሁለት የጦር ፡ አለቆቹ ፡ የሚታዘዝ ፡ ጦር ፡ ከናፓታ ፡ ወደ ፡ ላዕላይ ፡ ግብፅ ፡ ልኮ ፡ እርሱ ፡ ግን ፡ በከተማው ፡ ተቀምጦ ፡ የቀረውን ፡ ዋናውን ፡ ጦር ፡ ያዶራጅ ፡ ነበር ።

ፒያንኪ ፡ እንደምን ፡ ግብፅን ፡ ድል ፡ እንደአደረገ ፡ የሚያስረዳው ፡ በየታሪኩ ፡ ከተጻፈው ፡ በቀር ፡ ጥንት ፡ ናፓታ ፡ ዛሬ ፡ ጃበል ፡ ባርካ ፡ በሚባለው ፡ ሥፍራ ፡ ራሱ ፡ ባሠራው ፡ ሐውልት ፡ ላይ ፡ የሚገኘው ፡ ጽሑፍ ፡ ነው ። ሙሴ ፡ ማሪዬት ፡ የሐውልቱን ፡ መጠን ፡ ለክተው ፡ ጽሑፉን ፡ እንደ ፡ ገለበጡትና ፡ ሙሴ ፡ ደ ሩገር ፡ ወደ ፡ ፈረንሳዊ ፡ ቋንቋ ፡ እንደተረጐሙት ፡ የሐውልቱ ፡ ርዝመት ፡ አንድ ፡ ሜትር ፡ ከሰማንያ ፡ ስፋቱ ፡ አንድ ፡ ሜትር ፡ ከሰማንያ ፡ አራት ፤ ውፍረቱ ፡ አርባ ፡ ሦስት ፡ ሳንቲም ፡ ነው ። በላዩ ፡ በሁለቱ ፡ ፊት ፡ ከላይ ፡ በኩል ፡ በቱ-አብ ፡ (ንጹሕ ፡ ተራራ) ፡ የሚቀመጠው ፡ የዓለም ፡ ዙፋን ፡ ጌታ ፡ የአሞን ፡—ራ ፤ በፊቱ ፡ የንጉሡ ፡ የፒያንኪ ፡ በኋላው ፡ የሐትሆር ፡ (ሴት ፡ አምላኪት) ፡ ምስል ፤ በፒያንኪ ፡ ፊት ፡ ወደፊት ፤ ድል ፡ አድርጎ ፡ ሲያስገብራቸው ፡ የምናየው ፡ ፫ ፡ የግብፅ ፡ ነገሥታት ፡ ተንበርክከው ፡ ሲሰግዱለት ፡ ነምሩድ ፡ የሚባለው ፡ ግን ፡ በግራ ፡ እጁ ፡ ለግብር ፡ ያመጣለትን ፡ የራሱን ፡ ፈረስ ፡ በቀኝ ፡ እጁ ፡ ጸናጽል ፡ እንደያዘ ፡ አማላጁን ፡ ሚስቱን ፡ ከፊት ፡ አስቀድሞ ፡ ይታያል ። ከነዚህ ፡ ሥዕሎች ፡ በታች ፡ በሐውልቱ ፡ በሁለቱም ፡ ፊት ፡ ላይ ፡ አንድ ፡ መቶ ፡ አምሳ ፡ የሚሆኑ ፡ መሥመሮች ፡ ላይ ፡ በዚያው ፡ በጥንቱ ፡ የግብፃውያን ፡ አጻጻፍ ፡ (ሂዩሮግሊፍ) ፡ የተጻፈውን ፡ ታሪኩን ፡ ይዘረዝራል ።

በዚሁ ፡ ጽሑፍ ፡ በመጀመሪያው ፡ መሥመር ፡ ላይ እንደዚህ ፡ ይላል ፡ ዐዘለዓለም ፡ ሕያው ፡ የሆነው ፡ ፒያንኪ ፡ ሜሪአሚን ፡ የታሕታይና ፡ የላዕላይ ፡ ግብፅ ፡ ንጉሥ ፡ በነገሠ ፡ በሺኛው ፡ ዓመት ፡

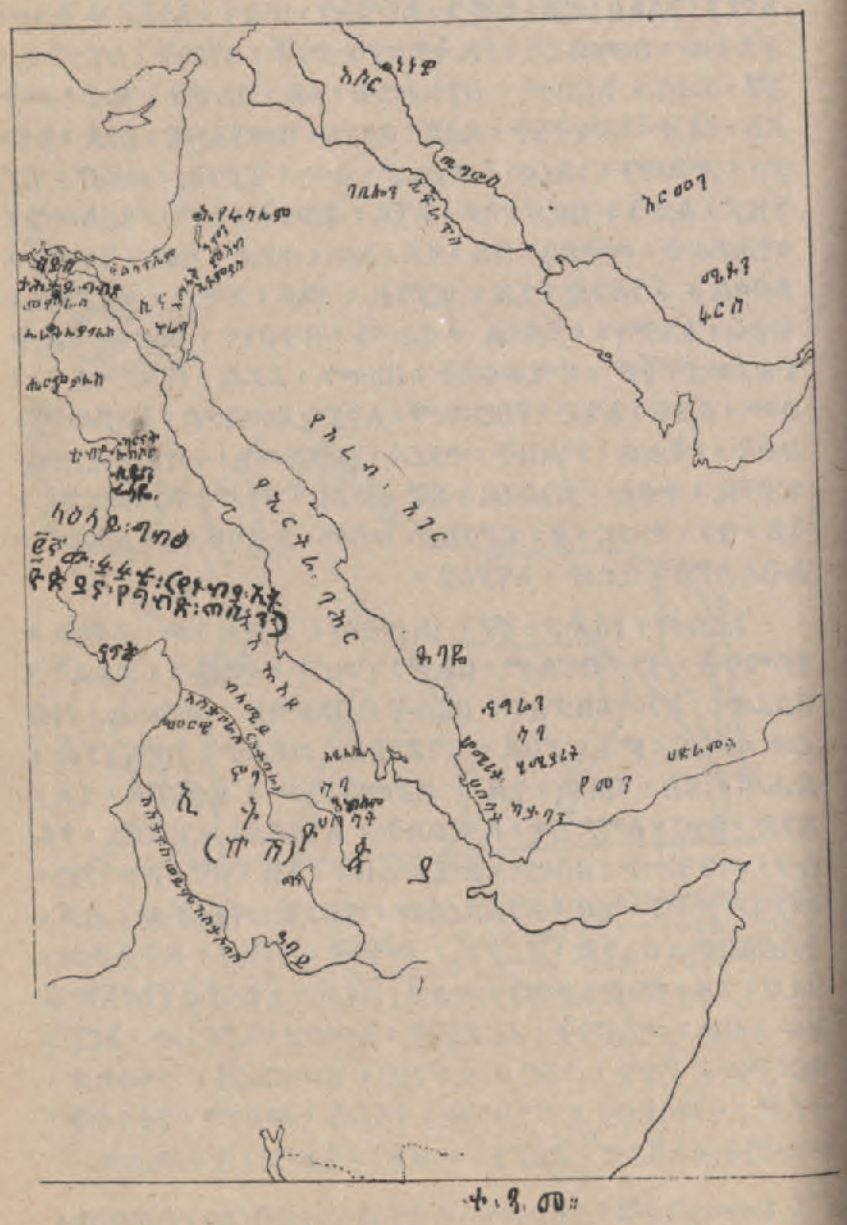

ኢትዮጵያን ከግብፅ ከመካከለኛው ምሥራቅና ከዓረብ አገሮች ጋር የሚያሳይ (በስኪል ያልተሠራ ።)

በቶት ፣ ወር ፣ ግርማዊነቱ ፣ እንደዚህ ፣ አለ ፤ ካባቶቹ ፣ ይበልጥ ፣ የሠራሁትን ፣ ስሙ ፣ በቱም ፣ (በግታ ፣ ፀሐይ ፣ የሚመስል ፣ አምላክ) ፣ አምሳል ፣ ከአማልክት ፣ የሠረፅሁ ፣ ንጉሥ ፣ ነኝ» ።

ከዚህ ፣ ቀጥሎ ፣ ደግሞ ፣ «ከናቱ ፣ ማኅፀን ፣ ስንጉሥነት ፣ የተመረጠ ፣ . . . መሳፍንት ፣ ያከበሩት ፣ በአማልክት ፣ ዘንድ ፣ የተወደደ ፣ ራሱ ፣ ደግ ፣ አምላክ ፤ የፀሐይ ፣ ልጅ ፣ ፀሐይ ፣ በገዛ ፣ እጆቹ ፣ የፈጠረው ፣ ፒያንኪ-ሚሪአሚን» ፣ የሚለው ፣ ይገኛል ።

ከዚህ ፣ አያይዞ ፣ በላዕላይ ፣ ግብፅ ፣ በቴብ ፣ ያሉት ፣ የጦር ፣ አበቆቹ፣ የላኩበት ፣ እንደዚህ ፣ ሲል ፣ ይቀጥላል ፣ «የምዕራብ ፣ መስፍን፤የጉተር ፣ ከተማ ፣ አገረ ፣ ገዥ፣ ታፍኒቅሀት፣ መምፊስን፣ ሐጢን ፣ ካሐስሲኔ፣ (ልዩ ፣ ልዩ ፣ የታሕታይ ፣ ግብፅ ፣ ከተሞች) ፣ ያዘ። ቅጥር፣ የሌለው ፣ ወታደር ፣ ይዞ ፣ ወደ ፣ ደቡብ ፣ ይጓዛል ፤ በየአውራጃው ፣ ያሉት ፣ ነገሥታትና ፣ መሳፍንት ፣ የከተማ ፤ አገረ ፣ ገዥዎችና ፣ የጦር ፣ አለቆች ፣ ሁሉ ፣ ከእግሩ ፣ በታች ፣ እንደውሻ ፣ ወደቁ ። በምሥራቅም ፣ በምዕራብም ፣ ያሉት ፣ ከተሞቻቸውን ፣ ሊዘጉበት ፣ አልቻሉም ። . . . የሔራክሌዎፖሊስንም ፣ ከተማ ፣ ከቦ ፣ አስጨንቋታል ። የሚገባም ፣ የሚወጣም ፣ የለም. . . » ቴብ ፣ ካሉት ፤ መኳንንቶች ፣ መልእክት ፣ በቀር ፣ የፒያንኪ ፣ ወገን ፣ የሆኑ ፣ መሳፍንትና ፣ መኳንንት ፣ ዐዝም ፣ ያልህ ፣ እንደሆነ ፣ የደቡብ ፣ (የላዕላይ ፣ ግብፅ) ከተማዎች ፣ መጥፋታቸው ፣ ነው ። ታፍነቅታ ፣ ወደ ፣ ፊት ፣ ይገሠግላል ፣ የሚቋቋመውም ፣ የለም ። ነምሩድ ፣ የሐዊር ፣ አለቃ ፣ (የሔርሞፖሊስ ፣ ንጉሥ) ፣ ከተዋጋና ፣ ከተከበበ ፣ በኋላ ፣ ፈርቶ ፣ ግርማዊነትሀን ፣ ከድቶ ፣ ወደርሱ ፣ ተደርቧል ። እርሱም ፣ ብዙ ፣ ከተማ ፣ ሰጥቶ ፣ አስደሰተታል» ፣ እያሉ ፣ ላኩበት ። ፒያንኪ ፣ ይሽን ፣ ሁሉ ፣ ከሰማ ፣ በኋላ ፣ ለጦር ፣ አለቆቹ ፣ ለጥአርማና ፣ ለአሚሪስካኒ ፣ እንደዚህ ፣ ብሎ ፣ ላከ ። «ወደሔርሞፖሊስ ፣ (የነምሩድ ፣ ከተማ) ፣ ሒዱ ፣ ተዋጉ ፤ ሰውንም ፣ ከብቱንም ፣ በወንዝ ፣ ላይ ፣ የሚገኙትን ፣ ጀልባዎች ፣ ሁሉ ፣ ማርኩ ፤ ማንም ፣ በው ፣ ወደ ፣ አደባባይ ፣ ወጥቶ ፣ አይሥራ ፤ ገበሬም ፣ አይረስ ፤ ከተማዋን ፣ ከበቡ ፣ ያለስንፍናም ፣ ውኃት

ይሽን ፣ መልእክት ፣ ቴብ ፣ ላሉት ፣ የጦር ፣ አዛዦቹ ፣ ከላከ በኋላ ፣ ለነርሱ ፣ የሚሆን ፣ ሌላ ፣ ተጨማሪ ፣ ጦር ፣ ከናፓታ ፣ ስ

ላክ ፣ አዘጋጀ ። ለጦር ፣ ሠራዊቱም ፣ ጉዞ ፣ ከመጀመራቸው ፣ በፊት ፣ ከዚህ ፣ ቀጥሎ ፣ ያለውን ፣ የምክር ፣ ቃል ፣ ነገራቸው ፣ «እንደ ፣ ዉዋታ ፣ በሌሊት ፣ አትውጉ ፣ (ፈ) ። ነገር ፣ ግን ፣ ወታደሩን ፣ ሰብሰቡ ፣ ወደእናንተ፣ ሲገዝ፣ ተዋጉት ፣ . . . ጦርነቱም፣ ሊጀመር ፣ ሲል፣ አሞን ፣ አምላክ ፣ እንደላከን ፣ (ፈ) ። አስቡ ፣ (ተዘከሩ) ። በቴብ ፣ ከተማ ፣ ስትደርሱ ፣ ቀስትና ፣ ጦራችሁን ፣ አስቀምጣችሁ ፣ በአፐ ፣ (ሐፒ ፣ -ኩርማው ፣ አምላክ) ፣ ትይዩ ፣ ባለው ፣ ወንዝ ፣ ተነከራችሁ፣ ታጥባችሁ ፣ በጥምቀት ፣ ሰውነታችሁን ፣ እንጹ ። ከመከከላችሁ ፣ ማናቸውም ሹም ፣ የጌታን ፣ (የአሞንን) ፣ ቃል ፣ አይጣስ ። ያለርሱ፣ ማንም ፣ ወታደር ፣ ዋጋ ፣ የለውም ። የተሰበረውን ፣ ከንድ ፣ አሸናፊ፣ ሊያደርገው ፣ ይችላል ። ብዙዎቹን ፣ ያደክማል ፤ አንዱን ፣ ሰው ፣ ከብዙ ፣ ቺ ፣ ሰው ፣ ያስተካክላል ። . . . በምሥዋዉ ፣ ፊት ፣ ባለው ፣ ውሃ ፣ ታጠቡ ። በፊቱም ፣ ተደፍታችሁ ፣ እንደዚህ ፣ በሉት ፣ በሰይፍህ ፣ ጥላ ፣ ውስጥ ፣ ለመዋጋት ፣ የምንችልበትን ፣ መንገድ ፣ ምራን ። . . . የምትልከው ፣ ልጅ ፣ (ቻ) ። ብዙዎቹን ፣ ያሰፈራውን ፣ (ታፍኖ ትትን ?) ፣ ያስደነብራል ።

ይሽን ፣ ተናግሮ ፣ ሲጨርሽ ፣ ወታደሮቹ ፣ ሁሉ ፣ እንደዚህ ፣ ብለው ፣ በፊቱ ፣ ተደፉ ፤ «ለኛ ፣ ሰይፉችን ፣ ስምህ ፣ ነው ።

ጥበብህ ፣ ሠራዊትህን ፣ ትመራለች ፣ ኅብስትህ ፣ በአካላችን ፣ ውስጥ ፣ ሆኖ ፣ ሰንዘአችን ፣ ሰንቅ ፣ ነው ፣ ወይንህም ፣ ጥማችንን ፣ ያረካል ፣ . . . . . ድል ፣ አድራጊ ፣ ንጉሥ ፣ ነሁ . . . . . »

ከዚህ ፣ በኋላ ፣ ወታደሩ ፣ ወደ ፣ ሰሜን ፣ ጉዞውን ፣ ዠመረ ። በመርከብ ፣ ያባይን ፣ ወንዝ ፣ አየተከታተሉ ፣ ሲጓዙ ፣ ከሰሜን ፣ የፒያንኪን ፣ ጦር ፣ ለመውጋት ፣ በመርከብ ፣ ሆነው ፣ ወደ ፣ ደቡብ ፣ ከሚመጡት ፣ ጋር ፣ ድንገት ፣ ተገናኙተው ፣ ውጊያ ፣ ተዠመረ ። ከሁለቱም ፣ ወገን ፣ ብዙ ፣ ሰው ፣ ካለቀ ፣ በኋላ ፣ የበሜናቹ ፣ ተሸንፈው ፣ ተማረኩ ። የፒያንኪም ፣ ወታደሮች፣ የማረኩትን ፣ ሰውንም ፣ መሣሪያውንም ፣ ወደ ፣ ጌታቸው ፣ ልከው ፣ እነሱ ፣ ወደ ፣ ሰሜን ፣ ቀጥለው ፣ በኬኔንሱ ፣ (ሔራክሌዎፖሊስ ፣) ከተማ ፣ ደረሱ ።

(ፈ) እንደ ፣ ፊፊ ፣ አዘጋጃችሁ ፣ ሌሊት ፣ አትውጉት ፣ ማለቱ ፣ ይመስላል ።
(ፈ) ላከን ፣ ብላችሁ ፤
(ቻ) ሰለራሱ ፣ ይናገራል ።

ታፍኔቅት ፣ የጥታህ ፣ (የታሕታይ ፣ ግብፅ ፣ ዋነኛ ፣ አምላክ) ፣ ካህን ፤ የኔት ፣ (ባገሩ ፣ በሳይስ ፣ የምትከበር ፣ ሴት ፣ አምላክ) ፣ነቢይ ፤ የታሕታይ ፣ ግብፅ ፣ ከተሞች ፣ አገረ ፣ ገዢ ፣ የምዕራብ ፣ አገር ፣ ትልቁ ፣ ሹም ፣ የሚባለው ፣ ብዙ ፣ ነገሥታትና ፣ መሳፍንት ፣ ከነዚ ሁም ፣ ውስጥ ፣ በጣም ፣ የታወቀውን ፣ ነምሩድን ፣ ጨምሮ ፣ ይጠብ ቃቸው ፣ ነበርና ፣ ከደቡብ ፣ የፒያንኪ ፣ ጦር ፣ መድረሱን ፣ ስማ ። በበኩሉ ፣ እርሱም ፣ ጦሩን ፣ ይዞ ፣ እየተጓዘ ፣ መጣና ፣ ተጋጠማ ቸው ። ዳሩ ፣ ግን ፣ ከጭፍሮቹ ፣ ብዙ ፣ ሰው ፣ ሲያልቅበት ፣ ሲያይ ፣ የታ ፔካን ፣ ወንዝ ፣ ተሻግሮ ፣ ወደታሕታይ ፣ ግብፅ ፣ ተመለሰ ። ከርሱ ፣ ጋር ፣ የነበረው ፣ ነምሩድ ፣ የሚባለው ፣ ንጉሥ ፣ ሂርሞፖሊስ ፣ የሚባለው ፣ የራሱ ፣ ከተማ ፣ ተያዘ ፣ ማለትን ፣ በሰማ ፣ ጊዜ ፣ ከታፍ ኔቅት ፣ ተለይቶ ፣ ወደ ፣ ደቡብ ፣ መጣ ። የፒያንኪ ፣ ጦር ፣ ከከተማ ፣ ውጭ ፣ በመርከብ ፣ እባሕር ፣ ላይ፣ በነበረበት ፣ ጊዜ ፣ ወደ ፣ ሒርሞ ፣ ፖሊስ ፣ ደርሶ ፣ ከብቱንም ፣ ሰውንም ፣ ዘርፎ ፣ ወታደሩንና ፣ ፈቤት ፣ ሰቡን ፣ ሰብስቦ ፣ እከተማው ፣ ቅጥር ፣ ውስጥ ፣ ገብቶ ፣ መሽጎ ፣ ተቀ መጠ ። የፒያንኪ ፣ ወታደሮች ፣ ይሽን ፣ ሊሰሙ ፣ ከየጀልባቸው ፣ ወርደው ፣ ያለበትን ፣ ከተማ ፣ በአራት ፣ ማዕዘን ፣ ከበቡ ። እንደከበ ቡም ፣ ለንጉሣቸው ፣ ለፒያንኪ ፣ ደስ ፣ እንዲለው ፣ የሆነውን ፣ ሁሉ ፣ ላኩበት ። እርሱ ፣ ግን ፣ በዚህ ፣ በመደሰት ፣ ፈንታ ፣ የታፍኔቅትን ፣ ማምለጥ ፣ የነምሩድንም ፣ መሸሻ ፣ መቀመጥ ፣ በሰማ ፣ ጊዜ ፣ እንደ ፣ ነብር ፣ ተቆጣ ፣ እንደዚህም ፣ አለ ፣ «ለወሬ ፣ ነጋሪ ፣ ከታሕታይ ፣ ግብፅ ፣ ወታደር ፣ ካተረፉ ፣ ሁሉንም ፣ ድል ፣ አድርገው ፣ መምታት ፣ ካቃታቸው ፣ እኔው ፣ ራሴ፣ እንደምሔድ፣ በሕይወቴ፣ በራሴ፣ (በፀሐይ፣ አምላክ) ፣ ፍቅር ፤ አባቴ ፣ አሞን ፣ ባደረገልኝ ፣ ቸርነት ፣ እምላለሁ። ወርጀም ፣ የሠራውን ፣ ሁሉ ፣ አፈራርሠዋለሁ ። ጦርነቱንም ፣ በቃኝ፣ እንዲል ፣ አደርገዋለሁ ። ባመቴ ፣ መዝመሪያ ፣ ላይ ፣ ሥርዓት ፣ ክህነቴን ፣ (ቅዳሴዬን) ፣ ፈጽሜ ፣ በክብሩ ፣ በሚወጣበት ፣ (በዓሉ ፣ በሚውልበት) ፣ ጊዜ ፣ ለአባቴ ፣ ለአሞን ፣ ስለቴንና ፣ አምኃዬን ፣ በሚያምረው፣ በዓሉ፣ ቀን፣ አቀርብለታለሁ ፣ . . . በደመቀ፣ በዓልም፣ ወደቴብ ፣ ገብቶ ፣ በቤተ ፣ መቅደሱ ፣ ዙሩን ፣ ላይ ፣ እንዲቀመጥ ፣ አደርገዋለሁ ። በዚያን ፣ ጊዜ ፣ የታሕታይ ፣ ግብፅ ፣ ቅጣቴን ፣ እን ዲያጣጥም ፣ አደርገዋለሁ ።»

የጦር ፣ አለቆቹ ፣ የንጉሣቸውን ፣ ቁጣ ፣ በሰሙ ፣ ጊዜ ፣ በሥጋ ትና ፣ ባዲስ ፣ ኃይል ፣ ተቀስቅሰው ፣ እየተዋጉ ፣ ብዙ ፣ ገሃዱ ፣ መሥራታቸውን ፣ እንዳንድ ፣ ከተማ ፣ መያዛቸውንም ፣ ጨማም ረው ፣ ላኩበት ። እሱ ፣ ግን ፣ በዚህ ፣ ሁሉ ፣ ተደሰቶ ፣ ከቁጣው ፣ አል በረደም ።

ስለዚህ ፣ በማናቸውም ፣ ረገድ ፣ እሱ ፣ ራሱ ፣ ሔዶ፣ በሠራዊቱ፣ መካከል ፣ ሆኖ ፣ የጦር ፣ አቅድ ፣ እየሰጠ ፣ ካልመራው ፣ የድሉ ፣ ነገር ፣ በቶሎ ፣ እንደማይከናወን ፣ ተረዳው ። ስለዚህ ፣ ቶት ፣ (የጥበ ብና ፣ የዕውቀት ፣ አምላክ ፣) በገባ ፣ በዘጠነኛው ፣ ቀን ፣ ሠራዊቱን ፣ ይዞ ፣ በመሳፍንቱ ፣ ታጅቦ ፣ ከናፓታ ፣ ተነሣ ፣ በመርከብ ፣ ተጉዞ ፣ ወደ ፣ ቴብ ፣ ከተማ ፣ በደረሰ ፣ ጊዜ ፣ ዘውዱን ፣ እንደደፋ ፣ ከመርከቡ፣ ወረደ ፤ ተዘጋጅቶ ፣ በቀረበለት ፣ በሚያምረው ፣ ሠረገላ ፣ ተቀምጦ ፣ ወደ ፣ ሒርሞፖሊስ ፣ ሔደ ። በደረሰም ፣ ጊዜ ፣ በሰው ፣ ሁሉ ፣ ልብ ፣ ፍርሃት ፣ ገባ ፤ የግርማውም ፣ ብርሃን ፣ እስከ ፣ እስያ ፣ እንጸባረቀ ፣ ይኸውም ፣ ማለት ፣ የግርማዊነቱ ፣ ዝና ፣ እስከ ፣ ምሥራቅ ፣ ድረስ ፣ ተሰማ ። ከዚህ ፣ በኋላ ፣ በፊቱ ፣ ሰቆሙት ፣ የጦር ፣ ሹማምንቱ ፣ እን ደዚህ ፣ አላቸው ፣ «በዚህ ፣ ዓይነት ፣ እየተዋጋችሁ ፣ የትእዛዜን ፣ ፍጻሜ ፣ የምታዘገዩት ፣ ከሆነ ፣የማደርገውን ፣ ሽብር ፣ ለታሕታይ ፣ ግብፅ ፣ አሳያታለሁ ፣ . . . »

ንጉሡ ፣ ፒያንኪ ፣ ይሽን ፣ ኩተናረ ፣ በኋላ ፣ ሠፈሩን ፣ ባተከበ በችው ፣ ከተማ ፣ ምዕራብ—ደቡብ ፣ በኩል ፣ አድርጎ ፣ በየቀኑ ፣ ያስ ወጋት ፣ ዝመር ። ነምሩድና ፣ ጦሩ ፣ ከቅጥሩ ፣ ውስጥ ፣ ሆነው ፣ ስለ ተሸሸጉና ፣ ሰዓመታት ፣ ስላስቸገሩ ፣ በቅጥሩ ፣ ዙሪያ ፣ አፈርና ፣ ጓል ፣ እየሰበሰባችሁ ፣ ረዣዥም ፣ ድድቅ ፣ ሥሩ ፣ የንጨት ፣ መሰ ላልም ፣ አዘጋጁ ፣ ብሎ ፣ አዘዘ ። ድድቁና ፣ መሰላሉ ፣ ተሠርቶ ፣ በቁ መት ፣ ከቅጥሩ ፣ መብለጡ ፣ ከተገመተ ፣ በኋላ ፣ ወታደሩ ፣ በዚያ ፣ ላይ ፣ እየወጣ ፣ ግማሹ ፣ በቀስት ፣ ግማሹ ፣ በድንጋይ ፣ እየወረወረ ፣ እቅጥሩ ፣ ውስጥ ፣ ያሉትን ፣ በየቀኑ ፣ ይደበድቡዋቸው ፣ ዝመር ። በቦ ኛው ፣ ቀን ፣ በከተማዋ ፣ ውስጥ፣ ያሉት፣ ትንፋሽ ፣ አጥተው ፣ ደከሙ ።

ስለዚህ ፣ ወርቅና ፣ ልዩ፣ ልዩ ፣ የከበረ፣ ደንጊያ ፣ ልብስ ፣ ሰገጸ ፣ በረከት ፣ የሚሆን ፣ የያዙ ፣ መልእክተኞች ፣ ከቅጥሩ ፣ ውስጥ ፣ እየተ

ላኩ ፡ መውጣት ፡ ዝመሩ ። ንጉሡ ፡ ነምሩድም ፡ ኔስቴንቴምህ ፡ የም
ትባለዋን ፡ ሚስቱን ፡ የፒያንኪን ፡ ሚስቶችና ፡ እኅቶች ፡ ለምና ፡
በነሱ ፡ አማካይነት ፡ ፒያንኪን ፡ እንድታማልደው ፡ ላከት ። እሷም ፡
ከቅጥሩ ፡ ውስጥ ፡ ወጥታ ፡ ወደፒያንኪ ፡ ሚስቶችና ፡ እኅቶች ፡ ሠፈር ፡
መጥታ ፡ በነሱ ፡ ፊት ፡ ተደፍታ ፡ እንደዚህ ፡ ስትል ፡ ለመነቻቸው ።
« ወደኔ ፡ ኑ ፡ (፩) ። የንጉሥ ፡ ሚስቶችና ፡ እኅቶች ፡ ልጆችም ፡
የቤተ ፡ መንግሥትን ፡ ጌታ ፡ የሆሩስን ፡ (፪) ። ልብ ፡ አራሩልኝ ፡
መንፈሱ ፡ ከፍ ፡ ያለ ፡ ፍርጹም ፡ ታላቅ ፡ ናትና ። »

እርሷም ፡ በነርሱ ፡ ልመናና ፡ አማላጅነት ፡ የፒያንኪን ፡ ልብ ፡
ከአለስለሰች ፡ በኋላ ፡ ባሏ ፡ ወደ ፡ እለበት ፡ ቅጥር ፡ ተመለሰች ።
በዚህ ፡ ጊዜ ፡ ነምሩድ ፡ ሚስቱን ፡ እፊት ፡ አስቀድሞ ፡ ዘውዱን ፡ እን
ጻደረገ ፡ መጀፒያንኪ ፡ መጣ ፡ በፊቱም ፡ እንደዚህ ፡ ሲል ፡ ተናገረ ፡
« የሕይወትን ፡ መንገድ ፡ ዘጋህ ፤ እንደ ፡ ፍላፃ ፡ ወደሰማይ ፡ እንኳ ፡
ብበር ፡ ትደርስብኛለህ ። የደቡብ ፡ አገሮች ፡ ተሸነፉ ፤ የሰሜኖቹም ፡
እጕነበሱ ፤ በጥላህ ፡ ሥር ፡ መኖር ፡ እንችላለን ፤ ? . . . እነዚህ ፡
የገበሩልህ ፡ ይቆጠርና ፡ እኔ ፡ ከነሱ ፡ የበለጠ ፡ እስጣለሁ » ።

ይኸን ፡ ተናግሮ ፡ ሲጨርስ ፡ ብዙ ፡ ወርቅና ፡ ብር ፡ ዕንቁ ፡
መሣሪያ ፡ ብረት ፡ በያይነቱ ፡ ሰጠና ፡ ግምጃ ፡ ቤቱን ፡ መለው ።
ቀጥሎ ፡ እሱው ፡ ራሱ ፡ በቀኝ ፡ እጁ ፡ ፈረሱን ፡ (የጭኑን ፤ ፡) በግራ ፡
እጁ ፡ በለማያዊ ፡ ዕንቁና ፡ በወርቅ ፡ የተሠራ ፡ ጸናጽል ፡ ይዞ ፡ መጥቶ ፡
ለንጉሡ ፡ ለፒያንኪ ፡ እቀረበ ።

ይኸ ፡ ሁሉ ፡ ከሆነ ፡ በኋላ ፡ ፒያንኪ ፡ ከቤተ ፡ መንግሥቱ ፡
ተነሥቶ ፡ ወደ ፡ ቶት ፡ ቤተ ፡ መቅደስ ፡ ሔደ ። ካህናቱም ፡ ወታደሩም ፡
በደስታ ፡ ተቀበሉት ። ከዚያ ፡ ወደ ፡ ነምሩድ ፡ ቤተ ፡ መንግሥት ፡ ሔዶ ፡
ከፍሉን ፡ ሁሉ ፡ ግምጃ ፡ ቤቱንም ፡ የፈረስ ፡ ቤቱንም ፡ ጉበኘ ፡ ሚስ
ቶቹንና ፡ እኅቶቹንም ፡ አስጉበኛቸው ። በዚህም ፡ መካከል ፡ ፈረሰ
ኛና ፡ ከብቶች ፡ ተርበው ፡ ዓይቶ ፡ ነምሩድን ፡ በጣም ፡ ወቀሰው ።

(፩) ወደኔ ፡ ኑ ፡ ማለቷ ፡ ቅረቡኝ ፡ አማልዱኝ ፡ ማለቷ ፡ ነው ።
(፪) ሆሩስ ፡ የታሕታይ ፡ ግብፅ ፡ አምላክ ፡ ጭንቅላቱ ፡ በአሞራ ፡ የሚመሰል ፡ ነው ፡
ስለዚህ ፡ ሴትዮዋ ፡ ፒያንኪን ፡ በራሱዋ ፡ አገር ፡ አምላክ ፡ ስም ፡ መለመኗ ፡ ነው ።

እንደዚሁም ፡ በዚህ ፡ ሰዎን ፡ ፕፋባስት ፡ የሚባለው ፡ የሄራት
ሌዎፖሊስ ፡ ንጉሥ ፡ ገጸ ፡ በረከቱን ፡ ይዞ ፡ ወደ ፡ ፒያንኪ ፡ መጣ ፡
በፊቱም ፡ በቀረበ ፡ ጊዜ ፡ እንደዚህ ፡ አለ ፡ « ሆሩስ ፡ ሆይ ፡ ከብር ፡
ላንተ ፡ ይገባል ። ድል ፡ አድራጊ ፡ ሆይ ፡ ኮርማዎችን ፡ የምታባርር ፡
ኮርማ ፡ ነህ ። በጥልቁ ፡ ሲእል ፡ ነበርሁ ፡ በጨለማም ፡ ተውጬ ፡
ነበር ፡ . . . በችግሬ ፡ ቀን ፡ ካንተ ፡ በቀር ፡ የደረስልኝ ፡ የለም ። ድል ፡
አድራጊው ፡ ንጉሥ ፡ ሆይ ፤ ጨለማ ፡ ከኔ ፡ እንዲርቅ ፡ አባረርህልኝ ፡
ከሠብቴ ፡ ጋር ፡ አገልጋይህ ፡ ነኝ ። ሔራትሌዎፖሊስ ፡ ለቤተ ፡ መንግ
ሥትህ ፡ ይገብራል ። እነሆ ፡ ከከሞከብት ፡ በላይ ፡ የሐርማኪስ ፡ (፩) ።
ምስል ፡ የሱ ፡ ሕይወት ፡ ያንተ ፡ ሕይወት ፡ ነው ። እሱን ፡ ችግር ፡
እንደማይገጥመው ፡ እንተም ፡ ለዘለዓለም ፡ የምትኖረው ፡ ፒያንኪ ፡
ንጉሥ ፡ ሆይ ፡ ምንም ፡ ችግር ፡ አይደርስብህም » ።

የዚህ ፡ ጉዳይ ፡ ከተፈጸመ ፡ በኋላ ፡ ግርማዊነቱ ፡ (ፒያንኪ) ፡
ሮሀን ፡ ወደምትባል ፡ ከተማ ፡ ሔደ ። በደረሰም ፡ ጊዜ ፡ በዚች ፡ ከተማ ፡
ብዙ ፡ የታሕታይ ፡ ግብፅ ፡ ወታደሮች ፡ ነበሩባት ። ቅጽሯም ፡ ረዣ
ዥም ፡ መዚጊያዎቿም ፡ በጽኑ ፡ የተዘጉ ፡ ናቸው ፡ ማለትን ፡ በማ ።
ሌሎቹ ፡ ትልልቅ ፡ ከተሞችና ፡ ነገሥታቶች ፡ ያልመከቱትን ፡ ይህ ፡
ቲንሽ ፡ ከተማ ፡ ለመመከት ፡ በመሞከሯ ፡ እዚህ ፡ ላይ ፡ ፒያንኪ ፡
የተገረመ ፡ ወይም ፡ የተናደደ ፡ ይመስላል ። ለነሱም ፡ እላከው ፡ መል
እክት ፡ ውስጥ ፡ የጥንት ፡ ፈርዖኖች ፡ ኢትዮጵያውያንን ፡ እስገበርን ፡
በማለት ፡ ፈንታ ፡ « ምስኪኖቹን ፡ አስገበርን » ብለው ፡ የተናገሩበ
ትን ፡ የበድብና ፡ የማኮሰስ ፡ ቃል ፡ አሁን ፡ ፒያንኪ ፡ በነዚህ ፡ ግብፃ
ውያን ፡ ላይ ፡ መልሶ ፡ ሠራበት ። ቢሆንም ፡ ስድብ ፡ ጨምሮ ፡ ቢል
ክም ፡ ባንድ ፡ ወገን ፡ ደግሞ ፡ አለአቅማቸው ፡ ለመመከት ፡ ስላሰቡ ፡
አዝኖላቸው ፡ ምክርም ፡ ጨምሮ ፡ ከማስጠንቀቅ ፡ አልቦዘነም ።
ቃሉም ፡ ይህ ፡ ነው ፡ ፈእናንት ፡ በሞት ፡ የምትኖሩ ፡ ደካሞች ፡ . . .
ምስኪኖች ፤ መዝጊያችሁን ፡ ስትከፍቱ ፡ ቲንሽ ፡ ጊዜ ፡ ያለፈ ፡ እን
ደሆነ ፡ በማደርገው ፡ እልቂት ፡ ፈራጆች ፡ (ኃላፊዎች) ፡ ትሆናላ

፩ኛ-፤ ሐርማክሲስ ፡ የሴቷ ፡ አምላክ ፡ የሐትሐር ፡ (ሐጸር) ፡ ባል ፡ የሄራትሌዎፖሊስ ፡
አምላክ ፡ በጽርሐ ፡ አርያም ፡ የሚኖረው ፡ ከምሥራት ፡ አስክ ፡ ምዕራብ ፡ የሚር
ጠው ፡ ፀሐይ ።

ችሁ ፡ . . . . . ለሕይወት ፡ የከፈትሁላችሁን ፡ መዝጊያ ፡ አትዝጉ ፡ . . . . ሞትን ፡ አትምረጡ ፡ በአገር ፡ ፊት ፡ ሕይወትንም ፡ አትናቁ ።

ይኸን ፡ ቃል ፡ ሲሰሙ ፡ እነሱም ፡ ምንም ፡ ሳያመነቱ ፡ በቶሎ ፡ እንደዚህ ፡ የሚል ፡ መልስ ፡ ላኩ ፡ «የአምላክ ፡ ጥላ ፡ በራስህ ፡ ስለ አለ ፡ የኑትም ፡ ልጅ ፡ (፩) ። ከንዱን ፡ ከሰጠህ ፡ ቃልህ ፡ ከአምላክ ፡ አንደበት ፡ እንደወጣ ፡ ተቆጥሮ ፡ ወዲያው ፡ ይፈጸማል ፡ አምላክም ፡ እንደወለደህ ፡ በሥራህ ፡ ሁሉ ፡ ይታወቃል ። ከተማዋና ፡ መዝጊያ ዎቿ ፡ ከሥልጣንህ ፡ በታች ፡ ናቸው ፡ እንደልባችን ፡ አስወጣን ፡ አስገባን» ፤

ይህ ፡ ቃል ፡ በደረሰው ፡ ጊዜ ፡ ፒያንኪ ፡ ጦርነቱን ፡ አፋሞ ፡ ልመናቸውን ፡ ሰምቶ ፡ በሰላም ፡ እንዲወጡ ፡ ፈቀደላቸው ።

ከነርሱም ፡ መካከል ፡ የታፍኔቅት ፡ ልጅ ፡ አብሮ ፡ ነበር ፡ የንጉሡም ፡ ወታደሮች ፡ ወደ ፡ ከተማዋ ፡ ውስጥ ፡ ገቡ ። አንድ ፡ ነፍስ ፡ እንኳን ፡ አላጠፉም ።

በሰላም ፡ ለሚማረክ ፡ ጠላት ፡ ፒያንኪ ፡ ርኅሩኅ ፡ ነው ፡ በጦርነት ፡ ላይ ፡ ካልተገደደ ፡ በቀር ፡ የማንንም ፡ ነፍስ ፡ በከንቱ ፡ ማጥፋት ፡ አይወድም ፡ ነበር ። የሚዋጋውንም ፡ አገርና ፡ ከተማ ፡ አስቀድሞ ፡ እንደሚገባ ፡ ሳይመክርና ፡ ሳያስጠነቅቅ ፡ ውጊያ ፡ አይዠምርም ፡ ነበር ፤ የጦር ፡ አለቆቹም ፡ በዚሁ ፡ ዓይነት ፡ እንዲሠሩ ፡ ጥብቅ ፡ ትእዛዝ ፡ ሰጥቷቸዋል ። ይኸም ፡ ሁኔታ ፡ ፒያንኪ ፡ አምላኩን ፡ የሚፈራ ፡ የሕሊና ፡ ሰው ፡ እንደ ፡ ነበረ ፡ ደኅና ፡ አድርጎ ፡ ያስረዳል ። ትእዛዝም ፡ ምክርም ፡ ሲሰጥ ፡ ያነጋገሩ ፡ ቅርጽ ፡ በምባሌ ፡ በፍልስፍና ፡ የተቀረጸ ፡ ነው ። ፍልስፍና ፡ ቢጨመርበትም ፡ ዘወርዋራና ፡ ጥምዝ ፡ ወይም ፡ ጥልቅ ፡ ሳይሆን ፡ አነጋገሩ ፡ ለማንም ፡ ተርታ ፡ ሰው ፡ የሚገባ ፡ ግልጽና ፡ ቍርጥ ፡ የሆነ ፡ ቃል ፡ ነው ። ይኸንንም ፡ ከዚህ ፡ በፊት ፡ ከተመለከትነው ፡ በቀር ፡ ወደ ፡ ፊት ፡ በሚይዛቸው ፡ ከተሞች ፡ ላይ ፡ ለምክርና ፡ ለማስጠንቀቂያ ፡ የሚልካቸው ፡ ቃሎች ፡ ያስረዱናል ።

የሮኅን ፡ ከተማ ፡ ከያዘ ፡ በኋላ ፡ ግርማዊነቱ ፡ ሜሪቱም ፡ ወደ ፡ ምትባለዋ ፡ ከተማ ፡ አመራ ፤ ይህቺም ፡ ከተማ ፡ ሶካሪስ ፡ የሚባለው ፡

(፩) አሞን ።

ንጉሥ ፡ የነበረባት ፡ ከተማ ፡ ናት ። ሰሞኑንም ፡ የሶካሪስ ፡ ጦርና ፡ የፒያንኪ ፡ ጦር ፡ ሲዋጋባት ፡ በንብቷል ። አሁን ፡ ግን ፡ ዘለዓለም ፡ የሚኖረው ፡ የሁለቱም ፡ አገር ፡ ንጉሥ ፡ የአሞን ፡ ልጅ ፡ ፒያንኪ ፡ መጥቷል ፡ ማለትን ፡ ሰምተው ፡ ፍርሃት ፡ ይዟቸው ፡ የከተማዋን ፡ ቅጥር ፡ ዘጋግተው ፡ ተቀምጠዋል ። ፒያንኪም ፡ ከነሠራዊቱ ፡ በደረሰ ፡ ጊዜ ፡ ከማስወጋቱ ፡ በፊት ፡ እንደልማዱ ፡ ቁርጠኛ ፡ መልእክቱን ፡ እንደዚህ ፡ ሲል ፡ አስቀደመ ፡ « በፊታችሁ ፡ ሁለት ፡ የመንገድ ፡ መሥመር ፡ አስቀምጡ ፤ እንደፍላጎታችሁም ፡ ምረጡ ፡ ብትከፍቱ ፡ ሕይወትን ፤ ብትዘጉ ፡ ሞትን ፡ ታገኛላችሁ ። ግርማዊነቴ ፡ በተዘጋ ፡ ከተማ ፡ ላይ ፡ ማለፍ ፡ አይችልም » ፡ እነሱም ፡ ወዲያው ፡ ከተማዋን ፡ ከፈቱና ፡ የፒያንኪ ፡ ጦር ፡ በሰላም ፡ ገባባት ። ፒያንኪም ፡ ገብቶ ፡ ግምጃ ፡ ቤቱን ፡ ቤተ ፡ መንግሥቱን ፡ ቤተ ፡ መቅደሱን ፡ ሁሉ ፡ ከጐበኘ ፡ በኋላ ፡ በዚች ፡ ከተማ ፡ ለሚገኘው ፡ አምላክና ፡ ለራሱም ፡ ለአሞን ፡ መሥዋዕትና ፡ ስጦታ ፡ አቅርቦ ፡ ጨረሰ ። ከዚያ ፡ አልፎ ፡ ወደ ፡ ቶታዊ ፡ ከተማ ፡ ደረሰ ፡ በዚች ፡ ከተማ ፡ ምንም ፡ እንኳን ፡ የታሕታይ ፡ ግብፅ ፡ ወታደሮች ፡ በርከተው ፡ ቢገኙባት ፡ እንደሌሎች ፡ ከተሞች ፡ ቅጥራቸውን ፡ ዘግተው ፡ ለመከላከል ፡ አልደፈሩም ። ስለዚህ ፡ ፒያንኪ ፡ እንደደረሰ ፡ መዝጊያቸውን ፡ ከፍተው ፡ በፊቱ ፡ ተደፍተው ፡ እንደዚህ ፡ ብለው ፡ ተቀበሉት ፡ « አባትህ ፡ የውርሉን ፡ ቅርስ ፡ ላንተ ፡ አዘጋጅቶልሃል ፡ (፩) ። የሁለቱ ፡ ዓለሞች ፡ (ኢትዮጵያና ፡ ግብፅ) ፡ ጌታ ፡ እንደመሆንህ ፡ እነሆ ፡ ገንዘቦችህ ፡ ናቸው ። ዓለምን ፡ የምትገዛ ፡ ጌታ ፡ ነህ » ፡ ይኸን ፡ ብለው ፡ ከተማዋን ፡ ከነህብቷ ፡ ሲያስረክቡት ፡ እሱም ፡ ወደቤተ ፡ መቅደሳቸው ፡ ሔዶ ፡ ለመሥዋዕት ፡ የሚያደርጉትን ፡ በሬ ፡ ኮርማ ፡ ዳክዬ ፡ ሌላውንም ፡ በያይነቱ ፡ ብዙ ፡ ነገር ፡ ሰጣቸው ።

ፒያንኪ ፡ እንደዚህ ፡ እያደረገ ፡ እሺ ፡ ብለው ፡ በተቀበሉት ፡ ከተሞች ፡ በሰላም ፡ እምቢ ፡ ባሉት ፡ ላይ ፡ በጦር ፡ ኃይል ፡ እየገባ ፡ ብዙ ፡ የታሕታይን ፡ ግብፅ ፡ ከተሞች ፡ ያዘ ። ከዚህ ፡ ቀደም ፡ እንዳልነው ፡ አስቀድም ፡ በጥበብ ፡ በምሳሌ ፡ እያደረገ ፡ ሳይመክርና ፡ ሳያስጠነቅቅ ፡ አንድም ፡ ከተማ ፡ እንዳልመታም ፡ እንዳላስመታም ፡

(፩) አሞንን ፡ ወይም ፡ ሶካሪስን ፡ ማለታቸው ፡ ይሆን ፤ ።

ይኸው ፡ ታሪኩ ፡ ይነግርለታል ። ይኸም ፡ የርሱ ፡ አያያዝ ፡ ከርሱም ፡ ከነዚያም ፡ ወገን ፡ በከንቱ ፡ የሚጠፋውን ፡ የብዙ ፡ ሰው ፡ ነፍስ ፡ ያድናል ። በገባበት ፡ ከተማ ፡ ያገኘውን ፡ የሕዝቡን ፡ ባይሆን ያመጠበትን ፡ (የሸፈተበትን) ፡ ንጉሥ ፡ ወይም ፡ ሹም ፡ ሀብት ፡ ግማሹን ፡ ለራሱ ፡ አምላክና ፡ ቤተ ፡ መንግሥት ፡ ወርሶ ፡ ግማሹን ፡ ደግሞ ለዚያው ፡ ለገባበት ፡ ከተማ ፡ አምላክ ፡ አድሎ ፡ እሱም ፡ ራሱ ፡ የየ ከተማውን ፡ አምላክ ፡ ሳይንቅ ፡ በአክብሮት ፡ ተሳልሞ ፡ ነገሥታቶ ቻቸው ፡ የሚያደርጉትን ፡ ሥርዓት ፡ ሁሉ ፡ በትክክል ፡ ፈጽሞ ፡ ሕዝ ቡንም ፡ ካህናቱንም ፡ ያስደስታል ። ይኸም ፡ ይዞታው ፡ ገዥነቱን ፡ ዝናውን ፡ አስተዳደሩን ፡ አቃንቶለታል ። የርሱንም ፡ መንገድ ፡ በኋ ለኛው ፡ ዘመን ፡ ከ፬፻፶ ፡ ዓመት ፡ በኋላ ፡ የግሪክ ፡ ንጉሥ ፡ ትልቁ ፡ እስክንድር ፡ ከ፫፻፴፮—፫፻፳፫ ፡ ዓመት ፡ መካከል ፡ በወረራቸው ፡ አገሮች ፡ ላይ ፡ እንደ ፡ ተከተለውና ፡ እንደተጠቀመበት ፡ ይታያል ። እስክንድርን ፡ የዚህን ፡ ዓይነት ፡ የእመራር ፡ ዘዴ ፡ የመከረው ፡ መም ሀሩ ፡ አሪስቶት ፡ (አርስጣጣሊስ ፡) ሲሆን ፡ ፒያንኪን ፡ የመከረው ፡ ሌላ ፡ መምህር ፡ መኖሩን ፡ ወይም ፡ ራሱ ፡ ለራሱ ፡ መምህር ፡ ሆኖ ፡ በሚገባና ፡ በቀና ፡ መንገድ ፡ እንደተመራ ፡ ጽሑፉ ፡ አይና ገርም ።

የሆነ ፡ ሆኖ ፡ አሁንም ፡ ከተማዎቹ ፡ ጨርስው ፡ አልተያዙም ። ብዙ ፡ ከተሞች ፡ ቢያዙም ፡ ብዙ ፡ መሳፍንትና ፡ አስፈሪ ፡ የነበረው ፡ ንጉሥ ፡ ነምሩድ ፡ ሲገቡም ፡ ገና ፡ በስሜን ፡ በኩል ፡ ዋናው ፡ ፈርዖን ፡ ነኝ ፡ ብሎ ፡ ሠራዊትም ፡ ነገሥታትም ፡ ይዞ ፡ የሚጠብቀው ፡ ታፍነ ቅት ፡ ገና ፡ አልገባም ። እርሱም ፡ በበኩሉ ፡ ለውጊያ ፡ ብዙ ፡ ድር ጅት ፡ አድርጓል ። ከርሱ ፡ ጋር ፡ የነበረው ፡ ነምሩድ ፡ ብቻ ፡ ተሸንፎ ፡ ሲገባ ፡ የቀሩት ፡ ሶካሪስ ፡ አሶርኮን ፡ የሚባሉት ፡ ሁለት ፡ ነገሥታት ፡ ከርሱ ፡ ጋር ፡ ሆነው ፡ የጦርነቱን ፡ ጊዜ ፡ ይጠባበቃሉ ። እንደዚሁም ፡ ታላቂቱ ፡ የፈርዖኖቹ ፡ ከተማ ፡ መምፊስ ፡ (፩) ፡ ገና ፡ አልተያዘችም ። ይቺም ፡ የመምፊስ ከተማ ፡ ከቴብ ፡ በፊት ፡ የተመሠረተች ፡ የጥን ታውያኑ ፡ ፈርዖኖች ፡ ዋና ፡ ከተማ ፡ ናት ። በውስጧም ፡ ያለው ፡

፩ ፡ መምፍኮስ ፡ ወይም ፡ መኑፍ ፡ እያለ ፡ የዮሐንስ ፡ መደብር ፡ መጽሐፍ ፡ የሚ ጠቅሳት ።

የልዩ ፡ ልዩ ፡ አማልክትና ፡ በተለይ ፡ የፕተህ ፡ ቤተ ፡ መቅደስና ፡ ምስል ፡ የነገሥታቱ ፡ የካህናቱ ፡ ሐውልት ፡ የቤተ ፡ መንግሥቱ ፡ እዳራሽ ፡ ብዙ ፡ ነው ።

በቴብና ፡ በናፓታ ፡ የአሞን ፡ ቤተ ፡ መቅደስ ፡ እንደ ፡ ደብር ፡ እንደሚቆጠር ፡ በመምፊስ ፡ ደግሞ ፡ የፕታህ ፡ ቤተ ፡ መቅደስ ፡ ስመ ጥር ፡ ነው ። ስለዚህ ፡ ፒያንኪ ፡ ይቺን ፡ ታላቅ ፡ ከተማ ፡ ሰመያዝ ፡ ወደፊት ፡ ገሠገሠ ። ወደ ፡ ከተማዋም ፡ በተጠጋ ፡ ጊዜ ፡ በውስጧ ፡ ለሚኖሩት ፡ መልእክት ፡ አዘጋጀ ። እንደ ፡ ከተማዋ ፡ ታላቅነት ፡ በውስጧ ፡ እንደሚገኙት ፡ እንደክቡራኑ ፡ ሊቃነ ፡ ካህናት ፡ እንደ ፡ ልዑላኑ ፡ መሳፍንት ፡ የደረጃ ፡ መጠን ፡ መልእክቱ ፡ የለሰለሰ ፡ አክ ብሮ ፡ የተጨመረበት ፡ ነበር ፡ እንጂ ፡ ለሌሎቹ ፡ ለተርታዎቹ ፡ ከተ ሞች ፡ እንደላከላቸው ፡ ዓይነት ፡ አለመሆኑ ፡ የሚቀጥለው ፡ የመል እክቱ ፡ ንግግር ፡ ያስረዳል ።

« በዚች ፡ ከተማ ፡ ውስጥ ፡ የምትኖሩ ፡ መዝጊያችሁን ፡ አት ዝጉ ፡ አትዋጉ ፡ ሱ ፡ አምላክ ፡ (ሱ ፡ ወይም ፡ ስሑ ፡ የዘሐይ ፡ ልጅ ፡ አምላክ ፡ ነው ፡) በዘመን ፡ መግቢያ ፡ ላይ ፡ እንደ ፡ ነበረ ፡ እኔም ፡ እንደሱ ፡ ገብቼ ፡ እወጣለሁ ። እርምጃዬን ፡ ያልገፋችሁ ፡ እንደሆነ ፡ ለፕታህና ፡ በመምፊስ ፡ ከተማ ፡ ለሚገኙት ፡ አማልክት ፡ መሥዋ ዕቴንና ፡ መባዓዬን ፡ አቀርባለሁ ፡ በሴት ፡ (ሌላ ፡ ዓይነት ፡ ፀሐይ ፡ አምላክ ፡) ቤተ ፡ መቅደስ ፡ ሶካሪስ ፡ ይፈጽም ፡ የነበረውን ፡ ሥር ዓት ፡ ሁሉ ፡ እፈጽማለሁ ። ፕታህንም ፡ በጥንቃቄ ፡ እመለከታለሁ ። በሰላምም ፡ እመለሳለሁ ፡ ከተማዋን ፡ በመልካም ፡ እይዛታለሁ ፡ ትድንማለች ፡ የሕፃናት ፡ ዋይታ ፡ አይሰማም ፡ ተመልክቱ ፡ የደቡ ብን ፡ ከተሞች ፡ የአምላክን ፡ ቃል ፡ ካስተሐቀሩት ፡ በቀር ፡ አንድ ፡ ሰው ፡ እንኳን ፡ አልተገደለም ። ሥቃይ ፡ የተሠራው ፡ ለኃጥእ ፡ ነው » ።

በዚሁ ፡ መካከል ፡ ታፍናቅታ ፡ ከስሜን ፡ ወደ ፡ መምፊስ ፡ መጥቶ ፡ የመምፊስ ፡ ከተማ ፡ ኃይለኛ ፡ ናት ፡ ወታደሮቿም ፡ ጐበዞች ፡ ናቸው ። በምሥራቅም ፡ ወገን ፡ በባሕር ፡ የተከበበች ፡ ስለሆነች ፡ ጠላትን ፡ አታስገባም ። ገንዘብ ፡ ስንቅ ፡ ዘይት ፡ በስሜን ፡ ላሉት ፡ ወታደሮች ፡ ስጥቼ ፡ ከስሜን ፡ ተመልሼ ፡ እስክመጣ ፡ ድረስ ፡ መክቱ ፡

ብሎ ፡ ለሹማምንቱ ፡ መክሮ ፡ ሠረገላውን ፡ ትቶ ፡ በፈረሱ ፡ ተጋ
ብቶ ፡ ሔዶ ፡ ነበርና ፡ የመምፊስ ፡ ከተማ ፡ ነዋሪዎች ፡ የፒያን
ኪን ፡ ምክር ፡ ሰምተው ፡ (ቅጥሩን ፡) ሊከፍቱ ፡ አልፈለጉም ።

ስለዚህ ፡ ፒያንኪ ፡ የዚህኑ ፡ እርግጠኛነት ፡ ሲያውቀው ፡ ወደ
ከተማዋ ፡ ተጠግቶ ፡ በሰሜን ፡ በኩል ፡ የወንዙ ፡ ውሃ ፡ እስከ ፡ ቅጥሯ ፡
መሙላቱን ፡ ሰሌላውም ፡ ወገን ፡ ከተማዋ ፡ ከቀድሞው ፡ በቀር ፡ ባዲስ ፡
ሥራ ፡ በደንብ ፡ የተመሸገችና ፡ የማትደፈር ፡ መሆኗን ፡ እየዞረ ፡
ተመለከተ ። በቅጥሯ ፡ ዙሪያም ፡ ምን ፡ ማድረግ ፡ እንደሚቻል ፡ ሹማ
ምንቱ ፡ ብዙ ፡ ንግግር ፡ አደረጉ ። በመጨረሻም ፡ በሔርሞፖሹስ ፡
እንደ ፡ አደረጉት ፡ በቅጥሯ ፡ ልክ ፡ ድድቅና ፡ መሰላል ፡ ሠርተን ፡
እንገባለን ፡ ያሚል ፡ አሳብ ፡ አቀረቡ ። ፒያንኪም ፡ የቀረበው ፡ ምክር ፡
ሁሉ ፡ ሰውነቱን ፡ አላስደሰተውም ፡ የጉዳዩም ፡ መራዘም ፡ እንደነበር ፡
አስቆጣው ። እንዲህም ፡ «አለ ፡ በሕይወቴ ፡ በራ ፡ (ፀሐይ) ፡ ፍቅር ፡
ባአባቴ ፡ በአሞን ፡ ቸርነት ፡ (ጸጋ ?) ፤ ይኸን ፡ ሁሉ ፡ ያደረግሁት ፡
በአሞን ፡ ትእዛዝ ፡ ነው ። ይህ ፡ ግን ፡ የሰው ፡ ልጆች ፡ ንግግር ፡ ነው ።
. . . . አሞንን ፡ በልባቸው ፡ አላለቀመጡትም ፤ ትእዛዙንም ፡ አላወ
ቁም ፡ ይኸንንም ፡ ሁሉ ፡ አሞን ፡ ያደረገው ፡ (ልባቸውን ፡ ያጸናው) ፡
የሽብሩን ፡ ኃይል ፡ ለማሰሚት ፡ ሲል ፡ እውቆ ፡ ነው ። እንግዴህ ፡
ይቺን ፡ ከተማ ፡ እንደ ፡ እንድ ፡ ማዕበል ሆኜ ፡ እንደ ፡ እነሣት ፡ አባቴ ፡
አሞን ፡ አዟል ። »

ከዚህ ፡ በኋላ ፡ ፒያንኪ ፡ ጀልባዎችን ፡ ታንኳዎችን ፡ መርከቦ
ችንም ፡ ሁሉ ፡ ሰብስቡ ፡ ብሎ ፡ አዘዘ ። በባሕሩ ፡ በኩል ፡ አድርገው ፡
ወደ ፡ ከተማው ፡ ውስጥ ፡ እንዴት ፡ እንደሚገቡ ፡ ዝግጅቱ ፡ ከተፈ
ጸመ ፡ በኋላ ፡ ለሚገቡት ፡ ወታደሮች ፡ እሱው ፡ ራሱ ፡ መሪና ፡ አዛዥ ፡
ሆኖ ፡ በመርከብ ፡ ገባ ፤ ግንባር ፡ ቀደም ፡ ለሆኑት ፡ ወታደሮቹም ፡
እንደዚህ ፡ የሚል ፡ ትእዛዝ ፡ ሰጠ ፤ አሁን ፡ ግማሻችሁ ፡ ከተማዋን ፡
ውጉ ፡ ግማሻችሁ ፡ ደግሞ ፡ በበር ፡ በኩል ፡ ወደ ፡ ውስጥ ፡ ግቡ ፡
የሚማረክ ፡ ሹም ፡ ስታገኙ ፡ አይገባምና ፡ እንዳትገፉት ፡ ደቡብንና ፡
ሰሜንን ፡ ከያዝን ፡ ወዲህ ፡ በሁለቱ ፡ አገሮች ፡ መካከል ፡ በዚች ፡
በመምፊስ ፡ ተቀምጠን ፡ እረፍት ፡ እናደርጋለን» ይኸን ፡ ከተናገረ
በኋላ ፡ ወታደሮቹ ፡ ተዥጐድጉደው ፡ ከመርከብና ፡ ከየዠልባቸው ፡

ላይ ፡ እየወረዱ ፡ ወደ ፡ ከተማዋ ፡ ውስጥ ፡ ገቡ ። ብዙም ፡ ሰው ፡ ፈጁ ።
ቀጥሎም ፡ ራሱ ፡ ፒያንኪ ፡ ከነጦሩ ፡ ገብቶ ፡ ትልቋን ፡ ከተማ ፡ መም
ፊስን ፡ ያዛት ።

ዜና ፡ መዋዕሉ ፡ እንደሚለው ፡ በማግሥቱ ፡ ብዙ ፡ ሹማምንት ፡
ከነሕይወታቸው ፡ ተማርከው ፡ እፊቱ ፡ ቀረቡ ። ንጉሡም ፡ ቤተ ፡ መቅ
ደሱ ፡ ሁሉ ፡ እንዲጠበቅ ፡ ብዙ ፡ ሰው ፡ አስቀድሞ ፡ ላከና ፡ ቀጥሎ ፡
እሱው ፡ ራሱ ፡ ሔዶ ፡ ለሐ ፡ ቃ ፡ ፕታህ ፡ ጌታ ፡ እንደነገሥታቱ ፡
ልማድ ፡ ወይኑን ፡ አቀረበ ። መምፊስንም ፡ በዕፕታህ ፡ ጌታ ፡ እንደ
ነገሥታቱ ፡ ልማድ ፡ ወይኑን ፡ አቀረበ ። በዕጣንና ፡ በሽቱ ፡ ቀደሳት ።
ካህናቱንም ፡ በየቦታቸው ፡ እንዲገቡ ፡ ፈቀደላቸው ። ቀጥሎ ፡ ወደ
ትልቁ ፡ ወደፕታህ ፡ የአማልክት ፡ አባት ፤ የመምፊስ ፡ ጠባቂ ፡ ቤተ ፡
መቅደስ ፡ ሔዶ ፡ በቤተ ፡ መቅደሱ ፡ በራፍ ፡ ላይ ፡ እንደልማዱ ፡ ሰው
ነቱን ፡ እነፃ ። ከዚያ ፡ ወደ ፡ ቤተ ፡ መቅደሱ ፡ ገብቶ ፡ ለአባቱ ፡ ለፕ
ታህ ፡ የበሬ ፡ ወይፈን ፡ የዳክዬ ፡ መሥዋዕት ፡ አቀረበ ። ከቤተ ፡ መቅ
ደሱ ፡ ወጥቶ ፡ ወደ ፡ አዳራሹ ፡ ሔዶ ፡ . . . በዚያም ፡ ባለ ፡ በመምፊስ ፡
ዙሪያ ፡ ያሉት ፡ የህሪፔቲኒ ፡ የፒኒናው ፡ ፺፱ ፡ . . . አገር ፡ ተከላካ
ዮች ፡ መጥፋታቸውንና ፡ የየከተማቸው ፡ መግቢያ ፡ ክፍት ፡ መሆ
ኑን ፡ ሰማ ። ቀጥሎ ፡ የማሱአለ ፡ . . . አለቆችና ፡ ንጉሡ ፡ ኡአፑት ፡
ሁሉም ፡ የታሕታይ ፡ ግብፅ ፡ ሹማምንት ፡ ግብራቸውን ፡ እየያዙ ፡
መጥተው ፡ የግርማዊነቱን ፡ ብርሃን ፡ ለማየት ፡ መጡ ።

ግርማዊነቱም ፡ የመምፊስን ፡ ከተማ ፡ ሀብት ፡ ለአሞንና ፡
ለፕታህ ፡ . . . አከፋፈለ ።

ቀጥሎ ፡ ንጉሡ ፡ ወደምሥራቅ ፡ አመራ ፡ በኬሮ ፡ ለሚቀመጠው ፡
ለቱም ፡ (የሌሊት ፡ ፀሐይ) ፡ ለሌሎቹም ፡ አማልክት ፡ በአማሕ ፡
(ምውታን ፡ የሚወጡበት ፡ በር ፡) ለሚቀመጡትም ፡ ማናቸውንም ፡
መፋፋትና ፡ ደስታ ፡ ያገኝ ፡ ዘንድ ፡ ዘለዓለም ፡ ሕያው ፡ የሆነው ፡
ፒያንኪ ፡ የበሬና ፡ የወይፈን ፡ የዝዪ ፡ መሥዋዕት ፡ አቀረበ ፡ . . .
ያቀረቡለትን ፡ ሀብትና ፡ ከብት ፡ ግማሹን ፡ ለአሞን ፡ ግማሹን ለፕ
ታህ ፡ የቀረውንም ፡ ለቀሩት ፡ አማልክት ፡ አደላድሎ ፡ ሲጨርስ ፡
ወደ ፡ ሔሌዎፖሊስ ፡ ሔዶ ። በዚያም ፡ ለፀሐይ ፡ አምላክ ፡ ጐህ -
ሲቀድ ፡ (ፀሐይ ፡ ጮራዋን ፡ በምትፈነጥቅበት ፡ ጊዜ) ፡ የነጭ ፡ በሬ ፡

መሥዋዕት ፡ አቀረበ ። . . . ከዚህም ፡ ጋር ፡ ወተት ፡ ሽቱ ፡ ከርቤ ፡ ዕጣን ፡ ሰጠ ። የመሥዋዕቱ ፡ ሥነ ፡ ሥርዓት ፡ ሲያልቅ ፡ ወደ ፡ ራ ፡ ፀሐይ ፡ ወደ ፡ ቱም ፡ (ጨርቃ) ፡ ቤተ ፡ መቅደስ ፡ ገብቶ ፡ የመ ዝጊያውን ፡ ቁልፍ ፡ እሱው ፡ ራሱ ፡ ከፍቶ ፡ ምስላቸው ፡ (ሐውልታ ቸው) ፡ ወዳለበት ፡ ብቻውን ፡ ተጠግቶ ፡ ጸሎቱንና ፡ ስግደቱን ፡ ጨርሶ ፡ ወጣ ፡ ካህናቱም ፡ አመሰገኑት ። ስለርሱም ፡ ደኅንነት ፡ ጸሎት ፡ አደረሱ ። ፡ . . . »

ከዚህ ፡ በኋላ ፡ ከቤተ ፡ መቅደስ ፡ ወጥቶ ፡ ወደ ፡ አትሪቢስ ፡ ወንዝ ፡ በተለይ ፡ በከሃኒ ፡ ደቡብ ፡ ድንኳን ፡ አስተክሎ ፡ ሠፈር ፡ አደ ረገ ። በዚህም ፡ ሳለ ፡ የሰሜን ፡ ነገሥታት ፡ አሶርኮን ፡ ፩ኛው ፡ የቡ ባስቲ ፡ ንገሡ ፤ ኡአፑት ፡ የቲንቴ ፡ ሪሙ ፡ ንጉሥ ፡ ሌሎችም ፡ መሳ ፍንት ፡ የጦር ፡ ሹማምንትና ፡ መኳንንት ፡ ካህናትና ፡ ነቢያትም ፡ ከየግል ፡ አገራቸው ፡ መታያቸውንና ፡ ግብራቸውን ፡ ፈረስ ፤ የጋ ግና ፡ የቀንድ ፡ ከብት ፡ ልብሰ ፤ ሽቶ ፤ ጥዋ ፤ አምባር ፡ ያንገት ፡ ጌጥ ፡ በያይነቱ ፡ እየያዙ ፡ መጥተው ፡ ገቡለት ። ከሁሉም ፡ ይበልጥ ፡ ፔቴ ሲሲ ፡ የሚባለው ፡ የአትሪቢስ ፡ መስፍን ፡ በሰጠታውም ፡ በንግግ ሩም ፡ በጣም ፡ ደስ ፡ አሰኘው ።

ይሽን ፡ ሁሉ ፡ ዋናው ፡ የፒያንኪ ፡ ጠላት ፡ ነገሥታት ፡ ሁሉ ፡ በውስጡ ፡ አብረው ፡ የነበሩት ፡ ታፍኔቅት ፡ ሰማ ። እነዚህ ፡ ሁሉ ፡ ነገሥታት ፡ ለፒያንኪ ፡ ከገቡ ፡ ከተሞቹና ፡ አውራጆቹም ፡ ሁሉ ፡ በየተራ ፡ ተይዘው ፡ ካለቁ ፡ ከእንግዲህ ፡ ወዲያ ፡ ፒያንኪን ፡ መከላ ከል ፡ በፍጹም ፡ የማያዛልቅ ፡ መሆኑን ፡ ባለበት ፡ ሰሜናዊ ፡ ሥፍራ ፡ ሆኖ ፡ አመዛዘነ ።

ስለዚህ ፡ ታላቂቱ ፡ የመምፊስ ፡ ከተማ ፡ ከተያዘችና ፡ የየአው ራጃው ፡ ነገሥታትና ፡ መሳፍንት ፡ ግብርና ፡ መታያ ፡ እየያዙ ፡ ወደ ፒያንኪ ፡ እየገቡ ፡ መገበራቸውን ፡ አርግጡን ፡ ከተረዳ ፡ ወዲህ ፡ እሱም ፡ የሚያሳዝን ፡ የምሕረት ፡ ቃል ፡ ጨምሮ ፡ መልከተኛ ፡ ላከ ፡ ቃሉም ፡ ይህ ፡ ነው ፡ ዐቅጣህ ፡ ታገሥ ፤ በጎፍረቴ ፡ ዘመን ፡ አላየ ሁህም ፤ በነበልባል ፡ ፊት ፡ መቆም ፡ አልችልም ፤ በግለትህ ፡ ተሸነ ፍሁ ፤ በደቡብ ፡ ኑብቲ ፡ (ለነገሥታቱ ፡ የጦርነት ፡ መላ ፡ የሚያስተ ምር ፡) አምላክ ፡ ነህና ፡ አሸናፊው ፡ (ሞንት) ፡ ኮርማ ፡ ሆይ ፡ አንድ ፡

ነገር ፡ ስትፈልግ ፡ የሚቃወምህ ፡ ነገር ፡ አታግኝም ። ወደ ፡ ባሕር ፡ ደሴት ፡ ሸሸሁ ፡ ከዚች ፡ የግለት ፡ ቃል ፡ የተነሣ ፡ መንፈስህን ፡ ተጠ ራጠርሁ ። አንድ ፡ ጠላት ፡ በኔ ፡ ላይ ፡ ተነሥቷል ፤ በኔ ፡ ላይ ፡ የተነ ሣው ፡ ልብህ ፡ አሁንስ ፡ አልቀዘቀዘምን ? አሁን ፡ ግን ፡ በውነቱ ፡ ምስኪን ፡ ነኝ ፡ በወንጀሌ ፡ ጥፋት ፡ ውስጥ ፡ አትጣለኝ ። የሚዛን ፡ ልክ ፡ ቲናንሾችን ፡ ስብርባሪዎች ፡ ያውቃል ፡ (ይለያል ፡) እነዚህን ፡ ለኔ ፡ በይቅርታህ ፡ አብዛቸው ፡ ዘር ፡ ብትዘራ ፡ በጊዜው ፡ ፍሬውን ፡ ታገኛለህ ። ፍሬ ፡ የሚያፈራውን ፡ ዛፍ ፡ ገና ፡ በአበባው ፡ አታጥፋው ፡ ፍርሃትን ፡ በልቤ ፡ አሳደርህ ፤ ሽብርም ፡ በአካሌ ፡ ውስጥ ፡ ተነዛ ፤ በመጠጥ ፡ ቤት ፡ ውስጥ ፡ አልቆምም ፤ በገናዬንም ፡ (ለጨዋታ ፡) አያመጡልኝም ። በራብኝ ፡ ጊዜ ፡ ከደረቅ ፡ ዳቦ ፡ በቀር ፡ አልበላም ፡ ሲጠማኝም ፡ የምጠጣው ፡ ውሃ ፡ ብቻ ፡ ነው ። ስሜን ፡ ከሰማህበት ፡ ቀን ፡ (ስምህን ፡ ከሰማህበት ?) ፡ ዝምሮ ፡ ፍርሃት ፡ በአጥንቶቼ ፡ ውስጥ ፡ ዘለቁ ። አእምሮዬ ፡ ተቃጥሎአል ፤ ልብሶቼ ፡ ተበጣጥሰ ዋል ። ወደ ፡ ኔይት ፡ (የራሱ ፡ አገር ፡ የሳይስ ፡ ሴት ፡ አምላክ ፡ ቤተ ፡ መቅደስ ፡) ሸሽቼ ፡ ተደብቄያለሁ ፡ (ተማጥኜያለሁ ።) ና ፡ ወደኔ ።

ፈትህን ፡ እኔ ፡ ወዳለሁበት ፡ መልስ ፡ የካድሁት ፡ ነገር ፡ አንዳለ ፡ ተመልከት ። አገልጋይ ፡ (ወንጀለኛ ፡ ?) በይቅርታ ፡ አይነግምን ? ? ያለኝ ፡ ሁሉ ፤ ወርቅና ፡ የከበረ ፡ ደንጊያ ፡ በመልካም ፡ ዕቃ ፡ ያጌ ጡት ፡ ፈረሶቼ ፡ ሁሉ ፡ ይወሰዱ ፤ ወደ ፡ ግምጃ ፡ ቤትህም ፡ ይግቡ ። ፍርሃትን ፡ ከልቤ ፡ የሚያጠፋ ፡ መላክተኛ ፡ ይላከልኝ ፤ ከርሱም ፡ ጋር ፡ ወደ ፡ ቤተ ፡ መቅደስ ፡ ሔጄ ፡ ቅዱስ ፡ መሐላዬን ፡ ልፈጽም ።

ይሽን ፡ ሁሉ ፡ ሲሰማ ፡ ፒያንኪ ፡ ምንም ፡ እንኳ ፡ ዋና ፡ ተፎ ካካሪ ፡ ጠላቱ ፡ ሲወድቅለት ፡ ደስታ ፡ ቢሰማው ፡ ባንድ ፡ ወገን ፡ ደግሞ ፡ እንደርሱ ፡ የግብፅ ፡ ንጉሥ ፡ የነበረው ፡ በዚህ ፡ ዓይነት ፡ ተሸንፎ ፡ ይሽን ፡ የመሰለ ፡ ቃል ፡ ለመጻፍ ፡ መገደዱ ፡ ሳያሳዝነው ፡ አይቀርም ። ወደፊት ፡ እንደምናገኘው ፡ እኔም ፡ ዘንድ ፡ ይምጣ ፡ እምቢ ፡ ካለም ፡ እስከ ፡ መጨረሻ ፡ ውጉት ፡ ብሎ ፡ ያላዘዘውም ፡ ስለዚህ ፡ ይሆናል ። ቢሆንም ፡ የዘውድና ፡ የግዛት ፡ ነገር ፡ ምንም ፡ ያህል ፡ ርኅራኄው ፡ ሰፊ ፡ ሲሆን ፡ አይችልምና ፡ ፒያንኪ ፡ የታፍ ናቅትን ፡ መልእክት ፡ እንደሰማ ፡ ለመሐላው ፡ አፈጻጸም ፡ ትልቁን ፡

ሊቀ ፡ ካህን ፡ ፔታምኔስቶ ፡ የሚባለውን ፤ መሣሪያና ፡ ዕቃ ፡ የሚ
ረከብ ፡ የጦር ፡ አለቃውን ፡ ፑአርማን ፡ ባንድነት ፡ ላካቸው ። ታፍ
ኔቅታም ፡ እነሱን ፡ ባገኘ ፡ ጊዜ ፡ ወርቁንም ፡ ብሩንም ፡ ልብሱንም ፡
ጌጡንም ፡ መሣሪያውንም ፡ ሁሉ ፡ በያይነቱ ፡ ከአስረከባቸው ፡
በኋላ ፡ ከነርሱ ፡ ጋር ፡ ወደ ፡ ቤተ ፡ መቅደስ ፡ ሄዶ ፡ የአምላኩን ፡
ስም ፡ ጠርቶ ፡ እንዲህ ፡ ሲል ፡ ማለ ፤ የንጉሡን ፡ ትእዛዝ ፡ አልጥስም ፡
ከቃሉም ፡ እልፍ ፡ አልልም ። እሱም ፡ ሳይፈቅድ ፡ ማናቸውንም ፡
ሹም ፡ አልጐዳም ። እንደ ፡ ንጉሡ ፡ ቃልና ፡ ትእዛዝ ፡ እፈጽማለሁ ።

ምንም ፡ እንኳን ፡ ታሪኩ ፡ ባይጠቅሰው ፡ ታፍኔቅታ ፡ ለፒያ
ንኪ ፡ እየገበረ ፡ በዚያው ፡ በጥንታዊ ፡ ግዛቱ ፡ በሳይንስ ፡ ብቻ ፡ ሲቀ
መጥ ፡ ድርድር ፡ አቅርቦ ፡ ፒያንኪም ፡ ይኸንኑ ፡ ፈቅዶ ፡ የተስማሙ ፡
ይመስላል ። ነገር ፡ ግን ፡ በመሐላው ፡ ላይ ፡ እሱ ፡ ሳይፈቅድ ፡ ማና
ቸውንም ፡ ሹም ፡ አልጐዳም ፡ የሚለው ፡ ቃል ፡ ምናልባት ፡ የፒያ
ንኪ ፡ ሹማምንት ፡ ለግብር ፡ አገባበርና ፡ ለመቆጣጠርም ፡ በው
ስጡ ፡ እንዲቀመጡ ፡ የተደረገ ፡ ይመስላል ። የሆነ ፡ ሆኖ ፡ ፒያንኪ ፡
በዚያን ፡ ዘመን ፡ ከማንም ፡ መንግሥታት ፡ ይበልጥ ፡ የገነነውንና ፡
የሠለጠነውን ፡ አባቶቹና ፡ ወገኖቹ ፡ ኢትዮጵያውያን ፡ ሲገብሩለት ፡
የኖሩለትን ፡ የግብፅ ፡ መንግሥት ፡ እሸንፎ ፡ ለአገሩ ፡ ለኢትዮጵያ ፡
ገባር ፡ ሲያስደርግ ፡ በሕይወቱ ፡ አንድ ፡ ትልቅ ፡ ታሪካዊ ፡ ሥራ ፡
ፈጸመ ፡ ማለት ፡ ነው ። ታፍኔቅታ ፡ እሜን ፡ ብሎ ፡ ሲገብር ፡ በግ
ብፅ ፡ ምድር ፡ ውስጥ ፡ ፒያንኪን ፡ ሊቃወም ፡ የሚነሣ ፡ አልተገኘም ።
አገሩ ፡ በሙሉ ፡ በፒያንኪ ፡ ግዛት ፡ ውስጥ ፡ ሆነ ። ታሪኩ ፡ ራሱ ፡
በዚያው ፡ ዘመን ፡ አጻጻፍ ፡ ምን ፡ እንደሚል ፡ እንመልከት ።

ይኸ ፡ ሁሉ ፡ ሆኖ ፡ የምሥራቁም ፡ የምዕራቡም ፡ የስሜኑም ፡
የደቡብም ፡ አገር ፡ ከተገዛለት ፡ በኋላ ፡ የታሕታይ ፡ ግብፅ ፡ ሁለት ፡
ነገሥታት ፡ የላዕላይ ፡ ግብፅ ፡ ሁለት ፡ ነገሥታት ፡ አራቱም ፡ (ከዚህ ፡
በፊት ፡ የነበሩት ፡) ግራና ፡ ቀኝ ፡ የሁለት ፡ እባብ ፡ ምልከት ፡ ያለ
በትን ፡ ዘውዳቸውን ፡ እንደደፉ ፡ ለግርማዊነቱ ፡ መንፈስ ፡ ለመ
ስገድ ፤ ግርማ ፡ ሞገሱን ፡ ለማየት ፡ ወደፒያንኪ ፡ መጡ ። እነሱም ፡
ሲራመዱ ፡ ቅልጥማቸው ፡ እንደሴት ፡ ቅልጥም ፡ ነበር ። ነገር ፡ ግን
በግርማዊነቱ ፡ ቤተ ፡ መንግሥት ፡ የተከለከለውን ፡ ዓሣ ፡ በመብ

ላት ፡ የረከሱ ፡ ስለሆኑ ፡ ፫ቱ ፡ ወደ ፡ ግርማዊነቱ ፡ አዳራሽ ፡ አልገ
ቡም ። ከመካከላቸው ፡ አንዱ ፡ ነምሩድ ፡ ብቻ ፡ ዓሣ ፡ የማይበላ ፡
ንጹሕ ፡ ስለነበረ ፡ መግባት ፡ ተፈቀደለት ።

የድል ፡ አድራጊነቱን ፡ ሥራ ፡ አከናውኖ ፡ ሲጨርስ ፡ ነገሥ
ታቱንና ፡ መሳፍንቱንም ፡ አነጋግሮ ፡ በየሥራቸው ፡ ደልድሎ ፡ ወደ ፡
አገሩ ፡ ሲመለስ ፡ የሆነውንም ፡ የጉዞ ፡ ታሪክ ፡ በሐውልቱ ፡ ላይ ፡
ተገኝቶ ፡ የተተረጐመው ፡ ይኸው ፡ ጽሑፍ ፡ እንደዚህ ፡ እያለ ፡ ይቀ
ጥላል ።

ፒያንኪ ፡ በታሕታይ ፡ ግብፅ ፡ ያለውን ፡ ወርቅና ፡ ብር ፡ የሶ
ርያንም ፡ ሀብት ፡ ልብስና ፡ ጌጥ ፡ ቆዳ ፡ ልዩ ፡ ልዩ ፡ መሣሪያ ፡ በመ
ርከቡ ፡ አስጭኖ ፡ ጉዞውን ፡ በባሕር ፡ ላይ ፡ ዠመረ ። ልቡ ፡ በደስታ ፡
ሞልቶ ፡ ነበር ። ከምዕራብ ፡ እስከ ፡ ምሥራቅ ፡ አገሩ ፡ ሁሉ ፡ በሙሉ ፡
ተደስቷል ። ንጉሥ ፡ በነበረበትም ፡ አገር ፡ (ናፓታ) ፡ እስቀድሞ ፡
እንደተዘጋጀው ፡ የደስታ ፡ አቀባበል ፡ ተደረገለት ። ተቀባዮቹም ፡
እንደዚህ ፡ እያሉ ፡ በደስታ ፡ ጮሁ ፡ «ድል ፡ አድራጊው ፡ ንጉሥ ፡
መጣህ ፡ ግዛትህ ፡ በታሕታይ ፡ ግብፅ ፡ ተዘረጋ ፡ ወንዶችን ፡ እንደ
ሴት ፡ አደረግኻቸው ። አሁን ፡ ደስታ ፡ ይኸን ፡ ስው ፡ ወደ ፡ ወለደ
ችው ፡ እናት ፡ ልብ ፡ ውስጥ ፡ ነው ። እሱም ፡ በአን ፡ (መንበረ ፡
አሞን) ፡ የሚቀመጥ ፡ (አሞን) ፡ ሕይወት ፡ ስጠህ ፡ ክብርም ፡ ያንተ ፡
ነው ። ይኸን ፡ ኮርማ ፡ የወለደች ፡ ላም ፡ ሆይ ፡ አንተ ፡ ቴባይድን ፡
የምትወድ ፡ ሥልጣንህና ፡ ኃይልህ ፡ ለዘለዓለም ፡ ነው ። አንተም ፡
እስከ ፡ ብዙ ፡ ዓመት ፡ ትኖራለህ »

በዚህ ፡ ጽሑፍ ፡ ውስጥ ፡ በሁለት ፡ ቅንፍ ፡ ውስጥ ፡ የሚገኙት ፡
ቃሎች ፡ እነዚያው ፡ በሐውልቱ ፡ ላይ ፡ የሚገኙት ፡ ሲሆኑ ፡ ባንድ ፡
ቅንፍ ፡ ውስጥ ፡ ለመግለጫ ፡ የተቀነፉትና ፡ በፍጹም ፡ ያልተቀነፉት ፡
ቃላት ፡ የራሴ ፡ አስተያየትና ፡ አገላለጽ ፡ መሆናቸውን ፡ አመለከታ
ለሁ ።

የሆነ ፡ ሆኖ ፡ በሐውልቱ ፡ የተገኘው ፡ ጽሑፍ ፡ ታሪኩን ፡ እዚህ ፡
ላይ ፡ ይፈጽማል ። ፭፻ ፡ ዓመት ፡ እንደሌሎቹም ፡ ፯፻ ፡ ዓመት ፡ አገ
ሩን ፡ ኢትዮጵያን ፡ (ኑብያን) ፡ እየወጉ ፡ ያስገበሩትን ፡ የኃያላኑን ፡
ፈርዖኖች ፡ የነቱትሞሲስን ፡ የነራምሲስን ፡ ፪ኛውን ፡ አገር ፡ ታላ

ቂቱን ፣ ግብፅን ፣ ፒያንኪ ፣ የኢትዮጵያው ፣ ንጉሥ ፣ ስመጀመሪያ ፣ ጊዜ ፣ በዚህ ፣ ዓይነት ፣ አስገብሮ ፣ ወደ ፣ ኢትዮጵያ ፣ ጨመራት ። የታላላቆቹ ፣ ከተሞች ፣ የመምፌስና ፣ የቴብ ፣ ክብር ፣ ወደናዎታ ፣ ዞረ ። የፈርያኖቹን ፣ ልጆች ፣ ለርሱና ፣ ለተከታዮቹ ፣ ኢትዮጵያውያን ፣ እንዲገብሩ ፣ አደረጋቸው ።

ፒያንኪ ፣ በሐላቡ ፣ ጥብቅ ፣ የጦር ፣ መላ ፣ አዋቂ ፣ የጐበዞች ፣ መሪ ፣ መሆኑ ፣ በእንድ ፣ ወገን ፣ ሲታወቅ ፣ በሌላ ፣ ወገን ፣ የግድ ፣ እምቢ ፣ ብሎ ፣ ተጋፍቶ ፣ ከተዋጋው ፣ በቀር ፣ የሰውን ፣ ደም ፣ በከንቱ ፣ ማፍሰስ ፣ የማይወድ ፤ የማንኛውም፡ሰው ፣ መብት ፣ ሲቀነስ ፣ የሚያዝን ፣ ሰው ፣ ስለነበረ ፤ የገበሩለትን ፣ ነገሥታትና ፣ መሳፍንት ፣ ሳይገድልም ፣ ሳያስርም ፣ ሁሉንም ፣ በየአባት ፣ አገራቸው ፣ ምስፍናቸውን ፣ እያጸደቀ ፣ ተዋቸው ። ዋናውን ፣ ጠላቱን ፣ ታፍኔቅ ታን ፣ እንኳ ፣ ያን ፣ ያህል ፣ ተዋግቶ ፣ በመጨረሻ ፣ አሳዛኝ ፣ የምሕረት ፣ ቃል፡በመላክተኛ ፣ እጅ፡ከላከበት ፣ በኋላ ፣ የጠየቀውን ፣ ከመፈጸም ፣ በቀር ፣ ሄጂ ፣ እስከ ፣ መጨረሻ ፣ ላጥፋው ፣ ወይም ፣ እፊቴ፡ቀርቦ ፣ እጅ ፣ ይንሣኝ ፣ ማለቱ፡በታሪካዊው፡ሐውልት ፣ ላይ ፣ የለም። ፈርቶ ፣ ነው ፣ እንዳይባልም ፣ ለጊዜው ፣ በፒያንኪ ፣ ፊት ፣ በግብፅ ፣ የሚመከት ፣ እንዳልነበረ ፣ ተረጋግጧል ። ታፍኔቅታም ፣ ጨርሶ ፣ ድል ፣ መሆኑን ፣ ባይረዳውና ፣ የመታወሚያ ፣ ቲንሽ ፣ ተሰፋ ፣ ቢኖረው ፡ ኖሮ ፣ ይኸን ፣ የመሰለ ፣ አሳዛኝ ፣ የምሕረት ፣ ቃል ፣ ለመላክና፡ ተግዥነቱን ፣ በቤተ ፣ መቅደስ ፣ በመሐላ ፣ ለማረጋገጥ ፣ አይገደድም ፣ ነበር ። ፒያንኪ ፡ ከግብፅ ፣ ወደ ፣ ናፓታ ፣ ከተመለሰ ፣ ወዲህ ፣ ፲ ፣ ዓመት ፣ ግብፅን ፣ ከመውረሩ ፣ በፊት ፣ ፷፩ ፣ ዓመት ፣ በድምሩ ፣ ፸፩ ፣ (እንደ ፣ ግማሾቹ ፣ ፸፬ ፣) ዓመት ፣ ያህል ፣ ከ፯፻፺፩ ። እስከ ፣ ፯፻፸ ፣ ዓመት ፣ ከክርስቶስ ፣ ልደት ፣ በፊት ፣ ድረስ ፡ ገዝቶ ፣ ሞተ ፣ በመንግሥቱም ፣ ሰጥቂት ፣ ጊዜ ፣ አማቹ ፣ ካሽታ ፣ ከተከተለው ፣ ወዲህ ፣ በኑቢያና ፣ በግብፅ ፣ ግዛት ፣ ሻባታ ፣ ነገሠ ።

ፒያንኪን ፣ የመሰለ ፣ ንጉሥ ፣ ወደ ፡ ግብፅ ፡ ከመሔዱ፡በፊትና፡ ተመልሶም ፣ እሥር ፣ ዓመት ፡ ኢትዮጵያንና ፣ ግብፅን ፣ በገዛበት ፣ ጊዜ ፣ የሠራው ፣ ዝርዝር ፡ ታሪክ ፣ በጽሑፍ ፣ ስላልተገኘ ፣ በዚህ ፣ መጽሐፍ ፣ ለማግባት ፣ አልቻልንም ።

በዚህ ፣ መካከል ፣ ቲንሽ ፣ ላንባቢ ፣ ላስታውስ ፣ የምፈልገው ፣ ስለዘመኑ ፣ አኗኗርና ፣ አጻጻፍ ፣ ነው ።

በፊት ፣ ዳግማዊ ፣ ራምሲስ ፣ ወደ ፡ ሶርያና ፣ ወደ ፡ ፓለስቲን ፣ የዘመተ ፣ ጊዜ ፣ ወታደሮቹ ፣ ሸሽተውበት ፣ እርሱ ፡ ብቻውን ፡ ተጋጠመ ፡ ከሚለው ፣ ሥፍራ ፡ ላይ ፣ እምላኩን ፣ አሞንን ፣ እንደምን ፣ እንደለመነው ፣ አሞን ፣ በምን ፣ አኳኋን ፡ መልስ ፡ እንደሰጠው ፡ አሁን ፣ ደግሞ ፡ ፒያንኪ ፡ ለነምሩድና ፤ ለታፍኔቅት ፡ የሚልከው ፡ ወታደሮቹን ፣ ተዋጉ ፣ ብሎ ፡ ሲልክ ፡ የተናገረው ፡ ወታደሮቹና ፡ ታፍኔቅት ፡ ለርሱ ፡ የሚሰጡት ፡ ያነጋገር ፡ ሁኔታ ፡ ልክ ፡ እስራኤሎች ፡ እርስ ፡ በርሳቸው ፡ ወይም ፡ ከእውነተኛው ፡ አምላካቸው ፡ ጋር ፡ ከሚያደርጉት ፡ ንግግርና ፤ ጸሎት ፡ ጋር ፡ ይመሳሰላል ። የግብፅ ፡ ፈርያኖችና ፡ የጣዖት ፡ ካህናት ፡ ለአማልክቶቻቸው ፡ የሚያቀርቡት ፡ የጸሎትና ፡ የልመና ፡ የንግግር ፡ ቅርጽ ፡ የእስራኤል ፡ ነገሥታት ፡ አነዳዊት ፡ ለእስራኤል ፡ አምላክ ፡ ከሚያቀርቡት ፡ ንግግር ፡ ጋር ፡ ተመሳሳይነቱ ፡ ግልጽ፡ ነው ። ይኸን ፡ የመሰለ ፡ የፒያንኪና፡ የታኂክታን ፡ አነጋገር ፡ የመሰለ ፡ በዳዊት ፡ መዝሙር ፡ በብዙ ፡ ቦታ ፡ ይገኛል ።

እስራኤሎች ፡ ፩፻ ፡ ዓመት፡ ያህል፡ በግብፅ ፡ ሲኖሩ ፡ የግብፅን ፡ ሥልጣኔ ፡ አጻጻፍና ፡ አነጋገር ፡ መውረሳቸው ፡ የታወቀ ፡ ነው።በተለይ ፡ የእስራኤሎች ፡ የመዝሙሪያው ፡ መሪ ፡ ሕግና ፡ ሥርዓት ፡ ጽፎ ፡ የሰጣቸው ፡ ሙሴ ፡ በዳግማዊ ፡ ራምሲስ ፡ ቤተ ፡ መንግሥት፡ የፈርያኑ ፡ የልጅ ፡ ልጅ ፡ እየተባለ ፡ የግብያችን ፡ ማናቸውንም ፡ ጥበብና ፡ ዕውቀት ፡ እየተማረ ፡ ካደገ ፡ በኋላ ፡ ሕጉንና ፡ ሥርዓቱን ፡ እርሱም ፡ ሌሎችም ፡ ሊታውንት ፡ እነአሮን፡ከግብፅ ፡ የወረሱትን ፡ ዕውቀት ፡ ለወገናቻቸው ፡ ለእስራኤል ፡ ሰጥተው ፡ ይህ ፡ ዕውቀት፡ ሲወርድ ፡ ሲዋረድ ፡ እስከ ፡ ዳዊት ፡ ከዚያም ፡ እስከ ፡ ልጅ ፡ ልጅ ፡ ደርሶ ፡ ይሠራበት ፡ ነበር ፡ ማለት ፡ ነው ።

እንደዚሁም ፡ የኢትዮጵያዊው ፡ የፒያንኪ ፡ ያባቶቹና ፡ የተከታዮቹ ፡ ሥልጣኔና ፡ ልማዳቸው ፡ ብቻ ፡ ሳይሆን ፤ ሃይማኖታቸው ፡ ንግግርና ፡ አጻጻፋቸው ፡ በሙሉ ፡ የግብያች ፡ መሆኑ ፡ ጥርጥር ፡ የለውም ። ነገር ፡ ግን ፡ እነዚህን ፡ የናፓታና ፡ የመርዌ ፡ ነገሥታት ፡

በግብፃውያን ፡ የጣዖት ፡ እማልክት ፡ በነእሞን ፡ በነፕታህ ፡ ማም ሰክ ፡ ብቻ ፡ ሳይሆን ፡ ነገሥታቱ ፡ ለእማልክቱ ፡ ሊቃነ ፡ ካህናት ፡ እየሆኑ ፡ የሠሩትን ፡ በኦሪት ፡ እንደሚያምኑ ፡ እውነተኛውን ፡ እግ ዚአብሔርን፡ እንደሚያመልኩ ፡ አድርገው፡ያገራችን ፡ ሊቃውንት ፡ ከቀድሞ ፡ ዠምሮ ፡ የጻፉት ፡ እስከ ፡ ዛሬ ፡ ድረስ ፡ «የኢትዮጵያ፡ ነገ ሥታት ፡ ከክርስትና ፡ በፊት ፡ በሕገ ፡ ኦሪት ፡ እያመኑ ፡ እውነተኛ ውን ፡ አግዚአብሔርን ፡ ያምኑ ፡ ነበር» ፡ እየተባለ ፡ ይነበባል ። ይኸ ንንም ፡ የናፓታንና ፡ የመርዌን ፡ የአክሱምን ፡ ታሪክ ፡ ከማጥናቴ ፡ ከአሥር ፡ ዓመት ፡ በፊት ፡ እኔ ፡ ራሴ ፡ አምን ፡ ነበር ። ነገር ፡ ግን ፡ ምናልባት ፡ ዛሬ ፡ ባንድ ፡ ክፍል ፡ በሰሜን ፡ ወይም ፡ በበጌምድር ፡ ግዛት ፡ እንደሚገኙት ፡ ፈላሾች ፡ ያን ፡ ጊዜም ፡ የነዚህ ፡ አባቶች ፡ ከእስራኤል ፡ አገር ፡ መጥተው ፡ በአግዚአብሔር ፡ እያመኑ ፡ ባንዱ ፡ ክፍል ፡ እንዳንድ ፡ ነገድ ፡ ሆነው ፡ ተቀምጠው ፡ ይሆናል ፡ እንጂ ፡ ሕዝቡ ፡ ከነንጉሡ ፡ በዚያን ፡ ዘመን ፡ በኦሪት ፡ ሕግና ፡ በእውነተ ኛው ፡ አምላክ ፡ የማያምኑ ፡ መሆናቸውን ፡ የሐውልቱም ፡ የብራና ውም ፡ (ፓፒሩስ) ፡ ጽሑፍ ፡ ያስረዳል ። ያንዳንዶቹ ፡ ስም ፡ አስተር ካሚን ፤ አርድ ፡ አሚን ፤ አሚን ፡ አስሮ ፤ አርክአሚን ፡ ሲል ፡ የአ ሞን ፡ « አሚን » ፡ ቤተ ፡ መቅደስ ፡ አገልጋይነታቸውንና ፡ የዚህ ፡ ጣዖት ፡ ፍቅረኛ ፡ መሆናቸውን ፡ ለመግለጽ ፡ ነው ። እንኳን ፡ እነ ርሱ ፡ የመዠመሪያ ፡ ካማዊ ፡ ንጉሥ ፡ የምናደርገው ፡ ሰፕታህ፡ የሚ ባለው ፡ በታሕታይ ፡ ግብፅ ፡ ዋነኛ ፡ እምላክ ፡ በፕታህ ፡ የሚያምን፡ መሆኑ ፡ ስሙ ፡ ያስረዳል ።

አሁን ፡ ግን ፡ የዚህን ፡ ጕዳይ ፡ ወደ ፡ ጐን ፡ እንተውና ፡ ወደ ፡ ታሪኩ ፡ እንመለስ ።

ፒያንኪ ፡ ከግብፅ ፡ ዋና ፡ ከተማ ፡ ከመምፊስ ፡ ከተመለስ ፡ ወዲህ ፡ ፲ ፡ ዓመት ፡ (እንደ ፡ ግማሾቹ ፡ ፲፪) ፡ ግብፅን ፡ ከመውረሩ ፡ በፊት ፡ በናፓታ ፡ አንዳንድ ፡ ጊዜ ፡ ሳዕላይ ፡ ግብፅን ፡ በመደረብ ፡ ፳ ፡ ዓመት ፡ በድምሩ ፡ ፴፩ ፡ ዓመት ፡ ያህል ፡ ከ፯፻፶፩ ፡ እስከ ፡ ፯፻፳ ፡ ዓመት ፡ ድረስ ፡ ከክርስቶስ ፡ ልደት ፡ በፊት ፡ ገዝቶ ፡ ሞተ ።

በመንግሥቱ ፡ ጥቂት ፡ ጊዜ፡የእኅቱ ፡ ባል ፡ አማቹ ፡ ካስህታ ፡ ከተከተለው ፡ በኋላ ፡ በኑብያና ፡ በግብፅ ፡ መንግሥት ፡ ሻባቃ ፡

ነገሠ ። ፒያንኪን ፡ የመሰለ ፡ ንጉሥ ፡ ወደ ፡ ግብፅ ፡ ከመዝመቱ ፡ በፊት ፡ ከግብፅም ፡ ተመልሶ ፡ አሥር ፡ ዓመት ፡ በገዛበት ፡ ዘመን ፡ የሥራው ፡ ዝርዝር ፡ ታሪኩ ፡ በጽሑፍ ፡ ሰላልተገኘ ፡ በዚህ ፡ መጽ ሐፍ ፡ የቀረውን ፡ ታሪኩን ፡ ለማግባት ፡ አልቻልንም ። ነገር ፡ ግን፡ ከዚህ ፡ በፊት ፡ ለተጻፈው ፡ ታሪኩ ፡ መሠረት ፡ የሆነውን ፡ የድሉ ፡ ታሪክ ፡ የተጻፈበትን ፡ ታሪክ ፡ በብዙ ፡ ድካም ፡ ተፈላልገው ፡ ያገኙ ትን ፡ ሙሴ ፡ ማሪዬትን ፡ በመተርጐምና ፡ በማብራራት ፡ የደከሙ ትን ፡ ሙሴ ፡ እማኑኤል ፡ ደሩዤን ፡ ሙሴ ፡ ብሩግሽን ፡ ሳናመስ ግን ፡ ማለፍ ፡ አይገባንም ፡ (፩) ።

CITY - HALL LIBRA
of
ADDIS ABABA

ምዕራፍ ፡ ፲፪ ።

የሻባካ ፡ (ሰባቆን) ፡ ዘመነ ፡ መንግሥት ።

የሻባካና ፡ የቦኮንራፍ ፡ (ቦኮሪስ) ፡ ጦርነት — አፍ ፡ አውጥቶ፡ የተናገረው ፡ በግ— የጣዖቱ ፡ ኮርማ ፡ በሬ ፡ ከተራ ፡ ኮርማ ፡ ጋር ፡ ተዋግቶ ፡ እንደ ፡ ተሸነፈ ።

ፒያንኪ ፡ በፊት ፡ ዙፋኑን ፡ ለመውረስ ፡ የሚችል ፡ ወንድ ፡ ልጅ ፡ ስለአልነበረውና ፡ ሚስቱ ፡ እርጉዝ ፡ ስለነበረች ፡ እንደታ መመ ፡ ለልጁ ፡ ባል ፡ ለካሽታ ፡ (ካስህታ) ፡ እንደዚህ ፡ ብሎ ፡ ተና ዘዘ ፡ ይላሉ ። «ሚስቴ ፡ ወንድ ፡ ልጅ ፡ የወለደች ፡ እንደሆነ ፡ ልጄ፡ እልጋዬን ፡ ባንተ ፡ ሞግዚትነት ፡ ይውረስ ፤ ወንድ ፡ ልጅ ፡ ያልወ ለደች ፡ እንደሆነ ፡ ግን ፡ እንተ ፡ ከልጄ ፡ የምትወልዳቸው ፡ ልጆችህ፡ ልጆቼ ፡ ናቸውና ፡ መንግሥቴን ፡ ላንተ ፡ ሰጥቼኻለሁ» ፡ አለው ። ከዚህ ፡ በኋላ ፡ ፒያንኪ ፡ በሞተ ፡ በ፲፭ኛው ፡ ቀን ፡ ሚስቱ ፡ ወንድ፡ ልጅ ፡ ወለደችለትና ፡ ስሙ ፡ አክሱማይ ፡ ተብሎ ፡ በሕፃንነቱ ፡ ነገሠና ፡ ትንሽ ፡ ጊዜ ፡ በካሽታ ፡ ሞግዚትነት ፡ እንደገዛ ፡ በወጣት ነት ፡ ጊዜው ፡ በድንገት ፡ ስለሞተ ፡ የፒያንኪ ፡ የልጁ ፡ ባል ፡ መን ግሥትን ፡ ያዘ ፡ ይላሉ ።

(፩) VICOMPTE DE ROUGE – STEL DU ROI ETHIOPIEN. PIANKI – MERIAMEN ገጽ ፡ ፩ ፡—፺፯ ፡

በግብፃውያን ፡ የጣዖት ፡ አማልክት ፡ በነአሞን ፡ በነፕታህ ፡ ማም ለከ ፡ ብቻ ፡ ሳይሆን ፡ ነገሥታቱ ፡ ለአማልክቱ ፡ ሊቃነ ፡ ካህናት ፡ እየሆኑ ፡ የሠሩትን ፡ በኦሪት ፡ እንደሚያምኑ ፡ እውነተኛውን ፡ እግ ዚአብሔርን፡እንደሚያመልኩ ፡ አድርገው፡ያገራችን ፡ ሊቃውንት ፡ ከቀድሞ ፡ ዝምሮ ፡ የጻፉት ፡ እስከ ፡ ዛሬ ፡ ድረስ ፡ «የኢትዮጵያ፡ነገ ሥታት ፡ ከክርስትና ፡ በፊት ፡ በሕገ ፡ ኦሪት ፡ እያመኑ ፡ እውነተኛ ውን ፡ እግዚአብሔርን ፡ ያምኑ ፡ ነበር» ፡ እየተባለ ፡ ይነበባል ። ይኸ ንንም ፡ የናፓታንና ፡ የመርዌን ፡ የአክሱምን ፡ ታሪክ ፡ ከማጥናቴ ፡ ከአሥር ፡ ዓመት ፡ በፊት ፡ እኔ ፡ ራሴ ፡ አምን ፡ ነበር ። ነገር ፡ ግን ፡ ምናልባት ፡ ዛሬ ፡ ባንድ ፡ ክፍል ፡ በሰሜን ፡ ወይም ፡ በበጌምድር ፡ ግዛት ፡ እንደሚገኙት ፡ ፈላሾች ፡ ያን ፡ ጊዜም ፡ የነዚህ ፡ አባቶች ፡ ከእስራኤል ፡ አገር ፡ መጥተው ፡ በእግዚአብሔር ፡ እያመኑ ፡ ባንዱ ፡ ክፍል ፡ እንዳንድ ፡ ነገድ ፡ ሆነው ፡ ተቀምጠው ፡ ይሆናል ፡ እንጂ ፡ ሕዝቡ ፡ ከነንጉሡ ፡ በዚያን ፡ ዘመን ፡ በኦሪት ፡ ሕግና ፡ በእውነተ ኛው ፡ አምላክ ፡ የማያምኑ ፡ መሆናቸውን ፡ የሐውልቱም ፡ የብራና ውም ፡ (ፓፒሩስ) ፡ ጽሑፍ ፡ ያስረዳል ። ያንዳንዶቹ ፡ ስም ፡ አስተር ካሚን ፤ አርድ ፡ አሚን ፤ አሚን ፡ አስሮ ፤ አርከአሚን ፡ ሲል ፡ የአ ሞን ፡ « አሚን » ፡ ቤተ ፡ መቅደስ ፡ አገልጋይነታቸውንና ፡ የዚህ ፡ ጣዖት ፡ ፍቅረኛ ፡ መሆናቸውን ፡ ለመግለጽ ፡ ነው ። እንኳን ፡ እነ ርሱ ፡ የመዝመሪያ ፡ ካማዊ ፡ ንጉሥ ፡ የምናደርገው ፡ ስፕታህ፡ የሚ ባለው ፡ በታሕታይ ፡ ግብፅ ፡ ዋነኛ ፡ አምላክ ፡ በፕታህ ፡ የሚያምን፡ መሆኑ ፡ ስሙ ፡ ያስረዳል ።

አሁን ፡ ግን ፡ የዚህን ፡ ጕዳይ ፡ ወደ ፡ ጐን ፡ አንተውና ፡ ወደ ፡ ታሪኩ ፡ እንመለስ ።

ፒያንኪ ፡ ከግብፅ ፡ ዋና ፡ ከተማ ፡ ከመምፊስ ፡ ከተመለሰ ፡ ወዲህ ፡ ፲ ፡ ዓመት ፡ (እንደ ፡ ግማሾቹ ፡ ፲፪) ፡ ግብፅን ፡ ከመውረሩ ፡ በፊት ፡ በናፓታ ፡ አንዳንድ ፡ ጊዜ ፡ ላዕላይ ፡ ግብፅን ፡ በመደረብ ፡ ፳ ፡ ዓመት ፡ በድምሩ ፡ ፴፩ ፡ ዓመት ፡ ያህል ፡ ከ፯፻፶፩ ፡ እስከ ፡ ፯፻፳ ፡ ዓመት ፡ ድረስ ፡ ከክርስቶስ ፡ ልደት ፡ በፊት ፡ ገዝቶ ፡ ሞተ ።

በመንግሥቱ ፡ ጥቂት ፡ ጊዜ፡የእኅቱ ፡ ባል ፡ አማቹ ፡ ካለህታ ፡ ከተከተለው ፡ በኋላ ፡ በኑብያና ፡ በግብፅ ፡ መንግሥት ፡ ሻባቃ ፡

ነገሠ ። ፒያንኪን ፡ የመሰለ ፡ ንጉሥ ፡ ወደ ፡ ግብፅ ፡ ከመዝመቱ ፡ በፊት ፡ ከግብፅም ፡ ተመልሶ ፡ አሥር ፡ ዓመት ፡ በገዛበት ፡ ዘመን ፡ የሥራው ፡ ዝርዝር ፡ ታሪኩ ፡ በጽሑፍ ፡ ስላልተገኘ ፡ በዚህ ፡ መጽ ሐፍ ፡ የቀደውን ፡ ታሪኩን ፡ ለማግባት ፡ አልቻልንም ። ነገር ፡ ግን፡ ከዚህ ፡ በፊት ፡ ለተጻፈው ፡ ታሪኩ ፡ መሠረት ፡ የሆነውን ፡ የድሉ ፡ ታሪክ ፡ የተጻፈበትን ፡ ታሪክ ፡ በብዙ ፡ ድካም ፡ ተፈላልገው ፡ ያገኙ ትን ፡ ሙሴ ፡ ማሪዬትን ፡ በመተርጐምና ፡ በማብራራት ፡ የደከሙ ትን ፡ ሙሴ ፡ አማኑኤል ፡ ደሩዢን ፤ ሙሴ ፡ ብሩግሽን ፡ ሳናመሰ ግን ፡ ማለፍ ፡ አይገባንም ፡ (፩) ።

CITY - HALL LIBRAR
of
ADDIS ABABA

ምዕራፍ ፡ ፲፪ ።

የሻባካ ፡ (ሰባቆን) ፡ ዘመነ ፡ መንግሥት ።

የሻባካና ፡ የቦኮንራፍ ፡ (ቦኮሪስ) ፡ ጦርነት — አፍ ፡ አውጥቶ፡ የተናገረው ፡ በግ— የጣዖቱ ፡ ኮርማ ፡ በሬ ፡ ከተራ ፡ ኮርማ ፡ ጋር ፡ ተዋግቶ ፡ እንደ ፡ ተሸነፈ ።

ፒያንኪ ፡ በፊት ፡ ዙፋኑን ፡ ለመውረስ ፡ የሚችል ፡ ወንድ ፡ ልጅ ፡ ስለአልነበረውና ፡ ሚስቱ ፡ እርጉዝ ፡ ስለነበረች ፡ እንደታ መመ ፡ ለልጁ ፡ ባል ፡ ለካሽታ ፡ (ካስህታ) ፡ እንደዚህ ፡ ብሎ ፡ ተና ዘዘ ፡ ይላሉ ። «ሚስቴ ፡ ወንድ ፡ ልጅ ፡ የወለደች ፡ እንደሆነ ፡ ልጄ፡ አልጋዬን ፡ ባንተ ፡ ሞግዚትነት ፡ ይውረስ ፤ ወንድ ፡ ልጅ ፡ ያልወ ለደች ፡ እንደሆነ ፡ ግን ፡ አንተ ፡ ክልጄ ፡ የምትወልዳቸው ፡ ልጆችህ፡ ልጆቼ ፡ ናቸውና ፡ መንግሥቴን ፡ ላንተ ፡ ሰጥቼኻለሁ» ፡ አለው ። ከዚህ ፡ በኋላ ፡ ፒያንኪ ፡ በሞተ ፡ በ፲፭ኛው ፡ ቀን ፡ ሚስቱ ፡ ወንድ፡ ልጅ ፡ ወለደችለትና ፡ ስሙ ፡ አክሱማይ ፡ ተብሎ ፡ በሕፃንነቱ ፡ ነገሠና ፡ ትንሽ ፡ ጊዜ ፡ በካሽታ ፡ ሞግዚትነት ፡ እንደገዛ ፡ በወጣት ነት ፡ ጊዜው ፡ በድንገት ፡ ስለሞተ ፡ የፒያንኪ ፡ የልጁ ፡ ባል ፡ መን ግሥትን ፡ ያዘ ፡ ይላሉ ።

(፩) VICOMPTE DE ROUGE – STEL DU ROI ETHIOPIEN, PIANKI – MERIAMEN ገጽ ፡ ፩ ፡—፶፯ ፡

ከሂዴሮግሊፍ ፡ ጽሑፍ ፡ ግን ፡ አስካሁን ፡ የአክሱማይን ፡ መን ግሥ ፡ የሚናገር ፡ አላየሁም ።የካሽታ ፡ ንጉሥነት ፡ ግን ፡ በትክክል ፡ ይገኛል ። እንደዚሁም ፡ ይህ ፡ ካሽታ ፡ በታሕታይ ፡ ግብፅ ፡ ፈርዖን ነት ፡ የያዘውን ፡ የአሰርኮን ፡ ፫ኛን ፡ ልጅ ፡ ሻፒናፒት፡የምትባለዋን፡ አግብቶ ፡ እንደነበረ ፡ በየመጽሐፉ ፡ ይገኛል (፩) ። አሜኒሪቲስ ፡ የምትባለው ፡ የታወቀችው ፡ ንግሥትና ፡ ይኸው ፡ በአርአስቱ ፡ የተ ጸፈው ፡ ሻባካ ፡ የካሽታ ፡ ልጆች ፡ ናቸው ።

ካሽታ ፡ የስሙ ፡ ትርጓሜ ፡ «የኩሹ» ፡ መንግሥትን ፡ በያዘ ፡ ጊዜ ፡ ስመ ፡ ጥሩው ፡ ድል ፡ አድራጊ ፡ የሚለቱ ፡ አባት ፡ ፒያንኪ ፡ ስለሞተ ፡ በታሕታይ ፡ ግብፅ ፡ ቀድሞ ፡ ለፒያንኪ ፡ የተገዙት ፡ ሰርሱ ፡ እንዛላህም ፡ ብለው ፡ እንደተዋጉት ፡ ተጽፏል ። ከሁሉ ፡ የበለጠ ፡ የቻፍናክት ፡ ልጅ ፡ በኮንራፍ ፡ በግሪኮች ፡ አጠራር ፡ (ቦኮሪስ) ፡ የሚባለው ፡ ሌሎችን ፡ ሁሉ ፡ መሳፍንት ፡ ደምስሶ ፡ እርሱ ፡ በታሕታይ ፡ ግብፅ ፡ የፈርዖንነቱን ፡ ዙፋን ፡ ያዘ ። ነገር ፡ ግን ፡ በየጊዜው ፡ መሳፍንት ፡ ከጐኑ ፡ ከታሕታይ ፡ ግብፅ ፤ ከላዕ ላይ ፡ ግብፅ ፡ ካሽታ ፡ ስለተነሡበት ፡ በዘመኑ ፡ ዕረፍትና ፡ ሰላም ፡ ሊያገኝ ፡ አልቻለም ።

የሆነ ፡ ሆኖ ፡ በላዕላይ ፡ ግብፅና ፡ በናፓታ ፡ ካሽታ ፡ ወይም ፡ ካስህታ ፡ በታሕታይ ፡ ግብፅ ፡ አላይ ፡ ስሙን ፡ የጠቀሰነው ፡ የታፍ ናክት ፡ ልጅ ፡ የሟቿኛው ፡ ሥርወ ፡ መንግሥት ፡ መሥራች ፡ የሚባ ለው ፡ በኮንራፍ ፡ ሁለቱም ፡ እየተዋጉ ፡ ሁለቱም ፡ ፈርዖንነቱን ፡ የያዝሁ ፡ እኔ ፡ ነኝ ፡ ሲባባሉ ፡ ቆይተው ፡ በመጨረሻ ፡ ሻባካ ፡ የሚባለው ፡ የካሽታ ፡ ልጅ ፡ የፒያንኪ ፡ ፪ኛ ፡ የልጅ ፡ ልጅ ፡ በኮን ራፍን ፡ ገድሎ ፡ ዋናውን ፡ የፈርዖንነት ፡ ሥፍራ ፡ ይዞ ፡ ፸፭ኛውን ፡ የኢትዮጵያውያን ፡ ሥርወ ፡ መንግሥት ፡ እንደምን ፡ እንደ ፡ መሠ ረተ ፡ እነሆ ፡ በሚቀጥለው ፡ እንመለከታለን ።

ሻባካ ፡ ባለፈው ፡ እንዳመለከትነው ፡ የድል ፡ አድራጊው ፡የፒ ያንኪ ፡ ፪ኛ ፡ የልጅ ፡ ልጅ ፡ የካሽታ ፡ ልጅ ፡ የአሚኒሪቲስ ፡ ወን ድም ፡ ነው ። ታሪክ ፡ ከመጣራቱ ፡ በፊት ፡ የፒያንኪ ፡ ወንድምና ፡

(፩) COUP D'OEIL SUR LA CHRONOLOCIE DE LA NATION EGIPT. J. CATTAUI ገጽ ፡ ፶፮ ፡

ተክታይ ፡ ያደርጉት ፡ ነበር ። የዛሬ ፡ ዘመን ፡ ጸሐፊዎች ፡ ግን ፡ ሻባካ ፡ የፒያንኪ ፡ የልጅ ፡ ልጅ ፡ የካሽታ ፡ ልጅነቱን ፡ ያረጋግጣሉ ፡ የሬይዝነርን ፡ የዋላስ ፡ ባጅን ፡ የካታዊን ፡ ፓሻ ፡ መጻሕፍት ፡ በየሥ ፍራው ፡ ተመልክት ።

ከርሱ ፡ በፊት ፡ ሻባካ ፡ የሚባል ፡ ስለነበረ ፡ ሻባካ ፡ ፪ኛው ፡ ተብሎ ፡ ተመድቧል ። ሬይዝነር ፡ የሚባሉት ፡ ጸሐፊ ፡ በሻባካ፡ላይ ኤፈርካራ ፡ የሚባል ፡ ጭማሪ ፡ ስም ፡ እንደነበረው ፡ ከነጽሑፉ፡ አሳ ይተዋል ። ነገር ፡ ግን ፡ አብዛኛ ፡ ጊዜ ፡ የሚጠራበት ፡ ስሙ፡ይኸው፡ ሻባካ ፡ ነው ። በግብፅ ፡ ጥንታዊ ፡ አጠራር ፡ ሻባካ ፡ ሲባል ፡ ካ ፡ ሳይ ጨመር ፡ ሻባ ፡ ማለት ፡ ሳባ ፡ ማለት ፡ ነው ። በምዕራፍ ፡ ፭ ፡ ላይ ፡ እንደገለጽነው ፡ በነርሱ ፡ አጠራር ፡ ካ ፡ ሲጨመር፡ ዘርፍ ፡ አያያዥ፡ ሆኖ ፡ የሻባው ፡ (የሳባው) ፡ ለማለት ፡ ነው ፡ ይላሉ ። የብሩግሺን ፡ መጽሐፍ ፡ ተመልክት ። ይኸም ፡ ከኩሽ ፡ ወገን ፡ ካለው ፡ የሳባ ፡ ወገን ፡ መሆኑን ፡ ስማስረዳት ፡ ሳይሆን ፡ አይቀርም ።

በስሙ ፡ ላይ ፡ እንደ ፡ ካህናት ፡ ነገሥታት ፡ አባቶቹ ፡ «ሚይ ፡ አሙን ፡ የአሞን ፡ ወዳጅ» ፡ ይባላል ። ይኸንኑ ፡ ሻባካን ፡ የግሪኩ፡ ጸሐፊዎች ፡ ማኔቶን ፤ ሄሮዶቱስ ፤ ዲዮዶር ፤ ሳባኮስ ፡ ወይም ፡ ሳባ ኮን ፡ ይሉታል ። የኒቅዩ ፡ ኤዲስ ፡ ቆጶስ ፡ ዮሐንስ ፡ በስሙ ፡ ዮሐ ንስ ፡ መደብር ፡ በሚባለው ፡ መጽሐፉ ፡ ሰዋኬን ፡ ንጉሥ ፡ ሕንድ፡ ብሎ ፡ በስሕተት ፡ የሕንድ ፡ ንጉሥ ፡ እንዳደረገው ፡ ወደፊት ፡ እና ገኛለን ። በመጽሐፍ ፡ ቅዱስ ፡ ላይ ፡ በአማርኛው ፡ ሶዋ ፡ በግዕዙ ፡ ሰጐል ፡ የሚለው ፡ እርሱኑ ፡ ነው (፩) ።

ነገር ፡ ግን ፡ ገብርኤል ፡ ሀኖቱ ፡ የሚባለው ፡ የግብፅ ፡ አገር ፡ ታሪክ ፡ በሚባለው ፡ መጽሐፉ ፡ ፪ኛ ፡ ፮ሊም ፡ መጽሐፍ ፡ ቅዱሱ ፡ ሶዋ ፡ ያለውን ፡ የደልታ ፡ መስፍን ፡ ብሎታል ፤ ቢሆንም ፡ ይህንኑ ፡ ሻባካን ፡ መሆኑ ፡ ነው ። መጽሐፍ ፡ ቅዱስ ፡ ሶዋ ፡ ያለበት ፡ ምክን ያቱ ፡ የግብፆች፡ታል ፡ አሰካክ ፡ ካ ፡ ሳይጨምር ፡ ሳባ ፡ ወይም ፡ ሳሻ፡ (ዋ) ፡ ያለውን ፡ ብቻ ፡ በመከተል ፡ ነው ።

ሻባካ ፡ ወደ ፡ ዙፋን ፡ ከመውጣቱ ፡ ቀደም ፡ ብሎ ፡ በነበረው፡ ጊዜ ፡ አባቱ ፡ ካሽታ ፡ ላዕላይ ፡ ግብፅን ፡ በሚያስተዳድርበት፡ዘመን፡ ለእያቱ ፡ ለፒያንኪ ፡ እገዛልኻለሁ ፡ ብሎ ፡ ምሎ ፡ የነበረው ፡ ታፍኒ

(፩) ፪ኛ ፡ ነገሥት ፡ ም ፡ ፲፯ ፡ ቍ ፡ ፩—፬

ከታ ፡ ፒያንኪ ፡ ከሞተ ፡ በኋላ ፡ ለአግቹ ፡ ለካሽታ ፡ አልገዛም ፡ ብሎ ፡ ተነሥቶ ፡ የታሕታይ ፡ ግብፅን ፡ ነፃነት ፡ አቋቁሞ ፡ ሰልጁ ፡ ለቦኮንራፍ ፡ (ባክ ፡ ኤን ፡ ራንው) ፡ ስለሰጠው ፡ ቦኮንራፍ ፡ በአጠገቡ ፡ ያሉትን ፡ የደልታን ፡ መሳፍንት ፡ ደምስሶ ፡ ከዚህ ፡ በፊት ፡ እንዳልነው ፡ ከካሽታ ፡ ሲጋጭ ፡ ኖሮ ፡ አሁን ፡ ወደ ፡ ሻባካ ፡ ዘመነ ፡ መንግሥት ፡ ተላለፈ ።

ቦኮንራፍ ፡ (ቦኮሪስ) ፡ እንደ ፡ ቀድሞዎቹ ፡ ኃያላን ፡ ፈርዖኖች ፡ የሰሜንና ፡ የደቡብ ፡ የላዕላይና ፡ የታሕታይ ፡ ግብፅ ፡ ፈርዖን ፡ ሳይሆን ፡ ነኝ ፡ እያለ ፡ በታሕታይ ፡ ግብፅ ፡ ብቻ ፡ ነግሦ ፡ በሚያስተዳድርበት ፡ ዘመን ፡ ሁለት ፡ ጭንቅላት ፡ ያለው ፡ በግ ፡ ተወልዶ ፡ የታሕታይ ፡ ግብፅን ፡ ለዘለቄታ ፡ መጥፋት ፡ አፍ ፡ አውጥቶ ፡ ተናገረ ፡ ይላሉ ። ይኸውም ፡ ወደፊት ፡ እንደምናገኘው ፡ ሻባካና ፡ ቦኮንራፍ ፡ ተዋግተው ፡ ሻባካ ፡ ቦኮንራፍን ፡ ከነሕይወቱ ፡ ባቃጠለውና ፡ ታሕታይ ፡ ግብፅን ፡ በወረረ ፡ ጊዜ ፡ እንደ ፡ ተፈጸመ ፡ ተቆጥሯል ፡ ይባላል ። የበጉ ፡ ትንቢት ፡ ቢካድም ፡ ቢታመንም ፤ ከዚህ ፡ ጊዜ ፡ ዝምሮ ፡ ታላቂቱን ፡ ግናናዪቱን ፡ የግብፅን ፡ ግዛት ፡ ድል ፡ አድራጊ ፡ በመፈራረቅ ፡ ከኢትዮጵያውያን ፡ አሶር ፡ ከዚያ ፡ ባቢሎንና ፡ ፋርስ ፡ ቀጥሎም ፡ ግሪክና ፡ ሮማ ፡ ዓረብና ፡ ቱርክ ፡ እስከ ፡ ቅርብ ፡ ጊዜ ፡ ድረስ ፡ ፈረንሳዊና ፡ እንግሊዝ ፡ እየተከታተሉ ፡ ይገዟት ፡ ዝመር ።

ቀድሞ ፡ በነቱትሞሲስ ፡ በነራምሲስ ፡ ጀኖ ፡ ጊዜ ፡ ተግሽ ፡ የነበሩት ፡ የአሶርና ፡ የአካባቢው ፡ (ቀድሞ ፡ ኪታ ፡ ሒቲቲ ፡ የሚባሉት) ፡ አገሮች ፡ አሁን ፡ ከግብፅ ፡ አጥቂነት ፡ ወጥተው ፡ እነርሱ ፡ በዙሪያቸው ፡ ያለውን ፡ አገር ፡ እመውረርና ፡ አማጥቃት ፡ ላይ ፡ መሆናቸውን ፡ አንመለከታለን ። በሻባካ ፡ ዘመን ፡ (፯፻፲፯—፯፻፭ ፡ ዓመት ፡ ከክርስቶስ ፡ ልደት ፡ በፊት) ፡ አሶርን ፡ ከሰልምናጽር ፫ኛ ፡ በኋላ ፡ የነገሠው ፡ ሳርጎን ፡ ፪ኛ ፤ ይሁዳን ፡ ሕዝቅያስ ፤ እስራኤልን ፡ ሆሼአ ፡ (ሆሴዕ) ፡ ይገዙበት ፡ የነበረው ፡ ጊዜ ፡ ነው ። ነቢዩ ፡ ኢሳይያስ ፡ የነበረበትም ፡ ዘመን ፡ ይኸው ፡ ነው ።

በመዠመሪያ ፡ ቦኮንራፍ ፡ ታሕታይ ፡ ግብፅን ፡ በሚያስተዳድርበት ፡ ጊዜ ፡ በብልሀነቱ ፡ በአስተዳደሩ ፡ የተመሰገነ ፡ ነበር ። ነገር ፡ ግን ፡ ከብልሀነቱ ፡ የተነሣ ፡ ከዚህ ፡ በፊት ፡ ለተረከነው ፡ ሐፐ ፡ ስሚባለው ፡ የበሬ ፡ ኮርማ ፡ ግብፃውያኑ ፡ መስገዳቸው ፡ ጸጽቶት ፡

ኖሮ ፡ እንደ ፡ አምላክ ፡ የሚሰግዱለት ፡ የበሬ ፡ ኮርማ ፡ ከሌላው ፡ በሬ ፡ ምንም ፡ ልዩነት ፡ እንደሌለው ፡ ለማስረዳት ፡ ሲል ፡ ሕዝብ ፡ በተሰበሰበበት ፡ አደባባይ ፡ የሚመለከውን ፡ ኮርማና ፡ አንድ ፡ ገር ፡ ጋራ ፡ ተራ ፡ በሬ ፡ ከውጪ ፡ አስመጥቶ ፡ አዋጋ ። በወጪያውም ፡ ላይ ፡ ገርጋራው ፡ በሬ ፡ የሚመለከውን ፡ ኮርማ ፡ በኃይል ፡ በቀንዱ ፡ ወግቶ ፡ ገደለው ። ይኸን ፡ በመመልከት ፡ እሱ ፡ ተስፋ ፡ እንዳደረገው ፡ የኮርማውን ፡ (የሐፒን) ፡ ከንቱነት ፡ በመረዳት ፡ ፈንታ ፡ ለዚሁ ፡ አምልኮ ፡ የቀናው ፡ ሕዝብና ፡ ይልቁንም ፡ ካህናቱና ፡ ንቢያቱ ፡ በአምላካችን ፡ ላይ ፡ የሚሳለቅ ፡ ከሐዲ ፡ (ዓላዊ) ፡ ንጉሥ ፡ ነው ፡ ብለው ፡ እያጉረመረሙ ፡ ተነሡበት ። ስለዚህ ፡ ቢናፓታና ፡ በላዕላይ ፡ ግብፅ ፡ ወዳለው ፡ ወደኢትዮጵያዊው ፡ ንጉሥ ፡ ወደ ፡ ሻባካ ፡ ናና ፡ ተበቀልልን ፡ ብለው ፡ ላኩበት ።

እሱም ፡ በፒያንኪ ፡ እግር ፡ የተተካው ፡ የላዕላይና ፡ የታሕታይ ፡ ግብፅ ፡ ፈርዖን ፡ ነኝ ፡ ብሎ ፡ ወደሰሜን ፡ ዘልቆ ፡ ቦኮንራፍን ፡ ለማስገበር ፡ የሚዘጋጅበት ፡ ጊዜ ፡ ነበርና ፡ ይኸንንም ፡ ምክንያት ፡ ስላገኘ ፡ ደስ ፡ ብሎት ፡ ከናፓታ ፡ ወደ ፡ ሰሜን ፡ ተጓዘ ። የቀሩትም ፡ መሳፍንት ፡ ገብረው ፡ በውስጡ ፡ ስለአበሩለት ፡ ከቦኮንራፍ ፡ ጋር ፡ ተዋግቶ ፡ ከአሸነፈው ፡ በኋላ ፡ ግርኮ ፡ ከነሕይወቱ ፡ በእሳት ፡ አቃጠለው ፡ ይላሉ ። ያቃጠሉው ፡ የሚመለከውን ፡ ኮርማ ፡ በተራ ፡ በራ ፡ አስወግቶ ፡ በድፍረት ፡ በማስገደሉ ፡ ካህናቱ ፡ « ስቀለው ፡ አቃጥለው » ፡ እያሉ ፡ ጮኸው ፡ ይሁን ፡ ወይም ፡ እባትህ ፡ ታፍናክህት ፡ ለእያቴ ፡ ሰፒያንኪ ፪ኛ ፡ ሊገዛ ፡ በሳይስ ፡ ቤተ ፡ መቅደስ ፡ በጦር ፡ አሰቃው ፡ በፑአርማና ፡ በሊቀ ፡ ካህኑ ፡ በፔታምኔስቶ ፡ ፊት ፡ ምሎ ፡ የነበረውን ፡ እፍርሰህ ፡ ተዋጋኸኝ ፡ በማለት ፡ እሱው ፡ ፈርዶበት ፡ ይሁን ፡ አይታወቅም ። ባንዳንድ ፡ ጽሑፍ ፡ ደግሞ ፡ ቦኮንራፍ ፡ ከአሶራውያን ፡ ጋር ፡ ሲዋጋ ፡ ተማርኮ ፡ ኃይለኞቹ ፡ አሶራውያን ፡ እንደልማዳቸው ፡ በሕይወቱ ፡ ቆዳውን ፡ ገፈው ፡ ገደሉት ፡ ይላሉ (፩) ። ነገር ፡ ግን ፡ ስግብፅ ፡ ታሪክ ፡ መሠረታዊ ፡ ጸሐፊ ፡ የሆነው ፡ ሁሉ ፡ ቦኮንራፍ ፡ በሻባካ ፡ እጅ ፡ መሞቱን ፡ ያረጋግጣል ።

(፩) G. HANOUTEAU — HISTOIRE — DE LA NATION EGYPT. ገጽ ፡ ፭፻፴፭ ፡

የሆነ ፡ ሆኖ ፡ ሻባካ ፡ የታሕታይ ፡ ግብፅን ፡ ከላዕላይ ፡ ግብፅ ፡ ጋር ፡ አንድ ፡ አድርጎ ፡ ሊቢያንም ፡ ወደ ፡ ራሱ ፡ ግዛት ፡ ከደረበ ፡ በኋላ ፡ ወደ ፡ አገሩ ፡ ወደ ፡ ናፓታ ፡ በመመለስ ፡ ፈንታ ፡ እዚያው ፡ በሰሜን ፡ ተቀምጦ ፡ ያስተዳድር ፡ ዝመር ። ስመ ፡ ጥሩዬቱን ፡ እኅቱን ፡ ንግሥት ፡ አሜኔሪቲስ ፡ (ትርጓሜው ፡ የአሞን ፡ ዓይን ፡ በርሷ ፡ ላይ ፡ ነው ፡) የምትባለውን ፡ ሙሉ ፡ ሥልጣን ፡ ሰጥቶ ፡ ከሱ ፡ በታች በላዕላይ ፡ ግብፅ ፡ በቴብ ፡ ላይ ፡ አነገሣት ። እሷም ። ብልህ ፡ ኃይለኛ ፡ ስለነበረች ፡ በርሱና ፡ ከርሱ ፡ ቀጥለው ፡ በነገሡት ፡ ፫ ፡ ነገሥታት ፡ ዘመን ፡ እንደሞግዚት ፡ ሆና ፡ መላውን ፡ ግብፅን ፡ አስተዳድራለች ።

በአሞን ፡ ቤተ ፡ መቅደስም ፡ የነበራት ፡ መንፈሳዊ ፡ (ቤተ ፡ ክህነታዊ) ፡ ሥልጣን ፡ በቴብ ፡ ከፍ ፡ ያለ ፡ ስለነበረ ፡ የላዕላይ ፡ ግብፅ ፡ ንግሥት ፡ ከመባል ፡ ጋር ፡ የአሞን ፡ ታላቂቱ ፡ ካህኒት ፡ ትባል ፡ ነበር ። ሻባካ ፡ ለእኅቱ ፡ ትልቅ ፡ ሥልጣን ፡ በቴብ ፡ ሰጥቶ ፡ እርሱ ፡ በታሕታይ ፡ ግብፅ ፡ ሆኖ ፡ እንደ ፡ ቀድሞ ፡ ኃያላን ፡ ፈርዖኖች ፡ በገናንነት ፡ ያስተዳድር ፡ ዝመር ። በዘመኑ ፡ ብዙ ፡ ሐውልትና ፡ ቤተ ፡ መቅደስ ፡ አሠራ ፤ በታሕታይ ፡ ግብፅ ፡ ብዙ ፡ መሳፍንት ፡ ባንድ ፡ ጊዜ ፡ እየተነሡ ፡ የፈርዖንነቱን ፡ ዙፋን ፡ ለመያዝ ፡ ባደረጉት ፡ ጦርነት ፡ የፈረሰውን ፡ ሁሉ ፡ እየጠገነና ፡ እያሳደሰ ፡ አቋቋመ ። ለሕዝብ ፡ ጥቅም ፡ የሚበጠውን ፡ የውሃ ፡ ቦይና ፡ ግድብ ፡ መንገድ ፡ በማሠራት ፡ ተመሰገነ ።

በሕግና ፡ በዳኝነት ፡ ረገድ ፡ በሙሉ ፡ አልተጻፈለትም ፡ እንጂ ፡ የሠራው ፡ ብዙ ፡ ነው ፡ ይባላል ። ይኸን ፡ ንጉሥ ፡ ከዚህ ፡ በፊት ፡ እንዳመለከትሁት ፡ ከዐረብኛ ፡ ወደ ፡ ግዕዝ ፡ የተተረጐመው ፡ የዮሐንስ ፡ መደብር ፡ የታረክ ፡ መጽሐፍ ፡ በ፲፰ኛው ፡ ክፍል ፡ ያነሣዋል ። ስሙን ፡ እንደግብዖቹ ፡ ሻባካ ፡ እንደግሪኮቹ ፡ ሳባኮን ፡ ወይም ፡ ሳባኮስ ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ ሰዋኬን ፡ ይለዋል ፤ የኑብያና ፡ የኢትዮጵያ ፡ ወይም ፡ የግብፅ ፡ ንጉሥ ፡ በማለት ፡ ፈንታም ፡ የሕንድ ፡ ንጉሥ ፡ ብሎታል ። የነገሠበትንም ፡ ዘመን ፡ ፲፮ቱን ፡ ዓመት ፡ ፶ ፡ ዓመት ፡ አድርጎታል ። ይኸንንም ፡ ፶ ፡ ዓመት ፡ መንገሡን ፡ መሠረት ፡ ያደረገው ፡ የሄሮዱቱስን ፡ መጽሐፍ ፡ ይሆናል ። ነገር ፡ ግን ፡ የዮሐንስ ፡ መደብርን ፡ መጽሐፍ ፡ ከግዕዝ ፡ ወደ ፡ ፈረንሳዊ ፡ የተ

ረጐሙት ፡ ሙሴ ፡ ዞቴንቤርግ ፡ እርሱ ፡ በሰሕተት ፡ የሕንድ ፡ ንጉሥ ፡ ያለውን ፡ በቅንፍ ፡ ውስጥ ፡ የኢትዮጵያ ፡ ንጉሥ ፡ ብለው ፡ አርመውታል ።

ይኸንንም ፡ ከአስረዳን ፡ በኋላ ፡ በዮሐንስ ፡ መደብር ፡ ስለሻባካ ፡ የተጻፈውን ፡ በቀጥታ ፡ ከግዕዙ ፡ እንመልከት ፡ ወእምድኅሬሁ ፡ (፩) ነግሠ ፡ ላዕለ ፡ ሀገረ ፡ ግብፅ ፡ ሰዋኬን ፡ ንጉሠ ፡ ሕንድ ፡ ፶ ፡ ዓመት ወኮነ ፡ መፍቀሬ ፡ ሰብእ ፤ ወኢይፈቅድ ፡ ክዒወ ፡ ደም ፡ በዓመፃ ። ወውእቱ ፡ አንበረ ፡ ሕገ ፡ በምስር ፡ ከመዝ ፤ ኵሎ ፡ ዘይኤብሰ ፡ ኢይሙት ፡ ወኢይሣቅይዎሙ ፡ ባሕቱ ፡ ይሕየው ፡ ወኵሉ ፡ ለለ ፡ ፩ ፩ ፡ ከመ ፡ አበሳሁ ፡ አዘዘ ፡ ይኰስትሩ ፡ ምድረ ፤ ወያስተጋብዑ ፡ መሬተ ፡ ወይደዩ ፡ ውስተ ፡ ባሕር ። ወሶበ ፡ ጐንደዩ ፡ በዝንቱ ፡ ምንዳቤ ፡ ወበዝ ፡ ጌዋዌ ፡ ርኅቀ ፡ ማያተ ፡ ፈለግ ፡ እምነ ፡ ምድር ። ወረሰዩ ፡ ሀገሮሙ ፡ መልዕልተ ፡ በእንተ ፡ ፍርሃተ ፡ ማያት ፡ ከመ ፡ ኢይሰጠሙ ። ወበመዋዕሊሁ ፡ ቅድመ ፡ ለሳሶጦትሪትም ፡ (፪) ። ኮኑ ፡ ማያት ፡ ያስጥሙ ፡ እምቅድመ ፡ ይክርዩ ፡ ምድረ ፡ ለፈለግ ፡ ወዘገብሩስ ፡ ውዲየ ፡ መሬት ፡ ላዕለ ፡ ማይ ፡ ኢተፈጻሙ ፡ ሎሙ ፡ ሥምረቶሙ ፡ በእንተ ፡ ብዝኃ ፡ ውኂዘ ፡ ፈለግ ። ወሰዋኬንሰ ፡ ንጉሠ ፡ ሕንድ ፤ ረሰየ ፡ ሎሙ ፡ ማኅደረ ፡ ኅበ ፡ መካን ፡ ልዑል ፡ በትዋሐተ ፡ ልብ» ፡ ትርጓሜው ፡ ባጭሩ ፡ «ሻባቃ ፡ በግፍ ፡ የሰው ፡ ደም ፡ እንዲፈስ ፡ የማይፈልግ ፡ ሰውን ፡ የሚወድ ፡ ነበር ። ስለዚህ ፡ ማናቸውንም ፡ ጥፋት ፡ ያጠፋ ፡ ሰው ፡ ሁሉ ፡ ውሃው ፡ እየሞላ ፡ ሰውን ፡ እንዳይወሰድ ፡ (እንዳያሰጥም) ፡ የባሕሩን ፡ ዳር ፡ ዳር ፡ ረግረጉን ፡ አፈር ፡ እያጋዘ ፡ መሬቱ ፡ ከውሃው ፡ ከፍ ፡ እንዲል ፡ እየደለደለ ፡ እንደ ፡ ጥፋቱ ፡ መጠን ፡ በመሥራት ፡ ይቀጣ ፡ እንጂ ፡ በሞትም ፡ በሥቃይም ፡ አይቀጣ ፡ ሲል ፡ ሕግ ፡ አወጣ ። ከርሱ ፡ በፊት ፡ በነበረው ፡ በሴስትሪስ ፡ (በኮንራፍ) ፡ ዘመን ፡ ግን ፡ ሕዝቦቹ ፡ ግድብ ፡ ከማበጀታቸው ፡ በፊት ፡ ማዕበል ፡ መጥቶ ፡ ያጠፋባቸው ፡ ነበር ። ከወሃው ፡ ብዛትም ፡ የተነሣ ፡ የመገደቡን ፡ አሳባቸውን ፡ ሊያከናውኑ ፡ አልቻ

(፩) ከቦኮሪስ ፡ በኋላ ፡ ማስቱ ፡ ነው ።

(፪) ሴሶስትሪስ ፡ (እንደ ፡ ሄሮዱቱስ ፡ አጻጻፍ) ፡ የራምሲስ ፡ ፪ኛው ፡ ስም ፡ የነበረውን ፡ ብዙ ፡ ፈርዖኖች ፡ ይጠሩበታል ።

ሉም ፡ ነበር ። የሕንዱ ፡ (የኢትዮጵያው) ፡ ንጉሥ ፡ ሰዋኬን ፡ (ሻባካ) ግን ፡ በሙሉ ፡ ልባዊ ፡ ትጋት ፡ ከፍተኛ ፡ መኖሪያ ፡ እንዲያገኙ ፡ አደረገላቸው ። ፡ ባጭሩ ፡ የሞትን ፡ ቅጣት ፡ በሥራ ፡ ለወጠው ፡ ማለት ፡ ነው (፩) ።

ሻባካ ፡ በአገር ፡ ውስጥ ፡ ብዙ ፡ የሐውልት ፤ የቤት ፤ የመንገድ ፡ የቦይ ፡ የከተማ ፡ ሥራ ፡ በአስተዳደር ፡ የሕግና ፡ የዳኝነት ፡ ደንብ ፡ ከአከናወነ ፡ በኋላ ፡ አሳቡን ፡ ግዛት ፡ ወደማስፋፋት ፡ አቀና ። አሳቡም ፡ ያረፈው ፡ ከርሱ ፡ በፊት ፡ የነበሩት ፡ ፈርዖኖች ፡ እነራምሲስ ፡ ፪ኛ ፡ ይገዙት ፡ ወደነበረው ፡ ወደፍልስጥኤም ፡ ወደ ፡ አሶርና ፡ ወደ ፡ ባቢሎን ፡ ወደ ፡ ጢሮስና ፡ ወደ ፡ ሲዶና ፡ ነው ። እነዚህን ፡ አገሮች ፡ የቀድሞዎቹ ፡ ፈርዖኖች ፡ ይገዙዋቸው ፡ ከነበረ ፡ እኔ ፡ በነሱ ፡ አገር ፡ ከነገሥሁ ፡ መግዛት ፡ አለብኝ ፡ የማለት ፡ መንፈስ ፡ በርሱም ፡ በተከታዮቹም ፡ በነታሐርቃ ፡ አድሮባቸው ፡ ነበር ። ዳሩ ፡ ግን ፡ እነዚህ ፡ የምሥራቅ ፡ አገሮች ፡ በቀድሞዎቹ ፡ ፈርዖኖች ፡ ዘመን ፡ የነበሩበት ፡ የሥልጣኔ ፡ የኃይል ፡ ደረጃ ፡ በአሁኑ ፡ እነሻባካ ፡ ከደረሱበት ፡ ጊዜ ፡ በጣም ፡ ያነሰ ፡ ነበር ። ይልቁንም ፡ ከነዚሁ ፡ አገሮች ፡ መካከል ፡ በተለይ ፡ እንደብረት ፡ የጸናውና ፡ በዚህ ፡ ዘመን ፡ ከሁሉ ፡ በፊት ፡ ያየለው ፡ የአሶሩ ፡ መንግሥት ፡ በነስልምናጽር ፡ በነሳርጎን ፡ እየተመራ ፡ ከተማውን ፡ በነነዌ ፡ አድርጎ ፡ በሥልጣኔ ፡ በኃይልም ፡ የገነነ ፡ ከሆነ ፡ ቆይቷል ። በሰማርያ ፡ ያስውን ፡ የእስራኤልን ፡ መንግሥት ፡ ፫ ፡ ዓመት ፡ ከበ ፡ አስጨንቆታል ። የቀሩትንም ፡ ፍልስጥኤምን ፤ ፊንቂን ፤ ሞዓብን ፡ ለመያዝ ፡ እየተዘጋጀ ፡ እማስፈራራት ፡ ላይ ፡ ይገኛል ። ግብፅንም ፡ ሳይወር ፡ አይቀርም ፡ የሚሉ ፡ ወሬ ፤ ለሻባካ ፡ በየጊዜው ፡ ስለደረሰው ፡ ሻባካ ፡ አሶርን ፡ ለመግዛት ፡ ሳይሆን ፡ ሌሎችን ፡ ግዛቶች ፡ ለመፋለም ፤ ወይም ፡ ወደኔ ፡ ሳይመጣ ፡ እኔ ፡ ሄጀ ፡ ካልወደቁት ፡ አገሮች ፡ ጋር ፡ ሆኜ ፡ ልውጋው ፡ ብሎ ፡ አሰበ ። በዚህም ፡ ላይ ፡ የአሶርን ፡ ወረራ ፡ የፈራው ፡ የእስራኤል ፡ ንጉሥ ፡ ሆሼእ ፡ ወይም ፡ ሆሴዕ ፡ ለሻባካ ፡ ርዳኝ ፡ ብሎ ፡ ላከበት ። እርሱም ፡ በጠላቱ ፡ በአሶር ፡ በኩል ፡ ያለውን ፡ የጦር ፡ ኃይልና ፡ የሠራዊት ፡ ብዛት ፡ ሳያመዛዝን ፡ ከግብፅና ፤ ከኢትዮጵያም ፡ የበረከተ ፡

(፩) የዮሐንስ ፡ መደብር ፡ መጽሐፍ ፡ ዘተንበርግ ፡ ያሳተመው ፡ ክፍል ፡ ፲፰ ።

ጦር ፡ ሳይሰበስብ ፡ የታሕታይ ፡ ግብፅንና ፡ የላኩበትን ፡ አገሮች ፡ ኃይል ፡ ተስፋ ፡ በማድረግ ፡ በቶሎ ፡ ሊዋጋ ፡ ሔደ ። የጦር ፡ መሳ ፡ የሚያውቀው ፡ የአሶሩ ፡ ንጉሥ ፡ ሳርጎን ፡ ግን ፡ ሻባካ ፡ ከግብፅ ፡ ደርሶ ፡ አንድነት ፡ ከማበራቸው ፡ በፊት ፡ የሐማትን ፡ ንጉሥ ፡ ያሁሚድን ፡ ለብቻው ፡ በቶሎ ፡ ገጠመውና ፡ ተዋግቶ ፡ ማረከው ። ከማረከው ፡ በኋላ ፡ ለመቀጣጫ ፡ እንዲሆን ፡ ሲል ፡ በሕይወቱ ፡ የሰውነቱን ፡ ቆዳ ፡ አስገፍፎ ፡ ገደለው ፡ ይባላል ። ከዚያ ፡ የፍልስጥኤሙን ፡ ንጉሥ ፡ ሑኑንና ፡ የግብፁን ፡ ፈርዖን ፡ ሻባካን ፡ በተራቸው ፡ ጦርነት ፡ ገጥሞ ፡ አሸነፋቸው ፤ በጦርነቱ ፡ ላይ ፡ የፍልስጥኤሙ ፡ ንጉሥ ፡ ተማረከ ። ሻባካ ፡ ግን ፡ ከዚያ ፡ ሸሽቶ ፡ ብቻውን ፡ (ባንድ ፡ እረኛ ፡ መሪነት ?) ፡ ወደ ፡ አገሩ ፡ ወደቴብ ፡ ተመለሰ ። እንደተመለሰም ፡ ብዙ ፡ ዘመን ፡ ሳይቀመጥ ፡ በ፯፻ ፡ ዓመት ፡ ግድም ፡ ከክርስቶስ ፡ ልደት ፡ በፊት ፡ ሞተና ፡ በመንግሥቱ ፡ ልጁ ፡ ሻባቶካ ፡ በግሪኮች ፡ አጸጸፍ ፡ ሰቢኮስ ፡ የሚባለው ፡ ተከተለው ።

እስከ ፡ ሻባካ ፡ ድረስ ፡ በግብፅ ፡ ዙፋን ፡ የነገሡትን ፡ የሳይስ ፡ ወይም ፡ የቡባስቲ ፡ ነገሥታት ፡ ጸሐፊ ፡ ሁሉ ፡ የ፳፬ኛ ፡ ዲናስቲ ፡ (ሥርወ ፡ መንግሥት) ፡ አሁን ፡ ደግሞ ፡ በሻባካ ፡ ጀማሪነት ፡ የኢትዮጵያውያኑን ፡ ገዥዎች ፡ ፳፭ኛ ፡ ዲናስቲ ፡ አድርጓቸዋል ። ከፒያንኪ ፡ የሚጀምሩ ፡ አሉ ። ነገር ፡ ግን ፡ እርሱ ፤ ወደናፓታ ፡ ከተመለሰና ፡ ከሞተ ፡ ወዲህ ፡ ካሻባካ ፤ በፊት ፡ ታፍናከትና ፡ ልጁ ፡ በኮሪስ ፡ ጣልቃ ፡ ገብተው ፡ ስለገዙና ፡ በቀጥታ ፡ ሻባካ ፡ ከፒያንኪ ፤ ገዥነትን ፡ ሳይቀበል ፡ ስለቀረ ፤ አብዛኞቹ ፡ የኢትዮጵያውያንን ፡ ዲናስቲ ፡ መሥራች ፡ ሻባካን ፡ አድርገውታል ።

CITY - HALL LIB
of
ADDIS ABA

ምዕራፍ ፡ ፲፫ ።

የሻባቶካ ፡ (ሰቢኮስ ፡) ዘመን ፡ መንግሥት ።

ታርሐቃና ፡ ሕዝቅያስ ፡ ባንድ ፡ ወገን ፡ ሆነው ፡ ከአሶሩ ፡ ንጉሥ ፡ ከሰናከሬም ፡ ጋር ፡ ያደረጉት ፡ የጦር ፡ ሠልፍ ።

ባገራችን ፡ ከንግሥተ ፡ ሳባ ፡ ወዲህ ፡ በተደረገው ፡ ዝርዝር ፡ እንደተመለከትነው ፡ ከሻባካ ፡ ሁለተኛ ፡ ቀጥሎ ፡ ኒካንታ ፡ ቅንዳኬ ፡

የምትባል ፡ ሴት ፡ ንግሥት ፤ ሲያስከትል ፡ የዛሬ ፡ ዘመን ፡ ጸሐፊዎች ፡ ሬይዝነር ፡ ሌፕሲዩስ ፡ ሌሎችም ፡ የግብፅንና ፡ የኑብያን ፡ ታሪክ ፡ ያጠኑ ፡ ሊቃውንት ፡ ከሻባካ ፡ ሁለተኛ ፡ ሻባቶካን ፡ ልጁን ፡ እንጂ ፡ ኒካንታ ፡ ቅንዳኬ ፡ የምትባለዋን ፡ አያስከትሉም ። መቼም ፡ በናፓታ ፡ (ኑብያ ፡) በራሱ ፡ ግዛት ፡ ላይ ፡ ግብፅን ፡ ደርቦ ፡ በዋናው ፡ የታሕታይ ፡ ግብፅ ፡ ከተማ ፡ በመምፊስ ፡ ተቀምጦ ፡ የገዛው ፡ ኢትዮጵያዊና ፡ በናፓታ ፡ ወይም ፡ ከፍ ፡ ብሎ ፡ በቴብ ፡ ተቀምጦ ፡ የገዛው ፡ ንጉሥ ፡ የበላይና ፡ የበታች ፡ የሆኑ ፡ ለየብቻ ፡ ባንድ ፡ ጊዜም ፡ በየተራም ፡ አሉ ። ሁልጊዜ ፡ እንደ ፡ ፒያንኪ ፡ ሁለተኛ ፡ በወረራ ፡ ታሕታይ ፡ ግብፅን ፡ አሸንፎ ፡ ተመልሶ ፡ በአባቶቹ ፡ መደብ ፡ በናፓታ ፡ ተቀምጦ ፡ ታሕታይ ፡ ግብፅን ፡ ጭምር ፡ በወኪል ፡ ወይም ፡ ባገሩ ፡ መስፍን ፡ አማካይነት ፡ የሚገዛ ፡ አለ ። እንደ ፡ ሻባካ ፡ ደግሞ ፡ በታሕታይ ፡ ግብፅ ፡ ከተማ ፡ በመምፊስ ፡ ተቀምጦ ፡ የላዕላይ ፡ ግብፅንና ፡ የናፓታውን ፡ ለእኅቱ ፡ ወይም ፡ ለወንድሙ ፡ አለዚያም ፡ ለልጁ ፡ ሰጥቶ ፡ የሚያስተዳድር ፡ አለ ። ያገራችን ፡ ዝርዝር ፡ ከሻባካ ፡ ሁለተኛ ፡ ያስከተላት ፡ ስሟን ፡ ኒካንታ ፡ ቅንዳኬ ፡ (ሕንደኬ) ፡ የሚላት ፡ በአለፈው ፡ በሻባካ ፡ ዘመን ፡ መንግሥት ፡ ስሟን ፡ ያነሣው ፡ እኅቱ ፡ አሜኒሪቲስ ፡ የምትባለዋ ፡ ናት ።

የእርሷም ፡ ስም ፡ እንደ ፡ ብዙዎቹ ፡ ነገሥታት ፡ ስም ፡ እየበረከተ ፡ አንባቢንና ፡ ጸሐፊን ፡ ማደናገሩ ፡ የታወቀ ፡ ነው ። ወንድሟ ፡ ሻባካ ፡ የላዕላይና ፡ የታሕታይ ፡ ግብፅ ፡ ዋና ፡ ፈርዖን ፡ በነበረ ፡ ጊዜ ፡ እርሷ ፡ ከርሱ ፡ በታች ፡ በላዕላይ ፡ ግብፅና ፡ በናፓታ ፡ ነግሣ ፡ መቀመጫዋን ፡ በቴብ ፡ አድርጋ ፡ ትገዛ ፡ ነበር ። ከዚህም ፡ በፊት ፡ እ[illegible]ዳልነው ፡ ሄሮዱቱስ ፡ ባለመቶው ፡ በር ፡ ከተማ ፡ ብሎ ፡ የሰየመው ፡ የቴብ ፡ ከተማ ፡ በዚያ ፡ የሚገኘው ፡ የካርናት ፡ የአሞን ፡ ቤተ ፡ መ[illegible]ደስ ፡ ገናና ፡ ስመ ፡ ጥር ፡ ስለነበረ ፡ አሜኒሪቲስ ፡ በዚያ ፡ ተቀምጣ ፡ «የላዕላይ ፡ ግብፅ ፡ ንግሥት ፡ ለአሞን ፡ የምትሰግድ ፡ የአሞን ፡ ታ[illegible]ቂቱ ፡ ካህን ፡» እየተባለች ፡ የቤተ ፡ መንግሥቱንና ፡ የቤተ ፡ ከ[illegible]ቱን ፡ ሥልጣን ፡ ደርባ ፡ ይዛ ፡ ስትገዛ ፡ የቆየች ፡ ናት ። እርሷንም ፡ አንዳንድ ፡ የቀድሞ ፡ ሊቃውንት ፡ በተለይ ፡ ያገራችን ፡ ጸሐፊዎ[illegible] በእውነተኛው ፡ እግዚአብሔር ፡ የምታምን ፡ ኦሪታዊት ፡ ያደ[illegible]ታል ።

ነገር ፡ ግን ፡ በኑብያ ፡ በመጨረሻው ፡ ዘመን ፡ በተገኘው ፡ ታሪክ ፡ ላይ ፡ የሚነበበው ፡ ሁሉ ፡ እላይ ፡ እንዳመለከትነው ፡ በንግሥትነቷ ፡ ላይ ፡ የአሞን ፡ (ጣዖት ፡) ቤተ ፡ መቅደስ ፡ ታላቂቱ ፡ ካህን ፡ እየተባለች ፡ በስምም ፡ በግብርም ፡ የዚያው ፡ ጣዖት ፡ አገልጋይ ፡ መሆኗን ፡ እንጂ ፡ ኦሪታዊነቷን ፡ የሚገልጽ ፡ ጽሑፍ ፡ የለም ። በርሷም ፡ ስም ፡ ቅንዳኬ ፡ ሕንደኬ ፡ የሚባሉ ፡ የሴት ፡ ነገሥታት ፡ በመርዌ ፡ መነሣታቸውን ፡ ወደፊትም ፡ በሥፍራው ፡ በንደርስ ፡ እንመለከታለን ።

ዋናው ፡ ፈርዖንና ፡ ወንድሟ ፡ ሻባካ ፡ ከአሶሩ ፡ ንጉሥ ፡ ከሳርጎን ፡ ሸሽቶ ፡ እንደተመለበ ፡ መንግሥቱን ፡ ለልጁ ፡ ለሻባቶካ ፡ ሰጥቶት ፡ ሞተና ፡ ሻባቶካ ፡ በአባቱ ፡ እግር ፡ ተተክቶ ፡ ይገዛ ፡ ጀመር ። እንደዚሁም ፡ በሻባቶካ ፡ ዘመን ፡ መንግሥት ፡ አላይ ፡ ስሟን ፡ የጠራነው ፡ ግብፆች ፡ አሜኒሪቲስ ፡ ግሪኮቹ ፡ ቅንዳኬ ፡ የኛ ፡ የግዕዙ ፡ መጽሐፍ ፡ ሕንደኬ ፡ የሚላት ፡ በላዕላይ ፡ ግብፅ ፡ ግዛቷን ፡ እንደ ፡ ቀጠለች ፡ ነው ።

ሻባቶካ ፡ እንደ ፡ ሌሎቹ ፡ ነገሥታት ፡ ከመጠሪያው ፡ ስሙ ፡ ከሻባቶካ ፡ በቀር ፡ የክህነት ፡ ስሙ ፡ ከስመ ፡ መንግሥቱ ፡ ጋር ፡ ብዙ ፡ ነው ። ራ-ታት-ካው ፡ (ቲትካውራ ፡) ሲባል ፡ ግሪኮቹ ፡ ደግሞ ፡ ከሻባቶካ ፡ ቲንሽ ፡ ለወጥ ፡ አድርገው ፡ በሲኮስ ፡ ብለውት ፡ ይገኛል ።

አባቱ ፡ ሻባካ ፡ በታሕታይ ፡ ግብፅ ፡ የዋናውን ፡ የፈርዖንነቱን ፡ ሥፍራ ፡ በያዘበት ፡ ዘመን ፡ ሻባቶካ ፡ ከአክስቱ ፡ ከአሜኒሪቲስ ፡ ጋር ፡ ለጥቂት ፡ ጊዜ ፡ ሥልጣን ፡ ሳይካፈል ፡ የቀረ ፡ አይመስልም ፤ በመጀመሪያ ፡ የነገሠውም ፡ በኢትዮጵያና ፡ በላዕላይ ፡ ግብፅ ፡ ነበር ። በባርጎንና ፡ በሻባቃ ፡ መካከል ፡ የተደረገው ፡ የጦርነት ፡ ሁኔታ ፡ አጋጣሚ ፡ ጊዜ ፡ ስለስጣቸው ፡ በደልታ ፡ በሳይስ ፡ በመምፊስ ፡ ያሉት ፡ ከቀድሞዎቹ ፡ ግብፃውያን ፡ ፈርዖኖች ፡ የወረዱት ፡ የታችኛው ፡ ግብፅ ፡ መሳፍንት ፡ ፈርዖንነትን ፡ ለመያዝ ፡ ባንድ ፡ ጊዜ ፡ እየተነሡ ፡ እርስ ፡ በርባቸው ፡ ሲከራከሩ ፡ ነበር ። ባንድ ፡ ወገን ፡ የሳይሱ ፡ መሰፍን ፡ የታፍናክት ፡ የልጁ ፡ ልጅ ፡ የቦከሪስ ፡ ልጅ ፡ ታፍናክት ፡ ሮኛ ፡ ፈርዖን ፡ ነኝ ፡ ብሎ ፡ በአገሩ ፡ አውጀ ፡ ተቀመጠ ። የ፳ሮኛው ፡ ዲናስቲ ፡ ንጉሥ ፡ የነበረው ፤ የሲቲ ፡ ሮኛ ፡ የልጁ ፡ ልጅ ፡

ደግሞ ፡ ሴቲ ፡ ፭ ፡ (እንደ ፡ ግሪኮቹ ፡ ሴቶስ ፡) የታኒስ ፡ ንጉሥ ፡ ፈር
ዖንነትን ፡ ከታፍናከት ፡ ፫ኛ ፡ ወስዶ ፡ ለራሱ ፡ ማድረጉን ፡ ባንድ ፡
ወገን ፡ አውጀዋል ። በዚህ ፡ ጊዜ ፡ የኃይለኞችና ፡ የሥልጡኖች ፡
አገር ፡ የነበረው ፡ በኃያላን ፡ ነገሥታት ፡ በነቱትሞሲስ ፡ በነራም
ሲስ ፡ ከፍተኛ ፡ ሥልጣን ፡ ውስጥ ፡ ኅብረትና ፡ አንድነት ፡ የነበረው ፡
የግብፅ ፡ አገር ። ባሁኑ ፡ ሰዓት ፡ ከያውራጃው ፡ ደካሞች ፡ ነገሥታት ፡
እየተነሡ ፡ እርስ ፡ በርሳቸው ፡ በመዋጋትና ፡ በመፋጀት ፡ ብዙ ፡
ደም ፡ ተፋሰሱ ።

በዚህ ፡ ዘመን ፡ የነበረው ፡ ትልቁ ፡ የእስራኤል ፡ ነቢይ ፡ ኢሳ
ይያስ ፡ ስለዚህ ፡ ዘመን ፡ ግብፅ ፡ የእግዚአብሔርን ፡ ቃል ፡ በመግ
ለጽ ፡ እንደዚህ ፡ ይላል ፡ «የምሥርንም ፡ ሰዎች ፡ አውካለሁ ፡ እርስ ፡
በርሳቸው ፡ አስነሣለሁ ፡ ወንድም ፡ ወንድሙን ፡ ይወጋል ፡ ሰውም ፡
በባልንጀራው ፡ ላይ ፡ ይነሣል ። አገርም ፡ ባገር ፡ ላይ ፡ መንግሥትም ፡
በመንግሥት ፡ ላይ ፡ የምሥር ፡ መንፈስም ፡ ባዶ ፡ ይሆናል ፡ ምክራ
ቸውንም ፡ አጠፋለሁ ፡ ከጣዖታቸውም ፡ ይጠይቃሉ ፡ ካስማተኞቻ
ቸውም ፡ . . . ምሥርንም ፡ በጽኑ ፡ ጌታ ፡ እጅ ፡ አሳልፌ ፡ እሰጣ
ለሁ ፡ ጽኑ ፡ ንጉሥም ፡ ይገዛቸዋል (፩) ።

ይሁን ፡ እንጂ ፡ ሻባቶካ ፡ (ኢትዮጵያዊው ፡) በታርሐካ ፡ እየ
ተረዳ ፡ ግማሾቹን ፡ አሸንፎ ፡ የቀሩትንም ፡ እንዳሉ ፡ ባሉበት ፡ አገር ፡
ትቶ ፡ ከአባቱ ፡ ከሻባካ ፡ የወረደለትን ፡ የፈርዖንነት ፡ ዙፋን ፡ ይዞ ፡
ያስተዳድር ፡ ዠመር ። በዚህም ፡ ዘመን ፡ ያሉት ፡ ኢትዮጵያውያን ፡
ፈርዖኖች ፡ እዙፋን ፡ ከወጡና ፤ የሁለት ፡ አገር ፡ ንጉሥ ፡ እየተባሉ ፡
በሚገዙበት ፡ ጊዜ ፡ ሁል ፡ ጊዜ ፡ በአሳባቸው ፡ የሚመጣው ፡ የቀድ
ሞዎቹ ፡ ፈርዖኖች ፡ እነ ፡ ራምሲስ ፡ ይገዙት ፡ የነበረው ፡ የታናሽ ፡
እስያ ፡ ግዛት ፡ ነው ። በነ ፡ ራምሲስ ፡ ጊዜ ፡ የአሶር ፡ መንግሥት ፡
እንደ ፡ ዛሬ ፡ ኃይለኛ ፡ ሳይሆን ፡ እንደነዚያው ፡ እንደ ፡ ጐረቤቶቹ ፡
እንደነባቢሎን ፡ እንደነ ፡ ሲዶና ፡ እንደነ ፡ ፍልስጥኤም ፡ የሚቈጠር ፡
ተራ ፡ መንግሥት ፡ ነበር ። አሁን ፡ ግን ፡ ታሪኩን ፡ ወደፊት ፡ ባንድ ፡
ምዕራፍ ፡ እንደምንጽፈው ፡ በጣም ፡ ሥልጡን ፡ ይልቁንም ፡ ኃይ
ለኛ ፡ ሆኖ ፡ እንኳን ፡ የኢትዮጵያውያንን ፡ ገዥነት ፡ ሊያስገባ ፡ እሱ ፡

(፩) ትንቢተ ፡ ኢሳይያስ ፡ ም ፡ ፲፱ ።

ራሱ ፡ በስልምናጽር ፡ ቀጥሎም ፡ በሳርጎን ፡ ዘመን ፡ ባጠገቡ ፡
ያሉትን ፡ መንግሥታት ፡ በሰማርያ ፡ ያለውንም ፡ የእስራኤልን ፡
መንግሥት ፡ በጦርነት ፡ ይዞ ፡ ገባር ፡ አድርጎአቸዋል ። ከሁሉም ፡
አልገባም ፡ ከግብፅ ፡ ፈርዖኖቹም ፡ አልደባለቅም ፡ ብሎ ፡ የነበረው ፡
የይሁዳ ፡ መንግሥት ፡ ብቻ ፡ ከሰማርያ ፡ በኋላ ፡ ጥቂት ፡ ዘመን ፡
ለአሶሩ ፡ መገበሩ ፡ ሳይቀር ፡ በነፃነትና ፡ በሰላም ፡ ተቀምጦ ፡ ነበር ፡
ዳሩ ፡ ግን ፡ ይህ ፡ ሰላም ፡ ምንም ፡ ያህል ፡ ጊዜ ፡ ሳይረዝም ፡ እነሆ ፡
አሁን ፡ መከበብ ፡ እንደሚደርስበት ፡ ከመጽሐፍ ፡ ቅዱስ ፡ እናነባ
ለን ።

በአሁኑ ፡ ጊዜ ፡ ባርጎን ፡ ሞቶ ፡ ልጁ ፡ ሰናክሬም ፡ (ሴናኬሪብ
-ሴን ፡ አኬ ፡ ሪብ) ፡ በ፯፻፶ ፡ ዓመት ፡ ላይ ፡ ነግሦ ፡ በአሶር ፡ መንግ
ሥት ፡ ዙፋን ፡ ተቀምጧል ። እሱም ፡ ከነጦሩ ፡ ሰፈሩን ፡ በይሁዳ ፡
መንግሥት ፡ ከተማ ፡ በኢየሩሳሌም ፡ አቅራቢያ ፡ በላኪሽ ፡ አድርጎ ፡
፫፻ ፡ ታላንት ፡ መክሊት ፡ (፳፮ ፡ ኪሎ ፡) ብር ፡ ፴ ፡ መክሊት ፡ ታላ
ንት ፡ ወርቅ ፤ ገብርልኝ ፡ ብሎ ፡ ለይሁዳ ፡ ንጉሥ ፡ ለሕዝቅያስ ፡ ላከ
በት ፡ ሕዝቅያስም ፡ ሰናክሬምን ፡ ለመውጋትና ፡ ለመመለስ ፡ የማ
ይችል ፡ መሆኑን ፡ ስለተረዳው ፡ ከርሱም ፡ ቤተ ፡ መንግሥት ፡ ከቤተ ፡
መቅደስም ፡ እንደ ፡ ምንም ፡ ያገኘውን ፡ ሁሉ ፡ አጠራቅሞ ፡ የጠየ
ቀውን ፡ ግብር ፡ ላከለት ። ሰናክሬም ፡ ግን ፡ ለውጊያው ፡ ምክን
ያት ፡ እንጂ ፡ ግብር ፡ ከልቡ ፡ አልፈለገ ፡ ኖሮ ፡ ዝም ፡ ብሎ ፡ ኢየሩ
ሳሌምን ፡ ለመከበብ ፡ ወደፊት ፡ ይጓዝ ፡ ዠመር ።

ከዚህ ፡ በኋላ ፡ ሕዝቅያስ ፡ የይሁዳ ፡ ንጉሥ ፡ ተሰፋ ፡ በመቍ
ረጥ ፡ ለግብፅ ፡ ንጉሥ ፡ ለሻባቶካ ፡ ርዳኝ ፡ ብሎ ፡ ልኮበት ፡ ኖሮ ፡
የግብፃውያንና ፡ የኢትዮጵያውያን ፡ ጦር ፡ በታርሐቃ ፡ እየተ
መራ ፡ ሕዝቅያስን ፡ ለመርዳት ፡ ወደ ፡ ፓለስቲን ፡ ተጓዘ ። ሕዝቅ
ያስም ፡ በሰማ ፡ ጊዜ ፡ ደስ ፡ አለው ። ይኸንንም ፡ ሲሰማ ፤ ሰናክ
ሬም ፡ ተሳልቆ ፡ እንደዚህ ፡ ሲል ፡ ለሕዝቅያስ ፡ ደብዳቤ ፡ ላከበት ፡
. . . ይህ ፡ የምትታመንበት ፡ መጸጊያ ፡ ምንድን ፡ ነው ? ነገርህ ፡ ከንቱ ፡
ነው ፤ ለመዋጋት ፡ ኃይልና ፡ ምክር ፡ አለኝ ፡ ትላለህና ፡ አሁንም ፡
በኔ ፡ ላይ ፡ ለማመጽ ፡ ትደፍር ፡ ዘንድ ፡ በማን ፡ ትታመናለህ ? በተ
ቀጠቀጠውና ፡ ለው ፡ በተደገፈው ፡ ጊዜ ፡ ተሰብሮ ፡ ለንጣሪው ፡

እጅን ፡ በሚወጋው ፡ በግብፅ ፡ የሸምበቶ ፡ በትር ፡ ትታምናለህን ፡ ፈርዖን ፡ ግን ፡ የምሥር ፡ ንጉሥ ፡ ለሚታመንበት ፡ ይኸው ፡ ነው (፩) ።

የሆነ ፡ ሆኖ ፡ ሕዝቅያስና ፡ ይልቁንም ፡ ከግብፅ ፡ የሔደው ፡ ታርሐቃ ፡ ሠራዊቱን ፡ ይዞ ፡ ለውጊያ ፡ ተዘጋጅቶ ፡ ሰናክሬምም ፡ በሙሉ ፡ ልቡ ፡ በትልቅ ፡ ትምክህትና ፡ ኵራት ፡ ታርሐቃን ፡ ለመውጋት ፡ ከላኪሽ ፡ ተነሥቶ ፡ በሠፈረበት ፡ ሌሊት ፡ በመጽሐፍ ፡ ቅዱስ ፡ እንደምናገኘው ፡ እግዚአብሔር ፡ በተአምራት ፡ ቀሠፈው ።

ሰናክሬም ፡ የላክውን ፡ ደብዳቤ ፡ ሕዝቅያስ ፡ ከመልእክተኞቹ ፡ እጅ ፡ ተቀብሎ ፡ አነበበው ፤ ወዲያው ፡ ወደ ፡ እግዚአብሔር ፡ ቤተ ፡ መቅደስ ፡ ይዞት ፡ መጣ ። በዚያም ፡ በመቅደሱ ፡ በእግዚአብሔር ፡ ፊት ፡ እንዲህ ፡ ሲል ፡ ጸለየ ፤ «እግዚአብሔር ፡ ሆይ ፤ የእስራኤል ፡ አምላክ ፡ በኪሩቤል ፡ ላይ ፡ የምትቀመጥ ፡ አንተ ፡ ብቻ ፡ የምድር ፡ መንግሥታት ፡ ሁሉ ፡ አምላክ ፡ ነህ ፤ ሰማይንና ፡ ምድርንም ፡ አንተ ፡ ፈጠርህ ፡ ዦሮህን ፡ ጣል ፡ አቤቱ ፡ ሰማም ፡ ዓይንህን ፡ ክፈት ፡ አቤቱ ፡ ተመልከት ፡ ሕያው ፡ አምላክነትህን ፡ ይላገድ ፡ ዘንድ ፡ የላክውንም ፡ የሴንሄሬብንም ፡ (የሰናክሬምንም) ፡ ቃል ፡ ስማ ፤ . . . . እግዚአብሔርም ፡ የሕዝቅያስን ፡ ልመና ፡ ሰምቶ ፡ ሰናክሬምን ፡ ለማጥፋት ፡ የላከበትን ፡ ቃል ፡ ጭምር ፡ በዚህ ፡ ዘመን ፡ በነበረው ፡ ነቢይ ፡ በኢሳይያስ ፡ አፍ ፡ ነገረው ። ቀጥሎም ፡ ሰናክሬም ፡ በሠፈረበት ፡ ሌሊት ፡ የእግዚአብሔር ፡ መልእክተኛ ፡ ወጣ ፤ ክአሶራውያንም ፡ ጭፍራ ፡ መቶ ፡ ሰማንያ ፡ አምሰት ፡ ሺህ ፡ ገደለ ፤ ማልደውም ፡ በተነሡ ፡ ጊዜ ፡ እነሆ ፡ ሁሉም ፡ በድኖች ፡ ነበሩ ፡ . . . , (፪) ።

ስለዚህ ፡ ሰናክሬም ፡ በዚሁ ፡ በደረስበት ፡ አደጋ ፡ ተደናግጦ ፡ የተረፈውን ፡ ጦር ፡ ይዞ ፡ ወደ ፡ አገሩ ፡ ወደ ፡ አሦር ፡ ተመለሰ ። በቤተ ፡ መቅደሱም ፡ ገብቶ ፡ በአምላኩ ፡ (ጣዖት) ፡ ፊት ፡ ሲጸልይ ፡ የገዛ ፡ ልጆቹ ፡ በሰይፍ ፡ ገደሉትና ፡ ሞተ ። በርሱም ፡ ምትክ ፡ አማርሐዶን ፡ ነገሠ ።

(፩) ፪ኛ ፡ ነገሥት ፡ ም ፡ ፲፰ ፡ ቍጥር ፡ ፲፱ ፡— ፳፩ ።
(፪) ፪ኛ ፡ ነገሥት ፡ ም ፡ ፲፱ ፡ ቍ. ፳ ፡— ፴፰ ።

ከሰጉበት ፡ ከሰናክሬም ፡ ውጊያ ፡ ሕዝቅያስንም ፡ ታርሐቃንም ፡ እግዚአብሔር ፡ ገላገላቸው ። ሕዝቅያስም ፡ ይኸን ፡ ላደረገለት ፡ ለእሥራኤል ፡ አምላክ ፡ ምስጋናውን ፡ አቀረበ ፤ ታርሐካና ፡ የላክው ፡ ሻባቶካም ፡ የኛ ፡ አምላክ ፡ አሞን ፡ ወይም ፡ ፕታህ ፡ ሰናክሬምን ፡ የአይጥ ፡ መንጋ ፡ ልኮ ፡ አጠፋልን ፡ ማለታቸው ፡ አልቀረም ። በነርሱ ፡ ወገን ፡ ያለውን ፡ የዚህን ፡ ጉዳይ ፡ ሄሮዱቱስ ፡ የሚባለው ፡ የግሪክ ፡ ጸሐፊ ፡ ትንሽ ፡ ለየት ፡ አድርጎ ፡ ይተርካል ። እርሱም ፡ በዘመኑ ፡ አረማዊ ፡ ወይም ፡ የግሪኮችን ፡ ጣዖታት ፡ እነዜውሰን ፡ እነአርጤሚሰን ፡ የሚያመልክ ፡ ስለሆነ ፡ በሰናክሬም ፡ ሠራዊት ፡ ላይ ፡ የደረሰውን ፡ ጥፋት ፡ ለግብፅ ፡ አማልክት ፡ ሰጥቶ ፡ ታል ፤ ቃሉን ፡ በትክክል ፡ እንመልከት ።

«ግብፅ ፡ በዚህ ፡ ዘመን ፡ በፕታህ ፡ (ሔፋይስቶስ) ፡ ቄስ ፡ በስቶስ ፡ (ሻባታካን) ፡ ትገዛ ፡ ነበር ። እሱም ፡ በሻባካ ፡ ዙፋን ፡ በነበረበት ፡ ዘመን ፡ ሁሉ ፡ ወታደርን ፡ አይወድም ፡ ነበር ። እነሱንም ፡ እየናቀ ፡ መሬታቸውንም ፡ ሁሉ ፡ ወርሶ ፡ ለሌላ ፡ ሰጥቶባቸው ፡ ነበር ። ሰናክሬም ፡ በተነሣ ፡ ጊዜ ፡ ተዋጉ ፡ ቢላቸውም ፡ ወታደሩ ፡ ሁሉ ፡ አልዋጋም ፡ ብሎ ፡ እምቢ ፡ አለው ። ሰናክሬምም ፡ ወደ ፡ ግብፅ ፡ እስከሚያደርበው ፡ በር ፡ ደረስ ።

በዚያን ፡ ጊዜ ፡ ስቶን ፡ (ሻባቶካ) ፡ ወደ ፡ አምላኩ ፡ (ፕታህ) ፡ ጸለየ ። በጸለየበትም ፡ ሌሊት ፡ አምላኩ ፡ በሕልም ፡ ተገልጾ ፡ ታሸንፋለህ ፡ ብሎ ፡ ነገረው ። ከዚህ ፡ በኋላ ፡ ወታደሩ ፡ እምቢ ፡ ስላለው ፡ በአምላኩ ፡ ተማምኖ ፡ የሱቅ ፡ ነጋዴዎችን ፡ አንጥረኞችን ፡ . . . ብቻ ፡ ይዞ ፡ ወደ ፡ ፔሉዝ ፡ ሔዶ ፡ ከሰናክሬም ፡ ጋር ፡ ለመዋጋት ፡ ተሰለፈ ። በማግሥቱ ፡ ሊዋጉ ፡ ሲሉ ፡ ሌሊቱን ፡ የአይጥ ፡ መንጋ ፡ በሰናክሬም ፡ ጦር ፡ ሠፈር ፡ ገብቶ ፡ ቀስትና ፡ ፍላጻቸውን ፡ ጋሻና ፡ ጦራቸውን ፡ ቆረጣጥሞ ፡ ጨረሰው ። ስለዚህ ፡ የአሶራውያን ፡ ጦር ፡ ባዶ ፡ እጁን ፡ ሲሸሽ ፡ በየመንገዱ ፡ አለቀ ። ዛሬም ፡ ይኸ ፡ ንጉሥ ፡ በአምላኩ ፡ ቤተ ፡ መቅደስ ፡ አጠገብ ፡ ሐውልቱን ፡ አሠርቶ ፡ በእጁ ፡ እንድ ፡ አይጥ ፡ እንደያዘ ፡ በግርጌው ፡ « የሚመለከተኝ ፡ ጻድቅ ፡ መሆን ፡ አስበት » ፡ የሚል ፡ ቃል ፡ አጽፎ ፡ ይታያል ። የሄሮዱቱስን መጽሐፍ ፡ ጂጌ ፡ (GIGUET) የተረጐመውን ፡ ከገጽ ፡ ፩፻፴፱ ፡ እስከ ፡ ፩፻፵ ፡ ድረስ ፡ ያለውን ፡ ተመልከት ።

ኃይለኛው ፡ ሰናክሬም ፡ ሳይዋጋ ፡ የተመለሰበትን፡ የመጽሐፍ፡ ቅዱስንም ፡ የሄሮዱቱስንም ፡ ቃል ፡ እየዘለለ ፡ ከዚያ ፡ ወዲህ ፡ የተ ነሣ ፡ ፩ ፡ አንድ ፡ ጸሐፊ ፡ ሰናክሬም ፡ በሠፈሩ ፡ ድንገተኛ ፡ በሽታ ፡ ገብቶ ፡ ጦሩ ፡ ስለታመመበት ፡ በፈቃዱ ፡ ተመለሰ ፡ የሚል ፡ አለ ። የሆነ ፡ ሆኖ ፡ ታርሐቃ ፡ የሻባቶካ ፡ እንደራሴና ፡ የይሁዳ ፡ ንጉሥ ፡ ሕዝቅያስ ፡ ባንድ ፡ ወገን ፡ አስፈሪው ፡ሰናክሬም ፡ የአሶር ፡ ንጉሥ፡ ከሌላው ፡ ወገን ፡ ሆነው ፡ በላኪሽ ፡ (ኢየሩሳሌም ፡ አጠገብ) ፡ ተሠ ልፈው ፡ ሳለ ፡ በአይጥ ፡ ወይም ፡ በበሽታ ፡ ይሁን ፡ ሳይዋጋ ፡ ሰና ክሬም ፡ ወደ ፡ አገሩ ፡ ተመልሶ ፡ ልጆቹ ፡ ገድለውት፡ አሣርሐዶን ፡ ነገሠ ። በግብፅም ፡ ታርሐቃ ፡ ሻባቶካን፡ ተዋግቶ ፡ ከማረከ ፡ በኋላ፡ ገደለውና ፡ በፈርዖንነቱ ፡ ዙፋን ፡ ተቀመጠ ። የሻባቶካ ፡ ግዛትም ፡ ከ፯፻፭ ፡ እስከ ፡ ፮፻፹፬ ፡ ዓመት ፡ ድረስ ፡ ፻፪ ፡ ዓመት ፡ ነው ። የሌሎ ቹን ፡ የነሻባካን ፡ እንደሚያደርጉት ፡ የሱንም ፡ ከዚህ ፡ በላይም ፡ ከዚህ ፡ በታችም ፡ የሚያደርጉት ፡ አሉ ።

ምዕራፍ ፡ ፲፬ ።

የታርሐቃ ፡ ዘመን ፡ መንግሥት ።

የሚቀጥለው ፡ የአሜኔሪቲስ ፡ (ሕንደኬ) ፡ ሥልጣን — የታር ሐቃና ፡ የአሣርሐዶን ፡ ጦርነት — ሁለቱ ፡ ለየግላቸው ፡ ያሠሩት ፡ ሐውልት—የታርሐቃ ፡ ፍጻሜ ።

በሻባቶካና ፡ በታርሐቃ ፡ ዘመን ፡ ፒያንኪ ፡ ፫ኛ ፡ የሚባል ፡ ንጉሥ ፡ ነበር ። እርሱም ፡ ከንግሥተ ፡ ሳባ ፡ በዝርዝሩ ፡ ውስጥ ፡ ፲፮ኛ ፡ ሆኖ ፡ ተመድቦ ፡ ቶማ ፡ ጽዮን ፡ ተብሎ ፡ ይነበባል ። እሱም ፡ እንደትልቁ ፡ ፒያንኪ ፡ ስመ ፡ ጥር ፡ ሊሆን ፡ ምንም ፡ አልቀረውም ። ነገር ፡ ግን ፡ የርሱ ፡ ሥራውም ፡ ሥልጣኑም ፡ ያለፈው ፡ በደቡብ፡ በኢትዮጵያና፡ ሲበዛም ፡ በላዕላይ ፡ ግብፅ ፡ ነው ፡ እንጂ ፡ የታሕታይ ፡ ግብፅን ፡አል ገዛምና ፡ እንደ ፡ ሻባቶካ ፡ ወይም ፡ እንደታርሐቃ ፡ እፈርዖንነት ፡ ደረጃ ፡ አልደረሰም ። ይሁን ፡ እንጂ ፡ ባንዳንድ ፡ ሐውልት ፡ ላይ ፡ በሻባካና ፡ በሻባቶካ ፡ በታርሐቃ ፡ መካከል ፡ ጣልቃ ፡ እየገባ ፡ ንጉሥነቱን ፡ ገናናነቱን ፡ የሚገልጽ ፡ በድንጋይ ፡ ሐውልት፡ የተቀረጸ፡

የታርሐቃ ፡ (ታሃርቃ ፡) ካንገት ፡ በላይ ፡ የሆነ ፡ የሐውልት ፡ ቅርጽ ፡ (ካይሮ—ገ፡ ብሪመር ።)

መኖሩን ፣ ጸሐፊዎች ፣ ያረጋግጣሉ ። ከርሱ ፣ በበለጠ ፣ ደግሞ፣ ስሟ በብዙ ፣ ሐውልት ፣ የተቀረጸው ፣ ከዚህ ፣ ቀደም ፣ በሻባካና ፣ በሻባቶካ ፣ ዘመነ ፣ መንግሥት ፣ ውስጥ ፣ ስሟን ፣ ያነሣነው ፣ የካሽታ ፣ ልጅ ፣ አሜኔሪቲስ ፣ የምትባለው ፣ ንግሥት፣አሁንም፣የንግሥትነት፣ ሥልጣኗ ፣ እንደ ፣ ቀጠለ ፣ ነው ። እሷም ፣ በዚያን ፣ ዘመን ፣ እንደ ፣ ቪክቶሪያ ፣ የእንግሊዝ ፣ ንግሥት ፣ እንደ ፣ ካቴሪን ፣ የመስኮብ ፣ ንግሥት ፤ ወይም ፣ እሩቅ ፣ ሳንሔድ ፣ ባገራችን ፣ እንደ፣ አፄ፣ በካፋ ፣ ባልቤት ፣ እንደ ፣ እቴጌ ፣ ምንትዋብና ፣ እንደ፣ እቴጌ፣ጣይቱ፣ የምትቈጠር ፣ ኃይለኛ ፣ ብልህ ፣ አስተዳዳሪ፣ ነበረች ። በሁሉ፣ዘንድ፣ የመፈራትና ፣ የመከበር ፣ ዕድል ፤ በሁሉ ፣ ጉዳይ ፣ የመግባት ፣ ሥልጣን ፣ ነበራት ። ዋና ፣ ደንበኛ ፣ ግዛቷ ፣ የቴብ ፣ ከተማና፣ የቴባይድ፣ አውራጃ ፣ ሁሉ ፣ ሲሆን ፣ ከሁሉ ፣ ይበልጥ ፣ ግን ፣ የሚያስከብራት፣ ከዚህ ፣ በፊት ፣ እንዳመለከትነው ፣ በዚሁ ፣ በቴብ ፣ ባለው ፣ በትልቁ ፣ በአሞን ፣ ቤተ ፣ መቅደስ ፣ የነበራት ፣ መንፈሳዊ ፣ ሥልጣን ፣ ነው ።

እሷም ፣ በዘመኗ ፣ ሁሉ ፣ ለፒያንኪም ፣ ለሻባካም ፣ ለቮኛው ፣ ፒያንኪም ፣ ሚስትም ፣ እኅትም ፣ ሞግዚትም ፣ እየሆነች ፣ በሁሉም ፣ ዘመነ ፣ መንግሥት ፣ ጊዜዋን ፣ በትልቅ ፣ ሥልጣንና ፣ መፈራት ፣ ያሳለፈች ፣ የሴት ፣ ንግሥት ፣ ናት ። በፊት ፣ የናፓታንና ፣ የላዕላይ ፣ ግብፅን ፣ ብቻ ፣ ዘውድ ፣ ታደርግ ፣ ነበር ። በኋላ ፣ ግን ፣ የላዕላይንም፣የታሕታይንም ፣ ግብፅ ፣ ዘውድ ፣ አደረገች ።

ከፒያንኪ ፣ ቮኛ ፣ የወለደቻት ፣ ሻፕ ፣ አን ፣ አፕ ፣ የምትባለዋ ፣ ልጅዋ ፣ በኋለኛው ፣ ጊዜ ፣ የግብፅን ፣ ንጉሥ ፣ ፕሳሜቲኩስ ፣ ልኛ ፣ የተባለውን ፣ አግብታ ፣ ከኢትዮጵያውያን ፣ በኋላ ፣ ለገባው ፣ ለሰፌኛው ፣ ዲናስቲ ፣ (ሥርወ ፣ መንግሥት) ፣ ተከታይ ፣ በመስጠት ፣ ከግብፅ ፣ ግዛት ፣ የኢትዮጵያ ፣ ዘር ፣ እንዳይጠፋ ፣ አድርጋለች ።

ስለ ፣ አሜኔሪቲስ ፣ በቴብ ፣ ከተማ ፣ (በካርናቅ) ፣ የተሠራውን ፣ የዕብነ ፣ በረድ ፣ ሐውልት ፣ ከነጽሑፉ ፣ ሙሴ ፣ ማሪዬት ፣ የሚባሉት፣ የፈረንሳዊ ፣ ሊቅ ፣ ተመልክተው ፣ ተደንቀውበታል ። ከመጽሐፋቸው ፣ በ፩፻፫፯ ፣ ገጽ ፣ ከመሐከለኛው ፣ የሳሎን ፣ ክፍል ፣ ፬፻፴፭-፬፻፴፱ ፣ ተመልክት ። አሁን ፣ ግን ፣ የፒያንኪን ፣ ቮኛና ፣ የአሜሪቲ

ታርሐቃ ፣ በጦርነት ፣ ድል ፣ አድርጎ ፣ ሲመለስ ፣ ስለመታሰቢያ ፣ ያሠራቸው ፣ የድል ፣ ዓምዶች ፣ (ሸብርዱ ።)

ስን ፡ ታሪክ ፡ እንተውና ፡ እንደፒያንኪ ፡ ፪ኛ ፡ ከሌሎቹ ፡ ከሻባካና ፡ ከሻባቶካ ፡ ይበልጥ ፡ ኃይለኛና ፡ ገናና ፡ ኢትዮጵያዊ ፡ ንጉሥ ፡ የሆነ ውን ፡ የታርሐቃን ፡ ታሪክ ፡ እንመልከት ።

ታርሐቃ ፡ ገና ፡ በሻባካ ፡ ጊዜ ፡ ዝምሮ ፡ በቤተ ፡ መንግሥት ፡ እድርጎ ፡ በመንግሥቱ ፡ ሥራና ፡ ይልቁንም ፡ በጦርነት ፡ ተመስግ ኗል ። በሻባቶካም ፡ ጊዜ ፡ የእሶሩን ፡ ንጉሥ ፡ ሰናከሬምን ፡ ለመው ጋት ፡ ሔዶ ፡ መመለሱን ፡ ባለፈው ፡ ተመልከተናል ። ስሙም ፡ በመጽ ሐፈ ፡ ነገሥት ፡ ተጠቅሶ ፡ እናገኘዋለን (፩) ። በዚያም ፡ ላይ ፡ ታር ሐቃን ፡ «ቲርሐቅ ፣ የኢትዮጵያ ፡ ንጉሥ» ፡ ይለዋል ። ቲርሐቅ ፡ ያለ ውም ፡ በዚያም ፡ በነሱ ፡ በዕብራይስጥ ፡ እነጋገር ፡ ነው ። የኑብያ ፡ ነገሥታት ፡ ታሪክ ፡ ያጠናው ፡ ሬይዝነሬ ፡ « ኩነፈርቴምራ ፡ ታር ሀክ» ፡ ብሎታል ። በተረፈ ፡ ያንዱን ፡ ሰው ፡ ስም ፡ ብዙ ፡ አገር ፡ በየ ቋንቋው ፡ እየለያየ ፡ መጥራት ፡ የተለመደ ፡ ነው ። ለምሳሌ ፡ የእሶ ሩን ፡ ንጉሥ ፡ የኛ ፡ የግእዝ ፡ ሊቃውንት ፡ ሰናከሬም ፡ ይሉታል ። ዕብራውያን ፡ ሳንኪሪብ ፡ መጽሐፍ ፡ ቅዱስ ፡ ስንሄሪብ ግብዖቹ ፡ ወይም ፡ እሶራውያኖቹ ፡ ሲን ፡ እከሂ ፡ ኢሪብ ፡ ይሉታል ። ያገር ፡ አጠራርም ፡ እንደዚሁ ፡ አንዱ ፡ ያንዱን ፡ አገር ፡ ሲይዝ ፡ የነበረውን ፡ ያገር ፡ የተወላጁን ፡ ስያሜ ፡ እየተወ ፡ በራሱ ፡ ቋንቋ ፡ ስለሚስይ መው ፡ ለእንግዳ ፡ ደራሽ ፡ ጸሐፈና ፡ እንባቢ ፡ እየተዘባረቀ ፡ ሁል ፡ ጊዜ ፡ ችግርን ፡ ይፈጥራል ። እንደዚሁም ፡ የታርሐቃ ፡ ሥሩን ፡ ምንም ፡ ያኸል ፡ ሳይለቅ ፡ «ተሐርቃ ፤ ታሩቃህ ፤ ተሐርቁ ፤ ታሐርቃ ፤ ታሐ ርቆስ ፤ ቲርሐቅ » ፡ የሚለው ፡ ብዙ ፡ ነው ። እሶራውያን ፡ ደግሞ ፡ ታርኩ ፡ ብለውታል ። ዛሬ ፡ ግን ፡ ከሁሉ ፡ ይበልጥ ፡ መሠረት ፡ ሊሆን ፡ የሚገባውን ፡ የግብፃውያንን ፡ አጻጻፍ ፡ ከየሐውልቱ ፡ ላይ ፡ እየለ ቀሙ ፡ የተረጐሙት ፡ ሊቃውንት ፡ እነለፕስዩስ ፤ እነማሪዬት ፡ ታር ሐካ ፡ ብለውታልና ፡ እኛም ፡ ለእንደበት ፡ እንደ ፡ ተለመደው ፡ ካን ፡ በቃ ፡ ለውጠን ፡ ታርሐቃ ፡ ብለን ፡ እንጽፋለን ። እንዳንድ ፡ ጊዜም በብርቅ ፡ ታሕርቅ ፡ ብለውት ፡ ይገኛል ። ብላቴን ፡ ጌታ ፡ ኅሩይ ፡ ደግሞ ፤ በዋዜማ ፡ መጽሐፋቸው ፡ ዝርዝር ፡ ውስጥ ፡ ገጽ ፡ ፳ ፡ ጸውዕ ፡ ቲርሐቅ ፡ ወረደ ፡ ነጋሽ ፡ ብለውታል ። ቲርሐቅ ፡ ያሉት ፡

(፩) ፪ኛ ፡ ነገሥት ፡ ም ፡ ፲፱ ፡ ቍ ፡ ፱ ።

መቼም ፡ የዕብራይስጡን ፡ የስሙን ፡ መንገድ ፡ ይዘው ፡ ነው ። ጸው ዕና ፡ ወረደ ፡ ነጋሽ ፡ ከምን ፡ እንደተጨመረ ፡ ገና ፡ እልገባኝም ። ስሙ ፡ በዚህ ፡ ባሁኑ ፡ ከንግሥተ ፡ ሳባ ፡ በሚዝምረው ፡ የነገሥታ ቶቻችን ፡ ዝርዝር ፡ ፲፩ኛ ፡ ሆኖ ፡ ይታያል ። እርሱም ፡ ከአገልጋይ ፡ የተወለደ ፡ የፒያንኪ ፡ ፫ኛ ፡ ወይም ፡ ፪ኛ ፡ ልጅ ፡ ነው ፡ የሚሉ ፡ የለም ፡ ሻባካ ፡ ከዕቁባቱ ፡ የወለደው ፡ ነው ፡ የሚሉ ፡ አሉ ።

ከሻባካ ፡ ዕቍባት ፡ ተወለደ ፡ የሚሉት ፡ ከሻባቶካ ፡ ጋር ፡ ስላደ ረገው ፡ ጦርነት ፡ እንደዚህ ፡ ይላሉ ፡ «ታርሐቃ ፡ በኢትዮጵያ ፡ በነ ገሠ ፡ በ፲፩ ፡ ዓመቱ ፡ ሻባቶካ ፡ በታሕታይ ፡ ግብፅ ፡ በነገሠ ፡ በ፳፩ ኛው ፡ ዓመት ፡ ታርሐቃ ፡ ወደምሥር ፡ ዘመተ ፡ የዚህንም ፡ ወሬ ፡ ሻባቶካ ፡ በመስማቱ ፡ እኔ ፡ የንጉሡ ፡ የሻባካ ፡ ዋና ፡ ልጁና ፡ የመ ንግሥቱ ፡ ወራሽ ፡ ሆኜ ፡ ይህ ፡ የድኃ ፡ ልጅ ፡ ዲቃላ ፡ ምን ፡ ሊያደርግ ፡ መጣ ፡ አሁንም ፡ በጀ ፡ የወደቀ ፡ እንደሆነ ፡ ቆራርጬ ፡ ለእሞራ ፡ እስ ጠዋለሁ ፡ ብሎ ፡ ነበርና ፡ ታርሐቃ ፡ ይኸንኑ ፡ ስምቶ ፡ በንዴት ፡ ገሥ ግሦ ፡ መጥቶ ፡ ጦርነት ፡ ገጠመውና ፡ ማርኮ ፡ ገደለው» ፡ ይላሉ ። የሆነ ፡ ሆኖ ፡ ታርሐቃ ፡ በ፮፻፺ ፡ ዓመት ፡ በሻባቶካ ፡ ሥፍራ ፡ የፈር ዖንነት ፡ ዘውድ ፡ ከጫነ ፡ ወዲህ ፡ ሁል ፡ ጊዜ ፡ በደልታና ፡ በሳይስ ፡ የሚቀሰቀሱትን ፡ የግብፅ ፡ መሳፍንት ፡ ከደመስሰ ፡ በኋላ ፡ በ፳ ፡ ዓመት ፡ ግዛቱ ፡ ውስጥ ፡ የሲቢያን ፡ ከዚያም ፡ አልፎ ፡ እስከ ፡ ዛሬው ፡ ጂብራልታር ፡ ድረስ ፡ ያለውን ፡ የአፍሪካን ፡ ስሜን ፡ በሙሉ ፡ እስ ገብሯል ። እስከ ፡ አውሮፓም ፡ ድረስ ፡ ተሻግሯል ፡ የሚሉ ፡ ጸሐፊ ዎች ፡ አሉ ። በዚሁ ፡ በቴብ ፡ (በካርናቅ) ፡ ከተማ ፡ ላይ ፡ የራሱ ፡ ሐው ልት ፡ በትልቅ ፡ ሆኖ ፡ ከዚያም ፡ በርሱ ፡ አጠገብ ፡ እሱ ፡ እየተዋጋ ፡ የማረካቸው ፡ እሥራ ፡ እራት ፡ የእስያ ፤ እሥራ ፡ እራት ፡ የአፍሪካ ፡ ሰዎች ፡ (ነገሥታት ፡ ወይም ፡ መሳፍንት) ፡ እንደታሠሩ ፡ ቆመው ፡ ይታያሉ ። ከነዚህም ፡ ውስጥ ፡ የባቢሎንና ፡ የእሶር ፡ መሳፍንት ፡ አሉ በት ። ይሁን ፡ እንጂ ፡ እንደሌሎቹ ፡ ሁሉ ፡ ፈርዖኖች ፡ እንደነቱት ሞሲስ ፡ እንደነራምሲስ ፡ ሐውልቱን ፡ ያስቀረጸው ፡ ራሱ ፡ በዘመኑ ፡ ስለሆነ ፡ ያሳስገበራቸውንም ፡ ነገሥታት ፡ አስገበርሁ ፡ እያለ ፡ ሳይ ጨምር ፡ እይቀርም ፡ ብለው ፡ የዛሬ ፡ ዘመን ፡ ጸሐፊዎች ፡ ተጠራጥረ ዋል ። የታርሐቃ ፡ ስም ፡ በመድኔ ፡ ህቡ ፡ በኤድፋ ፡ በዋዲ ፡ ሐማ

ማት ፡ በታኒስ ፤ ስሙ ፡ በየሐውልቱ ፡ በየመቅደሱ ፡ ተጠቅሶ ፡ ይገ
ኛል ። ይልቁንም ፡ ቀድሞ ፡ ደርቆ ፡ ወይም ፡ እንሶ ፤ ረኃብ ፡ በአገሩ ፡
አሥነሥቶ ፡ የነበረው ፡ የዓባይ ፡ ወንዝ ፤ አሁን ፡ እርሱ ፡ በነገሠበት ፡
ዘመን ፡ ሞልቶ ፡ ስለተትረፈረፈ ፡ የጻድቅነቱ ፡ የደግነቱ ፡ ምልክት ፡
ነው ፡ ብሎ ፡ ሕዝቡ ፡ ሁሉ ፡ ያከብረውና ፡ ይወደው ፡ ዠመር ። ከነገሠ ፡
ዠምሮ ፡ ኻያ ፡ ዓመት ፡ ሙሉ ፡ ይኸን ፡ በመሰለ ፡ ክብርና ፡ ደስታ ፡
ሲኖር ፡ አሁን ፡ በፊቱ ፡ አንድ ፡ ኃይለኛ ፡ የቆየ ፡ ጠላት ፡ ተፈጠረ
በት ። ይኸውም ፡ ከዚህ ፡ በፊት ፡ ስሙን ፡ የጠቀስነው ፡ አሣርሐዶን ፡
(አሱር ፡ አኬ ፡ ኢዲን) ፡ የሚባለው ፡ የአሶር ፡ ንጉሥ ፡ የሰናክሬም ፡
ልጅ ፡ ነው ።

የአሶር ፡ መንግሥት ፡ ባላፈው ፡ እንደተጻፈው ፡ ወደፊትም ፡
በዝርዝር ፡ እንደምንጽፈው ፡ ገና ፡ ቀደም ፡ ብሎ ፡ በነስልምናጽር ፡
በነሳርጎን ፡ ጊዜ ፡ የሚያስፈራና ፡ የገነነ ፡ ሆኖ ፡ በአጠገቡ ፡ ያሉትን ፡
ባቢሎንን ፡ ጢሮስን ፡ ሲዶናን ፡ እስራኤልን ፡ ሁሉ ፡ ከወረረና ፡
ከገዛ ፡ በኋላ ፡ በሰናክሬም ፡ ላይ ፡ በደረሰበት ፡ አደጋና ፡ ሞት ፡ ምክ
ንያት ፡ እንደመቀዝቀዝ ፡ ብሎ ፡ ከተያዙት ፡ መንግሥታት ፡ ውስጥ ፡
እነባቢሎን ፡ እነጢሮስ ፡ ተንቀሳቅሰው ፡ ነፃነታቸውን ፡ ለማግኘት ፡
ችለው ፡ ነበር ። ታርሐቃም ፡ በሩቅ ፡ ሆኖ ፡ ሁል ፡ ጊዜ ፡ እነዚህን ፡
አገሮች ፡ እንደቀድሞዎቹ ፡ ፈርዖኖች ፡ ለመግዛት ፡ ተስፋ ፡ እያደ
ረገ ፡ በአሳብና ፡ በመላላክ ፡ ይደግፋቸው ፡ ነበር ።

አሣርሐዶንም ፡ በዚያው ፡ በአገሩ ፡ ሆኖ ፡ እነዚህኑ ፡ የሸፈቱበ
ትን ፡ አገሮች ፡ ባቢሎን ፡ ጢሮስንና ፡ ሲዶናን ፡ ወዲያና ፡ ወዲህ ፡
እያለ ፡ በጦርነት ፡ ከመደምሰስ ፡ በቀር ፡ በግብፅ ፡ ላይ ፡ ለመነሣት ፡
ጊዜ ፡ አላገኘም ፡ ነበር ። አሁን ፡ ግን ፡ ከ፮፻፸፯ ፡ እስከ ፡ ፮፻፸፪ ፡
ዓመት ፡ ድረስ ፡ ጢሮስንም ፡ ሲዶናንም ፡ እየተዋጋ ፡ መልሶ ፡ ከደ
መሰሳቸው ፡ ወዲህ ፡ የአሶር ፡ ገናናነት ፡ የነነዌ ፡ ከተማ ፡ ድምቀት ፡
ከጊዜ ፡ ወደ ፡ ጊዜ ፡ እያደገ ፡ ጠላቶቹንም ፡ እያስፈራ ፡ ይሔድ ፡
ዠመር ። ስለዚህ ፡ በ፮፻፸፩ ፡ ዓመት ፡ እነዚሁ ፡ አገሮች ፡ ተስፋ ፡
የሚያደርጉትን ፡ የግብፅን ፡ ፈርዖን ፡ ታርሐቃን ፡ ለመውጋት ፡ ጉዞ
ውን ፡ በሲና ፡ በኩል ፡ አድርጎ ፡ ዠመረ ። በመንገድም ፡ በሲና ፡
በረሃ ፡ ጥንት ፡ እስራኤሎችን ፡ የፈጀው ፡ መንታ ፡ ጭንቅላት ፡

ያለው ፡ የበረሃ ፡ እባብ ፡ እየነከሰ ፡ ከሠራዊቱ ፡ ውስጥ ፡ ቢጨርስበ
ትም ፡ ባንድ ፡ ወገን ፡ ደግሞ ፡ በሲና ፡ አውራጃ ፡ የሚኖሩ ፡ የዘላን ፡
ሕዝብ ፡ ሹማምንት ፡ ከነጭፍራቸው ፡ እየመጡ ፡ ስለተደባለቁለት ፡
በነሱ ፡ ጭምር ፡ እየተረዳ ፡ እግብፅ ፡ ዋና ፡ ከተማ ፡ እመምፊስ ፡
ደረሰ ።

በዚህም ፡ ጊዜ ፡ በሰሜናዊ ፡ ግብፅ ፡ በደልታና ፡ በሳይስ ፡ ያሉት ፡
የግብፃውያን ፡ መሳፍንት ፡ በኢትዮጵያዊው ፡ በታርሐቃ ፡ ፈርዖንነት ፡
ይቀኑ ፡ ስለነበረ ፡ ከአሶሩ ፡ ንጉሥ ፡ ጋር ፡ ስለተባበሩ ፡ በታርሐቃ ፡ ላይ ፡
የጦርነቱ ፡ ሁኔታ ፡ ከፋኛ ፡ ሊከብደው ፡ ቻለ ። ቢሆንም ፡ በመም
ፊስ ፡ ከተማ ፡ ሆኖ ፡ ፲፭ ፡ ቀን ፡ ያህል ፡ በሚገባ ፡ ከተዋጋ ፡ በኋላ ፡
ከዚያ ፡ ሸሽቶ ፡ ወደቴብ ፡ ቀጥሎ ፡ ወደ ፡ አገሩ ፡ ወደ ፡ ናፓታ ፡ የተ
ረፈውን ፡ ጦር ፡ ይዞ ፡ ሸሸ ። ሚስቶቹና ፡ ልጆቹ ፡ ቍጥር ፡ የሌለው ፡
መሣሪያና ፡ ዕቃው ፡ በጠቅላላው ፡ በሙሉ ፡ የመምፊስ ፡ ከተማ ፡
በአሶራውያን ፡ እጅ ፡ ወደቀች ። የመምፊስንም ፡ ከተማ ፡ ይዘው ፡
ከተረጋገጡ ፡ በኋላ ፡ የአሶር ፡ ሠራዊት ፡ ከነሹማምንቱ ፡ እስከ ፡
ቴብ ፡ ድረስ ፡ ወርደው ፡ በመምፊስ ፡ ካደረጉት ፡ ይበልጥ ፡ ቴብን ፡
በዘበዙት ። በቴብ ፡ ከተማ ፡ የተገኘውን ፡ የአማልክቱን ፡ የነአሞ
ንን ፡ የካህናቱንም ፡ የሴቱንም ፡ የወንዱንም ፡ የወርቅና ፡ የብር ፡
መሣሪያ ፡ ማናቸውንም ፡ ጌጥና ፡ ሀብት ፡ ሁሉ ፡ እየዘረፉ ፡ ሰብስ
በው ፡ ወደ ፡ አገራቸው ፡ ወደአሶር ፡ ያግዙ ፡ ዠመር ። በቴብ ፡ ዋና ፡
አምላክ ፡ በአሞን ፡ በወንዱ ፤ በሐትሆር ፡ በሴቲቱ ፡ ፈንታም ፡ የራ
ሳቸውን ፡ የአስታርትን ፡ የሴቷን ፡ የአሱርን ፡ የወንዱን ፡ የአማልክ
ቶቻቸውን ፡ ምስል ፡ አደረጉ ።

አሣርሐዶን ፡ በመምፊስ ፡ ሳለ ፡ የታሕታይም ፡ የማፅክላይም ፡
ግብፅ ፡ መሳፍንት ፡ መታያቸውን ፡ እየያዙ ፡ መጥተው ፡ እጅ ፡ እየ
ነሡ ፡ ገቡለት ። በሩቅም ፡ ያሉት ፡ ገብረናል ፡ እያሉ ፡ መልእክታ
ቸውን ፡ አስቀደሙ ፡ አሣርሐዶንም ፡ የኢትዮጵያውያኑን ፡ ዘር ፡
ከግብፅ ፡ አጠፋሁ ፡ ብሎ ፡ ፎከረ ። እሱም ፡ ቀድሞ ፡ የአሶር ፡ የአ
ካድ ፡ የሱሚር ፡ ንጉሥ ፡ በሚባልበት ፡ ላይ ፡ በአሁኑ ፡ ሰዓት ፡
ደግሞ ፡ የሙሱሪ ፡ (ግብፅና) ፡ የኩሹ ፡ (ኢትዮጵያ) ፡ ንጉሥ ፡ መባ
ልን ፡ እየጨመረ ፡ የማዕርጉን ፡ ስያሜ ፡ በመዘርዘር ፡ አበረከተ ።

ከዚህ ፡ በኋላ ፡ አለያይተህ ፡ ግዛ ፡ የተባለውን ፡ የፖለቲካ ፡ አስተዳደር ፡ በዚያን ፡ ጊዜ ፡ ሊጠቀምበት ፡ አሰበ ፡ አሣርሐዶን ፡ በተያዘው ፡ በግብፅ ፡ አገር ፡ ያሉትን ፡ ቊጥራቸው ፡ እስከ ፡ ኻያ ፡ የሚደርሱትን ፡ መሳፍንት ፡ ለየብቻቸው ፡ ነፃነት ፡ ሰጥቶ ፡ ግብራቸውን ፡ ለየብቻ ፡ በቀጥታ ፡ እንዲገብሩ ፡ አድርጎ ፡ በየአውራጃቸው ፡ ላይ ፡ አንገግቸውና ፡ የራሱን ፡ ሹማምንትና ፡ ጦር ፡ ትቶ ፡ አሣር ሐዶን ፡ በደስታ ፡ ወደሀገሩ ፡ ወደነነዌ ፡ ተመለሰ ።

ሲመለስም ፡ ሰንጀርሊ ፡ በሚባለው ፡ ግዛቱ ፡ ከተማ ፡ ላይ ፡ የድል ፡ አድራጊነቱን ፡ መታሰቢያ ፡ ሐውልት ፡ አሠራ ። በዚህም ፡ የመታሰቢያ ፡ ሐውልት ፡ ላይ ፡ የራሱን ፡ ምስል ፡ በሚያምር ፡ ንጉሥ ፡ በሚል ቁ ፡ አሠርቶ ፡ በግርጌው ፡ ታርሐቃን ፡ ባንድ ፡ ትንሽ ፡ ጥቁር ፡ አፍሪታዊ ፡ መልክ ፡ አድርጎ ፡ ተንበርክኮ ፡ ምሕረት ፡ እንደሚሰምነው ፡ አድርጎ ፡ አሠራው ። እንደእውነቱ ፡ የሆነ ፡ እንደሆነ ፡ ታርሐቃ ፡ እንኳን ፡ ተንበርክኮ ፡ ምሕረት ፡ ሊለምነው ፡ ከአሶሩ ፡ ንጉሥ ፡ ከአሣርሐዶን ፡ ጋር ፡ በፍጹም ፡ አልተገናኙም ። ቢገናኙ ፡ ኖሮ ፡ እንደዚህ ፡ አድርጎ ፡ በጦርነት ፡ ያስቸገረውን ፡ ኃያል ፡ ፊርዖን ፡ በጭካኔ ፡ እንደ ፡ አሶራውያን ፡ ልማድ ፡ ከነሕይወቱ ፡ ቆዳውን ፡ እንኳን ፡ ባያስገፍፈው ፡ ሳያስገድለው ፡ አይቀርም ፡ ነበር ። ስለዚህ ፡ በሐውልቱ ፡ ላይ ፡ አሣርሐዶን ፡ ያሠራው ፡ የታሐርቃ ፡ ምሕረት ፡ መለመን ፡ ፍጹም ፡ ሐሰት ፡ መሆኑን ፡ ጸሐፊው ፡ ሁሉ ፡ ተገንዝቦታል ።

የሆነ ፡ ሆኖ ፡ አሣርሐዶን ፡ ግብፅን ፡ ወርሮ ፡ የራሱን ፡ የጦር ፡ ሹማምንትና ፡ ወታደር ፡ ለተቆጣጣሪነትና ፡ ለጠባቂነት ፡ ግብፅ ፡ አገር ፡ ትቶ ፡ መሳፍንቱንም ፡ በየአውራጃቸው ፡ እንግሦ ፡ ወደከተማው ፡ ወደነነዌ ፡ ተመለሰ ።

ከዚህ ፡ በኋላ ፡ ታርሐቃ ፡ አሱርባኒፓል ፡ መምራስ ፡ በነበረ ፡ ጊዜ ፡ እርሱ ፡ ደግሞ ፡ ሽሽቶ ፡ ወዳገሩ ፡ ወደናፓታ ፡ (ወደ ፡ ኢትዮጵያ) ፡ ከተመለሰ ፡ በኋላ ፡ ታሕታይ ፡ ግብፅን ፡ እንደገና ፡ ከአሶራውያን ፡ አስጥሎ ፡ ለመያዝ ፡ ይዘጋጅ ፡ ነበር ። በዚሁ ፡ መካከልም ፡ ግብፃውያኑ ፡ ራሳቸው ፡ ከአሶራውያኑ ፡ ግዛት ፡ በሃይማኖት ፡ በልማድ ፡ በቋንቋ ፡ በጽሕፈት ፡ የሚመሳሰሉዋቸው ፡

ኢትዮጵያውያኑ ፡ እንደሚሻሉዋቸው ፡ አመዛዘኑ ። ስለዚህ ፡ የአሶራውያን ፡ ግዛት ፡ ፩ ፡ ዓመት ፡ ያህል ፡ እንደቆየ ፡ ናና ፡ በላያችን ፡ መሪ ፡ ሆነህ ፡ ከአሶራውያን ፡ ቀንበር ፡ አድነን ፡ ሲሉ ፡ ወደታርሐቃ ፡ ላኩበት ። እርሱም ፡ ይህን ፡ መልእክት ፡ በሰማ ፡ ጊዜ ፡ ደስ ፡ አለው ። ወደሰሜንም ፡ ገሥግሦ ፡ ከአሶራውያን ፡ ጋር ፡ ተዋግቶ ፡ አሸነፈና ፡ የመምራስን ፡ ከተማ ፡ ይዞ ፡ አንደቀድሞው ፡ ያስተዳድር ፡ ሾመር ።

በመዲኔ ፡ ሐቡ ፡ ላይ ፡ የድል ፡ አድራጊነቱን ፡ ሐውልት ፡ እርሱ ፡ ደግሞ ፡ በፋንታው ፡ አሠርቶ ፡ በሐውልቱ ፡ ግርጌ ፡ ጽሑፍ ፡ ሲያስቀርጽ ፡ «የሁለቱ ፡ አገር ፡ የኑብያና ፡ የግብፅ ፡ ንጉሥ» ፡ በሚባልበት ፡ ላይ ፡ የአሶርም ፡ ንጉሥ ፡ የሚል ፡ አስጨምሮ ፡ አስቀረጸ ፡ ይሽም ፡ አሣርሐዶን ፡ ታርሐቃን ፡ በሐሰት ፡ ተንበርክኮ ፡ ምሕረት ፡ እንደለመነው ፡ አስመስሎ ፡ ካሠራው ፡ ሐውልት ፡ ጋር ፡ የሚመሳሰል ፡ ከእውነተኛው ፡ ታሪክ ፡ የዘለለ ፡ የልብ ፡ ምኞት ፡ መሆኑ ፡ ነው ፡ እንጂ ፡ ታርሐቃ ፡ አሶርን ፡ አልገዛም ። ምናልባት ፡ አሣርሐዶን ፡ በግብፅ ፡ ትድቸው ፡ የሔዱት ፡ ዘወትር ፡ ውጊያና ፡ ሽሽት ፡ የሰለቻቸው ፡ አሶራውያን ፡ ተገዝተውለት ፡ እንደሆነ ፡ የአሶር ፡ ንጉሥ ፡ ለመባል ፡ ሊያበቃም ።

ከዚህ ፡ በላይ ፡ በአሣርሐዶንና ፡ በታርሐቃ ፡ የሐውልት ፡ሥራ ፡ ላይ ፡ እንደምንገነዘበው ፡ ምንም ፡ እንኳን ፡ የታሪክ ፡ መሠረት ፡ ሐውልት ፡ ቢሆንና ፡ ዝርዝር ፡ ጥንታዊ ፡ ታሪክ ፡ በመሸከሙ ፡ የሐውልት ፡ አገልጋይነት ፡ ባይካድ ፡ ፩ ፡ አንድ ፡ ጊዜ ፡ አንዱ ፡ ንጉሥ ፡ በዘመኑ ፡ ራሱ ፡ የራሱን ፡ ታሪክ ፡ በሐውልት ፡ ላይ ፡ ሲያስቀርጽ ፡ ለከንቱ ፡ ውዳሴ ፡ ሲል ፡ ያልሆነ ፡ ነገር ፡ ይደባልቃልና ፡ የሐውልት ፡ ጽሑፍ ፡ ሴላ ፡ ሦስተኛ ፡ የባዕድ ፡ ጽሑፍ ፡ እስኪደግፈው ፡ ድረስ ፡ መታመንን ፡ የሚያጣበት ፡ ጊዜ ፡ አለ ። አሁን ፡ የዚህን ፡ ጉዳይ ፡ ትተን ፡ ወደዋናው ፡ አላብ ፡ እንመለስ ።

ታርሐቃ ፡ ከናፓታ ፡ ተመልሶ ፡ መምራስን ፡ ይዞ ፡ ይሽን ፡ ሁሉ ፡ ከዚህ ፡ በላይ ፡ የተመለከተውን ፡ ሁሉ ፡ እንደፈጸመ ፡ ነነዌ ፡ ከተማው ፡ እንዳለ ፡ በሰማ ፡ ጊዜ ፡ ንጉሡ ፡ አሣርሐዶን ፡ ከአሶር ፡ ወደግብፅ ፡ ጉዞ ፡ ገሥሮ ፡ ነበር ።

ዳሩ ፡ ግን ፡ በመንገድ ፡ ሞተ ፡ በመንግሥቱም ፡ ልጁ ፡ አሱርባ
ኒፓል ፡ (አሱር — ባን — ሀሳል) ፡ ተከተለው ። ታርሐቃ ፡ ከደቡብ ፡
ወደሰሜን ፡ ተመልሶ ፡ ፫ ፡ ዓመት ፡ እንደገዛ ፡ አሱርባኒፓልም ፡ ያባ
ቱን ፡ መንግሥት ፡ በ፫ ፡ ዓመት ፡ ውስጥ ፡ ካረጋገጠ ፡ በኋላ ፡ በ፫
ኛው ፡ ዓመት ፡ ብዙ ፡ የጦር ፡ ሠራዊት ፡ ወደ ፡ ግብፅ ፡ ላከ ። የተላከ
ውም ፡ ጦር ፡ ታርሐቃን ፡ አሸንፎ ፡ እንደገና ፡ መምፊስ ፡ ገባ ። ታር
ሐቃም ፡ ሁለተኛ ፡ ወደቴብ ፡ መሸሽ ፡ ግድ ፡ ሆነበት ። የደልታ ፡
መሳፍንትም ፡ በዚህ ፡ ጊዜ ፡ ለራሳቸውም ፡ ለታርሐቃም ፡ ሲሉ ፡
አሶራውያንን ፡ ምንም ፡ በርትተው ፡ ቢዋጉ ፡ አልሆነላቸውምና ፡
ተሸንፈው ፡ ወደ ፡ አሶራውያን ፡ ገቡ ።

የአሶሩ ፡ የጦር ፡ መሪም ፡ ግራና ፡ ቀኝ ፡ ከታርሐቃ ፡ ጋር ፡ ያበ
ሩትን ፡ መሳፍንት ፡ እየያዘ ፡ ለመቀጣጫ ፡ እንዲሆኑ ፡ በጭካኔ ፡
እየቀጣ ፡ ኒካዎንና ፡ ሻርሉዳሪ ፡ የሚባሉትን ፡ ብቻ ፡ ወደጌታው ፡
ወደ ፡ አሱርሳኒፓል ፡ ወደ ፡ ነነዌ ፡ ላካቸው ። ታርሐቃንም ፡ ከመ
ምፊስ ፡ እስከ ፡ ቴብ ፡ ድረስ ፡ ዓባይ ፡ ላሳይ ፡ እያሳደደ ፡ ከቴብም ፡
አስወጥቶ ፡ ወደ ፡ አባቶቹ ፡ አገር ፡ ወደ ፡ ናፓታ ፡ እንዲሸሽ ፡ አስገ
ደደው ።

በዚሁ ፡ መካከል ፡ ከታሕታይ ፡ ግብፅ ፡ ተማርከው ፡ ከነበሩት ፡
ነገሥታት ፡ ከዚህ ፡ በፊት ፡ ሰሙን ፡ የጠቀሰነው ፡ ኒካዎ ፡ ከታር
ሐቃ ፡ በታች ፡ ሆኖ ፡ ሲዋጋ ፡ በአሶራውያን ፡ ተማርኮ ፡ ወደ ፡ ነነዌ ፡
ከተላከ ፡ ወዲህ ፡ ንጉሡ ፡ አሱርሳኒፓል ፡ ለፖለቲካና ፡ ለአስተዳ
ደር ፡ ሲል ፡ ከጓደኞቹ ፡ መሳፍንት ፡ ኒካዎ ፡ ከላይ ፡ ከታፍነከታ ፡
የወረደ ፡ የቦኮንራፍ ፡ ልጅ ፡ የሳይስ ፡ መስፍን ፡ በመሆኑ ፡ ሽልማ
ትና ፡ ዘውድ ፡ ሰጥቶ ፡ በማናቸውም ፡ ነገር ፡ እሰደሰቶ ፡ ወደ ፡ ታሕ
ታይ ፡ ግብፅ ፡ ከተማ ፡ ወደመምፊስ ፡ ተልኮ ፡ መጣ ። በርሱም ፡ አጠ
ገብ ፡ አሶራዊ ፡ ሳለሥልጣን ፡ አብሮ ፡ ሆኖ ፡ እንደ ፡ ጲላጦስና ፡
እንደ ፡ ሄሮድሰ ፡ ስለሚያስተዳድሩ ፡ በግብፅ ፡ የአሶር ፡ ግዛት ፡ እስከ
ታኑታሙን ፡ ድረስ ፡ ለጥቂት ፡ ዓመታት ፡ ጸድቆ ፡ ቆየ ። ኃይለኛ
ውና ፡ እስፈሪው ፡ ኢትዮጵያዊው ፡ ፊርዖን ፡ ታርሐቃም ፡ ወደና
ፓታ ፡ እንደ ፡ ተመለሰ ፡ ብዙ ፡ ጊዜ ፡ ሳይቆይ ፡ ስለሞተ ፡ በርሱ ፡

እግር ፡ ታኑታሙን ፡ ነገሠ ። ስለታርሐቃ ፡ አሟሟት ፡ ፩ ፡ አንድ ፡
ጽሑፍ ፡ እንደዚህ ፡ ይላል ።

«የአሞንን ፡ ካህናት ፡ ጭንቅላት ፡ በሰይፍ ፡ እስቆርጠህ ፡ ካላ
ስጨረስክ ፡ መንግሥትህ ፡ አይረዝምም» ፡ የሚል ፡ ራእይ ፡ በሕ
ልሙ ፡ ዓይቶ ፡ እንደነበረና ፡ ይኸን ፡ የመሰለውን ፡ ዓመፅ ፡ ሠርቼ ፡
መንግሥቴ ፡ ከሚረዝም ፡ የመንግሥቴን ፡ ማጠር ፡ አወዳለሁ ፡
ብሎ ፡ መንግሥቱን ፡ ለካህናት ፡ አሰረከቦ ፡ እርሱ ፡ አገሩ ፡ ናፓታ ፡
ሔዶ ፡ ትንሽ ፡ ጊዜ ፡ እንደቆየ ፡ መሞቱን ፡ ይገልጻል ። የሆነ ፡ ሆኖ ፡
ይህ ፡ ታላቅ ፡ ፊርዖን ፡ ከከርሰትና ፡ በፊት ፡ በ፮፻፷፬ ፡ ዓመት ፡ ሲሞት ፡
ግብፅንና ፡ ኢትዮጵያን ፡ ደርቦ ፡ ኻያ ፡ ሰድሰት ፡ ዓመት ፡ ገዝቷል ።
ከፊርዖንነቱ ፡ በፊት ፡ በናፓታ ፡ ብቻ ፡ ፳፫ ፡ ዓመት ፡ ያህል ፡ ነግ
ሷል ።

ስለዚህ ፡ በድምሩ ፡ እሥልጣን ፡ ከወጣ ፡ ፵፱ ፡ ዓመት ፡ ይሆነ
ዋል ፡ ማለት ፡ ነው ። ታርሐቃ ፡ እንደፒያንኪ ፡ እንደሻባቃ ፡ የገነነ ፡
ድል ፡ አድራጊ ፡ ንጉሥ ፡ ነበር ። በዘመኑም ፡ በግብፅ ፡ እስከ ፡ እርሱ ፡
ዘመነ ፡ መንግሥት ፡ ሲሠራበት ፡ የኖረው ፡ ባለፈው ፡ የተመለከት
ነው ፡ ሂዬሮግሊፍ ፡ የሚባለው ፡ የዕቃን ፡ የእንስሳን ፡ የአዕዋፍን ፡
ሥዕል ፡ እየቀረጹ ፡ የማናገር ፡ ፊደል ፡ ቀርቶ ፡ ዴሞቲክ ፡ የሚባለ
ውን ፡ አዲስ ፡ ፊደል ፡ አውጥቶ ፡ ነበር ፡ ይባላል ። ነገር ፡ ግን ፡
ይህ ፡ የርሱ ፡ ነው ፡ የሚባለው ፡ አዲስ ፡ ፊደል ፡ በዘመኑም ፡ ቀጥ
ለው ፡ ባሉትም ፡ ነገሥታት ፡ የተስፋፋ ፡ አይመስልም ። ከነርሱ ፡
ወዲህ ፡ ሐውልቶቻቸውን ፡ ካስቀረጹ ፡ ነገሥታት ፡ ውስጥ ፡ በ፭፻
፺፫ ፡ ዓመት ፡ ላይ ፡ የነበረው ፡ አስፑርታ ፡ የሚባለው ፡ ንጉሥ ፡ ለአ
ምላኩ ፡ ለአሞን ፡ ለራሱም ፡ ሐውልት ፡ ሠርቶ ፡ በላዩ ፡ ላይ ፡ ለአ
ምላኩ ፡ በየጊዜው ፡ የሰጠውን ፡ ሰለት ፡ በጥንቱ ፡ ፊደል ፡ የተጻፈ
ውን ፡ ወደፊት ፡ እናገኛለን ። ነገር ፡ ግን ፡ የዴሞቲኩ ፡ ጽሑፍ ፡
በፍጥነት ፡ ለመጻፍ ፡ ብቻ ፡ ሲቀና ፡ የፊደሉ ፡ መልክ ፡ እንደፊተ
ኛው ፡ እያምርምና ፡ ምናልባት ፡ ሕዝቡና ፡ ቤተ ፡ መንግሥቱ ፡ በዴ
ሞቲኩ ፡ ፊደል ፡ ለሥራ ፡ ብቻ ፡ ሲጠቅም ፡ ለሐውልትና ፡ ለቅርጽ ፡
የፊተኛውን ፡ የሂዬሮግሊፍ ፡ ቅርጽ ፡ እየመረጡ ፡ የሚሠሩበት ፡
ይመስላል ።

ምዕራፍ ፡ ፲፭ ።

ታኑታሙን ።

በታርሐቃና ፡ በታኑታሙን ፡ መካከል ፡ እርድ ፡ አሚን ፡ የሚባል ፮ ፡ ዓመት ፡ ገሥዮ ፡ የሚባል ፡ ፮ ፡ ሰዓት ፡ መንገሣቸውን ፡ ብላቴን ፡ ጌታ ፡ ኅሩይ ፡ በዋዜማ ፡ መጽሐፋቸው ፡ ዝርዝራቸውን ፡ አግብተዋል ። (ገጽ ፡ ፳) ፡ ሙሴ ፡ ዣን ፡ ሞሪዮ ፡ ደግሞ ፡ ገሥዮንን ፡ ትቶ ፡ እርድ ፡ አሚንን ፡ አግብቷል ። ታሪኩንም ፡ ሲቀጥል ፡ ከታርሐቃ ፡ በኋላ ፡ እንደ ፡ ነገሠና ፡ እስከ ፡ ሰሜናዊው ፡ ግብፅ ፡ ደርሶ ፡ እሶራውያን ፡ እንደ ፡ አባረሩት ፡ ከዚያም ፡ ተመልሶ ፡ በናፓታ ፡ እንደሞተና ፡ ክርሱ ፡ መንግሥትን ፡ ታኑታሙን ፡ እንደ ፡ ተቀበለ ፡ ጽፏል (፩) ። ሙሴ ፡ ሞሪዮም ፡ ብላቴን ፡ ጌታም ፡ ይኸን ፡ ቃል ፡ የወሰዱበት ፡ እንድ ፡ የታሪክ ፡ ምንጭ ፡ ይኖር ፡ ይሆናል ።

ነገር ፡ ግን ፡ የግብፅንና ፡ የኑብያን ፡ ታሪክ ፡ ሐውልቱንም ፡ ጽሑፉንም ፡ የመረመሩ ፡ በግብፅና ፡ በሎንዶን ፡ በፓሪስም ፡ የጥንታዊ ፡ ዕቃ ፡ በሙዜውም ፡ ጥበቃ ፡ ብዙ ፡ ዘመን ፡ የነበሩ ፡ ሊቃውንት ፡ ፈረንሳውያን ፡ እጉስት ፡ ማሪዮት ፡ ሙሴ ፡ ኤቲዩን ፡ ድሪውቶን ፡ ሙሴ ፡ ዣክ ፡ ቫንዲዮ ፡ ግብፃዊ ፡ ካታዊ ፡ ፓሻ ፡ ጀርመናዊው ፡ ምስተር ፡ ለፕሲዩስና ፡ እንግሊዛዊው ፡ ዋላስ ፡ ባጅ ፡ የቀሩትም ፡ ብዙዎቹ ፡ ከታርሐቃ ፡ ታኑታሙንን ፡ ያስከትላሉ ። በስም ፡ ዝርዝር ፡ በዘመን ፡ እቈጣጠር ፡ ሁል ፡ ጊዜ ፡ ጸሐፊ ፡ ሁሉ ፡ መለያየቱ ፡ የተለመደ ፡ ነገር ፡ ሆኗል ። ቢሆንም ፡ ተያይዞ ፡ የመጣን ፡ ዝርዝርና ፡ ስም ፡ እየተከተሉ ፡ ከሚገለብጡት ፡ ሐውልትን ፡ የመረመሩትን ፡ መከተል ፡ ቲንሽ ፡ ሳይሻል ፡ አይቀርም ። በታርሐቃና ፡ በአሣርሐዶን ፡ ጦርነት ፡ ላይ ፡ እንደተገነዘብነው ፡ በሐውልቱም ፡ ላይ ፡ ንጉሡ ፡ ራሱ ፡ እንደወደደና ፡ ደስ ፡ እንደሚለው ፡ እያስቀረጸ ፡ እንዳንድ ፡ ጊዜ ፡ እንኳን ፡ ከእውነት ፡ መዝለሉ ፡ ባይቀር ፡ ስምንና ፡ ዓመትን ፡ ይጠነቅቃል ።

የሆነ ፡ ሆኖ ፡ ወደ ፡ ታኑታሙን ፡ እንመለስና ፡ የንግሡን ፡ ዜና መዋዕል ፡ እንመልከት ። ታኑታሙን ፡ እንደ ፡ እባቶቹ ፡ ስሙ ፡ ብዙ

(፩) J. MORIE – HIST. D'ETHIOPIE ፫፻፵፪ ፡— ፫፻፵፩ ፡

ነው ። እሜን ፡ ሜሪኑት ፡—ኑእት ፡ ሜይአሙን ፡- ባካራ ፡- ራባካ ፡ ይባላል ።

ታኑታሙን ፡ በናቱ ፡ የታርሐቃ ፡ የልጅ ፡ ልጅ ፡ የሻባቶቃ ፡ ልጅ ፡ ነው ። ቀድሞ ፡ ግማሾቹ ፡ የሻባካ ፡ ወይም ፡ የኦርድ ፡ አሚን ፡ ልጅ ፡ ወይም ፡ የታርሐቃ ፡ የጉድፈቻ ፡ ልጅ ፡ ይሉት ፡ የነበረው ፡ ስሕተት ፡ ሆኗል ። በዚሁ ፡ በጀበል ፡ ባርካ ፡ ሙሴ ፡ ማሪዬትና ፡ ሙሴ ፡ ሩዤ ፡ ሙሴ ፡ ለፕሲዩስ ፡ ከተረጐሙት ፡ ከእምስቱ ፡ ከኢትዮጵያውያን ፡ ነገሥታት ፡ ሐውልት ፡ አንዱ ፡ የዚሁ ፡ የታኑታሞን ፡ (አሜን ፡ ሜሪኑት ፡- ራባካ) ፡ ነው ። ይኸም ፡ ሐውልት ፡ «የሕልም ፡ ሐውልት» ፡ የሚባል ፡ ስያሜ ፡ ተሰጥቶታል ። የሐውልቱ ፡ ርዝመት ፡ እንድ ፡ ሜትር ፡ ከ፴፪ ፡ ስፋቱ ፡ ሰባ ፡ ሁለት ፡ ሳንቲም ፡ ሆኖ ፡ ጽሑፉን ፡ የያዙት ፡ መሥመሮች ፡ ላይ ፡ «የፀሐይ ፡ ልጅ ፡ የአሞን ፡ ልጅ ፡— ዘላለም ፡ የሚኖረው ፡ የሁለቱ ፡ እገሮች ፡ (የኢትዮጵያና ፡ የግብፅ ፡) ንጉሥ ፡ . . . . . » የሚባለው ፡ የዘወትር ፡ ደንበኛ ፡ ንጉሣዊ ፡ የእርእስቱ ፡ ንግግር ፡ ይዝምራል ። ከዚያ ፡ ቀጥሎ ፡ « በሕልሜ ፡ እንድ ፡ እባብ ፡ ከቀኜ ፡ አንድ ፡ እባብ ፡ ከግራዬ ፡ በኩል ፡ ሲወጣ ፡ አየሁ ፡ ይኸንን ፡ ተርጕሙልኝ» ፡ ብሎ ፡ ሲነጋ ፡ አዋቂዎቹን ፡ የጠየቀበት ፡ እነሱም ፡ ሁለቱ ፡ እባቦች ፡ ደቡብን ፡ ኢትዮጵያንና ፡ ሰሜን ፡ ግብፅን ፡ ወደ ፡ ፊት ፡ የመግዛትህ ፡ ምልክት ፡ ነው ፡ ብለው ፡ የተረጐሙለት ፡ ንጉሡም ፡ ይኸን ፡ ሲሰማ ፡ በሕልሙ ፡ አፈታት ፡ ተደስቶ ፡ ለካህናቱና ፡ ለመኳንንቱ ፡ ግብር ፡ ያገባበት ፡ በኖፍ ፡ ላለው ፡ ላባቱ ፡ ለአሞን ፡ መሥዋዕቱን ፡ ያቀረበበት ፡ ይቀጥላል ።

ከዚህ ፡ በኋላ ፡ በዚሁ ፡ ሐውልት ፡ የተጻፈው ፡ ንግግር ፡ እንደሚያመለከተው ፡ ታኑታሙን ፡ ከከተማው ፡ ከናፓታ ፡ ተነሥቶ ፡ ኤሌፋንቴን ፡ ከዚያም ፡ ተጉዞ ፡ ቴብ ፡ ደረሰ ። በምዕራብም ፡ በምሥራቅም ፡ ደስታ ፡ ሆነ ። በያለበትም ፡ የደስታና ፡ የዕልልታ ፡ ጩኸት ፡ ተሰማ ። ቀጥሎም ፡ ወደሰሜን ፡ ተጉዞ ፡ መምፊስ ፡ ደረሰ ፡ ጠላቶቹንም ፡ እጠፋ ፡ ወደ ፡ ፕታህ ፡ ቤተ ፡ መቅደሰ ፡ ገብቶ ፡ ለፕታህ ፡ ሶካሪሰና ፡ ለወዳጁ ፡ ለፓስከት ፡ መሥዋዕቱን ፡ አቀረበ ። ወደ ፡ ሰሜን ፡ እሁንም ፡ ጉዞውን ፡ ቀጥሎ ፡ የደልታን ፡ መሳፍንት ፡ እስገበረና ፡ ወደመምፊሰ ፡ ተመለሰ ። በዚያም ፡ ሳለ ፡ የጠላት ፡ አለቆች ፡

መጥተዋል ፡ ብለው ፡ ነገሩት ፡ እሱም ፡ «ሊወጉኝ ፡ ወይስ ፡ ባሮቼ ፡ ለመሆን ፡ ነው ፡ የመጡት» ብሎ ፡ ጠየቀ ፡ «የለም ፡ ምሕረት ፡ ለመ ለመን ፡ ነው ፡ የመጡት » ፡ ሲሉ ፡ መለሱለት ፡ በዚያን ፡ ጊዜ ፡ አል ሞት ፡ የነበረው ፡ ሕልምና ፡ ፍቺው ፡ ትዝ ፡ አለው ፡ ለአሞንም ፡ ምስ ጋና ፡ አቀረበ ። ሸፍተውበት ፡ የነበሩት ፡ እለቆቹም ፡ ቀርበው ፡ በፊቱ ፡ ተንበርክከው ፡ «ለእምላክህና ፡ ላንተ ፡ ፈቃድ ፡ እንገዛስን» ፡ ሲሉ ፡ ቃላቸውን ፡ ስጡት ። እሱም ፡ በንግግራቸው ፡ ተደስቶ ፡ ምሕ ረት ፡ አድርጎ ፡ በየአገራቸው ፡ ሰደዳቸው ። ከቀረቡት ፡ የመዝመ ሪያ ፡ አለቃ ፡ ሆኖ ፡ የተናገረው ፡ ፓከን ፡ የሚባለው ፡ የፓ ፡—ስፔት ፡ (ዓረብያ ?) ፡ ሹም ፡ ነው ።

ታኑታሙን ፡ ይህን ፡ ሁሉ ፡ ከአደረገ ፡ በኋላ ፡ ምርኮውን ፡ እን ደያዘ ፡ በደስታ ፡ ከሰሜናዊ ፡ ግብፅ ፡ ወደ ፡ እገሩ ፡ ወደናፓታ ፡ ተመ ለሰ ።

ይህ ፡ አተራረክ ፡ ራሱ ፡ በዘመኑ ፡ እንደፈቃዱ ፡ በሠራው ፡ ሐውልት ፡ ላይ ፡ ራሱ ፡ ያስቀረጸው ፡ ንግግር ፡ ነው ። ከዚህ ፡ ቀደም ፡ እንዳመለከትነው ፡ የጥንት ፡ ነገሥታት ፡ ሌላ ፡ ባዕድ ፡ ሰው ፡ ካልተ ረከባቸው ፡ በቀር ፡ ራሳቸው ፡ በሚያስቀርጹት ፡ ሐውልት ፡ ላይ ፡ ወይም ፡ በሚያጽፉት ፡ ታሪክና ፡ ዜና ፡ መዋዕል ፡ ላይ ፡ ክብራቸውን ፡ ድል ፡ አድራጊነታቸውን ፡ ጻድቅነታቸውን ፡ ሐቀኛ ፡ ፈራጅነታ ቸውን ፡ እያጋነኑ ፡ ከማስቀረጽና ፡ ከማጻፍ ፡ በቀር ፡ ከሠሩት ፡ በጎ ፡ ተግባር ፡ ጋር ፡ የሠሩትን ፡ ስሕተት ፡ ይኸም ፡ ቢቀር ፡ በድል ፡ አድ ራጊነታቸው ፡ ላይ ፡ እንዳንድ ፡ ጊዜ ፡ የደረስባቸውን ፡ ድል ፡ መሆን ፡ በፍጹም ፡ አይጠቅሱም ። በጥንትም ፡ በመካከለኛው ፡ ዘመን ፡ ታሪ ክም ፡ በአገራችን ፡ በአክሱምና ፡ በላስታ ፡ በሸዋና ፡ በጐንደር ፡ የነ በሩ ፡ ነገሥታትም ፡ እንደዚሁ ፡ ያውሮፓና ፡ የምሥራቅ ፡ ነገሥታ ትም ፡ «በጦርነት ፡ ተሸንፌ ፡ ሸሸሁ ፤ ፈርቼ ፡ ተማረከሁ ፤ ሳይቀናኝ ፡ ቀርቶ ፡ ድል ፡ ተመታሁ» ፡ የሚል ፡ ቃል ፡ በዘመናቸው ፡ በሚጻፈው ፡ ዜና ፡ መዋዕልና ፡ ሐውልት ፡ ላይ ፡ ተቀርጾም ፡ ተጽፎም ፡ አይገ ኝም ። ከነርሱ ፡ ሹመትና ፡ እንጀራ ፡ የሚጠብቀውም ፡ ጸሐፊና ፡ ሠራተኛ ፡ ደስ ፡ የሚላቸውን ፡ ንግግር ፡ በምስጋና ፡ በውዳሴ ፡ በማ ጋነን ፡ እየተፈላለገ ፡ ከመጻፍ ፡ በቀር ፡ ክፉውን ፡ ከደጉ ፡ ከብሩን ፡ ከሐሣሩ ፡ ቀላቅሎ ፡ እየበረዘ ፡ መጻፍ ፡ አይቻለውም ። በዚህ ፡ ፈንታ ፡

ስለነገሥታቱ ፡ በየዜና ፡ መዋዕላቸው ፡ አሁንም ፡ ባለፈውም ፡ በሚ መጣውም ፡ ተጽፎ ፡ ሲነገር ፡ የምንሰማው ፡ ንጉሡ ፡ የአምላክ ፡ ልጁና ፡ ወዳጁ ፤ ጠላቶቹ ፡ በፊቱ ፡ የማይቆሙ ፤ ብቻውን ፡ ወይም ፡ ቲንሽ ፡ ወታደር ፡ ይዞ ፡ ሺውን ፡ የሚያባርር ፤ ለወዳጁ ፡ ቸር ፤ ለጠ ላቱ ፡ የማይበገር ፡ እየተባለ ፡ ነው ። ነገር ፡ ግን ፡ ማናቸውም ፡ በዚህ ፡ ዓለም ፡ የተደረገ ፡ ነገር ፡ ሁሉ ፡ በምስጋና ፡ ቢሸፈንም ፡ በቃለ ፡ አጋኖ ፡ ቢከለልም ፡ ምሥጢሩ ፡ የሚገለጽበት ፡ ምክንያትና ፡ ጊዜ ፡ አይጠፋም ። ንጉሡ ፡ ሲሞት ፡ ነዋሪው ፡ አዛውንት ፡ ከታሪኩ ፡ እየ ለየ ፡ ያወራዋል ። በዚህም ፡ ላይ ፡ በወሰን ፡ የሚገኝ ፡ ባላጋራም ፡ ወዳጅም ፡ የሆነ ፡ መንግሥትና ፡ ሕዝብ ፡ ወይም ፡ ከሁሉም ፡ ባዕድ ፡ የሆነ ፡ ሹመትና ፡ እንጀራ ፡ ደጅ ፡ የማይጠና ፡ ሰው ፡ እውነት ፡ የመ ለለውን ፡ ተፈላልጎ ፡ ሲጽፈው ፡ ምውታኑ ፡ ነገሥታት ፡ በሕይወታ ቸው ፡ ያጻፉት ፡ ጨርሶ ፡ ከመሠረቱ ፡ እንኳን ፡ ባይፈርስ ፡ ከውስጡ ፡ የሚመዛዘንና ፡ የሚመሳሰል ፡ መንገድ ፡ ይገኝበታል ።

አሁንም ፡ ታኑታሙን ፡ በራሱ ፡ ሐውልት ፡ ላይ ፡ ያስቀረጸው ፡ ሕልሙና ፡ ፍችው ፡ ከናፓታ ፡ ተነሥቶ ፡ በኤሌፋንቲንና ፡ በቴብ ፡ አድርጎ ፡ መምፊስ ፡ ድል ፡ አድርጎ ፡ መግባቱ ፤ የታሕታይ ፡ ግብፅን ፡ ለመዝመሪያ ፡ ጊዜ ፡ ማስገበሩ ፡ እውነት ፡ መሆኑ ፡ ሳይቀር ፡ ክአስ ገበረ ፡ በኋላ ፡ ከርሱ ፡ በፊት ፡ የነበሩትን ፡ አባቶቹን ፡ ሻባካንና ፡ ታር ሐቃን ፡ የአሶር ፡ ነገሥታት ፡ እነሳርጎንና ፡ እነእሣርሐዶን ፡ እንዳባ ረሩዋቸው ፡ እሱንም ፡ የአሶሩ ፡ ንጉሥ ፡ አሱርባኒፓል ፡ ከታሕታይ ፡ ግብፅ ፡ በጦርነት ፡ አሸንፎ ፡ እንዳባረረው ፡ ሐውልቱ ፡ አይገልጽም ። ዛሬ ፡ ከአሱርባኒፓል ፡ ዜና ፡ መዋዕል ፡ ከግብፃውያኑም ፡ ራሱም ፡ ከአስቀረጸው ፡ ሐውልት ፡ ተዋጥቶ ፡ እየተመረመረ ፡ የተጻፈው ፡ ታሪክ ፡ ስለርሱ ፡ የሚለው ፡ ከዚህ ፡ ቀጥሎ ፡ በተጻፈው ፡ ዓይነት ፡ ነው ። ከዚሁ ፡ ግማሹ ፡ ያለፈውን ፡ አተራረክ ፡ የሚያጸድቅ ፡ እንጂ ፡ ጨርሶ ፡ የሚያፈርስ ፡ አይደለም ።

ታኑታሙን ፡ አንድ ፡ እባብ ፡ በግራዬ ፡ አንድ ፡ እባብ ፡ በቀኜ ፡ ሲወጣ ፡ በሕልሜ ፡ አየሁ ፡ ብሎ ፡ ከተናገረ ፡ በኋላ ፡ ነቢያትና ፡ ሕልም ፡ ፈችዎች ፡ ሁለቱን ፡ አገር ፡ የመግዛትህ ፡ ምልክት ፡ ነው ፡ ብለው ፡ ተርጕመውለታል ። ከዚህ ፡ ቀጥሎ ፡ ትልቁ ፡ ድል ፡ አድራጊ ፡

ታርሐቃ ፡ ሲሞት ፡ ገና ፡ አስቀድሞ ፡ ሥልጣንና ፡ ግዛት ፡ ሲካፈል፡ ቆይቶ ፡ ነበርና ፡ በናፓታ ፡ ከነገሠ ፡ በኋላ ፡ ጉዞውን ፡ ወደኤሌፋን ቲን ፡ ቀጥሎ ፡ ከዚያ ፡ ቴብ ፡ ገብቷል ። ይኸ ፡ ሁሉ ፡ አገር ፡ ከብዙ ፡ ጊዜ ፡ ዝምሮ ፡ የኢትዮጵያ ፡ ነገሥታትና ፡ የአምላካቸው ፡ የአሞን፡ ይዞታ ፡ (አጥቢያ) ፡ ስለሆነ ፡ እስከ ፡ ቴብ ፡ ድረስ ፡ የሚቃወመው ፡ አላገኘም ። እንዲያውም ፡ በየመንገዱ ፡ «በሰላም ፡ ግባ ፡ ለግብፅ ፡ ሕይወት ፡ ስጥ ፡ የወደቁትን ፡ ቤተ ፡ መቅደሶች ፡ አንሣ ፡ ሐውልቶች ንና ፡ ምስሎችን ፡ አቃና ፡ ስአማልክቱ፡መሥዋዕታቸውን ፡ አቅርብ። ስለታቸውን ፡ ስጥ ፡ በበዓላቸው ፡ ይከበሩ ፡ ዘንድ ፡ ካህናቶችን ፡ በየ ቤተ ፡ መቅደሳቸው ፡ አሰማራ» ፡ እንዳሉት ፡ ተጽፏል ። ከቴብ፡ ተነ ሥቶ ፡ መምፊስ ፡ ሲደርስ ፡ ግን ፡ ስአሶር ፡ መንግሥት ፡ ሥልጣን ፡ ውስጥ ፡ የነገሡት ፡ ኻያ ፡ የሚሆኑት ፡ የሰሜናዊው ፡ ግብፅ ፡ ነገሥ ታት ፡ ከነዋሪው ፡ ከአሶር ፡ ወታደር ፡ ጋር ፡ ሆነው ፡ ተዋጉት ። ነገር፡ ግን ፡ ድል ፡ አድርጐአቸው ፡ እስከ ፡ ደልታ ፡ ድረስ ፡ አባረራቸው ። በዚያም ፡ እምሽጋቸው ፡ ገብተው ፡ ስለተደበቁ ፡ ወደ ፡ መምፊስ ፡ ተመለስ ። መምፊስ ፡ ሳለ ፡ እነዚሁ ፡ ነገሥታት ፡ አላይ ፡ ሐውልቱ፡ እንደገለጸው ፡ ከመካከላቸው ፡ ፓኬሩሪ ፡ የሚባስውን ፡ የፓስፒድን፡ መስፍን ፡ መረ ፡ አድርገው ፡ ባንድነት ፡ ምሕረትን ፡ ለምነው ፡ ገቡ ለት ። በፊቱም ፡ እንደዚህ ፡ ሲሉ ፡ ተናገሩ « ፡ የሕይወት ፡ መንፈስ፡ ስጠን ፡ አንተን ፡ የከበደ ፡ ሕይወት ፡ የስውምና ፡ በነገሥህበት ፡ ቀን፡ እንደተናገርኸው ፡ በበታችህ ፡ እንዳሉት ፡ ሰዎች ፡ እንሆናለን ፡ . . . . . » እንደሐውልቱ ፡ አነጋገር ፡ ግርማዊነቱ ፡ ይኸን ፡ ሲስማ ፡ ልቡ ፡ በደስታ ፡ ተመላ ፡ መብልና ፡ መጠጥም ፡ አዘዘላቸው ።

አሱርባኒፓል ፡ አንግሦ ፡ የላከው ፡ ኒካዎ ፡ ግን ፡ ስለተዋጋው ፡ ማርኮ ፡ ገደለው ፡ ኒካዎም ፡ ከሞተ ፡ በኋላ ፡ ልጁ ፡ ፕሳሚቲክ ፡ ከመ ምፊስ ፡ ሸሽቶ ፡ ወደ ፡ ነነዌ ፡ ሂዶ ፡ ከአሱርባኒፓል ፡ ጋር ፡ ተገና ኝቶ ፡ የሆነውን ፡ ሁሉ ፡ በዝርዝር ፡ ነገረው ። ኃይለኛው ፡ አሱርባኒ ፓል ፡ የአሶር ፡ ንጉሥ ፡ በከተማው ፡ በነነዌ ፡ ሳለ ፡ ታኑታሙን ፡ ያደ ረገውን ፡ ሁሉ ፡ በስማ ፡ ጊዜ ፡ ተናዶ ፡ ራሱ ፡ ጦሩን ፡ እየመራ ፡ ወደ ግብፅ ፡ መጣ ። በዚያን ፡ ጊዜ ፡ ታኑታሙን ፡ ቀደም ፡ ብሎ ፡ ምርኮ ውን ፡ ሁሉ ፡ እንደያዘ ፡ ወደቴብ ፡ ተመልሶ ፡ ነበርና ፡ ከአሱርባኒ

ፓል ፡ አልተገናኙም ። ነገር ፡ ግን ፡ የአሶራውያን ፡ ጦር ፡ የታኑታሙ ንን ፡ ጦር ፡ እያሳደደ ፡ ታኑታሙንን ፡ በቴብ ፡ ስለደረሱበት ፡ ቴብን፡ ለቆ ፡ ወደ ፡ አባቶቹ ፡ አገር ፡ ወደ ፡ ናፓታ ፡ መጣ ።

ታኑታሙን ፡ ከነሠራዊቱ ፡ የለቀቀውን ፡ በጣም ፡ ስመ ፡ ጥር ፡ የሆነውን ፡ የቴብን ፡ ከተማ ፡ የአሞንን ፡ ቤተ ፡ መቅደስና ፡ የሚያማ ምረውን ፡ ቤተ ፡ መንግሥት ፡ ሁሉ ፡ የአሶር ፡ ወታደሮች ፡ ከፉኛ ፡ በዘበዙት ። ከቤተ ፡ መንግሥትና ፡ ከቤተ ፡ መቅደስ ፡ የተገኘው ፡ ማናቸውም ፡ ዓይነት ፡ ወርቅና ፡ ብር ፡ ልብስና ፡ መሣሪያ ፡ እየተዘ ረፈ ፡ ከሐውልቱ ፡ ጋር ፡ ወደነነዌ ፡ ተጋዘ ።

በዚያ ፡ ዘመን ፡ (፮፻፷፪ ፡ ዓመት ፡ ከክርስቶስ ፡ ልደት ፡ በፊት)፡ ቴብን ፡ ያገኛት ፡ እልቂትና ፡ ዘረፋ፡ እስከ ፡ ብዙ ፡ ዘመን ፡ ድረስ ፡ እንዳታንሰራራ ፡ አድርጓት ፡ ነበር ። ይኸውም ፡ ይታወቅ ፡ ዘንድ ፡ ከሃምሳ ፡ ዓመት ፡ በኋላ ፡ በእስራኤል ፡ የተነሣው ፡ ናሆም ፡ የሚባ ለው ፡ ነቢይ ፡ በዘመኑ ፡ በራሷ ፡ በነነዌ ፡ ከተማ ፡ ወደፊት ፡ የሚደር ስባትን ፡ ውድቀት ፡ ሲገልጽ ፡ በአሁኑ ፡ ሰዓት ፡ በቴብ ፡ የደረሰውን፡ አንሥቶ ፡ እንደዚህ ፡ ይላል « ፡ እነሆ ፡ እኔ ፡ ባንቺ ፡ (በነነዌ)፡ ላይ ፡ ነኝ ፡ ይላል ፡ እግዚአብሔር ፡ የሠራዊት ፡ ጌታ ፡ ልብስሽንም ፡ በፊ ትሽ ፡ እገልጣለሁ ፡ ለአሕዛብም ፡ ራቁትሽን ፡ አሳየሁ ፡ ለመንግሥ ታትም ፡ ነውርሽን ፡ . . . . . የሚያይሽም ፡ ሁሉ ፡ ካንቺ ፡ እየሸሸ ፡ ነነዌ ፡ ተፈታች ፡ ይላል ፡ . . . አንቺ ፡ ከነአሞን ፡ (ከአሞን ፡ ከተማ)፡ ትበልጫለሽን ፡ በፈሳሾች ፡ መካከል ፡ ከተቀመጠችው ። ውሃም ፡ በዙሪያዋ ፡ ነበራት ፡ ቅጥርዋም ፡ በባሕር ፡ ውስጥ ፡ ነበር ። ኩሽና ፡ ምሥር ፡ (ኢትዮጵያና ፡ ግብፅ) ፡ የማይቈጠሩ ፡ ኃይሉዋ ፡ ነበሩ ። ፉጥ ፡ (ፓንታ ፡ ግብፅ) ፡ የማይቈጠሩ ፡ ሉቢም ፡ (ሊብያም) ፡ እርሳ ቸው ፡ የሚረዱሽ ፡ ነበሩ ። ነገር ፡ ግን ፡ እርስዋ ፡ ተጋዘች ፡ ምርኮም፡ ተማረከች ፡ ሕፃናትዋም ፡ ሁሉ ፡ በመንገድ ፡ ራስ ፡ ላይ ፡ ተፈጠፈጡ ። በጌትዎችዋም ፡ ላይ ፡ ዕፃ ፡ ተጣጣሉ ። ታላላቆችዋም ፡ ሁሉ ፡ በሠ ንሠለት ፡ ታሠሩ ፡ - - - » ትንቢተ ፡ ናሆም ፡ ምዕራፍ ፡ ፫ ፡ ቍጥር ፡ ፭—፲ ።

በውነትም ፡ ይህ ፡ ነቢይ ፡ እንዳመለከተው ፡ የአሞን ፡ መቅደስ፡ ያለበት ፡ ይህ ፡ የቴብ ፡ ከተማ ፡ ከቀድሞ ፡ ዝምሮ ፡ ኃያላኑ ፡ ፈርዖ

ኖች ፡ እነቱትሞሲስ ፡ እነራምሴስ ፡ እነቱትአንካሙን ፡ በልዩ ፡ ልዩ፡ ሕንፃና ፡ ሐውልት ፡ ያስጌጡት ፡ ታላቅ ፡ ከተማ ፡ የማይፈርስ ፡ ይመስል ፡ ነበር ።

ዳሩ ፡ ግን ፡ በዚህ ፡ ዓለም ፡ እስፈሪውና ፡ ኃይለኛው ፡ ሕዝብ ፡ ተመልሶ ፡ ፈሪ ፡ ምስኪን ፡ እንደሚሆን ፡ የደመቀ ፡ ከተማ ፡ ፈርሶ ፡ ያልደመቀው ፡ መንደር ፡ እንደገና ፡ የደመቀ ፡ ከተማ ፡ ይሆናልና ፡ የዚሁ ፡ ዕጣ ፡ ቴብን ፡ ሲገጥማት ፡ ነቢዩ ፡ እንዳለው፡ የአፍራሾቹን፡ የእሶራውያንን ፡ ከተማ ፡ ነነዌን ፡ ደግሞ ፡ በተራዋ ፡ ሲእክሳር ፡ የሚዶን ፡ ንጉሥ ፡ ከ፶ ፡ ዓመት ፡ በኋላ ፡ እፈራርሶ ፡ ራሱን ፡ የእሶርን ፡ መንግሥት ፡ ሲጥለው ፡ ወደፊት ፡ እናገኛለንና ፡ እሁን ፡ የዚህን ፡ ጉዳይ ፡ እንለፈው ።

የመጨረሻው ፡ ኢትዮጵያዊው ፡ ንጉሥ ፡ ታኑታሙን ፡ ከእሶራውያን፡ ጦር ፡ እየሸሸ፡ከመምፊስ ፡ ወደ ፡ ቴብ ፡ ከቴብ ፡ ወደናፓታ፡ ሔዶ ፡ እንደተቀመጠ ፡ በ፮፻፶፮ ፡ ዓመት ፡ ከክርስቶስ ፡ ልደት ፡ በፊት ፡ ሞተ ። እንግዴህ ፡ የላዕላይና ፡ የታሕታይ ፡ ግብፅን ፡ እሶር ፡ ስለያዘው ፡ በናፓታ ፡ በራሳቸው ፡ በኢትዮጵያውያኑ ፡ (ኑብያ ፡) ግዛት ፡ ሽማግሌው ፡ ፒያንኪ ፡ ፫ኛ ፡ የሚባለው ፡ የእሚሪቲስ ፡ ባል ፡ ከታኑታሙን ፡ ቀጥሎ ፡ ነገሠ ። ስለዚህ ፡ ከታኑታሙን ፡ በኋላ ፡ በግብፅ ፡ ላይ ፡ የኢትዮጵያውያን ፡ ገዥነት ፡ ተወግዶ ፡ ሌሎች ፡ ኃያላን ፡ እገሮች ፡ ባቢሎን ፡ ፋርስ ፡ ግሪክ ፡ ሮማ ፡ ዓረብ ፡ ቱርክ ፡ ይፈራረቁባት ፡ ዝመር ።

ምዕራፍ ፡ ፲፮ ።

በግብፅ ፡ የኢትዮጵያ ፡ ግዛት ፡ ፍጻሜ-የኢትዮጵያ ፡ የግዛት ፡ ዘመን ።

ባለፉት፡ምዕራፎች፡አንደ፡ እነበብነው ፡ ግብፆች ፡ ኢትዮጵያውያንን፡ገዝተው ፡ ሲያስገብሩ ፡ ከኖሩ ፡ በኋላ፡ኢትዮጵያውያን ፡ ደግሞ፡ መልሰው ፡ ግብፅን ፡ ገዙ ። ግብፅንም ፡ የገዙት ፡ የነዚህን ፡ ነገሥታት ፡ ዝርዝርና ፡ የገዙበትን ፡ ጊዜ ፡ የቀድሞ ፡ ጸሐፊ ፡ እንደመሰለው፡ ሲጽፍ ፡ ያንዱ ፡ ከሌላው ፡ ሁል ፡ ጊዜ ፡ በቲንሹ ፡ በአተራረክ ፡

እምብዛም ፡ ሳይራራቅ ፡ በዘመን ፡ ቍጥር ፡ ይለያያል ። እንደ ፡ ኤውሮፓ ፡ ቍጥር ፡ ፪፻፹ ፡ ዓመት ፡ ከክርስቶስ ፡ ልደት ፡ በፊት ፡ በበጥሊሞስ ፡ ፊላደልፍ ፡ ዘመን ፡ የነበረው ፡ ማኔቶን ፡ (MANETHON) የሚባለው ፡ በግሪክ ፡ ቋንቋ ፡ ባዘጋጀው ፡ የግብፅ ፡ የታሪክ ፡ መጽሐፍ ፡ ውስጥ ፡ የጠፋው ፡ ጠፍቶ ፡ በተገኘው ፡ የነገሥታት ፡ ዝርዝር ፡ ላይ ፤

፩ኛ ፡ ሰበቆን ፡ (ሻባካ) ፡ ፰ ፡ ዓመት ፡

፪ኛ ፡ ሰቫኩስ ፡ (ሻባታቃ) ፡ ፲፬ ፡ ዓመት ፤

፫ኛ ፡ ታርቆስ ፡ ወይም ፡ ታራቆስ ፡ (ታርሐቃ) ፡ ፲፰ ፡ ዓመት ፡ በድምሩ ፡ ሦስት ፡ ነገሥታት ፡ ፵ ፡ ዓመት ፡ ብቻ ፡ መግዛታቸውን ፡ ይጽፋል ።

የቀሩት ፡ ደግሞ ፡ እነሙሴ ፡ ማሪዬት ፤ ሙሴ ፡ ሩዝ ፤ ለፕስዩስና ፡ ሬይዝነር ፡ ካታዊ ፡ ፓሻ ፡ ድሪዮቶንና ፡ ሻንድዮ ፡ የቀሩትም፡ ሁሉ ፡ በግብፅ ፡ ጽሑፍ ፡ ላይ ፡ የተገኘውን ፡ በመከተል ፡ ከ፯፻፶፩-፯፻፲፮ ፡ ዓመት ፡ የገዛውን ፡ የመጀመሪያውን ፡ ንጉሥ ፡ ፒያንኪንም፡ የ፳፭ኛው ፡ ሥርወ ፡ መንግሥት ፡ (ዲናስቲ) ፡ መሥራች ፡ ሳያደርጉ ፡ ከሻበቃ ፡ ዝምረው ፤

፩ኛ ፡ ሻባካ ፡ ፲፭ ፡ ዓመት ፡ ከ፯፻፲፮ ፡ እስከ ፡ ፯፻፩ ፡ ዓ፡ከከ፡ል፡በፊት፡
፪ኛ ፡ ሻባታካ ፡ ፲፪ ፡ » ከ፯፻፩ ፡ እስከ ፡ ፮፻፶ ፡ » »
፫ኛ ፡ ታርሐቃ ፡ ፳፮ ፡ » ከ፮፻፶ ፡ እስከ ፡ ፮፻፷፬ » »
፬ኛ ፡ ታኑታሙን ፡ ፰ ፡ » ከ፮፻፷፬፡እስከ ፡ ፮፻፶፮ ፡ » »
ድምር ፡ የአራቱ ፡ ነገሥታት ፡ የግዛት ፡ ዘመን ፡ ፰፩ ፡ ዓመት ፡ ይሆናል ።

ሙሴ ፡ ዣን ፡ ሞሪዬ ፡ ደግሞ ፡ ምንም ፡ እንኳን ፡ እንደቀሩት ፡ ነገሥታት ፡ እዚያው ፡ ተቀምጠው ፡ እደላድለው ፡ ባይገዙ ፡ ወረራ ፡ ከዝመሩት ፡ ከነዜራከ ፡ ዝምሮ ፡ እስከ ፡ መጨረሻው ፡ ንጉሥ ፡ እስከ ፡ እሚን ፡ እሰሮ ፡ ፪ኛ ፡ ድረስ ፡ እንደርሳቸው ፡ እሳብ ፡ ዘመኑ፡ ከ፱፻፵፬ ፡ እስከ ፡ ፮፻፶፩ ፡ ዓመት ፡ እድርገው ፡ የኢትዮጵያ ፡ ገዥነት ፡ በግብፅ ፡ የቆየበትን ፡ ዘመን ፡ ፪፻፶፮ ፡ ዓመት ፡ እድርሰውታል ።

እነዚህን ፡ ሁሉ ፡ ተመልክቶ ፡ ወደ ፡ እውነት ፡ የሚጠጋ ፡ መከካለኛ ፡ መንገድ ፡ የተፈለገ ፡ እንደሆነ ፡ ግን ፡ የቀድሞዎቹን ፡ ጸሐፊ

ዎች ፡ የነማኔቶን ፡ ወይም ፡ የሞሪዬን ፡ የመጨረሻ ፡ ምርመራ ፡ ስላ ፈረስው ፡ እንደደንቡ ፡ የ፳፭ኛው ፡ ዲናስቲ ፡ መሥራች ፡ ፒያንኪ ፡ ፪ኛው ፡ ሊሆን ፡ ይገባል ። እላይ ፡ እንዳልነው ፡ መሥራች ፡ የሚያደ ርጉት ፡ ከርሱ ፡ በኋላ ፡ የነገሠውን ፡ ሻባካን ፡ ነው ። ምክንያቱም ፡ በፒያንኪና ፡ በሻባቃ ፡ መካከል ፡ ታፍናክታና ፡ ልጁ ፡ በኮሪስ ፡ ጣልቃ ፡ ገብተው ፡ ለጥቂት ፡ ጊዜ ፡ ግብፅን ፡ ገዝተው ፡ ፳፬ኛውን ፡ የሳይንስ ፡ ሥርወ ፡ መንግሥት ፡ መሥርተዋል ፤ በማለት ፡ ነው ። ነገር ፡ ግን ፡ በፒያንኪና ፡ በታናፍክታ ፡ መካከል ፡ ሊቀ ፡ ካህን ፡ ባለ በት፡የተፈጸመውን ፡ መሐላ፤በሻባቃና ፡ በቦኮሪስ፡መካከል ፡ በዚህ ፡ መሐላ ፡ መፍረስ ፡ የተነሣ ፡ የደረስውን ፡ ጦርነትና ፡ በቦኮሪስ ፡ ላይ ፡ የተፈጸመውን ፡ ቅጣት ፡ የተመለከትን ፡ እንደሆነ ፡ በመሐላ ፡ የተወስነው ፡ እርቅ ፡ እንደሚረጋ ፡ መመልከት ፡ አለብን ፡ ይኸም ፡ ሊሆን ፡ የ፳፭ኛው ፡ ዲናስቲ ፡ መሥራች ፡ ፒያንኪ ፡ ነው ። የርሱም ፡ ግዛት ፡ ዘመን ፡ ከ፮፻፶፩ ፡ እስከ ፡ ፮፻፲፮ ፡ ዓመት ፡ ድረስ ፡ ፴፬ ፡ ዓመት ፡ (እንደሌሎቹ ፡ ፴፩) ፡ ሊሆን ፡ ከዚሁ ፡ ፳፩ ፡ ዓመት ፡ በኢ ትዮጵያ ፡ ብቻ ፡ ነግሦ ፡ ይሆናልና ፡ የግዛታቸውን ፡ ዝርዝር ፡ ድም ሩን ፡ እንመልከት ።

፩ኛ ፡ ፒያንኪ ፡ ፴፬ ፡ ዓመት ፡
፪ኛ ፡ ሻባካ ፡ ፲፭ ፡ ዓመት ፡
፫ኛ ፡ ሻባታቃ ፡ ፲፪ ፡ ዓመት ፡
፬ኛ ፡ ታርሐቃ ፡ ፳፮ ፡ ዓመት ፡
፭ኛ ፡ ታኑታሙን ፡ ፰ ፡ ዓመት ፤

የፒያንኪ ፡ የኑብያ ፡ ግዛቱ ፡ ፳፩፡ዓመት ፡ ሳይቈጠር ፡ በግብፅ ፡ ላይ ፡ የቆየውን ፡ የኢትዮጵያውያንን ፡ ግዛት ፡ በድምሩ ፡ ፸፭ ፡ (ሰባ ፡ አምስት ፡) ዓመት ፡ ግድም ፡ ማድረግ ፡ የተሻለ ፡ ይመስላል ።

እንግዲህ ፡ ግብፅን ፡ ከገዙት ፡ ከኢትዮጵያውያን ፡ የመጨረ ሻው ፡ ንጉሥ ፡ ታኑታሙን ፡ ከግብፅ ፡ ተመልሶ ፡ በናፓታ ፡ በ፮፻፶፮፡ ዓመት ፡ ከሞተ ፡ በኋላ ፡ ከፒያንኪ ፡ ፫ኛ ፡ ቀጥሎ ፡ አሚን ፡ አሰሮ ፡ የሚባለው ፡ አደላድሎ ፡ የናፓታን ፡ መንግሥት ፡ ያዘ ፤ ለመጀመሪ ያውም ፡ ጊዜ ፡ የላዕላይ ፡ ግብፅን ፡ ከቀድሞው ፡ አባቶች ፡ ሲያያዝ ፡

እንደመጣው ፡ ከያዘና ፡ ከዚያም ፡ አልፎ ፡ ታሕታይ ፡ ግብፅን ፡ ለመ ጨመር ፡ ሲል ፡ ከግብፃውያኑ ፡ ተዋግቶ ፡ ሲሸነፍ ፡ እንዲያውም ፡ የላዕላይ ፡ ግብፅን ፡ ጭምር ፡ ለቆ ፡ በአገሩ ፡ በኑብያ ፡ (ኢትዮጵያ ፡) ብቻ ፡ ተጠቅልሎ ፡ ተቀመጠ ።

ከግብፅ ፡ አሱርባኒፓል ፡ ኢትዮጵያውያንን ፡ አባሮ ፡ መምፊስ ንም ፡ ቴብንም ፡ በጦር ፡ ኃይል ፡ ይዞ ፡ በዘረፋም ፡ በምርኮም ፡ እያ ስጨነቀ ፡ ከአስገበረ ፡ በኋላ ፡ በበፊው ፡ ግዛቱ ፡ ያሉ ፡ የከለዳውያ ንና ፡ የኤላም ፡ የዋራርቶ ፡ ሕዝቦች ፡ ሸፍተዋልና ፡ ድረስ ፡ የሚል ፡ መልእክት ፡ ስለመጣበት ፡ በግሥጋሤ ፡ ወደ ፡ አገሩ ፡ ተመለሰ ።

ስለዚህ ፡ ግብፃውያኑ ፡ ከአሶራውያኑም ፡ ከኢትዮጵያውያኑም፡ የነፃነት ፡ ክፍት ፡ ጊዜ ፡ በማግኘታቸው ፡ የሳይሱን ፡ ንጉሥ ፡ የኒቃ ዎን ፡ ልጅ ፡ ፔሳሜቲክ ፡ ፩ኛ ፡ የተባለውን ፡ አነገሡ ። በርሱ፡ ውስጥ፡ ወይም ፡ ከርሱ ፡ ጋር ፡ አሶራውያን ፡ የደለደሉዋቸው ፡ የየአውራ ጃው ፡ ኻያ ፡ ነገሥታት ፡ ወይም ፡ እንደሄሮዶቱስ ፡ አጻጻፍ ፡ ዶዴካ ርሽ ፡ (የ፲፫ ፡ ነገሥታት ፡ ግዛት) የሚላቸው ፡ ፲፪ ፡ ነገሥታት ፡ አብ ረውት ፡ ይገዙ ፡ ዝመር ፡ ቢሆንም ፡ ከመካከላቸው ፡ አንጋፋው ፤ እንደፈርዖን ፡የተቈጠረው ፡ ፕሳሜቂክ ፡ ስለሆነ ፡ በጊዜው ፡ የግብ ፅን ፡ መንግሥት ፡ እንደ ፡ ቀድሞው ፡ ከፍ ፡ ለማድረግ፡ የተቻለውን፡ ሁሉ ፡ አደረገ ። በውስጡም ፡ ከግሪክ ፡ አውራጃ ፡ ይበልጥ ፡ ዋጋ ፡ ለበጣቸው ፡ ወገን ፡ እየተገዙ ፡ የሚዋጉ ፡ ዝግኖቹን ፡ የግሪክ ፡ ተወላጆችን ፡ ቀጥሮ ፡ የሚቀናቀኑትን ፡ በነሱ ፡ እያስመታ ፡ በተ ረፈ ፡ ራሱ ፡ በሰላማዊ ፡ አስተዳደር ፡ ይደከም ፡ ጀመር ። ዳሩ ፡ ግን ፡ ግሪኮች ፡ በርሱ ፡ ፊት ፡ ባለሙዋልነትን ፡ አግኝተው ፡ በሥራ ፡ ሲረ ዱት ፡ የግብፃውያኑና ፡ የሊብያዎቹ ፡ ተወላጆች ፡ በግሪኮቹ ፡ ባለሙ ዋልነት ፡ ቅር ፡ ስለአላቸው ፡ ውስጡን ፡ ለአስተዳደሩ ፡ አልተባበሩ ለትም ። በዚህ ፡ ዓይነት ፡ የውስጥ ፡ አስተዳደር ፡ ፖለቲካው ፡ ይኸን ፡ የመሰለ ፡ ችግር ፡ ሲፈጥርበትና ፡ እርሱም ፡ ችግሩን ፡ በትግ ልና ፡ በብልሐት ፡ ለማሸነፍ ፡ ሲጣጣር ፡ ሊያሸንፈው ፡ ያልቻለው ፡ በታናሽ ፡ እስያ ፡ ከአሶር ፡ በኋላ ፡ የተነሣውን ፡ የባቢሎንን ፡ ወራሪ ነት ፡ ነው ። ኢትዮጵያውያን ፡ ለዘለቄታ ፡ በአገራቸው ፡ በናፓታ ፡ ሲቀሩለት ፡ በአሶር ፡ ውስጥ ፡ የነበረው ፡ የባቢሎን ፡ መንግሥት ፡

በዚህ ፡ ጊዜ ፡ ተነሥቶ ፡ ሁሉንም ፡ አገሮች ፡ ከወረራቸው ፡ በኋላ ፡ ወደግብፅ ፡ መጣ ፡ ያመጣጡን ፡ ከመተረካችን ፡ በፊት ፡ ከአሶራ ውያን ፡ ጋር ፡ የተጣመረውን ፡ አጭር ፡ ታሪኩን ፡ ቀጥሎ ፡ ባለው ፡ ምዕራፍ ፡ እንመልከት ።

ምዕራፍ ፡ ፲፯ ።

የመዝመሪያው ፡ የባቢሎን ፡ መንግሥትና ፡ ንጉሡ ፡ ሐሙራቢ— የጐረቤቱ ፡ የአሶር ፡ መንግሥት ፡ መነሣት ።

ግብፅ ፡ ኃያል ፡ ሥልጡን ፡ ጥበስኛ ፡ በነበረበት ፡ ዘመን ፡ በመካከለ ኛው ፡ ምሥራቅ ፡ ሌሎች ፡ የሠለጠኑ ፡ አገሮች ፡ ነበሩ ። እነርሱም ፡ በጤግሮስና ፡ በኤፍራጥስ ፡ ወንዞች ፡ ግራና ፡ ቀኝ ፡ በመገኘታቸው ፡ ግሪኮች ፡ «ሜሶፖታሚያ ፡ በሁለት ፡ ወንዞች ፡ መካከል ፡ » ብለው ። የሰየሟቸው ፡ የባቢሎንና ፡ የአሶር ፡ አገሮች ፡ ናቸው ። ከነርሱም ፡ በደቡብ ፡ በኩል ፡ ከለዳውያን ፡ አሉ ። የነዚህም ፡ ከተሞች ፡ የአሶራ ውያን ፡ ነነዌ ፤ የባቢሎናውያን ፡ ባቢሎን ፤ የከለዳውያን ፡ ኡር ፡ ስመ ጥርነታቸው ፡ ብዙ ፡ ጊዜ ፡ በመጽሐፍ ፡ ቅዱስ ፡ ተጠቅሶ ፡ ይገኛል ።

ከነዚህ ፡ ከሦስቱ ፡ በሰሜን ፡ በጤግሮስ ፡ ወንዝ ፡ በኩል ፡ ያለው ፡ አሶር ፡ በባቢሎን ፡ ንጉሥ ፡ በሐሙራቢ ፡ ጊዜ ፡ ደካማ ፡ ስለ ነበረ ፡ ለባቢሎን ፡ መንግሥት ፡ እንደ ፡ አንድ ፡ አውራጃ ፡ ይቈጠር ፡ ነበር ። ከሐሙራቢ ፡ ሞት ፡ በኋላ ፡ ደግሞ ፡ አሶር ፡ ኃይለኝነትን ፡ አግኝቶ ፡ ባቢሎንና ፡ በዙሪያው ፡ ያሉትን ፡ አገሮች ፡ እንደ ፡ ገዛ ፡ በሚቀጥለው ፡ እንመለከታለን ።

በባቢሎንና ፡ በአሶር ፡ ነምሩድ ፡ የሚባል ፡ አደን ፡ የሚወድ ፡ ኒኑስ ፡ የሚባል ፡ የነነዌን ፡ ከተማ ፡ የከተመ ፡ ሰሚራሚስ ፡ የምት ባል ፡ የባቢሎንን ፡ ከተማ ፡ ያስጌጠች ፡ ተዋጊ ፡ ንግሥት ፡ ስርዳና ፓል ፡ የነነዌ ፡ ከተማ ፡ በጠላት ፡ ቢከበብበት ፡ ሀብቱንና ፡ ቤተ ፡ ሰቡን ፡ ሰብስቦ ፡ በፈቃዱ ፡ ከእሳት ፡ ነበልባል ፡ ውስጥ ፡ ገብቶ ፡ ሞተ ፡ የሚሉት ፡ ነገሥታት ፡ እንደነበሩ ፡ በጥንት ፡ የግሪክ ፡ ጸሐፊዎች ፡ ዘንድና ፡ በመጽሐፍ ፡ ቅዱስ ፡ ባንዳንድ ፡ ቦታ ፡ ይገኛል ።

ስለእሶርና ፡ ባቢሎን ፡ ሕዝብ ፡ በየታሪኩ ፡ መጽሐፍ ፡ እንደ ሚገኘው ፡ ከክርስትና ፡ በፊት ፡ ሦስት ፡ ሺ ፡ ዓመት ፡ ላይ ፡ ከወደ ፡ ሰሜን ፡ የወረዱ ፡ ሱሜሪያን ፡ የሚባሉት ፡ ሌሎች ፡ ደግሞ ፡ አካድ ያን ፡ የሚባሉ ፡ ዘራቸው ፡ ሴማዊ ፡ የሆነ ፡ በደቡብ ፡ በኩል ፡ ያለውን ፡ ይዘው ፡ ሱሜሪያን ፡ የተባሉት ፡ የኡርን ፡ ከተማ ፡ አካድያን ፡ የተ ባሉት ፡ የአካድን ፡ ከተማ ፡ ከትመው ፡ ይኖሩ ፡ ነበር ። ከነዚሁ ፡ ከሁ ለቱ ፡ ክፍሎች ፡ አካድያን ፡ የተባሉት ፡ የሴም ፡ ዘሮች ፡ ከደቡብ ፡ ዓረብ ፡ ወደ ፡ ኢትዮጵያ ፡ ከተሻገሩት ፡ ጋር ፡ የፈደልና ፡ የቋንቋ ፡ የዘር ፡ ቅርብ ፡ ግንኙነት ፡ እንዳለ ፡ የቅርብ ፡ ጊዜ ፡ ጸሐፊዎች ፡ ያም ናሉ ።

እነዚህ ፡ ሕዝቦች ፡ ከዋነኛው ፡ ንጉሥ ፡ ከሐሙራቢ ፡ በፊት ፡ ከሦስት ፡ ሺ ፡ እስከ ፡ ሁለት ፡ ሺ ፡ አንድ ፡ መቶ ፡ ዓመት ፡ መካከል ፡ መንግሥት ፡ አቁመው ፡ በነገሥታት ፡ መመራታቸው ፡ በዛሬ ፡ መርማ ሪዎች ፡ ዘንድ ፡ ታውቋል ። ሱመሪያን ፡ በነበሩበት ፡ ክፍል ፡ በተለይ ፡ ቴሎ ፡ በተባለው ፡ ሥፍራ ፡ አንድ ፡ ጉዲያ ፡ የተባለ ፡ መስፍን ፡ (ንጉሥ ?) ኒን ፡ ጊርሱ ፡ ለሚባለው ፡ አምላኩ ፡ የሚያሠራውን ፡ የቤተ ፡ መቅደስ ፤ ፕላን ፡ በእጁ ፡ እንደያዘ ፡ ሐውልቱ ፡ ተሠርቶ ፡ በሐውልቱ ፡ ላይ ፡ ንጉሡ ፡ ለአምላኩ ፡ እንደዚህ ፡ ሲለው ፡ ይነበ ባል ። « ንጉሥ ፡ ሆይ ፤ ኒን ፡ ጊርሱ ፡ ሆይ ፡ ጐርፍን ፡ (መዓትን ?) የምታቆም ፡ . . . ፡ ትእዛዝህን ፡ በትክክል ፡ እፈጽማለሁ ። ኒን ፡ ጊርሱ ፡ ሆይ ፡ ቤተ ፡ መቅደስህን ፡ በደስታ ፡ አሠርቼ ፡ ወደ ፡ ዚያ ፡ አገባኻለሁ ። . . . ባርከው ፡ ባርከው ፡ . . . » ይልና ፡ ቀጥሎ ፡ ቤተ ፡ መቅደሱ ፡ የተመረቀበት ፡ ሰባት ፡ ቀን ፡ ሙሉ ፡ በዓል ፡ ተደ ርጎ ፡ በዚህ ፡ በዓል ፡ ስሞን ፡ የከተማው ፡ ሕዝብ ፡ ሁሉ ፡ ገረድ ፡ ከእመቤቷ ፡ አሽከር ፡ ከጌታው ፡ የእኩልነት ፡ መብት ፡ አግኝተው ፡ በደስታ ፡ እንደዋሉ ፡ እንደዚሁ ፡ ክፉ ፡ ነገሮች ፡ ወደ ፡ ደግ ፡ እንደ ተለወጡ ፡ ያመለክታል ።

የሆነ ፡ ሆኖ ፡ ሱሜርና ፡ አካድ ፡ በተባሉት ፡ ዘሮች ፡ ላይ ፡ ሌሎች ፡ ሴማዊ ፡ ዘሮች ፡ በየጊዜው ፡ እየተደባለቁ ፡ የከለዳውያን ንና ፡ የባቢሎንን ፡ የመዝመሪያውን ፡ መንግሥት ፡ ከቀድሞው ፡ የበለጠ ፡ አቋቋሙ ። በመጽሐፍ ፡ ቅዱስ ፡ ውስጥ ፡ ተደጋግማ ፡ የተ

ነሣችው ፡ የባቢሎን ፡ ከተማ ፡ በሁለት ፡ ሺ ፡ አምስት ፡ መቶ ፡ እና፡ በሁለት ፡ ሺ ፡ ዓመት ፡ መካከል ፡ ተመሥርታ ፡ ከቀን ፡ ወደ ፡ ቀን ፡ እየደመቀች ፡ ሄደች ። ከአሶር ፤ ከሜዶን ፤ ከሕንድ ፡ ከፋርስና ፡ ከአርመን ፤ ከግብፅ ፡ ለሚመጡ ፡ ነጋዴዎች ፡ ዋና ፡ መገናኛና ፡ የሸቀጥ ፡ መገበያያ ፡ መደብር፡ሆነች። እንደዚህ ፡ ሆና ፡ በደመቀችበት ፡ ጊዜ ፡ ሐሙራቢ ፡ የሚባል ፡ ኃይለኝነትን ፤ ዐዋቂነትን፡ከሕግ ፡ ሐጋጊነት ፡ ጋር፡አጣምሮ ፡ የያዘ ፡ ንጉሥ ፡ ተነሣላቸው ። እርሱም ፡ ለባቢሎን ፡ መንግሥት፡ለመዠመሪያው ፡ ሥርወ ፡ መንግሥት ፡ (ዲናስቲ) ፮ኛ ፡ ንጉሥ ፡ ነው ። ይህ ፡ ንጉሥ ፡ የነበረበትን ፡ ዘመን ፡ የቀድሞ ፡ ሊቃውንት ፡ ፪ሺ ፡ ፩፻ ፡ ዓመት ፡ ግድም ፡ ሲያደርጉት ፡ የቆዩትን ፡ ያሁን፡ ሊቃውንት ፡ እነቦታ ፡ (Botta) እነደላፖርት ፡ (Delaporte) እነሞርጋ ፡ (Morgan) ፪ሺ፩፻ ፡— ፩ሺ፱፻፷፩ ፡ ዓመት ፡ መካከል ፡ ከከርስትና ፡ በፊት ፡ ላይ ፡ አሳርፈውታል ።

ሐሙራቢ ፡ በነገሠ ፡ ጊዜ ፡ እንደ ፡ ሁለት ፡ ነገድ ፡ የሚቈጠሩትን ፡ አካድንና ፡ ሱሜርን ፡ በአንድነት ፡ አዋሕዶ ፡ የአሶርን ፤ የኤላምን ፤ አገሮች ፡ ሁሉ ፡ እየወጋ ፡ የባቢሎን ፡ ወይም ፡ የከለዳውያን ፡ መንግሥት ፡ የሚባለውን ፡ ከፍ ፡ ከፍ ፡ አደረገው ።

ከሁሉ ፡ የበለጠ ፡ የሐሙራቢ ፡ በመ ፡ ጥርነት ፡ ሕግና፡ ፍትሐ፡ ነገሥት ፡ በማውጣት ፡ ነው ። እርሱ ፡ የሕግና ፡ የሰላም ፡ ሰው ፡ መሆኑ ፡ ሲታወቅ ፡ ያወጣቸው ፡ ሕጎች ፡ ምን ፡ ምን ፡ እንደሚሉ ፤ በምን ፡ ቋንቋ ፤ በምን ፡ ፊደል ፤ እምን ፡ ላይ ፡ እንደተጻፉ ፡ መርማሪው ፡ ሁሉ ፡ ከቀድሞው ፡ በበለጠ ፡ በትክክል ፡ ለመረዳት ፡ በሚፈላለግበት ፡ ጊዜ ፡ ሞርጋን ፡ የሚባለው ፡ የፈረንሳዊ፡ተወላጅ ፡ እንደኤው ፡ ቍጥር ፡ ፩ሺ፱፻፩ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ሱስ ፡ በሚባል ፡ (በኤላም፡ አገር፡ የከተማ ፡ ፍራሽ ፡ ውስጥ ፡ ከሐሙራቢ ፡ ሕጎች ፡ አጋማሹን ፡ ፪ ፡ ሜትር ፡ ከ፳፭ ፡ ሳንቲም ፡ ቁመት ፡ ባለው ፡ ባንድ ፡ ጥቁር፡ ደንጊያ፡ ላይ ፡ ተቀርጾ ፡ አገኘው ። በዚሁ ፡ ደንጊያ ፡ ከወደ ፡ ላይ ፡ ወገን ፡ ሻማሽ ፡ (ወይም ፡ ስህ ፡ ማስህ) የሚባለው ፡ የፍርድ ፡ አምላክ ፡ በዙፋኑ ፡ ተቀምጦ ፡ በቀኝ ፡ እጁ ፡ እንደ ፡ ጸሐፊ ፡ ብርዕ ፡ ጨብጦ ፡ በፊቱ ፡ ንጉሡ ፡ ሐሙራቢ ፡ በትሕትና ፡ ቆሞ ፡ ሕግ ፡ እንደሚጠይቀውና ፡ አምላኩ ፡ እንደሚነግረው ፡ ዓይነት ፡ ይታያል ። በላዩ ፡ ላይ ፡

ሐሙራቢ ፡ ከአምላኩ ፡ ተቀብሎ ፡ በለቤተ ፡ ሰብ ፡ አኗኗር ፡ ስለግል ፡ ሁብት ፡ ስለሥራ ፤ [illegible] ፡ ለሕዝቡ ፡ የሰጠው ፡ ሕግ ፡ በጥንቱ ፡ የባቢ[illegible] ፡ ፊደል ፡ ተጽፎ ፡ ተገኘ ። ከዚያ ፡ በየጊዜው፡ ከባቢ[illegible] ፡ [illegible] ፡ ወደየቋንቋው ፡ ተተረጐመ ። ወደፈረንሳዊ ፡ ከተተረጐመው ፡ ውስጥ ፡ አሁን ፡ ወደ ፡ አማርኛ ፡ ስንመልሰው ፡ በውስጡ ፡ ሐሙራቢ ፡ ንጉሥ ፡ በዘመኑ ፡ ያወጣው ፡ ሕግ ፡ እንደዚህ ፡ ሲል ፡ ይገኛል ።

የሐሙራቢ ፡ ሕግ ።

አንድ ፡ ሰው ፡ የመሬቱን ፡ ግድብ ፡ ከመሥራት ፡ ቸል፡ ብሎ፡ የወሃ ፡ ጉርፍ ፡ በርሱ ፡ መሬት ፡ ላይ ፡ አልፎ ፡ የሌላውን፡ መንደር፡ ስንዴ ፡ (ሰብል) ፡ ያበላሽ ፡ እንደ ፡ ሆነ ፡ ቸልተኛው ፡ ይከፍላል ። መከፈል ፡ ቢያቅተው ፡ እርሱ ፡ ከነንብረቱ ፡ ይሸጥና ፡ መንደረተኞቹ ፡ ይካፈሉ ።

አንድ ፡ ባለመሬት ፡ መሬቱን ፡ እንዲያርስለት ፡ ላንድ ፡ ገበሬ ፡ ሰጥቶ ፡ አራት ፡ ዓመት ፡ ሲያርስና ፡ እርሻውን ፡ ሲያለሰልሰው ፡ ከቆየ ፡ በኋላ ፡ በአምስተኛው ፡ ዓመት ፡ ገበሬውና ፡ ባለመሬቱ ፡ ሰብሉን ፡ እኩል ፡ ይካፈሉ ።

አንድ ፡ ሰው ፡ ከሌላው፡በሬ ፤ ወይም፡አህያ ፡ ተውሶ ፡ በሜዳ ፡ ሳለ ፡ እንበሳ ፡ መጥቶ ፡ ከብቱን ፡ የበላበት ፡ እንደሆነ ፡ ባለቤቱ ፡ ሊከፈለው ፡ አይችልም ።

አንድ ፡ ልጅ ፡ አባቱን ፡ የመታ ፡ እንደሆነ ፡ እጁን ፡ ይቆረጥ ።

አንድ ፡ ሰው ፡ ነፃ ፡ የሆነውን ፡ የሌላውን ፡ ሰው ፡ ዓይን ፡ አንቁሮ ፡ [illegible] ፡ እንደሆነ ፡ የርሱንም ፡ ያጥፉበት ።

አንድ ፡ ሐኪም ፡ በጠና ፡ የታመመውን ፡ ነፃ ፡ ሰው ፡ በመዳብ፡ ወስፌ ፡ አክሞት ፡ የገደለው ፡ እንደሆነ ፡ እጁን ፡ ይቆረጥ ።

አንድ ፡ መሐንዲስ ፡ ያንዱን ፡ ሰው ፡ ቤት ፡ በጥንካሬ ፡ ሳይሠራለት ፡ ቀርቶ ፡ ያ ፡ ቤት ፡ ወድቆ ፡ ባለቤቱን ፡ የገደለው ፡ እንደሆነ መሐንዲሱ ፡ ይገደል ። የባለቤቱ ፡ ልጅ ፡ እንደሆነ ፡ የሞተው ፡ የመ

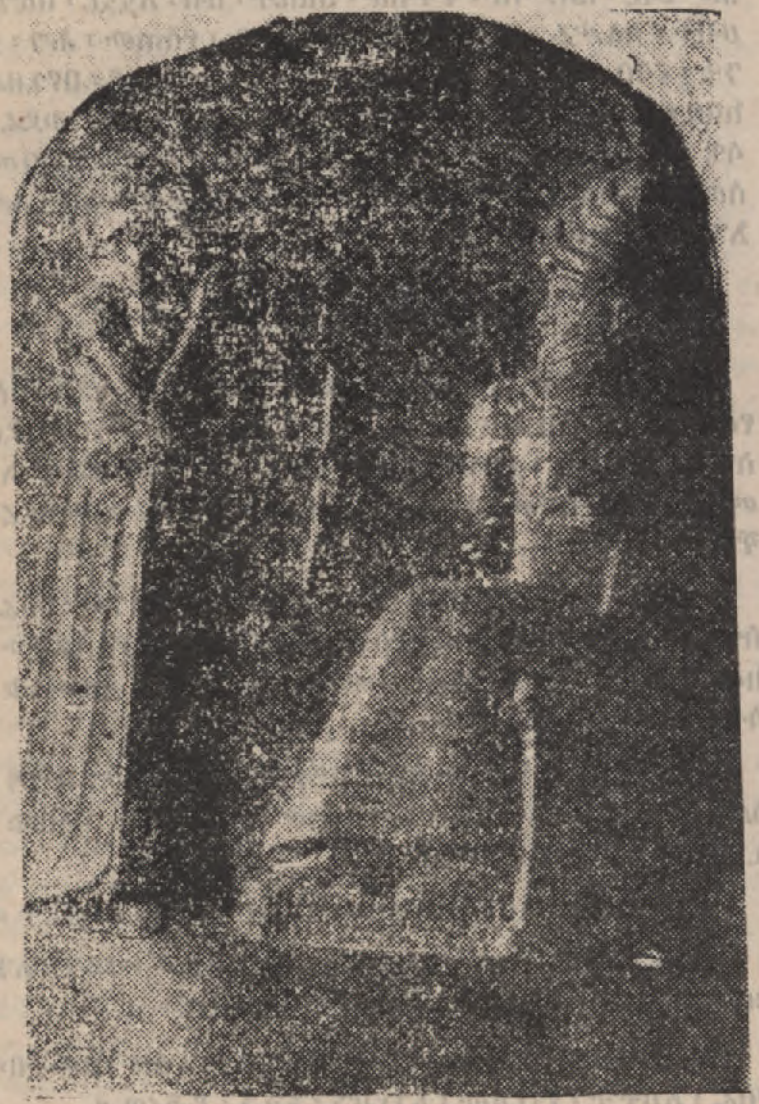

ሐሙራቢ ፣ ከፀሐዩ አምላክ ፣ ከሻማሽ ፤ ሕግን ፣ እየሰማ ፣ ሊቀበል ፣ ሉቫር ።

ሐንዲሱ ፣ ልጅ ፣ ይገደል ። ሰው ፣ ሳይሞት ፣ በቤቱ ፣ መፍረስ ፣ ዕቃ፣ ብቻ ፣ እንደሆነ ፣ የተበሸላው ፣ መሐንዲሱ ፣ ዕቃውን ፣ ይተካና ፣ ቤቱን ፣ በከሣራው ፣ መልሶ ፣ ይሥራለት ።

አንድ ፣ የጦር ፣ መኰንን ፣ ወይም ፣ ወታደር ፣ ክተት ፣ ተብሎ፣ ከታወጀ ፣ በኋላ ፣ ወደ ፣ ሰልፍ ፣ ያልመጣ ፣ እንደሆነ ፤ ወይም ፣ ምትክ ፣ የላከ ፣ እንደሆነ ፣ ይገደል ። የርሱንም ፣ ቤት ፣ በምትክ ፣ የመጣው ፣ ሰው ፣ ይውሰድበት ።

እነዚህን ፣ የመሳሰሉ ፣ ከጊዜያችን ፣ አራት ፣ ሺ ፣ ዓመት ፣ ለራቀው ፣ ዘመን ፣ የሚገቡ ፣ ምናልባትም ፣ አስደናቂ ፣ የሆኑ ፣ ለዛሬው፣ ዘመን ፣ ግን ፣ ያልተጣሩና ፣ ጉድለት ፣ ያላቸው ፣ የሚመስሉንን ፣ ሕግ ፣ ትልቁ ፣ ሐሙራቢ ፣ በዘመኑ ፣ እያዘጋጀ ፣ ሕዝቡን ፣ በደንብና ፣ በሥርዓት ፣ ያስተዳድር ፣ ነበር ። የቀረው ፣ ቀርቶ ፣ በተገናኛችሁ ፣ ጊዜ ፣ ሰላም ፣ ይሁንልህ ፣ ወይም ፣ ሰላም ፣ ላንተ ፣ ይሁን ፣ ተባባሉ ፣ ብሎ ፣ ማዘዝ ፣ የዠመረ ፣ እርሱ ፣ ነው ፣ ይባላል ። በዚሁ ፣ ምክንያት ፣ ሐሙራቢ ፣ ሕግ፣ አጋጊው ፣ (ሠሪው) ንጉሥ ፣ ከመባል ፣ ጋር ፣ የሰላም ፣ ንጉሥ ፤ የጽድቅ ፣ ንጉሥ ፣ መባልን ፣ አግኝቷል ።

የእስራኤል ፣ የነገድ ፣ አባት ፣ አብርሃም ፣ መዠመሪያ ፣ የሚቀመጠው ፣ የሐሙራቢ ፣ ከተማ ፣ በምትሆን ፣ በኡር ፣ ነበር ። የኡር ፣ ከተማ ፣ የምትገኘው ፣ በከለዳውያን ፣ ውስጥ ፣ ከባቢሎን ፣ ከተማ ፣ ወደ ፣ ደቡብ ፣ ነው ። አብርሃም ፣ በዚች ፣ ከተማ ፣ ከከለዳውያን ፣ ጋር ፣ ሲኖር ፣ እግዚአብሔር ፣ ተገልጾለት ፣ «ካገርህ ፣ ውጣ ፣ ከዘመዶችህም ፣ ካባትህም ፣ ቤት ፣ ተለይ ፣ እኔ ፣ ወደማሳይህ ፣ ምድር ፣ (ወደከነአን) ፣ ሲል ፣ እግዚአብሔር ፣ እንዳዘዘው ፣ በብሉይ ፣ ኪዳን፣ በአራት ፣ ዘፍጥረት ፣ ምዕራፍ ፣ ፲፪ ፣ ተጽፏል ።

ከዚያ ፣ ደግሞ ፣ እልፍ ፣ ብሎ ፣ በዚሁ ፣ በዘፍጥረት፣ በምዕራፍ፣ ፲፬ ፣ አብርሃምን ፣ መልከ ፣ ጼዴቅ ፤ የሚባል ፣ የሳሌም ፣ ንጉሥ ፣ የእግዚአብሔር ፣ ካህን ፣ የነበረ ፣ እንደባረከው ፣ አብርሃምም ፣ ለዚሁ ፣ ለሰላም ፣ ንጉሥ ፣ ከከብቱ ፣ ሁሉ ፣ ከአሥር ፣ አንድ ፣ (አሥራት)፣ አወጥቶ ፣ እንደገበረለት ፣ ይናገራል ። አንዳንድ ፤ ጸሐፊዎች፣ አብርሃም ፣ የገበረለት ፣ የሳሌም ፣ ንጉሥ ፣ የተባለው ፣ ሐሙራቢ ፣

ሳይሆን ፡ አይቀርም ፡ ብለው ፡ የተጠራጠሩ ፡ አሉ ። በእውነትም ፡ ሐሙራቢ ፡ የባቢሎን ፡ ንጉሥና ፡ አብርሃም ፡ የነበሩበት ፡ ዘመን ፡ ፭ኛውና ፡ ፲፱ኛው ፡ መቶ ፡ ዓመት ፡ መካከል ፡ ስለሆነ ፡ ሐሙራቢም ፡ በዚሁ ፡ ዘመን ፡ ሁሉን ፡ ጠቅሎ ፡ የሚገዛ ፡ የሳሌም ፤ (ሰላም)ና ፡ የጽድቅ ፡ (ፍርድ) ንጉሥ ፡ ስለሆነ ፡ መልከ ፡ ጼዴቅ ፡ የተባለው ፡ ሐሙራቢ ፡ ይሆን ፡ ይሆናልና ፡ አሁን ፡ ወደታሪኩ ፡ እንመለስ ።

ምዕራፍ ፡ ፲፰ ።

የግብፆችና ፡ የአሶራውያን ፡ ልዩነት ፡ የአሶራውያን ፡ ጭካኔ ።

ሐሙራቢ ፡ ከአርባ ፡ ዓመት ፡ በላይ፡ገዝቶ ፡ ከሞተ ፡ ወዲህ ፡ እየተከታተሉ ፡ በነገሡበት ፡ ዘመን ፡ የባቢሎን ፡ መንግሥት ፡ ድካም ፡ ተሰማው ፡ ሊያደክሙት ፡ የቻሉትም ፡ የርሱ ፡ ተገዥ ፡ የነበሩት ፡ በሰሜን ፡ ያሉት ፡ አሶራውያን ፡ ናቸው ። እነዚህም ፡ ሕዝቦች ፡ እንራምሲስ ፡ ዳግማዊ ፡ በ፲፫ኛው ፡ መቶ ፡ ዓመት ፡ ላይ ፤ የተዋጉዋቸው ፡ የሂቲቲ ፡ የኬታ ፡ ነገዶች ፡ ናቸው ። እነሱም ፡ ካሲት ፡ ከተባሉት ፡ ጋር ፡ ጎብረት ፡ አድርገው ፡ በከተማቸው ፡ በአሱር ፡ ሲኖሩ ፡ በኋላ ፡ በሺ ፡ ሁለት ፡ መቶ ፡ ዓመት ፡ ከክርስትና ፡ በፊት ፡ ግድም ፡ ወደ ፡ ደቡብ ፡ ወርደው፡ ከሕዝቡ፡ ተዋግተው ፡ የባቢሎንን ፡ ከተማ፡ ዘርፈው ፡ የሐሙራቢን ፡ ገናናውን ፡ የባቢሎንን ፡ መንግሥት ፡ መልሰው ፡ የአሶር ፡ መንግሥት ፡ አውራጃ ፡ አደረጉት ። እንደዚሁም ፡ በአጠገቡ ፡ ካሉት ፡ አገሮች ፡ መካከል፡የሚዶን፡መንግሥት ፡ አየለና ፡ ግዛት ፡ ለግዛት፡ሲቀማሙ ፡ ቆይተው ፡ እንደዚሁም፡ባቢሎናውያንም ፡ እየሸፈቱ ፡ ከአሶር ፡ ተገዥነት ፡ ነፃ ፡ ለመውጣት ፡ ሲታገሉ ፡ አሶራውያኑ ፡ ከጊዜ ፡ ወደ ፡ ጊዜ ፡ እያየሉ ፡ ሔዱ ። ነገሥታቶቻቸው ፡ ስልምናጽር ፤ ሳርጎን ፤ ሰናክሬም ፤ አሳርሐዶን ፤ አሱርባኒፓል ፡ ኃይላቸውንና ፡ ገናንነታቸውን ፡ በጭካኔ ፡ አረጋገጡ ። በዙሪያቸው ፡ ያለውን ፡ አገር ፡ ባቢሎንን ፡ ኤላምን ፡ ሰሜርያንና ፡ ይሁዳን ፡ ፍልስጥኤምን ፡ ሞዓብን ፡ ሐማትን ፡ እየተዋጉ ፡ በማሸነፍ ፡ የማረኩትን ፡ ነገሥታት ፡ ከንሕይወታቸው ፡ ቆዳቸውን ፡ እየገፈፉ ፡ በመቅጣት ፡ የቀረውንም ፡ ምርኮኛ ፡ በጅምላ ፡ በወታደር ፡

በግራ ፡ ክፉዩት ፡ በቀኝ ፡ ደት ፡ መንፈስ ፡ (ማርዱክና ፡ ቲአማት ፡) ለትግል ፡ ጠብ ፡ ሲዘምሩ ።

CITY - HALL LIBRARY
of
ADDIS ABABA

እያንጋጉ ፡ ወንዱንና ፡ ሴቱን ፡ ወደ ፡ ነነዌ ፡ እየወሰዱ ፡ ሥራ ፡ በማ ሠራት ፡ ግዛታቸውን ፡ አጸኑ ።

ባለፉት ፡ ምዕራፎች ፡ ሳርጎን ፡ ከኢትዮጵያዊው ፡ ፈርዖን ፡ ከሻባካ ፡ (ሰባኮን) ጋር ፤ ልጁ ፡ ሰናክሬም ፡ ደግሞ ፡ ከሻባቶካና ፡ ከታርሐቃ ፡ ጋር ፡ አሣርሐዶን ፡ ከታርሐቃ ፡ ጋር ፤ አሱርባኒፓልም ፡ ከታኑታሙን ፡ ጋር ፡ ያደረጉትን ፡ ጦርነት ፡ ተመልክተናል ።

በጠባይና ፡ በመልክ ፡ ግብፃውያንና ፡ አሶራውያን ፡ በጣም ፡ ይለያያሉ ። አሶራውያን ፡ በየታሪኩ ፡ በየሐውልቱ ፡ ላይ ፡ እንደሚ ታዩት ፡ ፊታቸው ፡ ረዣዥም ፡ አፍንጫቸው ፡ ዘለግ ፡ ያለ ፤ ጢማ ሞች ፤ ሰውነታቸው ፡ ጠንካራ ፡ ጥብቅ ፡ ሲሆን ፡ ግብፃውያኑ ፡ ፊታ ቸው ፡ አጠር ፡ ያለ ፡ ሆኖ ፡ ወደ ፡ ክብነት ፡ ያደላል ። በጠባይ ፡ ደግሞ ፡ አሶራዊ ፡ ለሰው ፡ የማይሳሳ ፡ ጨካኝ ፡ ለምርኮኛው ፡ የማይ ራራ ፡ በመዋጋትና ፡ ደም ፡ በማፍሰስ ፡ ደስታ ፡ የሚሰማው ፡ አብ ዛኛ ፡ ጊዜ ፡ ወደ ፡ ሥጋዊነት ፡ ወደ ፡ ጥቅም ፡ የሚያዘነብል ፡ ሲሆን ፡ ግብፃዊው ፡ በሃይማኖት ፡ ረገድ ፡ ርቀት ፡ መንፈሳዊነት ፡ የቀለም ፡ ሰውነት ፡ ይሰማዋል ። ባለፈው ፡ ታሪኩ ፡ እንዳነበብነው ፡ ግብፃዊ ፡ በገርግንነት ፡ መዋጋቱ ፡ ከማረካቸው ፡ ውስጥ ፡ ለየአማልክቱ ፡ እንደ ፡ ዘመኑ ፡ ልማድ ፡ እየመታ ፡ ወይም ፡ እያረደ ፡ መሠዋቱ ፡ ባይቀር ፡ በጅምላ ፡ በምርኮኛ ፡ ላይ ፡ እንደአሶራዊ ፡ ጭካኔና ፡ የዕብ ሪት ፡ አገዳደል ፡ አይፈጽምም ።

ስለአሶራውያን ፡ ተዋጊነትና ፡ ጭካኔ ፡ ለመረዳት ፡ አሥር ፡ ናዚር ፡ አባል ፡ የሚባለው ፡ በ፰፻፹፬ ፡ ዓመት ፡ ከክርስቶስ ፡ ልደት ፡ በፊት ፡ ግድም ፡ የነገሠው ፡ ንጉሥ ፡ ራሱ ፡ በዘመኑ ፡ ወደ ፡ አንድ ፡ ወደ ፡ ሸፈተ ፡ አገር ፡ ዘምቶ ፡ ሲመለስ ፡ በደንጊያ ፡ ላይ ፡ ያስቀረጸውን ፡ ጽሑፍ ፡ ከዚህ ፡ ቀጥሎ ፡ ስንመለከት ፡ የአሶራውያንን ፡ ጭካኔ ፡ ያስረዳናል ።

« ተራራውን ፡ አልፌ ፡ ሔድሁ ፡ ወደ ፡ ሁላይ ፡ ምሽግ ፡ ወደ ፡ ኪናቡ ፡ ደረስሁ ፤ እንዳንድ ፡ የነፋስ ፡ ማዕበል ፡ ተወርውሬ ፡ በከተ ማዪቱ ፡ ላይ ፡ ወድቄ ፡ አሸነፍኋት ። ፮፻ ፡ የሚሆኑትን ፡ ተዋጊዎ ቹዋን ፡ በሰይፍ ፡ አስገደልኋቸው ፤ ፫ሺ ፡ የሚሆኑትን ፡ ከእሳት ፡ ነበልባል ፡ ላይ ፡ አስጣልኋቸው ። ሁላይን ፡ (አለቅዮውን) ግን ፡

ፊቱ ፡ የሰው ፡ ክንፋማው ፡ ኮርማ ፡ አማሱ ። ከሳርጎን ፡ ዳግማዊ ፡ ቤተ ፡ መንግሥት ፡ በራፍ ፡ ላይ ፡ የተገኘው ፡ (ሉቭር ።)

እኔው ፡ ራሴ ፡ አሰተኝቼ ፡ ከነሕይወቱ ፡ ቆዳውን ፡ በገዛ ፡ እጄ ፡ ገፍፌ ፡ እግንቡ ፡ ላይ ፡ ለጠፍሁት» ይላል።ከዚያ ፡ ደግሞ ፡ አልፎ ፡ ሱዝ ፡ ወደምትባለው ፡ የኤላም ፡ ከተማ ፡ ዘምቶ ፡ ከተማዪቱን ፡ ከቦ ፡ ካስጨነቀ ፡ በኋላ ፡ የኤላም ፡ ነገሥታት ፡ ሀብት ፡ ያለበትን ፡ ቤተ ፡ መንግሥት ፡ ዘርፎ ፡ ባገሪቱ ፡ ያደረገውን ፡ ግፍና ፡ ዕብሪት ፡ እንደ ፡ መልካም ፡ ሥራ ፡ እንደዚህ ፡ እያለ ፡ በመፎከር ፡ ግፉን ፡ ይመካበታል ፡ « . . . የኤላም ፡ ነገሥታት ፡ ከብዙ ፡ ዘመን ፡ ዠምሮ ፡ ያከማቹትን ፡ የብር ፡ የወርቅ ፡ የከበረ ፡ ደንጊያ ፡ የነገሥታት ፡ ጌጥና ፡ ልብስ ፡ የጦር ፡ መሣሪያ ፡ መብሊያና ፡ መጠጫቸውን ፡ . . . ሁሉ ፡ ዘርፌ ፡ ወደ ፡ አሶር ፡ ወሰድሁት ። ፴፪ ፡ የሚሆኑትን ፡ ከወርቅ ፡ ከብር ፡ ከመዳብ ፡ የተሠሩትን ፡ የንጉሡን ፡ ሐውልቶች ፡ ሌሎቹንም ፡ የወንድና ፡ የሴት ፡ አማልክት ፡ ሐውልት ፡ አፈራርሼ ፡ አመድ ፡ አድርጌ ፡ ለነፋስ ፡ ሰጠኋቸው ። ባንድ ፡ ወር ፡ ከ፳፭ ቀን ፡ ጉዞ ፡ አገሪቱን ፡ በሙሉ ፡ በዝብዝ ፡ ጨውና ፡ እሾህ ፡ ነሰነ ስሁባት ። የነገሥታቱን ፡ ልጆችና ፡ እኅቶች ፡ መኳንንቱንና ፡ ሹማምንቱን ፡ ቀስተኛውንና ፡ ሠረገላ ፡ ነጅውን ፡ . . . ሴቱንም ፡ ወንዱንም ፡ ወጣቱንም ፡ ሽማግሌውንም ፡ ከነከብቱ ፡ እንዳንበጣ ፡ የበረከተውን ፡ ሕዝብ ፡ እያንጋጋሁ ፡ ማርኬ ፡ ወደ ፡ አሶር ፡ አመጣሁት ፡ ባንድ ፡ ወር ፡ ውስጥ ፡ ኤላምን ፡ ገዝቼ ፡ የደስታና ፡ የተድላ ፡ ድምፅ ፡ ይሰማበት ፡ የነበረውን ፡ አገር ፡ የሜዳ ፡ አህያና ፡ የአውሬ ፡ መፈንጫ ፡ አደረግሁት ። »

የቡዳሀ ፡ ምክር ፡ የክርስትና ፡ ትምህርት ፡ ያላለሰለሰው ፡ ርኅራኄን ፡ ደግነትን ፡ ከሥንፍና ፡ ውጊያን ፡ ደም ፡ ማፍሰስን ፡ ባላጋራ ፡ ማሠቃየትን ፡ ከዠግንነት ፡ የሚቈጥረው ፡ የዚያን ፡ ዘመን ፡ የአሶር ፡ ሕዝብ ፡ በሜዳ ፡ ላይም ፡ በተራራም ፡ ለመዋጋት ፡ ደፋር ፡ የሆነውን ፡ አደጋ ፡ በመጣል ፡ ከተማ ፡ ከቦ ፡ በማስጨነቅ ፡ የተከበበውን ፡ ከተማ ፡ ጥሶ ፡ በመግባት ፡ በውስጥ ፡ ያገኘውን ፡ ሕዝብ ፡ በማንጫጫት ፡ የታወቀው ፡ የአሶር ፡ ወታደር ፡ እነሆ ፡ በዚህ ፡ ዓይነት ፡ በዙሪያው ፡ ያሉትን ፡ አገሮች ፡ አስጨንቆ ፡ ይገዛ ፡ ነበር ። የእስራኤልን ፡ መንግሥትና ፡ የሰማርያን ፡ ከተማ ፡ በምን ፡ አኳኋን ፡ እንደያዘውና ፡ ሕዝቡን ፡ ለምርኮ ፡ ወደነነዌ ፡ እንደወሰደው ፡ የእስ

የአሦር ፡ ንጉሥ ፡ ሰናክሬም ፡ በሠረገላ ፡ ታጅቦ ፡ ሲሔድ ።

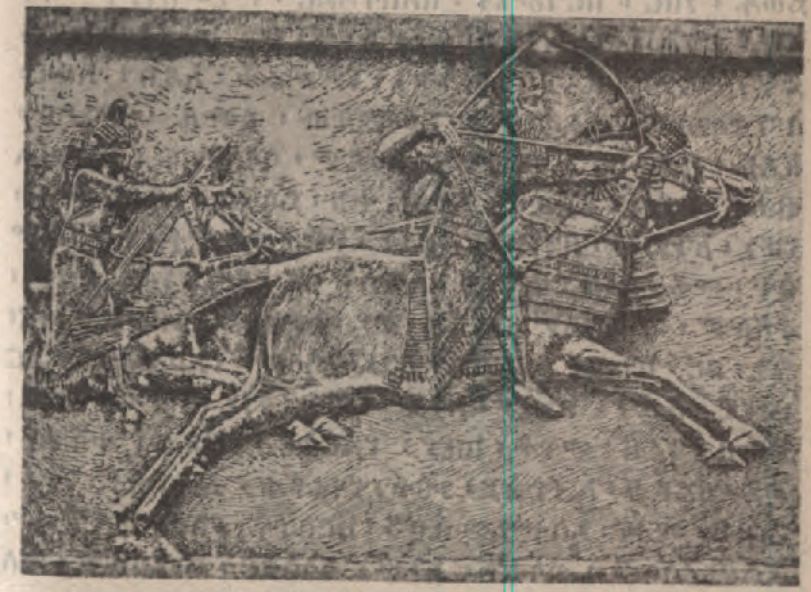

የአሦሩ ፡ ንጉሥ ፡ አሱርባኒፓል ፡ በፈረስ ፡ ሆኖ ፡ እያባረረ ፡ በቀስት አውሬ ፡ ሲያድን ።

ራኤል ፤ (ሰማርያ) ፡ ነገሥታት ፡ እነአክዓብ ፡ እነዮአስ ፡ እነአሕ
ዝያ ፡ በምን ፡ አኳኋን ፡ እንደተዋጉ ፡ በመጽሐፈ ፡ ነገሥት ፡ ይገ
ኛል (፩) ።

መቼም ፡ ቆዳ ፡ መግፈፉ ፡ ይበዛል ፡ ለማለት ፡ ነው ፡ እንጂ ፡ ነገ
ሥታት ፡ ከነወታደሮቻቸው ፡ በጦርነት ፡ ጊዜ ፡ በየትም ፡ አገርና ፡
ሥፍራ ፡ ያሉት ፡ አረማውያኑም ፡ በኋላም ፡ የተነሡት ፡ ክርስቲያኖች ፡
በምርኮና ፡ በሕዝብ ፡ ላይ ፡ የጭካኔ ፡ ሥራ ፡ መሥራታቸው ፡
የታወቀ ፡ ነው ። የምሥራቅ ፡ ንጉሥ ፡ ደግሞ ፡ ጠላቱን ፡ ሳይጨ
ርስ ፡ ጠላቴን ፡ ጨረስሁት ፡ ማለት ፡ ልማዱ ፡ ነው ።

የኢትዮጵያ ፡ ነገሥታት ፡ ከክርስትና ፡ ወዲህ ፡ እስከ ፡ ቅርቡ ፡
እስከ ፡ ዳግማዊ ፡ ምኒልክ ፡ ድረስ ፡ ያሉት ፡ ሁሉ ፡ ካንድ ፡ መንግ
ሥት ፡ ወይም ፡ ያንድ ፡ ነገድ ፡ ሕዝብ ፡ አምያባቸው ፡ ሲዋጉ ፡ ካሸ
ነፉ ፡ በኋላ ፡ የዚህኑ ፡ ድል ፡ ለወዳጅ ፡ ዘመድ ፡ በቃልም ፡ በጽሑ
ፍም ፡ ሲገልጹ ፡ ጠላቴን ፡ አንድ ፡ ሳላስቀር ፡ ፈጀሁት ፡ ማለትን ፡
ይወዱ ፡ ነበር ። በርኅራኄና ፡ በእስተዳደር ፡ የሚመሰገኑት ፡ ዳግ
ማዊ ፡ ምኒልክ ፡ እንኳን ፡ በሺ፰፻፹፰ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ከተደረገው ፡ ከዓ
ድዋ ፡ ጦርነት ፡ በኋላ ፡ የጦርነቱን ፡ የምሥራች ፡ አዲስ ፡ አበባ ፡
ለሚቀመጠው ፡ ለፈረንሳዊው ፡ ወዳጃቸው ፡ ለሙሴ ፡ ሞንዶን ፡
ቪዳዬ ፡ ሲጽፉለት ፡ ጣልያንን ፡ አንድም ፡ ሳላስተርፍ ፡ በእግዚአ
ብሔር ፡ ኃይል ፡ ፈጀሁት ፤ ያሉት ፡ ትዝ ፡ ይለናል ። እንደእውነቱ ፡
የሆነ ፡ እንደሆነ ፡ በዓድዋ ፡ ጦርነት ፡ የሞተው ፡ ሞቶ ፡ ከሺ ፡ አም
ስት ፡ መቶ ፡ በላይ ፡ ተማርኮ ፡ አምስት ፡ ሺ ፡ የሚሆነው ፡ ደግሞ ፡
ቆስሎም ፡ ሳይቆስልም ፡ እየሸሸ ፡ ወደ ፡ አሥመራ ፡ ገብቷል ። ነገር ፡
ግን ፡ ዘር ፡ ከገመድ ፡ ይስባል ፡ እንደሚባለው ፡ የአሶራውያን ፡ ዘር
ሴማዊ ፡ ሲሆን ፡ ከነዚያ ፡ አንድ ፡ ክፍል ፡ ነገደ ፡ ዮቅጣን ፡ ወደ ፡
ደቡብ ፡ ዓረብ ፡ መጥቶ ፡ ከዚያ ፡ የኤርትራን ፡ ባሕር ፡ ተሻግሮ ፡
ወደ ፡ ዛሬዪቱ ፡ ኢትዮጵያ ፡ ገብቶ ፡ የዛሬዪቱ ፡ ኢትዮጵያ ፡ ነዋሪ ፡
ሕዝብ ፡ መሪና ፡ አስተማሪ ፡ ሲሆን ፤ ክርስትና ፡ ያለሰለሰው ፡ ንጉሥ ፡
ያልጨረሰውን ፡ ጠላቱን ፡ አንድ ፡ ሳላስቀር ፡ ጨረስሁት ፡ ማለ
ትን ፡ ካባቶቹ ፡ ከሴማውያን ፡ እንደ ፡ ወረሰ ፡ ይሰማናል ።

(፩) መጽሐፈ ፡ ነገሥት ፡ ፩ኛ ፡ ም ፡ ፳፪ ፡ በመጽሐፈ ፡ ነገሥት ፡ ፪ኛ ፡ ም ፡ ፲፯ ።

ወደ ፡ ዋናው ፡ ጉዳይ ፡ እንመለስ ።

አሶራውያን ፡ እንደኢትዮጵያውያን ፡ ከጦርነትና ፡ ከዕረፍት ፡
የሚተርፈውን ፡ ጊዜያቸውን ፡ በአደን ፡ ያሳልፉ ፡ ነበር ። በአደኑት ፡
አውሬ ፡ በጣም ፡ መፎከርና ፡ መመካት ፡ ይወዱ ፡ እንደነበረ ፡ ያደ
ኑትን ፡ አውሬና ፡ ያደኑን ፡ አኳኋን ፡ የሚያሳይ ፡ ሐውልት ፡ በዘመ
ናቸው ፡ ያሠሩት ፡ በዛሬ ፡ ዘመን ፡ ከሐውልት ፡ ላይ ፡ ይገኛል ።
ግብፅን ፡ ፈርዖን ፡ ሆኖ ፡ ከገዛው ፡ ከታኑታሙን ፡ ጋር ፡ ለጦርነት ፡
የተሳለፈው ፡ ታላቂቱን ፡ የላዕላይ ፡ ግብፅን ፡ ከተማ ፡ ቴብን ፡ በዝ
ብዞ ፡ ያፈራረሳት ፡ የአማርሐዶን ፡ ልጅ ፡ አሱርባኒፓል ፡ ባንደኛው ፡
የአደን ፡ ሐውልቱ ፡ ሥር ፡ እኔ ፡ አሱርባኒፓል ፡ የሠራዊት ፡ ንጉሥ ፡
የአሡር ፡ አገር ፡ ንጉሥ ፡ ሁለት ፡ አንበሳ ፡ ገደልሁ ። የአስታርን ፡
የጦርነትን ፡ አምላክ ፡ ኃይለኛ ፡ ቀስት ፡ በነሱ ፡ ላይ ፡ ደገንሁባቸው ፡
የመጠጥና ፡ የስለት ፡ መሥዋዕትም ፡ አቀረብሁባቸው ፡ ብሎ ፡ ያስ
ቀረጸው ፡ በነነዌ ፡ ከተማ ፡ ይታያል ። ኤ ፡ ማሌና ፡ ገፎ ፡ ይስሐቅ ፡
የሚባሉት ፡ ሁለት ፡ ሊቃውንት ፡ ምሥራቅና ፡ ግሪክ ፡ በሚል ፡ አር
እስት ፡ ለትምህርት ፡ ያዘጋጁትን ፡ መጽሐፍ ፡ ከገጽ ፡ ፶፰ ፡ እስከ ፡
፸፯ ፡ ተመልከት ።

ምዕራፍ ፡ ፲፱ ።

ሁለተኛው ፡ የባሲሎን ፡ መንግሥት ፡ አነሣሥና ፡ ሲአክባር ፡
የሜዶን ፡ ንጉሥ ፡ — የባቢሎን ፡ ንጉሥ ፡ ናቡከደነጾርና ፡
የእስራኤል ፡ ምርኮ ።

የአሶር ፡ ንጉሥ ፡ አሱርባኒፓል ፡ ከአባቶቹ ፡ ከነአሣርሐዶን ፡
ከነሰናክሬም ፡ የበለጠ ፡ የአሶርን ፡ መንግሥት ፡ ከፍ ፡ ከፍ ፡ አድርጎ ፡
ነበር ፡ ጥንት ፡ የግብፅ ፡ ታላላቅ ፡ ነገሥታት ፡ እነቱትሞሲስ ፡ እነ ፡
ራሞሴስ ፡ ወደኑብያም ፡ (ኢትዮጵያ) ፡ ወደ ፡ መካከለኛው ፡ ምሥ
ራቅ ፡ ወደነኬታ ፡ ወደነሂቲቲ ፡ ሶርዮፓለስቲን ፡ እየዘመቱ ፡ ከየከ
ተማው ፡ በዘረፉት ፡ ሀብት ፡ ከብረው ፡ እንደነበር ፡ አሁን ፡ ደግሞ ፡
በፋንታቸው ፡ አሶራውያን ፡ ግብፅን ፡ በጦር ፡ ኃይል ፡ በያዙ ፡ ጊዜ ፡
የታወቁትን ፡ ከተማዎች ፡ እነቴብን ፡ ይዘው ፡ ባፈራረሷት ፡ ጊዜ ፡ በዚያ ፡

ያለውን ፡ የፈርዖናዊነት ፡ የአማልክቱን ፡ የነአምንን ፡ የደለበ ፡ ሀብት ፡ ዘርፈው ፡ በመውሰድ ፡ በአጠባባቸው ፡ ካሉት ፡ ከተሞች ፡ ከባቢሎን ፡ ከሱር ፡ (ከአሻሙያን) ፡ ከሱዝ ፡ (ኤላም) ፡ ከሜዶን ፡ ከልዳ ፡ የተገኘውን ፡ ሀብትና ፡ መጣሪያ ፡ ሁሉ ፡ ባንድነት ፡ ወደነነዌ ፡ እያጋዙ ፡ ቤተ ፡ መንግሥታቸውን ፡ አከበሩት ፤ የነነዌን ፡ ከተማ ፡ ታሳት ፡ እድርገው ፡ አደመቋት ።

አሁን ፡ ግን ፡ እነዚህ ፡ እየተቀጠቀጡ ፡ እየተበረሩ ፡ ሲገዙ ፡ የነበሩት ፡ የባቢሎን ፡ የግብፅ ፡ የኤላምና ፡ የሜዶን ፡ አገሮች ፡ ጋይ ለኛው ፡ አሱርባኒፓል ፡ ሲሞትላቸው ፡ የአሶርን ፡ የአገዛዝ ፡ ቀንበር ፡ ጥለው ፡ የራሳቸውን ፡ ነፃነት ፡ ለማቋቋም ፡ መንቀሳቀስ ፡ ዠመሩ ፡ ከሐሙራቢ ፡ ሞት ፡ ወዲህ ፡ ደክሞ ፡ ለአሶር ፡ እንደ ፡ አንድ ፡ አውራጃ ፡ ሆኖ ፡ የነበረው ፡ ባቢሎን ፡ ባሁኑ ፡ ጊዜ ፡ ደግሞ ፡ የትንግሌሙሩ ጊዜ ፡ ተቃረበ ። የመጀመሪያው ፡ ትንግሌ ፡ በሐሙራቢና ፡ በአባቶቹ ፡ ጊዜ ፡ ስለተፈጸመ ፡ የባቢሎን ፡ የአሁኑ ፡ ትንግሌ ፡ ዳግም ፡ ትንግሌ ፡ መሆኑ ፡ ነው ።

ለመጀመሪያው ፡ ጊዜ ፡ ከነዚህ ፡ የአሶር ፡ ተገዥ ፡ ከነበሩት ፡ አገሮች ፡ ውስጥ ፡ ለጊዜው ፡ የመነጣት ፡ ዕድል ፡ ያጋጠመው ፡ የሜዶኑ ፡ ንጉሥ ፡ ፍራኦርቲስ ፡ ነው ። እርሱም ፡ በአገሩ ፡ ኃይል ፡ ሲሰማው ፡ የኃይለኛው ፡ የአሱርባኒፓል ፡ ልጅ ፡ ሳራኩስ ፡ ደካማ ፡ መሆኑን ፡ በተረዳ ፡ ጊዜ ፡ ጦርነት ፡ አነግበት ፡ ቢሆንም ፡ ሁለቱም ፡ ፈጽመው ፡ ላይገናነሩ ፡ ፍራኦርቲስ ፡ ሞተና ፡ በመንግሥቱ ፡ የቀከተለው ፡ ልጁ ፡ ሲአክሳር ፡ ከአባቱ ፡ የበለጠ ፡ አይሎ ፡ ሳራኩስንና ፡ የአሶርን ፡ መንግሥት ፡ አስጨነቃቸው ።

የአሱሩ ፡ ንጉሥም ፡ ሲአክሳርን ፡ ለመመለስ ፡ አቅም ፡ ስላነሰው ፡ ፈሰሜን ፡ የሚኖሩትን ፡ ከሱ ፡ ሕዝቦች ፡ (መጽሐፍ ፡ ቅዱስ ፡ ጉግ ፡ ማጎግ ፡ የሚላቸውን ?) ለርዳታ ፡ ጠቀሰበት ። እነሱም ፡ በካ ወሳገዝ ፡ በዝኩል ፡ አልፈው ፡ በመግባቶቸው ፡ ያገኙትን ፡ አገርና ፡ ሕዝብ ፡ እያጠፉ ፡ መጡ ። ነገር ፡ ግን ፡ ሲአክሳር ፡ የሚያቱ ፡ ንጉሥ ፡ ሙናን ፡ ይዞ ፡ በድፍረት ፡ ወጊያ ፡ ገጠመና ፡ አሸንፎ ፡ አባረራቸው ። ከየአገሩ ፡ በዝርፊያ ፡ የሰበሰቡትንም ፡ ሀብትና ፡ መጣሪያ ፡ ሁሉ ፡ ቀማቸው ። እነሱንም ፡ ከአጠፋቸውም ፡ ራኩን ፡ እነሱን ፡ ወደጠፋው

ቸው ፡ መደአሶራውያን ፡ አዞረ ። በተራቸውም ፡ አሶራውያን ፡ ተሸንፈው ፡ ሲአክሳር ፡ ነነዌን ፡ ድል ፡ አድርጎ ፡ ያዛትሙነቢቅ ፡ ናሆም ፡ እንዳለው ፡ አሰይውያን ፡ ቀድሞ ፡ የአሞንን ፡ ከተማ ፡ ሱውን ፡ ሰበደ ፡ በመጨረሻ ፡ ሕዝቡን ፡ ደግሞ ፡ በግዞተኝነት ፡ ከቱበ ፡ የግስትበልጠው ፡ ነነዌ ፡ ፀተራዋ ፡ በሲአክሳር ፡ ጦሮ ፡ ተበጠሰች ። ትንቢተ ፡ ናሆም ፡ ምዕራፍ ፡ ፫ ።

በዚህ ፡ ጊዜ ፡ ባቢሎንን ፡ የሚገዛው ፡ የባቡልጋንና ፡ አባቱ ፡ ናቦፖላሳር ፡ የሚባለው ፡ ነው ። ሲአክሳር ፡ የሜዶኑ ፡ ንጉሥና ፡ ጎበኝ ሳሳር ፡ ጋብቻች ፡ ስለነበሩ ፡ በዘመናቸው ፡ በጣም ፡ ወሻድና ፡ የቃል ኪዳን ፡ ጓደኞች ፡ ነበሩ ። ሲአክሳር ፡ ከኔውቃ ፡ የአሶርን ፡ አገር ፡ ሲይዝ ፡ እንደአሶር ፡ ግዛት ፡ ይቈጠሩ ፡ የነበሩትን ፡ የፓለስቲንን ፡ የሦርያን ፡ የግብፅን ፡ ግዛት ፡ ስባቢሎን ፡ ንጉሥ ፡ ለናቦፖላሳር ፡ ሰጠው ። በዚህም ፡ ዙሪያ ፡ ኢዮአቄም ፡ በይሁዳ ፡ የፐሳሜቲከ ፡ ልጅ ፡ ኔቃዎ ፡ በግብፅ ፡ ከአሜን ፡ አሥር ፡ በኋላ ፡ የነገሠው ፡ አስዮርታ ፡ የሚባለው ፡ በናፓታ ፡ (ኢትዮጵያ) ፡ የየግል ፡ መንግሥታቸውን ፡ ይዘው ፡ ይመሩ ፡ ነበር ።

የናፓታው ፡ መንግሥት ፡ ሩቅ ፡ በመሆኑ ፡ እነዚህ ፡ ኃይለኞች ፡ አገሮች ፡ ዕጣ ፡ አልተጣሉበትም ፡ ግብፅና ፡ ይሁዳ ፡ ግን ፡ በመጀመሪያ ፡ እርስ ፡ በርሳቸው ፡ ግብፅ ፡ ልግዛ ፡ የኢዮሲያስ ፡ ይሁዳ ፡ አልገዛም ፡ በማለት ፡ ሁለቱ ፡ ሲዋጉ ፡ ከቆዩ ፡ በኋላ ፡ በመጨረሻ ፡ ኔቃዎ ፡ የግብፅ ፡ ንጉሥ ፡ ግርዶ ፡ (ከሊዶና ፡ ይሁብ) ፡ ላይ ፡ የይሁዳን ፡ ንጉሥ ፡ ገድሎ ፡ በደሊታ ፡ በድል ፡ አድራጊነት ፡ መደከተማው ፡ ወደ ፡ ሙራብ ፡ ተመልሶ ፡ የውስጥ ፡ አስተዳደር ፡ ሥራውን ፡ በሚቀጥልበት ፡ ጊዜ ፡ ዘሜዶኑ ፡ ንጉሥ ፡ ስሲአክሳር ፡ ሬቃድ ፡ የግብፅን ፡ ደጴ ፡ ሚሰማ ፡ ግዛት ፡ መደባቢሎን ፡ መንግሥት ፡ እንዲሠጋ ፡ ተመኖ ፡ ቋንጸፈረ ፡ ይሁዳን ፡ ካሳሙኑ ፡ በኋላ ፡ ግብፅን ፡ ደግሞ ፡ ስማሳመን ፡ የባቢሎኑ ፡ ንጉሥ ፣ ናቦፖላሳር ፡ ልጁን ፡ ናበኩደነፅርን ፡ መር ፡ እስይዞ ፡ ላከው ፡

በዘኩሉ ፡ የግብፅ ፡ ንጉሥ ፡ ኔቃዎም ፡ ሁልጊዜም ፡ የፓለስቲንን ፡ የይሁዳን ፡ አውራጃው ፡ ሁሉ ፡ ግዛቱ ፡ ነው ፡ በማለት ፡ ናበኩደን ጸርን ፡ ለመግጠም ፡ ከግብፅ ፡ ወደ ፡ ካርጋሚሽ ፡ መጥቶ ፡ ወርነት ፡

ተጋጠመና ፣ ናቡከደነጾር ፣ ኒቃዎን ፣ አባረረው ። የራሱንም ፣ የግብፅን ፣ ግዛት ፣ ወደባቢሎን ፣ ለመደረብ ፣ ኒቃዎን ፣ ሲያባርር ፣ በመካከል ፣ በባቢሎን ፣ ከተማ ፣ አባቱ ፣ መሞቱን ፣ ሰማ ። ስለዚህ የራሱን ፣ ሥርዓት ፣ ንግሥ ፣ ለመፈጸም ፣ ናቡከደነጾር ፣ በቶሎ ፣ ወደባቢሎን ፣ ተመለሰ ። ይኸም ፣ ሁኔታ ፣ ለግብፅ ፣ ንጉሥ ፣ ለኒቃዎ ፣ ትንሽ ፣ የተሰፋ ፣ ጊዜ ፣ ሰጠው ። እንደገና ፣ ለማንሠራራትና ፣ የጦር ፣ ኃይሎ ፣ ለማግኘትም ፣ ከኢዮአስ ፣ ወዲህ በኢዮአቄም ፣ ጊዜ ፣ ከፋኖ ፣ በክለዳውያኑ ፣ ተመትቶ ፣ ከዚያ ፣ ወዲያ ፣ እየገበረ ፣ በሰላም ፣ የተቀመጠውን ፣ የይሁዳን ፣ መንግሥት ፣ አለሁልህ ፣ እያለ ፣ በባቢሎን ፣ መንግሥት ፣ ላይ ፣ እንዲነሣ ፣ ይጐተጉተው ፣ ጀመር ።

በዚህም ዘመን ፣ በግሪክ ፣ አገር ፣ ሰባቱ ፣ ሊቃውንት ፣ እነሶሎን ፣ ሌሎቹም ፣ እነፒታጎራ ፣ በቅርቡ ፣ ደግሞ ፣ በይሁዳ ፣ ስመ ፣ ጥሩዎቹ ፣ ነቢያት ፣ እነኤርምያስ ፣ እነዳንኤል ፣ የነበሩበት ፣ ዘመን ፣ ነው ። ግሪኮቹ ፣ ፊንቂዎች ፣ ካርታጎኖች ፣ ሮማውያንም ፣ መንግሥታቸውን ፣ እቋቋመው ፣ የየግል ፣ አገራቸውን ፣ መምራት ፣ የጀመሩበት ፣ ጊዜ ፣ ነው ።

ናቡከደነጾር ፣ ከግብፅ ፣ ወደባቢሎን ፣ ተመልሶ ፣ ያባቱን ፣ ዙፋን ፣ ኪያዘ ፣ ወዲህ ፣ የይሁዳንና ፣ የሶርያን ፣ መሸፈት ፣ ሰማ ። የጦር ፣ ሠራዊቱንም ፣ ራሱ ፣ እየመራ ፣ መጥቶ ፣ ሁሉንም ፣ አገሮች ፣ መታቸው ። ከሁለቱም ፣ ይበልጥ ፣ በይሁዳና ፣ በከተማዋ ፣ በኢየሩሳሌም ፣ ብዙ ፣ የሚካኤ ፣ ሥራ ፣ ፈጸመበት ። ብዙ ፣ ቀን ፣ ከቦ ፣ አስጨንቆ ፣ ከያዛት ፣ በኋላ ፣ የንጉሡን ፣ የሴዴቅያስን ፣ ዓይን ፣ በጉጠት ፣ አስወጣው ፣ ቤተ ፣ ሰቦቹንና ፣ ልጆቹንም ፣ አስገደላቸው ። በሰሎሞን ፣ ዘመን ፣ አምሮ ፣ የተሠራውን ፣ የእግዚአብሔርን ፣ ቤተ ፣ መቅደስ አስፈርሶ ፣ በቤተ ፣ መንግሥቱም ፣ በቤተ ፣ መቅደሱም ፣ የተገኘው ፣ ወርቅና ፣ ብር ፣ መሣሪያውም ፣ ሁሉ ፣ ተዘረፈ ። እስራኤሎችም ፣ ከነሹማምንቶቻቸው ፣ ተይዘው ፣ በመታደር ፣ እየተነዱ ፣ እየተደበደቡ ፣ በምርኮ ፣ ወደባቢሎን ፣ ሄዱ ። እነዳንኤልም ፣ አብረው ፣ ምርኮኛ ፣ ሁነው ፣ ሲሄዱ ፣ ኤርምያስ ፣ ብቻ ፣ ወደግብፅ ፣ ሽሽቶ ፣ ስቆታወ ፣ ኤርምያስ ፣ የሚባለውን ፣ የነዝን ፣ መጽሐፍ ፣ የጻፈው ፣ ያን ፣ ጊዜ ፣ ነው ። ይህ ፣ ኢየሩሳሌም ፣ የፈረሰበትና ፣ እስራኤሎች ፣ የተማረኩበት ፣ ጊዜ ፣ ከክርስቶስ ፣ ልደት ፣ በፊት ፣ ፭፻፹፮ ፣ ዓመት ፣ ነው ።

ስለኒቃዎና ፣ ስለኢዮስያስ ፣ ጦርነት ፣ ይልቁንም ፣ ስለናቡከደነጾር ፣ ጦርነት ፣ ስለእስራኤሎች ፣ ምርኮ ፣ በመጽሐፈ ፣ ነገሥት ፣ ካልዕ ፣ ከምዕራፍ ፣ ፳፫ ፣ ፳፭ ፣ ድረስ ፣ ያለውን ፣ ተመልከት ። ሰትን ፣ ቢተ ፣ ዳንኤልም ፣ በዚና ፣ መዋዕልም ፣ በየሥፍራው ፣ ይመጠኑ ፣ ይገኛል ።

እስራኤላውያን ፣ በባቢሎን ፣ ተማርከው ፣ በናቡከደነጾር ፣ በናቡኒክ ፣ በቤልሻጽር ፣ (ቤልሻሩሱር) ፣ መጽሐፍ ፣ ቅዱሳችን ፣ ብልጣሶር ፣ በሚለው ፣ ዘመን ፣ መንግሥት ፣ ግዞተኛ ፣ ሆነው ፣ እንዳንዶቹም ፣ ከመካከላቸው ፣ ባለሟልነት ፣ እየገጠማቸው ፣ ስባ ፣ ዓመት ፣ ያህል ፣ እንደኖሩ ፣ ለነርሱ ፣ የሚራራ ፣ ንጉሥ ፣ እግዚአብሔር ፣ እስካሳቸው ። ይኸውም ፣ ቂሮስ ፣ የተባለው ፤ ንጉሥ ፣ ነው ። አሱም ፣ ባባቱ ፣ የፋርስ ፣ ንጉሥ ፣ የካምቢዝ ፣ ልኛ ፣ ልጅ ፣ በናቱ ፣ የሚዶን ፣ ንጉሥ ፣ የሲአክሳር ፣ ልጅ ፣ የአስቲአግስ ፣ የልጅ ፣ ልጅ ፣ ነው ።

ስለዚህ ፣ ቂሮስ ፣ ከሠላት ፣ ነጋሢ ፣ ቤት ፣ ከፋርስና ፣ ከሚዶን ፣ ተወልዶ ፣ በአስቲአግስ ፣ ቤተ ፣ መንግሥት ፣ አሥር ፣ ዓመት ፣ ያህል ፣ ሕግና ፣ ሥርዓት ፣ እየተማረ ፣ ከአደገ ፣ በኋላ ፣ ያባቱን ፣ መንግሥት ፣ ይዞ ፣ በባቢሎን ፣ መንግሥት ፣ ላይ ፣ ተነሣበት ። የናቡከደነጾር ፣ ልጅ ፣ ናቡናድርና ፣ ልጁ ፣ ቤልሻጽርም ፣ ብዙ ፣ ቀን ፣ ተከላከሉት ። በመጨረሻ ፣ የኤፍራጥስን ፣ ወንዝ ፣ ዘግቶ ፣ አስጨንቆ ፣ ባቢሎንን ፣ በ፭፻፴፰ ፣ ዓመት ፣ ከክ ፣ ልደት ፣ በፊት ፣ ያዛት ። በዚያን ፣ ጊዜ ፣ በባቢሎን ፣ ቤተ ፣ መንግሥት ፣ ስታሠሩት ፣ ስየአገሩ ፣ ነገሥታትና ፣ መሳፍንት ፣ ሁሉ ፣ ወደ ፣ የአገራቸው ፣ እንዲገቡ ፣ ነፃነት ፣ ሲሰጥ ፣ የሰኤል ፣ ሹማምንት ፣ እነዘሩባቤል ፣ እነነህምያ ፣ እነዕዝራ ፣ ድል ፣ አድራጊው ፣ ፊት ፣ የምርኮኛነታቸውን ፣ ታሪክ ፣ ተረኩለት ። እሱም ፣ እዘነላቸው ፣ ሕዝባቸውንም ፣ የተዘረፈባቸውንም ፣ ዕቃ ፣ መሣሪያ ፣ ሁሉ ፣ ይዘው ፣ ወደአገራቸው ፣ እንዲመለሱ ፣ የእግዚአብሔርንም ፣ ቤተ ፣ መቅደስ ፣ መልሰው ፣ እንዲሠሩ ፣ ፈቀደላቸው ። ስለዚህ ፣ እስራኤል ፣ ስባ ፣ ዓመት ፣ በምርኮ ፣ ከኖሩበት ፣ ከባቢሎን ፣ ተመልሰው ፣ ኢየሩሳሌም ፣ ገቡ ። ስፋርስም ፣ መንግሥት ፣ እየገበሩ ፣ የኢየሩሳሌምንም ፣ ከተማና ፣ ቤተ ፣ መቅደስ ፣ መልሰው ፣ ሠሩ ። መጽሐፈ ፣ ዕዝራን ፣ በሙሉ ፣ ተመልከት ።

እሀዝ ፣ ግን ፣ የፋርስን ፣ መንግሥት ፣ ታሪክ ፣ ወይራት ባለው ፣ ምዕራፍ ፣ እስከ ፵፰ ቁጥር ። ድረስ ፣ የአሶርንና ፣ የባቢሎንን ፣ ታሪክ ፣ ባጭሩ ፣ ዘክረመለከትን ፣ በሶላ ፣ ግይማናታቸው ፣ ምን ፣ እንደነበረ ፣ እናንብባለን ።

ምዕራፍ ፲፫

የአሶርና ፣ የባቢሎን ፣ የከለዳውያን ፣ ሬደል ና ፣ ጽሑፍ ፣ አንሳንድ ፣ ልማድና ፣ ግይማናታቸው ።

ዓለሙ ፣ እንዲቀመለከትነው ፣ ዘጠቅላላው ፣ ያአሶርና ፣ የባቢሎን ፣ ሕዝብ ፣ የሚባለው ፣ በውስጡ ፣ ሱመር ፤ አክድ ፤ አሶር ፤ ካልዲ ፤ በቢሎን ፣ የሚባል ፣ ልዩ ፣ ልዩ ፣ ነገድ ፣ እንደመሆኑ ፣ መጠን ፣ ልማድና ፣ የይማናታቸው ፣ መሰያየቱ ፣ የታወቀ ፣ ነው ። ሴማዊው ፣ ዘር ከጊዜ ፣ ወደ ፣ ጊዜ ፣ እየበረታ ፣ በመሔዱ ፣ በካሙ ፣ ዘር ፣ ላይ ፣ እየቀ ደባለቀ ፣ የምዕራብና ፣ የምሥራት ፣ ሴማዊ ፣ እየሆኑ ፣ የምሥራቱ ፣ ሴማዊ ፣ አካድ ፤ የምዕራቡ ፣ የከነዓናውያን ፣ ወገን ፣ ፊስ ፣ ሻምራ ፤ ዕብራውያን ፤ ፊንቄ ፣ ሲሆኑ ፣ ደግሞ ፣ አራማውያን ፣ የተባሉት ፣ ፍልስጤማውያን ፣ ጋልሜዕያን ፤ ናባዋያን ፣ ሲሪያን ፣ እየተባሉ ፣ የዘር ፣ ሐረጎቻቸው ፣ በበረከቱ ፣ መጠን ፣ የልማዳቸው ፣ የይማናታቸው ፣ ደረጃቸው ፣ የመንግሥታቸው ፣ ልዩነት ፣ በያልበት ፣ እየበረከተ ። ሔዷል ።

ከነርሱም ፣ ጋር ፣ በመደ ፣ ቃሥይትና ፣ ከወደ ፣ ሰሜን ፣ የመ ጣው ፣ ሂንዶ ፣ አውሮፕም ፣ የተባለው ፣ ከአሶርያ ፣ በቅ ፣ እድ ርጎ ፣ ወደ ፣ ጥንታዊት ፣ አየርያ ፣ ተብለች ፣ እስከ ፣ ግሪክ ፣ እየደረሰ ፣ የዘለን ፣ ዘርም ፣ ልማድ ፣ አበደበት ፣ ሥልጣኔውንም ፣ አተረፈ ።

አሁን ፣ ግን ፣ የዘሀን ፣ ታተን ፣ የተነሣንበትን ፣ የአሶርንና ፣ ደበባቢሎንን ፣ ስለግይማናታቸው ፣ ከመጻፋችን ፣ በፊት ፣ ስለፈደላ ቸው ፣ በጥቂቱ ፣ እንመልከት ።

እዕዚህ ፣ ሕዝቦች ፣ ከሙያመሪያ ፣ ጊዜ ፣ ዝምሮ ፣ የሚሥሩ በት ፣ ፈደል ፣ ከግብፆች ፣ ባንጻንድ ፣ ሁኔታ ፣ የተለየ ፣ ነው ። ግብ ፆች ፣ በብዙ ፣ ዓይነት ፣ ነገር ፣ እንስሳንና ፣ የቤት ፣ ዕቃን ፣ የሰውን ትን ፣ አባል ፣ ሙሉ ፣ ለፈደልነት ፣ ሲጠቀሙበት ፣ እንደነበረ ፣ ከሱ መር ፣ በተዋሱት ፣ መሠረት ፣ አሶራውያንም ፣ በመያመሪያ ፣ ፈደል ፣ ግግኘት ፣ ስለአልቻሉ ፣ አሳባቸውን ፣ ባንጻንድ ፣ የዕቃና ፣ የነገር ፣ ሥዕል ፣ ሲገልጹ ፣ ቆይተው ፣ በኋላ ፣ አንድ ፣ እንደ ፣ ምስማር ፣ ያለው ፣ ሞንትሳቱ ፤ ፫ ፣ ግዕዘን ፣ ያለው ፣ ምልክት ፣ ከሌሎች ፣ ጋር ፣ እየተደባለቀ ፣ ራሱንም ፣ ችሎ ፣ ይሠራበት ፣ ዝመር ። ይህ ፣ ምል ክት ፣ ሥዕል ፣ እንደዚህ ፣ ነው ።

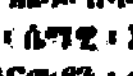

ይህ ፣ ሥዕል ፣ በጉኑ ፣ ወደ ፣ ተኛ ፣ ወይም ፣ ወደ ፣ ግራ ፣ ሲጋ ደም ፣ ተዘንዝቆ ፣ ወይም ፣ ቀጥ ፣ ብሎ ፣ ሲሣል ፣ ልዩ ፣ ልዩ ፣ የፈደል ፣ ዓይነት ፣ እየወሰደ ፣ ይነበባል ። አንዳንድ ፣ ጊዜ ፣ አንዱ ፣ ብቻውን ፣ ሌላ ፣ ጊዜ ፣ ፪ ፣ ወይም ፣ ፫ ፣ አየሆኑ ፣ አቀማመጣቸውን ፣ በለወጡ ፣ ቍጥር ፣ ስማቸው ፣ እየተለዋወጠ ፣ ወይም ፣ ከብዙዎቹ ፣ መካከል ፣ አንዱ ፣ ቆሞ ፣ ሌላው ፣ በጉኑ ፣ ሲጋደምበት ፣ ልዩ ፣ ስም ፣ እየተሰጣ ቸው ፣ በፈደልነት ፣ ሲሠራባቸው ፣ ኖረ ።

የዚህን ፣ ፈደል ፣ ስም ፣ ሳቲናች ፣ «ኩኔይፎርም-ግዕዝግ፣ መልክ» ብለው ፣ ሰይመውታል ። በዚህ ፣ ፈደል ፣ የአሶርና ፣ የባ ቢሎን ፣ ነገሥታት ፣ ካህናትና ፣ ሊቃውንት ፣ ሲጠቀሙበት ፣ ኖረው ፣ በኋላ ፣ በግብፆቹ ፣ ላይ ፣ እንዳመለከትነው ፣ የአራማይክና ፣ የሲሪ ያክ ፣ ደንበኛ ፣ ፈደል ፣ ለወጠው ። አራማይኩንና ፣ ሲሪያኩን ፣ ደግሞ ፣ ከከርበትና ፣ ወዲህ ፣ የግሪኮችና ፣ የርግውያን ፣ ከዚያም ፣ የዓረብና ፣ የቱርክ ፣ ወረራ ፣ በየአገራቸው ፣ ሲፈራረቁ ፣ በዚያው ፣ መሠረት ፣ ከሲሪያክ ፣ ወደላቲን ፣ ከዚያም ፣ ወደ ፣ ዓረብኛ ፣ ፈደል ፣ መለወጥ ፣ ግዴታ ፣ ሆነበት ።

ግይማናት ።

የአሶርና ፣ የባቢሎን ፣ ሕዝብ ፣ እንደ ግብፃውያን ፣ የይማናት ፣ በብዙ ፣ በግይታዩ ፣ አግልክት ፣ እያመለኩ ፣ የግይታዩትን ፣ በሚ ታዩ ፣ በሰውና ፣ በእንስሳ ፣ በፍጥረት ፣ መልክ ፣ ይቀርጿቸውዋል ፣ በግብፆች ፣ ዘንድ ፣ ያለው ፣ የፀሐይና ፣ የበረ ፣ ኮርማ ፣ አምልኮ ፣ በነ ዚህም ፣ ዘንድ ፣ መልኩንና ፣ ስሙን ፣ ለውጦ ፣ ይመጣል ። ሌሎችም ፣

አማልክት ፡ አየተባዙ ፡ ይከታተላሉ ፡ እንደ ፡ አንድ ፡ ቤተ ፡ ሰብ ፡ የዘራቸው ፡ ሐረግ ፡ መጥቶ ፡ ከተዋለዱ ፡ በኋላ ፡ የበረከቱት ፡ ከበረ ከቱ ፡ በኋላ ፡ የሚዋጉት ፡ የስማቸው ፡ ዝርዝር ፡ እንደዚህ ፡ እያለ ፡ ይመጣል ።

፩ ፤ አፕሱ- የሚባል ፡ በወንድ ፡ የሚጠራ ፡ ድብልቅልቅ ፡ የሆነ ጣፋጭ ፡ ውሃ ፡ ያለበት ፡ ጥልቅ ፡ ቀላይ ።

፪- ቲአማት=በሴት ፡ የምትጠራ ፡ የባሕር ፡ ውሃ ።

፫- ሙሙ ፡ የአፕሱና ፡ የቲአማት ፡ ልጅ ፡ የማዕበል ፡ ውሃ ።

ከአፕሱና ፡ ከቲአማት ፡ በአባብ ፡ መልክ ፡ ላከህሙ ፡ (ወንድ) ላከህሙ ፡ ሴት ፡ ተወለዱ ፡ ከነዚህም ፡ ከሁለቱ ፡ ደግሞ ፡ የሰማይ ፡ አምላክ ፡ የተባለው ፡ አንጻርና ፡ የመሬት ፡ አምላክ ፡ የተባለችው ፡ ኪግር ፡ ተወለዱ ። ከነዚህ ፡ ደግሞ ፡ አኑ ፡ (ሰማይ) ፡ ኤአ ፡ (ባሕር) ኢንሊል ፡ (መሬት) ፡ ተወልደው ፡ በአማልክትነት ፡ ሲሰገድላቸው ፡ ቆይቶ ፡ ከነዚህ ፡ ደግሞ ፡ በአሶራውያን ፡ ቤል ፡ በሴማውያን ፡ በዓል ፡ (ትርጓሜው ፡ ጌታ) ፡ የሚባለው ፡ ከማርዱክና ፡ ከአሡር ፡ ጋር ፡ ተወ ለዱና ፡ እነዚህ ፡ የመጨረሻዎቹ ፡ በየከተሞቹ ፡ በነነዌ ፤ በባቢሎን ፤ በኡር ፡ አማልክትነታቸውን ፡ አጸደቁ ።

እስራኤሎች ፡ ከሁለት ፡ ተከፍለው ፡ በሰሜን ፡ በኩል ፡ አሥሩ ፡ ነገድ ፡ ሰብቻ ፡ የእስራኤል ፡ መንግሥት ፤ የደቡቦቹ ፡ የይሁዳን ፡ መንግሥት ፡ አቋቁመው ፡ በነበሩበት ፡ ዘመን ፡ ሁለቱም ፡ ወገኖች ፡ በአሶራውያንና ፡ በባቢሎናውያን ፡ አማልክት ፡ በነበዓል ፡ (ብዔል) ማምለካቸውን ፡ በዚሁ ፡ የተነሣ ፡ እግዚአብሔር ፡ እየተቆጣ ፡ ለጠ ላቶቻቸው ፡ አሣልፎ ፡ እንደሰጣቸው ፡ በመጽሐፈ ፡ ነገሥት ፡ በዜና ፡ መዋዕል ፡ በየቦታው ፡ ይገኛል ።

አማልክቱ ፡ እንደዛሬ ፡ ቤተ ፡ ሰብ ፡ ከተዋለዱ ፡ በኋላ ፡ እንደ አቤልና ፡ ቃኤል ፡ መጣላታቸው ፡ መዋጋታቸው ፡ ያሸነፉት ፡ በተሸነፉት ፡ ደምና ፡ ሥጋ ፡ ዓለምን ፡ እንደፈጠሩ ፡ በዘመናቸው ፡ ተጽፏል ።

ከአሱርባኒፓል ፡ አዳራሽ ፡ ከክርስትና ፡ በፊት ፡ በ፯ኛው ፡ መቶ ፡ ዓመት ፡ ላይ ፡ የተጻፈ ፡ የአማልክት ፡ ታሪክና ፡ ዜና ፡ መዋዕል ፡ የተ

ጻፈበት ፡ ሰባት ፡ የድንጋይ ፡ ገበታ ፡ በቅርብ ፡ ጊዜ ፡ ተገኝቶ ፡ በዚሁ ፡ ባንደኛው ፡ ገበታ ፡ ቲአማት ፡ የድብልቅልቅ ፡ ቀላይ ፡ አምላክ ፡ የነ በረችው ፡ የአጋንንት ፡ የመሳፍንት ፡ አመቤት ፡ ሆና ፡ ከደጉ ፡ አም ላክ ፡ ከማርዱክ ፡ ጋር ፡ ያደረገችው ፡ ጦርነት ፡ ተጽፏል ።

ማርዱክ ፡ ከርሷው ፡ ዘር ፡ የመጣ ፡ ሆኖ ፡ እጠብ ፡ ያደረሳቸው ፤ በዓለም ፡ የመዠመሪያ ፡ አፈጣጠር ፡ ጊዜ ፡ አፕሱና ፡ ሙሙ ፡ ድብ ልቅልቅና ፡ ማዕበላዊ ፡ ውሃ ፡ ሆነው ፡ ሳለ ፡ በኋላ ፡ የተወለዱት ፡ ለዓለምና ፡ ለፍጥረት ፡ ሥርዓትና ፡ መልክ ፡ እየሰጡ ፡ ማስተዳደር ፡ ስለዠመሩ ፡ የፊተኞቹ ፡ በኋለኞቹ ፡ ተቀይመው ፡ ሊያጠፉዋቸው ፡ አድማ ፡ ስለአደረጉ ፡ መሆኑ ፡ ተጽፏል ። የአድማውን ፡ ወሬ ፡ ኤአ ፡ ሰማችና ፡ እነዚህን ፡ የመዠመሪያ ፡ ፍጥረቶች ፡ ገደለቻቸው ። ቲአ ማት ፡ ቀድሞውንም ፡ ለፍጥረት ፡ ሥርዓትና ፡ መልክ ፡ እያስፈል ግም ፡ ያሉትን ፡ እንፍጃቸው ፡ ተብሎ ፡ ሲመከር ፡ አሳባቸውን ፡ አል ተቀበለችም ፡ ነበር ። አሁንም ፡ የነርሱን ፡ መሞት ፡ ስትበማ ፡ በጣም ፡ ተናደደች ። ከነኤአም ፡ ጋራ ፡ ለመዋጊያ ፡ የሚያስፈሩ ፡ ጥርሳቸው ፡ የሾለ ፡ የዘንዶና ፡ የአባብ ፡ ሠራዊት ፡ ባንድ ፡ ጊዜ ፡ ወለደች ። ከነር ሱም ፡ ጋር ፡ ከንፋማውና ፡ የሚያንጸባርቀውን ፡ ደራጎንን ፤ ያበደ ፡ ውሻን ፤ እንደ ፡ ጊንጥ ፡ በጭራው ፡ የሚናደፈውን ፡ በግሩ ፡ እንደ ፡ ከብት ፡ የሚራገጠውን ፡ በእጁ ፡ እንደ ፡ ሰው ፡ በመርዛም ፡ ተስት ፡ እየነደፈ ፡ የሚገድለውን ፡ (ሶበድዓት ?) ፡ ሁሉ ፡ ከወለደቻቸው ፡ የአባብና ፡ የዘንዶ ፡ ሠራዊት ፡ ጋር ፡ ለጦርነት ፡ አሰለፈቻቸው ። የነዚህን ፡ ሁሉ ፡ መሪነት ፡ የዕድልን ፡ ገበታ ፡ በልቡ ፡ ላይ ፡ አሥራ ፡ ለኪንጉ ፡ ሰጠችው ።

የቲአማትን ፡ ጦር ፡ ድርጅት ፡ ኤአ ፡ (ባሕር) ፡ በሰማች ፡ ጊዜ ፡ ለአባቷ ፡ ለአንጻር ፡ (ሰማይ) ፡ ነገረችው ። አንጻር ፡ (ወይም ፡ አን ባር) ፡ ይኸን ፡ ሰምቶ ፡ ልቡ ፡ እንደ ፡ አሳት ፡ በንዴት ፡ እየተቃጠለ ፡ ጥርሱን ፡ ሲያፋጭ ፡ ጓደኞቹ ፡ አማልክት ፡ ተሰብሰበው ፡ ቲአማትን ፡ ማን ፡ ነው ፡ ሔዶ ፡ የሚገጥም ? ማን ፡ ይሁን ? እያሉ ፡ ይመክሩ ፡ ዠመር ። ማርዱክ ፡ «የአማልክት ፡ ዋና ፡ መሪ ፡ ብላችሁ ፡ ከሾማች ሁኝ ፡ እኔ ፡ ለመግጠም ፡ የተዘጋጀሁ ፡ ነኝ ፡ » ሲል ፡ አስታወቀ ። ከዚህ ፡ በኋላ ፡ አማልክቱ ፡ «አብሱኪና» ፡ በሚባለው ፡ ሠፈራቸው ፡

ሆነው ፣ ግብሩ ፣ ገብቶ ፣ እየተበላ ፣ እየተጠጣ ፣ ሲመከር ፣ « ማር ዱክ» ፣ ወደፊት ፣ ዓለምን ፣ ለመግዛት ፣ ዕድልና ፣ ችሎታ ፣ ያለው ፣ አምላክ ፣ መሆኑን ፣ ስለተረዱት ፣ አባቡን ፣ ተቀብለው ፣ ማንም ፣ ሊመልሰው ፣ የማይችለውን ፣ በጦር ፣ መሣሪያነቱ ፣ ተወዳዳሪ ፣ የሌ ለውን ፣ መብረቅን ፣ ሰጥተው ፣ ታላቅ ፣ በዓልና ፣ ሥነ ፣ ሥርዓት ፣ አድርገው ፣ ክቦሙት ፣ በኋላ ፣ « ሒድና ፣ ቲአማትን ፣ ግደል ፤ ነፋሳ ትም ፣ ደሟን ፣ ወደሲኦል ፣ ያውርዱት » ፣ ብለው ፣ አዘዙት ።

ከዚህ ፣ በኋላ ፣ ማርዱክ ፣ ቀስቱንና ፣ ፍላጻውን ፣ ዱላውን ፣ እንደጨበጠ ፤ መብረቅ ፣ በደረቱ ፣ ላይ ፣ አሥሮ ፤ ቲአማትን ፣ የሚይ ዝበት ፣ ወጥመድ ፣ ይዞ ፣ በአራቱ ፣ ማዕዘነ ፣ ዓለም ፣ ያሉትን ፣ ነፋ ሳት ፣ አስከትሎ ፣ ሌሎችን ፣ ውሽንፍርንና ፣ አውሎ ፣ ነፋስን ፣ የሚ ቀሰቅሱትን ፣ ሰባት ፣ ነፋሳት ፣ በቶሎ ፣ ፈጥሮ ፣ ወደ ፣ ቲአማት ፣ ለመ ሔድ ፣ ተነሣ ። አፈራራሹ ፣ ምሕረተ ፣ ቢሱ ፤ አደገኛው ፤ ፈጣኑ ፣ በሚባሉት ፣ መርዘኛ ፣ ጥርስ ፣ ባላቸው ፤ ሰውን ፣ ባገኙ ፣ ጊዜ ፣ ረጋ ግጠው ፣ መግደልን ፣ በተማሩ ፣ በአራት ፣ ፈረሶች ፣ በሚሳበው ፣ ሠረ ገላ ፣ ላይ ፣ ወጣ ። እንደዚህ ፣ ሆኖ ፣ በሩቅ ፣ እያብረቀረቀና ፣ እያስፈ ራራ ፣ ቲአማትና ፣ የጦር ፣ አለቃዋ ፣ ኪንጉ ፣ ወደሚገኙበት ፣ ሥፍራ ፣ ደርሶ ፣ ቲአማትን ፣ «ነይ ፣ እንግዴህ ፣ እንጋጠም» ፣ አላት ፣ እርሷም በድንጋጤ ፣ የጦርነት ፣ አማልክት ፣ እንዲረዷት ፣ ጨኽቷንና ፣ አዝ ሚዋን ፣ ለቀቀችው» ፣ እያለ ፣ በአሱርባኒፓል ፣ ቤተ ፣ መንግሥት ፣ የተገኘው ፣ የድንጊያ ፣ ጽሑፍ ፣ የአሶርና ፣ የባቢሎንን ፣ የአማልክት ፣ ተረት ፣ ይተርክና ፣ ውጊያቸውን ፣ ደግሞ ፣ በግጥም ፣ መልክ ፣ እንደ ዚህ ፣ ሲል ፣ ይቀጥላል ።

«ቲአማትና ፣ ማርዱክ ፣ ተያይዘው ፣ ተጨመዳድደው ፣ ይተና ነቁ ፣ ዠመር ።

አምላኩ ፣ (ማርዱክ) ፣ በዚያን ፣ ጊዜ ፣ ወጥመዱን ፣ ወርውሮ ፣ ጠቀለለና ፣ ያዛት ። በፊቱዋም ፣ ላይ ፣ በኋላው ፣ የተከተለውን ፣ አውሎ ፣ ነፋስ ፣ ጣለባት ። ቲአማትም ፣ አፏን ፣ በርግዳ ፣ ከፈተችው ።

ነፋሱም ፣ እየተዥጐደጐደ ፣ በአፏ ፣ ገብቶ ፣ ከንፈሯን ፣ እንዳ ትዘጋ ፣ ከለከላት ፤ ሆዷም ፣ ከፉኛ ፣ ተወጠረ ። ልቧም ፣ ተጨነቀ ፤ በአፏም ፣ መተንፈስ ፣ አልሆነላትም ።

በዚያን ፣ ጊዜ ፣ ማርዱክ ፣ ቀስቱን ፣ ገትሮ ፣ ወረወረና ፣ በፍላጻ ፣ ሆዷን ፣ በጠረቀው ። እንዠቷንም ፣ በጣጥሶ ፣ ልቧን ፣ ሰነጠቀው ። የሞተውን ፣ ሰውነቷን ፣ እመሬት ፣ ላይ ፣ ወርውሮ ፣ በላይዋ ፣ ላይ ፣ ሔደበት ።

ይኸን ፣ ሁሉ ፣ ያዩት ፣ የርሷ ፣ ሠራዊት ፣ ከመሪያቸው ፣ ከኪ ንጉ ፣ ጋር ፣ ሲሸሹ ፣ ማርዱክ ፣ ሁሉንም ፣ እያባረረ ፣ በዚያው ፣ በወ ጥመዱ ፣ ይዞ ፣ በገሃነም ፣ የግዞት ፣ ሥፍራ ፣ አስቀመጣቸው ። ከዚያ ፣ ወደቲአማት ፣ ሬሳ ፣ ተመልሶ ፣ አካሏን ፣ ከነጭንቅላቷ ፣ ከሁለት ፣ ላይ ፣ ከፍሎ ፣ ግማሹን ፣ አካሏን ፣ ወደላይ ፣ ግማሹን ፣ ወደታች ፣ አድርጎ ፣ ለሰማይና ፣ ለምድር ፣ ዋልታና ፣ ወጋግራ ፣ አድርጎ ፣ ሠራ በት ።

ከዚህ ፣ በኋላ ፣ ማርዱክ ፣ በሰማይ ፣ ለቮቱ ፣ ታላላቅ ፣ አማልክት ፣ ለእኑ ፤ ለቤል ፣ (ብኤል) ፤ ለኤአ ፣ መኖሪያ ፣ ቤት ፣ ሠራላቸው ። በዚ ያም ፣ ሳሉ ፣ የሚሰግድላቸው ፣ ሰው ፣ ስለጠፋ ፣ ማዘናቸውን ፣ ገለ ጡለት ። ስለዚህ ፣ አፈርን ፣ በኪንጉ ፣ (የቲአማት ፣ የጦር ፣ አስቃ ፣ የነበረው ፣) ደም ፣ አቡክቶ ፣ በኤአ ፣ (ባሕር) ፣ እየተረዳ ፣ የመዠመ ሪያውን ፣ ሰው ፣ ሠራላቸው ። አማልክቱም ፣ ለዚህ ፣ ውለታ ፣ እርሱ ፣ በመረጠው ፣ በባቢሎን ፣ ቤተ ፣ መቅደስ ፣ ሠሩለት ። የቤተ ፣ መቅ ደሱንም ፣ ሥራ ፣ ድንጋዩን ፣ እየጠረቡ ፣ ጡቡን ፣ አቡክተው ፣ ጠፍ ጥፈውና ፣ አድርቀው ፣ የሠሩት ፣ አኑናኪ ፣ የሚባሉ ፣ ታናናሽ ፣ አማ ልክት ፣ ናቸው ። ሠርተው ፣ ሲጨርሱ ፣ አማልክት ፣ በሙሉ ፣ ተሰ ብስበው ፣ ለማርዱክ ፣ ዝማሬ ፣ እየዘመሩ ፣ በዓሉን ፣ አክበሩ ።

ለዚሁ ፣ ለማርዱክ ፣ (ሜሮዳክን) ፣ በየጊዜው ፣ የተደረገለት ፣ መዝሙርና ፣ ጸሎት ፣ ብዙ ፣ ነው ። ባንዳንድ ፣ ሥፍራም ፣ ነገሥታቱ ፣ የጸለዩት ፣ በየድንጋዩ ፣ ቅርጽ ፣ ላይ ፣ የተገኘውን ፣ የዛሬ ፣ ሊቃው ንት ፣ ወደየቋንቋቸው ፣ ተርጕመውታል ። ከዚሁ ፣ አሱርባኒፓል ፣ የሚባለው ፣ ታሪኩን ፣ ባለፈው ፣ እንዳነበብነው ፣ ከኢትዮጵያዊው ፣ ንጉሥ ፣ ከታኑታሙን ፣ ጋር ፣ ለውጊያ ፣ የተሰለፈው ፣ የአሶር ፣ ንጉሥ ፣ እንደዚህ ፣ ብሎ ፣ ጸሎቱን ፣ ለማርዱክ ፣ አቅርቧል ። «በማክበር ፣ ስምዘን ፣ አመሰግናለሁ ። ማርዱክ ፣ ሆይ ፣ ከአማልክት ፣ ይበልጥ ፣ ኃያል ፣ የሆንኸው ፣ ሰማይንና ፣ ምድርን ፣ የምትመራው ፣ . . . የአኑ ፣ የኤንሊል ፤ የኤአ ፣ ክብር ፣ ባንተ ፣ ላይ ፣ ነው ። ግዛትና ፣ ጌትነት ፣

ዕውቀት ፣ የኃይል ፣ ፍጹምነት ፣ ያንተ ፣ ነው ። በሰማይ ፣ ከፍ ፣ ያል ኸው ፣ በምድር ፣ የነገሥ ኸው ፣ ከአግልከት ፣ ሁሉ ፣ ይበልጥ ፣ አዋ ቂው ፣ ሆይ ፣ አገርን ፣ መናሪያን ፣ መሥርት ፣ ወሰንን ፣ ጠፈርን ፣ ያዝ . . . » እንደዚሁም ፣ ለብዔል ፣ (ጌታው) ፤ ለአስታርት ፣ የደረ ሰው ፣ መዝሙር ፣ በሌላ ፣ ቦታ ፣ ይገኛል (፩) ።

እነሆ ፣ ታሪካቸው ፣ በብሉይ ፣ ኪዳን ፣ በመጽሐፈ ፣ ነገሥትና፣ በዜና ፣ መዋዕል ፣ በትንቢተ ፣ ዳንኤልና ፣ በመጽሐፈ ፣ አስቴር ፤ ከነ ስማቸው ፣ የምናገኘው ፣ የአሶርና ፣ የባቢሎን ፣ ነገሥታት ፣ እንናቡ ከደነጾር ፣ በማርዱክና ፣ በሌሎችም ፣ በብዔል ፤ በአስታር ፤ በናናር ፣ በሲን ፤ በሌሎችም ፣ በዚህ ፣ ላይ ፣ ዘርዝረን ፣ በማንጨርሳቸው ፣ በሺ ፣ በሚቆጠሩ ፣ ታላላቅና ፣ ታናናሽ ፣ አማልክት ፣ ሰየአንዳንዱ ፣ እንደግብያችኋ ፣ እንደግሪኮች ፣ የግል ፣ ተግባር ፣ እየሰጡ ፣ ያመልኩ፣ ነበር ።

የእስራኤል ፣ ነገሥታትና ፣ ሕዝብ ፣ በጉርብትና ፣ በመገዛት ፣ የአሶራውያንና ፣ የባቢሎናውያን ፣ የነርሱ ፣ ዘርፍና ፣ ቅርንጫፍ ፣ የሆኑት ፣ የጢርስና ፣ የሲዶና ፣ አምልኮ ፣ እያሸነፋቸው ፣ የአባቶቻ ቸውን ፣ የአብርሃምን ፣ የይስሐቅንና ፣ የያዕቆብን ፣ አምላክ ፣ እየተዉ ፣ የነዚህን ፣ አገሮች ፣ አማልክት ፣ እንብኤልን ፤ እንአስታርን ፣ በማም ለክ ፣ ከነቢያቱ ፣ ከነኤልያስ ፣ ከነኤርምያስ ፣ ጋር ፣ ያደረጉትን ፣ ጠብ ፣ በመጽሐፈ ፣ ነገሥት ፣ ቀዳማዊና ፣ ካልዕ ፣ በሌላውም ፣ ሥፍራ ፣ እናገኛለን ። ሰምሳሌ ፣ ያህል ፣ በመጽሐፈ ፣ ነገሥት ፣ አክአብ ፣ የእ ስራኤል ፣ ንጉሥና ፣ ሚስቱ ፣ ኤልዛቤል ፣ ባመለኩት ፣ በብዔል ፣ ምክንያት ፣ በኤልያስና ፣ በብኤል ፣ ነቢያት ፣ መካከል ፣ የተደረገውን፣ ጠብና ፣ ፉክክር ፣ ከፉክክሩም ፣ በኋላ ፣ አራት ፣ ሙቶ ፣ የሚሆኑትን ፣ የብዔልን ፣ ነቢያት ፣ ኤልያስ ፣ እንደ ፣ አሰፈጀ ፣ እንመልከት (፪) ።

የአሶራውያንና ፣ የባቢሎናውያን ፣ የከለዳውያን ፣ አማልክት ፣ በዙሪያቸው ፣ ወይም ፣ በበታችቻቸው ፣ እኛ ፣ ዛሬ ፣ ባገራችን ፣ አሉ ፣ እንደምንሰው ፣ ግማሾቹ ፣ ሰውን ፣ የሚቃወሙ ፣ መጥፎዎች ፣ መና

(፩) MYTHOLOGIA... PRAMPOLINI ገጽ ፣ ፩፻፵፩ ፣— ፩፻፹ ፣
(፪) መጽሐፈ ፣ ነገሥት ፣ ፩ኛ ፣ ም ፣ ፲፰ ።

ፍስት ፣ ወይም ፣ ለጋንንት ፣ አቱኩ ፣ አሉ ፣ - ኤኪሙ - ራቢሱ - ጋሉ-» የሚባሉ ፣ ሰሰው ፣ ልጅ ፣ የበሽታን ፣ ነፋስ ፣ ከደሱብ ፣ የሚ ልኩ ፤ ቅዠትን ፤ ዕብደትን ፤ ክፋትን ፤ ጦርነትን ፣ የሚፈጥሩ ፣ ሌሎች ፣ ደግሞ ፣ በነዚሁ ፣ ጐን ፣ ጽዱ ፣ ወይም ፣ ሲዲ ፤ ላማሱ ፣ የሚ ባሉ ፣ ከነዚያ ፣ እየተከላከሉ ፣ የሰውን ፣ ልጅ ፣ ከክፉ ፣ ነገር ፣ የሚጠ ብቁ ፣ ደጋግ ፣ መናፍስት ፣ መኖራቸውን ፣ ያምናሉ ። እንዚህንም ፣ ደጋግ ፣ መናፍስት ፣ ምስላቸውን ፣ ሲሠሩ ፣ እካላቸውን ፣ በበሬ ፣ ኮርማ ፣ ወይም ፣ በአንበሳ ፣ አድርገው ፣ ሁለት ፣ ከንፍ ፣ ግራና ፣ ቀኝ፤ ከፈታቸው ፣ የሰውነት ፣ መልክ ፣ ያላቸው ፣ እያስመሰሉ ፣ እየሳሉ ፣ በቤተ ፣ መንግሥትና ፣ በቤተ ፣ መቅደስ ፣ ደጃፍ ፣ እያስቀመጡ ፣ አን ዳንድ ፣ ጊዜም ፣ መዘጊያቸውን ፣ ራሱን ፣ በዚህ ፣ ምስል ፣ ይሠሩ ታል ። በጦርነትና ፣ በጉዞ ፣ ጊዜ ፣ ይኸው ፣ ምስል ፣ አይለይም ። በሥዕሉ ፣ ላይ ፣ የሰውነቱ ፣ መልክ ፣ አዋቂነቱን ፣ አንበሳው ፣ ወይም ፣ ኮርማው ፣ ጠንካራነቱን ፤ ክንፉ ፣ ፈጥኖ ፣ ደራሽነቱን ፣ ያሳያል ። ከሳርጎን ፣ ይኖ ፣ ቤተ ፣ መንግሥት ፣ በራፍ ፣ ላይ ፣ ከነበረው ፣ ፈረንሳ ዮች ፣ አግኝተው ፣ ወደፓሪስ ፣ ወስደው ፣ በሉቭር ፣ ያስቀመጡት ፣ የዚህ ፣ የአማሉ ፣ (ጠባቂው ፣ መንፈስ) ፣ የክንፋማው ፣ ኮርማ ፣ ሐው ልት ፣ ተመልካችን ፣ እንዳስደነቀ ፣ ነው ።

እንደዚሁም ፣ ክፉዎቹ ፣ መናፍስት ፣ እንዳይቀርቡ ፣ ናሙ ፣ (የተቀደሰችው ፣ ውሃ ፣ እመቤት) ፤ ኒናክ ፣ ሃኩዱ ፣ (የንጽሕና ፣ እመ ቤት) ፣ በድግምት ፣ እየተለመኑ ፣ ውሃው፣ በካህን ፣ ይረጫል ። ብዙ፣ ጊዜ ፣ ካህናቱ ፣ ወይም ፣ አማልክቱ ፣ በግራ ፣ እጃቸው ፣ ውሃ ፣ በማ ሠሮ ፣ በቀኝ ፣ እጃቸው ፣ የሚረጩበትን ፣ መሣሪያ ፣ እንደያዙ ፣ ሐው ልታቸው ፣ ተሠርቶ ፣ ይታያል ። ይኸውም ፣ ካህናት ፣ በአማልክት ፣ ተመስለው ፣ ወይም ፣ ተወክለው ፣ ቅዱሱን ፣ ውሃ ፣ እየረጩ ፣ መና ፍስት ፣ ርኩሳንን ፣ ለማራቅ ፣ እነሱም ፣ ሲርቁ ፣ መናፍስት ፣ ቅዱ ሳን ፣ በቤተ ፣ መቅደስና ፣ በቤተ ፣ መንግሥት ፣ በየሰዉ ፣ ቤት፣ ሁሉ፣ አድረው ፣ መልካም ፣ የሆነውን ፣ ተግባር ፣ ሁሉ ፣ እንዲፈጽሙ ፣ በመመኘት ፣ ነው ። በዚህም ፣ ልዩ ፣ ልዩ ፣ የአግልከት ፣ ስምና ፣ ድግ ምት ፣ ያለበት ፣ ከታብ ፣ ወይም ፣ ጠልሰም ፣ ባንገት ፣ ግሠር ፣ በን ርሱ ፣ ዘንድ ፣ የተለመደ ፣ ነው ።

አሰራውያን ፣ የሞተውን ፥ ሁሉ ፣ መቅበር ፣ እንጂ ፣ እንደ ፣ ግብ
ፃውያን ፣ የብረትና ፣ የእንጨት ፣ ሳጥን ፣ እያበጁ ፣ በየቤተ ፥ መቅ
ደሱ ፣ ማስቀመጥን ፣ እይወዱም ። ሳይቀበር ፣ የሚቀረው ፣ ሰው ፣
እመፀኖና ፣ ጠላት ፣ ነው ። እንዱን ፣ መዋቲ ፣ ሰው ፣ ሳይቀብሩ ፣
መተው ፣ ለእውሬና ፣ ለእሞራ ፣ ማስበላት ፣ መዋቲውንና ፣ ቤተ ፣
ሳቡን ፣ ለማዋረድ ፣ ሲፈለግ ፣ ብቻ ፣ ነው ። ይኸንና ፣ ሌላውን ፣
እሳይ ፣ ያመሰከትነውን ፣ ልማድ ፣ ሁሉ ፣ ሴማዊ ፣ ዘራችን ፣ ከመነ
ጨበት ፣ ከነርሱ ፣ እንደወረሰን ፣ የታወቀ፣ ነው ። እንደዚሁ ፣ ሰው፣
ሞቶ ፣ አይቀርም ፣ የሚሉ ፣ እምነት ፣ ያን ፣ ጊዜ ፣ ስለአደረባቸው ፣
ስምውታን ፣ ምግብ ፣ እያሉ ፣ ወደየመቃብር ፣ ቤታቸው ፣ ያግዙላ
ቸው ፣ ነበር ። ይኸንንና ፣ ይኸን ፣ የመሰለውን ፣ ተግባር ፣ ባንፈጽ
ምላቸው ፣ ምውታኑ ፣ በምትሐት ፣ መልክ ፣ በሕልም ፣ እየመጡ ፣
ሕያዋኑን፣ (ቤተ ፣ ሰባቸውን) ፣ ያሠቃያሉ፣ (ያቃሣሉ) ፣ እያሉ ፣ ይፈ
ራት ፣ የነበረው ፣ ልማዳቸው ፣ ለኛም ፣ የማቲሪዬል ፣ ዕውቀትና ፣
የሲግሞንድ ፣ ፍረድን ፣ ምርመራ ፣ ላልተማርነው ፣ ደርሶናል ።

አሰራውያን ፣ ከሃይማኖትና ፣ ከጦርነት ፣ ሥራቸው ፣ በቀር ፣
እንደ ፣ ግብፃውያን ፣ ድንጊያ ፣ እየጠረቡ ፣ የቤተ ፣ መንግሥትና ፣
የቤተ ፣ ከህነት ፣ ሕንፃ ፣ የስውና ፣ የአማልክት ፣ የንግሥታት ፣ ሐው
ልት ፣ እያሳሙሩ ፣ በመሥራት ፣ በከዋከብት ፣ ቁጠራ ፣ በሂሣብ ፣ በጥ
ንቆላ ፣ ይሽን ፣ በመሰለው ፣ ዕውቀት ፣ የሠለጠኑ ፣ ናቸው ።

ምዕራፍ ፣ ፳፭ ።

በናፓታና ፣ በመርዌ ፣ የኢትዮጵያ ፣ ሁናቴ ፣ ካምቤዝ ፣ የፋርስ ፣
ንጉሥና ፣ ናስቶሲኔን ፣ የኢትዮጵያ ፣ (ናፓታ ፣) ንጉሥ—፣ እርአን
ዲዝና ፣ ሔዳስፐ ፣ (ሐድ-አስ—ኤው) ።

ቂሮስ ፣ የባቢሎንን ፣ መንግሥት ፣ ትቶ ፣ የፋርስን ፣ መንግ
ሥት ፣ ኃይልና ፣ ኅናናነት ፣ መሥርቶ ፣ ፴፩ ፣ ዓመት ፣ ያህል ፣ እንደ
ገዛ ፣ ሞተ ፣ በመንግሥቱም ፣ ልጁ ፣ ካምቢዝ ፣ ፪ኛው፣ነገሠ ። ይኸም ፣
ከአባቱ ፣ ከቂሮስ ፣ ይበልጥ ፣ የፋርስን ፣ መንግሥት ፣ አሰፋ ። ካም
ቢዝ ፣ ፰ ፣ ዓመት ፣ የራሱን ፣ የፋርስን ፣ የባቢሎንና ፣ የሶርያን፣ የፓለስ

ቲን ፣ ግዛቱን ፣ እያደላደለ ፣ ከቂየ ፣ በኋላ፣ በ፫ ኛው ፣ ዓመት ፣ ላይ ፣
ሠራዊቱን ፣ ይዞ ፣ ግብፅን ፣ ስግስገበር ፣ መጣ ። የግብፅ ፣ ንጉሥ ፣
አማሲስ ፣ ከመጋጠሙ፣ በፊት፣ ሞተ፣ በመንግሥቴ ፣ የተከተለውም ፣
ልጅ ፣ ፕሳሜቲክ ፣ ፫ኛ ፣ በፒሉዝ ፣ ቲንሽ፣ ተዋግቶ ፣ ወደ ፣ ከተማው፣
ወደ ፣ መምፊስ ፣ ሸሸ ። ካምቢዝም ፣ እግር ፣ በእግር ፣ እየተከታተለ፣
ደረሰበት ፣ መምፊስንም ፣ ያዛት ። ንጉሡም፣ ተግርኩ፣ ቲንሽ፣ ዘመን፣
እንደቆየ ፣ ሞተ ። የፋርስ ፣ መንግሥት ፣ አሰራውያን ፣ እንደ ፣ አደ
ረጉት ፣ ደርሶ ፣ መመለስ ፣ ሳይሆን ፣ ተደላድሎ ፣ በሙሉ ፣ በግብፅ ፣
ግዛት ፣ ገባና ፣ ፭ኛውን ፣ የራሱን፣ ሥርወ ፣ መንግሥት ፣ (ዲናስቲ፣)
መሠረተ ፣ ከካምቢዝ ፣ ቀጥሎው ፣ የነገሡት ፣ የፋርስ ፣ ነገሥታት ፣
ዳርዮስ ፣ ፩ኛ ፤ አርታሪከሲከስ ፣ ፩ኛ ፤ ዳርዮስ ፣ ፪ኛ ፤ ግብፅን ፣ ገዙ ።
በዳርዮስ ፣ ፪ኛ ፣ ዘመን ፣ የፋርስ ፣ መንግሥት ፣ ሌሎችን ፣ አገሮች ፣
እንዶያዘ ፣ ግሪከንም ፣ ለማስገበር ፣ ብዙ ፣ ዘመን ፣ ሞከረ ። ዳሩ ፣
ግን ፣ ግሪኮቹ ፣ በስመ ፣ ጥሩምቼ ፣ የጦር ፣ አለቆቻቸው ፣ በነሚትር
ያድ ፣ በነቴሚስቶክል ፣ በነፔሪከል ፣ በነሌዎኒዳ ፣ እየተመሩ ፣ በማራ
ቶን ፣ በሳላሚስ ፣ በፕላቴዎስ ፣ ሳይ ፣ ከ፬፻፯ ፣ እስከ ፣ ፬፻፶፰ ፣ ዓመት ፣
ባለው ፣ ጊዜ ፣ ውስጥ ፣ እየተዋጉ ፣ ፋርሶችን ፣ መለኧቸው ።

በሰዚህ ፣ ፋርሶቹ ፣ በዚህ ፣ ግንባር ፣ ግሪኮቹን ፣ ለማስገበር ፣
በሚጣጣሩበት ፣ ጊዜ ፣ በግብፅ ፣ ግዛታቸው ፣ ላይ ፣ ግዛታቸውንና ፣
ተቆጣጣሪነታቸውን ፣ ስላላሉ ፣ ግብያቹ ፣ ምቹ ፣ ጊዜ፣ አጋጠማቸው፣
ከመካከላቸው ፣ ኢናሮስ ፣ የሚባለውን ፣ የፕሳሜቲክን ፣ ልጅ፣ መሪ፣
አድርገው ፣ ፪ኛ ፣ በፋርሱ ፣ እገረ ፣ ገሃ ፣ ላይ ፣ ተነሡ ። በግብፅ ፣
የሚገኙ ፣ ግሪኮችም ፣ ፋርስ ፣ የአገራቸው ፣ ባላጋራ ፣ ስለሆነ ፣ በግብ
ፃዊው ፣ መሪ ፣ ውስጥ ፣ እብረው ፣ ፋርሶቹን ፣ ለመውጋት ፣ ተዘጋጁ ፣
ከዚህ ፣ በኋላ ፣ ግብያቹና ፣ ግሪኮቹ ፣ ፋርሶቹን ፣ ወግተው፣ አሸነፉና፣
ዋናውን ፣ ከተማ ፣ መምፊስን ፣ ያዙ ። በዚያም ፣ ነፃነታችንን ፣ እቋ
ቁመናል ፤ ብለው ፣ አውጀው ፣ በራሳቸው ፣ ንጉሥ ፣ መተዳደር ፣
ጀመሩ ። አርታክሲስ ፣ የፋርስ ፣ ትልቁ ፣ ንጉሥ ፣ ይህን ፣ ሲሰማ ፣
ሠላሳ፣ሺህ ፣ ወታደር ፣ ላክ ። ይኸንንም፣ ደግሞ፣ የግሪክ፣መንግሥት፣
ሲሰማ ፣ ለግብያቹ ፣ ርዳታ ፣ በመርከብ ፣ ወታደር ፣ ላክ ። እነዚህም ፣
ከግብፃውያኑ ፣ ተደባልቀው ፣ በፋርሶቹ ፣ ላይ ፣ ባደረጉት ፣ ውጊያ ፣

ከዚህ ፡ በላይ ፡ የሚታየው ፡ የግብፆችን ፡ ሥልጣኔ ፡ ጽሑፍና ፡ ፊደል ፡ ተቀብለው ፡ ከሚሠሩበት ፡ የኢትዮጵያ ፡ (ኑብያ) ነገሥታት ፡ ውስጥ ፡ አስፑርታ ፡ (የኛ ፡ ጽሑፍ ፡ ዘዋሬ ፡ ንብረት ፡ አስፑርታ) የሚባለው ፡ ንጉሥ ፡ ለአምላኩ ፡ ለአሞን-ራ (ፀሐዩ ፡ አሞን) ቤተ ፡ መቅደስ ፡ ስለት ፡ ሲሰጥ ፡ የተጻፈበት ። በጽሑፉ ፡ አናት ፡ ያሉት ፡ የአምላኩ ፡ የአሞን ፡ የንጉሡ ፡ የአስፑርታ ፡ እንደዚሁም ፡ የሴት ፡ አማልክትና ፡ የንጉሡ ፡ ሚስቶች ፡ ምስል ፡ ነው ፡ (ዋላስ ፡ ባጅ ፡ ፩ኛ ፡ ቮሊም ፡ ገጽ ፡ ፵፪)

ፋርሶቹን ፡ አሸነፉ ። ከውጊያውም ፡ በኋላ ፡ የግሪኮቹ ፡ መሪ ፡ ሻርቴ መድና ፡ የፋርሱ ፡ መሪ ፡ አሾሜንስ ፡ ሬሳቸው ፡ በአንድነት ፡ ተገኘ ። እንደዚህም ፡ ሆኖ ፡ ግብፆቹ ፡ ድል ፡ አድራጊ ፡ ሆነው ፡ እስከ ፡ አንድ ፡ ዓመት ፡ ከመንፈቅ ፡ ድረስ ፡ ነፃነታቸውን ፡ አግኝተው ፡ ዲናስቲና ፡ ንጉሥ ፡ ከራሳቸው ፡ እየለዋወጡ ፡ ፫፻፵ኛው ፡ ዓመት ፡ ድረስ ፡ እንደደረሱ ፡ ሁለተኛ ፡ ጊዜ ፡ ፋርሶች ፡ መልሰው ፡ ያዙዋቸውና ፡ በአርጣክሲስ ፡ ፫ኛ ፡ በአርክሴስ ፡ በዳርዮስ ፡ ፫ኛ ፡ ይገዙ ፡ ዠመር ። ከዚህም ፡ ጊዜ ፡ ዠምረው ፡ ወደፊት ፡ ግብፆቹ ፡ ምንም ፡ ያህል ፡ ዕድል ፡ ሳያገኙ ፡ ኃይል ፡ አግኝቶ ፡ የተነሣው ፡ መንግሥት ፡ ሁሉ ፡ ይፈራረቅባቸው ፡ ዠመር ።

ፋርሶቹን ፡ ትልቁ ፡ እስክንድር ፡ ሲጥላቸው ፡ ፫፻ ፡ ዓመት ፡ በግሪኮች ፤ ከዚያ ፡ በኋላ ፡ በሮማውያን ፡ ፬፻፳፭ ፡ ዓመት ፤ በቍስጥንጥንያ ፡ ፪፻፵፭ ፤ በዓረብ ፡ ፰፻፸፯ ፤ በቱርኮች ፡ ፭፻፲፯ ፡ ዓመት ፡ እየተገዙ ፡ ነፃነታቸውን ፡ አጥተው ፡ ኖሩ ። የታናሽ ፡ እስያ ፡ አገሮችና ፡ እስራኤሎችም ፡ እንደዚሁ ፡ ባሸናፊ ፡ መንግሥት ፡ ግዛት ፡ ውስጥ ፡ ሕይወታቸውን ፡ ያሳልፉ ፡ ዠመር ። ይኸንንም ፡ ወደፊት ፡ በዚሁ ፡ በኢትዮጵያ ፡ ታሪክ ፡ ውስጥ ፡ እየተያያዘ ፡ ተጽፎ ፡ እናገኛለን ።

እስከዚያ ፡ ግን ፡ አሁን ፡ በናፓታና ፡ በመርዌ ፡ የኢትዮጵያን ፡ ሁኔታ ፡ ነገሥታቱ ፡ እነናስቶሴኔን ፡ የፋርሱን ፡ ነገሥታት ፡ እነካምቤዝን ፡ በምን ፡ አኳኋን ፡ ተዋግተው ፡ እንደመለሱ ፡ በሚቀጥለው ፡ እንመልከት ።

ፋርሶች ፡ በካምቢዝ ፡ እየተመሩ ፡ ግብፅን ፡ ከመውረራቸው ፡ በፊት ፡ ባለው ፡ ጊዜ ፡ ውስጥ ፡ ኢትዮጵያውያንም ፡ የግብፅ ፡ ገዥነታቸውን ፡ ትተው ፡ በናፓታ ፡ ከተቀመጡ ፡ ወዲህ ፡ ግብፆቹና ፡ ኢትዮጵያውያን ፡ በፊት ፡ የአሶርና ፡ የባቢሎን ፡ የፋርስ ፡ ኃይል ፡ ደግሞ ፡ በአሁኑ ፡ ሰዓት ፡ ስለአሰጋቸው ፡ በመካከላቸው ፡ ያንድነት ፡ ዝምድና ፡ ለማድረግ ፡ የሞከሩ ፡ ይመስላል ። ደግሞ ፡ ባንድ ፡ ወገን ፡ ኢትዮጵያውያኑ ፡ ግብፅ ፡ ጥንት ፡ ያባቶቻችን ፡ የነፒያንኪ ፡ የነሻባቃ ፡ የነበረው ፡ ነው ፡ በማለት ፡ በአሜን ፡ አሥሮ ፡ ጊዜ ፡ ግብፅን ፡ ለመውረር ፡ ግብፆችም ፡ በበኩላቸው ፡ የደቡብ ፡ የኩሽ ፡ አገር ፡ ጥንት ፡ ያባቶቻችን ፡ የፈርዖኖቹ ፡ የነቱትሞሲስ ፡ የነራምሴስ ፡

ግዛት ፡ ነበር ፡ በማለት ፡ በፕሳሜቲክ ፡ ጊዜ ፡ ኢትዮጵያን ፡ ለመው
ረር ፡ ሞክረዋል ።

በዚህም ፡ ላይ ፡ በአሁኑ ፡ ሰዓት ፡ በግብፅ ፡ ያለው ፡ ፈርያን ፡
ከናፓታው ፡ ቤተ ፡ መንግሥት ፡ ጋብቻ ፡ ውስጥ ፡ የመጣሁ ፡ ነኝ ፡
በማለት ፡ የኢትዮጵያዊው ፡ ንጉሥም ፡ ይኸንኑ ፡ ጭምር ፡ እያመ
ካኘ ፡ የወሰን ፡ ግጭት ፡ እያደረጉ ፡ ወደየሥፍራቸው ፡ ከመመለስ ፡
በቀር ፡ አንደኛው ፡ ሌላውን ፡ ሊወረው ፡ አልቻለም ። እንደዚህም ፡
ሆኖ ፡ ሁለቱ ፡ ሕዝቦች ፡ ዝምድናን ፡ ጠብን ፡ እያፈራረቁ ፡ ጥቂት ፡
ዘመን ፡ እንደቆዩ ፡ ባለፈው ፡ ምዕራፍ ፡ ስማቸውን ፡ ባነሳነው ፡ በካ
ምቢዝ ፡ ልኖ ፡ የተመሠረተው ፡ በስመ ፡ ጥሩው ፡ ንጉሥ ፡ በቂሮስ ፡
የገነነው ፡ የፋርስ ፡ መንግሥት ፡ ከጊዜ ፡ ወደ ፡ ጊዜ ፡ ኃይሉን ፡ እያ
በዛ ፡ ግዛቱን ፡ እያሰፋ ፡ መጥቶ ፡ በቂሮስ ፡ ልጅ ፡ በካምቢዝ ፡ ሁለ
ተኛ ፡ ዘመን ፡ ይኸው ፡ ካምቢዝ ፡ ራሱ ፡ ጦሩን ፡ እየመራ ፡ መጥቶ ፡
የግብፅን ፡ መንግሥት ፡ በ፮፻፷፮ ፡ ዓመት ፡ ከክርስትና ፡ በፊት ፡
ወረረ ። ግብፅንም ፡ ከወረረ ፡ በኋላ ፡ ለካምቢዝ ፡ ሁለተኛ ፡ እስከ ፡
አሁን ፡ ያስገበረው ፡ የባቢሎን ፡ የአሶር ፡ የይሁዳ ፡ የእሥራኤል ፡
የጢሮስ ፡ የሲዶና ፡ የግብፅ ፡ የሲና ፡ የዓረብ ፡ ግዛት ፡ ሁሉ ፡ አልበቃ
ውም ።

ስለዚህ ፡ ግብፅን ፡ ወርሮ ፡ ከተደላደለበት ፡ በኋላ ፡ ከግብፅ ፡
በደቡብ ፡ በኩል ፡ የሚገኘውን ፡ የኑብያን ፡ (የኢትዮጵያን ፡ መን
ግሥት ፡ ለመውረር ፡ አሰበ ። ነገር ፡ ግን ፡ ከመውረሩ ፡ በፊት ፡ የኢ
ትዮጵያ ፡ ንጉሥ ፡ ኃይል ፡ ምን ፡ ያህል ፡ መሆኑን ፡ ለመገመት ፡ በሰ
ላይ ፡ በኩል ፡ ለመረዳት ፡ እንደሚገባ ፡ አመዛዘነ ። በኢትዮጵያም ፡
(በናፓታም) ፡ ከአሜን ፡ አሥሮ ፡ ቀጥሎ ፡ ፒያንኪ ፡ ፪ኛ ፡ ከፒያን
ኪም ፡ በኋላ ፡ አስፑርታ ፡ ከአስፑርታም ፡ ቀጥሎ ፡ ሆር—ሴ ፡
አትው ፡ ፭ኛ ፡ ነግሦዋል ።

ከነዚህም ፡ ውስጥ ፡ አስፑርታ ፡ ለንጉሥነት ፡ አምላኩ ፡ አሞን ፡
በካህናቱ ፡ በኩል ፡ ማን ፡ ይግዛን ፡ በማለት ፡ ለተሰበሰበውና ፡ ለጠ
የቁት ፡ የጦር ፡ አለቆች ፡ አስፑርታ ፡ ይግዛችሁ ፡ ብሎ ፡ እንደመ
ረጠው ፡ የሚናገር ፡ ሐውልት ፡ በዚያው ፡ በናፓታ ፡ (በጀበል ፡
ባርካ ፡) እስከ ፡ ዛሬ ፡ አለ ። ከአስፑርታ ፡ በኋላ ፡ የነገሠው ፡ ሐርሴአ

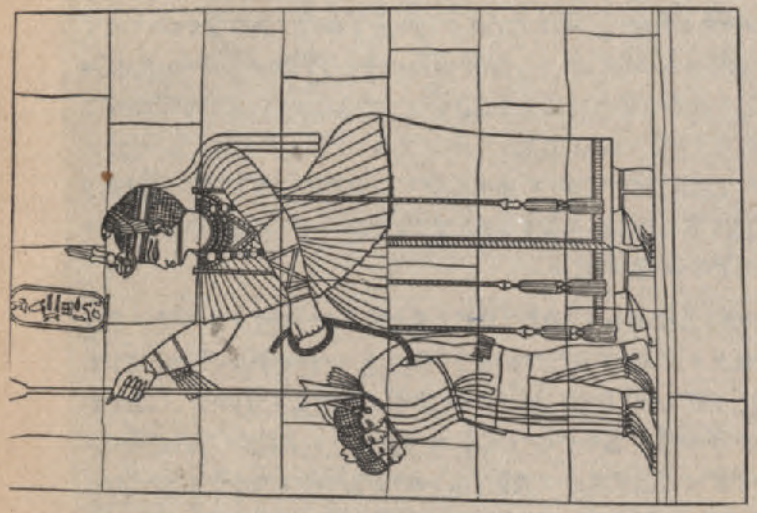

ሥዕል ፡ ፲፰ ፡ (ከለፕሰዩስ ፡ እንደተገለበጠ ፡ ምርኮኞች ፡ ሲነዱ ፡ ትሥርጉ ፡ ያሳያል ።)

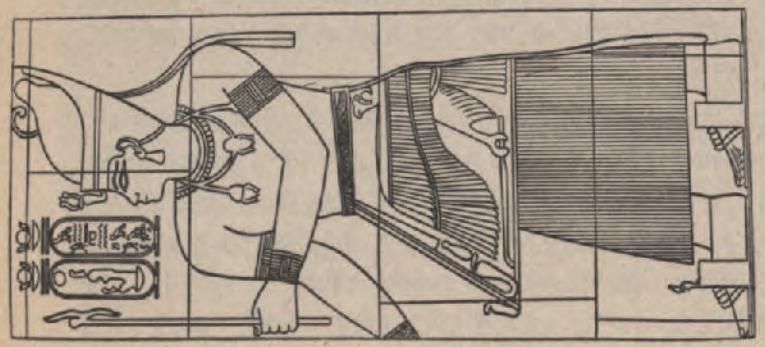

ሥዕል ፡ ፲፱ ፡ (ከለፕሰዩስ ፡ እንደተገለበጠ ፡ ሲሸሹ ፡ ጠላቶች ፡ ሲሞቱ ፡ ያሳያል ።)

ቲፍ ፡ (ው) ፡ በምሥራቅ ፡ በኩል ፡ (ምናልባት ፡ በዛሬው ፡ በትግሬ ፡ በከረን ፡ በበጌምድር) ፡ ያሉ ፡ ነጋዴዎች ፡ ሸፍተውበት ፡ እንደምን ፡ ተዋግቶ ፡ ድል ፡ እንዳደረጋቸውና ፡ ለዚሁም ፡ ለአምላኩ ፡ ለአሞን ፡ ያቀረበውን ፡ መሥዋዕትና ፡ ስለት ፡ የሚዘረዝር ፡ ሐውልት ፡ በዚሁ ፡ በጀበል ፡ ባርካ ፡ አለው ። ይሁን ፡ እንጂ ፡ ሆርሴአተው ፡ በዘመነ ፡ መንግሥቱ ፡ መጨረሻ ፡ ከመርዌ ፡ ውስጥ ፡ ናስቶሴኔን ፡ የሚባለው ፡ ተነሥቶበት ፡ መንግሥቱን ፡ ገልብጦ ፡ ወደመርዌ ፡ ወሰደው ። ከዚህም ፡ ጊዜ ፡ ዠምሮ ፡ የናፓታ ፡ ከተማ ፡ እየቀዘቀዘ ፡ የመርዌ ፡ ከተማ ፡ እየደመቀ ፡ ሔደ ።

ስለዚህ ፡ ናስቶሴኔን ፡ በናፓታ ፡ ነጋሢዎች ፡ እግር ፡ ተተክቶ ፡ ከተማውን ፡ መርዌ ፡ አድርጎ ፡ የምሥራቁንና ፡ የምዕራቡን ፡ አገር ፡ (ኢትዮጵያ) ፡ በልዩ ፡ ልዩ ፡ ነገድ ፡ የተከፈለውን ፡ ሕዝብ ፡ እየጨመረ ፡ ይገዛ ፡ ዠመር ። ስለዚሁ ፡ የግሪኮችና ፡ የሮማውያኑ ፡ ጸሐፊዎች ፡ እነሔሊዎዶር ፡ የጻፉት ፡ እንደሚለው ፡ ካምቢዝ ፡ ግብፅን ፡ በወረረበት ፡ ናስቶሴኔን ፡ በመርዌ ፡ በነገሠበት ፡ ዘመን ፡ ካምቢዝ ፡ የፋርሱ ፡ ንጉሥ ፡ በወዳጅነት ፡ መታያ ፡ ይዘው ፡ ሔደው ፡ የኢትዮጵያን ፡ ንጉሥ ፡ የናስቶሴኔን ፡ ኃይል ፡ መረምረው ፡ እንዲነግሩት ፡ ያገሩን ፡ የመርዌን ፡ ቋንቋ ፡ የሚያውቁትን ፡ በአምብል ፡ የሚኖሩ ፡ ኤከቲዎፋጅ ፡ የሚባሉትን ፡ ሰዎች ፡ መርጦ ፡ ከኤሌፋንቲን ከተማ ፤ ወደ ፡ ኢትዮጵያ ፡ ንጉሥ ፡ ላካቸው ። እነሱም ፡ ከኤሌፋንቲን ፡ ወደ ፡ መርዌ ፡ መጥተው ፡ « እነሆ ፡ ወዳጅነትህን ፡ የሚፈልገው ፡ የፋርሱ ፡ ትልቁ ፡ ንጉሥ ፡ ካምቢዝ ፡ የላከልህ ፡ ገጸ ፡ በረከት » ፡ ብለው ፡ ልብስ ፡ የአንገትና ፡ የእጅ ፡ ጌጥ ፡ ሽቱና ፡ መጠጥ ፡ እቀረቡለት ። እሱም ፡ መታያውን ፡ በዝርዝር ፡ አይቶ ፡ ከተቀበለ ፡ በኋላ ፡ ለመልከተኞቹ ፡ እንደዚህ ፡ አላቸው ፡ የፋርስ ፡ ንጉሥ ፡ ይኸንን ፡ ገጸ ፡ በረከት ፡ እሲዞ ፡ የላካችሁ ፡ የመንግሥቴን ፡ ኃይል ፡ መርምራችሁ ። ተመልሳችሁ ፡ እንድትነግሩት ፡ ነው ፡ እንጂ ፡ በእውነት ፡ የእኔን ፡ ወዳጅነት ፡ ፈልጎ ፡ አይደለም ፡ . . . አሁንም ፡ ከኔ ፡ ወገን ፡ ይኸን ፡ ቀስት ፡ ወስዳችሁ ፡ ለፋርስ ፡ ንጉሥ ፡ ስጡት ፡ እንደኔም ፡ ይኸን ፡ ቀስት ፡ የሚዘረጋ ፡ ከፋርስ ፡ ውስጥ ፡ ጉበዝ ፡ የተገኘ ፡ እንደሆነ ፡ ከዚያ ፡ ወዲያ ፡ መጥተው ፡ ይውጉኝ ፡ ሲል ፡ እርሱ ፡ ራሱ ፡ በነሱው ፡

ፊት ፡ ቈልማማውን ፡ ቀስት ፡ ዘርግቶ ፡ አሳይቶ ፡ መልሶ ፡ የዘረጋውን ፡ ቆልምሞ ፡ ሰጣቸው ፤ እነሱም ፡ ያመጡለትን ፡ ልብስና ፡ ወርቅ ፡ ከተመለከተ ፡ በኋላ ፡ ይኸ ፡ ሁሉ ፡ በኔ ፡ ዘንድ ፡ ርካሽ ፡ ነው ፡ እስረኛዬን ፡ እንኳን ፡ በወርቅ ፡ እግር ፡ ብረትና ፡ ሰንሰለት ፡ ነው ፡ የማስረው ፡ ሲል ፡ እወህኒ ፡ ቤት ፡ ድረስ ፡ መልከተኞቹን ፡ ራሱ ፡ ወስዶ ፡ አሳያቸው ፡ ይባላል ።

ከዚህ ፡ በኋላ ፡ መልከተኞቹ ፡ ተሰናብተው ፡ ወደ ፡ አገራቸው ፡ ተመለሱ ። ያዩትንም ፡ የሰሙትንም ፡ ሁሉ ፡ ነገሩት ፤ ይልቁንም ፡ የቀስቱን ፡ አላላከና ፡ ማስፈራራት ፡ በሰማ ፡ ጊዜ ፡ ካምቢዝ ፡ ተናደደ ። ከፋርስና ፡ ከባቢሎን ፡ ሌላ ፡ ጭፍራም ፡ ሳይጨምር ፡ በንዴት ፡ በአጠገቡ ፡ የሚገኘውን ፡ ጦር ፡ ብቻ ፡ ይዞ ፡ ኢትዮጵያን ፡ ለመውጋት ፡ ተነሥቶ ፡ ጉዞውን ፡ ወደመርዌ ፡ ዠመረ ። ግማሹን ፡ ጦር ፡ በዓባይ ፡ በኩል ፡ ልኮ ፡ ግማሹን ፡ ጦር ፡ ራሱ ፡ እየመራ ፡ ውሃ ፡ በሌለበት ፡ በኮርስኮ ፡ በረሃ ፡ በኩል ፡ መጣ ። ዳሩ ፡ ግን ፡ በበረሃ ፡ መካከል ፡ ሲገባ ፡ ሠራዊቱ ፡ በውሃ ፡ ጥም ፡ የተነሣ ፡ መጓዝ ፡ አቃተው ፡ ስንቅም ፡ አለቀበት ። ስለዚህ ፡ ለወታደሩ ፡ የድንፋታም ፡ የሚያበረታታም ፡ ቃል ፡ እየተናገረ ፡ ቢያዝ ፡ የጦር ፡ ሠራዊቱ ፡ ችግሩን ፡ ማለፍ ፡ በጭራሽ ፡ የማይቻለው ፡ ሆነ ።

ይኸንንም ፡ ራሱ ፡ ጭምር ፡ ስለተረዳው ፡ እንደተናደደ ፡ ሳይወድ ፡ በግድ ፡ ተመልሶ ፡ ወደቴብ ፡ ከተማ ፡ ሔደ ። ነገር ፡ ግን ፡ ከዚህ ፡ እንደ ፡ ተመለበ ፡ አሳቡ ፡ ሳይሳካለትና ፡ ኢትዮጵያን ፡ ሳይወጋና ፡ ሳያስገብር ፡ በመቅረቱ ፡ ብስጭት ፡ አድሮበት ፡ ስለነበረ ፡ እስኪሞት ፡ ድረስ ፡ በግብፃውያኑም ፡ በፋርሶቹም ፡ ብዙ ፡ የጭካኔ ፡ ሥራ ፡ ሠራ ። ብዙም ፡ ደም ፡ አፈሰስ ። ከኢትዮጵያ ፡ ንጉሥ ፡ ተልኮ ፡ የነበረውን ፡ ቀስት ፡ መዘርጋት ፡ ሁሉ ፡ አቅቶት ፡ እሱ ፡ ብቻ ፡ የዘረጋውን ፡ ባርዲያ ፡ የሚባለውን ፡ የገዛ ፡ ዘመዱን ፡ እንቆ ፡ ገደለው ። የግብፅ ፡ ንጉሥ ፡ የነበረው ፡ ፕሳሜቲክ ፡ ፫ኛ ፡ የሚባለውንም ፡ አስገድሎ ፡ የግብፅን ፡ ግዛት ፡ ለእኅቱ ፡ ባል ፡ ለአርአዴንስ ፡ (አሮንዳቲስ) ፡ ሰጠው ። እንደዚህም ፡ እያደረገ ፡ በብስጭትና ፡ በጭካኔ ፡ ደም ፡ በማፍስስ ፡ ከኢትዮጵያ ፡ መልስ ፡ እንድ ፡ ዓመት ፡ ተኩል ፡ ያህል ፡ እንደቆየ ፡ ሞተና ፡ ልጁ ፡ ዳርዮስ ፡ እንደኛ ፡ በመንግሥቱ ፡ ተከተለው ።

በዚሁ ፣ በካምቢዝና ፣ በዳርዮስ ፣ ልኖ ፣ በአርቅሴስ፣ በአርታክ ስሲስ ። አንደኛ ፣ በዳርዮስ ፣ ፱ኛ ፣ ዘመን ፣ (፭፻፳፭—፬፻፺ ፣ ከክርስ ትና ፣ በፊት ፣) ላይ ፣ የፋርስ ፣ ግዛት ፣ ከመቼውም ፣ ጊዜ ፣ ይልቅ ፣ ሰፍቶ ፣ ኃያል ፣ ሆነ ። የግዛቱ ፣ ስፋት ፣ ከሕንድ ፣ ጀምሮ ፣ እስከ ፣ ሊብያ ፣ በደቡብ ፣ እስከ ፣ ናፓታ ፣ መሰን ፣ ደረሰ ። ይኸንንም ፣ የሰ ፋውን ፣ ግዛት ፣ ዳርዮስ ፣ በ፴፭ ፣ ታላላቅ ፣ አገር ፣ ከፈለው ፣ በያን ዳንዱ ፣ (አገር ፣ ሳቱራፕ ፣ ያገር ፣ ጌታ) ፣ የሚባል ፣ እንደ ፣ ንጉሥ ፣ የሚገዛ ፣ ፭ ፣ ፩ ፣ ሰው ፣ ሾመ ።

። እነዚህ ፣ ሁሉ ፣ በየግዛታቸው ፣ ተቀምጠው ፣ ግብር ፣ እያስ ወጡ ፣ ወታደር ፣ እየመለመሉ ፣ ስትልቁ ፣ ንጉሥ ፣ እንደ ፣ ዳርዮስ ፣ ላለው ፣ በቁጥጥ ፣ እየገበሩ ፣ ይገዛሉ ። ስለዚህ ፣ ከ፴፭ዱ ፣ የግዛት ፣ ክፍል ፣ ውስጥ ፣ ግብፅ ፣ አንደኛዋ ፣ ስለሆነች ፣ አርአንዲስ፣ በፋርስ፣ መንግሥት ፣ ውስጥ ፣ ሆኖ ፣ ተሾሞ ፣ ይገዛት ፣ ዝ‘መር ። እሱም ፣ እንደጌታውና ፣ እንደአማቹ ፣ እንደካምቢዝ ፣ ኃይለኛ ፣ ሆኖ ፣ በልስ ላሴ ፣ ግብፅን ፣ እንዲያስተዳድር ፣ ያዘዘውን ፣ የዳርዮስን ፣ ቃል ፣ እየጣሰ ፣ በግብፆቹ ፣ ላይ ፣ የአገዛዝ ፣ ቀንበር ፣ አጸናባቸው ። እንደዚ ሁም ፣ የመርዌዎቹ ፣ ኢትዮጵያውያን፣ ከካምቢዝ ፣ የተላላከው ፣ ንጉ ሣቸው ፣ ናስቶሴኔን ፣ ስለሞተ ፣ በዚህ ፣ ጊዜ ፣ ወንድሙ ፣ ሒዳስፐ ፣ (ሒድ ፣ አስ ፣ ኤው—ሐንዲው ፣ አብራ ፣) የሚባለው ፣ ነግሦ ፣ በን ፃንት ፣ ራሱን ፣ ችሎ ፣ ያስተዳድራል ። ነገር ፣ ግን ፣ እነሆ ፣ በካም ቢዝ ፣ ጊዜ ፣ የከሸፈውን ፣ አሁን ፣ አርአንዲስ ፣ የግብፅ ፣ ንጉሥ ፣ የሒዳስፐን ፣ መንግሥት ፣ በፋርስ ፣ ተደግፎ ፣ ሊያስገብር ፣ መም ጣቱን ፣ እንመለከታለን ።

በግብፁ ፣ ንጉሥ ፣ በአርአንዲስና ፣ በመርዌው፣ (ኢትዮጵያ ፣) ንጉሥ ፣ መካከል ፣ የተደረገውን ፣ ታሪክ ፣ የጻፈው ፣ ሄሌዎዶር፣ የሚባል ፣ የግሪክ ፣ (የፊንቄ ?) ተወላጅ ፣ በ፫ኛው ፣ መቶ ፣ ዓመት ፣ ከክርስቶስ ፣ ልደት ፣ በኋላ ፣ የነበረ ፣ ነው ። እሱም ፣ በግሪክ ፣ ቋንቋ፣ « ኤትዎፒክ—ኢትዮጵያውያንና ፣ ወይም ፣ ቴያዝንና ፣ ካሪክሌ » በሚል ፣ አርእስት ፣ መጽሐፍ ፣ ጽፏል ። ይኸን ፣ መጽሐፉን፣ ምንም፣ እንኳ ፣ የጽሑፉ ፣ አሰካክ ፣ አስደሳች ፣ ቢሆን ፣ ታሪኩ ፣ ልብ ፣ ወለድ፣ ይሆንን ፣ በግለት ፣ የዛሬ ፣ ዘመን ፣ ጸሐፊና ፣ አንባቢ ፣ ለንግሩ ፣

መሠረት ፣ ለመስጠት ፣ ይቸገርበታል ። ግማሾቹ ፣ ሄሊዎዶር ፣ ሲጽፍ ፣ አተራረኩን ፣ ከራሱ ፣ እየሞላ፣ ስለእጋነነው፣ ነው ፣ እንጂ ፣ ታሪኩ ፣ ከመሠረቱ ፣ እውነት ፣ ነው ፣ ብለዋል ። የሆነ ፣ ሆኖ ፣ እንደ ተረት ፣ የመሰለውን ፣ የካሪክሌንና ፣ የቴያዝንን ፣ ጉዳይ ፣ ወደጉን ፣ ትተን ፣ እውነት ፣ የሚመስለውን ፣ የግብፅን ፣ ገጽና ፣ የኢትዮጵ ያን ፣ ንጉሥ ፣ ጦርነት ፣ ከዚህ ፣ እንቀጥላለን ።

ፋርሶች ፣ ምንም ፣ እንኳን ፣ ኢትዮጵያን ፣ (ናፓታንና ፣ መር ዌን ፣) እንደሌላው ፣ አገር ፣ ሁሉ ፣ ባይዙ ፣ ከግብፅ ፣ በደቡብ ፣ በኩል ፣ እንደዚሁም ፣ በቀይ ፣ ባሕር ፣ ዳር ፣ አንዳንድ ፣ አገር ፣ መያ ዛቸው ፣ አልቀረም ፣ ከኢትዮጵያውያንም ፣ ውስጥ ፣ በፋርስ፣ ውስጥ፣ ወታደርነት ፣ እየተቀጠሩ ፣ ሩቅ ፣ አገር ፣ ድረስ ፣ እየሔዱ ፣ ይዋጉ ፣ ነበር ። ለምሳሌ ፣ ፋርሶች ፣ ግሪኮችን ፣ ሰማስገበር ፣ በዳርዮስ ፣ ተከ ታይ ፣ በአከሳርኬስስ ፣ (፬፻፹፭—፬፻፷፭ ፣ ዓመት ፣ ከክርስቶስ፣ ልደት ፣ በፊት ፣) የሚባለው ፣ ንጉሥ ፣ በተዓዘ ፣ ጊዜ ፣ በውዱጡ፣ ከነበረው ፣ ከልዩ ፣ ልዩ ፣ አገር ፣ ከተጠራቀመው ፣ ሠራዊት ፣ ውስጥ፣ ኢትዮጵያውያንም ፣ የአንበሳና ፣ የነብር ፣ ለምድ ፣ ሰብሰው ፣ ከዓረ ቦች ፣ ጋር ፣ ሆነው ፣ በዳርዮስ ፣ ልጅ ፣ በአርስቶን ፣ እየታዘዙ ፣ ተሰ ልፈው ፣ ነበር ። የሚል ፣ ጽሑፍ ፣ ይገኛል ። ስለዚህ ፣ ፋርስ ፣ ሙሉ ውን ፣ እንኳን ፣ ባይሆንለት ፣ የኢትዮጵያን ፣ ሰሜናዊ ፣ ጠረፍ ፣ መግዛቱን ፣ ያስረዳል ። በእውኑ ፣ ሰዓት ፣ ግን ፣ ዋና ፣ ጠብ ፣ ያበቀ ለው ፣ ወርቅና ፣ ማዕድን ፣ የሚገኝበት ፣ በሬላዬ ፣ ከተማ ፣ ዙሪያ ፣ ያለው ፣ አገር ፣ ነው ።

ይኸ ፣ ሥፍራ ፣ ከቀድሞ ፣ ዝምሮ ፣ በኢትዮጵያውያኑ ፣ እጅ ፣ ሆኖ ፣ ላለ ፣ በእውኑ ፣ ሰዓት ፣ በፋርሶቹ ፣ እጅ ፣ ገብቶ ፣ ከተማዪቱ፣ በፋርስ ፣ ወታደር ፣ ትጠበቃለች ። ስለዚህ ፣ የኢትዮጵያ ፣ ንጉሥ ፣ ሒድ ፣ አስ ፣ ኤው ፣ ወታደር ፣ ይዞ ፣ ሔዶ ፣ የፋርሶቹን ፣ ወታደሮች፣ አባሮ ፣ ይቺን ፣ ከተማ ፣ አርአንዲስ ፣ ከመምጣቱ ፣ በፊት ፣ እጅ ፣ አደረገ ። አርአንዲስም ፣ ይኸን ፣ ሲሰማ ፣ ከቴብ ፣ ወታደሩን ፣ ይዞ ፣ ወደ ፣ ቢዬን ፣ ከተማ ፣ መጣ ፣ ኢትዮጵያውያኑም ፣ ወደዚያው ፣ ሔደው ፣ ውጊያ ፣ ገጠሙ ። ዳሩ ፣ ግን ፣ ግብፆቹ ፣ አስቀድመው ፣ በከተማው ፣ ቅጥር ፣ ውስጥ ፣ ስለነበሩ ፣ ለኢትዮጵያውያኑ ፣ ማጥ

ቃት ፡ አልሆነላቸውም ። በዚህ ፡ ጊዜ ፡ የኢትዮጵያው ፡ ንጉሥ ፡ የሚያደርገው ፡ ቢያጣ ፡ ያባይን ፡ ውሃ ፡ አያስቆፈረ ፡ በቦይ ፡ አውጥቶ ፡ ከተማውን ፡ እንዲያጥለቀልቅና ፡ የአርእንዲስ ፡ ጦር ፡ ከውስጥ ፡ እንዲወጣ ፡ ማስገደጃ ፡ ብልሃት ፡ ሠራ ። ስዚያን ፡ ጊዜ ፡ አርእንዲስ ፡ ከከተማዋ ፡ ጦሩን ፡ ይዞ ፡ ወጥቶ ፡ ለመዋጋት ፡ ወሰነ ። አሱንም ፡ በተከተለው ፡ ጦር ፡ ውስጥ ፡ የፋርስ ፡ የሜዶን ፡ የሊብያ ፡ የግብፅ ፡ ወታደር ፡ ፈረሰኛውም ፡ እግረኛውም ፡ ብዙ ፡ ነው ። ከኢትዮጵያ ፡ ንጉሥ ፡ ጋር ፡ አነዚያ ፡ በዋሻ ፡ ነዋሪ ፡ በበረሃ ፡ ነዋሪ ፡ የሚባሉት ፡ ልዩ ፡ ልዩ ፡ የኢትዮጵያ ፡ የበጅያ ፡ የብሌመይ ፡ የዓረብ ፡ ተወላጆች ፡ ናቸው ። ከአነሱም ፡ ውስጥ ፡ በቀስት ፡ አደጋገንና ፡ አወራወር ፡ በጣር ፡ ሩጫ ፡ በዝናንና ፡ በግመል ፡ ግልቢያ ፡ የተመሰገኑ ፡ ሞልተዋል ።

እንደዚህ ፡ የበረከተው ፡ የሁለቱ ፡ ወገን ፡ ጦር ፡ ከተቀራረበ ፡ በኋላ ፡ የፋርስ ፡ የፈረሰኛ ፡ ጦር ፡ ሽምጡን ፡ ለቆ ፡ መጣ ። ኢትዮጵያውያንም ፡ በንጉሣቸው ፡ የጦር ፡ መላ ፡ አዋቂነት ፡ እየተመሩ ፡ በዝግታ ፡ የፋርስን ፡ ጦረኛ ፡ ተቀብለው ፡ ፈረሰኛው ፡ ከፈረሰኛው ፡ እግረኛው ፡ ከእግረኛው ፡ ዝናን ፡ ተቀማጩም ፡ ባለጦሩም ፡ ባለቀስቱም ፡ ሁሉም ፡ ተደባልቆ ፡ ይዋጋ ፡ ዝመር ። የፋርሱ ፡ መሪ ፡ ከሁሉ ፡ ይበልጥ ፡ የተማመነው ፡ የፈረሰኛውን ፡ ጦር ፡ ነበር ። ይኸንንም ፡ ኢትዮጵያውያን ፡ ስለአወቁት ፡ በተለይ ፡ የብሌሜይ ፡ አገር ፡ ተዋጊ ፡ ጩቤውን ፡ እንደያዘ ፡ እፈረሰኛው ፡ መሃል ፡ ገብቶ ፡ ተዋጊውን ፡ ትቶ ፡ እባሮ ፡ የሚመታበትን ፡ ሽሽቶ ፡ የሚያመልጥበትን ፡ የፈረሱን ፡ ሆድ ፡ ሆዱን ፡ በጩቤ ፡ እየዘረከተ ፡ ረፈረፈው ። የፋርስ ፡ ወታደርም ፡ ከፈረሱ ፡ ላይ ፡ ከወደቀ ፡ በኋላ ፡ የለበሰው ፡ የብረት ፡ ልብስና ፡ የራሱ ፡ ጥሩር ፡ ለሩጫም ፡ ለመዋጋትም ፡ ስለከለከለው ፡ ብለሜዎቹ ፡ እንያልባቸው ፡ እየደበደቡ ፡ ፈጁት ፡ የቀረውንም ፡ የፋርስን ፡ የእግረኛ ፡ ጦር ፡ ኢትዮጵያውያኑን ፡ የያዘው ፡ የዝኖኑ ፡ አጉዳ ፡ በላያቸው ፡ እየሮጠ ፡ ሲፈጅ ፡ በዝኖኑ ፡ ላይ ፡ የተቀመጡት ፡ ሰዎች ፡ ደግሞ ፡ ቀስታቸውን ፡ እየደገኑ ፡ በወሰፈንጥራቸው ፡ ብዙ ፡ ጠላት ፡ ፈጁ ። ይኸን ፡ ሁሉ ፡ የፋርሶችና ፡ የግብፆቹ ፡ መሪ ፡ የነገሩን ፡ አያያዝ ፡ ቢያመዛዝነው ፡ እንደማያዘልቅ ፡ ስለተረዳው ፡ በወርቅ ፡ ሠረገላው ፡ ላይ ፡ ተቀምጦ ፡ እየተመለከተ ፡ ሲያዋጋ ፡ ቆይቶ ፡ የነገሩን ፡ ማስፈራት ፡ ሲረዳው ፡ ከሠረገላው ፡ ወርዶ ፡ በፈረሱ ፡ ላይ ፡ ተጋብቶ ፡ ሸሸ ። እሱ ፡ ከሸሸ ፡ በኋላ ፡ ተራው ፡ የግብፅና ፡ የሊብያ ፡ የሜዶን ፡ ወታደር ፡ ብዙ ፡ ሰዓት ፡ ተዋጋ ። በኋላ ፡ ግን ፡ የንጉሣቸውን ፡ መሸሽ ፡ የታመኑበትን ፡ የፈረሰኛውን ፡ ማለቅ ፡ ሲሰሙ ፡ ከሞት ፡ የተረፉት ፡ ግማሾቹ ፡ ሸሹ ፡ የቀሩትም ፡ ተማረኩ ። የኢትዮጵያው ፡ ንጉሥ ፡ ገና ፡ አስቀድሞ ፡ ድሉ ፡ ወደራሱ ፡ መሆኑን ፡ ሰለተረዳው ፡ አዚህ ፡ አየተዋጋችሁ ፡ መፋጀታችሁን ፡ ትታችሁ ፡ ሌጻችሁ ፡ ሌሎቹ ፡ የሚሸሹበትን ፡ መንገድ ፡ ያዙ ፡ ብሎ ፡ አዞ ፡ ናሮ ፡ እነዚሁ ፡ የተላኩት ፡ በዓባይ ፡ ዳር ፡ ያለውን ፡ በሩን ፡ ስለያዙባቸው ፡ ግማሾቹ ፡ ተስፋ ፡ ቆርጠው ፡ ወደ ፡ ባሕር ፡ አየገቡ ፡ ሞቱ ። በፈረስ ፡ የሸሹውም ፡ ንጉሡ ፡ አርእንዲስ ፡ ተመትቶ ፡ አንደ ፡ ተማረከ ፡ ደሙን ፡ እያዝረከረከ ፡ ዕድል ፡ አድራጊው ፡ ንጉሥ ፡ እሌ ፡ ዳሰጥ ፡ ፊት ፡ ቀረበ ። የኢትዮጵያዊው ፡ ንጉሥም ፡ ባየው ፡ ጊዜ ፡ ራራለት ፡ ብዙም ፡ የሚያጽናና ፡ ንግግር ፡ አደረገለት ። ቁስሉንም ፡ አከሙት ፡ ብሎ ፡ ለመድኃኒት ፡ አዋቂዎች ፡ አዘዘ ፡ ይባላል ።

ከዚህ ፡ በኋላ ፡ ምርጥ ፡ በሆነው ፡ በወርቅ ፡ ዕቃ ፡ በተጫነው ፡ ዝኖን ፡ ላይ ፡ ተቀምጦ ፡ በጦር ፡ ሠራዊቱ ፡ አንዶታጀበ ፡ በየመንገዱ ፡ ዕልልታና ፡ ደስታ ፡ አየተሬራረቀለት ፡ ወደሲዬን ፡ ከተማ ፡ ገባ ። አንደዘመኑ ፡ ልማድ ፡ ለዓባይ ፡ አምላክ ፡ ነጭ ፡ በሬ ፡ አርዶ ፡ የምስጋና ፡ መሥዋዕት ፡ አቀረበ ። የኢትዮጵያው ፡ ንጉሥ ፡ ያድሱን ፡ በዓል ፡ የመሥዋዕቱን ፡ ሥነ ፡ ሥርዓት ፡ ከፈጸመ ፡ በኋላ ፡ ከምርኮኞቹ ፡ ውስጥ ፡ ባርነት ፡ ያላቸውን ፡ ለወታደሩና ፡ ልዑማምንቱ ፡ አደላቸው ። የጨዋ ፡ ወገን ፡ የሚባሉትን ፡ ሁሉ ፡ ነፃነት ፡ ሰጥቶ ፡ ለቀቃቸው ። ቁስሉ ፡ ለተኛው ፡ ለግብፁ ፡ ንጉሥ ፡ ለፋርሱ ፡ ንጉሥ ፡ ለአርእንዲስ ፡ አንደዚህ ፡ ሲል ፡ ላከበት ። የዚህ ፡ የጦርነት ፡ ምክንያት ፡ የሆነውን ፡ የፊላዴን ፡ ከተማና ፡ የማዕድኑን ፡ ሥፍራ ፡ በእጄ ፡ አደርጋለሁ ። ከዚህ ፡ የበለጠ ፡ ከንቱ ፡ የግዛት ፡ ፍላጎት ፡ የለኝም ። ራሱ ፡ በጠባዩ ፡ በዓባይ ፡ የተከለለው ፡ የጥንት ፡ አገሬ ፡ ይበቃኛል። ፍርድንና ፡ ሕግንም ፡ ለማከበር ፡ ስል ፡ አንተንም ፡ በነፃነት ፡ ለቅቄሃለሁ ። ነገር ፡ ግን ፡ ለወደፊቱ ፡ ከወሰንህ ፡ አትለፍ ። ለፋርሱ ፡ ንጉ

ሥም ፡ እንደዚህ ፡ ብለህ ፡ ጻፍለት ፡ «ወንድምህ ፡ ሒዳስፕ ፡ (ሒድ አስ—ኤው) ድልን ፡ በጨበጣ ፡ ውጊያ ፡ አግኝቷል ። ነገር ፡ ግን ፡ የራስህን ፡ አገር ፡ መልሶ ፡ ለቆልሃል ። ይኸነንም ፡ ማድረጉ ፡ ወዳጅ ነትህን ፡ ፈልጎ ፡ ነው ። ምክንያቱም ፡ ፍቅር ፡ ለሰው ፡ ልጅ ፡ ከዕ ንቊ ፡ የበለጠ ፡ ነገር ፡ ነውና ። ይሁን ፡ እንጂ ፡ የጦርነት ፡ ምልክት ፡ በምትሰጥበት ፡ ቀን ፡ ለመዋጋት ፡ እምቢ ፡ አይልም » ።

ይኸንንም ፡ ሁሉ ፡ አድርጎ ፡ ሲጨርስ ፡ ወደራሱ ፡ ከተማ ፡ ወደመርዌ ፡ በደስታ ፡ ተመለሰ ። ከተመለሰ ፡ በኋላ ፡ የቆየውን ፡ ያገር ፡ ልምድ ፡ በመከተል ፡ ለፀሐይ ፡ አምላክ ፡ አራት ፡ ነጭ ፡ ፈረ ሶችና ፡ አንድ ፡ ከሴት ፡ ያልደረሰ ፡ የሰው ፡ ወጣት ፡ ለጨረቃ ፡ አም ላክ ፡ ሁለት ፡ ነጫጭ ፡ በሬዎችና ፡ አንዲት ፡ ከወንድ ፡ ያልደረሰች ፡ ልጅ ፡ አገረድ ፡ ሠዋ ፡ ይባላል ።

ይኸም ፡ የሰው ፡ መሥዋዕት ፡ ልማድ ፡ በአፍሪካና ፡ በእስያ ፡ በምሥራቅ ፡ አውሮፓ ፡ በቀድሞ ፡ ጊዜ ፡ የተለመደ ፡ ነበር ። የመ ርቄም ፡ የግብፃውያንም ፡ የአሶራውያንና ፡ የፍልስጥኤማውያን ፡ ነገሥታት ፡ ሁሉ ፡ በርታ ፡ ያለ ፡ ችግርና ፡ ጦርነት ፡ ሲገጥማቸው ፡ ለአማልክቶቻቸው ፡ ስለት ፡ የሚያደርጉት ፡ ሲደርስላቸውም ፡ የሚ ሠዉት ፡ የሰው ፡ መሥዋዕት ፡ ነበር ። እንኳን ፡ እነሱ ፡ የእግዚአብ ሔር ፡ ምርጥ ፡ የሚባሉት ፡ የአብርሃም ፡ ልጆች ፡ እስራኤሎች ፡ እን ኳን ፡ ይኸንን ፡ ልማድ ፡ የተከተሉበት ፡ ጊዜ ፡ አለ ። ዮፍታሄ (ይፋ ትህ) ፡ የሚባለው ፡ የእስራኤል ፡ መስፍን ፡ የአሞን ፡ ንጉሥ ፡ አገ ሩን ፡ ፓለስቲንን ፡ ሊቀማው ፡ ጦሩን ፡ ይዞ ፡ በተጓዘበት ፡ ጊዜ ፡ «የአሞንን ፡ ልጆች ፡ በጇ ፡ አሳልፈህ ፡ ብትሰጠኝ ፡ ድል ፡ አድርጌ ፡ ስመለስ ፡ ከቤት ፡ ሊቀበለኝ ፡ መዠመሪያ ፡ የሚወጣውን ፡ እሠዋል ሃለሁ » ፡ ብሎ ፡ ተሳለ ። ከአሞናውያን ፡ ተዋግቶ ፡ ድል ፡ አድርጎ ፡ ሲመለስ ፡ ከቤቱ ፡ የሚወዳትና ፡ የወለዳት ፡ ልጁ ፡ ከበሮዋን ፡ እየመ ታች ፡ ልትቀበለው ፡ ወጣች ። ባያትም ፡ ጊዜ ፡ ደንግጦ ፡ ልብሱን ፡ ቀደደ ፤ እንዲህም ፡ አላት ፡ «አወይ ፡ ልጄ ፡ ሆይ ፡ አጥብቀሽ ፡ አሳ ዘንሺኝ ፡ ወደ ፡ እግዚአብሔር ፡ አፌን ፡ ከፍቻለሁና ፡ ከዚያም ፡ እመለስ ፡ ዘንድ ፡ (የተሳልሁትንም ፡ አስቀር ፡ ዘንድ) ፡ አይቻለኝም» አላት ። እሷም ፡ እንዲህ ፡ ስትል ፡ መለሰችለት «አባቴ ፡ ሆይ ፡ አፍ

ህንስ ፡ ለእግዚአብሔር ፡ ከከፈትህ ፡ እንደተሳልህ ፡ አድርግብኝ ፡ ነገር ፡ ግን ፡ ሁለት ፡ ወር ፡ ወደ ፡ ተራራ ፡ ወጥቼ ፡ ለብላቴንነቴ ፡ (ለወጣትነቴ) ከጓደኞቼ ፡ ጋር ፡ እንዳለቅስ ፡ ፍቀድልኝ» አለችው ። እሱም ፡ ፈቀደላት ፡ ወደተራራው ፡ ሔዳ ፡ ሁለት ፡ ወር ፡ ከአለቀሰች ፡ በኋላ ፡ ወደ ፡ አባቷ ፡ ተመለሰች ፡ እሱም ፡ እሷን ፡ ሠዉቶ ፡ ስለቱን ፡ ፈጸመ » (፩) ።

ወደ ፡ ታሪኩ ፡ እንመለስ ።

የኢትዮጵያው ፡ ንጉሥ ፡ ሒዳስፕ ፡ በመርዌ ፡ ከተማ ፡ የድሉን ፡ በዓል ፡ የመሥዋዕቱን ፡ ሥነ ፡ ሥርዓት ፡ ከፈጸመ ፡ በኋላ ፡ በውስጡ ፡ የሚ ገዙ ፡ አገሮች ፡ እንኳን ፡ ደስ ፡ አለህ ፡ ለማለት ፡ የሴርን ፡ ሰዎች ፡ የነ ጭና ፡ የቀይ ፡ ባሕር ፡ ሰዎች ፡ የየመን ፡ ሰዎች ፡ በዋሻ ፡ የሚኖሩ ፡ ከኤርትራ ፡ ባሕር ፡ ዳር ፡ ያሉት ፡ ወርቅና ፡ ጥንድ ፡ አንበሶች ፡ ብሌ ሚይ ፡ ቀስትና ፡ ወስፈንጥር ፤ አክሱሞች ፡ (በተገዥነት ፡ ሳይሆን ፡ በወዳጅነት) ፡ ቀጭኔ ፡ አመጡለት ። እሱም ፡ የድሉን ፡ በዓል ፡ ለማ ክበር ፡ መታያ ፡ እየያዙለት ፡ ለመጡት ፡ ሁሉ ፡ ሽልማትም ፡ ስጠ ታም ፡ እየሰጠ ፡ አስደሰቶ ፡ በያገራቸው ፡ ሰደዳቸው ። በዚህ ፡ ሰሞን ፡ ለታሠረ ፡ እሥረኛና ፡ ወንጀለኛ ፡ ሁሉ ፡ ምሕረት ፡ አድርጎ ፡ ሁሉ ንም ፡ አስደሰተ ፡ ይባላል (፪) ።

ይህ ፡ ንጉሥ ፡ ታሪኩ ፡ እንደሚለው ፡ በቅን ፡ ፍርድና ፡ በትክ ክለኛነት ፡ ፷፰ ፡ ዓመት ፡ ከገዛ ፡ በኋላ ፡ በ፬፻፶ ፡ ዓመት ፡ ግድም ፡ ሞተ ። በመንግሥቱም ፡ ዘመዱና ፡ ወራሹ ፡ ቤሩአ —ኤም—ሔብ ፡ ከሱም ፡ ቀጥሎ ፡ ትልቁ ፡ እስክንድር ፡ እስኪነሣ ፡ ድረስ ፡ ታአኬን ፡ ነገሠ ። ከታአኬን ፡ በኋላም ፡ ሕንደኬ ፡ ንግሥት ፡ የምትባለዋ ፡ በመርዌ ፡ ነገሠች ። በሷም ፡ ዘመን ፡ ትልቁ ፡ እስክንድር ፡ ተን ሥቶ ፡ ትልቁን ፡ የፋርስን ፡ መንግሥት ፡ ገልብጦ ፡ የራሱን ፡ የቄ ሣር ፡ ግዛት ፡ አቆመ ። የዚህንም ፡ ታሪክ ፡ ከግሪክ ፡ ታሪክ ፡ ጋር ፡ አያይዘን ፡ ከሥር ፡ ገምረን ፡ ቀጥሎ ፡ በሚገኘው ፡ ምዕራፍ ፡ እን መልከት ።

(፩) መጽ ፡ መሳፍንት ፡ ም ፡ ፲፩ ፡ ቊ ፡ ፴—፴ ።

(፪) J. MORE — HIST. d'ETHIOPIE ፭ኛ ፡ ፑሊም ፡ ገጽ ፡ ፫፻፷፭ ፡

ምዕራፍ ፡ ፳፪ ።

ግሪኮች ።

ዛሬ ፡ «ግሪክ» ፡ በሚባለው ፡ ስም ፡ የተጠቀለለው ፡ ሕዝብ ፡ ያን ፡ ጊዜ ፡ ግን ፡ ዘሩም ፡ ቋንቋውም ፡ የተለያየ ፡ ነበር ። የኑሮውም ፡ ጊዜ ፡ በግምት ፡ የሚታወቀው ፡ ከክርስቶስ፡ ልደት፡ በፊት ፡ ከ፩ሺ ፡ ፮፻ ፡ ዓመት ፡ ዝምሮ ፡ ነው ።

ግሪኮች ፡ የሚባሉት ፡ በምዕራብ ፡ በኩል ፡ ባለው ፡ አገር ፡ ተቀምጠው ፡ ሳለ ፡ ደግሞ ፡ ከምሥራቅ ፡ የመጡት ፡ የዮኒክ ፡ ቋንቋ ፡ የሚናገሩ ፡ ዛፊ ፡ አቴና ፡ ባለበት ፡ አቲካና ፡ ኦውቢያ ፡ በሚባለው ፡ በምሥራቅ ፡ ወገን ፡ ተቀመጡ ። እነዚህም ፡ የአቴንን ፡ ከተማ ፡ የመሠረቱ ፡ ናቸው ። ደግሞ ፡ ግማሾቹ ፡ ከላይ ፡ ከሰሜን ፡ ከቴሳሊያን ፡ ከትራቺያ ፡ መጥተው ፡ እስከ ፡ ቆሮንቶስ ፡ ድረስ ፡ ያለውን ፡ አገር ፡ ያዙ ። እነዚህም ፡ ለየግላቸው ፡ ሦስት ፡ ቋንቋ ፡ (ዲያሌክት) ፡ ለየራሳቸው ፡ የሚናገሩ ፡ ሕዝቦች ፡ በያስበት ፡ ተቀምጠው ፡ ጥቂት ፡ መቶ ፡ ዓመታት ፡ እንደኖሩ ፡ አሁንም ፡ ከሰሜን ፡ ዶሪክ ፡ ከሚባለው ፡ ሥፍራ ፡ ቋንቋቸውም ፡ የራባቸው ፡ የሆነ ፡ የዶርያ ፡ ሕዝቦች ፡ አገራቸውን ፡ ትተው ፡ በተሳልያ ፡ አልፈው ፡ የዛሬውን ፡ ደቡብ ፡ አገር ፡ የፔሎፒኒን ፡ የላቆኒን ፡ አገር ፡ ያዙ ። ከዚያም ፡ አብረዋቸው ፡ ከተደባለቋቸው ፡ ግሪኮች ፡ ጋር ፡ እያለፉ ፡ ከራችና ፡ ፕሮን ፡ የሚባለውን ፡ አገር ፡ አቀኑ ። የስፖርታንም ፡ ከተማ ፡ ከተሙ ።

ባንድ ፡ ወገን ፡ ደግሞ ፡ ዩኒክ ፡ የሚባሉት ፡ የአቴንን ፡ ከተማ ፡ የከተሙት ፡ ግሪኮች ፡ የባሕር ፡ መንገድና ፡ ዋናን ፡ ሌላም ፡ ሥልጣኔ ፡ ከፊንቂዎች ፡ ተምረው ፡ ሠልጥነው ፡ ነበርና ፡ ከአድሪያቲክ ፡ ባሕር ፡ እየተሻገሩ ፡ በነአልችቢያድ ፡ እየተመሩ ፡ ከኢጣልያ ፡ አገር ፡ ሲሲሊንና ፡ ከፈረንሳይ ፡ አገር ፡ ማርሴይን ፡ አቅንተው ፡ ከዚያም ፡ አልፈው ፡ እስከ ፡ ኤስፓኝ ፡ ጫፍ ፡ ደረሱ ።

በዚያን ፡ ጊዜ ፡ ሁኔታ ፡ ሕዝቦቹ ፡ በጠቅላላው ፡ በአገሩ ፡ ስም ፡ ግሪኮች ፡ እየተባሉ ፡ ከመጠራት ፡ ይልቅ ፡ በየከተማቸው ፡ ስም ፡ መጠራት ፡ ልማድ ፡ ስለነበረ ፡ ዛፊ ፡ በመላው ፡ ግሪኮች ፡ የሚባሉት ፡ የዚያን ፡ ጊዜ ፡ የአቴና ፡ ሕዝቦች ፡ ትግል ፡ ሩጫ ፡ አመታትና ፡

ምከት ፡ በጣም ፡ ያውቁ ፡ ነበር ። እንድ ፡ አንድ ፡ ጊዜ ፡ በሕዝብ ፡ ፊት ፡ ደንብ ፡ ሆኖ ፡ ጥፋት ፡ ባይኖርባቸው ፡ ዝግንነትን ፡ መከራና ፡ ሥቃይን ፡ ለመማር ፡ ሲሉ ፡ ይገረፋሉ ። በግርፋቱም ፡ ጊዜ ፡ ያለቀሰ ፡ ወይም ፡ በፊቱ ፡ የኃዘን ፡ መልክ ፡ ያሳየ ፡ ተመልካቹ ፡ ሕዝብ ፡ ሴቱም ፡ ወንዱም ፡ እየሳቀ ፡ ይሳለቅበታል ። ሳያለቅስ ፡ የደስታ ፡ መልክ ፡ እያሳየ ፡ ግርፋቱን ፡ የፈጸመ ፡ ጐበዝ ፡ ጨካኝ ፡ ተብሎ ፡ የወንድነት ፡ ስም ፡ ይሰጠዋል ። ይህ ፡ ሁሉ ፡ ጥረት ፡ በውነታቸውን ፡ ከድካምና ፡ ከልስሳሴ ፡ አድነው ፡ ጠላት ፡ በተዋጋቸው ፡ ጊዜ ፡ የቅን ፡ ሐሩር ፡ የሌት ፡ ቁር ፡ የጠላት ፡ በትር ፡ ሳያስፈራቸው ፡ እነሱ ፡ ጠላት ፡ አጥቅተው ፡ ለመመለስ ፡ እንዲጸኑ ፡ ነው ። ስለዚህ ፡ እስፓርታዎች ፡ በትግል ፡ በሩጫ ፡ በጠቅላላው ፡ በመሬት ፡ ጦርነት ፡ ተወዳዳሪ ፡ የሌላቸው ፡ ነበሩ ። አቴናዎች ፡ ደግሞ ፡ በውሃ ፡ ዋናና ፡ በመርከብ ፡ ጦርነት ፡ የሚችላቸው ፡ አልነበረምና ፡ እነዚህ ፡ ሁለቱ ፡ ወገኖች ፡ ምንም ፡ እንኳን ፡ ብዙ ፡ ጊዜ ፡ እርስ ፡ በርሳቸው ፡ ቢዋጉ ፡ ከሩቅ ፡ የመጣው ፡ ይልቁንም ፡ በዚህ ፡ ዘመን ፡ እየደጋገመ ፡ የሚደርስባቸውን ፡ የፋርስን ፡ ወረራ ፡ በመሬት ፡ ጦርነት ፡ ስፓርቶች ፡ በባሕር ፡ ጦርነት ፡ አቴናዎች ፡ እየተባበሩ ፡ አግደዋል ። በመጨረሻም ፡ በፍጹም ፡ አሸንፈው ፡ ጠላትን ፡ መልሰዋል ።

ከፋርስ ፡ ቀደም ፡ ብሎ ፡ እዚያው ፡ አጠገብ ፡ ያለው ፡ የሜዶን ፡ መንግሥት ፡ ትልቅ ፡ ስም ፡ እንደነበረው ፡ እንደዚሁም ፡ ከአቴናዎች ፡ በፊት ፡ ስፓርቶች ፡ ስማቸውም ፡ ኃይሰኝነታቸውም ፡ በጣም ፡ የገነነ ፡ ነበር ። ንጉሥም ፡ ነበራቸው ። ይሁን ፡ እንጂ ፡ እንደዛሬው ፡ ዘመን ፡ የዲሞክራሲ ፡ አስተዳደር ፡ ማናቸውንም ፡ የመንግሥታቸውን ፡ ጉዳይ ፡ የሚቈርጡት ፡ ያገር ፡ ሽማግሌዎችና ፡ አዋቂዎች ፡ ነበሩ ፡ እንጂ ፡ ንጉሣቸው ፡ ወይም ፡ መሪያቸው ፡ እንደፈቃዱ ፡ የልቡን ፡ ለመሥራት ፡ መብት ፡ አልነበረውም ፡ ትልቅ ፡ የውስጥ ፡ የአስተዳደር ፡ ወይም ፡ የጦርነት ፡ ጉዳይ ፡ መዝመሪያ ፡ እነዚህ ፡ አዋቂዎች ፡ ከመከሩበት ፡ በኋላ ፡ አባባቸው ፡ ለንጉሡ ፡ ይቀርባል ። ንጉሡም ፡ የሽማግሌዎቹን ፡ አሳብ ፡ ይዞ ፡ ሕዝብ ፡ ወደሚሰበሰብበት ፡ ሸንጎ ፡ ሔዶ ፡ ሕዝቡን ፡ በአዋጅ ፡ ሰብስቦ ፡ ከአዋቂዎች ፡ የቀረበለትን ፡ አሳብ ፡ በመግለጽ ፡ የሕዝቡን ፡ ውሳኔ ፡ ይጠይቃል ። ሕዝቡም ፡

ነገሩን ፣ ከሰማ ፣ በኋላ ፣ እሺ ፣ ወይም ፣ እምቢ ፣ የማለት ፣ ሥልጣን ፣ ነበረው ፣ ይባላል ።

ስለዚህ ፣ ዛሬ ፣ በነፃው ፣ ዓለም ፣ በእንግሊዝ ፣ በፈረንሳዊ ፣ በአሜሪካ ፣ በሌሎችም ፣ አገር ፣ ያለውን ፣ የዲሞክራሲን ፣ (የሕዝብ ፣ መንግሥት) ፣ አስተዳደር ፣ የሕጉንና ፣ የሥርዓቱን ፣ መሠረት ፣ ያጠኑት ፣ የቀድሞው ፣ የግሪክ ፣ ሕዝቦች ፣ ይሠሩበት ፣ ከነበረው ፣ አስተዳደር ፣ ላይ ፣ ተወስዶ ፣ በማሻሻል ፣ ነው ። ለስፓርታዎች ፣ በዲሞክራሲ ፣ ደንብ ፣ የሚተዳደሩበትን ፣ ሕግና ፣ ሥርዓት ፣ አዘጋጅቶ ፣ የሰጣቸው ፣ ሊኩርጎስ ፣ የሚባል ፣ የተማረ ፣ ሊቅ ፣ ነበር ። ባለፈው ፣ ታሪኩን ፣ ያነበብነው ፣ ሐሙራቢ ፣ ሰባቢሎናውያን ፣ እንደሆነው ፣ ሊኩርጎስ ፣ በሊቅነቱና ፣ በሕግ ፣ ሐጋጊነቱ ፣ በስፓርታ ፣ ታሪክ ፣ ውስጥ ፣ ትልቅ ፣ ስም ፣ አለው ።

የአቴናዎችን ፣ ደግሞ ፣ ባጭሩ ፣ እንመልከት ። ያገሩ ፣ ታሪክ ፣ እንደሚለው ፣ ከምሥራቅ ፣ የመጡት ፣ ሕዝቦች ፣ አቴን ፣ ያሰበትን ፣ ሥፍራ ፣ ከያዙ ፣ በኋላ ፣ ዮን ፣ የሚባለው ፣ የአጵሎን ፣ ልጅ ፣ (የዮናናውያን ፣ ዘር ፣ አባት) ፣ እነዚህኑ ፣ ሕዝቦች ፣ ፲፪ ፣ ነገድ፣ከፍሎ፣ ፲፪ ፣ መንደር ፣ አበጅቶላቸው ፣ ነበር ። ከነዚህም ፣ ፲፪ኛው ፣ የአቴን ፣ ከተማ ፣ ነው ። በአቴንም ፣ ንጉሡ ፣ ይቀመጥባት ፣ ስለነበረ ፣ ከሌሎች ፣ የበለጠች ፣ ዋና ፣ የሕዝብ ፣ መሰብሰቢያ ፣ ከተማ ፣ ሆነች ። ሕዝቦቿም ፣ በእርሷ ፣ ስም ፣ አቴናዎች ፣ ይባሉ ፣ ዝሙር ። በሕይወታቸው ፣ ከጐረቤቶቻቸው ፣ ከስፓርታዎች ፣ ከፔሎፒኒሶች ፣ ከዶሪያዎች ፣ ጋር ፣ ውጊያ ፣ ያደርጉ ፣ ነበር ። ከነዚያ ፣ ጋር ፣ ሲዋጉ ፣ ከድርብ ፣ የሚባለው ፣ የተወደደው ፣ ንጉሣቸው ፣ አገሩን ፣ ለማዳን ፣ እሞርነት ፣ ላይ ፣ ሕይወቱን ፣ ሰውቶ ፣ ሞተ ። ከዚህ ፣ በኋላ ፣ አቴናዎች ፣ ከሱ ፣ ቀጥሰው ፣ ሥልጣን ፣ የሚይዙት ፣ «አርኮንት ፣ የአዋቂ ፣ አስተዳዳሪ» ፣ ይባሉ ፣ አንጂ ፣ እንደርሱ ፣ ንጉሥ ፣ ተብሰው ፣ አይጠሩም ፣ ብለው ፣ ንጉሣዊ ፣ ግዛትን ፣ አስቀሩ ። ይኸም ፣ ውሳኔ ፣ በገሚሶቹ ፣ አተራረከ ፣ ሚቹን ፣ ንጉሥ ፣ ሰማከበርና ፣ የሱ ፣ ተከታይ ፣ እይገኝም ፣ በማለት ፣ የተደረገ ፣ ሲመስል ፤ በቀሩት ፣ አተራረክ ፣ ደግሞ ፣ ሀብታሞችና ፣ የከፍተኛ ፣ ተወላጆች ፣ (አሪስቶክራቶች) ፣ የሆኑት ፣ ቀድሞ ፣ የንጉሡን ፣ መኖር ፣ ይቃወሙ ፣ ነበርና ፣ አሁንም ፣ ሕዝብ ፣

በየጊዜው ፣ በሚመርጠው ፣ አዋቂ ፣ ሰው ፣ ብቻ ፣ እንገዛ ፣ ብለው ፣ ወስኑ ፣ የሚሉ ፣ አሉ ።

የሆነ ፣ ሆኖ ፣ በዚሁ ፣ ተቄረጠና ፣ ከክርስቶስ ፣ ልደት ፣ በፊት ፣ በ፮፻ ፣ ዓመት ፣ ላይ ፣ ሶሎን ፣ የተባለው ፣ ከሰባቱ፣ ሊቃውንት፣ አንዱ፣ ሊቅ ፣ «አርኮንትነ» ፣ ተብሎ ፣ ተመረጠ ። እሱም ፣ ሕዝቡ ፣ የሚተዳደርበትን ፣ ሕግና ፣ ሥርዓት ፣ አዘጋጅቶ ፣ ሰጥቶ ፣ ያስተዳድራቸው፣ ዝሙር ። ሕዝቡም ፣ በሶሎን ፣ ሕግና ፣ ሥርዓት ፣ በጣም ፣ ደሰ ፣ ተሰኘ ። ከዚያ ፣ ጢስትራት ፣ የሚባለው ፣ ተመረጠና ፣ የአቴናዎችን ፣ ኃይልና ፣ ኑሮ ፣ ከሌሎቹ ፣ ከፍ ፣ ሰማድረግ ፣ በብዙ ፣ ወገን ፣ ሲደክም ፣ ኖሮ ፣ በ፭፻፸፯ ፣ ዓመት ፣ ከክርስትና ፣ በፊት ፣ ሞተ ። በሥልጣኑም፣ ኤፒያና ፣ ኢፓርከ ፣ የሚባሉት ፣ ልጆቹ ፣ ተከተሉት ። ነገር ፣ ግን ሕዝቡን ፣ ለመምራት ፣ ያላቸው ፣ ችሎት ፣ በቂ ፣ ስለአልነበረ ፣ በዚህም ፣ ላይ ፣ የልጅነት ፣ ሥራ ፣ በመሥራት ፣ ሕዝቡ ፣ አልወደዳቸውም ፣ ነበርና ፣ ኢፓርኮንን ፣ አድመው ፣ ገደሉት ። ኢፒያ ፣ ግን ፣ ከአቴን ፣ ሸሽቶ ፣ ወደ ፣ ሌላ ፣ አገር ፣ ሔደ ።

በዚህ ፣ ጊዜ ፣ በከፍተኛውና ፣ በተርታው ፣ ሕዝብ ፣ መካከል ፣ በአስተዳደርና ፣ በሥልጣን ፣ መያዝ ፣ ምክንያት ፣ ትልቅ ፣ ሁከት ፣ ተነሣ ። ከፍተኞቹ ፣ ሕዝቦች ፣ ዝቅተኛውን ፣ አሸንፈው ፣ መንግሥቱን ፣ ሰማያዝ ፣ ከስፓርታዎች ፣ ርዳታ ፣ ጨምረው ፣ ኢፓኅር ፣ በሚባለው ፣ አየተሙሩ ፣ እነዚህን፣ ለመደምሰስ ፣ ሲነሡ ፣ የተርታው ፣ ሕዝብ ፣ ወገን ፣ ደግሞ ፣ ከሊስቲን ፣ የሚባለውን ፣ ይዞ ፣ ተነሣ። ውጊያም ፣ ዝምረው ፣ የተርታው ፣ ሕዝብ ፣ ወገን ፣ ተሸንፎ ፣ የሀብታሞቹ ፣ ወገኖች ፣ መንግሥቱን ፣ በ፭፻፷ ፣ ዓመት ፣ ላይ ፣ ለጊዜው ፣ እጅ ፣ አደረጉ ። ነገር ፣ ግን ፣ ኀዘንታቸው፣ ምንም ፣ ያህል ፣ ሳይቆይ፣ ከሊስቲን ፣ እንደገና ፣ ተመልሰ፣ ኢታጎርን ፣ ከነወገኖቹ ፣ አስወጥቶ፣ የአቴንን ፣ ሥልጣን ፣ ያዘ ። የእርሱም ፣ አገዛዝ ፣ እስከ ፣ ብዙ ፣ ጊዜ ፣ ድረስ ፣ ቆየ ። በዕውቀት ፣ በፍልስፍና ፤ በግጥም ፣ በሕክምና ፤ በታሪክ ፣ ጽሑፍ ፣ አኔሄሮዱቱስ ፣ አንሶክራት ፣ አኒሂፖክራት ፣ አንፕላቶን ፣ አንአሪስቶት ፣ ለአገሪቱ ፣ ከፍተኛ ፣ ዶረጃ ፣ አንደሰጥዋት ፣ በመርነት ፣ ደግሞ ፣ አንቴሚስቶክል ፤ አንአሪስቲዴ ፤ አንፔሪክል ፣ አየተነሡ ፣ አገርን ፣ ከጠላት ፣ (ፋርስ) ፣ በመከላከል ፣ የጦር ፣ ድርጅት ፣

በማበጀት ፣ ስመ ፣ ጥሩ ፣ ሆኑ ። እነሱም ፣ በየጊዜያቸው ፣ ልዩ ፣ ልዩ ፣ የባሕር ፣ ጦር ፣ እያዘጋጁ ፣ ፋርሶች ፣ ይዘውት ፣ የነበረውን ፣ ደሴት ፣ ሁሉ ፣ አስሰቀቁ ። ፔሪክል ፣ ደግሞ ፣ የውስጥ ፣ አስተዳደር ፣ በማሳመሩ ፣ ሕዝቡንና ፣ ፫፪ ፣ የሚሆኑትን ፣ ከተማዎች ፣ እንድነት ፣ እንዲገብሩ ፣ እደረጋቸው ። እንደዚሁም ፣ አሪስቲድ ፣ ከፋርሶቹ ፣ ጋር ፣ በመዋጋት ፣ ተመሰግኗል ።

ዳሩ ፣ ግን ፣ በ፭፪ ፣ ዓመት ፣ ላይ ፣ አቴኖዎች ፣ ብዙ ፣ ችግርና ፣ ፈተና ፣ ደረሰባቸው ። ባጠባባቸው ፣ ካሉት ፣ ወገኖቻቸው ፣ ከስፓርታዎች ፣ ሲዋጉ ፣ ከፋርስ ፣ ሲከላከሉ ፣ ደግሞ ፣ ከዚህ ፣ ቀደም ፣ አድሪአቲክንና ፣ ሚዴቴራኒያን ፣ እያለፉ ፣ ያቀኑት ፣ የሲሲል ፣ የግርሲይ ፣ አገር ፣ እየ[illegible]ፈተባቸው ፣ ወደዚያ ፣ እየሔዱ ፣ ላይና ፣ ታች ፣ እየ ሮጡ ፣ የሸፈተውን ፣ ለማሳመን ፣ ልውረር ፣ የሚለውን ፣ ለመከላከል ፣ ልደባልቃችሁ ፣ የሚለውን ፣ ለማገድ ፣ ብዙ ፣ ደከሙ ። ብዙ ፣ ውን ፣ ጊዜ ፣ እያሸነፉ ፣ ሲመለሱ ፣ እየተሸነፉም ፣ በስፓርታዎች ፣ የተገዙበት ፣ ጊዜ ፣ አለ ። የስፓርታና ፣ የአቴን ፣ ሕዝቦች ፣ በዚህ ፣ ሁኔታ ፣ ጎብረትና ፣ መከፋፈል ፣ ድል ፣ መሆንና ፣ ድል ፣ ማድረግ ፣ እየተፈራረቀባቸው ፣ ሲኖሩ ፣ በመጨረሻ ፣ ሁሉንም ፣ ደምስሶ ፣ በመግባት ፣ የሚገላግላቸው ፣ ጐበዝ ፣ ከመቄዶንያ ፣ ተነሣ ። ይኸም ፣ በው ፣ የፊልጶስ ፣ ልጅ ፣ ትልቁ ፣ እስክንድር ፣ ነው ። የርሱንም ፣ አነሣሥ ፣ ወደፊት ፣ እስክንመለከት ፣ ድረስ ፣ የግብፃውያንን ፣ የአሶራውያንንና ፣ የባቢሎናውያንን ፣ ሃይማኖት ፣ እንደተመለከትን ፣ አሁን ፣ ደግሞ ፣ የግሪኮችን ፣ ሃይማኖት ፣ እንመልከት ።

ምዕራፍ ፣ ፳፫ ።

የግሪኮች ፣ አማልክት ።

በፍልስፍና ፤ በዕውቀት ፤ በቤት ፣ ሥራ ፤ በሕዝብ ፣ አስተዳደር ፣ ከሌሎቹ ፣ አገሮች ፣ የመሻል ፣ ሁኔታ ፣ እንዳላቸው ፣ በእምልከም ፣ በብዙ ፣ ሳይሆን ፣ በመጠኑ ፣ ከነርሱ ፣ በፊትና ፣ በነርሱ ፣ ዘመን ፣ ካሉት ፣ ከግብፆች ፣ ከአሶራውያንና ፣ ከባቢሎናውያን ፣ ከፓይናና ፣ ከሕንድ ፣

የመሻል ፣ መንገድ ፣ ያሳያሉ ። እነዚያ ፣ የሰውን ፣ አምላክነት ፣ ወይም ፣ የማይታየውን ፣ አምላክ ፣ በሚታይ ፣ በሰው ፣ አምሳል ፣ መቅረጻቸው ፣ ባይቀር ፣ ፩ ፣ አንድ ፣ ጊዜ ፣ ኮርማ ፣ በሬን ፤ አሞራን ፤ ፀሐይን ፤ ጨረቃን ፤ አማልክት ፣ ወይም ፣ የአማልክት ፣ ማደሪያ ፣ ሲያደርጉ ፣ ግሪኮች ፣ ግን ፣ አማልክት ፣ የሚያደርጉዋቸው ፣ ዘአስተዳደርና ፣ በጀግንነት ፣ ስመ ፣ ጥር ፣ የሆኑትን ፣ ነው ።

ስለዚህ ፣ በፊት ፣ ቀንደኞችና ፣ ጠንካኖች ፣ በኋላ ፣ አማልክት ፣ ያደረጓቸው ፣ ሰዎች ፣ መኖራቸው ፣ እውነትም ፣ ሐሰትም ፣ ቢሆን ፣ በእርሷያ ፣ ሰው ፣ የተመስሉና ፣ እንደ ፣ ሰው ፣ የመዋደድ ፣ የመጣላት ፤ የመዋጋት ፤ የመጋባት ፣ የመፋታት ፣ ጠባይ ፣ ያላቸው ፣ ናቸው ። ወደፊት ፣ እንደምናስረዳው ፣ የነሱም ፣ ነገዳቸውና ፣ ቍጥራቸው ፤ ተረታዊ ፣ የሆነ ፣ ታሪካቸውም ፣ ሰፊ ፣ ነው ። ነገር ፣ ግን ፣ የታወቁትንና ፣ ያንድ ፣ ቤተ ፣ ሰብ ፣ ወገን ፣ የሆኑትን ፤ ሥራቸውንና ፣ ስማቸውን ፣ ብቻ ፣ ከዚህ ፣ ቀጥሎ ፣ የንዚሁ ፣ የአማልክቱ ፣ ታሪክ ፣ የሚለውን ፣ ተከትለን ፣ ባጭሩ ፣ እንጽፋለን ።

፩ኛ ፤ ዜውስ ፣ (በላቲን ፣ ዡፒተር) ።

ዜውስ ፣ የክሮኖና ፣ የሬአ ፣ ልጅ ፣ የኤራ ፣ ባል ፣ የሰማይ ፣ አምላክ ፣ የአማልክትና ፣ የሰው ፣ አባት ፣ ነው ። በልጅነቱ ፣ አባቱ ፣ ሊውጠው ፣ ሲያስብ ፣ እናቱ ፣ ወደ ፣ ከሬት ፣ አምጥታ ፣ ደበቀችው ፣ ካደገ ፣ በኋላ ፣ ከክሬት ፣ ወደ ፣ አሊምፒያ ፣ ተራራ ፣ (የአማልክቱ ፣ መቀመጫ) ፣ ሔዶ ፣ አባቱን ፣ አብርሮ ፣ የዚህን ፣ ዓለም ፣ ጌትነት ፣ ከወንድሞቹና ፣ ከልጆቹ ፣ ጋራ ፣ ተካፈለ ። የርሱም ፣ ዋና ፣ የጦርነት ፣ መሣሪያው ፣ መብረቅ ፣ ነው ። በአየራት ፣ ያሉ ፣ ነጐድጓድ ፣ ነፋሳት ፤ ደመናት ፣ እነዚህን ፣ የመሰሰሉት ፣ ሁሉ ፣ በርሱ ፣ ሥልጣን ፣ የሚተዳደሩ ፣ ናቸው ። ባንድ ፣ ወገን ፣ ዘመድ ፣ ሆነው ፣ ባንድ ፣ ወገን ፣ የርሱና ፣ ያባቶቹ ፣ ባለጋራ ፣ የነበሩትን ፣ ቲታኒ ፣ የሚባሉትን ፣ አማልክት ፣ ተዋግቶ ፣ ወደ ፣ እንጦርጦስ ፣ (ታርታር) ፣ የሰደዳቸው ፣ በመብረቅ ፣ በትር ፣ ነው ። ለእዝርዕትና ፣ ለአብቍልት ፣ ነፋስን ፤ ዝናብን ፤ ፀሐይን ፤ እንደ ፣ ጊዜው ፣ እያደላደለ ፣ የሚሰጥ ፤ ለሰው ፣ ለክፉው ፣ እንደክፋቱ ፤ ለደጉ ፣ እንደ ፣ ደግነቱ ፣ እየሰጠ ፣

ዕድሉን ፡ የሚወስን ፡ ርሱ ፡ ነው ። ይኸውም ፡ ሁሉ ፡ ሆኖ ፡ ከርሱ ፡ በላይ ፡ በግሪክ ፡ « ሞይራ » ፡ በላቲን ፡ ፋቶ ፡ የሚባል ፡ የጨለማ ፡ እምላክ ፡ አለና ፡ ዜውስ ፡ ከርሱ ፡ ጋራ ፡ ብቻ ፡ መጣላትና ፡ ማሸነ ፍም ፡ አይሆንለትም ። ዜውስ ፡ በተቈጣና ፡ ጭንቅላቱን ፡ ባወዛ ወዘ ፡ ጊዜ ፡ የኦሊምፒያ ፡ ተራራ ፡ በሙሉ ፡ ይነቃነቃል ።

ለዜውስ ፤ በግሪክ ፡ አገር ፡ በኦሊምፒያ ፡ ተራራ ፡ ላይ ፡ በዘ መኑ ፡ ትልቅ ፡ የሚያምር ፡ ቤተ ፡ መቅደስ ፡ ተሠርቶ ፡ በውስጡ ፡ የርሱ ፡ ሐውልት ፡ በትልቁ ፡ ተቀርጾ ፡ ይሰገድለታል ። ሐውልቱም ፡ በሕይወቱ ፡ ያደርግ ፡ ነበር ፡ የሚባለውን ፡ በመከተል ፡ በቀኝ ፡ እጁ ፡ መብረቅ ፤ በግራ ፡ እጁ ፡ በትረ ፡ መንግሥት ፡ እንደ ፡ ያዘ ፡ በዙፋኑ ፡ ተቀምጦ ፡ ይታያል ። ምንም ፡ እንኳ ፡ ዋና ፡ ሚስቱ ፡ ኤራ ፡ ብትሆን ፡ ከቀሩት ፡ የቤት ፡ አማልክት ፡ ከነኢዮ ፤ ከነኤውሮፓ ፡ በመዋደዱ ፡ ምክንያት ፡ ከሚስቱ ፡ ጋራ ፡ ያደረገው ፡ የቅናት ፡ ክርክርና ፡ ጦር ነት ፡ ብዙ ፡ ነው ። ወደ ፡ ፊትም ፡ ተጽፈው ፡ የሚገኙት ፡ ወንድና ፡ ሴት ፡ አማልክት ፡ እርሱ ፡ ከሚስቱና ፡ ከውሽሞቹ ፡ የወለዳቸው ፡ የርሱ ፡ ልጆችና ፡ ቤተ ፡ ሰቦች ፡ ናቸው ።

፪ኛ ፡ ኤራ ፡ ወይም ፡ ሔራሶ ፡ (ዱኖን ፡)

ኤራ ፡ የዜውስ ፡ ሚስትና ፡ እኅት ፡ ናት ። በቀጥታ ፡ ወይም ፡ ከባሏ ፡ ጋራ ፡ በመሳተፍ ፡ የሰማይና ፡ የምድር ፡ ንግሥት ፤ የጋብቻ ፤ የት ዳር ፡ የልደት ፤ የሕፃናት ፡ ጠባቂ ፡ ትባላለች ። እሷ ፡ ከባሏ ፡ ከዜውስ ፡ በቀር ፡ ሌላ ፡ ወንድ ፡ የማታውቅ ፡ በትዳሯ ፡ የታመነች ፡ ሆና ፡ ሳለች ፡ ባሏ ፡ ዜውስ ፡ ግን ፡ አማልክት ፡ የሆኑም ፡ ያልሆኑም ፡ ሌሎች ፡ ሴቶች ፡ እየወደደ ፡ በቅናት ፡ ምክንያት ፡ ያደረገችው ፡ ጦርነት ፡ በአ ማልክቱ ፡ የተረት ፡ መጽሐፍ ፡ (ሚቶሎዢ) ፡ ውስጥ ፡ በሰፊው ፡ ተጽፏል ። ዜውስ ፡ ከወደዳቸው ፡ ሴቶች ፡ ውስጥ ፡ ዋነኞቹ ፡ «ኢዮ ፡ የምትባለዋ ፡ የቤተ ፡ መቅደሱ ፡ ካህኒት ፡ ኤውሮፓ ፡ የምትባለዋ ፡ የፊንቄ ፡ የንጉሥ ፡ ልጅ ፡ ናቸው» ።

አማልክቱ ፡ እያንዳንዳቸው ፡ የሚወዱትና ፡ በስለትም ፡ በመ ሥዋዕትም ፡ የሚቀበሉት ፡ ልዩ ፡ ልዩ ፡ እንስሳና ፡ ፍራፍሬ ፡ አለ ።

ይኸውም ፡ ለየክፍላቸው ፡ እንደ ፡ ቅዱስ ፡ እንስሳና ፡ እንደ ፡ ቅዱስ ፡ ዛፍ ፡ ይቈጠራል ። ለሔራ ፡ የሚቀርበው ፡ ስለትና ፡ ወይም ፡ ለርሷ ፡ የተቀደሱ ፡ እንስሶች ፡ ፍየልና ፡ በፈረንሳዊ ፡ ፓሾን ፡ የምትባል ፡ (በአገራችን ፡ የሌለች) ፡ ትልቅ ፡ ወፍ ፡ ናቸው ።

፫ኛ ፤ ኤፌስቶ ፡ (ቨልካኖ) ።

ኤፌስቶ ፡ የዜውስና ፡ የኤራ ፡ ልጅ ፡ የእኅቱ ፡ የአፍሮዲት ፡ ባል ፡ የእሳተ ፡ ገሞራ ፤ የብረታብረት ፡ አምላክ ፡ የቀጥቃጮችና ፡ የአን ጥረኞች ፡ ጠባቂ ፡ ነው ። መልከ ፡ ጥፉና ፡ አንካሳ ፡ በመሆኑ ፡ እናቱ ፡ ኤራ ፡ ስለ ፡ ጠላችው ፡ ከኦሊምፒያ ፡ ተራራ ፡ ወደ ፡ ባሕር ፡ ወረወረ ችው ፡ ይባላል ። ደግሞ ፡ አባቱ ፡ ዜውስ ፡ ከሚስቱ ፡ ከኤራ ፡ ጋራ ፡ በቅናት ፡ የተነሣ ፡ በሚከራከሩበት ፡ ጊዜ ፤ ለናቱ ፡ እየረዳ ፡ ስላስቸ ገረው ፡ ዜውስ ፡ ነው ፡ ወደ ፡ ባሕር ፡ ያውዘገዘገው ፡ የሚሉ ፡ አሉ ።

፬ኛ ፡ አፍሮዲት ፡ (ቨኑስ ፡ ቮኔሬ) ።

አፍሮዲት ፡ የውበትና ፡ የፍቅር ፡ እምላክ ፡ ነች ። ገሚሱ ፡ የዜውስ ፡ ልጅ ፡ ሲያደርጋት ፤ ገሚሱ ፡ ደግሞ ፡ የኡራኖስ ፡ አባለ ፡ ዘር ፡ ተቆርጦ ፡ ከተጣለበትና ፡ ደሙ ፡ ከተንጠባጠበበት ፡ ከባሕር ፡ ዐረፋ ፤ ተወለደች ፡ ይላታል ። መልካም ፡ ቆንጆና ፡ መዘዞ ፡ ሆኖ ፡ ሳለ ፡ ለአንካሳውና ፡ ለአስከፊታው ፡ ለኤፌስቶ ፡ የተዳረችበትን ፡ ምክንያት ፡ ተራኪዎቹ ፡ በሁለት ፡ ዓይነት ፡ ይገልጹታል ።

እንደኛው ፤ ዜውስ ፡ የፍቅር ፡ ግንኙነት ፡ ለማድረግ ፡ ቢጠይ ቃትና ፡ እንቢ ፤ ብትለው ፡ ተናዶ ፡ ለአንካሳው ፡ ለኤፌስቶ ፡ ዳራት ፡ ይላሉ ። ሁለተኛው ፡ ኤፌስቶ ፡ መብረቅን ፡ ሠርቶ ፡ የጦር ፡ መሣሪያ ፡ እንዲሆነው ፡ ለዜውስ ፡ ቢሰጠው ፡ በስጦታው ፡ ተደስቶበት ፡ ነበ ርና ፡ ለዚሁ ፡ ውለታ ፡ ቈንጉዪቱን ፡ ዳረለት ፡ ይላሉ ፡ ይሁን ፡ እንጂ ፡ ምንም ፡ እንኳን ፡ ደንበኛ ፡ ባሏ ፡ ኤፌስቶ ፡ ቢሆን ፡ ከነአ ሬስ ፡ (ማርስ) ፡ ከነሔርሜስ ፡ (ሜርኩሪዮ) ፡ ጋራ ፡ ያደረገችው ፡ የፍ ቅር ፡ ግንኙነት ፡ ብዙ ፡ ነው ፤ የርሷ ፡ ትልልቅ ፡ ቤተ ፡ መቅደስ ፡ በቆጵሮስ ፡ (ቺፕሮስ) ፡ በቆሮንቶስ ፡ በአርጎ ፡ ተሠርቶ ፡ በውስጡም ፡

የሷ ፡ ሐውልት ፡ በሚያምር ፡ ተሠርቶ፡ ይሰገድላት ፡ ነበር ። ለሷም ፡ የሚቀርበው ፡ ስለት ፡ ርግብና ፡ ጽጌ ፡ ረዳ ፡ ነው ። በዚሁ፡ መሠረት፡ ይሆናል ፡ ዛሬም ፡ የተዋደደ ፡ ሴትና ፡ ወንድ ፡ የጽጌ ፡ ረዳ ፡ አበባ ፡ የሚለዋወጥበት ፡ ምክንያት ።

፭ኛ ፤ ሔርሜስ ፡ (ሜርኩሪዮ) ።

ሔርሜስ ፡ የአማልክት ፡ መልክተኛ ፡ የነጋዴና ፡ የነጣቂ ፡ የመንገደኛ ፡ ጠባቂ ፡ ነው ። የምውታንንም ፡ ነፍስ ፡ እየመራ ፡ ወደ፡ ሲኦል ፡ (እንጦርጦስ) ፡ የሚወስድ ፡ ርሱ ፡ ነው ።

ከሌሎች ፡ አማልክት ፡ እየሰረቀም ፡ እየቀማም ፡ ብዙ ፡ ነገርና፡ ሴቶች ፡ ለራሱም ፡ ለሌሎች ፡ አማልክትም ፡ ይወስዳል ።

አባቱ ፡ ዜውስ ፡ ባለፈው ፡ እንደ ፡ ተባለው ፡ በሚስቱ ፡ በኤራ ላይ ፡ ኢዮ ፡ የምትባለዋን ፡ ወዶ ፡ ነበር ። በዚሁ ፡ ሚስቱ ፡ ተቆጥታ ፡ ኢዮን ፡ ወደ ፡ ላም ፡ ለወጠቻት ። ቀጥሎም ፡ አርጎ ፡ ለሚባለው ፡ መቶ ፡ ዐይን ፡ ሰጥታ ፡ አሥሮ ፡ እንዲጠብቃት ፡ አዘዘችው ። የአርጎ ፡ መቶ ፡ ዐይኖችም ፡ ዕንቅልፍ፡ በያዛቸው ፡ ጊዜ ፡ ሃምሳው፡ ይከደናሉ ፡ ሃምሳው ፡ ክፍት ፡ ሆነው ፡ በየፈራረቃ ፡ ይጠብቃሉ ። ሔርሜስ ፡ ሔዶ ፡ አርጎን ፡ ገድሎ፡ እሥረኛዋን ፡ ነፃ ፡ እንዲያወጣ፡ ከዜውስ ፡ ታዘዘ ። እርሱም ፡ በደረሰ ፡ ጊዜ ፡ አርጎን ፡ እንዴት ፡ እንደሚገድል ፡ ወይም ፡ ሳይገድል ፡ እንዴት ፡ ኢዮን ፡ ለመውሰድ ፡ እንደሚችል ፡ ተጨነቀ ። የአርጎ ፡ ተመልካቾቹ ፡ መቶ ፡ ዐይኖች ፡ ናቸውና ፡ አዘንጣቶ ፡ ለመውሰድ ፡ አልተቻለውም ። እንዲሁም ፡ ዐይኖቹ ፡ እያዩ ፡ ሊገድለው፡ አልደፈረም ። ስለዚህ፡ ከሁሉ ፡ ይልቅ ፡ በሙዚቃ ፡ ቃና ፡ ዕንቅልፍ ፡ ሊያስወስደው ፡ ቁርጥ ፡ አሳብ ፡ አደረገና ፡ በሰላማዊ ፡ መልክ ፡ ተጠግቶ ፡ የዜማውን ፡ ቃና፡ እየለዋወጠ፡ ሙዚቃውን ፡ ሲመታ ፡ በሙዚቃው ፡ ድምፅ ፡ ልቡ ፡ ተመስጦ ፡ የአርጎ ፡ መቶውም ፡ ዐይኖቹ ፡ እያደር ፡ ጨርሰው ፡ ተዘጉ ። በዚህ፡ ጊዜ፡ ሔርሜስ ፡ በድንጋይ ፡ መትቶ ፡ ገደለውና ፡ ኢዮን፡ አስፈታት ። ኢዮ፡ ግን ፡ በኤራ ፡ ሥልጣን ፡ ከላምነት ፡ ወደ ፡ ሰውነት ፡ አልተለወጠችም ፡ ነበርና ፡ በያለበት ፡ እየተቅበዘበዘች፡ ስትኖር ፡ እግብፅ፡ አገር ፡ ስትደርስ ፡ ዜውስ ፡ የሰውነት፡ መልኳን ፡ ሰጣት ፡ ይባላል ። ደግሞ ፡

ይዛቹ ፡ ናት ፡ አርጤሚስ ፡ የኤፌሶኑቱ ።
(ሐውልቱ ፡ በናፖሊ ።)

CITY · HALL LIBRARY
ADDIS ABABA

ባንድ ፡ ወገን ፡ ሚስቱ ፡ በትኖት ፡ እንዳትገልበት ፡ እግብዕ ፡ አስክት ደርስ ፡ ድረስ ፡ ከሰውነት ፡ ወደ ፡ ላምነት ፡ የለወጣት ፡ ራሱ ፡ ዜውቲ ነው ፡ የሚሉ ፡ እሉ ።

ሐርሜስ ፡ ሰውነቱ ፡ እንደ ፡ ጉልማሳ ፡ በው ፡ ሆኖ ፡ በጦሮ ፡ ግንጹና ፡ አቁርጭምጭሚቱ ፡ ግራና ፡ ቀኝ ፡ ትንንሽ ፡ ክንፎች ፡ ተደ ርጎለት ፡ ሐውልቱም ፡ በዚሁ ፡ ይቀረጸል ። ይኸውም ፡ ፈጣን ፡ የመ ልእክት ፡ አምላክ ፡ መሆኑን ፡ ለማመልከት ፡ ነው ። እንዲሁም ፡ የወይራ ፡ በትር ፡ በቀኝ ፡ እጁ ፡ እንደ ፡ ያዘ ፡ ከዚህም ፡ በተረፈ ፡ በሌላ ፡ ወይነት ፡ እየሆነ ፡ ሐውልት ፡ ተሠርቶለት ፡ ይታያል ።

ጄኛ ፡ ኤስቲያ ፡ ሼስታ ።

ኤስቲያ ፡ የትዳር ፡ የንብረት ፡ አምላክ ፡ ትባላለች ። ርቧም ፡ ድንግል ፡ ናት ።

ፏኛ ፡ አርቴሚድ ፡ (ድያና) ።

አርቴሚድ ፡ (እንደ ፡ መጽሐፍ ፡ ቅዱስ ፡ አነጋገር ፡ አርጤምስ) ፡ የአደንና ፡ የበረሃ ፡ የጨረቃም ፡ አምላክ ፡ ናት ። በሕየንነቷ ፡ አባቷ ፡ ዜውስ ፡ ታቅፏት ፡ ባለ ፡ ዘለዓለማዊ ፡ ድንግልናንና ፡ የተራራን ፡ የበረሃን ፡ ግዛት ፡ ስምና ፡ አሰፈቅዳ ፡ በዚሁ ፡ በድንግልና ፡ ስትኖር፡ ክብርናዋን ፡ በኃይል ፡ ሊወስድ ፡ የፈተነውን ፡ ትልቁን ፡ የበሪዩ ፡ አዳኝ ፡ አርዮን ፡ (የዳዊት ፡ የጦር ፡ አለቃ ፡ አይደለም) ፡ በክሬታ ፡ ላይ ፡ መዠመሪያ ፡ በቀስት ፡ ወግታ ፡ በኋላ ፡ ደግሞ ፡ በጊንጥ ፡ አስ ነክላ ፡ ገደለችው ፡ ይባላል ። የአርጤምስም ፡ ሥራና ፡ ሐውልት ፡ በብዙ ፡ ወይነት ፡ ይገለጻል ። አብዛኛው ፡ ግን ፡ ባንዲት ፡ በምታምር ፡ ቆንጆ ፡ ሆኖ ፡ በእጅዋ ፡ ተወርውሮ ፡ የማይስተውን ፡ ቀስቷን ፡ እንደ ያዘች ፡ ውሻ ፡ ወይም ፡ ጎየል፡ አስክትላ፡ ይታያል ። እንደ፡ ወንድሟ፡ እንደ ፡ አጵሎን ፡ ግብሯንና ፡ ስሟን ፡ እየለዋወጡ ፡ በልዳ ፡ ኦሀአር መን ፡ በታውሪድ ፡ (ከሪሚያ) ፡ ያመልኳታል ። በግሪክም ፡ አገር ፡ በተለይ ፡ በስፓርታና ፡ በላቆን ፡ በኤውብያ ፡ በኤፌሶን ፡ ቤተ ፡ መቅ ደስም ፡ ሐውልትም ፡ ተሠርቶላት ፡ መሥዋዕትም ፡ ሰለትም ፡ እየቀ

ረበላት ፡ ትከበራለች ። ኤፌሶን፡ ባላት፡ ቤተ ፡ መቅደሷ ፡ ምክንያት ፡ ስሟ ፡ በግብረ ፡ ሐዋርያት ፡ (የሐዋርያት ፡ ሥራ) ፡ ተጠቅሷል ።

ከጌታችን ፡ ከኢየሱስ ፡ ክርስቶስ ፡ ዕርገት ፡ በኋላ ፡ ቅዱስ ፡ ጳውሎስ ፡ ክጢሞቴዎስና ፡ ከሲላስ ፡ ጋራ ፡ በግሪክ ፡ ክተሞች ፡ በአ ቴንና ፡ በቆሮንቶስ ፡ በተሰሎንቄ ፡ እየዞረ ፡ ሲያስተምር ፡ እንደዚ ሁም ፡ ከኤፌሶን ፡ ከተማ ፡ ደርሶ፡ የነዚህን፡ አማልክት ፡ ክንቱነት ፡ የአግዚአብሔር ፡ አብንና ፡ የልጁን ፡ የኢየሱስ ፡ ክርስቶስን ፡ መድ ኃኒትነት ፡ እያስተማረ ፡ ብዙ ፡ ሕዝብ ፡ ሲያሳምን ፡ ባዩት ፡ ግዜ ፡ በኤፌሶን ፡ ከተማ ፡ መቅደስ፡ ተሠርቶላት፡ የምትመለክው ፡ ዋናዋ ፡ አርጤምስ ፡ ነበረችና ፡ የርሷ ፡ አምልኮና ፡ የመቅደሱም ፡ ሥራ ፡ የቀረ ፡ እንደ ፡ ሆነ ፡ ባንድ ፡ ወገን ፡ ጥቅማቸው ፡ በመነካቱ ፡ ባንድ ወገን ፡ ደግሞ ፡ ክልብ ፡ ያመልኳት ፡ ስለነበረ ፡ እውነተኛው ፡ ቅና ትም ፡ ተጨምሮ ፡ የአርጤምስ ፡ ቤተ ፡ መቅደስ ፡ ካህናቱም ፡ አናጢ ዎቹም ፡ ሕዝቡን ፡ አሳድመው ፡ በቅዱስ ፡ ጳውሎስ ፡ ላይ ፡ አስነሱ በት ። ሕዝቡም ፡ ለአርጤምስ ፡ አምልኮ ፡ ቀናዒ ፡ በመሆኑ ፡ በክተ ማው ፡ እየዞረ ፡ «ታላቅ ፡ ናት ፡ አርጤምስ ፡ የኤፌሶኒቱ» ፡ እያለ ፡ ጩኸ ፡ ጳውሎስም ፡ ወደ ፡ ጨዋታ ፡ ሥፍራ ፡ ለስብክት ፡ ሲመጣ፡ ሊደበድቡት ፡ አስበው ፡ ነበር ፤ ነገር ፡ ግን ፡ ወዳጆቹ ፡ ወደ ፡ ጨዋ ታው ፡ ሥፍራ ፡ እንዳይሔድ ፡ አስጠነቀቁት (፩) ።

ፍኛ ፤ አሬስ ፡ (ማርስ) ።

አሬስ ፡ የዜውስና ፡ የኤራ ፡ ልጅ ፤ የመሬትና ፡ የጦርነት ፡ አም ላክ ፡ ይባል ፡ ነበር ። ነገር ፡ ግን ፡ በግሪክ ፡ አገር ፡ አምልኮው ፡ ምንም ፡ ያኽል ፡ አልተስፋፋም ። በሮማውያን ፡ ዘንድ ፡ ግን ፡ የማ ርስ ፡ ስም ፡ በጣሙን ፡ የጎነነ ፡ ነው ። የመዠመሪያዎቹ ፡ የሮም ፡ ነገሥታት ፡ የነሮሞሎም ፡ አባት ፡ ያደርጉታል ።

ፐኛ ፡ አቴና ፡ ወይም ፡ ፓላድ ፡ (ሚኔርቫ) ።

አቴና ፡ መዠመሪያ ፡ እናቷ፡ ሜቲስ ፡ አርግዛት፡ ሳለ፤ የናቷ ፡ የመ ዠመሪያ ፡ ባል ፡ ዜውስ ፡ እርጉዟን ፡ ዋጣት ። ምክንያቱም ፡ ክርሷ ፡

(፩) የሐዋርያት ፡ ሥራ ፡ ም ፡ ፲፱ ፡ ቁጥር ፡ ፳፱—፴ ፡ ተመልከት ።

የሚወለደው ፡ ልጅ ፡ ከዙፋንዘ ፡ ያወርድኻል ፡ የሚሉ ፡ ንግርት ፡ ነበርና ፡ ይኸንኑ ፡ ለማስወገድ ፡ ነው ። ዳሩ ፡ ግን ፡ እርጉዟን ፡ (የአቴናን ፡ እናት) ፡ ከዋጠ ፡ ቀን ፡ ዝምሮ ፡ ኃይለኛ ፡ በሆነ ፡ የራስ ፡ ምታት ፡ ይሠቃይ ፡ ዝመር ። ክሥቃዩም ፡ ለመዳን ፡ ኤፌስቶን ፡ (ቡልካንን ፡ ጠራና ፡ በኤፌስቶ ፡ እጅ ፡ ማኸል ፡ ራሱን ፡ ተፈለጠ ። ያን ፡ ጊዜ ፡ ክራሱ ፡ ውስጥ ፡ የተረገዘችዋ ፡ አቴና ፡ ጋሻና ፡ ጦሯን ፡ እንደ ፡ ያዘች ፡ ብቅ ፡ አለች ፡ (ተወለደች) ። ከዚያ ፡ ወዲህ ፡ አቴና ፡ የጦርነት ፤ የዝግንነት ፤ የድል ፡ አምላክ ፤ የአቴና ፡ ክተማ ፡ መሥራችና ፡ ጠባቂ ፡ ስትባል ፡ ኖራ ፤ በመጨረሻ ፡ ደግሞ ፡ የዕውቀትና ፡ የጥበብ ፡ አምላክ ፡ ሆናለች ።

ግሪኮችና ፡ ላቲኖች ፡ ሄርኮል ፡ ገደለው ፡ የሚሉት ፡ እኛ ፡ ኢትዮጵያውያንና ፡ የክርስቲያን ፡ አገር ፡ ቅዱስ ፡ ጊዮርጊስ ፡ ወይም ፡ ቅዱስ ፡ ሚካኤል ፡ ገደለው ፡ የምንለው ፡ ደራጎን ፡ ለርሷ ፡ የተቀደሰ ፡ አውሬ ፡ ነው ። እርሱም ፡ በሊብያ ፡ ውስጥ ፡ ዜውስና ፡ ሚስቱ ፡ ኤራ ፡ የተጋቡለት ፡ ክመሬት ፡ የፈለቀውን ፡ የወርቅ ፡ (ወርቅማ) ፡ ፍሬ (ቲማቲም ?) ፡ ታዞ ፡ ይጠብቃል ። ደራጎን ፡ ሥዕሉ ፡ እንደሚያስረዳው ፡ ከአፉ ፡ ወገን ፡ ውሻ ፡ የሚመስል ፡ ግራና ፡ ቀኝ ፡ ትልልቅ ፡ የሌት ፡ ወፍ ፡ ክንፍ ፡ ያለው ፡ ትልቅ ፡ ዘንዶ ፡ ነው ። በትንፋሹ ፡ አየርን ፡ ይመርዛል ፤ በአፉ ፡ የእሳት ፡ ነበልባል ፡ ይተፋል ፡ ይባላል ።

፲ኛ ፡ ዴሜትራ ፡ (ቼሬሬ) ።

ዴሜትራ ፡ የክሮኖና ፡ የሬአ ፡ ልጅ ፡ የዜውስ ፡ እኅት ፡ የእርሻ ፡ የፍራፍሬ ፡ በጠቅላላው ፡ የአዝርዕት ፡ አምላክ ፡ ነች ። የውድማ ፡ የእሸት ፡ የእንሁቶ ፡ የምርት ፡ የአዝመራ ፡ አምላከነትም ፡ ለርሷ ፡ ይሰጣል ።

አዴስ ፡ (ፕሉቶን) ፡ የሚባለው ፡ ጥቁርና ፡ አስቀያሚ ፡ የሆነው ፡ የገሃነም ፡ አምላክ ፡ ከዚሁ ፡ ከመልኩ ፡ መጥፎነት ፡ የተነሣ ፡ የምታገባው ፡ ሴት ፡ አጥቶ ፡ ሲኖር ፡ የዴሜትራ ፡ ልጅ ፡ ፔርሴፎን ፡ ከጓደኞቿ ፡ ጋራ ፡ እበባ ፡ ስትለቅም ፡ ጠልፎ ፡ ይዟት ፡ ወደ ፡ አገሩ ፡ ወደ ፡ ገሃነም ፡ ሔደ ። ዴሜትራ ፡ የልጅቷን ፡ ፍጻሜ ፡ ተጨንቃ ፡ ስትፈልግ ፡ «ሶሌ» ፡ ፀሐይ ፡ እውነቱን ፡ ገለጠችላት ፡ (እበራችላት) ።

ከዚህ ፡ በኋላ ፡ ዴሜትራ ፡ በዚሁ ፡ ተናዳ ፡ ከአማልክቱ ፡ ተለይታ ፡ ወጣችና ፡ መሬት ፡ አህል ፡ እንዳታበቅል ፡ አዘዘች ። በኋላ ፡ ግን ፡ በዜውስ ፡ አስገዳጅነት ፡ ልጅቷ ፡ ተመለስችላትና ፡ እርሷም ፡ መሬት ፡ አህል ፡ እንድትሰጥ ፡ አደረገች ። የዴሜትራም ፡ ሐውልት ፡ ሲሠራ ፡ በራሷ ፡ ላይ ፡ የእሸት ፡ አክሊል ፡ በእጅዋም ፡ የአሸት ፡ ጭብጥ ፡ እንደ ፡ ያዘች ፡ ነው ።

፲፩ኛ ፡ ዲዮኒሶ ፡ (ባኮ) ።

ዲዮኒሶ ፡ የዜውስና ፡ የሴሜል ፡ ልጅ ፡ የመጠጥና ፡ የወይን ፡ የደስታ ፡ አምላክ ፡ ነው ።

፲፪ኛ ፤ ፓሴይዶኔ ፡ (ኔቱኖ) ።

ፓሴይዶኔ ፡ የዜውስ ፡ ወንድም ፡ የአንፈትሪት ፡ ባል ፡ የባሕር ፡ የቀለያት ፡ የወንዛወንዝ ፡ (የውሃ) ፡ አምላክ ፡ ነው ። በግዛቱ ፡ በባሕር ፡ ላይ ፡ የሚሔድበት ፡ ሠረገላ ፤ የሚቀመጥበት ፡ የሚያንጸባርቅ ፡ አዳራሽ ፡ አለው ፡ በፈለገ ፡ ጊዜ ፡ ማዕበልን ፡ ሞገድን ፡ የመሬት ፡ መነቃነቅን ፡ ሊቀስቅስ ፡ ይችላል ። እርሱም ፡ ከሌላው ፡ አገር ፡ ይበልጥ ፡ በቆሮንቶስ ፡ ይክበር ፡ ነበር ።

፲፫ኛ ፡ አዴስ ፡ (ፕሉቶን) ።

የቀሩት ፡ አማልክት ፡ ግዛት ፡ ሲካፈሉ ፡ ሞትና ፡ ሲኦል ፡ (ገሃነም) ለአዴስ ፡ በዕጣ ፡ ስለ ፡ ደረሱት ፡ የገሃነምና ፡ የሞት ፡ አምላክ ፡ ይባላል ። ምውታን ፡ አንዳይወጡ ፡ ሕያዋን ፡ እንዳይገቡ ፡ የሚጠብቅ ፡ በአንገቱ ፡ የእባብ ፡ ጥምጥም ፡ ማተብና ፡ የሦስት ፡ ውሻ ፡ ጭንቅላት ፡ ያለው ፡ እንስሳ ፡ አለው ። ስለ ፡ መልኩ ፡ ሁናቴ ፡ በዴሜትራ ፡ ክፍል ፡ አስረድተናል ። ሐውልቱ ፡ ሲሠራ ፡ በራሱ ፡ ላይ የዞጲ ፡ (ጥቁር ፡ ዕንጨት) ፡ እንደ ፡ አክሊል ፡ ያደርጋል ፤ በእጁ ፡ ብዙ ፡ የበር ፡ ቁልፍ ፡ ይይዛል ። የሚቀመጥበትም ፡ ጥቁር ፡ ሠረገላ ፡ እሳት ፡ በሚተፉ ፡ አራት ፡ ጥቁሮች ፡ ፈረሶች ፡ ይሳባል ።

፲፬ኛ ፤ ቴሚስ ፡ (ጁስቲሲያስ) ።

የፍርድና ፡ የሕሊና ፡ የቅንነትና ፡ የሥርዓት ፡ እምላክ ፡ ነች ፡ ሥዕሏም ፡ በቀኝ ፡ እጅዋ ፡ ሚዛን ፡ እንደ ፡ ያዘች ፡ ይሠራል ።

፲፭ኛ ፡ እጵሎን ፡ (እፖሎ) ።

እጵሎን ፡ ምዓም ፡ እንኳ ፡ በግሪክ ፡ አገርና ፡ በጥንታዊ ፡ እምልኮ ፡ የታወቀ ፡ ቢሆን ፡ ዘሩ ፡ እንደ ፡ ሌሎቹ ፡ እማልክት ፡ ግሪክ ፡ መሆኑ ፡ አልተረጋገጠም ። ገሚሱ ፡ ከሰሜን ፡ ገሚሱ ፡ ከምሥራቅ ፡ የመጣ ፡ ነው ፡ ገሚሱ ፡ ያገር ፡ (የግሪክ) ፡ ተወላጅ ፡ ነው ፡ ይለዋል ። ግሪኮችና ፡ ትሮያን ፡ በእሌኒ ፡ ምክንያት ፡ ወደ ፡ ፊት ፡ ተጽፎ ፡ እንደሚገኘው ፡ ብተዋጉ ፡ ጊዜ ፡ ለምሥራቆቹ ፡ ረዳ ፡ ስለሚባል ፡ ከምሥራቅ ፡ የመጣ ፡ ነው ፡ የሚሉት ፡ ይበረክታሉ ። እምልኮውም ፡ እንደ ፡ እኅቱ ፡ እንደ ፡ አርጤምስ ፡ ከግሪክ ፡ አገር ፡ ውጭም ፡ የታወቀ ፡ ነው ። ገሚሱ ፡ የትንቢትና ፡ የዕውቀት ፡ እምላክ ፡ ገሚሱ ፡ የአርሻና ፡ የመንጋ ፡ ጠባቂ ፡ መንጋን ፡ የሚተናኰለውን ፡ እንደ ፡ ተኩላ ፡ የመስለውን ፡ አውሬ ፡ እጥፈ ፡ ያደርገዋል ። ገሚሱ ፡ የሙዚቃ ፡ የዘፈን ፡ የመርከበኞችና ፡ በመርከብ ፡ እየሔዱ ፡ ለሚነግዱ ፡ ነጋዴዎች ፡ ጠባቂ ፡ ያደርገዋል ። ገሚሱ ፡ ሁሉንም ፡ ደርቦ ፡ ያመልከዋል ። የእጵሎን ፡ ቀስት ፡ እንደ ፡ እኅቱ ፡ እንደ ፡ አርጤምስ ፡ ከቅርብም ፡ ከሩቅም ፡ ቢወረወር ፡ የማይስት ፡ ነው ፡ ይባላል ።

በአገራችን ፡ በመሥዋዕት ፡ እያመካኘ ፡ ሰው ፡ እየበላ ፡ ያስቸግር ፡ የነበረውን ፡ እጋቦስ ፡ የሚባለውን ፡ ዘንዶ ፡ ገብገቦ ፡ የሚባለው ፡ የሐማሴን ፡ ሰው ፡ ገድሎ ፡ ነገሠ ፡ እንደምንለው ፡ የጀእን ፡ (የመሬት) ፡ ልጅ ፡ ፒቶኔ ፡ የሚባለውንና ፡ በዴልፎ ፡ ዙሪያ ፡ ያለውን ፡ ሕዝብ ፡ እየበላ ፡ ያስገብር ፡ የነበረውን ፡ ትልቅ ፡ ዘንዶ ፡ እጵሎን ፡ ገድሎ ፡ የርሱን ፡ እምላክነት ፡ ወስዷል ። በዚሁ ፡ በዴልፎም ፡ (እርካዲያ) ፡ ትልቅ ፡ ቤተ ፡ መቅደስ ፡ ለእጵሎን ፡ ተሠርቶ ፡ ይሰገድለት ፡ ነበር ። ለመቅደሱም ፡ ብዙ ፡ የሴት ፡ ደናግል ፡ ካህናት ፡ ነበሩት ። ሲቢሌ ፡ (ሳቤላ ፡) ከሚባሉት ፡ ከ፲፪ቱ ፡ የሴቶች ፡ ካህናቶች ፡ (መናንያት ፡ ደናግል) ፡ ውስጥ ፡ የአንዲቱ ፡ ስም ፡ ኤሪትሬያ ፡ ይባላል ።

ምዕራፍ ፡ ፳፬ ።

የሆሜር ፡ ድርሰቶች-የእማልክቱ ፡ የዘር ፡ ግንዶች ።

እነዚህ ፡ ከዚህ ፡ በላይ ፡ ባጭሩ ፡ ሆኖ ፡ ስማቸውና ፡ ሥራቸው ፡ ካ፩ ዝምሮ ፡ እስከ ፡ ፲፭ ፡ ድረስ ፡ (ከዜውስ ፡ እስከ ፡ እጵሎን) ፡ ከተዘረዘሩት ፡ በቀር ፡ በዚህ ፡ ጽሑፍ ፡ ስማቸውንና ፡ ታሪካቸውን ፡ ያልዘረዘርነው ፡ ገሚሶቹ ፡ የነዚህ ፡ እማልክት ፡ ባላንጣዎች ፡ ገሚሶቹ ፡ ቤተ ፡ ሰቦችና ፡ ጭፍሮች ፤ ገሚሶቹ ፡ እማልክት ፡ ገሚሶቹ ፡ ግማሽ ፡ እማልክቶች ፤ (መትሕተ ፡ እማልክት ፡ መልዕልተ ፡ ሰብእ ፡ የሆኑ) ፡ ገሚሶቹ ፡ የአውራጃ ፤ ገሚሶቹ ፡ የመንደር ፤ ገሚሶቹ ፡ የቀላያት ፡ የወንዝ ፡ የምንጭ ፤ ገሚሶቹ ፡ የደን ፡ የቍጥቋጦ ፡ የተራራ ፡ የሸለቆ ፡ የሆኑ ፤ ገሚሶቹ ፡ በመሬት ፡ ላይ ፡ ምስፍናና ፡ ባላባትነት ፡ ወይም ፡ ቀንደኛነት ፡ ብቻ ፡ እንጂ ፡ አማልክትነት ፡ የሌላቸው ። ገሚሶቹ ፡ አገራቸውን ፡ ከጠላት ፡ በመከላከል ፤ ወይም ፡ የጠላት ፡ አገር ፡ በመውረር ፡ ዝግንነት ፡ የሠሩ ፡ ሞልተዋል ። እነዚህም ፡ እንደነዑቅያኖስ ፤ እንደነአትላንት ፡ እንደነሔርኮል ፤ እንደነኤውሮፓ ፤ እንደነሲሬና ፡ እንደነዲዮስቆሮስ ፡ እንደነእጋሜኖን ፤ እንደነዑሊስ ፡ እንደነእኪላ ፡ ያሉት ፡ ናቸው ። የነዚህ ፡ ቀርቶ ፡ እላይ ፡ የተዘረዘሩትን ፡ እንኳን ፡ ስማቸውን ፤ ዋና ፡ ግብራቸውንና ፡ ታሪካቸውን ፡ ከመጥቀስ ፡ በቀር ፡ የእማልክቱን ፡ የዘር ፡ ግንድ ፡ ከነቅርንጫፉ ፡ «ቴዮጎንያ» ፡ በሚባል ፡ ጽሑፍ ፡ ታሪካቸውን ፡ ጨምሮ ፡ እንደ ፡ ጻፈው ፡ እንደ ፡ ኢሲዎዶስ ፡ ወይም ፡ በትሮያ ፡ ጦርነት ፡ በሌላም ፡ ምክንያት ፡ ኢሊያድና ፡ ኦዲሴያ ፡ (ኢሊያስና ፡ ኦዲሴውስ) ፡ በሚባሉት ፡ በቅኔ ፡ መጻሕፍቶቹ ፡ (አሠረ ፡ ንጉሥ) ፡ ሆሜር ፡ የሚባለው ፡ የታወቀው ፡ ጸሐፊ ፡ ውጊያቸውንም ፤ ክርክራቸውንም ፡ ፍቅራቸውንም ፡ ኅሳራቸውንም ፡ ክብራቸውንም ፡ እንደ ፡ ተረከው ፡ እልዘረዘርንም ። እንባቢም ፡ በዚህ ፡ ባጭሩ ፡ አገላለጣችን ፡ ፍሬ ፡ ነገሩን ፡ ከተረዳ ፡ በኋላ ፡ ጕዳዩን ፡ በሙሉ ፡ ተመራምሮ ፡ ለመጥገብ ፡ ሲፈልግ ፡ ወደነዚሁ ፡ ጽሑፎች ፡ ቢሔድ ፡ የሚበቃውን ፡ ያህል ፡ ይረዳል ። ይኸውም ፡ ሁሉ ፡ ሆኖ ፡ ታሪኩ ፡ «ከተረትና» ፡ «ከይባላል» ፡ የሚዘል ፡ ነገር ፡ የለውም ። ጫፍና ፡ ምልክት ፡ እን

ኳን ፣ ባይጠፋ ፣ የነገሩ ፣ ውጥንና ፣ ፍጻሜ ፣ በመካከሉ ፣ ተደረገ ፣ የሚባለው ፡ ሁሉ ፡ በአገራችን ፣ አንዳንድ ፡ ቀሳውስት ፡ ላንዳንድ ፡ ደሰ ፡ ለተሰጥባቸው ፡ ሊያከብሯቸውና ፡ ዝናቸውን ፡ ለማስደነቅ ፡ ለፈለጋቸው ፡ ጻድቃን ፡ እንደሚጽፉላቸው ፡ ድርሳንና ፡ ገድል ፡ እንዲሁ ፡ ሆሜርም ፡ ቢሆን ፡ ወይም ፡ ኢሲዎዶስ ፡ የነዚህን ፡ አማል ክትና ፡ ገሃግኖች ፡ ሥራ ፡ መሠረት ፡ ወይም ፡ ማስረጃ ፡ በሌለበት ፡ ገድልና ፡ ድርሳን ፡ የጋብቻና ፡ የፍቅራቸውን ፡ የግድያቸውንና ፡ የሥ ራቸውን ፡ ታሪክ ፡ እያነጎነ ፡ ጽፎላቸዋል ። የነገሩን ፡ አኳኋን ፡ ለመ ገመት ፡ ያህል ፡ ዛሬም ፡ ባገራችን ፡ በግዕዝ ፡ ቋንቋ ፡ ተጽፎ ፡ የሚገ ኘውን ፡ የዜና ፡ አስክንድርን ፡ መጽሐፍ ፡ ማንበብ ፡ ይረዳል ፡ ደን በኛ ፡ ታሪኩን ፡ ከዚህ ፡ ምዕራፍ ፡ ቀጥሎ ፡ የምናገኘው ፡ አስክንድር ፡ አሞራንና ፡ ፈረስን ፡ አጋብቶ ፡ ከነሱ ፡ በተወለደው ፡ ክንፋማ ፡ ፈረስ ፡ ወደ ፡ ገነት ፡ ወጥቶ ፡ ዕፀ ፡ ገነትን ፡ ይዞ ፡ ከሰማይ ፡ ወደ ፡ ምድር ፡ ተመለሰ ። የሚለው ፡ የአተራረኩ ፡ መንገድ ፡ ከነዚህ ፡ አማልክት ፡ ታሪክ ፡ ጋራ ፡ ይመሳሰላል ።

ምንም ፡ እንኳ ፡ ሆሜር ፡ የአማልክቱን ፡ ተረታዊ ፡ ሥራ ፡ እንደ ታሪክ ፡ ቢጽፍ ፡ ለታሪካቸው ፡ ቀርቶ ፡ እንዲያውም ፡ ለመኖራቸው ፡ እንኳ ፡ የመካከለኛውም ፡ የአዲሱም ፡ የዛሬውም ፡ ዘመን ፡ ሊቃው ንቶችና ፡ መርማሪዎች ፡ ማስረጃ ፡ ስላጡበት ፡ ስማቸውንና ፡ ታሪ ካቸውን ፡ በዲክሲዮኔርና ፡ በእንሲክሎፔዲ ፡ (መዝገበ ፡ ቃላት ፡ ወዜና ፡ መዛግብት) ፡ ሲጽፉ ፡ ተረትነቱን ፡ ከማጽደቅ ፡ በቀር ፡ ዜው ስንም ፡ ቢሆን ፡ ሌሎቹንም ፡ በዚህ ፡ ቀን ፡ ተመለሱ ፤ በእንዲህ ፡ ያለ ፡ ቀን ፡ ሞቱ ፡ ብለው ፡ አረጋግጠው ፡ አይጽፉላቸውም ። ይኸውም ፡ የተረታዊ ፡ አምልኮና ፡ የአማልክቱ ፡ ታሪክ ፡ ከእውነተኛው ፡ አም ላክ ፤ ገሃግኖቹም ፡ በዓለም ፡ ከነበሩት ፡ ከእውነተኞቹ ፡ ገሃግኖች ፡ የማይደባለቁበትንና ፡ የማይሳከሩበትን ፡ የጽሑፍ ፡ መደብ ፡ ለማድ ረግ ፡ ለነዚህ ፡ አማልክት ፡ ላምልኳቸውም ፡ ለሥራቸውም ፤ «ሚቶ ሎጊ» ፡ የሚባል ፡ ስም ፡ ሰይመው ፡ ገድበውታል ። ሚቶ ፡ በግሪክ ፡ ተረት ፡ ሎጊ ፡ ወይም ፡ ሎጎስ ፡ ንግግር ፡ ነውና ፤ ሁለቱ ፡ ቃላት ፡ ተያይዘው ፡ ተረታዊ ፡ የሆነ ፡ ጽሑፍ ፡ ወይም ፡ ታሪክ ፡ ማለትን ፡ ያሳያሉ ። ነገር ፡ ግን ፡ የዓለም ፡ ሊቃውንት ፡ ይህን ፡ ሁሉ ፡ እያወቁ ፡

አልፈው ፡ ነገሩን ፡ በቁም ፡ ነገር ፡ ከመመልከትና ፡ ይኸን ፡ መጽ ሐፍ ፡ በየቋንቋቸው ፡ ተርጕመው ፡ ከማጥናት ፡ አልቦዘኑም ፡ ምክ ንያቱም ፡ የነዚህን ፡ አማልክትና ፡ ከዚህ ፡ በፊት ፡ ታሪካቸውን ፡ ያነበብነውን ፡ የጥንት ፡ የግናና ፡ መንግሥቶች ፡ የግብፅን ፡ የባቢሎ ንን ፡ የአሶርን ፡ የፋርስን ፡ የጥንት ፡ ሥልጣኔያቸውን ፡ የታ ኳና ፡ የመርከብ ፡ ሥራቸውን ፤ የጦር ፡ መሣሪያቸውን ፡ የልብሳቸውንና ፡ የጦር ፡ መላቸውን ፤ የሥርዓት ፡ ጋብቻቸውንና ፡ ፍቺያቸውን ፡ ለመ መርመር ፡ በጣም ፡ ስለሚያግዛቸው ፡ ይኸን ፡ ጽሑፍ ፡ በጣም ፡ አክ ብረው ፡ ይዘውታል ። ከሁሉም ፡ ይልቅ ፡ አውስጡ ፡ ባለው ፡ ፍልስ ፍና ፡ ከግሪኮች ፡ በኋላ ፡ የተነሡት ፡ ሮማውያን ፡ (ላቲኖች) ፡ የላቲ ኖቹም ፡ ቅርንጫፍ ፡ የሆኑት ፡ የምዕራብ ፡ ኤውሮፓ ፡ አገሮች ፡ ለሥ ልጣኔያቸው ፡ መሠረት ፡ አድርገውታል ። አንግሎ ፡ ሳክሶን ፡ የሚ ባሉት ፡ የጀርመንና ፡ የእንግሊዝ ፡ ወዋቂዎችም ፡ ሳይቀሩ ፡ ተጠቅ መውበታል ።

ይኸ ፡ ሁሉ ፡ ሆኖ ፡ እነዚህ ፡ አማልክት ፡ ከወዴት ፡ መጡ ፡ ወዴትስ ፡ ይኖሩ ፡ ነበር ፡ ብሎ ፡ ለሚጠይቅ ፤ አሁንም ፡ ተረታ ነቱን ፡ ሳንዘነጋ ፤ መጡ ፡ የሚባልበትን ፡ የአሳብ ፡ አቅጣጫና ፡ በሕ ይወታ ቸው ፡ ዘመን ፡ ተዋጉ ፡ የተባሉትን ፡ አንዱን ፡ ምክንያት ፡ ብዙ ፡ በጥቂቱ ፡ የኢሲዎዶስንና ፡ የሆሜርን ፡ ጽሑፍ ፡ መሠረት ፡ በማድ ረግ ፡ ከዚህ ፡ ቀጥሎ ፡ እንጠቅሳለን ።

መጀመሪያ ፡ ዓለም ፡ ሳይፈጠር ፡ « ካኦስ » ፡ ነበረ ። ካኦስ ፡ ማለት ፡ ባዶ ፡ ማለት ፡ ነው ። ይኸውም ፡ እኛ ፡ አግዚአ ብሔር ፡ ይኸን ፡ ዓለም ፡ « እምኅበ ፡ አልቦ ፡ ኀበ ፡ ቦ ፤ ካለመኖር ፡ ወደ ፡ መኖር ፡ አመጣው » ፡ እንደምንለው ፡ « አልቦ » ፡ ብቻ ፡ ከም ንለው ፡ ጋራ ፡ ይመሳሰላል ። ወይም ፡ ካኦስ ፡ ማለት ፡ የዚህ ፡ ዓለም ፡ ባሕርና ፡ መሬቱ ፡ (የብስና ፡ ቀላዩ) ፡ ሰማይና ፡ ጠረፉ ፡ ሌትና ፡ ቀኑ ፡ በየመ ልኩ ፡ ሳይለይ ፡ ተደባልቆና ፡ ተዘባርቆ ፡ የነበረውን ፡ ሁኔታ ፡ ካኦስ ፡ ይሉታል ። መሬትን ፡ ሰማይን ፡ ባሕርን ፡ ዕንቅልፍን ፤ ትዘታን ፡ ሞትን ፤ ሕይወትን ፤ ዕውቀትን ፡ ይኸን ፡ የመሳሰለውን ፡ ሁሉ ፡ የሰው ፡ ወይም ፡ የአምላክነት ፡ አምሳል ፡ አየሰጡ ፡ እንደሚጠሯ

ቸው ፡ «ካኦስንም» ፡ ሥፍራውና ፡ ሁኔታው ፡ በዝርዝር ፡ ሳይገለጥ ፡ እንደ ፡ መዝመሪያ ፡ መስፍን ፡ ይቈጥሩታል ።

ከዚያ ፡ በኋላ ፡ «ጀአ» ፡ መሬት ፡ «ኤሮስ» ፡ ፍቅር ፡ ፍጥረትን ፡ አገናኝና ፡ አዋሐጅ ፡ ተሰዩ ። ባንድ ፡ ወገን ፡ ደግሞ ፡ ከዚያው ፡ ክካኦስ ፡ «ኤፌቦ» ፤ ጨለማና ፡ «ኒክስ» ፡ ሌሊት ፡ ተወለዱና ፡ እነርሱ ፡ ደግሞ ፡ «ኤቴርን» ፡ ጽርሐ ፡ አርያምንና ፡ «ሔሜራን» ፡ ቀንን ፡ ወለዱ ። መሬት ፡ ደግሞ ፡ ያላባት ፡ «ኡራኖስን ፡ ከዋክብት ፡ ያሉበትን ፡ ሰማይና ፡ «ጳንጦስን» ፡ ባሕርን ፡ ተራራንም ፡ ወለደች ። ከዚያ ፡ በኋላ ፡ ከጀአና ፡ ከኡራኖስ ፡ « ከመሬትና ፡ ከሰማይ » ፡ ሦስቱ ፡ (ቺኮሎፒ) ፡ የሚባሉት ፡ መልካቸው ፡ ሰሰው ፡ እምሳል ፡ የተገለጸው ፡ ተወለዱ ፤ እነዚህም ፡ የአማልክት ፡ መልክ ፡ ይዘው ፡ ሳለ ፡ ዐይናቸው ፡ ብቻ ፡ ፩ ፡ ሆኖ ፡ ያውም ፡ እግንባራቸው ፡ ማኸል ፡ በመሆኑ ፡ ይለያሉ ። ከነሱም ፡ ጋራ ፡ ሦስቱ ፡ «ኤካቶንኪሪ» ፡ የሚባሉ ፡ እያንዳንዳቸው ፡ መቶ ፡ እጅ ፡ ሃምሳ ፡ ጭንቅላት ፡ ያላቸው ፡ የአውሬም ፡ የሰውም ፡ የጉድ ፡ መልክ ፡ ያላቸውና ፡ ግዙፍ ፡ የሆኑ ፡ ተወለዱ ። እነሱም ፡ በቡልካኖስ ፡ የብረት ፡ ማቅለጫ ፡ ቤት ፡ የሚሠሩና ፡ ዓለምን ፡ ለመደባለቅ ፡ የሚያስፈሩ ፡ (ገፋዕተ ፡ ደመናት ፡ ወረዐይት) ፡ ተብለዋል ። ከነዚህ ፡ በቀር ፡ ከጀአና ፡ ከኡራኖስ ፡ (ከመሬትና ፡ ከሰማይ) ፡ ፮ቱ ፡ ወንዶችና ፡ ስድስቱ ፡ ሴቶች ፡ የሆኑ ፡ ዐሥራ ፡ ሁለቱ ፡ ነገደ ፡ ቲታኒ ፡ ተወለዱ ። የወንዶቹ ፡ ስም ፡ ዑቅያኖስ ፤ ቆዮስ ፤ ክሪዎ ፤ ኢፔሪዮኔ ፤ ጀአፒቶ ፤ ክሮኖ ፤ የሴቶቹ ፡ ቼአ ፤ ሬአ ፤ ቴሚስ ፤ ምኔሞዚን ፤ ቴቲስ ፤ ፌቤ ፡ ነው ። እነዚህም ፡ ከሰማይ ፡ ከባልዮውና ፡ ከመሬት ፡ ከሚስትዮዋ ፡ የተወለዱት ፡ ወንድምና ፡ እኅቶች ፡ እርስ ፡ በርሳቸው ፡ ተጋብተው ፡ ባልና ፡ ሚስት ፡ የሆኑና ፡ የሰውም ፡ የአማልክትም ፡ አባት ፡ የተባሉት ፡ ናቸው ። ዜውስና ፡ ሚስቱ ፡ ወይም ፡ እኅቱ ፡ ኤራ ፡ የክሮኖና ፡ የሬአ ፡ ልጆች ፡ የጀአና ፡ የኡራኖስ ፡ (የመሬትና ፡ የሰማይ) ፡ የልጅ ፡ ልጆች ፡ መሆናቸው ፡ ነው ።

እንግዴህ ፡ ኡራኖስ ፡ ገሚሶቹን ፡ በመፍራት ፡ ገሚሶቹን ፡ በመጥላት ፡ በልጆቹ ፡ ደስ ፡ አልተሰኘም ። በፍጥረታቸው ፡ የጠላቸውን ፡ እነችክሎፒን ፡ እነኤካቶንኪሪን ፡ ዕመቀ ፡ ዕመቃት ፡ አውርዶ ፡ አሠ

ራቸው ፤ የቀሩትንም ፡ ለመግደል ፡ ይፈልጋቸው ፡ ዝመር ። እናታቸው ፡ ጀአ ፡ ግን ፡ ስለ ፡ ልጆቿ ፡ በባሏ ፡ ተናዳ ፡ እርሱን ፡ ለመግደያ ፡ አንድ ፡ የብረት ፡ ማጭድ ፡ ሠራችና ፡ አባታችሁን ፡ ግደሉ ፡ ብላ ፡ ብትሰጣቸው ፡ የቀሩት ፡ ፈሩ ። ክሮኖ ፡ ግን ፡ ተቀበለና ፡ ኡራኖስ ፡ በሚስቱ ፡ አጠገብ ፡ ተኝቶ ፡ ዕንቅልፍ ፡ ወስዶት ፡ ሳለ ፡ በማጭድ ፡ አባለ ፡ ዘሩን ፡ ቈርጦ ፡ ቢጥለው ፡ ከደሙ ፡ ውስጥ ፡ ኤሪኒና ፡ ጂጋንት ፡ ጎልያዶችና ፡ ተቢቃዮች ፡ የሚባሉ ፡ ረዣዥም ፡ ጦር ፡ እንደ ፡ ያዙ ፡ ከኒንፌ ፡ (የባሕር ፡ የወንዝ ፡ የጫካ ፡ ትናንሽ ፡ አማልክት) ፡ ጋራ ፡ ተወለዱ ። እንደዚሁም ፡ እባሕር ፡ ከፈሰሰው ፡ አባለ ፡ ዘር ፡ እፍሮዲት ፡ ተወለደች ፡ ይላሉ ።

ክሮኖ ፡ አባቱን ፡ ኡራኖስን ፡ ከገደለ ፡ በኋላ ፡ ከሚስቱ ፡ ከሬአ ፡ ጋራ ፡ በታላቅ ፡ ጌትነት ፡ ይህን ፡ ዓለም ፡ ይገዛ ፡ ዝመር ። ዳሩ ፡ ግን ፡ ከቤትህ ፡ ከሚወለዱት ፡ ውስጥ ፡ አንዱ ፡ ከሥልጣንህ ፡ ያወርድሃል ፡ የሚሉ ፡ ንግር ፡ ነበርና ፤ ሚስቱ ፡ የምትወልዳቸውን ፡ ሁሉ ፡ ዕለቱን ፡ እየተቀበለ ፡ ይውጣቸው ፡ ዝመር ። ከእናታቸው ፡ ማሕፀን ፡ እንደ ፡ ወጡ ፡ ወደ ፡ አባታቸው ፡ ሆድ ፡ የገቡ ፡ (የተዋጡ) ፡ ኤስቴያ ፡ ዴሜትራ ፡ አዴስ ፤ ፖሲዶን ፡ ናቸው ። እናትዮዋ ፡ ሬአ ፡ በልጆቿ ፡ መዋጥ ፡ ስትጸጸት ፡ የመጨረሻ ፡ ልጅዋ ፡ ዜውስን ፡ አርግዛ ፡ ከወለደች ፡ በኋላ ፡ በቶሎ ፡ ደበቀችና ፡ በርሱ ፡ ምትክ ፡ ድንጋይ ፡ በጨርቅ ፡ ጠቅልላ ፡ ለባሏ ፡ ሰጠችው ። እርሱም ፡ ድንጋዩን ፡ ልጁ ፡ መስሎት ፡ ዋጠው ።

ዜውስም ፡ ተወልዶ ፡ በተደበቀበት ፡ በከሬት ፡ ደሴት ፡ በጥበብ ፡ አደገ ፤ ኃይልም ፡ ተሰማው ። ከዚህ ፡ በኋላ ፡ ባባቱ ፡ በክሮኖ ፡ ላይ ፡ ጦርነት ፡ አነሣበትና ፡ ውጊያ ፡ ገጠመው ። አባቱንም ፡ እሸነፈና ፡ እነዚያ ፡ አስቀድመው ፡ የተዋጡትን ፡ ወንድሞቹንና ፡ እኅቶቹን ፡ አስተፋው ። ቢሆንም ፡ ሌሎቹ ፡ ወንድሞቹ ፡ ላባቱ ፡ ረዳት ፡ ሆነው ፡ ዜውስን ፡ ክፉኛ ፡ ተቋቁመውት ፡ ነበርና ፡ ጦርነቱ ፡ በቴሳልያ ፡ ውስጥ ፡ በኦሊምፒያ ፡ አጠገብ ፡ እስከ ፡ ፲ ፡ ዓመት ፡ አቆየ ። ነገር ፡ ግን ፡ አባቱ ፡ ክሮኖ ፡ አሥሮ ፡ ዕመቀ ፡ ዕመቃት ፡ የሰደዳቸውን ፡ ቺክሎፒንና ፡ ኤካቶንኪሪን ፡ ፈትቶ ፡ ወደሱ ፡ ወገን ፡ አደረጋቸው ። እነርሱም ፡ ለጦር ፡ መሣሪያ ፡ መብረቅ ፡ ሠርተው ፡ ሰጡትና ፡ በዚያ ፡

አባቱንና ፡ የአባቱን ፡ ወገኖች ፡ አሸነፈ ። ገሚሶቹንም ፡ ገደላቸው ። የቀሩትንም ፡ ከነሕይወታቸው ፡ እያሠረ ፡ ወደ ፡ እንጦርጦስ ፡ (ታር ታር ፡) ሰደዳቸው ። ጠባቂም ፡ እነዚህኑ ፡ ሃምሳ ፡ ራስ ፡ መቶ ፡ እጅ ፡ ያላቸውን ፡ ግዙፍ ፡ ፍጥረቶች ፡ አደረገባቸው ።

ከዚህ ፡ በኋላ ፡ ዜውስ ፡ ባባቱ ፡ ሥፍራና ፡ ሥልጣን ፡ ተተክቶ ፡ መቀመጫው ፡ ሁለመናው ፡ ያንጸባርቃል ፡ በተባለው ፡ በኦሊምፒያ ፡ ተራራ ፡ አድርጎ ፡ አላይ ፡ ከተዘረዘሩት ፡ ወንድሞቹና ፡ እኅቶቹ ፡ ልጆቹም ፡ ጋራ ፡ ሆኖ ፡ ይህን ፡ ዓለም ፡ በደስታ ፡ ይገዛ ፡ ዝመር ፡ ይሉታል ። እንዲሁም ፡ በርሱ ፡ ዘመን ፡ ከተፈጸመው ፡ ተረታዊ ፡ ነገር ፡ ውስጥ ፡ ባንድ ፡ ፍሬና ፡ ባንዲት ፡ ቈንጮ ፡ ምክንያት ፡ የተነሣውን ፡ የትሮያን ፡ የጦርነት ፡ ታሪክ ፡ ባጭሩ ፡ ጠቅሰን ፡ ከዚያ ፡ ወደ ፡ ትልቁ ፡ አስክንድር ፡ ታሪክ ፡ እንሻገራለን ።

ምዕራፍ ፡ ፳፭ ።

አከራካሪዋ ፡ ፍሬና ፡ የትሮያ ፡ ጦርነት ።

ከሴት ፡ አማልክት ፡ ውስጥ ፡ ኤሪስ ፡ (ዲስኮርድ) ፡ የምትባል ፡ ነበረች ። ርሷም ፡ በአማልክቱ ፡ መካከል ፡ ሁከትና ፡ የሚለያይ ፡ ነገር ፡ እየፈጠረች ፡ ስምምነት ፡ የምትነሣ ፡ በመሆንዋ ፡ በዜውስ ፡ ትእዛዝ ፡ ከኦሊምፒያ ፡ ተራራ ፡ (መካነ ፡ አማልክት) ፡ ወደ ፡ ምድር ፡ ተጣለችና ፡ ከማኅበራቸው ፡ ተለየች ። በምድር ፡ ሳለች ፡ ቲቲና ፡ ፒሊዎ ፡ (የዠግናው ፡ የአኪል ፡ አባትና ፡ እናት) ፡ በተጋቡበት ፡ ቀን ፡ ወደ ፡ ሠርጉ ፡ ሳትጠራ ፡ በመቅረቷ ፡ በጣም ፡ ተበሳጭታ ፡ ነበርና ፡ የሜሎን ፡ ፍሬ ፡ (ይኸንንም ፡ ፍሬ ፡ የኤዲሲዮን ፡ ላበር ፡ ኤንሲክሎፔዲ ፡ አዳምና ፡ ሔዋን ፡ ወደ ፡ ሳቱበት ፡ የበለስ ፡ ፍሬ ፡ ያስጠጋዋል) ፡ በእጅዋ ፡ ይዛ ፡ ወደ ፡ ሠርጉ ፡ አዳራሽ ፡ ገብታ ፡ ለሠርጉ ፡ በተቀመጡት ፡ አማልክት ፡ መካከል ፡ ጣለችው ። በፍሬውም ፡ ላይ ፡ እንደዚህ ፡ የሚል ፡ ጽሕፈት ፡ ነበረበት ፤ « ከሁሉ ፡ ይበልጥ ፡ ቈንጮ ፡ ለሆነችው » ፡ ይኸውም ፡ ከመካከላችሁ ፡ ቈንጮ ፡ የሆነችው ፡ ይኸን ፡ ፍሬ ፡ ወስዳ ፡ ትብላ ፡ ማለቷ ፡ ነው ። በዚህ ፡ ጊዜ ፡ የዜውስ ፡ ባለቤት ፡ ኤራ ፤ ከባሕር ፡ አረፋ ፡ ተወለደች ፡ የምትባለዋ ፡ አፍሮዲት ፤ ከዜውስ ፡

ጭንቅላት ፡ የተወለደችው ፡ አቴና ፡ ሦስቱም ፡ ተነሡና ፡ አኔ ፡ ቈንጮ ፡ ነኝና ፡ ይህችን ፡ ፍሬ ፡ ለመውሰድ ፡ ይገባኛል ፡ ሲሉ ፡ እርስ ፡ በርሳቸው ፡ ተፎካከሩ ። ስለዚህ ፡ ዋናው ፡ አምላክ ፡ ዜውስ ፡ ከመካከላችሁ ፡ በቁንዥና ፡ የምትበልጠውንና ፡ ይህችን ፡ ፍሬ ፡ ለመውሰድ ፡ የሚገባትን ፡ አሌክሳንድር ፡ (ፓሪድ ፡ ወይም ፡ ፓሪስ) ፤ ይመስክር ፡ ብሎ ፡ ፈረደ ።

ለዚህም ፡ አሌክሳንድር ፡ አለበት ፡ ድረስ ፡ ወስዶ ፡ እንደ ፡ ጭብጥ ፡ ዳኛ ፡ የሚያመላክር ፡ ሔርሜስ ፡ (ሜርኩር) ፡ የሚባለው ፡ የመልእክትና ፡ የጉዞ ፡ አምላክ ፡ ታዘዘ ። ሔርሜስ ፡ ሦስቱን ፡ ቈንጣዥት ፡ ይዞ ፡ አሌክሳንድር ፡ ከብት ፡ ይጠብቅበት ፡ ወደ ፡ ነበረው ፡ ወደ ፡ ትሮያ ፡ (ትሩዋ) ፡ ከተማ ፡ ሔደ ። በደረሱም ፡ ጊዜ ፡ ለአንደኛዋ ፡ ሲመስክር ፡ ሁለቱ ፡ እንዳይጠሉት ፡ ስለ ፡ ፈራና ፡ ፍርዱ ፡ ከባድ ፡ ስለ ፡ ሆነበት ፡ አልመሰክርም ፡ ብሎ ፡ እንቢ ፡ ብሎ ፡ ነበር ። በኋላ ፡ ግን ፡ ኤራ ፡ ለኔ ፡ ብትመሰክርልኝ ፡ የመላ ፡ እስያን ፡ ግዛት ፡ « ሀብተ ፡ ምዙናን » ፡ እስጥሃለሁ ፡ ብላ ፡ አባበለችው ። አቴና ፡ ደግሞ ፡ ለኔ ፡ ብትመሰክር ፡ በጦርነት ፡ ግንባር ፡ ሁሉ ፡ ድልን ፡ እንድታገኝ ፡ « ኃይለ ፡ መዊዕ » ፡ እስጥሃለሁ ፡ አለችው ፡ አፍሮዲስ ፡ ግን ፡ በሰውዬው ፡ ባሕሪ ፡ ያለውን ፡ ተመራምራ ፡ ለኔ ፡ ብትመሰክር ፡ « ፍቅረ ፡ አንስት » ፡ እስጥሃለሁ ፡ ወይም ፡ ከዓለም ፡ ቈንጮ ፡ የሆነችው ፡ እንድትወድህ ፡ አደርጋለሁ ፡ ብላ ፡ ለመነችው ። እርሱም ፡ በነገሩ ፡ በብዙ ፡ ከተጨነቀበት ፡ በኋላ ፡ ከግዛትና ፡ ከድል ፡ አድራጊነት ፡ ይልቅ ፡ የመጨረሻው ፡ ፍቅር ፡ ደስ ፡ ስለ ፡ አለው ፡ በቁንዥና ፡ አፍሮዲት ፡ ትበልጣለችና ፡ ለርሷ ፡ ይገባል ፡ ብሎ ፡ ፍሬውን ፡ ስጣት ። በዚህ ፡ ጊዜ ፡ ሁለቱ ፡ ሴቶች ፡ አማልክት ፡ በአሌክሳንድር ፡ ተናደው ፡ ቂማቸውንም ፡ በልባቸው ፡ ይዘው ፡ በቁጣ ፡ ወደ ፡ ሥፍራቸው ፡ ተመለሱ ።

አሌክሳንድር ፡ የትሮያ ፡ ንጉሥ ፡ የፕሪእም ፡ ልጅ ፡ ነበረና ፡ በልጅነቱ ፡ ወራት ፡ ከብት ፡ ሲጠብቅ ፡ ኖሮ ፡ በኋላ ፡ አባቱ ፡ ስለ ፡ ሞተ ፡ ባባቱ ፡ አልጋ ፡ ተቀመጠ ። እንደ ፡ ተሰጠው ፡ ተስፋ ፡ በአፍሮዲት ፡ አባባይነት ፡ (አማካይነት) ፡ የስፓርታን ፡ ንጉሥ ፡ የሜኔላኦን ፡ ሚስት ፡ (እሌኒን) ፡ ወደደ ። ከባሏም ፡ ቤት ፡ ቀምቶ ፡ ጠልፎ ፡

አምጥቶ ፡ በሚስትነት ፡ ለማግባት ፡ አሰበ ፡ ስለዚህ ፡ የስፓርታ ፡ ንጉሥ ፡ ሜኔላአ ፡ መንገድ ፡ በሔደበት ፡ ሰዓት ፡ ከትሮያ ፡ ወደ ፡ ስፓርታ ፡ ለሴላ ፡ ጉዳይ ፡ የመጣ ፡ አስመስሎ ፡ በኋላ ፡ ሚስቱን ፡ እሴኒን ፡ ቀምቶ ፡ ወደ ፡ አገሩ ፡ ወደ ፡ ትሮያ ፡ ይዞ ፡ ተመለሰ ። (ትሮያ ፡ የጥሮአድ ፡ ከተማ ፡ ቀድሞ ፡ ቢቲንያ ፡ የነበረበት ፡ ዛሬ ፡ በቱርክ ፡ ግዛት ፡ ውስጥ ፡ ያለው ፡ ነው) ።

ሜኔላአም ፡ ከመንገድ ፡ በገባ ፡ ጊዜ ፡ የተደረገበትን ፡ ዐወቀ ። ከዚህ ፡ በኋላ ፡ ወደ ፡ ጎረቤቶቹ ፡ ወደ ፡ ግሪክ ፡ ነገሥታት ፡ አብረው ፡ ሔደው ፡ በትሮያ ፡ እንዲዋጉና ፡ ጥቃቱን ፡ እንዲወጡለት ፡ ለመናቸውና ፡ እሺ ፡ አሉት ። በዚህ ፡ ምክንያት ፡ የጦር ፡ ጓደኞቹንና ፡ ወንድሙን ፡ አጋሜኖን ፡ ወዳጆቹን ፡ እነአኪላን ፤ እነኡሊስን ፡ ጨምሮ ፡ ሚስቱን ፡ በጦርነት ፡ ለማስመለስ ፡ ተዘጋጀ ። ጉዞ ፡ ከመዠመሩ ፡ በፊት ፡ ጦርነቱ ፡ እንደሚቀናቸው ፡ ለመለመን ፡ ወይም ፡ የድልን ፡ ምልክት ፡ ለማየት ፡ ለትንቢት ፡ አምላክ ፡ ለአጵሎን ፡ ቤተ ፡ መቅደስ ፡ መሥዋዕት ፡ አቀረቡ ። መሥዋዕቱም ፡ በቀረበበት ፡ ሰዓት ፡ ስዚያው ፡ በቤተ ፡ መቅደስ ፡ አጠገብ ፡ ከመሬት ፡ አንድ ፡ ትልቅ ፡ እባብ ፡ ብቅ ፡ አለና ፡ እዛፍ ፡ ላይ ፡ ወጣ ፤ በዛፉም ፡ ላይ ፡ ዘጠኝ ፡ በራሪ ፡ ወፎች ፡ የሰፈሩበትን ፡ የወፍ ፡ ቤት ፡ አግኝቶ ፡ አፈረሰና ፡ ዘጠኙንም ፡ በየተራ ፡ ዋጣቸው ። ከዚህ ፡ በኋላ ፡ የዚህን ፡ ትርጕም ፡ እንዲፈታ ፡ ደንበኛው ፡ ትንቢት ፡ ፈቺ ፡ ካልካንት ፡ ተጠርቶ ፡ መጣና ፡ ይህ ፡ የሚሔድበት ፡ የትሮያ ፡ ጦርነት ፡ ዘጠኝ ፡ ዓመት ፡ ማቈየቱንና ፡ በአሥረኛው ፡ ዓመት ፡ ላይ ፡ እንደሚቀናቸው ፡ ተረጐመላቸው ። ዳሩ ፡ ግን ፡ ወደ ፡ ዘመቻው ፡ ጉዞ ፡ ሲዠምሩ ፡ ኀይለኛ ፡ ነፋስ ፤ ተነሥቶ ፡ መርከባቸውን ፡ ያውከው ፡ ዠመር ። ይህም ፡ የሆነበት ፡ ምክንያት ፡ የጦር ፡ ሠራዊት ፡ ነቢይ ፡ የሚባለውን ፡ ያንኑ ፡ ካልካንትን ፡ ጠየቁት ። እርሱም ፡ ዋናው ፡ አዝማች ፡ አጋሜኖን ፡ ልጁን ፡ ኤፍጂኒን ፡ ለአርጤምስ ፡ (ዲያና) ፡ ቤተ ፡ መቅደስ ፡ ካልሠዋት ፡ ነፋሱና ፡ ማዕበሉ ፡ አይቆምም ፡ ሲል ፡ ተናገረ ። ከዚህ ፡ በኋላ ፡ አጋሜኖን ፡ ልጁን ፡ ይዞ ፡ ለመሠዋት ፡ ከቤተ ፡ መቅደስ ፡ አጠገብ ፡ ቆሞ ፡ ሳለ ፡ አርጤምስ ፡ የኤፍጂኒን ፡ ውበት ፡ አይታ ፡ ራራችላት ። ስለዚህ ፡ በርሷ ፡ ፈንታ ፡ የአጋዘን ፡ (የኃየል) ፡ መሥዋዕት ፡ ተቀበ

ለችና ፡ እርሷን ፡ የቤተ ፡ መቅደሷ ፡ አገልጋይ ፡ እንድትሆን ፡ በሕይወቷ ፡ ለቀቀቻት ። ነፋሱና ፡ ማዕበሉም ፡ ወዲያው ፡ ፀጥ ፡ አለ ።

ከዚህ ፡ በኋላ ፡ መቶ ፡ ሺ ፡ የሚሆኑ ፡ ከየነገዱ ፡ የተሰበሰቡ ፡ ግሪኮች ፡ በሺ ፡ ፩ደ፹፮ ፡ መርከብ ፡ ተጕዘው ፡ በዋናው ፡ አዝማች ፡ በአጋሜኖን ፡ እየተመሩ ፡ ወደ ፡ ትሮያ ፡ ከተማ ፡ ደረሱ ። የትሮያ ፡ ሰዎችም ፡ ግሪኮችን ፡ ለመመለስ ፡ ጎረቤቶቻቸውን ፡ ይዘው ፡ ይጠባበቁ ፡ ነበርና ፡ ከተገናኙ ፡ ዠምሮ ፡ የፊት ፡ ለፊትም ፡ የደፈጣም ፡ ጦርነት ፡ ሲያደርጉ ፡ እስከ ፡ ዘጠኝ ፡ ዓመት ፡ ቈዩ ። በዚህም ፡ ጦርነት ፡ ኤራና ፡ አቴና ፡ አከራካሪዋን ፡ ፍሬ ፡ ሳያገኙ ፡ በመቅረታቸው ፡ ለግሪኮቹ ፤ አፍሮዲት ፡ ግን ፡ ለትሮያኖቹ ፡ ይረዱ ፡ ነበር ። ግሪኮቹም ፡ ወደ ፡ ትሮያ ፡ በመጡ ፡ ጊዜ ፡ ለትሮያኖቹ ፡ ርዳታ ፡ አማዞኒ ፡ የሚባሉ ፡ አርበኝነት ፡ ያላቸው ፡ የሴት ፡ ቈነዣዥት ፡ በዋናዋ ፡ የቈንዣ ፡ ንግሥት ፡ በጴንቴሴሊያ ፡ መሪነት ፤ ኢትዮጵያውያን ፡ ደግሞ ፡ በኤኦስ ፡ ልጅ ፡ በሜምኖን ፡ መሪነት ፡ መጥተው ፡ ነበር ፡ ይባላል ። ባለፈው ፡ እንደተጻፈው ፡ ኤኦስ ፡ (ትርጓሜው ፡ ጎሕ ፡) የ «ፈቦ» ፡ (ትርጓሜው ፡ ፀሐይ ፡) እኅት ፡ ናት ። ከእኅቷ ፡ ከፀሐይ ፡ እየቀደመች ፡ ጎሕ ፡ ሲቀድ ፡ ብርሃንን ፡ ለሰው ፡ የምትሰጥ ፡ ነች ።

ወደ ፡ ዋናው ፡ ነገር ፡ እንመለስ ፤ ትሮያኖቹ ፡ ብዙ ፡ ርዳታ ፡ ቢያገኙም ፡ እውጭ ፡ ሆነው ፡ ለመከላከል ፡ ስላልቻሉ ፡ እከተማቸው ፡ ቅጥር ፡ ውስጥ ፡ ሆነው ፡ ይከላከሉ ፡ ነበር ። የከተማቸውም ፡ ዙሪያ ፡ ደኅና ፡ ሆኖ ፡ የተገነባ ፡ ነበርና ፡ ግሪኮቹ ፡ ወደ ፡ ከተማ ፡ ገብተው ፡ ሰዎቹን ፡ አሸንፈው ፡ እሴኒን ፡ ለመውሰድ ፡ ለጊዜው ፡ አልሆነላቸውም ። በዚህ ፡ ነገር ፡ ተጨንቀው ፡ ሲያወጡ ፡ ሲያወርዱ ፡ በመጨረሻ ፡ ቀጥሎ ፡ የተጻፈው ፡ መላ ፡ ተገኘ ። መላውንም ፡ ያገኘው ፡ ኡሊስ ፡ ነው ፤ የሠራው ፡ ግን ፡ ኤፒዎስ ፡ ነው ፡ ይባላል ።

አንድ ፡ ትልቅ ፡ የፈረስ ፡ መልክ ፡ ያለው ፡ እንጨት ፡ ሠርተው ፡ በዕንጨቱ ፡ ፈረስ ፡ ውስጥ ፡ ኃይለኞቹ ፡ ተመርጠው ፡ ከነመሣሪያቸው ፡ ገብተው ፡ እነሉ ፡ ከውስጥ ፡ ሲከፍቱት ፡ እንደሚችሉ ፡ ተቈለፈባቸው ። ከዚህ ፡ በኋላ ፡ ይኸንኑ ፡ የዕንጨት ፡ ፈረስ ፡ እከተማው ፡ ቅጥር ፡ በራፍ ፡ ላይ ፡ አስቀመጡና ፡ የቀሩት ፡ ግሪኮች ፡ ወደ ፡ ኋላ ፡ ሸሹ ። በማግሥቱ ፡ ከከተማው ፡ ቅጥር ፡ ግቢ ፡ ከትሮያኖች ፡ ጋራ ፡ የነበረ ፡ ሲኖን ፡ የሚባለው ፡ የግሪክ ፡ ተወላጅ ፡ ይህ ፡ የፈረስ ፡

ሥዕል ፡ ትሮያን፡ ለማሸነፊያ፡ ግሪኮቹ፡ የያዙት ፡ አምላካቸው ፡ ነው ፡ ብሎ ፡ ለሹማምንቱ ፡ ነገረ ። ሲኖን ፡ ይሽን ፡ መናገሩ ፡ ለአገሩ ፡ ሰዎች ፡ አድልቶ ፡ ትሮያኖችን ፡ ለማሳሳት ፡ ነው ፡ እንጂ ፡ የግሪኮች ፡ አምላክ ፡ አለመሆኑን ፡ ያውቃል ። ሹማምንቱም ፡ ካዩ ፡ በኋላ ፡ በውነትም ፡ ግሪኮቹ ፡ ጥለውት ፡ ተሸንፈው ፡ የሸሹ ፡ መሰላቸውና ፡ ወደ ፡ ውስጥ ፡ አስገቡና ፡ አስቀመጡት ። ከዚያ ፡ በኋላ ፡ መሸቶ ፡ ሰው ፡ በተኛበት ፡ ጊዜ ፡ በፈረሱ ፡ ሆድ ፡ ውስጥ ፡ ያሉት ፡ የግሪክ ፡ ዝግ ኖች ፡ ወጥተው ፡ ብዙዎችን ፡ የትሮያ ፡ ሰዎች ፡ ገደሉ ። በኋላም ፡ ትልቅ ፡ እልቂት ፡ ከሚሆን ፡ በቄንጦዲቱ ፡ በእሌኒ ፡ ምክንያት ፡ ይሽን ፡ ጦርነት ፡ የቀሰቀሱት ፡ እስክንድርና ፡ ባልዮው ፡ ሚኔላአ ፡ ሁለቱ ፡ ብቻ ፡ ይዋጉ ፡ (ዱዬል ፡ ያድርጉ ፡) አሸናፊውም ፡ ድል ፡ አድራጊ ፡ ይሁንና ፡ እሌኒን ፡ ይውሰድ ፡ ተባለ ። ከዚህ ፡ በኋላ ፡ ሁለቱ ፡ ተጋጥመው ፡ ይደባደቡ ፡ ዠመር ። በመጨረሻም ፡ እስክንድር ፡ ተሸንፎ ፡ ሊወድቅ ፡ ሲል ፡ ፍሬው ፡ ላንቺ ፡ ይገባል ፡ ብሎ ፡ የመሰከረላት ፡ አፍሮዲት ፡ (የፍቅር ፡ አምላክ) ፡ ደርሳ ፡ አዳነችው ። ዳሩ ፡ ግን ፡ በሌላ ፡ ጊዜ ፡ ፊሎቲት ፡ የሚባል ፡ መርዝ ፡ ባለው ፡ በኤርኮል ፡ ቀስት ፡ ወግቶ ፡ እስክንድርን ፡ ገደለውና ፡ ግሪኮች ፡ አሸነፉ ። እስክንድርም ፡ ከሞተ ፡ በኋላ ፡ እሌኒ ፡ ለጥቂት ፡ ጊዜ ፡ የእስክንድርን ፡ ወንድም ፡ ኤውፎቦንን ፡ አግብታ ፡ ነበር ።

ዳሩ ፡ ግን ፡ አትወደውም ፡ ነበርና ፡ ለጠላቶቹ ፡ ለሚኔላኦና ፡ ለኡሊስ ፡ አሳልፋ ፡ ሰጠችው ። እሱንም ፡ ጠላቶቹ ፡ አሠቃይተው ፡ ገደሉት ። ሚኔላኦም ፡ ሚስቱን ፡ ይዞ ፡ ወደ ፡ አገሩ ፡ ወደ ፡ ስፓርታ ፡ ከሞት ፡ ከተረፉት ፡ ጓደኞቹና ፡ ሕዝቦቹ ፡ ጋራ ፡ ጉዞ ፡ ዠመረ ። ነገር ፡ ግን ፡ በተሸናፊዎቹ ፡ በትሮያ ፡ ላይ ፡ በሠሩት ፡ ግፍ ፡ ምክንያት ፡ አማልክቱ ፡ እነዚውስ ፡ በግሪኮቹ ፡ ላይ ፡ ተቆጥተው ፡ ስለነበረ ፡ መርከቦቻቸውን ፡ ወዲያና ፡ ወዲህ ፡ እያንገላቱ ፡ እንዲያውኩ ፡ ነፋስንና ፡ ሞገድን ፡ አዘውባቸው ፡ ነበርና ፡ አሸናፊዎቹ ፡ ምንም ፡ መቅኖ ፡ አላገኙም ። ሚኔላአ ፡ ወደ ፡ አገሩ ፡ ወደ ፡ ስፓርታ ፡ ሳይገባ ፡ ከክሬት ፡ ወደ ፡ ችፕሮ ፡ (ቆጵሮስ) ፡ ከፊንቂ ፡ ወደ ፡ ግብፅ ፡ ሲቅበዘበዝ ፡ ኖሮ ፡ ሞተ ፡ ይባላል ፡ ገሚሶቹ ፡ ደግሞ ፡ ፯ ፡ ዓመት ፡ ከተቅበዘበዘ ፡ በኋላ ፡ በ፯ተኛው ፡ ዓመት ፡ አገሩ ፡ ገብቶ ፡ ሞተ ፡ ይላሉ ። ዋናው ፡ አዛማች ፡ አጋሚኖንም ፡ ወደ ፡ ቤቱ ፡ ወደ ፡ አርጎ ፡ እንደ ፡

ተመለሰ ፡ የገዛ ፡ ሚስቱ ፡ ክሊቴኔስቲራ ፡ ከወዳጅዋ ፡ ከኤጅስቶ ፡ ጋር ፡ ሆና ፡ ገደለችው ።

ግሪኮች ፡ ከራሳቸው ፡ በመነጨው ፡ በዚህ ፡ ዓይነት ፡ አምልኮና ፡ ታሪክ ፡ የነርሱንም ፡ እየሰጡ ፡ ከምሥራቅም ፡ ከሕንዶችና ፡ ከቻይናዎች ፤ ከባቢሎንና ፡ ከፋርሶች ፤ ከፊንቂዎችም ፡ ጥቂት ፡ ጥቂት ፡ እየተቀበሉ ፡ ደባልቀው ፡ እነሱም ፡ በቀን ፡ ብዛት ፡ ያንዱን ፡ ጣዖት ፡ አምላክነት ፡ ለሌላው ፡ እየሰጡና ፡ እየለዋወጡ ፡ በዚህ ፡ ዓይነት ፡ አምልኮ ፡ እስከ ፡ ክርስቶስና ፡ እስከ ፡ ሐዋርያት ፡ ዘመን ፡ ኖሩ ። ከክርስቶስ ፡ ልደት ፡ በፊት ፡ ባ፮ኛው ፡ መቶ ፡ ዓመት ፡ ላይ ፡ ቢታጎራ ፡ የሚባል ፡ ሊቅ ፡ ተነሥቶ ፡ ከሰው ፡ ወደ ፡ ሰው ፡ የምትተላለፍ ፡ የሕያዊት ፡ ነፍስና ፡ የእውነተኛውንም ፡ አምላክ ፡ መኖር ፡ በጽሕፈት ፡ አድርጎ ፡ አዲስ ፡ ዓይነት ፡ ትምህርት ፡ አስተምሮ ፡ ነበር ። ነገር ፡ ግን ፡ ምንም ፡ ያኽል ፡ ተቀባይ ፡ አላገኘም ። ግሪኮች ፡ በዘመናቸው ፡ ሁሉ ፡ እነዚህን ፡ አማልክት ፡ ከልብ ፡ ያመልኳቸው ፡ ነበር። እነዚህንም ፡ የሚጠራጠር ፡ መናፍቅ ፡ ተብሎ ፡ ይወቀሳል ፡ የሚክድም ፡ ቢኖር ፡ ይገደላል ። ስመ ፡ ጥሩ ፡ የሆነው ፡ ፈላስፋቸው ፡ ስቅራጥስ ፡ (ሶክራት) ፡ እንደ ፡ እግዚአብሔር ፡ ሁሉን ፡ የፈጠረ ፡ አለ ፡ በማለቱ ፡ አኒቶስና ፡ ሚሌቶስ ፡ በሚባሉ ፡ ተከሶ ፡ ተፈረደበትና ፡ መርዝ ፡ ጠጥቶ ፡ ሞተ ።

የዚህ ፡ ጣዖት ፡ አምልኮ ፡ በክርስትና ፡ ይለወጥ ፡ ዘንድ ፡ ባለፈው ፡ በግብያችና ፡ በባቢሎን ፡ እንደተረከነው ፡ የክርስቶስን ፡ መምጣትና ፡ የሐዋርያትን ፡ የነቅዱስ ፡ ጳውሎስን ፡ መነሣት ፡ የነቄስጠንጢኖስንና ፡ የነቴዎዶስዮስን ፡ ንግሥ ፡ ጠበቀ ።

ምዕራፍ ፡ ፰፯ ።

የመቄዶንያ ፡ መንግሥትና ፡ ንጉሡ ፡ ፊልጶስ ፡— የትልቁ ፡ እስክንድር ፡ አነሣሥ ።

ከስፓርታና ፡ ከአቴና ፡ በሰሜን ፡ ከቴሳልያም ፡ በላይ ፡ በትራችያና ፡ በኢሊሪክ ፡ መካከል ፡ የመቄዶንያ ፡ ሕዝብ ፡ ነበር ። የነሱም ፡ ኑሮ ፡ በብርዳማው ፡ አገር ፡ በተራራው ፡ ላይ ፡ ነው ። በዚህም ፡ ላይ ፡ ሰዎቹ ፡ ከተፈጥሮአቸው ፡ በጣም ፡ ኃይለኞችና ፡ ጠንካሮች ፡ ስለነ

በሩ ፡ በየጊዜው ፡ የተነሣባቸውን ፡ ወረራ ፡ እየተዋጉ ፡ መልሰው ፡ በነፃ ፡ ይኖሩ ፡ ነበር ። ስጥቂት ፡ ዘመን ፡ የያዟቸውን ፡ ፋርሶችንም ፡ በጥሳቱና ፡ ላይ ፡ አሸንፈው ፡ አስወጥተዋል ። የመቄዶንያ ፡ ሕዝብ ፡ ከታችኛው ፡ የግሪክ ፡ (አቴኖችና ፡ ስፓርታዎች) ፡ ሕዝብ ፡ በቋንቋና ፡ በልማድ ፡ የተለዩ ፡ ሕዝቦች ፡ ናቸው ።

እነዚህም ፡ ሕዝቦች ፡ በ፫፻፷ ፡ ዓመት ፡ ከከርስትና ፡ በፊት ፡ ፊልጶስን ፡ በደንብ ፡ አነገሡ ። ፊልጶስ ፡ በምርኮ ፡ ስም ፡ ቴብ ፡ ከሚባለው ፡ የግሪክ ፡ ከተማ ፡ (ከአቴን ፡ በላይ ፡ የሚገኝ ፡ በላዕላይ ፡ ግብፅ ፡ ከተማ ፡ ስም ፡ የሚጠራ) ፡ በነበረ ፡ ጊዜ ፡ የግሪኮቹን ፡ አስተዳደርና ፡ የወታደር ፡ አቅድ ፡ ደኅና ፡ አድርጎ ፡ ተምሮ ፡ ነበር ። በግል ፡ አገሩ ፡ በመቄዶንያ ፡ ከነገሠ ፡ በኋላ ፡ መላውን ፡ የግሪክን ፡ ሕዝብ ፡ ባንድነት ፡ ጠቅልሎ ፡ የመግዛት ፡ ምኞት ፡ አደረበት ። ለዚሁም ፡ ወታደር ፡ እየመለመለ ፡ ለጦርነት ፡ መዘጋጀቱ ፡ በግሪክ ፡ አገር ፡ በአቴናና ፡ በአቲካ ፡ ገና ፡ አስቀድሞ ፡ ተሰምቶ ፡ ነበርና ፡ ሕዝቡ ፡ በሐሳብ ፡ ሁለት ፡ ተከፈለ ። አንደኛው ፡ ከፍል ፡ ዴሞስቲን ፡ የሚባለውን ፡ ንግግር ፡ አዋቂ ፡ መሪ ፡ ይዞ ፡ የመቄዶንያን ፡ ሕዝብና ፡ ፊልጶስን ፡ እንደ ፡ ባዕድ ፡ በመቍጠሩ ፡ ፊልጶስ ፡ የአቴናን ፡ ከተማና ፡ ዙሪያ ፡ እንዳያስገብር ፡ መከላከል ፤ ሁለተኛው ፡ የመቄዶንያ ፡ ሕዝብ ፡ በልማድና ፡ በቋንቋ ፡ ቢለያዩም ፡ ያው ፡ የግሪክ ፡ ሕዝብ ፡ ስለሆነ ፡ ፊልጶስን ፡ እንደ ፡ ንጉሥ ፡ እንቀበለው ፡ እንጂ ፡ አንዋጋው ፡ ብሎ ፡ ኤስኪን ፡ የሚባለውን ፡ መሪ ፡ ይዞ ፡ የተነሣ ፡ ነበር ። በዚህም ፡ ላይ ፡ ፊልጶስ ፡ የወርቅ ፡ ገንዘብ ፡ በስሙና ፡ በመልኩ ፡ አስቀርጾ ፡ ይኸንኑ ፡ ለዋና ፡ ለዋና ፡ ለየቀንደኛው ፡ ሰው ፡ ውስጥ ፡ ውስጡን ፡ እየላከ ፡ እንዲቀበሉት ፡ በገንዘብም ፡ በስብከትም ፡ ያባብል ፡ ነበር ። ነገር ፡ ግን ፡ ሁሉ ፡ ሲገብርለት ፡ ዴሞስቲን ፡ ብቻ ፡ እምቢ ፡ አለ ። ኤስኪንንም ፡ በገንዘብ ፡ አገሩን ፡ የሸጠ ፡ ከዳተኛ ፡ እያለ ፡ በዲስኩር ፡ ይዘልፈው ፡ ነበር ። ዳሩ ፡ ግን ፡ ይኸው ፡ ዴሞስቲን ፡ ወገኖቹን ፡ ይዞ ፡ ፊልጶስን ፡ ለመከላከል ፡ ሲሔድ ፡ ከልቺዲን ፡ (ኬልቂዶንያ) ፡ ላይ ፡ ተሸንፎ ፡ ተመለሰ ።

ከዚህ ፡ በኋላ ፡ ፊልጶስ ፡ ከነሠራዊቱ ፡ እየገፋ ፡ የአቴንን ፡ ከተማ ፡ ለመያዝ ፡ ይሰናዳ ፡ ጀመር ። የቴብና ፡ የአቴና ፡ ሰዎችም ፡

ደኅና ፡ አድርገው ፡ ለመከላከል ፡ ሁለተኛ ፡ ተዘጋጁ ፤ መሪያቸውም ፡ ዴሞስቲን ፡ የፊልጶስን ፡ ወራሪነት ፡ ስማቆም ፡ የተቻለውን ፡ ሁሉ ፡ ዝግጅት ፡ አደረገ ። ዳሩ ፡ ግን ፡ የፊልጶስ ፡ ጦር ፡ እነዚህን ፡ ቄሮንያ ፡ ላይ ፡ ድል ፡ አድርጎ ፡ አቴንን ፡ ስለያዘ ፡ በመላው ፡ በግሪክ ፡ አገር ፡ ላይ ፡ ሥልጣኑን ፡ አሳመነ ። ከዚህ ፡ በኋላ ፡ ፊልጶስ ፡ ትልቁን ፡ የፋርስ ፡ መንግሥት ፡ ማስገበር ፡ በአሳቡ ፡ መጣበት ፡ ስለዚህ ፡ ከከርስትና ፡ በፊት ፡ በ፫፻፴፮ ፡ ዓመት ፡ በቆሮንቶስ ፡ ከተማ ፡ ላይ ፡ መላው ፡ የግሪክ ፡ ሕዝብ ፡ እንዲሰበሰብ ፡ በአዋጅ ፡ አዘዘ ። ሕዝቡም ፡ ተሰብስቦ ፡ የወረራውን ፡ ዝግጅት ፡ በሚያደርግበት ፡ መካከል ፡ ፊልጶስን ፡ ፓውሳኒያስ ፡ የሚባል ፡ ከጨዋ ፡ ዘር ፡ ወገን ፡ የሆነ ፡ የመቄዶንያ ፡ ሰው ፡ በጩቤ ፡ ወግቶ ፡ ገደለው ። እንዲገድለውም ፡ ያስደረገችው ፡ ኦሊምፒያስ ፡ የምትባለው ፡ ሚስቱ ፡ (የእስክንድር ፡ እናት) ፡ ናት ። ምክንያቱም ፡ በጠባይዋ ፡ ክልከ ፡ ያስፈ ፡ ተጠራጣሪና ፡ ፈሪ ፡ ስለነበረች ፡ አትሆነኝም ፡ ብሎ ፡ ይፈታኛል ፡ ብላ ፡ ሰግታ ፡ ነው ፡ ይላሉ ፡ አንዳንዶቹም ፡ እስክንድር ፡ አስገደለው ፡ ይላሉ ። የሆነ ፡ ሆኖ ፡ ፊልጶስ ፡ ሲሞት ፡ በዙፋኑ ፡ ልጁ ፡ እስክንድር ፡ ተተካ ።

እስክንድር ፡ ከፊልጶስና ፡ ከኦሊምፒያስ ፡ በ፫፻፶፮ ፡ ዓመት ፡ በመቄዶንያ ፡ ከተማ ፡ በፒላ ፡ ተወለደ ፤ እስኪያድግም ፡ ድረስ ፡ መምህሩ ፡ በሊቅነቱ ፡ በፍልሥፍናው ፡ ዓለም ፡ ያወቀው ፡ አሪስቶት ፡ (አርስጣጣሊስ) ፡ ነበር ። አሪስቶትም ፡ ለእስክንድር ፡ አስተማሪው ፡ ብቻ ፡ አልነበረም ፤ ከነገሠ ፡ በኋላም ፡ ወዳጁና ፡ የፖለቲካና ፡ ያስተዳደር ፡ አማካሪው ፡ ነበር ።

እስክንድር ፡ መልኩ ፡ ቀና ፡ ሆኖ ፡ በጠባዩ ፡ ቸርነትም ፡ ጥብቅነትም ፡ ጭካኔም ፡ ድፍረትም ፡ የተደባለቀበት ፡ ኃይለኛ ፡ ወጣት ፡ ነበር ። ይኸን ፡ ጠባይ ፡ ከተፈጥሮው ፡ የያዘ ፡ እስክንድር ፡ በአሪስስቶት ፡ ትምህርት ፡ ከተገራ ፡ ወዲህ ፡ የሚያየው ፡ ሁሉ ፡ ይኸ ፡ ወጣት ፡ ወደፊት ፡ ትልቅ ፡ ታሪካዊ ፡ ሥራ ፡ የሚሠራ ፡ ነው ፡ እያለ ፡ አሳቡን ፡ አሣረፈበት ። የድፍረቱም ፡ ምልክት ፡ የታየው ፡ ገና ፡ በልጅነቱ ፡ ነው ።

አባቱ ፡ ፊልጶስ ፡ በሕይወቱ ፡ ሳለ ፡ እንድ ፡ ማንም ፡ ሊወጣበት ፡ ያልቻለ ፡ ያልተገራ ፡ ፈረስ ፡ ነበር ። ጐበዛዝት ፡ የተባሉት ፡ ሁሉ ፡

ንጉሡና ፡ ሕዝቡ ፡ ባሉበት ፡ አደባባይ ፡ ብዙ ፡ ጊዜ ፡ ለመውጣትና ፡ ለመጋለብ ፡ ሞከረው ፡ ሲያቅታቸው ፡ እስክንድር ፡ ቆሞ ፡ ይመለከት ፡ ነበር ። ከዚያ ፡ ከቆመበት ፡ ለየት ፡ ብሎ ፡ ሔደና ፡ ፈረሱን ፡ ተቀብሎ ፡ መዠመሪያ ፡ በእጁ ፡ ዳሰሰው ፤ ከዚያም ፡ ፈረሱ ፡ የገዛ ፡ ጥላውን ፡ እያየ ፡ እንዳይደነብር ፡ ሙሱ ፡ ፀሐይ ፡ ወደ ፡ አለበት ፡ አዞረና ፡ ንጉሡም ፤ ሕዝቡም ፡ ሲመለከቱት ፡ ዘሎ ፡ ወጣበት ፤ ፈረሱም ፡ እጥባቂ ፡ ነበርና ፡ ይዞት ፡ ሽምጥ ፡ ሮጠ ። ይኸ ፡ ፈረስ ፡ በዚህ ፡ ሩጫውና ፡ ደንባሪነቱ ፡ አንድ ፡ ዘንድ ፡ ጥሎ ፡ ይስባብረዋል ፤ እየተባለ ፡ በትልቅ ፡ ሥጋት ፡ ሲጠበቅ ፡ እስክንድር ፡ ፈረሱን ፡ በግልቢያ ፡ አድክሞ ፡ ባንድ ፡ ወገን ፡ እየጋለበ ፡ ብቅ ፡ አለና ፡ ከፈረሱ ፡ ወርዶ ፡ ወደ አባቱ ፡ ሔደ ። አባቱም ፡ ባገኘው ፡ ጊዜ ፡ ጉብዝናውን ፡ አድንቆ ፡ « ላንተ ፡ መቂዶንያ ፡ እይበቃህምና ፡ (ይጠብሃልና) ፡ ሌላ ፡ ግዛት ፡ ፈልግ » ፡ አለው ፡ ይባላል ፤ አባቱም ፡ ሲሞት ፡ ዕድሜው ፡ ኻያ ፡ ዓመት ፡ ስለነበረው ፡ በዚሁ ፡ ዕድሜው ፡ በአባቱ ፡ ዙፋን ፡ ወጥቶ ፡ ተቀመጠ ።

ከዚህ ፡ በኋላ ፡ የቴብ ፡ ከተማ ፡ ስዎች ፡ ሸፍተውበት ፡ ነበርና ፡ እነሱን ፡ በጦር ፡ ኃይል ፡ አሳምኖ ፡ ከአረጋገጠ ፡ ወዲህ ፡ አባቱ ፡ አስቦ ፡ ሳይፈጽመው ፡ የቀረውን ፡ የትልቁን ፡ ንጉሥ ፡ የዳርዮስን ፡ አገር ፡ ፋርስን ፡ ለመውረር ፡ ይዘጋጅ ፡ ዠመር ። እንደምንም ፡ ፭ሺ ፡ ፈረሰኛ ፡ ፴ሺ ፡ የእግረኛ ፡ ጦር ፡ ከተሰበሰበለት ፡ በኋላ ፡ በ፫፻፴፫ ፡ ዓመት ፡ በግሪክ ፡ በኢሶስ ፡ ቍጥሩ ፡ የበረከተውን ፡ ዳርዮስ ፡ ልኮት ፡ የነበረውን ፡ የፋርስን ፡ ጦር ፡ ተዋግቶ ፡ ድል ፡ አድርጎ ፡ መለስ ። ከዚህም ፡ በኋላ ፡ ወደ ፡ ፈንቄ ፡ ሔዶ ፡ የጢሮስን ፡ ከተማ ፡ ተዋግቶ ፡ ያዘ ። ከዚያም ፡ አልፎ ፡ ከገዥዎቹ ፡ ከፋርሶች ፡ ተዋግቶ ፡ ግብፅን ፡ ወረረ ። የግብፅም ፡ ሕዝብ ፡ ፋርሶችን ፡ ጠልቶ ፡ ነበርና ፡ እስክንድርን ፡ እንደ ፡ ነፃ ፡ አውጭ ፡ ንጉሥ ፡ ቈጠሩት ። ለቀድሞ ፡ ፈርዖኖች ፡ ይሰጡት ፡ የነበረውን ፡ የእሞን ፡ ልጅነትን ፡ ስያሜ ፡ ለርሱ ፡ ሰጡት ። ከዚህ ፡ በኋላ ፡ እስክንድር ፡ አገሩን ፡ ሰላም ፡ አድርጎ ፡ ሲጨርስ ፡ እስከ ፡ ዛሬ ፡ በስሙ ፡ የምትጠራዋን ፡ ከተማ ፡ እስክንድርያን ፡ መሠረተ ። ከዚያ ፡ የመጀመሪያውን ፡ የፋርስን ፡ አገር ፡ ወረራ ፡ ወደ ፡ ፍጻሜ ፡ ለማድረስ ፡ ፊቱን ፡ ከግብፅ ፡ ወደ ፡ ፋርስ ፡ መለሰ ።

ምዕራፍ ፡ ፳፯ ፡

ትልቁ ፡ እስክንድርና ፡ ዳርዮስ ፡ በአርቤላ ፡ (አሶር) ፡ ያደረጉት ፡ ጦርነትና ፡ የዳርዮስ ፡ አማሟት ፡ የፋርሶችና ፡ የመቄዶንያውያን ፡ መቀናናት ፡ የወዳጁ ፡ የክሊቶስ ፡ አሟሟት ፡ የእስክንድር ፡ ምኞትና ፡ ፍጻሜው ።

ትልቁ ፡ እስክንድር ፡ የግብፅን ፡ ግዛት ፡ ከፋርሶች ፡ በጦር ፡ ኃይል ፡ ወስዶ ፡ የራሱ ፡ ግዛት ፡ አድርጎ ፡ አደላድሎ ፡ በያዘበትና ፡ ሕዝቡም ፡ በደስታ ፡ ተቀብሎት ፡ ባገሩ ፡ ሹም ፡ ሽር ፡ አድርጎ ፡ ከካህናቱ ፡ «የአሞን ፡ ልጅ» ፡ የሚባለውን ፡ ስያሜ ፡ በተቀበለበት ፡ ጊዜ ፡ ከግብፅ ፡ በደቡብ ፡ በኩል ፡ በተለይ ፡ በመርዌ ፡ ከተማ ፡ ሕንደኬ ፡ (ክንዳኬ) የምትባል ፡ የኢትዮጵያውያን ፡ ንግሥት ፡ የራሷን ፡ መንግሥት ፡ ትመራ ፡ ነበር ። እርሷም ፡ የእስክንድርን ፡ እሸናፊነት ፡ የፋርሶችን ፡ ውድቀት ፡ በሰማች ፡ ጊዜ ፡ መላክተኛ ፡ ልካበታለች ። የዚህንም ፡ ሁኔታ ፡ የእስክንድርን ፡ የወረራ ፡ ታሪክ ፡ በዚህ ፡ ምዕራፍ ፡ ከፈጸምን ፡ በኋላ ፡ በሚቀጥለው ፡ እስክንጽፈው ፡ ድረስ ፡ አሁን ፡ እስክንድር ፡ ዳግመኛ ፡ ዳርዮስን ፡ ለመውጋት ፡ ወደ ፡ ፋርስ ፡ ጠረፍ ፡ ያደረገውን ፡ ጉዞ ፡ እንመልከት ።

እስክንድር ፡ ከግብፅ ፡ ተመልሶ ፡ በኤፍራጥስ ፡ ወንዝ ፡ በኩል ፡ አድርጎ ፡ ከፋርሱ ፡ ንጉሥ ፡ ከዳርዮስ ፡ ፫ኛ ፡ ጋር ፡ ለመዋጋት ፡ በሚጓዝበት ፡ ጊዜ ፡ የብዙ ፡ ነገሥታት ፡ (ሠላሳ ፡ ሳትራፕ) ፡ ጌታ ፡ የሆነው ፡ ዳርዮስ ፡ ከልዩ ፡ ልዩ ፡ ነገድ ፡ የተጠራቀመ ፡ ቍጥሩ ፡ እስከ ፡ ፩ ፡ ሚሊዮን ፡ የሚደርስ ፡ ጦር ፡ ይዞ ፡ ተጠባበቀው ። ቢሆንም ፡ አስቀድሞ ፡ በተደረጉት ፡ ጦርነቶች ፡ የወጣቱ ፡ የእስክንድር ፡ ደፋርነት ፤ የጦር ፡ መላ ፡ አዋቂነቱና ፡ አመራሩ ፡ የጦር ፡ ሠራዊቱ ፡ ጀግንነት ፡ ተገምቶና ፡ አስፈርቶ ፡ ነበርና ፡ ፩ ፡ ሚሊዮን ፡ ጦር ፡ ያስከተለው ፡ ዳርዮስ ፡ ከአርባ ፡ ሺ ፡ እግረኛ ፡ ክ፯፻ ፡ ፈረሰኛ ፡ የማይበልጥ ፡ ጦር ፡ የያዘውን ፡ እስክንድርን ፡ ዕርቅ ፡ ጠየቀው ። በዕርቁም ፡ « ሴቷን ፡ ልጄን ፡ ለሚስትነት ፡ ልስጥህና ፡ ከኤፍራጥስ ፡ ወንዝ ፡ ወደ ፡ ምዕራብ ፡ ያለውን ፡ አገር ፡ አንተ ፤ ከወደ ፡ ምሥራቅ ፡ ያለውን ፡ አገር ፡

እኔ ፡ ይገር ፡ ግዛት ፡ ተካፍለን ፡ በስላም ፡ በየአገራችን ፡ እንቀመጥ ፡ ብሎ ፡ ላክበት ። መቼም ፡ እንደ ፡ እስክንድር ፡ ያለ ፡ የ፴ ፡ ዓመት ። ወጣት ፡ እስካሁን ፡ ባንደኛውም ፡ የጦር ፡ ግንባር ፡ ተሸንፎ ፡ የማያውቅ ፡ ዓስምን ፡ ጠቅሎ ፡ ለመግዛት ፡ ምኞት ፡ ያለው ፡ የክፍያን ፡ ዕርቅ ፡ መቀበል ፡ እንደማይሆንለት ፡ የታወቀ ፡ ነው ።

ስለዚህ ፡ ከዳርዮስ ፡ የመጣውን ፡ መልእክት ፡ ክመኳንንቱ ፡ ጋር ፡ ሲመለከት ፡ ባጠገቡ ፡ ያለው ፡ ፓርሜኒዮን ፡ የሚባለው ፡ የጦር ፡ አለቃው ፡ «እኔ ፡ እስክንድርን ፡ ብሆን ፡ ይኸን ፡ ዕርቅ ፡ እቀበል ፡ ነበር» ፡ ብሎ ፡ ተናገረው ፡ እስክንድርም ፡ «እኔም ፡ ፓርሜኒዮንን ፡ ብሆን ፡ ኖሮ ፡ እቀበል ፡ ነበር» ፡ ብሎ ፡ በአምላኩ ፡ በዜውስ ፡ ማለለት ። የዚህን ፡ ትርጓሜ ፡ ለእንባቢ ፡ ማብራራት ፡ የሚያስፈልግ ፡ አይመስለኝም ፡ ባጭሩ ፡ የእስክንድር ፡ አሳብ ፡ እንዳንተ ፡ ፈሪ ፡ ብሆን ፡ ኖሮ ፡ ወይም ፡ አንተን ፡ ፈሪውን ፡ ብሆን ፡ ኖሮ ፡ ይኸን ፡ የመሰለውን ፡ ዕርቅ ፡ እቀበል ፡ ነበር ፤ ነገር ፡ ግን ፡ እኔ ፡ ደፋር ፡ እስክንድር ፡ ነኝና ፡ ይኸን ፡ የመሰለ ፡ ዕርቅ ፡ አልቀበልም ፡ ማለቱ ፡ ነው ።

ለፓርሜኒዮን ፡ ይኸን ፡ ከመለሰ ፡ በኋላ ፡ ለዳርዮስ ፡ ደግሞ ፡ «ባንድ ፡ ሰማይ ፡ ሁለት ፡ ፀሐዮች ፡ እሉን ፡ እነሱስ ፡ ተቀራርበው ፡ ሊያበሩ ፡ ይችላሉን ? እንደዚሁም ፡ ሁለት ፡ ነገሥታት ፡ በምድር ፡ ተስማምተው ፡ ሊገዙ ፡ እይችሉም» ፡ ብሎ ፡ የላክበትን ፡ ዕርቅ ፡ አለመቀበሉን ፡ በፀሐይና ፡ በሰማይ ፡ መስሎ ፡ ላክበት ። ስለዚህ ፡ ሁለቱም ፡ ጦራቸውን ፡ እንደያዙ ፡ ጉዟቸውን ፡ ቀጥለው ፡ እንደ ፡ ኤውሮፓ ፡ ቍጥር ፡ ክክርስቶስ ፡ ልደት ፡ በፊት ፡ በ፫፻፴፩ ፡ ዓመት ፡ አርቤላ ፡ ከሚባለው ፡ ክጤግሮስ ፡ ወንዝ ፡ ወደ ፡ ምሥራቅ ፡ ሲል ፡ በአሶር ፡ ግዛት ፡ ውስጥ ፡ ተጋጠሙ ። ውጊያው ፡ ተዠምሮ ፡ ወታደር ፡ ክወታደር ፡ በዘመኑ ፡ የጦር ፡ መሣሪያ ፡ በቀስትና ፡ በጐራዴ ፡ በሰይፍና ፡ በጦር ፡ በሚዋጋበት ፡ ጊዜ ፡ የግሪክ ፡ ጦር ፡ እንደለመደው ፡ በሩጫና ፡ በፈረስ ፡ ግልቢያ ፡ የፋርስን ፡ ጦር ፡ ጥሶ ፡ ወደ ፡ መካከል ፡ ገባ ። ግንባር ፡ ቀደም ፡ ሆኖ ፡ ለመምራት ፡ ዘወትር ፡ የሚደፍረው ፡ እስክንድር ፡ ራሱ ፡ አባርሮ ፡ ዳርዮስን ፡ ሊማርክው ፡ ነበር ። ነገር ፡ ግን ፡ ዳርዮስ ፡ የጦርነቱን ፡ አዝማሚያ ፡ ሲመለከት ፡

ክወርቅ ፡ ሠረገላው ፡ ላይ ፡ በፍጥነት ፡ ወርዶ ፡ በፈረሱ ፡ ተጋብቶ ፡ በሽምጥ ፡ ግልቢያ ፡ ከጦርነቱ ፡ ቦታ ፡ እምልጦ ፡ ወደ ፡ ኋላው ፡ ሸሸ ።

ከዚህ ፡ በኋላ ፡ በሚሊዮን ፡ የተቈጠረው ፡ የዳርዮስ ፡ ጦር ፡ ፍርስርሱ ፡ ወጥቶ ፡ ግማሹ ፡ ሸሸ ፤ የቀረውም ፡ ተማረከ ። እስክንድርም ፡ በወታደሩ ፡ እንደታጀበ ፡ ስመ ፡ ጥሩዬቱን ፡ ከተማ ፡ ባቢሎንን ፡ ያዛት ፤ ሱስ ፤ ፔርሴፖሊስ ፤ ፓሳርጋድ ፡ የሚባሉት ፡ ከተሞች ፡ ሁሉ ፡ ከደለበው ፡ ሀብታቸው ፡ ጋር ፡ በግሪኮቹ ፡ እጅ ፡ ወደቁ ። ከዚያ ፡ እስክንድር ፡ ዳርዮስ ፡ የሸሸበትን ፡ ዱካ ፡ እየተከታተለ ፡ ወደ ፡ ሰሜን ፡ ምሥራቅ ፡ ሲጓዝና ፡ ሊደርስበት ፡ ትንሽ ፡ ሲቀረው ፡ ቤሶስ ፡ የሚባል ፡ የፋርስ ፡ ተወላጅ ፡ ያንድ ፡ አውራጃ ፡ አገረ ፡ ገዥ ፡ ዳርዮስን ፡ ይዞ ፡ ገደለው ፡ የሚሉ ፡ ወሬ ፡ ለእስክንድር ፡ መጣለት ፡ ዳዊት ፡ በሳኦል ፡ ገዳይ ፡ እንዳልተደሰተ ፡ እስክንድርም ፡ አልተደሰተም ። ነገሥታት ፡ ባላጋራቸውም ፡ ቢሆን ፡ አንዱ ፡ ንጉሥ ፡ በሌላ ፡ ስው ፡ እጅ ፡ እንዲሞት ፡ አይፈልጉም ፡ « በኔም ፡ ቀን ፡ ይኸው ፡ ነው » የሚል ፡ መንፈስ ፡ ይመጣባቸዋል ።

ስለዚህ ፡ ቤሶስ ፡ እስክንድርን ፡ ያስደሰተ ፡ መስሎት ፡ የዳርዮስን ፡ ሬሳ ፡ ይዞ ፡ በቀረበ ፡ ጊዜ ፡ ከአሸናፊው ፡ ያላስበው ፡ ነገር ፡ ደረሰበት ። እስክንድር ፡ ለዳርዮስ ፡ ሬሳ ፡ ለንጉሥ ፡ የሚገባ ፡ ክብር ፡ ሰጥቶ ፡ በማዕርግ ፡ እንዲቀበር ፡ አደረገና ፡ የዳርዮስን ፡ ወንድም ፡ አስጠርቶ ፡ የወንድምህን ፡ ገዳይ ፡ በፈቀደህ ፡ ዓይነት ፡ አሠቃይተህ ፡ ግደለው ፡ ብሎ ፡ ቤሶስን ፡ አስረክበውና ፡ ተሠቃይቶ ፡ ሞተ ።

ቀጥሎ ፡ እስክንድር ፡ ከድል ፡ ወደ ፡ ድል ፡ እየተራመደ ፡ አሁንም ፡ ግዛቱን ፡ ወደ ፡ ምሥራቅ ፡ ለማስፋፋት ፡ ያን ፡ ጊዜ ፡ አራኮዚ ፡ ወደሚባለው ፡ ዛሬ ፡ አፍጋኒስታን ፡ ወደሚባለውና ፡ ወደ ፡ ባክትሪያን ፡ (የዛሬው ፡ ቱርኬስታን) ፡ ጉዞውን ፡ ቀጠለ ። ዳሩ ፡ ግን ፡ በነዚህ ፡ አገሮች ፡ ያለው ፡ የፀሐይ ፡ ሐሩርና ፡ የደጋ ፡ በረዶ ፡ እየተፈራረቀ ፡ የግሪኮችንና ፡ በቅርብ ፡ ኪያስበት ፡ የተመለመለውን ፡ ጦር ፡ አዳክመበት ። ከዚያ ፡ ወደ ፡ ደቡብ ፡ መለስ ፡ ብሎ ፡ የሕንድን ፡ አገር ፡ ለመውረር ፡ ተዝቀዘቀ ። በዚያም ፡ ፖሮስ ፡ ከሚባል ፡ ካንድ ፡ የሒንዱ ፡ መስፍን ፡ ጋር ፡ ተዋግቶ ፡ ማረከና ፡ ምን ፡ ላድርግልህ ፡ ወይም ፡ እንደምን ፡ አድርጌ ፡ ልያዝህ ፡ ብሎ ፡ ጠየቀው ፡ ያም ፡ «እን

ዳንድ ፣ ንጉሥ ፣ አድርገህ ፣ ያዘኝ» ብሎ ፣ መሰሰለት ፣ እስከንድርም ፣ በግዛትህ ፣ ንጉሥነትህን ፣ መርቄልሃለሁ ፣ እለውና ፣ ሁለቱ ፣ ወዳጅ ፣ ሆኑ ፣ ይባላል ።

እስከንድር ፣ አሁንም ፣ ከሒንዱ ፣ ወደ ፣ ጋንዥ ፣ (ሂንዱስታን) መዝለቅ ፣ ፈለገ ። ዳሩ ፣ ግን ፣ በዚህ ፣ ጊዜ ፣ ጉዞ ፣ የደከማቸው ፣ ጦርነት ፣ የሰለቻቸው ፣ ወታደሮቹና ፣ ሹማምንቱ ፣ እያጉረመረሙ ፣ ጨርሰው ፣ እምቢታቸውን ፣ አስታወቁ ። በዚህም ፣ እስከንድር ፣ አኩርፎ ፣ ፫ ቀን ፣ ሙሉ ፣ ክስው ፣ ሳይነጋገር ፣ በድንኳኑ ፣ ውስጥ ፣ ተቀመጠ ። በመጨረሻም ፣ የወታደሩን ፣ መድከምና ፣ መጐዳት ፣ ራሱ ፣ ስለተረዳው ፣ ወደፊት ፣ እንግፋ ፣ ብሎ ፣ ወታደሩን ፣ ማስገደድም ፣ የማይረባ ፣ መሆኑን ፣ ስለተረዳው ፣ ቅርታውን ፣ በልቡ ፣ እንደተሸከመ ፣ ዳርዮስን ፣ ካሸነፈ ፣ ዝምሮ ፣ አራት ፣ ዓመት ፣ ያህል ፣ በምሥራቅና ፣ በሕንድ ፣ በማያውቃቸው ፣ አገሮች ፣ ሲጓዝ ፣ ሲዋጋ ፣ ሲያሳምን ፣ ኖሮ ፣ እሁን ፣ በ፫፻፳፮ ፣ ዓመት ፣ ሳይ ፣ ከሕንድ ፣ አገር ፣ በፋርስ ፣ ደቡብ ፣ በኩል ፣ አድርጎ ፣ ረኃቡንና ፣ ጥሙን ፣ የበረሃውን ፣ ሐሩር ፤ የደጋውን ፣ በረዶና ፣ ብርድ ፣ ከነሠራዊቱ ፣ ታግሦ ፣ በስንት ፣ ድካም ፣ ተመልሶ ፣ በ፫፻፳፬ ፣ ዓመት ፣ ሱስ ፣ (የኤላም ፣ ከተማ ፣) ገባ ። ከዚያም ፣ ግብፃውያን ፣ የግሪክ ፣ የጽኤል ፣ የፋርስና ፣ የባቢሎን ፣ የሌላም ፣ አገር ፣ ሁሉ ፣ ሕዝብና ፣ ነገሥታት ፣ በተሰበሰቡሰት ፣ የዓለም ፣ ንጉሥነቱን ፣ አክበረ ። የሕንደኬ ፣ ንግሥት ፣ መልከተኞችም ፣ ይኸን ፣ በዓል ፣ ተካፍለዋል ።

ዋናው ፣ የትልቁ ፣ እስከንድር ፣ አሳብና ፣ ምኞት ፣ ከፀሐይ ፣ መውጫ ፣ እስከ ፣ ፀሐይ ፣ መግቢያ ፣ ድረስ ፣ የሚገኘው ፣ ዓለም ፣ አንድ ፣ ሆኖ ፣ ሕዝብ ፣ አሕዛብ ፣ ባንድነት ፣ ተቀይጠው ፣ እርሱ ፣ የዓለም ፣ ንጉሥ ፣ ለመሆን ፣ ነው ። ራሱ ፣ እንደተረዳው ፣ እሪስቲቶትም ፣ እንደሚመክረው ፣ እኔ ፣ መቄዶናዊ ፣ (ግሪክ) ፣ ነኝ ፤ ሌላው ፣ ሕዝብ ፣ አይረባም ፤ የኔ ፣ አምላክ ፣ ዜውስ ፣ ከሌሎቹ ፣ አገሮች ፣ አማልክት ፣ ይበልጣል ፣ ሳይል ፣ በደረሰሰት ፣ አገር ፣ ያለውን ፣ ሕዝብ ፣ አክብሮ ፣ ልማዳቸውን ፣ ማጽደቅ ፣ አማልክቶቻቸውን ፣ መሳሰም ፣ ይወድ ፣ ነበር ። ኢየሩሳሌም ፣ በገባ ፣ ጊዜ ፣ (የጂሆባሕ ፣ የጽኤል ፣ አምላክ) ፣ መልከተኛ ፣ ነው ። በግብፅ ፣ የአሞን ፣

ልጅ ፤ በጢሮስና ፣ በሲዶና ፣ በአሶር ፣ የሞሎክ ፣ የአስታርት ፣ ልጅ ፣ ተባለ ። ባጭሩ ፣ አገሮች ፣ ሁሉ ፣ በየቋንቋቸው ፣ የአማልክቶቻቸው ፣ ልጅ ፣ አደረጉት ። እርሱም ፣ ከሁሉ ፣ እየመሰለ ፣ ሁሉንም ፣ አስደሰተ ፤ ከፋርስ ፣ አገር ፣ ገጸ ፣ በረከትና ፣ ግብር ፣ እየያዙ ፣ እሱን ፣ ለመሳለም ፣ የሚመጡትን ፣ የፋርስ ፣ መሳፍንትና ፣ ሕዝብ ፣ ልክ ፣ እንደ፣ ፋርስ ፣ ንጉሠ ፣ ነገሥት ፣ እንደዳርዮስ ፣ የፋርስን ፣ ንጉሠ ፣ ነገሥት ፣ ልብሰ ፣ መንግሥት ፣ ለብሶ ፣ ተቀበላቸው ። የነርሱንም ፣ መሳፍንት ፣ በደስታ ፣ እየተቀበለ ፣ በሹመታቸው ፣ እያጸና ፣ ባለሟል ፣ አደረጋቸው ።

በዚህ ፣ ዓይነት ፣ ከአርያን ፣ (ጀርመን) ፣ ዘር ፣ በቀር ፣ የቀረው ፣ አይረባም ፣ ብሎ ፣ በቅርብ ፣ ጊዜ ፣ ከተነሣው ፣ ከሂትለር ፣ እስከንድር ፣ ብልጫ ፣ አለው ፣ እስከንድር ፣ ሁሉን ፣ በየወጉ ፣ በየአምልኮው ፣ ሲያስደስት ፣ በጠቅላላው ፣ አረመኔና ፣ ጨዋ ፣ ባዕድና ፣ ወገን ፣ ሳይባል ፣ ሁሉ ፣ አንድ ፣ ወገን ፣ የሆነ ፣ የዓለም ፣ ሕዝብ ፣ ሆኖ ፤ የዓለም ፣ ንጉሥ ፣ እርሱ ፣ ብቻ ፣ ለመሆን ፣ ምኞት ፣ እንደነበረው ፣ በየታሪኩ ፣ ይገኛል ።

የርሱን ፣ ታሪክ ፣ የጻፈለት ፣ ፕሉታርክ ፣ የሚባል ፣ ቅርብ ፣ ከክርስቶስ ፣ ልደት ፣ በኋላ ፣ ከሃምሳ ፣ እስከ ፣ ፩፻፳፭ ፣ ዓመት ፣ የነበረ ፣ የግሪክ ፣ ተወላጅ ፣ ነው ። ይህ ፣ ሰው ፣ ከብዙ ፣ የሞራል ፣ መጽሐፎቹ ፣ መካከል ፣ የእስከንድርን ፣ የሕይወት ፣ ታሪክ ፣ በግሪክ ፣ ቋንቋ ፣ ጽፎት ፣ የነበረው ፣ በኋላ ፣ በየቋንቋው ፣ ተተርጕሟል ። በዚሁ ፣ መጽሐፍ ፣ ውስጥ ፣ ስለእስከንድር ፣ ሐሳብ ፣ እንደዚህ ፣ ይላል ። «እስከንድር ፣ ሁሉን ፣ ለመሰብሰብና ፣ ባንድነት ፣ አድርጎ ፣ ለመዳኘት ፣ አምላክ ፣ እንደላክው ፣ ያምን ፣ ነበር ። ዓለም ፣ ሁሉ ፣ እንዳንድ ፣ ቤተ ፣ ሰብ ፣ እንዲሆን ፣ ይመኝ ፣ ነበር ። በልማድም ፣ በመሣሪያም ፣ በግሪክና ፣ በአረማዊ ፣ መካከል ፣ ልዩነት ፣ ሳይሆን ፣ ደጉ ፣ ሁሉ ፣ ግሪክ ፤ ክፉው ፣ ሁሉ ፣ አረመኔ ፣ እንዲባል ፣ ያስብ ፣ ነበር ። ዓለም ፣ ሁሉ ፣ ተሰብስቦ ፣ በአንድ ፣ ዋንጫ ፣ ውስጥ ፣ ሆኖ ፣ የፍቅር ፣ ወይኑን ፣ እንዲጠጣ ፣ ያለፈው ፣ ጠላትነትና ፣ ደካማነት ፣ እንዲረሳ ፣ አሳቡ ፣ ነበር ። ታልቦት ፣ ከተረጐመው ፣ ውስጥ ፣ ኤ. ማሌና ፤ ይስሐቅ ፣ ግሪክና ፣ ምሥራቅ ፣ በሚል ፣ አርእስት ፤ ያሳተሙትን ፣ መጽሐፍ ፣ ገጽ ፣ ፫፻፬ ፣ ተመልከት ።

በዚሁ ፡ በፕሉታርክ ፡ መጽሐፍ ፡ እንደሚገኘው ፡ እስክንድር ፡ ዳርዮስን ፡ ጥሎ ፡ በግሪክና ፡ በግብፅ ፡ ግዛቱ ፡ ላይ ፡ የፋርስን ፡ የባቢሎንንና ፡ የአሶርን ፡ መንግሥታት ፡ ከያዘ ፡ ወዲህ ፡ በታላቅ ፡ ክብርና ፡ ጌትነት ፡ ጊዜውን ፡ ያሳልፍ ፡ ዝመር ፤ ያገሩን ፡ የግሪክን ፡ በተለይም ፡ የመቄዶንያን ፡ ልማድ ፡ ወደ ፡ ጐን ፡ እየተወ ፡ የፋርሶችን ፡ ልማድ ፡ በመቀበልና ፡ በመውደድ ፡ ልብሰ ፡ መንግሥቱን ፡ ልክ ፡ እንደነ ፡ ዳርዮስ ፡ ስብሶ ፡ በዙፋኑ ፡ ተቀምጦ ፡ ከየአገሩ ፡ በተለይም ፡ ከፋርስ ፡ የሚመጡት ፡ ሁሉ ፡ በፊቱ ፡ እየተደፉ ፡ እንደ ፡ ምሥራቅ ፡ ነገሥታት ፡ ልማድ ፡ ይሳለሙት ፡ ዝመር ። የዚህም ፡ ሁኔታ ፡ የቀድሞዎቹን ፡ የጦር ፡ አለቆቹንና ፡ ወገኖቹን ፡ ግሪኮቹን ፡ አላስደሰታቸውም ። በባለሟልነትም ፡ ከግሪኮቹ ፡ ፋርሶቹ ፡ ስለሚቀድሙ ፡ በፋርሶችና ፡ በግሪኮቹ ፡ መካከል ፡ መቀናናት ፡ ተፈጠረ ፡ በዚሁ ፡ መካከል ፡ በእስክንድር ፡ ንጉሥ ፤ ላይ ፡ አድማችኋል ፡ ተብለው ፡ አዳዳንድ ፡ የግሪክ ፡ ባለሥልጣኖች ፡ ሲታሠሩ ፡ ከዚህ ፡ በፊት ፡ ዳርዮስ ፡ ልጄን ፡ ልዳርልህና ፡ ተስማምተን ፡ አብረን ፡ እንግዛ ፡ ብሎ ፡ ለእስክንድር ፡ በላከ ፡ ጊዜ ፡ እኔ ፡ እስክንድርን ፡ ብሆን ፡ ኖሮ ፡ ይኸን ፡ የመሰለውን ፡ ዕርቅ ፡ እቀበል ፡ ነበር ፡ ብሎት ፡ የነበረው ፡ ፓርሜኒዮን ፡ የሚባለው ፡ ሽማግሌ ፡ የጦር ፡ አለቃ ፡ በእስክንድር ፡ ትእዛዝ ፡ ተገደለ ፡ ክሊቶስ ፡ ጥቁሩ ፡ የሚባለውንም ፡ ወዳጁን ፡ ራሱ ፡ እስክንድር ፡ ባንድ ፡ ግብዣ ፡ ላይ ፡ ገደለው ። ይኸም ፡ ክሊቶስ ፡ የተባለው ፡ የእስክንድር ፡ የልብ ፡ ወዳጅ ፡ የነበረ ፡ በማናቸውም ፡ ጦርነት ፡ የማይለየው ፡ ከዳርዮስ ፡ ጋር ፡ በግራኒክ ፡ የተዋጋለት ፡ ከሞት ፡ ያዳነው ፡ ነው ።

በፕሉታርክ ፡ መጽሐፍ ፡ እንደሚገኘው ፡ ከዕለታት ፡ ፩ ፡ ቀን ፡ በታላቅ ፡ ግብዣ ፡ ላይ ፡ ግሪኮቹና ፡ ፋርሶች ፡ ሜዶናውያን ፡ ሁሉ ፡ ተሰብስበው ፡ እየበሉ ፡ እየጠጡ ፡ ሲጫወቱ ፡ በዚያ ፡ ካሉት ፡ ውስጥ ፡ ከዚህ ፡ በፊት ፡ በተደረገ ፡ ጦርነት ፡ ላይ ፡ ሳይቀናቸው ፡ የቀሩትን ፡ ፩ ፡ እንድ ፡ የመቄዶንያ ፡ የጦር ፡ መኰንኖችን ፡ እያነሱ ፡ ሲቀልዱ ፡ ክሊቶስ ፡ መጠጥ ፡ እንደተጫነው ፡ «የመቄዶንያ ፡ ጠላት ፡ በሆነ ፡ በአረመኔ ፡ ሕዝብ ፡ (ፋርስ ፡ ሜዶን) ፡ ፊት ፡ በመቄዶንያ ፡ ዝኔራሎች ፡ መቀለድ ፡ አይገባም» ፡ ብሎ ፡ ተቆጣ ፡ እስክንድር ፡ ክሊቶስ ፡

ፍርሃት ፡ ላላቸው ፡ የጦር ፡ አስቆች ፡ ጠበቃ ፡ ሆኗል ፡ በ[illegible]ል ፡ እነ ጋገር ፡ ቢመልስለት ፡ ክሊቶስ ፡ ብድግ ፡ ብሎ ፡ በእርግጥ ፡ እነዚህ ፡ ፈሪ ፡ የምትላቸው ፡ ናቸው ። እንተን ፡ የአማልክት ፡ ልጅ ፡ የምትባለውን ፡ ዝርባህን ፡ ሰጥተህ ፡ ስትሸሽ ፡ ተዋግተው ፤ ያ[illegible]ህ ፡ በመቄዶንያውያን ፡ ደምና ፡ ቍስል ፡ ፊልጶስን ፡ ለመክዳትና ፡ የእሞን ፡ ልጅ ፡ እየተባልህ ፡ ታላቅ ፡ ለመሆን ፡ በቃህ ። መቄዶ[illegible]ያውያን ፡ በሜዶንያውያን ፡ በትር ፡ ሲመቱ ፡ ግሪኮቹ ፡ ወደንጉሡ ፡ [illegible]መግባት ፡ ፋርሶቹን ፡ ደጅ ፡ ሲጠኑ ፡ ሳያዩ ፡ የሞቱት ፡ የተመሰገኑ ፡ ናቸው» ፡ ሲል ፡ ተናገረ ። እስክንድርም ፡ በቁጣ ፡ ቢነሣ ፡ ይኸው ፡ ክሊቶስ ፡ ንግግሩን ፡ በመቀጠል ፡ «እባክህ ፡ ዝም ፡ በልና ፡ የፋርሶች[illegible] ፡ ቀበቶ ፡ እንደታጠቅህ ፡ ነጨን ፡ ልብላቸውን ፡ እንደለበስህ ፡ ከሚ[illegible]ግዱልህ ፡ አረመኔዎችና ፡ ባሮች ፡ ጋር ፡ ኑር » ፡ ብሎ ፡ ተናገረው ፡ በዚያን ፡ ጊዜ ፡ እስክንድር ፡ በገበታው ፡ ላይ ፡ ለመብል ፡ ከቀረ[illegible]ት ፡ ፍሬዎች ፡ አንዱን ፡ እንሥቶ ፡ በክሊቶስ ፡ ራስ ፡ ላይ ፡ ወረ[illegible]ረ ፤ ለመማታትም ፡ ሰይፉን ፡ ሲፈልግ ፡ ብልሁ ፡ ጋሻ ፡ ዣግሬ ፡ [illegible]በቀበት ። በዚያን ፡ ጊዜ ፡ የቀሩት ፡ ሹማምንት ፡ እየጐተቱ ፡ ክሊቶ[illegible]ን ፡ በግድ ፡ ወደውጭ ፡ አወጡት ። ከዚያም ፡ ቲንሽ ፡ ቆይቶ ፡ በሌላ ፡ [illegible]በር ፡ ተመልሶ ፡ ገባና ፡ « አምላኬ ፡ ሆይ ፡ ግሪክን ፡ እንዴት ፡ ያለ ፡ ልማድ ፡ ወረረው » ፡ ብሎ ፡ ተናገረ ። በዚህ ፡ ጊዜ ፡ እስክንድር ፡ ጦሩን ፡ ጨብጦ ፡ ክሊቶስን ፡ በፊቱ ፡ ሲያልፍ ፡ ተጠባብቆ ፡ ወርውሮ ፡ ገደለው ።

ክሊቶስ ፡ ከሞተ ፡ በኋላ ፡ እስክንድር ፡ ወዳጁን ፡ በ[illegible]ዛ ፡ እጁ ፡ በመግደሉ ፡ በጣም ፡ ተጸጸተ ፡ ይባላል ። በዚህ ፡ ላይ ፡ የ[illegible]ምናስታውሰው ፡ ባገራችን ፡ ከአብሮ ፡ እደግህ ፡ አትሰደድ ፡ ወይም ፡ የመከራ ፡ ጊዜ ፡ አሽከር ፡ መከራን ፡ መስሎ ፡ ይታያል ፡ እንደሚ[illegible]ለው ፡ ከቀድሞ ፡ ዝምሮ ፡ ለእስክንድር ፡ የጭፍራ ፡ ጓደኛ ፡ ሆነው ፡ በዘመቻ ፡ በጉዞ ፡ ሳይለዩ ፡ አብረው ፡ የኖሩት ፡ የመቄዶንያና ፡ የግ[illegible]ክ ፡ የጦር ፡ አለቆች ፡ በቅርብ ፡ ጊዜ ፡ ከሜዶንና ፡ ከፋርስ ፡ የጦር ፡ አለቆችና ፡ መሳፍንቶች ፡ ጋር ፡ በመቀናናት ፡ እንደተጣሉ ፡ ፋርሶች ፡ ክብርን ፡ ገናንነትን ፡ ለሚወደው ፡ የአማልክቱ ፡ የነአሞን ፡ ልጅ ፡ ነኝ ፡ ለሚለው ፡ ለወጣቱ ፡ ለእስክንድር ፡ ለጥ ፡ ሰጥ ፡ ብለው ፡ ሲ[illegible]ግዱ ፡ ይስበረኝ ፡ ይሰንጥረኝ ፡ እያሉ ፡ በእንደበታቸው ፡ እያቆላመ[illegible] ፡ ውዳሴ ፡

ሲያደርጉለት ፣ ደረቆቹ ፣ ግሪኮች ፣ በወገንነታቸውና ፣ ባሰፈ ፣ ርዳ ታቸው ፣ ብቻ ፣ እየተመኩ ፣ እስክንድርን ፣ እንዳላስደሰቱት ፣ ይታ ያል ።

የንዚያ ፣ የምሥራቃውያኑ ፣ አክብሮትና ፣ ቁልምጥ ፣ ለእስክን ድር ፣ መንፈስ ፣ ሲጥመው ፤ የነዚህ ፣ የወገኖቹ ፣ ትምክህትና ፣ ኩራት ፣ ስላበሳጨው ፣ የዚሁ ፣ ሁኔታ ፣ ወዳጁን ፣ እስከ ፣ መግደል ፣ አንዳ ደረሰው ፣ እንመለከታለን ።

የሆነ ፣ ሆኖ ፣ ትልቁ ፣ እስክንድር ፣ ከሕንድ ፣ ተመልሶ ፣ መቀ መጫውን ፣ ባቢሎን ፣ ከተማ ፣ እድርጎ ፤ የግሪክና ፣ የፋርስ ፣ ሕዝብ ፣ ሌላውም ፣ ሁሉ ፣ ተደባልቆ ፣ በጋብቻ ፣ በልማድ ፣ እንዲተሳሠር ፣ በምክርም ፣ ብትእዛዝም ፣ ሲያስተዳድር ፣ ቆየ ።

ከባቢሎን ፣ ወደ ፣ ሱስ ፣ (የኤላም ፣ ከተማ) ፣ መመላለሱ ፣ ሳይ ቀር ፣ ዋና ፣ መደበኛና ፣ መናገሻ ፣ ከተማ ፣ ያደረገው ፣ ባቢሎንን ፣ ነው ፤ ይቺንም ፣ ከተማ ፣ ጥንት ፣ እነ ፣ ሐሙራቢ ፣ እነ ፣ ናቡከደነ ጾር ፣ ካስጌጧት ፣ የበለጠ ፣ እስክንድር ፣ አዳዲስ ፣ ፅርዓዊ ፣ ሕንፃ ፣ እያስጨመረ ፣ አስጌጣት ። በዚህች ፣ በደመቀች ፣ ታላቅ ፣ ከተማ ፣ ከዚህ ፣ በፊት ፣ እንደተጠቀሰው ፣ የዓለም ፣ ሕዝብ ፣ መልእክተኞች ፣ ግሪኮች ፤ ኢጣሊያኖች ፤ የካርታዥና ፣ የእስፓኝ ፤ የግብፅና ፣ የኢት ዮጵያውያን ፣ መልእክተኞች ፣ ሁሉ ፣ በየአገራቸው ፣ ልብስ ፣ አጊ ጠው ፣ እየመጡ ፣ የዓለም ፣ ንጉሥ ፣ ለተባለው ፣ ለእስክንድር ፣ እጅ ፣ እየነሱ ፣ ተመለሱ ። እሱም ፣ የመጡትን ፣ ሁሉ ፣ እንደልማዳቸው ፣ እየተቀበለ ፣ ሁሉንም ፣ እያስተናገደ ፣ ሲመልስ ፣ ከርሱ ፣ ጋር፣በዚህ፣ ጊዜ ፣ በወታደርነት ፣ ባሽከርነት ፣ ባጃቢነት ፣ የማይለዩት ፣ ያገሩ ፣ የግሪክ ፣ ሰዎችና ፣ በቅርቡ ፣ የተገዙለት ፣ የፋርስና ፣ የሜዶን ፣ መሳ ፍንትና ፣ ተወላጆች ፣ ናቸው ።

ከዚህ ፣ በኋላ ፣ ትልቁ ፣ እስክንድር ፣ ከባቢሎን ፣ በግዛቱ ፣ በግ ብፅ ፣ አልፎ ፣ በካርታዥ ፣ አድርጎ ፣ ያልገበሩ ፣ አገሮች ፣ እንዳሉ ፣ እነዚያን ፣ አስገብሮ ፣ በሜዲቴራኔ ፣ ባሕር ፣ በኩል ፣ ወደ ፣ አገሩ ፣ ወደ ፣ ግሪክ ፣ ለመመለስ ፣ ሲመኝ ፣ በመካከሉ ፣ በድንገት ፣ ባንድ ፣ ግብዣ ፣ ላይ ፣ ተቀምጦ ፣ ሳለ ፣ የትኩሳት ፣ ሕመም ፣ ተነሣበት ። በዚሁ ፣ ሕመም ፣ አሥር ፣ ቀን ፣ ያህል ፣ እንደተኛ ፣ በተመለደ ፣ በሠ

ላሳ ፣ ሦስተኛው ፣ በነገሠ ፣ በ፲፫ኛው ፣ ዓመት ፣ ከክርስትና ፣ በፊት ፣ በ፫፻፳፫ ፣ ዓመት ፣ በዚሁ ፣ በባቢሎን ፣ ከተማ ፣ ሞተ ። ስለእግ ሚቱ ፣ ግማሹ ፣ ወደ ፣ ሕንድ ፣ በዘመተ ፣ ጊዜ ፣ ወባ ፣ ነድፎት ፣ ነበ ርና ፣ በዚያ ፣ ትኩሳት ፣ ሞተ ፣ ሲሉ ፣ የቀሩት ፣ ገርኔራሎቹ ፣ (አንቲ ፓተር?) ፣ በመድኃኒት ፣ ገደሉት ፣ የሚሉ ፣ አሉ ።

በሕይወቱ ፣ ሳለ ፣ በደረሰባቸው ፣ አገሮች ፣ ሁሉ ፣ የከተማቸው ፣ ከተማዎች ፣ ቊጥር ፣ እስከ ፣ ሰባ ፣ ይደርሳሉ ፣ ይባላል ። ከነዚሁ ፣ አሥሩ ፣ በስሙ ፣ እስክንድርያ ፣ የሚባሉ ፣ ናቸው ። ከነርሱ ፣ ውስጥ ፣ ደግሞ ፣ እንደኛዪቱ ፣ የግብፅ ፣ እስክንድርያ ፣ እነሆ ፣ በክርስትና ፣ ዘመን ፣ ሁሉ ፣ የደመቀች ፣ ከተማ ፣ የሊቃን ፣ ጳጳሳት ፣ መቀመጫ ፣ ሆና ፣ ከዘመናችን ፣ ላይ ፣ ደርሳለች ። የእስክንድርም ፣ አፅም ፣ ወደ ዚችው ፣ ከተማ ፣ መጥቶ ፣ በክብር ፣ አረፈ ። ይህች ፣ ከተማ ፣ ትልቁ ፣ እስክንድር ፣ መሥርቷት ፣ በስሙ ፣ እስክንድርያ ፣ እየተባለች ፣ ከመ ጠራቷ ፣ በፊት ፣ የቀድሞ ፣ ስሟ ፣ ራኩዲ ፣ እንደነበረ ፣ በዮሐንስ ፣ መደብር ፣ መጽሐፍ ፣ ላይ ፣ ይገኛል ። እንደሚመስለኝ ፣ ዮሐንስ ፣ መደብር ፣ ራኩዲ ፣ ያለው ፣ ቀድሞ ፣ በግብፃውያኑ ፣ ዘመን ፣ ራካቲ ፣ ይባል ፣ የነበረውን ፣ ሳይሆን ፣ አይቀርም ። ፖል ፣ ፒዮሬ ፣ ያዘጋጀ ውን ፣ የግብፅ ፣ የአርኪዎሎጂ ፣ መዝገበ ፣ ነገር ፣ (ዲክሲዮኔር) ፣ ገጽ ፣ ፭ ፣ ተመልከት ። እንደዚሁም ፣ ይኸንኑ ፣ ግብፃውያን ፣ ራካቲ ፣ ይሉት ፣ የነበረው ፣ ሥፍራ ፣ እንዳንድ ፣ ጊዜ ፣ በግሪክኛ ፣ አጠራር ፣ ዓይነት ፣ ራኮቲስ ፣ ይባላል (፩) ።

ምዕራፍ ፭ ።

እስክንድርና ፣ ዴዎጋን-ከትልቁ ፣ እስክንድር ፣ ሞት በኋላ ፣ ግዛቱን ፣ የተካፈሉት ፣ አለቆች ።

እስክንድር ፣ ከሞተ ፣ በኋላ ፣ ሰፈውን ፣ ግዛቱን ፣ የጦር ፣ አለቆቹ ፣ « ዲያዶክ—ተከታዮች » ፣ ተብለው ፣ የተሰየሙት ፣ ተካፍለው ፣ ያዙት ። ትልቁ ፣ እስክንድር ፣ በተወለደ ፣ በ፴፫ ፣ ዓመቱ ፣ በነገሠ ፣ በ፲፫ኛው ፣ ዓመት ፣ መሞቱን፣ ስንመለከት፣ በዚህ ፣ ዓለም ፣ በኑሮው ፣

(፩) የዮሐንስ ፣ መደብር ፣ መጽሐፍ ፣ ገጽ ፣ ፻፲፪ ።

በግዛትም ፡ የኖረበት ፡ ጊዜ ፡ ምን ፡ ያህል ፡ ትንሽ ፡ መሆኑን ፡ እንረዳለን ። በዚህም ፡ በትንሽ ፡ ዘመን ፡ ውስጥ ፡ ስፊውን ፡ የአፍሪካ ፡ ሰሜንና ፡ የመካከለኛ ፡ ምሥራቅ ፡ ዓለም ፡ እስከ ፡ ሕንድ ፡ ድረስ ፡ አየዞረ ፡ ታላላቆቹን ፡ መንግሥታት ፡ ይልቁንም ፡ በተለይ ፡ ፴ ፡ መንግሥታት ፡ የገበሩለትን ፡ ኢትዮጵያንም ፡ ለማስገበር ፡ በየጠረፉ ፡ ያስጨነቀውን ፡ የፋርስን ፡ መንግሥት ፡ ጥሎ ፡ የራሱን ፡ ግዛት ፡ ሲያስፋፋ ፡ በዚህም ፡ ሥራው ፡ ስሙን ፡ ለልጅ ፡ ልጅ ፡ ሲተክል ፡ በትንሽ ፡ ዘመንና ፡ ጊዜ ፡ ውስጥ ፡ ብዙ ፡ ነገር ፡ ለመሥራት ፡ መቻሉን ፡ እንረዳለን ። ቢሆንም ፡ እርሱ ፡ ባጭር ፡ ጊዜ ፡ የሠራውን ፡ ሰፊ ፡ ሥራ ፡ ለመሥራት ፡ ለርሱ ፡ የተሰጠውን ፡ የስጦታና ፡ የዕውቀት ፡ የድፍረትና ፡ የትጋት ፡ ዕድል ፡ ማግኘት ፡ ያስፈልጋል ።

ትልቁ ፡ እስክንድር ፡ እንደወጣትነቱ ፡ መጠን ፡ እየጋለበ ፡ እንደካምቢዝ ፡ አገር ፡ ወራሪ ፤ እንደ ፡ አቲላ ፡ አገር ፡ ዘራፊና ፡ አሸባሪ ፡ እንደኔሮን ፡ ቀብራራ ፡ ወይም ፡ ግፈኛ ፡ አልነበረም ። ነገር ፡ ግን ፡ ድል ፡ አድርጎ ፡ ሊያዘው ፡ አገር ፡ አዲስ ፡ ሕግና ፡ አስተዳደር ፡ በመስጠት ፡ የቀድሞዎቹ ፡ የፋርስ ፡ ነገሥታት ፡ በሕዝቡ ፡ ላይ ፡ የጫኑትን ፡ ግብርና ፡ መጥን ፡ በእሶራውያን ፡ እንደተመለከትነው ፡ ባገር ፡ ላይ ፡ የሚደረገውን ፡ ዘረፋ ፡ በምርኮኛ ፡ ላይ ፡ የሚፈጸመውን ፡ ግፍና ፡ እብሪት ፡ በማስቀረት ፡ ለምርኮኛ ፡ ምሕረትና ፡ ነፃነት ፡ በመስጠት ፡ ተመስግኗል ። በፊት ፡ እንዳመለከትነው ፡ ድል ፡ አድርጎ ፡ በገባበት ፡ በግብፅ ፡ በጢሮስ ፡ በቢዶና ፡ በባቢሎን ፡ በፋርስ ፡ ከተማ ፡ ያጋጠመውን ፡ ብዔል ፡ አስታርት ፡ አሞን ፡ ሞሎክ ፡ የሚባሉትን ፡ አማልክትና ፡ የሕዝብ ፡ አምልኮ ፡ ሳይንቅ ፡ ቤተ ፡ መቅደሳቸውን ፡ ሳያፈርስ ፡ እንደዚያው ፡ እንደ ፡ አገሩ ፡ ንጉሥ ፡ የሚፈጸመውን ፡ ሥርዓተ ፡ ክህነት ፡ ወደየቤተ ፡ መቅደሱ ፡ እየገባ ፡ ፈጽሞ ፡ ሕዝቡን ፡ ሁሉ ፡ አስደስቷል ። ይኸንንም ፡ ሁሉ ፡ ሲያደርግ ፡ የተመለከቱ ፡ ካህናቱም ፡ ሕዝቡም ፡ ይኸስ ፡ የአምላካችን ፡ ልጅ ፡ ነው ፡ ብለው ፡ አመስግነው ፡ በሕዝቡም ፡ ዘንድ ፡ አስመስግነው ፡ አገዛዙን ፡ አቃኑለት ። በኢየሩሳሌምም ፡ ከተማ ፡ ደርሶ ፡ በእግዚአብሔር ፡ ቤተ ፡ መቅደስ ፡ ገብቶ ፡ ታቦተ ፡ ጽዮንን ፡ በተሳለመ ፡ ጊዜ ፡ የኦሪት ፡ ካህናት ፡ በጣም ፡ ደስ ፡ አላቸው ፡ ይባላል ።

ከዚህ ፡ በቀር ፡ ጼሐፊና ፡ ፈላስፋን ፡ ያከብር ፡ እንደነበረ ፡ የርሱና ፡ የመምህሩ ፡ የአርስጣጣሊስ ፡ ፍቅርና ፡ ስምምነት ፡ ይገልጻል ። እንደዚሁም ፡ ዓለምን ፡ በመናቅ ፡ የታወቀውን ፡ ፈላስፋ ፡ ዴዎጋንን ፡ በማክበሩ ፡ ያስረዳል ። ዴዎጋን ፡ የዚህን ፡ ዓለም ፡ ኑሮ ፡ ንቆ ፡ አንድ ፡ ውሻ ፡ እያስከተለ ፡ አንድ ፡ በትርና ፡ አንድ ፡ ቅል ፡ በጁ ፡ ይዞ ፡ በተዋረደ ፡ ኑሮ ፡ እየኖረ ፡ ባሮጌ ፡ ቤርሜል ፡ ውስጥ ፡ ይተኛ ፡ ነበር ። ከዕለታት ፡ አንድ ፡ ቀን ፡ የተጠማ ፡ እረኛ ፡ በልቡ ፡ ተኝቶ ፡ ከወንዝ ፡ ወሃ ፡ በሁለት ፡ እጁ ፡ እያፈሰ ፡ ሲጠጣ ፡ አይቶ ፡ «ዛሬ ፡ አዲስ ፡ ትምህርት ፡ ተማርሁ ፤ ለካ ፡ ይችም ፡ የያዝኋት ፡ ቅል ፡ ትርፍ ኖራለች» ፡ ብሎ ፡ ሰበራት ፡ ይባላል ።

ትልቁ ፡ እስክንድር ፡ ይኸ ፡ ፈላስፋ ፡ አለበት ፡ ድረስ ፡ እየሔደ ፡ ማነጋገርና ፡ መጫወት ፡ ይወድ ፡ ነበር ፡ ይላሉ ። በዚህም ፡ የጦር ፡ አለቆቹና ፡ ዘመናይ ፡ ባለማሎቹ ፡ እሁን ፡ ከዚህ ፡ ከወራዳ ፡ ጋር ፡ ምን ፡ አነጋገረህ ፡ እያሉ ፡ ዘወትር ፡ ሲወቅሱት ፡ እስክንድር ፡ ግን ፡ «እውነት ፡ እላችኋለሁ ፡ እስክንድርን ፡ ባልሆን ፡ ኖሮ ፡ ዴዎጋንን ፡ መሆን ፡ እፈልግ ፡ ነበር ፡ እያለ ፡ ይመልስላቸው ፡ ነበር ። እዚህ ፡ ውስጥ ፡ ሦስት ፡ የተለያዩ ፡ አሳቦች ፡ እናገኛለን ፤ እስክንድር ፡ ከዴዎጋን ፡ ጋር ፡ መገናኘቱን ፡ ግምት ፡ ስጥቶታል ፤ ሹማምንቱ ፡ ግን ፡ እንደውርደት ፡ ቈጥረው ፡ ይከለክሉታል ፤ ዴዎጋን ፡ ደግሞ ፡ የእስክንድርን ፡ ግንኙነት ፡ አልኮራበትም ። ይኸም ፡ ይታወቅ ፡ ዘንድ ፡ ከዕለታት ፡ አንድ ፡ ቀን ፡ እስክንድር ፡ በሹማምንቱ ፡ ታጅቦ ፡ ዴዎጋን ፡ እቤርሜሉ ፡ በራፍ ፡ ሆኖ ፡ ፀሐይ ፡ ሲሞቅ ፡ ሊገናኘው ፡ መጣ ፡ በደረሰም ፡ ጊዜ ፡ እፊቱ ፡ ቆሞ ፡ «ዴዎጋን ፡ ሆይ ፡ ምን ፡ እንዳደርግልህ ፡ ትፈልጋለህ» ፡ ብሎ ፡ ጠየቀው ። መቼም ፡ የእስክንድር ፡ ጥያቄ ፡ ሹመት ፡ ወይም ፡ ገንዘብ ፡ ለመስጠት ፡ መሆኑ ፡ የታወቀ ፡ ነው ። ነገር ፡ ግን ፡ ፈላስፋው ፡ «አዎን ፡ የምለምንህ ፤ ነገር ፡ አለ ፡ ይኸውም ፡ የምለምንህ ፡ «ፀሐይዋን ፡ ብቻ ፡ አንዳትከለክለኝ ፡ ዘወር ፡ እንድትልልኝ ፡ ነው» ፡ ብሎ ፡ ሌላ ፡ ያልታሰበ ፡ የመልስ ፡ አደጋ ፡ ወረወረበት ። ይኸን ፡ የመስለው ፡ መልስ ፡ የእስክንድርን ፡ ግምት ፡ በዴዎጋን ፡ ላይ ፡ እየበዛ ፡ እንዲሔድ ፡ አደረገለት ፡ እንጂ ፡ ደፈርኸኝ ፡ ወይም ፡ አዋረድኸኝ ፡ ብሎ ፡ አልተቆጣውም ። ነገር ፡ ግን ፡ እርሱ ፡

ዓለምን ፡ ለመያዝ ፡ ሲወጣ ፡ ሲወርድ ፡ ዴዎጋን ፡ በዚህ ፡ ዓይነት ፡ ዓለምንና ፡ በዓለም ፡ ያለውን ፡ ኑሮ ፡ ፈጽሞ ፡ መናቁ ፡ እየገረመው ፡ በልቡም ፡ እያከበረው ፡ ትቶት ፡ ሔደ ፡ ማለት ፡ ነው ።

በአነጋገሩም ፡ «እስክንድርን ፡ ባልሆን ፡ ኖሮ ፡ ዴዎጋንን ፡ እሆን ፡ ነበር» ሲል ፡ የተናገረውን ፡ ቃል ፡ እስክንድር ፡ ምንም ፡ እንኳን ፡ ሥልጣንን ፡ ዓለምን ፡ ለጊዜው ፡ ቢይዝ ፡ ሁሉም ፡ ከንቱ ፡ መሆኑን ፡ የዴዎጋንን ፡ ያኸል ፡ እንኳን ፡ ባይሆን ፡ በመጠኑ ፡ በዚሁ ፡ በወጣትነት ፡ ዕድሜው ፡ ተረድቶት ፡ እሱም ፡ ዓለምን ፡ ለመተው ፡ የመከጀል ፡ ዝንባሌ ፡ እንዳለው ፡ ያስረዳል ።

ነገር ፡ ግን ፡ እስክንድር ፡ እንደምኞቱ ፡ ዓለምንም ፡ ጨርሶ ፡ ሳይዝ ፡ ዓለምንም ፡ ሳይንቅ ፡ ድንገተኛ ፡ ሞት ፡ ከዚህ ፡ ዓለም ፡ በወጣትነቱ ፡ ዘመን ፡ ነጠቀው ። ዴዎጋን ፡ ደግሞ ፡ ይኸን ፡ ዓለም ፡ ቢመረርም ፡ ቢጠላም ፡ በግድ ፡ በዚህ ፡ ዓለም ፡ አስኪያረጅ ፡ ድረስ ፡ ተቀመጠ ፤ ከአረጀ ፡ በኋላ ፡ በዘጠና ፡ ዓመቱ ፡ በ፫፻፳፫ ፡ ዓመት ፡ በቆሮንቶስ ፡ ሞተ ። ሁለቱ ፡ ስዎች ፡ በዕድሜና ፡ በሥራ ፡ በአሳብ ፡ ዝንባሌ ፡ የተለያዩ ፡ ሆነው ፡ ሳለ ፡ በአንድ ፡ ዓመት ፡ ውስጥ ፡ በዚሁ ፡ በ፫፻፳፫ ፡ ዓመት ፡ በሞት ፡ ተገናኙ ። ከሁለቱ ፡ ሕይወት ፡ ላይ ፡ ሰው ፡ የወደደውንም ፡ የጠላውንም ፡ ማግኘት ፡ አለመቻሉን ፡ በሰውና ፡ በሕይወቱ ፡ ላይ ፡ የሚፈጽመው ፡ እግዚአብሔር ፡ እንደሰውዬው ፡ ዝንባሌ ፡ ያዘዘውና ፡ የፈቀደው ፡ መሆኑን ፡ ብቻ ፡ እንማራለን ።

እስክንድር ፡ ሊሞት ፡ ሲል ፡ ግዛቱን ፡ በደፈናው ፡ «የሚገባው ፡ ሰው ፡ ይውሰድ» ፡ ብሎ ፡ የማንንም ፡ ስም ፡ ሳያነሣ ፡ ሞተ ፡ ይባላል ። የጦር ፡ አለቆቹ ፡ ግን ፡ እኔን ፡ ይሆናል ፡ በማለት ፡ ትንሽ ፡ ቀን ፡ በአሳብ ፡ ተተራመሱ ፡ ተዋጉም ። ከሞተ ፡ በኋላ ፡ ከሮክሳን ፡ (የባክትሪያን ፡ ልጅ ፡) የተወለደው ፡ አሌክሳንድር ፡ ኤጎ ፡ የሚባለው ፡ ልጁ ፡ በመቄዶንያ ፡ ዙፋን ፡ በሞግዚት ፡ የሁሉ ፡ በላይ ፡ ሆኖ ፡ እንዲገዛ ፡ ተደርጎ ፡ ነበር ። ዳሩ ፡ ግን ፡ የገዛ ፡ ሞግዚቱ ፡ ካሣንድር ፡ ከናቱ ፡ ጋር ፡ ገድሎ ፡ መቄዶንያን ፡ ያዘ ። የቀረውንም ፡ ሰፊ ፡ ግዛቱን ፡ «ዲያዶክ-ተከታይ» ፡ የተባሉት ፡ የጦር ፡ አለቆቹ ፡ በክፍያና ፡ እኔ ፡ የበላይ ፡ ልሁን ፡ በማለት ፡ እርስ ፡ በርሳቸው ፡ ብዙ ፡ ጊዜ ፡ ሲዋጉ ፡ ቆይተው ፡ የመጨረሻው ፡ ጦርነት ፡ በ፫፻፩ ፡ ዓመት ፡ በኢፕሱስ ፡

ከተደረገ ፡ በኋላ ፡ ዕርቅና ፡ ሰላም ፡ ሆኖ ፡ ከዚህ ፡ እንደሚቀጥለው ፡ በስምምነት ፡ ከሦስት ፡ ላይ ፡ ተከፋፈሉት ።

፩ኛ ፡-ግብፅና ፡ አካባቢው ፡ ለፕቶሎሜ ፡ (በጥሎሚስ) ፡ ሶተር ፡ የላጎስ ፡ ልጅ ፡

፪ኛ ፡-ሦርያና ፡ አካባቢው ፡ ለሰሌውኩስ ፡

፫ኛ ፡- መቄዶንያ ፡ ከክሳንድር ፡ በፊት ፡ (ለእንቲጎን ?) በኋላ ፡ ለክሳንድር ፡ እንግዴህ ፡ ከዚህ ፡ ጊዜ ፡ ቀጥሎ ፡ እስከ ፡ ሮማውያን ፡ መነሣትና ፡ እስከ ፡ ክሊዎፓትር ፡ ድረስ ፡ የበጥሊሞስ ፡ ዘር ፡ እየተከታተለ ፡ በግብፅ ፡ ዙፋን ፡ ተቀመጠ ። የመርዌና ፡ የአክሱም ፡ መንግሥታትም ፡ ወደፊት ፡ እንደምናገኘው ፡ ግንኙነት ፡ አድርገው ፡ የግሪክን ፡ ሥልጣኔ ፡ በመጠኑ ፡ ማስገባት ፡ የቻሉት ፡ ሸቀጥ ፡ ለሸቀጥ ፡ የተለዋወጡት ፡ ከነዚሁ ፡ ከነበጥሊሞስ ፡ ጋር ፡ ነው ።

የእስክንድር ፡ ታሪክ ፡ ቀድሞ ፡ በዐረብኛ ፡ እነአቡሻክር ፡ ጽፈውት ፡ ወደ ፡ ግዕዝ ፡ የተተረጐመ ፡ አባ ፡ ጌራስሙስና ፡ እንደዚሁም ፡ ዮሴፍ ፡ ወልደ ፡ ጎርዮን ፡ በዕብራይስጥ ፡ ጽፈውት ፡ የነበረው ፡ በያይነቱ ፡ አለ ። በጠቅላላ ፡ የዚህ ፡ መጽሐፍ ፡ ስሙ ፡ በግዕዝ ፡ «ዜና ፡ እስክንድር» ፡ይባላል ። በዚህ ፡ ታላቅ ፡ መጽሐፍ ፡ ውስጥ ፡ ከደንበኛውና ፡ ከአውነተኛው ፡ ግሪኮቹ ፡ ከጻፉት ፡ ጋር ፡ የማይገናኝ ፡ ስሕተትና ፡ የማይመስል ፡ ነገር ፡ አልፎ ፡ አልፎ ፡ ይገኝበታል ። ሁሉንም ፡ በዝርዝር ፡ ለማስረዳት ፡ ጸሐፊንም ፡ አንባቢንም ፡ ስለሚያስለቺ ፡ ከአቡሻክር ፡ የተገኘውን ፡ ለምሳሌ ፡ ያህል ፡ ከመዠመሪያው ፡ ላይ ፡ ያለውን ፡ ስሕተት ፡ እንመልከት ።

« በስመ ፡ እግዚአብሔር ፡ ሕያው ፡ መሐሪ ፡ ወመስተሣህል ፡ ንጽሕፍ ፡ ዜናሁ ፡ ለእስክንድር ፡ ንጉሥ ፡ ዘተረክበ ፡ እምአቡሻክር ።

እስክንድር ፡ ወልደ ፡ ፊልጶስ ፡ ዮናናዊ ፡ ዘ፪ ፡ አቅርንቲሁ ፡ ነግሠ ። ፶ ፡ ወ፯ ፡ ዓመት ፡ እንዘ ፡ መዋዕሊሁ ፡ ፲ ፡ ወ፯ ፡ ዓመት ፡ ወኵሉ ፡ ኍልቈ ፡ መዋዕሊሁ ፡ ፸ ፡ ወ፪ ፡ ዓመት ፡ ውእቱ ፡ ወከማሁ ፡ ይቤ ፡ ሊቀ ፡ ጳጳሳት ፡ ዘሮምያ ፡ በታሪኩ ፡ ወስዒድስ ፡ ወልደ ፡ በጥራቅ ፡ ወወልደ ፡ መነኰስ ፡ ይብሉ ፡ ኍልቈ ፡ መዋዕሊሁ ፡ ፴ ፡ ወ፪ ፡ ዓመት ፡ ወመዋዕለ ፡ መንግሥቱ ፡ ፲ ፡ ወ፯ ፡ ዓመት ፡ » ይልና ፡ በዘመኑ ፡ ጸሐፊዎች ፡ እንደተለያዩበት ፡ በመግለጽ ፡ ሌላውን ፡ ሁሉ ፡

ይቀጥላል ። መቼም ፡ ጠቅላላ ፡ ዘመኑን ፡ ፸፪ ፡ ዓመት ፡ የነገሠበትን፡ ፶፯ ፡ ዓመት ፡ ካደረገው ፡ ጸሐፊ ፡ ሙሉ ፡ ዕድሜውን ፡ ፴፪ ፡ ዓመት ፡ የነገሠበትን ፡ ዘመን ፡ ፲፯ ፡ ዓመት ፡ ያደረገው ፡ ከደንበኛ ፡ ታሪኩ ፡ ሊገጥም ፡ ምንም ፡ ያህል ፡ አልቀረውም ፡ ፲፯ ፡ ዓመት ፡ ያለውን ፡ ፲፫ ዓመት ፡ ቢል ፡ ኖሮ ፡ ከእውነተኛው ፡ ታሪኩ ፡ ሊገናኝ ፡ ይችል ፡ ነበር ።

ይልቅስ ፡ ከነዚህ ፡ ሁሉ ፡ በአጭሩም ፡ ቢሆን ፡ የኒቅያ፡ ኤጲስ፡ ቆጶስ ፡ የጻፈው ፡ ባገራችን ፡ ወደግዕዝ ፡ የተተረጐመው ፡ ዮሐንስ ፡ መደብር ፡ የሚባለው ፡ መጽሐፍ ፡ የጻፈው ፡ ይሻላል ። እርሱም ፡ ባጭሩ ፡ በግዕዝኛው ፡ ቋንቋ ፡ በ፶፱ኛው፡ ምዕራፍ፡ እንደዚህ፡ ይላል።

« ወእስክንድር ፡ ወልደ ፡ ፊልጶስ ፡ መቄዶናዊ ፡ ሶበ ፡ ነግሠ ፡ ሐነፃ ፡ ለሀገር ፡ ዐባይ ፡ እስክንድርያ ፡ በሀገረ ፡ ምስር ፡ ወሰመያ ፡ በስሙ ፡ እስክንድርያ ፡ ወስማሰ ፡ ቅድመ ፡ ራኩዲ ፡ በልሳነ ፡ ምስራውያን ፡ ወእምድኅረዝ ፡ ጸብአ ፡ ለሀገረ ፡ ፋርስ ፤ ወበጽሐ ፡ እስከ ፡ ወሰነ ፡ አውዚዝ ፡ ወሐነፀ ፡ በህየ ፡ መካነ ፡ ኀበ ፡ ተጋብኡ ፡ ሐራሁ ፡ ወለኵሎሙ ፡ ሠራዊቱ ፡ ወበህየ ፡ ወሀቦሙ፡ወርቀ ፡ ብዙኃ ፡ ለዐበይት ፡ ሐራሁ ፡ ወለኵሎሙ ፡ መኳንንቲሁ ፡ ወለሠራዊቱ ፡ ብዙኃን፡ ወሰመያ ፡ ለይእቲ ፡ መካን ፡ አኪርሳቡልስ ፡ ወከመዝ ፡ ይሰምይዋ ፡ ኵሎሙ ፡ ሰብአ ፡ ብርንጥያ ። ወሶበ ፡ ፀብአ፡ለፋርስ ፡ እስክንድር ፡ ቀተለ ፡ ብዙኃነ ፡ እምሠራዊተ ፡ ዳርዮስ ፡ እስከ ፡ አኀለቆሙ ፤ ወነሥአ ፡ መንግሥተ ፡ ዳርዮስ ፡ ኵላ ፡ ወተሠልጠ ፡ ላዕሌሃ ፡ ወዓዲ ፡ ነሥአ ፡ ለወለቱ ፡ ዘስማ ፡ ርኩሳኒ፡ወይእቲ ፡ ኮነት ፡ ድንግለ፡ወረሰያ ፡ ብእሲቶ ፡ ወኢገብረ ፡ ባቲ ፡ እኩየ ። ወለንግሥተ ፡ ኀበሻሂ ፡ ዘስማ ፡ ቅንዳቅስ ፡ ኢያሕሰመ ፡ ላዕሌሃ ፡ በእንተ፡ዕበየ ፡ ልቡናሃ ። እስመ ፡ ይእቲ ፡ ሰምዐት ፡ ዜና ፡ ምግባራቲሁ ፡ ለእስክንድር ፡ ወልማዳቲሁ ፡ እስመ ፡ ውእቱ ፡ ኮነ ፡ ይዴመር ፡ ምስለ ፡ ሰብአ ፡ ዓይን ፡ ወአኃዘቶ ፡ ወትቤሎ ፡ አንተ ፡ ንጉሥ ፡ ዘአኀዝከ ፡ ኵላ ፡ ዓለም ፡ ወአንተ ፡ ዮም ፡ ተእኀዝከ ፡ በብእሲት ። ወይቤላ ፡ ውእቱ ፤ በእንተ ፡ አእምሮትኪ ፡ ወርቀተ ፡ ልቡናኪ ፡ ወጥበብኪ ፡ አኀዝክኒ ፡ አነ ፡ እምይእዜ ፡ አዓቅበኪ ፡ ዘእንበለ ፡ እከይ ፡ ለኪ ፡ ወለደቂቅኪ ፡ ወእሬስየኪ ፡ ሊተ ፡ ብእሲተ ፤ ወሶበ ፡ ሰምዐት ፡ ዘንተ፡ሰገደት ፡ ሎቱ ፡ ታኀተ ፡ እገሪሁ፡

ወተሰነዓወት ፡ ምስሌሁ ፡ ወረሰያ ፡ ሎቱ ፡ ብእሲተ ፤ ወእምድኅረ ፡ ዝንቱ ፡ ገረሩ ፤ ሎቱ ፡ ሐበሽ ። ወእስክንድርኒ ፡ አመ ፡ ሞተ ፡ ከፈለ ፡ መንግሥቶ ፡ ለ፬ ፡ አዕርክቲሁ ፡ እለ ፡ ተራድዕዎ ፡ በውስተ ፡ ፀብእ ፡ ወፈልጶስኒ ፡ እኁሁ ፡ ዘየዐቢ ፡ ነሥአ ፡ ለሀገረ ፡ መቄዶንያ ፡ ወኮነ ፡ ንጉሠ ፡ ውስቴታ ። ወለኵሉ ፡ አውርያ ፡ ወዓዲ ፡ አንገሠ ፡ ለሀገረ ፡ ምስር ፡ በጥሊሞስሃ ፡ ዘተሰምየ ፡ በይላጎስ » ።

ከዚህ ፡ በላይ ፡ ስለተጻፈው ፡ አንዳንድ ፡ ትርጉም ፡ ሰጥተን ፡ አሳቡን ፡ ማብራራት ፡ ለአንባቢ ፡ አስፈላጊ ፡ ነው ።

ዮሐንስ ፡ መደብር ፡ ተብሎ ፡ በስሙ ፡ የተሰየመውን ፡ ይኸን ፡ መጽሐፍ ፡ የጻፈው ፡ ከዚህ ፡ በፊት ፡ በሻባካ ፡ ዘመነ ፡ መንግሥት ፡ ላይ ፡ እንዳመለከትነው ፡ ዮሐንስ ፡ የኒቅዩ ፡ ኤጲስ ፡ ቆጶስ ፡ ይባላል ። የነበረበት ፡ ዘመን ፡ ከክርስቶስ ፡ ልደት ፡ በኋላ ፡ በ፯ኛው፡ ዓመተ ፡ ምሕረት ፡ በእስክንድርያ ፡ የሊቀ ፡ ጵጵስና ፡ ወንበር ፡ አባ ፡ ዮሐንስና ፡ አባ ፡ ስምዖን ፡ በየተራ፡በነበሩበት ፡ ዘመን ፡ ነው ። ይህ፡ መጽሐፍ ፡ በዓረብኛ ፡ አዘጋጅቶት ፡ ሲኖር ፡ ባዔ ፡ ሠርፀ ፡ ድንግልና፡ ባዔ ፡ ዘርዓ ፡ ያዕቆብ ፡ ዘመነ ፡ መንግሥት ፡ ሺ፭፻፺—ሺ፭፻፺፬ ፡ ዓ.ም. ከዓረብኛ ፡ ወደ ፡ ግዕዝ ፡ ተተርጕሟል ።

እንግዲህ ፡ ዮሐንስ፡ከኮፕት ፡ (ግብጢ) ፡ ከግሪክኛ ፡ እየሰበሰበ፡ በዓረብኛ ፡ ሲያዘጋጅ ፡ ከዚያ ፡ ደግሞ ፡ ከ፰፻ ፡ ዓመት ፡ በኋላ ፡ ወደ ፡ ግዕዝ ፡ ሲተረጐም ፡ በየመንገዱ ፡ በየሥፍራው ፡ አንዳንድ ፡ ጉድለት ፡ ከመደረጉ ፡ በቀር ፡ የስም ፡ ስሕተትም ፡ አልፎ ፡ አልፎ ፡ ይገኛል ።

እላይ ፡ በቅንፍ ፡ ውስጥ ፡ ካለው ፡ የግዕዝኛ ፡ ታሪክ ፡ ወበጽሐ፡ እስከ ፡ ወሰነ ፡ አውዚዝ ፡ የሚለው ፡ አውሮፓ ፡ ወሰን ፡ ለማለት ፡ ነው ።

«ወሰመያ ፡ ለይእቲ ፡ መካን ፡ አኪሪሳቡልስ ፡ የሚለው ፡ በኬልቄዶን ፡ አጠገብ ፡ ቢዛንቲን ፡ ፊት ፡ ለፊት ፡ የሚገኘውን ፡ በግሪክኛ፡ ክሪሶፓሊስ ፡ የሚባለውን ፡ የጥንት ፡ ከተማ ፡ ሲጠቅስ ፡ ነው ። ይቺ፡ ከተማ ፡ ዛሬ ፡ የቱርክ ፡ መንግሥት ፡ ግዛት ፡ ሆናለች ።

ወከመዝ፡ይሰምይዋ ፡ ኵሎሙ ፡ ሰብአ ፡ ብርንጥያ ፡ የሚላቸው፡ ቍስጥንጥንያን፡ከተማ ፡ በ፬ኛው ፡ መቶ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ትልቁ ፡ ቈስጠን

ጢኖስ ፡ መሥርቶት ፡ በስሙ ፡ ከመሰየሙ ፡ በፊት ፡ በላቲኖችና ፡ በግሪኮች ፡ ዘንድ ፡ አገሪቱ፡ቢዛንቲያ ፡ ወይም ፡ ቢዛንቲዩም ፡ ትባል፡ ነበር ። ይቺም ፡ አገር ፡ ዓረቦች ፡ ብርንጥያ ፡ ብለዋት ፡ የነበረውን ፡ ግዕዝ ፡ ተርጓሚው ፡ እንዳለ ፡ ወስዶ ፡ አገሪቱን ፡ ብርንጥያ ፡ ሰዎቹን ፡ ሰብአ ፡ ብርንጥያ ፡ ብሏቸዋል ። በኋላ ፡ ደግሞ ፡ ቱርኮች ፡ ከቍስጥንጥንያ ፡ መንግሥት ፡ ቀምተው ፡ እጅ ፡ ሲያደርጉ ፡ ቍስጥንጥንያ ፡ የሚባለውን ፡ ስም ፡ አስቀርተው ፡ እስጣምቡል ፡ ብለዋታል ።

ወዓዲ ፡ ነሥአ ፡ ለወለቱ ፡ ርኵሳኒ ፡ ብሎ ፡ እስክንድር ፡ ዳርዮስን ፡ ካሸነፈ ፡ ወዲህ ፡ ልጁን ፡ ርኵሳኒ ፡ የምትባለውን ፡ አገባ ፡ ያለው ፡ የልጅቱ ፡ ስም ፡ ሮክሳን ፡ የነበረውን ፡ ርኵሳኒ ፡ በማለት ፡ ቲንሽ ፡ ለወጥ ፡ አድርጎታል ።

ወፊልጶስኒ ፡ እኁሁ ፡ ዘየዓቢ ፡ ነሥአ ፡ ለሀገረ ፡ መቄዶንያ ፡ ወኮነ ፡ ንጉሠ ፡ ውስቴታ ፡ ያለው ፡ ፊልጶስ ፡ የሚለው ፡ ክሳንድርን ፡ ይሆናል ፡ ወለኵሉ ፡ አውርያ ፡ ያለውም ፡ አውሮፓን ፡ ሲል ፡ ነው ። ወአንገሠ ፡ ለሀገረ ፡ ምስር ፡ በጥሊሞስሃ ፡ ዘተሰምየ ፡ በይላጎስ ፡ ያለው ፡ በግብፅ ፡ ከእስክንድር ፡ ሞት ፡ በኋላ ፡ የዘሩን ፡ ሐረግ ፡ ይኸውም ፡ ማለት ፡ የላጂድ ፡ ዲናስቲ ፡ የሚባለውን ፡ ሥርወ ፡ መንግሥቱን ፡ የተከለውን ፡ ላጉስ ፡ ወይም ፡ ላጎስ ፡ የሚባለውን ፡ የእስክንድርን ፡ የጦር ፡ አለቃ ፡ ሲጠቅስ ፡ ነው ። ቤይ ፡ የሚል ፡ ቃል ፡ ከኋላው ፡ ጨምሮ ፡ ቤይላጐስ ፡ ያለበት ፡ ምክንያት ፡ ምናልባት፡ ሙሴ፡ ዘተንበርግ ፡ እንዳመለከቱት ፡ የላጎሱ ፡ ለማለት ፡ አንቀጽ ፡ (አርቲክል) ፡ አድርጎት ፡ ይሆናል ። በተረፈ ፡ በጥሊሞስሃ ፡ ዘተሰምየ ፡ በይላጎስ ፡ ያለው ፡ የበጥሊሞስ ፡ ስያሜ ፡ የዠመረው ፡ ሶተር ፡ ከሚባለው ፡ እንጂ ፡ ላጎስ ፡ በጥሊሞስ ፡ አልተባለም ። የርሱ ፡ ስም ፡ ሶተር ፡ ፕቶሌሜውስ ፡ (በጥሊሞስ) ሲሆን ፡ ላጎስ ፡ ያባቱ ፡ ስም ፡ ነው ።

በተረፈ ፡ እስክንድር ፡ በድብቅ ፡ ከሰላዮቹ ፡ ጋር ፡ መጥቶ ፡ንግሥት ፡ ቅንዳክስ ፡ (ሕንደኬ) ፡ የምትባለዋን ፡ የሀበሻ ፡ ንግሥት ፡ አገባ ፡ ስላለው ፡ ወደፊት ፡ በሚገኘው ፡ ምዕራፍ ፡ ለብቻ ፡ ጽፈነዋልና ፡ አሁን ፡ ወደ ፡ መርዌ ፡ መንግሥት ፡ እንለፍ ።

ምዕራፍ ፡ ፳፱ ።

የመርዌ ፡ ንግሥት ፡ የሕንደኬና ፡ የትልቁ ፡ እስክንድር ፡ የጋብቻ ፡ ዓይነት ፡— የመርዌ ፡ ኢትዮጵያውያንና ፡ የነፕቶለሜ ፡ (በጥሊሞስ) ፡ ግንኙነት ።

ይኸ ፡ ሁሉ ፡ ሲሆን ፡ የናፓታ ፡ ኢትዮጵያውያን ፡ ግብፅን ፡ የሚወር ፡ የውጭ ፡ መንግሥት ፡ ወታደር፡ በየጊዜው፡ ስለሚያጠቃቸው፡ ከላዕላይ ፡ ግብፅ ፡ ይልቁንም ፡ ከናፓታ ፡ ወደመርዌ ፡ መጥተው ፡ መንግሥታቸውን ፡ ይመሩ ፡ ከነበሩት ፡ ውስጥ ፡ ያንዳንዶቹን ፡ ታሪክ ፡ በመጠኑ ፡ ባለፈው ፡ አንብበናል ። ከነዚሁ ፡ ካምቤዝ ፡ የፋርሱ ፡ ንጉሥና ፡ ናስቶሰኔን ፡ የኢትዮጵያ ፡ (መርዌ ፡)ንጉሥ ፡ ለጦርነት ፡ ተሳልፈው ፡ ሳይዋጉ ፡ ካምቤዝ ፡ ጦሩ ፡ በረኃብና ፡ በጥም ፡ ስለተጐዳበት ፡ መመለሱን ። በፋርስ ፡ መንግሥት ፡ ውስጥ ፡ ሆኖ ፡ በግብፅ ፡ የነገሠው ፡ ኦሪአንዴዝ ፡ ከመርዌው ፡ ንጉሥ ፡ ከሂዳስፕ ፡ ጋር ፡ ተዋግተው ፡ ሂዳስፕ ፡ አሸንፎ ፡ እንደመለሰው ፡ ከዚህ ፡ በፊት ፡ ተመልክተናል ። ከሂዳስፕ ፡ ቀጥሎ ፡ ዘመዱ ፡ ቤርአ ፡ ኤም ፡ ሔብ ፡ ከርሱም ፡ በኋላ ፡ ታአኬን ፡ ሲገዛ ፡ ቆይቶ ፡ ሕንደኬ ፡ ንግሥት ፡ ሁለተኛዪቱ ፡ ነገሠች ። እንደሌሎቹ ፡ ነገሥታት ፡ የግሪኩ ፡ የላቲኑ ፡ የኮፕቱ ፡ የዓረቡ ፡ ቋንቋ ፡ ስሟን ፡ ካንዳስ ፤ ካንታቂህ ፡ ካንዳቂ ፡ የሚላትን ፡ የኛ ፡ ግዕዝኛው ፡ ቋንቋ ። ባንዳንድ ፡ ሥፍራ ፡ ሕንደኬ ፡ ሲላት ፡ የዮሐንስ ፡ መደብር ፡ መጽሐፍ ፡ ደግሞ ፡ ባለፈው ፡ እንደተመለከትነው ፡ ቅንዳቅስ ፡ ብሏታል ።

እርሷንና ፡ አገሯን ፡ ለመሰለል ፡ ከግብፅ ፡ ሰላዮች ፡ በላከ ፡ ጊዜ ፡ ራሱ ፡ ትልቁ ፡ እስክንድር ፡ ከሰላዮቹ ፡ ጋር ፡ እንዳንድ ፡ ተራ ፡ ሰው ፡ መስሎ ፡ መ ጥቶ ፡ እንደነበረና ፡ ዐውቃው ፡ « አንተ ፡ ዓለምን ፡ የያዝኸው ፡ እስክንድር ፡ ንጉሥ ፡ ዛሬ ፡ ደግሞ ፡ ባንዲት ፡ ሴት ፡ ተያዝህ ፡ እንዳለችውና ፡ እርሱ ፡ ደግሞ ፡ በዕውቀትሽ ፡ በሕሊናሽ ፡ ጥልቀትና ፡ በጥበብሽ ፡ ያዝሽኝ ፡ ስለዚህ ፡ እኔ ፡ ደግሞ ፡ አንቺንም ፡ ልጆችሽንም ፡ በደግነት ፡ እጠብቃችኋለሁ ። አንቺንም ፡ ሚስት ፡ አደርግሻለሁ ፡ እንዳላት ፡ ባለፈው ፡ ምዕራፍ ፡ ያነበብነው ፡ የዮሐንስ ፡ መደብር ፡ የግዕዝ ፡ ጽሑፍ ፡ ያመለክታል ። ከዚሁ ፡ አያይዞ ፡ ከእስክ

ንድር ፣ አንደበት ፣ ሕንደኬ ፣ ንግሥት ፣ ይኸንን ፣ ስትሰማ ፣ እጅ ፣ ነሥታ ፣ ከርሱ ፣ ጋር ፣ እንደተስማማች ፣ ከዚህም ፣ በኋላ ፣ የእበሻ ፣ ሕዝብ ፣ ለእስክንድር ፣ እንደተገዛለት ፣ ይገልጻል ።

እስካሁን ፣ ድረስ ፣ ከየመጽሐፉ ፣ ያነበብሁት ፣ የውጪ ፣ አገር ፣ መጽሐፍ ፣ ትልቁ ፣ እስክንድር ፣ ከፋርሶች ፣ ጋር ፣ ተዋግቶ ፣ ግብፅን ፣ ከመያዙና ፣ የእስክንድርያን ፣ ከተማ ፣ በ፫፻፴፪ ፣ ዓመት ፣ ከክርስ ትና ፣ በፊት ፣ ከትሞ ፣ ወደአሶር ፣ ተመልሶ ፣ በ፫፻፴፩ ፣ ዓመት ፣ በአ ርበላ ፣ ከዳርዮስ ፣ ጋር ፣ መዋጋቱን ፣ እንጂ ፣ ከግብፅ ፣ ወደ ፣ ደቡብ ፣ ወደ ፣ መርዌ ፣ ከሰላዮች ፣ ጋር ፣ መዋቶ ፣ ሕንደኬ ፣ የምትባለዋን ፣ የመርዌ ፣ ንግሥት ፣ አግብቶ ፣ ተመለሰ ፣ የሚሉ ፣ አላየሁም ። ዓባይን ፣ የሚመረምሩ ፣ ሰዎች ፣ ልከ ፣ እንደነበረና ፣ ግማሾቹ ፣ በመንገድ ፣ እንደሞቱ ፣ ግማሾቹም ፦ ተመላልሰ

ሜው ፡ ሥራ ፡ ራሱ ፡ አብሮ ፡ ስለሠራ ፡ ሰመ ፡ ጥርነትን ፡ አግኝቷል ። በዚሁ ፡ በዮሐንስ ፡ መደብር ፡ መጽሐፍ ፡ በ፷ኛው ፡ ምዕራፍ ፡ እንደዚህ ፡ ሲል ፡ ተጽፏል ። ወበመዋዕሊሁ ፡ ለበጥሊሞስ ፡ ፈላደል ፊስ ፡ ዘትርጓሜ ፡ ስሙ ፡ መፍቀሬ ፡ አኃው ፡ ኮነ ፡ ብእሴ ፡ ብዙኃ ፡ ንባብ ፡ ወጠቢብ ፡ ወልደ ፡ አግላዎስ ፤ ውእቱ ፡ ተርጕመ ፡ መጻሕፍተ ፡ እግዚአብሔር ፡ ቅዱሳተ ፡ እምልሳነ ፡ ዕብራኒ ፡ ኀበ ፡ ልሳነ ፡ ዮናኒ ፡ ምስለ ፡ ፸ ፡ አዕሩግ ፡ በኁልቈ ፡ ፸ወ፪ ፡ መዋዕለ ፡ በእንተ ፡ ዘኮኑ ፡ ፸ ፡ ወ፪ ፡ መተርጕማን ፡ ወ፪ሰ ፡ ሞቱ ፡ እምቅድመ ፡ ይተርጕሙ ።

ከሕንደኬ ፡ ንግሥት ፡ ይኸውም ፡ ከ፫፻ ፡ ዓመት ፡ ወዲህ ፡ በመርዌ ፡ ምንም ፡ ያህል ፡ ኃይለኛና ፡ ታሪካዊ ፡ ሥራ ፡ የሠራ ፡ ንጉሥ ፡ አልተነሣም ። አስተርክ ፡ አሚን ፡ አርክ ፡ አሚን ፡ አሩአሞን ፡ ሖርስ ፡ አቴው ፡ የሚባሉ ፡ ነገሥታት ፡ በዙፋኑ ፡ አልፈዋል ። እነዚህም ፡ ምናልባት ፡ በዘመናቸው ፡ ብዙ ፡ ሥራ ፡ የሠሩ ፡ ይኖርባቸው ፡ ይኖራል ። ዳሩ ፡ ግን ፡ ከነዚህ ፡ ውስጥ ፡ የአርክ ፡ አሚን ፡ በመጠኑ ፡ ሲገኝ ፡ የቀሩት ፡ ሥራቸው ፡ በታሪክ ፡ ውስጥ ፡ ሽፍን ፡ ነው ። ስለዚህ ፡ ሁሉን ፡ ትተን ፡ አሁን ፡ አሚን ፡ በአሞን ፡ ካህናት ፡ ላይ ፡ የሠራውን ፡ ሥራ ፡ ብቻ ፡ እንመልከት ።

ብዙ ፡ ጊዜ ፡ ደጋግመን ፡ የጠራነው ፡ የነራምሲስ ፡ የነፒያንኪ ፡ ጌታ ፡ የአሞን ፡ ቤተ ፡ መቅደስ ፡ በቴብ ፡ ከዚያም ፡ በናፓታ ፡ እንደሚገኝ ፡ በመርዌም ፡ በተለይ ፡ እራታ ፡ (አሬዳህ) ፡ በሚባሰው ፡ ከተማ ፡ ይገኛል ። ከክርስትና ፡ በኋላ ፡ በመካከልኛው ፡ ዘመን ፡ የሮማ ፡ ሊቃነ ጳጳሳት ፡ በአውሮፓ ፡ ነገሥታት ፡ እንደነበራቸው ፡ ያለ ፡ ሥልጣን ፡ እነዚህም ፡ የአሞን ፡ ካህናት ፡ የበለጠ ፡ በሕዝቡና ፡ በነገሥታቱ ፡ ላይ ፡ ከፍ ፡ ያለ ፡ ሥልጣን ፡ ነበራቸው ፡ ብዙም ፡ ጊዜ ፡ ካህናቱ ፡ ከራሳቸው ፡ ውስጥ ፡ ንጉሥ ፡ እየሆኑ ፡ ማስተዳደራቸውን ፡ በነፒያንኪ ፡ ታሪክ ፡ ውስጥ ፡ ተገንዝበናል ፡ ከነሱ ፡ መካከል ፡ ባልነገሠ ፡ ጊዜ ፡ ደግሞ ፡ ከውጭ ፡ የመጣውን ፡ እገሌ ፡ ይንገሥ ፡ እገሌ ፡ ከዙፋኑ ፡ ይውረድ ፡ እያሉ ፡ በእምባካቸው ፡ በአሞን ፡ እያመካኙ ፡ ይሾሙ ፡ ይሽሩ ፡ ነበር ። አንድ ፡ ንጉሥ ፡ ለንጉሥነት ፡ የተቀባለት ፡ የሚያደርገውን ፡ ሥርዓት ፡ ንግሥ ፡ ሙሴ ፡ ማሪዬትና ፡ ሙሴ ፡ ሮዢ ፡

በዝበል ፡ ባርካ ፡ እግኝተው ፡ ከተረጕሙአቸው ፡ ሐውልቶች ፡ ውስጥ ፡ ፩ኛው ፡ በመጠኑ ፡ ያስረዳል ። የነበረው ፡ ንጉሥ ፡ ሲሞት ፡ በምትኩ ፡ ንጉሥ ፡ እንዲተካ ፡ የሚፈልጉት ፡ የጦር ፡ ሹማምንቶችና ፡ ያገር ፡ ሽማግሌዎች ፡ ተስብስበው ፡ ወደ ፡ አሞን ፡ ቤተ ፡ መቅደስ ፡ ይሔዳሉ ።

በዚያም ፡ ጸሎታቸውን ፡ ሲያደርሱ ፡ ውለው ፡ ካህናቱ ፡ ምነው ፡ መጥታችኋል ፡ እያሉ ፡ እንዳገራችን ፡ ሠርገኛ ፡ ይሐይቁዋቸዋል ። እነሱም ፡ ሕይወት ፡ የሚሰጠን ፡ ስለታችንን ፡ የምናቀርብስትና ፡ በሰሜን ፡ አገር ፡ ቤተ ፡ መቅደስ ፡ የሚሠራ ፡ ንጉሥ ፤ አሞን ፡ ይሰጠን ፡ ዘንድ ፡ ለመለመን ፡ መጣን ፡ ብለው ፡ በትሕትና ፡ መልሰው ፡ ያመለክታሉ ። ከዚህ ፡ በኋላ ፡ ካህናቱና ፡ ነቢያቱ ፡ ለብቻቸው ፡ ሔደው ፡ የነዚህን ፡ ልመና ፡ ለአሞን ፡ እንደሚያመለክቱ ፡ ወደመቅደሱ ፡ ውስጥ ፡ ይገባሉ ። ከዚያም ፡ ተመልሰው ፡ እነዚህኑ ፡ ጠያቂዎቹን ፡ እየመሩ ፡ ወደ ፡ ቤተ ፡ መቅደሱ ፡ ውስጥ ፡ ያገቡዋቸዋል ። በአሞን ፡ ሐውልት ፡ ፊት ፡ ሲደርሱም ፡ ሁሉም ፡ ከዳር ፡ እስከ ፡ ዳር ፡ በግንባራቸው ፡ ይደፋሉ ። በዚህ ፡ ጊዜ ፡ ሐውልቱ ፡ ራሱ ፡ በብልሃት ፡ እስቀድሞ ፡ እንደሚናገር ፡ ስለተሠራ ፡ በዋናው ፡ ካህን ፡ አፍ ፡ እንዱን ፡ ካህናቱ ፡ የመረጡትን ፡ እያሳየ ፡ እንደዚህ ፡ ይላቸዋል ። « ይኸ ፡ ጌታችሁም ፡ ንጉሣችሁም ፡ ሆኖ ፡ ሕይወት ፡ ይስጣችኋል ። በሰሜንም ፡ በደቡብም ፡ ቤተ ፡ መቅደስ ፡ ይሠራል ። . . . የፀሐይ ፡ ልጅ ፡ ዘባለም ፡ የምኖረው ፡ ነኝ ። »

በዚህ ፡ ጊዜ ፡ እድማጮች ፡ ሁሉ ፡ በምስጋና ፡ ይጮኻሉ ። ከዚህ ፡ በኋላ ፡ ነጋሢው ፡ ለብቻው ፡ በአሞንና ፡ ከርሱ ፡ በፊት ፡ በነበሩት ፡ በኢትዮጵያውያኑ ፡ ሐውልት ፡ ፊት ፡ ይቀርብና ፡ አሞንን ፡ አንግሠኝ ፡ (ወይም ፡ እንድነግሥ ፡ ፍቀድልኝ ፡) ይለዋል ። አሞንም ፡ ንገሥ ፡ ፈቀድሁልህ ፡ ይለዋል ። በዚያን ፡ ጊዜ ፡ ንጉሡ ፡ ዘውዱንና ፡ በትረ ፡ መንግሥቱን ፡ ከካህናት ፡ ይቀበላል ፡ ከዚህ ፡ በኋላ ፡ ንጉሡ ፡ ለአሞን ፡ ልዩ ፡ ልዩ ፡ ስጦታ ፡ ያቀርባል ።

ይኸን ፡ በመስለ ፡ ሥርዓት ፡ የአሞን ፡ ካህናትና ፡ ነቢያት ፡ ንጉሥን ፡ እንደፈቀዳቸው ፡ ለማንገሥና ፡ ለመሻር ፡ ሥልጣን ፡ ነበራቸው ፡ እነሱን ፡ ሳይጠይቅና ፡ ሳያስፈቅድ ፡ ማንም ፡ ንጉሥ ፡ የጦርነትም ፡ የሰላምም ፡ ማናቸውንም ፡ ያገር ፡ ታላቅ ፡ ጉዳይ ፡ ራሱ ፡

መወስን ፡ አይችልም ፡ ነበር ። ይኸም ፡ ሥልጣን ፡ የመንግሥቱ ፡ መደብ ፡ ናፓታ ፡ በነበረ ፡ ጊዜ ፡ ብቻ ፡ ሳይሆን ፡ አሁንም ፡ ወደ መርዌ ፡ ክተዛወረ ፡ ወዲህ ፡ ጸንቶ ፡ ቆየ ። የአሞን ፡ ካህናት ፡ ናፓታ ፡ ተቀምጠው ፡ የመርዌን ፡ ንጉሥ ፡ በመልእክት ፡ ይሾሙታል ፡ በመልእክት ፡ ይሽሩታል ። ከሁሉ ፡ ይበልጥ ፡ የሚያስገርመው ፡ በመልእክት ፡ ንጉሡን ፡ ራሱን ፡ በራሱ ፡ እስከ ፡ ማስገደል ፡ መድረሳቸው ፡ ነው ።

የመርዌው ፡ ንጉሥ ፡ አንድ ፡ ኃጢአት ፡ የተገኘበት ፡ እንደ ፡ ሆነ ወይም ፡ በራሱ ፡ ሥልጣን ፡ የማስተዳደር ፡ ሁኔታ ፡ ያሳየ ፡ እንደ ፡ ሆነ ፡ ካህናቱ « ይኸን ፡ የሠራኸውን ፡ የበደልና ፡ የማመጥ ፡ ሥራ ፤ አሞን ፡ ስለተመለከተ ፡ እንድትሞት ፡ አዞኻል ፡ ያልሞትህ ፡ እንደሆነ ፡ በሥጋህም ፡ በነፍስህም ፡ ትበደሳለህ » ፡ ብለው ፡ ይልኩበታል ፡ በዚያን ፡ ጊዜ ፡ ንጉሡ ፡ በፈቃዱ ፡ ራሱን ፡ ይገድል ፡ ወይም ፡ ያስገድል ፡ ነበር ፡ ይባላል ። እንደዚህም ፡ ያለው ፡ ደንብ ፡ ተክብሮ ፡ እስከ ፡ አሁኑ ፡ ንጉሥ ፡ እስከ ፡ አርክ ፡ አሚን ፡ (ከከርስትና ፡ በፊት ፡ ፪፻፶—፪፻ ፡ ዓመት) እንደደረሰ ፡ ጥንት ፡ የሲሲሉ ፡ ዲዮዶር ፡ የጻፈውን ፡ ዝን ፡ ሞሪዮ ፡ የኢትዮጵያ ፡ ታሪክ ፡ በሚባለው ፡ መጽሐፉ ፡ ተርኮት ፡ ይገኛል (፩) ። ዲዮዶር ፡ የሚባለው ፡ የግሪክ ፡ ተወላጅ ፡ በአውግስጦስ ፡ ቄሣር ፡ ዘመን ፡ የነበረ ፡ በሕይወቱ ፡ እንደዘመኑ ፡ አኳኋን ፡ በመጠኑ ፡ የዓለምን ፡ ታሪክ ፡ የጻፈ ፡ ነው ።

ወደ ፡ ታሪኩ ፡ እንመለስ ፡ አርክ ፡ አሚን ፡ የአስተርክ ፡ አሜን ፡ ፫ኛ ፡ ተከታይ ፡ ሆኖ ፡ በመርዌ ፡ በሚገዛበት ፡ ዘመን ፡ የግብፅ ፡ ንጉሥ ፡ ከዚህ ፡ ቀደም ፡ ስሙን ፡ ያነሳነው ፡ በጥሊሞስ ፡ ፊላደልፍ ፡ የሚባለው ፡ ነው ። አርክ ፡ አሚን ፡ ምን ፡ እንደ ፡ አጠፋ ፡ አይታወቅም ፡ ምናልባት ፡ ከነርሱ ፡ ሥልጣን ፡ ውጭ ፡ ለመተዳደር ፡ እምሮት ፡ ይሁን ፡ ወይም ፡ ስለኝና ፡ መሥዋዕት ፡ አስታጉሎ ፡ ወይም ፡ ሌላ ፡ ሐሚታ ፡ ተሰምቶበት ፡ ይሁን ፡ እንደዚያው ፡ እንደተለመደው ፡ ካናፓታ ፡ የአሞን ፡ ካህናት ፡ ዘንድ ፡ እንድትሞት ፡ አሞን ፡ አዞኻል ፡ የሚል ፡ መላክተኛ ፡ በ፪፻፵ ፡ ዓመት ፡ መጣበት ። አርክ አሚን ፡ ይኸን ፡ ቃል ፡ ከመላክተኛው ፡ ሲሰማ ፡ እንደተለመደ ፡ የታዘዘውን ፡ በመፈጸም ፡ ፈንታ ፡ ተቆጥቶ ፡ በያዘው ፡ አንካሴ ፡

(፩) MORRIE - HIST. ፩ኛ ፡ ኮሊም ፡ ገጽ ፡ ፪፻፹ ፡— ፫፻ ፡

(ወይም ፡ በትረ ፡ መንግሥት ፡ ?) ራሱን ፡ ተርክኮ ፡ መላክተኛውን ፡ ገደለው ፡ ቀጥሎ ፡ ወታደሩን ፡ አስከትሎ ፡ ወደ ፡ አራታ ፡ ሔደ ፤ ከዚያም ፡ ነቢያቱና ፡ ካህናቱ ፡ ወደሚገኙበት ፡ ተራራማ ፡ ከተማ ፡ ወጥቶ ፡ ወታደሮቹን ፡ እንደአስከተለ ፡ ወደ ፡ ቤተ ፡ መቅደሱ ፡ ገብቶ ፡ ካህናቱንም ፡ ነቢያቱንም ፡ እያስያዘ ፡ በወታደር ፡ አስፈጃቸውና ፡ ብዙ ፡ ዘመን ፡ ተከብረውና ፡ ተፈርተው ፡ የሚኖሩትን ፡ ካህናት ፡ አዋርዶ ፡ የጸናውንም ፡ ሕጋቸውን ፡ አፈረስው ።

አርክ ፡ አሚን ፡ ካህናቱ ፡ በአሞን ፡ ተገን ፡ ሆነው ፡ የሚሠሩት ፡ ሥራ ፡ ይልቁንም ፡ በመልክት ፡ ማስገደላቸውን ፡ ተቃወመ ፡ እንጂ ፡ የአሞንን ፡ አምልኮ ፡ አልተቃወመም ። በዚህ ፡ ምክንያት ፡ ካህናቱን ፡ ካስገደለ ፡ በኋላ ፡ በሚቾቹ ፡ ካህናት ፡ እገር ፡ ሌሎች ፡ ሥልጣናቸው ፡ በመንፈሳዊ ፡ አገልግሎት ፡ ብቻ ፡ የተወሰነ ፡ ሾሞ ፡ እርሱ ፡ የንጉሥነቱን ፡ ሙሉ ፡ ሥልጣን ፡ ይዞ ፡ እንደልቡ ፡ ይገዛ ፡ ዝመር ። ከርሱም ፡ ወዲህ ፡ የነገሥታት ፡ አነጋገሥ ፡ (ሥርዓተ ፡ ንግሥ) ፡ በጦር ፡ አለቆቹ ፡ ልመና ፡ በካህናቱ ፡ ምርጫ ፡ መሆኑ ፡ ቀርቶ ፡ በውርስ ፡ ሆነ ፡ ይኸውም ፡ ማለት ፡ ንጉሡ ፡ ሲሞት ፡ ወይም ፡ ሲያረጅ ፡ የተናዘዘለት ፡ ልጁ ፡ ወይም ፡ ዘመዱ ፡ ዙፋን ፡ እየሰጣ ፡ ይገዛ ፡ ዝመር ፡ ማለት ፡ ነው ። አርክ ፡ አሚን ፡ ይኸን ፡ ሁሉ ፡ ከአደረገ ፡ በኋላ ፤ በግዛት ፡ አሥር ፡ ዓመት ፡ ያኸል ፡ እንደቆየ ፡ ሞተ ። ስሙ ፡ በደቅህ ፡ የቱት ፡ ቤተ ፡ መቅደስ ፡ ውስጥ ፡ በአውግስጦስ ፡ ቄሣር ፡ ጐን ፡ ተጽፎ ፡ እንደዚህ ፡ ሲል ፡ ይገኛል ፡ « አርክ ፡ አሚን ፡ የታዛዥ ፡ ሕዝብ ፡ ንጉሥ ፡ ዘወትር ፡ የሚኖረው ፡ የፀሐይ ፡ ልጅ ፡ የኢሲስ ፡ ወዳጅ » ፡ በሌላ ፡ ሐውልት ፡ ደግሞ ፡ « ሳቲ ፡ የወለደው ፡ የኑም ፡ ልጅ ፡ የሚመግበው ፡ የአሲሪስ ፡ ልጅ ፡ . . . » እነዚህ ፡ ሁሉ ፡ እንደ ፡ አሞን ፡ እንደሐትሆር ፡ የግብፅ ፡ የናፓታ ፡ የመርዌ ፡ ነገሥታት ፡ የሚያምኑባቸው ፡ ልዩ ፡ ልዩ ፡ አማልክት ፡ መሆናቸውን ፡ ባለፈው ፡ ያነበብነው ፡ ትዝ ፡ ይለናል ። ዘመናቸው ፡ ሳይገጥም ፡ በሐውልቱ ፡ ላይ ፡ ስሙ ፡ ከአውግስጦስ ፡ ቄሣር ፡ ጋር ፡ የተደባለቀበት ፡ አይገባኝም ፡ ምናልባት ፡ አርክ ፡ አሚን ፡ ከሞተ ። በኋላ ፡ ሮማውያን ፡ በኑብያ ፡ ሲገቡ ፡ የጌታቸውን ፡ የአውግስጦስን ፡ ስም ፡ በአርክ ፡ አሚን ፡ ጐን ፡ አስጨምረው ፡ አስቀርጸውት ፡ ይሆናል ።

በግብፅ ፡ መንግሥት ፡ ከበጥሊሞስ ፡ ሶጠርና ፡ ከበጥሊሞስ ፡ ፊላደልፍ ፡ ወዲህ ፡ በግብፅ ፡ የነርሱው፡ዘር ፡ እየተከታተለ ፡ እስከ ፡ ፲፭ኛ ፡ በጥሊሞስ ፡ (የክሌዎፓትር ፡ ወንድም) ፡ ከክርስትና፡በፊት ፡ ከ፪፻፴ ፡ ዓመት ፡ ዝምሮ ፡ እስከ ፡ ፴ ፡ ዓመት ፡ እስከ ፡ አውግስጦስ ፡ ቄሣር ፡ እንደደረሱ ፡ እንደዚሁም ፡ የኑብያውም ፡ ግዛት ፡ ከመርዌ ፡ ሥርወ ፡ መንግሥት ፡ ወዲህ ፡ የብለሚይ ፡ የአለዋ ፡ የኖባ ፡ የናባት ፡ የስናር ፡ መሳፍንት ፡ እየተቀባበሉ ፡ ለቲንሽ ፡ ዘመን ፡ መንግሥቱን ፡ ያዙ ።

ዩልዮስ ፡ ቄሣር ፡ ወደፊት ፡ በሰፊው ፡ እንደምንጽፈው ፡ የሮማን ፡ ግዛት ፡ ከሌሎቹ ፡ የጦር ፡ አለቆቹ ፡ ይበልጥ ፡ አስፍቶ ፡ ባላንጣውን ፡ ፖምፔን ፡ እያባረረ ፡ እስከ ፡ ግብፅ ፡ ድረስ ፡ መጥቶ ፡ የግብፅን ፡ ግዛት ፡ ከአረጋገጠ ፡ ወዲህ ፡ ኑብያንም ፡ ለመያዝ ፡ ሲያስብ ፡ የጦር ፡ አለቆቹ ፡ እነሆሜር ፡ እነሄሮድቱስ ፡ በማንም ፡ ተገዝታ ፡ የማታውቅ ፡ የጐበዝ ፡ አገር ፡ ትልቁ ፡ የፋርስ ፡ ንጉሥ ፡ ካምቢዝ ፡ ተሸንፎ ፡ የተመለሰባት ፡ ናት ፡ ብለው ፡ አስጠነቀቁት ፡ ይባላል ። የሆነ ፡ ሆኖ ፡ እሱ ፡ ከእስክንድርያ ፡ ወደ ፡ ሮማ ፡ ተመልሶ ፡ ከሞተ፡ ወዲህ ፡ አውግስጦስ ፡ አንቷንንና ፡ ክሌዎፓትርን ፡ ሊወጋ ፡ ወደ ፡ ግብፅ ፡ በመጣበት ፡ ዘመን ፡ የኑብያ ፡ ንግሥት ፡ ሕንደኬ ፡ ፫ኛዋ ፡ ነበረች ፡ በርስዋ ፡ ዘመን ፡ ካያስ ፡ ፔትሮንዩስ ፡ የሚባል ፡ የሮማ ፡ የጦር ፡ አለቃ ፡ ጦሩን ፡ ይዞ ፡ መጥቶ ፡ በቴብ ፡ በናፓታ ፡ ከኢትዮጵያውያኑ ፡ ጋር ፡ እየተዋጋ ፡ አሸንፎ ፡ ናፓታ ፡ ገብቶ ፡ ከተማውን ፡ ዘረፈ ። ሕንደኬ ፡ ንግሥትም ፡ ብዙ ፡ ጊዜ ፡ ወታደር ፡ እየላከች ፡ ከአዋጋች ፡ በኋላ ፤ በጦር ፡ የማይበገር ፡ መሆኑን ፡ ስትረዳው ፡ ጦርነት ፡ መቀጠልዋን ፡ ሳትተው ፡ የዕርቅ ፡ አሳብ ፡ ላከችበት ። ሮማዊው ፡ የጦር ፡ አለቃም ፡ በመገሥገሪያ ፡ ጊዜ ፡ በኃይሉ ፡ ተማምኖ ፡ እምቢ ፡ ካለ ፡ በኋላ ፤ በመጨረሻ ፡ የርስዋንም ፡ መበርታት ፡ ሲያውቅ ፡ ዕርቁን ፡ ተቀበለና ፡ ጦርነቱ ፡ ቆመ ። ቀጥሎም ፡ የንግሥት ፡ ሕንደኬ ፡ መልእክተኞች ፡ ወደ ፡ ሳሞስ ፡ (ግሪክ ፡ ደሴት ፡) ሔደው ፡ ከአውግስጦስ ፡ ተገናኝተው ፡ ተመለሱ ። በክርስትና ፡ ዘመን ፡ በፊልጶስ ፡ በአርድዕቱ ፡ እጅ ፡ የተጠመቀው ፡ ጃንደረባ ፡ የዚች ፡ የሕንደኬ ፡ ፫ኛ ፡ ተከታይ ፡ ሕንደኬ ፡ አራተኛዪቱ ፡ መሆኑዋ ፡ ነው ።

ነገር ፡ ግን ፡ ጃንደረባው ፡ ወደመርዌ ፡ ተመልሶ ፡ ምንም ፡ ያህል ፡ ክርስትና ፡ ሊስፋፋ ፡ አልቻለም ።

ከክርስቶስ ፡ ልደት ፡ በኋላ ፡ በ፪፫ ፡ ዓመተ ፡ ምሕረት ፡ ላይ ፡ የኑብያ ፡ ንጉሥ ፡ ሰልኪ ፡ (ከመርዌ ፡ ወገን ፡ የሆነው) ፡ ክርስትናን፡ በደንብ ፡ ተቀብሎ ፡ በኑብያ ፡ ግዛቱ ፡ አስገባ ፤ ግንኙነቱንም ፡ ከእስክንድርያ ፡ ቤተ ፡ ክርስቲያን ፡ ጋር ፡ አጠበቀ ። ዳሩ ፡ ግን ፡ ቀጥሎ ፡ ባለው ፡ ጊዜ ፡ መሐመድ ፡ ተነሥቶ ፡ የመሐመድ ፡ ተከታዮች ፡ ግብፅን ፡ ይዘው ፡ ወደ ፡ እስላምነት ፡ ሲለውጡት ፡ የኑብያ ፡ ክርስቲያኖች ፡ በነገሥታቶቻቸው ፡ በነሲራክ ፡ በነዘካርያስ ፡ በነጊዮርጊስ ፡ እየተመሩ፡ስለክርስትና፡ሃይማኖታቸው ፡ ሲዋጉ ፡ ሲታገሉ ፡ ኖረው ፡ ዓረቦች ፡ ከግብፅ ፡ እየመጡ፡በጦርነትም ፡ በስብከትም ፡ በየጊዜው ፡ ስለአየሉባቸው ፤ ወደ ፡ እስላምነት ፡ ፈጽሞ ፡ መለወጥ ፡ ግዴታ ፡ ሆነባቸው ። የተለወጡበትም ፡ ዘመን ፡ በ፭፻፭፻ ፡ ዓመተ ፡ ምሕረት ግድም ፡ ነው ። ይኸውም ፡ ሲሆን ፡ የኑብያዎቹ ፡ አብዛኞቹ ፡ እስላም ሲሆኑ ፡ የአሎው ፡ (የአለዋ) ፡ ሕዝቦች ፡ በደሴታቸውና ፡ በተራራ፡ ሲመቻቸው ፡ እየተደበቁም ፡ እየሸሹም ፡ እስከ ፡ ዛሬ ፡ ክርስቲያንነታቸውን ፡ ቀጥለዋል ። የቀረው ፡ የኑብያ ፡ አብዛኛው ፡ ሕዝብ ፡ እንደ ግብፅ ፡ በነዚሁ ፡ በዓረቦቹ ፡ ብርታት ፡ በሮም ፡ (ቍስጥንጥንያ) ፡ መንግሥትና ፡ በክርስቲያኖቹ ፡ ደካማነት ፡ የተነሣ ፡ እስከ ፡ ዛሬ ፡ እስላም ፡ ሆኖ ፡ ቀረ ። የዚህንም ፡ ዝርዝር ፡ ታሪክ ፡ ከዚህ ፡ ሰፋ፡ ብሎ ፡ ወደፊት ፡ በሚታተመው ፡ በአክሱም ፡ መንግሥታችን ፡ ታሪክ ፡ ውስጥ ፡ እናገኘዋለን ።

ምዕራፍ ፡ ፴ ።

የኑብያው ፡ ኢትዮጵያና ፡ የአክሱም ፡ ቤተ ፡ መንግሥት ግንኙነትና ፡ ልዩነት ።

በምዕራፍ ፡ ፭ ፡ እንደተጻፈው ፡ ባጭሩ ፡ በነዋሪው ፡ ሕዝብ ፡ በካም ፡ ተወላጅ ፡ ላይ ፡ የሴም ፡ ዘር ፡ ከምሥራቅ ፡ በየጊዜው ፡ መግባቱን ፡ ጸሐፊው ፡ ሁሉ ፡ በየመጽሐፉ ፡ ገልጾታል ። በየጊዜው ፡ የገ

ባውን ፡ ሕዝብ ፡ ጸሐፊ ፡ ሁሉ ፡ እንደአጋጠመው ፡ የኩሽ ፡ ሕዝብ ፡ የሳባ ፡ ሕዝብ ፡ ነገደ ፡ ዮቅጣን ፡ ነገደ ፡ አግዓዝያን ፡ ሂሚያሪት ፡ ሳባ ውያን ፡ ሀበሳን ፡ እያለ ፡ በዝርዝር ፡ ሲጠራው፡ይኸን ፡ ሁሉ ፡ ደግሞ ፡ አቅፎ ፡ የሚገኘው ፡ ስም ፡ ኢትዮጵያ ፡ የተባለው ፡ ስያሜ ፡ ነው ። ኢትዮጵያ ፡ ሲል ፡ በቀድሞ ፡ ዘመን ፡ ከግብፅ ፡ በደቡብ ፡ ክኤርትራ ፡ ባሕር ፡ ወደ ፡ ምዕራብ ፡ እስከ ፡ አትላንቲክ፡ ድረስ ፡ ያለው ፡ አገር፡ ሁሉ ፡ በሰፊው ፡ ኢትዮጵያ ፡ የተባለበት ፡ ጊዜ ፡ አለ ። ባንዳንድ ፡ ጸሐፊዎች ፡ ዘንድ ፡ ምሥራቁ ፡ ኢትዮጵያ ፡ ምዕራቡ ፡ ኢትዮጵያ ፡ ተብሎ፡ ይገኛል ። ፩ ፡ አንድ ፡ ጊዜ ፡ ደግሞ ፡ ለናፓታ ፡ መንግሥት ፡ ብቻውን ፡ ለራሱ ፡ የኢትዮጵያነትን ፡ ስም ፡ ሰጥተውት ፡ ይገኛል ። በዚሁ ፡ ምክንያት ፡ ባለፉት ፡ ምዕራፎች ፡ እንደምናስታውሰው ፡ ግብፅን ፡ የገሱትን ፡ እነፒያንኪን ፡ እነሻባካን ፡ የቀድሞ ፡ የግሪክና ፡ የሮማ ፡ ጸሐፊ ፡ ሁሉ ፡ ኢትዮጵያውያን ፡ ናቸው ፡ ብለው ፡ ለግብፅ ፡ ግዛት ፡ ፳፭ኛ ፡ ሥርወ ፡ መንግሥት ፡ አድርገዋቸዋል ።

ስለዚህ ፡ ጸሐፊ ፡ ሁሉ ፡ ባለፈው ፡ ተተርክው ፡ የሚገኙትን ፡ የናፓታንና ፡ የመርዌን ፡ ሕዝብ ፡ ግብፆችና ፡ አሶሮች ፡ ዕብራውያ ንም ፡ ኩሽ ፡ ሲሉዋቸው ፡ ግሪኮቹና ፡ ሮማውያኑ ፡ በብዙ ፡ ቦታ ፡ ኢትዮጵያውያን ፡ ብስውት ፡ ይገኛል።ይኸ ፡ ባንድ ፡ በኢትዮጵያ ፡ ስም ፡ የሚጠራው ፡ ሕዝብ ፡ በውስጥ ፡ አገሩ ፡ በነገድ ፡ በጐሣ ፡ በል ማድ ፤ በቋንቋ ፡ ምን ፡ ያኸል ፡ እንደሚለያዩ ፡ አሁንም ፡ በምዕራፍ ፡ ሦስት ፡ ያነበብነውን ፡ ማስታወስ ፡ ይገባል ። እነ ፡ አጋርታሽድ ፡ የሕዝቡን ፤ ነገድና ፡ ልማድ ፡ በሚባለው ፡ በሚለብሰው ፡ በሚኖር በት ፡ ሥፍራ ፡ በሚመስለው ፡ የእንስሳ ፡ ዓይነት ፡ « ስትሩአፋዥ ፡ አክሪሎፋዥ - ትሮግሎዲት - ሳጐሴፋል - ሔዮራኮሴፋል - ማክሮቢ ያን . . . . . » እያሉ ፡ ቍጥሩን ፡ እስከ ፡ ፵፮ ፡ ያደረሱት ፡ የሚበዛም ፡ ቢሆን ፡ ባጭሩ ፡ የሕዝቡ ፤ የነገድና ፡ የቋንቋው ፡ ስም ፡ በዛሬው ፡ ዘመን ፡ እንደሚታወቀው ፡ ሳባ ፤ኖባ ፤ በጅያ ፤ ቅማንት ፤ ቁናማ ፤ ጋላ . . . . እያለ ፡ የካሙና ፡ የሴሙ ፡ ዘር ፡ ይለያል ። እነዚህም ፡ በመጀመሪያ ፡ ጊዜ ፡ ስማቸውንና ፡ ቋን ቋቸውን ፡ ይዘው ፡ ከዚያ ፡ ወዲህ ፡ ከውጭ ፡ እየመጣ ፡ የሚደረ በው ፡ ሁሉ ፡ የራሱን ፡ ስምና ፡ ቋንቋ ፡ ይዞ ፡ በመኖር ፡ ፈንታ ፡

አብዛኛውን ፡ ጊዜ ፡ በፊተኞቹና ፡ በነባሮቹ ፡ ተውጦ ፡ ይገኛል ። በነ ዋሪው ፡ በካም ፡ ሕዝብ ፡ ላይ ፡ ነገደ ፡ ዮቅጣን ፡ የተባሉትን ፡ አግዓ ዝያን ፡ በየዘመኑ ፡ ገብተው ፡ በገዥነትም ፡ በነዋሪነትም ፡ በኢትዮ ጵያ ፡ ከተመሠረቱ ፡ ወዲህ ፡ በየጊዜው፡በነሱ ፡ ላይ ፡ የተጨመረው፡ ሕዝብ ፡ ከየታሪኩ ፡ ሲለቀም ፡ የእሥራኤል ፡ የከነዓን ፡ የፋርስ ፡ የሕ ንድ ፡ ዘር ፡ በየጊዜው ፡ በየምክንያቱ ፡ እየገባ ፡ እንደ ፡ ተጨመረ ፡ ይታወቃል ።

ፋርሶችና ፡ በነሱ ፡ እካባቢ ፡ የሚኖር ፡ ሕዝብ ፡ በነካምቢ ዝና ፡ በነዳርዮስ ፡ ዘመነ ፡ መንግሥት ፡ የፋርስ ፡ መንግሥት ፡ የኢ ትዮጵያን ፡ ጠረፍ ፡ በሚገዛበት ፡ ጊዜ ፡ ፋርሶች ፡ በኢትዮጵያ ፡ ሲገቡ ፡ ኢትዮጵያውያንም፡ደግሞ ፡ ወደነሱ ፡ አገር ፡ በወታደርነት ፡ ሔደው ፡ ይኖሩ ፡ ነበር ፤ ፋርሶች ፡ በዳርዮስ፡፪ኛ ፡ ዘመን ፡ ከግሪኮች ፡ በተዋጉ ፡ ጊዜ ፡ ኢትዮጵያውያን ፡ የአንበሳና ፡ የነብር ፡ ለምድ ፡ ለብ ሰው ፡ በፋርሱ ፡ ሹም ፡ እየተመሩ ፡ ለብቻቸው ፡ የጦር ፡ ግንባር ፡ ይዘው ፡ ከግሪኮቹ ፡ ተዋግተዋል ፡ ተብሎ ፡ ባለፈው ፡ የተጻፈውን ፡ እናስታውስ ።

የከነዓን ፡ ሕዝብ ፡ ኢያሉ ፡ ወልደ ፡ ነዌ ፡ አገራቸውን ፡ ለእስ ራኤል ፡ ነገድ ፡ ለማከፋፈል ፡ ሲል ፡ በጦርነት ፡ ባጠፋቸው ፡ ጊዜ ፡ ወደ ፡ ኢትዮጵያ ፡ ተሰደዋል ፡ ይባላል ።

የእስራኤል ፡ ነገዶች ፡ ደግሞ ፡ በፊት ፡ የአሶር ፡ ንጉሥ ፡ ሰማ ርያን ፡ በክበበ ፡ ጊዜ ፤ ናቡከደነጾር ፡ ኢየሩሳሌምን ፡ ባፈረሰበት ፡ ከዚያ ፡ ቀጥሎ ፡ ሮማዊው ፡ ጢጦስ ፡ በጦርነት ፡ ባስጨነቀበት ፡ ዘመን ፡ ሁሉ ፡ ወደ ፡ ኢትዮጵያ ፡ ገብተዋል ፡ ይባላል ። በተረፈ ፡ በሰላም ፡ ዘመንም ፡ በንግድና ፡ በሌላም፡ምክንያት ፡ ክርስቲያንም ፡ እስላምም ፤ አረመኔም ፡ በመጠኑ ፡ በየጊዜው ፡ ወደ ፡ ኢትዮጵያ፡መግ ባቱና ፤ መራባቱ ፡ አልቀረም ። ስለዚህ ፡ በሌሎቹ ፡ አገሮች ፡ እንደ ሚደርሰው ፡ በኢትዮጵያ ፡ የነገድና ፡ የቋንቋ ፡ ዓይነት ፡ ቢበረክት ፡ የስምና ፡ የልማድ ፡ ዓይነትም ፡ ቢበዛ ፡ አያስደንቅም ። ልማዱ ፤ ቋን ቋው ፡ ቢበረክት ፡ አንድ ፡ ጊዜ ፡ በኢትዮጵያዊነት ፡ ስም ፡ ታስሯ ልና ፡ አሁን ፡ ወደ ፡ ዋናው ፡ አሳባችን ፡ እንመለስ ።

እንግዲህ ፣ ከአክሱም ፣ መንግሥት ፣ መነሣት ፣ ቀደም ፣ ብሎ ፣ ባለፈው ፣ ረዥም ፣ ጊዜ ፣ ውስጥ ፣ የገነነው ፣ የናፓታ ፣ መንግሥት ፣ እንደምን ፣ እንደተነሣ ፣ እንደምን ፣ እንደወደቀ ፣ በግብፅ ፣ እንደ ፣ ተገዛ ፣ ግብፅንም ፣ መልሶ ፣ እንደገዛ ፣ ከዚያም ፣ ነፃነቱን ፣ ይዞ ፣ እስከ ፣ ዓረብ ፣ መረራ ፣ (ጅኖው ፣ መቶ ፣ ዓመተ ፣ ምሕረት ፣) ድረስ ፣ እንደ ፣ ምን ፣ እንደደረሰ ፣ ያለፈው ፣ ክፍል ፣ በየምዕራፉ ፣ አስረድቶናል ። አሁን ፣ ደግሞ ፣ ያርሱ ፣ ገዥነትና ፣ ገናናነት ፣ ሲቀዘቅዝ ፣ በጐኑ ፣ በምሥራቅ ፣ በኩል ፣ የሚገኘው ፣ አክሱም ፣ በፈንታው ፣ እንደ ፣ ምን ፣ እንደተነሣ ፣ ልንመለከት ፣ ነው ። የናፓታና ፣ የአክሱም ፣ አገሮች ፣ በአገር ፣ ጕርብትናም ፣ በዘርም ፣ የሚገናኙ ፣ ሁለቱ ፣ በየ ተራ ፣ የገነኑ ፣ ወንድማማቾች ፣ ናቸው ። ሁለቱ ፣ አገሮች ፣ በመልክ ፣ ቅርጽ ፣ በጅም ፣ ግባት ፣ በአገር ፣ ካርታ ፣ አቀማመጥ ፣ በሥርዓትና ፣ በልማድ ፣ በቤትና ፣ በዕቃ ፣ በጦር ፣ መሣሪያ ፣ በሙሉም ፣ ባይሆን ፣ በመጠኑ ፣ ተመሳሰለው ፣ በዘር ፣ ተከላለሰው ፣ ይገኛሉ ።

በመዠመሪያ ፣ ናፓታ ፣ ቀጥሎ ፣ መርዌ ፣ በገነነበት ፣ ሰዓት ፣ በአክሱም ፣ ዙሪያ ፣ የሚገኘው ፣ አገር ፣ በነርሱ ፣ መገዛቱ ፣ አክሱም ፣ በገነነ ፣ ጊዜ ፣ ደግሞ ፣ አብርሃና ፣ (ኢዛና) ፣ ተከታዮቹ ፣ ኑብያን ፣ (ናፓታና ፣ መርዌን) ፣ መግዛታቸው ፣ የታወቀ ፣ ስለሆነ ፣ ይህ ፣ የርስ ፣ በርስ ፣ መገዛዛት ፣ እንድነታቸውን ፣ ጭምር ፣ ያስረዳል ። በዚሁ ፣ የተነሣ ፣ አብዛኛው ፣ ጸሐፊ ፣ ሁሉ ፣ ይልቁንም ፣ ያገራችን ፣ ሊቃውንት ፣ ከአክሱም ፣ በፊት ፣ በናፓታና ፣ በመርዌ ፣ የነገሡትን ፣ ነገሥታት ፣ የኢትዮጵያ ፣ ነገሥታት ፣ እያደገ ፣ ዝርዝራቸውን ፣ ከነስማቸው ፣ ከአክሱሙ ፣ ነገሥታት ፣ ጋር ፣ ተርታ ፣ እየሰጠ ፣ ደባልቆ ፣ ይጽፋል ። ብላቴን ፣ ጌታ ፣ ኅሩይም ፣ በዋዜማ ፣ መጽሐፋቸው ፣ ሌሎቹም ፣ ጸሐፊዎች ፣ ሁሉ ፣ የካም ፣ ነገሥታት ፣ አድርገው ፣ ዝርዝራቸውን ፣ የምናየው ፣ እነዚህኑ ፣ በኑብያ ፣ (ናፓታና ፣ መርዌ) ፣ የነገሡትን ፣ ነገሥታት ፣ ነው ። በዚያም ፣ ዝርዝር ፣ ውስጥ ፣ ግብፅን ፣ የገዙት ፣ እንጢያንኪ ፤ እነሻባካ ፤ እነታርሐቃ ፤ እነታኑታሙን ፤ በግብፅ ፣ የተገዙትም ፣ በግብፅም ፣ ሳይገዙ ፣ ግብፅንም ፣ ሳይገዙ ፣ በነገነት ፣ ባገራቸው ፣ የኖሩትም ፣ የኢትዮጵያ ፣ ነገሥታት ፣ ተብለው ፣ ተዘርዝረዋል ። ዳሩ ፣ ግን ፣ በዚሁ ፣ ዝርዝር ፣ ያመት ፣ ቊጥር ፣ የዘመን ፣ ልከና ፣ ስም ፣ ዛሬ ፣ ታሪካቸውን ፣ በምንመረምርበት ፣ ጊዜ ፣

ከነዋሪው ፣ ዝርዝር ፣ ጋር ፣ የማይጠጋም ፣ አለ ። ስለዚህ ፣ በምናየው ፣ በነገሥታት ፣ ዝርዝር ፣ ላይ ፣ በሙሉ ፣ እምነት ፣ ሊጣልበት ፣ አይቻልም ። ግብፆቹ ፣ በሚገዙበት ፣ ጊዜ ፣ የበላይ ፣ የፈርዖኑ ፣ ልጅ ፣ የበታች ፣ ኢትዮጵያዊው ፣ ንጉሥ ፣ ባንድነት ፣ ይገዙ ፣ የነበረውን ፣ ሁለቱንም ፣ የኢትዮጵያ ፣ ንጉሥ ፣ እያሉ ፣ ሲያከታትሉት ፣ እንደዚሁም ፣ ኢትዮጵያውያኑ ፣ ግብፅን ፣ በሚገዙበት ፣ ጊዜ ፣ ለአጎቶቻቸው ፣ ትልቅ ፣ ሥልጣን ፣ እየሰጡ ፣ በቴብና ፣ በናፓታ ፣ ከተማ ፣ የሾሟቸውን ፣ ሴቶች ፣ ከፈርዖኖቹ ፣ ኢትዮጵያውያን ፣ ጐን ፣ እያከታተሉ ፣ የቴብን ፣ (ላዕላይ ፣ ግብፅ) ፣ ገዥዎች ፣ እንደ ፣ ኢትዮጵያ ፣ ነገሥታት ፣ ቊጥረዋቸዋል ።

ለምሳሌ ፣ በዋዜማ ፣ መጽሐፍ ፣ በኻያኛው ፣ ገጽ ፣ ቊጥር ፲፪ ኒካንታ ፣ ቅንዳኬ ፣ ብለው ፣ ከሳባቃ ፣ (ሻባካ) ፣ ቀጥሎ ፣ እንደ ፣ ነገሡት ፣ የጸፉዋት ፣ አሚኒሪት ፣ የተባለችው ፣ የሻባካ ፣ ሞግዚትና ፣ የቴብ ፣ ገዥ ፣ የነበረችው ፣ ነች ፣ እንጂ ፣ ሻባካ ፣ ሞቶ ፣ በርሱ ፣ እግር ፣ ኢትዮጵያንና ፣ ግብፅን ፣ የገዛች ፣ አይደለችም ። እሷንም ፣ ጽፈው ፣ ከርሷ ፣ በኋላ ፣ ታርሐቃን ፤ (ቴርሐቅ ፣ ወረደ ፣ ነጋሽን) ፣ ሲያገቡ ፣ በሻባካና ፣ በታርሐቃ ፣ መካከል ፣ በደንብ ፣ በግብፅና ፣ በኢትዮጵያ ፣ ላይ ፣ የነገሠው ፣ ሻባቶካ ፣ የሚባለው ፣ የሻባካ ፣ ልጅ ፣ ተዘሏል ።

የሆነ ፣ ሆኖ ፣ የናፓታና ፣ የአክሱም ፣ እንድነት ፣ ከዚህ ፣ በላይ ፣ በተገለጸውና ፣ ይልቁንም ፣ በኢትዮጵያዊነት ፤ ሲገዋም ፣ የሚለያዩበትን ፣ ደግሞ ፣ እንመልከት ።

በዘር ፣ ረገድ ፣ አክሱማውያን ፣ ከሴም ፣ ወገን ፣ ከወረደው ፣ ከዮቅጣን ፣ ሳባ ፣ የመጡ ፣ ሲሆኑ ፣ የኑብያ ፣ (ናፓታና ፣ መርዌ) ፣ ሕዝብ ፣ ከካምና ፣ ከኩሽ ፣ ከወረዱት ፤ ሳባ ፣ የመጡ ፣ ስለሆነ ፣ በአክሱሞች ፣ ዘንድ ፣ ሴማዊ ፣ በኑብያዎቹ ፣ ዘንድ ፣ የካምና ፣ የኩሽ ፣ ዘር ፣ ይበዛል ።

ናፓታና ፣ መርዌ ፣ ከግብፅ ፣ እንደመዋሰናቸው ፣ መጠን ፣ ቋንቋቸው ፣ ሬደላቸው ፣ ሃይማኖታቸው ፣ ከግብፅ ፣ ጋር ፣ የተመሳሰለ ፣ ነው ፣ ከማለት ፣ ይልቅ ፣ በትክክል ፣ ከግብፅ ፣ የተወሰደ ፣ ነው ። አክሱም ፣ ደግሞ ፣ ወደፊት ፣ እንደምናገኘው ፣ ከዓረብ ፣ አገር ፣ ጋር ፣ ጕረቤት ፣ ስለሆነ ፣ በአክሱም ፣ ከነዋሪው ፣ በቀር ፣ በገዥነት ፣ የተ

መሠረቱት ፣ ከደቡብ ፣ ዓረብ ፤ ከሳባ ፤ ከሐበሳት ፣ ከሒሚያሪት ፣ . . . የመጡ ፣ ነገዶች ፣ ስለሆኑ ፣ ቋንቋቸው ፣ ጽሕፈታቸው ፣ ልማዳቸው ፣ ከደቡብ ፣ ዓረብ ፣ የተወረሰ ፣ ሆኖ ፣ ይገኛል ። ደቡብ ፣ ዓረብ ፤ ደግሞ ፣ ይኸን ፣ አክሱሞች ፣ የወረሱትን ፣ ሥልጣኔ ፣ ከየት ፣ አገኘው ፣ ተብሎ ፣ ሲመረመር ፤ ከባቢሎንና ፣ ከአሶር ፣ ሆኖ ፣ ይገኛል ፣ ይኸውም ፣ ማለት ፣ ከመካከለኛው ፣ ምሥራቅ ፣ (አሶር-ባቢሎን-ከለዳውያን-አካድያን) ፣ በየጊዜው ፣ ከደቡብ ፣ ዓረብ ፣ መጥተው ፣ ሲኖሩ ፣ ከዚያ ፣ ደግሞ ፣ የኤርትራን ፣ ባሕር ፣ እየተሻገሩ ፣ ወደ ፣ ኢትዮጵያ ፣ ገቡ ። የነርሱም ፣ ፊደልና ፣ ቋንቋ ፣ ሃይማኖትና ፣ ልማድ ፣ ከአሶራውያንና ፣ ከአካድ ፣ ሲመሳሰል ፣ ከናፓታዎችና ፣ ከመርዌዎች ፣ ከግብፆች ፣ ፊደልና ፣ ቋንቋ ፣ ጋር ፣ በፍጹም ፣ የተለያየ ፣ ነው ። ባለፈው ፣ ግብፆችና ፣ የናፓታ ፣ ኢትዮጵያውያን ፣ ይሠሩበት ፣ የነበረውን ፣ ሂዩሮግሊፍ ፣ እንዳየን ፣ ወደፊት ፣ አክሱሞች ፣ ይሠሩበት ፣ የነበረውን ፣ ለዛሬው ፣ ፊደላችን ፣ እንደ ፣ አባት ፣ የሚቈጠረውን ፣ የሳባ ፣ ፊደል ፣ እንመለከታለን ።

በአምልኮም ፣ ናፓታዎቹ ፣ እንደግብፆቹ ፣ በአሞን ፣ በኦሲሪስ ፣ በሐትሆር ፣ ሲያመልኩ ፣ አክሱሞች ፣ ከክርስትና ፣ በፊት ፣ በማሕረም ፣ በኦስታር ፣ (በጨረቃና ፣ በከዋክብት) ፣ ያመልኩ ፣ ነበር ፤ እነዚህም ፣ አማልክት ፣ የደቡብ ፣ ዓረቦች ፣ የሚያመልኩባቸውና ፣ እነርሱ ፣ ይዘው ፣ ወደ ፣ ኢትዮጵያ ፣ ይዘዋቸው ፣ የተሻገሩት ፣ አማልክት ፣ መሆናቸው ፣ ነው ። ዳሩ ፣ ግን ፣ ለዛሬዪቱ ፣ ኢትዮጵያ ፣ አክሱም ፣ አባትነቱን ፣ አንድነቱን ፣ ይዞ ፣ ሲረጋ ፣ ናፓታና ፣ መርዌ ፣ ግን ፣ በዓረብ ፣ ወረራ ፣ ምክንያት ፣ በቍስጥንጥንያ ፣ መንግሥት ፣ ድካም ፣ ያን ፣ ጊዜ ፣ ተነጥሎ ፣ የዓረቦችን ፣ ሃይማኖትና ፣ ቋንቋ ፣ ይዞ ዛሬ ፣ ለብቻ ፣ የሱዳንን ፣ መንግሥት ፣ አቁሞ ፣ የጐረቤት ፣ አገር ፣ ሆኗል ።

አክሱም ፣ ግን ፣ ሳይነጠል ፣ ከተማውም ፣ መሬቱም ፣ በዛሬዪቱ ፣ ኢትዮጵያ ፣ እጅ ፣ ስለሆነ ፣ ዘመኑም ፣ ለጊዜያችን ፣ ስለቀረበ ፣ የሥልጣኔያችን ፣ መነሻ ፣ የገናናነታችን ፣ መታሰቢያነቱ ፣ ከናፓታ ፣ ይበልጥ ፣ ሁል ፣ ጊዜ ፣ ይሰማል ። በሃይማኖትና ፣ በዘር ፣ ብቻ ፣ ሳይሆን ፣ ከደቡብ ፣ ዓረብ ፣ በየጊዜው ፣ እየፈለሱ ፣ የመጡት ፣ የሳባ ፣

የሂሚያሪት ፣ የሀበሳት ፣ ወገኖች ፣ ዛሬ ፣ ላለው ፣ ትግሬና ፣ አማራ ፣ አባትነታቸው ፣ ሲታወቅ ፣ የነርሱ ፣ (የሳባ) ፣ ፊደልና ፣ ቋንቋም ፣ ለዛሬው ፣ ፊደላችንና ፣ የግዕዝ ፣ ቋንቋችን ፣ አባትነቱ ፣ ግልጽ ፣ ነው ።

ባለፈው ፣ በጻፍነው ፣ ዛሬ ፣ ሱዳን ፣ ቀድሞ ፣ ኑብያ ፣ ወይም ፣ የናፓታ ፣ ሕዝብና ፣ በቀድሞዎቹ ፣ አክሱሞች ፣ በዛሬዎቹ ፣ ኢትዮጵያውያን ፣ መካከል ፣ ያለውን ፣ ልዩነት ፣ ለመረዳት ፣ ብዙ ፣ ጊዜ ፣ ሲከራከሩበት ፣ ለሚኖሩት ፣ ኢትዮጵያውያን ፣ ከዚህ ፣ በላይ ፣ የተጻፈው ፣ እንደሚገላግላቸው ፣ ተስፋ ፣ አለኝ ። ከዚህ ፣ የተረፈውን ፣ ደግሞ ፣ ከዚህ ፣ መጽሐፍ ፣ ቀጥሎ ፣ የተጻፈውንና ፣ ለብቻ ፣ የታተመውን ፣ የአክሱሞችን ፣ ታሪክ ፣ ፊደላቸውን ፣ ሃይማኖታቸውን ፣ አንባቢ ፣ በሚመለከትበት ፣ ጊዜ ፣ ካለፈው ፣ ካነበበው ፣ ከናፓታዎቹ ፣ ታሪክና ፣ ሃይማኖት ፣ ከጽሑፍና ፣ ከፊደላቸው ፣ ጋር ፣ ራሱ ፣ እያመዛዘነ ፣ የራሱን ፣ ፍርድ ፣ ሲሰጥ ፣ ይችላል ።

ተፈጸመ ።

